V. İ. Lenin

Gençlik Üzerine

SOL
YAYINLARI

GENÇLİK ÜZERİNE

V. İ. LENİN

BİRİNCİ BASKI

20 Temmuz 1977
Juin.

GENÇLİK ÜZERİNE

V. İ. LENİN

ÇEVİREN
NABİ DİNÇER

V. İ. Lenin'in gençlik ile ilgili yazılarının tümünü biraraya getiren *Über die Jugend* (Dietz Verlag, Berlin 1973) adlı yapıtını, Almancasından Nabi Dinçer dilimize çevirmiş ve kitap, *Gençlik Üzerine* adı ile, *Sol Yayınları* tarafından, Mayıs 1977 tarihinde, Ankara'da, *İlkyaz Basımevi*'nde dizdirilip bastırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

9 Sunuş, Lenin'in Gençliğe Bıraktığı Miras. *Prof. Dr. P. N. Fedoseyev*

GENÇLİK ÜZERİNE

19

BİRİNCİ KISIM

KAPİTALİZMDE EMEKÇİ GENÇLİĞİN DURUMU

21

25 Narodniklerin Düşlerinden İnciler
43 Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi
47 Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Programı Taslağı
50 Yoksul Köylülere
50 Marksizm ve Revizyonizm
52 İşçi Sınıfı ve Parlamentodaki Temsilcileri
52 Eğitim Bakanlığının Politikası Üzerine
64 İşçi Sınıfı ve Yeni-Maltusçuluk
68 Köylü İşletmelerinde Çocuk Emeği
71 Fuhşa Karşı Mücadele Hareketinin Beşinci Uluslararası Kongresi
73 Rus Okulundaki Öğrencilerin Ulusal Bileşimi
76 N. K. Krupskaya'nın "Halk Eğitimi Bakanlığının Politikası" Makalesine Katkı
77 Karl Marx

İKİNCİ KISIM

İŞÇİ VE KÖYLÜ GENÇLİĞİN DEVRİMCİ EĞİTİMİ VE SINIF MÜCADELESİNE KATILMALARI ÜZERİNE

80

84 Ne Yapmalı?
91 Örgütsel Görevlerimiz Konusunda Bir Yoldaşa Mektup
94 Reformlar Çağı
95 A. A. Bogdanov'a Bir Mektup
97 A. A. Bogdanov ve S. İ. Gussev'e Mektup
99 S. İ. Gussev'e
101 Yeni Görevler ve Yeni Güçler
106 S. İ. Gussev'e Bir Mektup
107 St. Petersburg Komitesinin Mücadele Komisyonuna
110 Partinin Yeniden Örgütlendirilmesi
112 Moskova Ayaklanmasının Öğrettikleri
112 Menşevizmin Bunalımı
114 Kautsky'nin *Rus Devriminin İtici Güçleri ve Olasılıkları* Broşürünün Rusça Baskısına Yazılan Önsöz
115 Birlik Çığlıkları Maskesi Altında Birliğin Parçalanması
117 I. F. Armand'a
119 I. F. Armand'a

123 "Gençlik Enternasyonali"
127 1905 Devrimi Üzerine Konuşma
148 Devrimimizde Proletaryanın Görevleri
149 Dışardan Seyreden Bir Kişinin Öğütleri

ÜÇÜNCÜ KISIM
ÖĞRENCİ GENÇLİK ARASINDAKİ DEVRİMCİ HAREKET ÜZERİNE

153

157 "Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?
161 183 Öğrencinin Zorla Askere Alınması
167 İç Politikanın Genel Görünümü
169 İflâs Belirtileri
176 Ortaöğretim Öğrencilerine
177 RSDİP'nin Komite ve Gruplarının Parti Genel Kongresine Sundukları Raporlar Üzerine
177 Öğrenci Gençlik ile İlişkiler Konusunda Karar Tasarısı
178 Devrimci Gençliğin Görevleri
195 Moskova'da Siyasal Grev ve Sokak Savaşı
204 Moskova Olaylarının Öğrettikleri
215 Siyasal Gruplaşmanın İlk Sonuçları
217 Devrimci Riga'nın Ültimatomu
218 Rusya'da Durumun Bunalıma Doğru Yönelmesi
221 Petersburg İşçi Konseyinde Seçimler
221 Marx'ın Dr. Kugelmann'a Mektuplarının Rusça Çevirisine Önsöz
222 Öğrenci Hareketi ve Bugünkü Siyasal Durum
229 Bugünkü Durumun Değerlendirilmesi
231 Ani Bir Değişiklik Başlangıcı mı?
234 Gösterilerin Başlaması
238 Devrimci Atılım
239 Demokrat Öğrencilerin Partiler Karşısındaki Durumu
241 Artan Dengesizlik

DÖRDÜNCÜ KISIM
ULUSLARARASI DEVRİMCİ GENÇLİK HAREKETİ ÜZERİNE

248

252 Stuttgart Kongresinin "Militarizm ve Uluslararası Anlaşmazlıklar" Kararı Üzerine Görüşler
253 Anti-Militarist Propaganda ve Sosyalist İşçi Gençlik Birlikleri
257 Haritonov'a Bir Mektup
258 "Silahsızlanma" Sloganı Üzerine
262 I. F. Armand'a Mektup
263 I. F. Armand'a
265 I. F. Armand'a
266 I. F. Armand'a Mektup
266 İsviçreli İşçilere Veda Mektubu

BEŞİNCİ KISIM
GENÇLİĞİN VE GENÇLİK ÖRGÜTLERİNİN SOSYALİST KURULUŞTAKİ GÖREVLERİ ÜZERİNE

270

275 RSSFC'nde Yüksek Öğretim Kurumlarına Öğrenci Kabulü Konusunda
276 Sempatizan Grupların Örgütlendirilmesiyle İlgili Olarak Moskova Parti Komitesi Toplantısında Verilen Söylevler
277 I. Tüm Rusya Kongresinde Eğitim Konusunda Verilen Söylev
279 Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin Moskova Sovyetinin ve Tüm Rusya Sendikalar Kongresinin Ortak Toplantısında Verilen Söylev
280 Enternasyonalizme Yandaş Öğretmenler II. Tüm Rusya Kongresinde Verilen Söylev
282 Sovyet Devletinin Başarı ve Güçlükleri
282 RKP(B) Program Taslağı
284 RKP(B) Program Taslağı Malzemesi
284 RKP(B) Merkez Komitesinin Doğu Cephesindeki Durumla İlgili Tezleri
288 Komünist Öğrenciler I. Tüm Rusya Kongresinde Verilen Söylev
289 Kızıl Meydanda Yapılan Konuşma
289 Denikin'e Karşı Herkes Savaşa
290 Sovyet Devletinin İki Yılı
292 Sekreter İçin Not
292 Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin ve Halk Komiserleri Kurulunun VII. Tüm Rusya Sovyetleri Kongresine Sunulan Rapora Sonsöz
294 Nöbeti Devralacaklara
294 Podolsk İlçe Yürütme Komitesine
295 Eğitim ile İlgili Eyalet Örgütündeki Okul-Dışı Eğitim Alt Bölüm Şeflerinin III. Tüm Rusya Toplantısında Verilen Söylev
299 Küçüklere Uygulanacak Yargı Yöntemleri Konusunda
800 Moskova Sovyetinin İşçi ve Kızıl Ordu Üyelerinin Toplantısında Verilen Söylev
302 A. V. Lunaçarski'ye
302 Gençlik Birliklerinin Görevleri
322 A. V. Lunaçarski'ye
323 RKP(B)MK Genel Kurulunun Eğitim Halk Komiserliğinin Yeniden Düzenlenmesi İçin Karar Tasarısı
324 M. N. Pokrovski'ye
325 Halk Komiserlikleri Kurulunun Faaliyetleri Konusunda VIII. Tüm Rusya Sovyet Kongresine Sunulan Rapor
326 Politeknik Öğretim Üzerine
329 M. N. Pokrovski, Y. A. Litkens ve O. J. Schmidt'e
329 Merkez Komitesinin Eğitim Halk Komiserliğinde Çalışan Komünistlere Talimatı
332 Eğitim Halk Komiserliğinin Çalışması Üzerine
333 A. G. Goyhbarg'a

334 Partide Temizlik ile İlgili Olarak RKP(B) XI. Toplantısı Karar Taslağı Üzerine Gözlemler
335 İ. İ. Stepanov'un *RSSFC'nin Elektrikle Donatılması ve Dünya Ekonomisinin Geçiş Dönemi* Adlı Kitabına Önsöz
337 Rusya Komünist Gençlik Birliği Kongresine
337 Rus Devriminin Beş Yılı ve Dünya Devriminin Perspektifleri
338 Eğitim İşçileri Kongresine
339 Moskova'da Toplanan Komünist Gençlik Enternasyonali III. Dünya Kongresine
339 RKP(B) Merkez Komitesi Politbürosunun Devlet Gereksinme Maddelerini Sağlama Komisyonunun Raporuyla İlgili Karar Taslağı
340 Anı Defterinden Sayfalar

EK

343 Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Programından

348 *Açıklayıcı Notlar*

SUNUŞ

LENİN'İN GENÇLİĞE BIRAKTIĞI MİRAS

LENİN genç kuşağa, her zaman büyük bir özen göstermiştir. O, gençlikte, toplumun devrimci dönüşümü için yürütülen mücadelede etkin bir güç bulmuştur.

Elinizde bulunan bu kitap, Lenin'in gençlik konusundaki yazılarının ve konuşmalarının tamamını kapsamaktadır.

Birinci bölüm, emekçi gençliğin kapitalizmdeki durumuyla ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. Bu bölümde, Lenin, gençlerin çalışma sorunlarıyla, sosyal durumları, öğretim ve eğitimleriyle ilgili düşünlerini açıklamaktadır. İşçi sınıfının partisi, o çağda, Rusya'da, genç kuşağı birleştirmeyi, gençliğin sınıf bilincini geliştirmek ve onu dev-

rimci kavga için kazanmayı temel görevlerinden biri saymak zorundaydı. Önce burjuva demokratik ve sonra da sosyalist devrimin başarıya kavuşturulması için buna gerek vardı.

Birinci ve ikinci bölüm, genç işçilerin, çiftçilerin ve öğrencilerin devrimci eğitimi, bunun yanısıra devrimci mücadeleye etkin olarak katılmaları ile ilgili leninist açıklama ve belgeleri kapsamaktadır. Lenin'i özellikle ilgilendiren, genç kuşağa marksist dünya görüşünü aktarmak ve onu, işçi sınıfının devrimci geleneklerine göre eğitmekti.

Lenin, gençliğin devrimci saldırıdaki rolünü özellikle sorumluluk taşıyan bir rol olarak görmekteydi. 1905-1907 Birinci Rus Devrimi sırasında şunları yazıyordu: "...ancak *korkmaksızın,* daha geniş ve cesur bir şekilde, daha cesur ve geniş bir şekilde, gençlik arasında araştırma yapmak gerekir. Şimdi, mücadele zamanıdır. Tüm mücadelenin gidişini, gençlik, hem öğrenci gençlik, hem —çok daha büyük bir ölçüde— işçi gençlik belirleyecektir." (s. 98.)* Lenin 1917 Ekimindeki silahlı ayaklanmanın hazırlanmasında işçi gençliğe gene büyük bir önem verdi. Bu yapıt, 8 (21) Ekim 1917'de yayınlanmış olan "Dışardan Seyreden Bir Kişinin Öğütleri" başlıklı ünlü çalışmasını kapsamaktadır. Bu çalışmada, Lenin, ayaklanma için somut bir plan geliştiriyor ve şöyle yazıyordu:

"*En kararlı* unsurlar ("yıldırım kuvvetlerimiz" ve *genç işçilerimiz* olduğu kadar denizcilerin en iyileri) en önemli bütün noktaları işgal edecek ve nerede olursa olsun her yerde bütün önemli operasyonlarda *yer almak üzere* küçük birlikler oluşturulmalıdır." (s. 151.) Gençlik de, Lenin'in umutlarını tam olarak haklı çıkardı. Sovyet devletinin başarısı için yürütülen mücadelede cesaret ve kah-

* Önsöz ve girişlerde, alıntılara ilişkin sayfa numaraları, bu yapıta aittir.

ramanlık örnekleri verdi.

Bu derlemenin dördüncü bölümündeki metinler, Lenin'in uluslararası gençlik hareketini nasıl özenle izlediğini, uluslararası gençlik örgütünün yenilenmesini nasıl desteklediğini ve uluslararası gençlik örgütü sekreterliğine, merkeziyetçi yanlışlarını düzeltmede nasıl yardımcı olduğunu açıklar. Lenin, dünya devrimci gençlik hareketinin proleter enternasyonalizmi bayrağı altında ve bolşevik programıyla barış, savaş ve devrim sorunlarına katkıda bulunması için mücadele etti.

Lenin, Büyük Ekim Devriminin zaferinden sonra genç işçi ve köylü kuşağına çok büyük görevler vermişti. Beşinci bölümdeki belgeler bunu kanıtlamaktadır. Devrimin zaferinden önce saptamış bulunduğu eğitim ilkeleri, bu belgelerde daha da geliştirilmekte ve tamamlanmaktadır.

Bu bölümde Lenin, gençliği örgütleme ilkelerini koymakta ve komsomolu, partinin güvenilir yardımcı ve yedeği olarak nitelendirmektedir. III. Komsomol Kongresinde gençlik birliklerinin görevleri üzerine verdiği söylev, komünizmin kurucusu yeni kuşakların oluşturulmasında partinin program belgesi oldu.

Komünizmin kuruluşunda gençliğin rolü ve görevleri üzerinde yapılan leninist çözümleme, bugün bile tam geçerliliğe sahiptir.

Burjuva propagandası bugün kuşaklar arasındaki ilişkilerle ilgili olarak büyük ölçüde spekülasyonlar yapmakta ve sosyalist toplumda kuşaklar arasında sürdürülen bir mücadele hakkında gerçekle ilgili olmayan şeyler yaymaktadır.

Karşıt sınıfların bulunmadığı ve halkın toplumsal ve siyasal birliğinin kurulduğu sosyalist toplumda, doğaldır ki, kuşaklar arasında bir mücadeleden sözedilemez. Sosyalizmde kuşaklar arasındaki ilişki bir sınıf sorunu değil, aksine devrimci geleneklerin birbirlerine anlamlı bir şekilde

bağlanması ve yeni toplumsal koşullarla ilgili sorunlardır; yani sorun, maddî ve ruhî faaliyetin sürekliliği ve yaratıcı bir şekilde zenginleştirilmesi sorunudur. Genç kuşakları yaşlı kuşaklara ve onların yetiştirildikleri, yetiştirilmek zorunda kaldıkları en iyi geleneklerine karşı çıkarmak anlamsızdır. Öte yandan, genç kuşakların gelişmelerine neden olan koşulları ve çözüme kavuşturduğu yeni görevleri gözlerden uzak tutmak akıllıca bir davranış olmaz. Her kuşak kendinden önce gelen kuşaklara benzemeyi ve onları sadece kopya etmeyi isteseydi, o zaman gelişme diye bir şey olmazdı. Toplum tarihi, bir değişmeler tarihidir. Sözkonusu tarih, yalnız insanların yaşam koşullarının değil, aksine üretim ve toplumsal mücadele, yeni yaşam biçimleri yaratma süreci içindeki insanın tarihidir. Her kuşak, yeni koşullar altında yetişir ve gelişir. Bu nedenle herbirinin yeni belirtiler ve özellikler göstermesi doğaldır. Lenin, bu özelliklerin, gençlerle çalışmada gözönünde bulundurulmasını özellikle öğütlemiştir.

Her yeni kuşak özel koşullar altında oluştuğu için, ona karşı nasıl bir tavır takınmak gerektiği sorunu da her defasında yeniden çözülmek zorundadır. Lenin bu gerçeği daha Ekim Devriminden önce kabul ediyor ve şöyle yazıyordu: "Yetişkin ve yaşlı kuşakların temsilcilerinin gençliğe, çoğu zaman, doğru bir biçimde yaklaşmayı bilmedikleri görülmektedir. Gençlik, sosyalizme, zorunlu olarak, babalarının yaklaştığı yoldan, onlara benzer biçimde ve onlar gibi yaklaşmamaktadır, *başka bir yoldan* yaklaşmaktadır." (s. 124.)

Bu anlayıştan hareket eden Lenin, gençliğin, partinin yönetiminde çalışan, ama kendi örgüt yapısına, kendi örgüt hayatına ve kendi faaliyet alanına sahip olan bağımsız bir örgüte sahip olması gerektiğini belirtiyordu.

Lenin, kuşaklar arasındaki ilişki sorununu, kuşakların değişmesi, bunun yanısıra görevlerinin sürekliliği ve

bunlar arasındaki farklılık sorununu derinlemesine olarak diyalektik bir biçimde ele alıyordu. III. Komsomol Kongresinde şöyle diyordu: "Eski kuşakların görevi burjuvaziyi altetmekti. O zamanlar, esas görev, burjuvaziyi eleştirmek, yığınlar arasında burjuvaziye karşı nefret uyandırmak, sınıf bilincini ve güçlerini birleştirme yeteneğini geliştirmekti. Yeni kuşak çok daha karmaşık bir görevle karşı karşıyadır. Yalnızca kapitalistlerin saldırılarına karşı, işçilerin ve köylülerin gücünü yükseltmek üzere tüm güçlerinizi birleştirmek zorunda olmakla kalmıyorsunuz. Bunu yapmanız gerekli. Bunu açıkça anladınız; komünist olan bunu kesinlikle kavrıyor. Ama yeterli değil. Komünist bir toplum kurmalısınız." (s. 310.)

Bugün bütün dünyaca bilinmektedir ki, o zaman Lenin'in hitap ettiği kuşak, Ekim Devrimi ve iç savaş savaşçılarıyla birlikte, etkili bir sanayi ve sosyalist tarımı kurdu, kültür devrimini gerçekleştirdi, sosyalizmi Sovyetler Birliği'nde kurdu ve büyük iç savaş yıllarında sosyalist kazançları korudu.

Genç kuşak bugün yeniden yeni görevlerle karşı karşıya bulunmaktadır. İlk planda gelen görev, komünizmin maddî teknik temellerini kurmak, komünist toplumun daha yüksek aşamasını hazırlamaktır.

Çağımızda gençliğin yaratıcı kuruculuk çalışmalarındaki payı güçlü bir şekilde artmıştır. Sovyetler Birliği ekonomisinde yer alan kimselerin yuvarlak olarak yüzdekırkının otuz yaşından daha küçük olduğu gerçeğinin gözönünde bulundurulması yeter. Bu gençlere, her şeyden önce, sosyalist ekonomimizi daha da geliştirmek, teknik ilerlemeyi sürdürmek görevi düşmektedir.

Bilimsel-teknik devrim her bilgi alanında çok sayıda uzmanın bulunmasını gerektirmektedir, bu nedenle okuyan gençliğin payı da nüfusa oranla artmaktadır.

Lenin'in, komünizmin incelenmesinden ne kastedildi-

ği ile ilgili ünlü sözlerinin içeriği her gün biraz daha açıklık ve anlam kazanmaktadır. Öğrenmek, öğrenmek ve daha öğrenmek çağrısı şu anlama da gelmektedir: bilimin bütün bilgilerini benimsemek, marksist-leninist dünya görüşünü her gün biraz daha temelden kendisine maletmek, öğretmenimizin manevî mirasını incelemek, sosyalist yurdun tüm amaç ve çıkarlarını anlamak, devrimci kanıları elde etmek, teoriyi uygulama ile, bilgiyi yaşamla birbirlerine bağlamak, komünizmi, uygulamada kurmak, devrimin kazançlarını korumak.

Gençliğimizin, bugünün dünyasında, iki sistem arasındaki çetin kavga durumunda enternasyonalist görevleri de büyüktür.

Birbiriyle uzlaşmaz karşıt sınıfların bulunmadığı toplumumuzda bir kuşak sorunu olmadığı halde, kapitalist ülkelerde durum böyle değildir. Kapitalist ülkelerde bir kuşak sorunu vardır ve bu, büyük ölçüde canlı bir sınıf sorunudur.

Fransa'da, İtalya'da, ABD'nde, Batı Almanya'da, Latin Amerika ve Asya ülkelerinde görülen gençlik hareketlerini anımsamak yeter. Bu hareketler herkesçe bilinmektedir. Bu ülkelerde gençler arasında sosyal hareketlerin hangi kaynaklardan beslendiği özenle gözlenmelidir. Bu kaynak özellikle işçi gençliğin tekelci devlet kapitalizminin boyunduruğu ve militarizmin kırbacı, "militer-sınaî sistem"in egemenliği altında sosyal durumunun kötüleşmesidir.

Bilimsel-teknik ilerleme kapitalist ülkeleri, uzmanlarının sayısını artırmaya, bunun sonucu olarak yüksek öğrenim kurumlarında ve meslek okullarında daha çok sayıda uzman yetiştirmeye zorlamaktadır. Okumakta olanların oranı çeşitli kapitalist ülkelerde farklıdır, ama her yerde bir artma gözlenmektedir ve bununla ilişkili olarak genellikle öğrenen gençliğin, özellikle öğrencilerin etkisi

de artmaktadır.

Okuyan gençlerin nüfus içindeki payı bütün kapitalist ülkelerde arttığı için öğrenci yığınları toplumsal bileşimleri bakımından artan ölçüde demokratiktir, yüzbinlerce hatta milyonlarca okuyan genç, tümüyle burjuvaziyle ilişki halinde bulunan tabakalardan gelemez. Öğrenci saflarına gitgide daha çok sayıda küçük-burjuvazi, köylü, aydın hatta belli ölçüde işçi sınıfının temsilcileri girmektedir. Bunun sonucu olarak bugünün öğrencileri gelecekleri nin ne olacağı, yüksek öğrenimi bitirdikten sonra ne yapacakları konusunda endişeler besleyen gençlerden oluşmaktadır. Bunlar için ekonomik bunalımlar, ve işsizlik, hatta toplum düzeni canlı güncel konulardır. Çeşitli ülkelerde gözlediğimiz artan gençlik faaliyetleri, gençlerin hareketlerinin başdöndürücü bir gelişme göstermesinin nedenleri, bundan ileri gelmektedir.

Ama bu faaliyetleri sınıfsal güçler ilişkisi açısından gözönünde bulundurmak gerekir. Burjuva toplumunda gençlik, özellikle okuyan gençlik toplumsal bakımdan çok renkli bir bileşim gösterir. Okuyan gençlerin önemli bir bölümünün ideolojik açıdan istikrarsız olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla, gençler arasındaki farklılaşmayı, farklı eğilimleri gözönünde bulundurmak zorunludur. Sol akımları saptayabiliriz, demokratik bir hareket bulunduğunu gözleyebiliriz, bu akımların anti-emperyalist kavgada önemli bir etmen olma yolunda her gün biraz daha faal bir duruma geldiğini görebiliriz. Ama aynı zamanda sağcı gençlik hareketleri de vardır, sağcı güçler de daha faal bir duruma gelmektedir. Burjuvazinin, öğrenci yığınlarının esaslı bir kısmını kendi gerici amaçları için kullanabileceği gerçeği gözden uzak tutulamaz.

Komsomolun görevleri bugün uluslararası düzeyde de önemini artırdı. Komünizmi incelemek ve komünist top-

lumu kurmak, Sovyet gençliği için aynı zamanda uluslararası devrimci gençlik hareketinin öncüleri olarak faaliyet göstermek ve gençlik üzerindeki her türlü oportünist ve revizyonist etkiye, maceracı, sol radikal, anarko-sendikalist ve milliyetçi eğilimlere karşı kararlı bir kavga sürdürmek demektir.

Marksist-leninist dünya görüşünü ve proleter enternasyonalizmi ilkelerini yaymak ve güçlendirmek, komsomolun ve dünya komünist gençlik hareketinin yüksek bir yükümlülüğüdür. Komünist ve işçi partilerinin "Vladimir İlyiç Lenin'in 100. Doğum Yıldönümü" dolayısıyla yaptıkları uluslararası toplantı çağrısında şöyle denilmektedir: "Büyük uluslararası öğreti olan marksizm-leninizme bağlılık, komünist hareketin başarılarının sürdürülmesinin güvencesidir."*

Lenin komsomolun faaliyetlerini ancak komünist partisinin yönetimi altında yapabileceğini belirtiyordu, komsomolun faaliyeti, partinin amaçları ve görevleri ile uyumlu olmalıydı. Komsomol, partinin içinden sürekli olarak yeni parti üyelerinin çıktığı bir yedek gücüydü.

XI. Parti Kongresinin hazırlıkları sırasında partiyi güçlendirme ve sağlamlaştırma konusunda tartışmalar yapıldı. Bu arada doğal olarak komsomol üyelerinin partiye girmeleri için hangi koşulların öne sürülmesi ve komsomolda nasıl çalışması gerektiği sorusu ortaya çıktı. Lenin bu konuda şunları yazıyordu: "Kanımca partiye kabul edilecek konsomol üyelerinin, ilkin gerçekten ciddî bir şekilde okumaları ve bazı bilgiler edinmeleri, ikinci olarak uzun bir süre ciddî bir şekilde pratik çalışmalar (ekonomik, kültürel vb. alanlarda) yapmaları gerekmektedir." (s. 333-334.)

Buna göre Lenin, partiye kabul edilmek isteyen kom-

* *Internationale Beratung der kommunistichen und Arbeiterparteien in Moskau 1969, Dokumente*, Berlin 1969, s. 58.

somol gençlerine çok yüksek istemler yöneltti, yeni komünist kuşağın oluşması için çok yüksek ölçütler saptadı. O, kuvvetle inanıyordu ki, genç insanlar komünizmin teorisini inceleyerek ve komsomolda uygulamalı bir komünist okulundan geçerek kendilerini yüksek yükümlülükler için hazırlayabilirler ve partinin değerli üyeleri olabilirler.

Böylelikle Lenin yeni komünist kuşağın oluşturulması ve eğitilmesi görevini ortaya koyuyordu. Günümüzün genç kuşağına düşen görevin yalnızca komünizmi incelemek değil, onu kurmak ve tamamlamak olduğu konusunda verdiği işaret, çağımızda yaşayan bir mirastan da ileri bir şeydir.

PROF. DR. P. N. FEDOSSEYEV
Sovyetler Birliği Bilimler
Akademisi Üyesi
Marksizm-Leninizm Enstitüsü
Müdürü

GENÇLİK ÜZERİNE

BİRİNCİ KISIM

KAPİTALİZMDE EMEKÇİ GENÇLİĞİN DURUMU

BU bölüm, Lenin'in Çarlık Rusyası'ndaki emekçi gençliğin durumunu tahlil eden ve açıklayan çalışmalarını —tüm ve özet olarak— kapsar.

Daha önce Marx ve Engels, çalışan gençliğin durumu üzerinde çok özenli gözlemlerde bulunmuşlardı. Karl Marx'ın *Kapital*'inin Birinci Cildinde ve Friedrich Engels'in *İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu* adlı yapıtında, birçok sayfada, kapitalist üretimde genç işçilerin sömürülmesi ve bu sömürünün genç proleterlerin ve bunun sonucu olarak tüm işçi sınıfının ruh ve beden gelişmesi üzerindeki trajik etkileri tahlil edilmiştir. Lenin, Rusya'da kapitalizmin gelişmesinin nesnel yasalarını incelerken, bu alanda da kaçınılmaz olarak, gelişmenin, işçi ve çiftçi çocuklarının sınırsız bir sömürüsüyle elele yürüdüğünü tanıtladı. Bu durum, kapitalizmin bütün gelişme aşamaları için, küçük meta üretimi, manüfaktür ve makineli

büyük üretim için geçerli idi. Gençliğin hiç bir hakka sahip olmaması, eğitim ve kültür alanlarındaki her türlü olanaktan yoksun bırakılmış olması, çarlık mutlakiyetinin ve mülk sahiplerinin devletinin acımasız bir polis rejimi, politik ve ulusal bir baskı rejimi uygulaması, üretimde sürdürülen bu sömürüyü keskinleştiren bir etki yapıyordu. Lenin *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi* adlı yapıtında ve başka yazılarında, köylü küçük işletmelerinde, küçük sanatlarda ve ev sanatlarında süregelen çocuk ve gençlerin hiç bir şekilde sınırlanmayan, gerçekten insanlıktan uzak bir sömürüye tâbi tutulmasının ataerkil niteliğini açıkladı. Sözkonusu uğraş alanları kapitalizm tarafından ortadan kaldırılmışlardı. Bu sistem, tamamen kendi kuralları içinde öyle bir etki yapıyordu ki, gençlerin büyük bir bölümü vücut ve ruh bakımından sakatlanıyor, manevî bakımdan körleniyordu. Lenin, Marx'a dayanarak, Rusya'da kapitalizmin gelişmesi örneğinde makinelerin kapitalist bir tarzda kullanılmasının toplumsal etkilerini araştırdı. Bu etkilerden biri çocuk ve gençlerin büyük ölçüde kapitalist sömürü alanına çekilmeleri ve makinelerin birer uydusu haline getirilmeleri olmuştur. Kapitalizm, işçiler arasına bir tür hiyerarşi getirmiştir, bu hiyerarşinin alt kademesinde, sömürücünün terminolojisinde "yarım-işçi" ya da "düşük güçlü yarı-işçi" olarak tanımlanan çocuklar, erginlik çağına erişmemiş olanlar, yarı-gelişmişler bulunuyordu. Bu tanımlama, onlara, yarı-insan olma "hakkı"nı veriyordu. Kapitalist Çarlık Rusyası'nda tüm emekçilerin durumu, sanki gençlerin durumuna yansımıştır. Lenin şöyle yazmaktaydı: "Çocuk emeği, ne kadar fazla sömürülmekte ise, kuşkusuz, emekçinin durumu o kadar kötü ve hayatı o kadar ağırdır." (s. 68.)

Ama işçi gençliğin sömürüsü ne kadar acımasız olursa olsun, Lenin de Marx gibi, bu sömürünün kapitalist büyük sanayi ile ilişkisini tarihsel bakımdan ilerici bir görünüş olarak kabul ediyordu. Büyük işletmede, sömürünün kapitalist niteliğini bütün bir küçük vampirler sürüsü tarafından perdeleyen tüm ataerkil düşler yokolur gider. Oysa bu vampirler, birbirlerinden ayrı çalışan, sindirilmiş işçiler arasında herhangi bir dirençle karşılaşmazlardı. Büyük işletme, toplumsallaştırılmış üretimi ve yüksek emek verimliliği ile küçük sömürücülerin büyük kitlesi yerine büyük sermayeyi geçirdi. Bunun karşısına da, işçilerin kolektif gücü çıktı. İşçi sınıfı, marksist partisinin yönetiminde sürdürdüğü örgütlü kavgasıyla kapitalist sömürünün gücünü denetimi altına almakla kalmadı, aynı zamanda, sermayeyi or-

tadan kaldırmak, ve insanın insan tarafından her türlü sömürüsüne son vermek için tarihsel kavgasını geliştirdi. Bu nedenle Lenin söyle demektedir: "Emeğin köleleştirilmesinin tüm dehşetine, yüksek ölüme, kadın ve çocukların bedenlerinin sakatlanmasına ve kaba muamelelere karşın, büyük sermayeye bağlanmak ilerici bir harekettir, çünkü *işçinin düşüncesini uyandırmakta,* çünkü uyuşuk ve belirsiz hoşnutsuzluğu bilinçli bir protesto haline getirmekte, çünkü küçük-çapta anlamsız ve münferit başkaldırmayı tüm emekçi halkın kurtuluşu için örgütlü sınıf kavgasına, gücünü büyük kapitalizmin tüm varlık koşullarından alan ve bu nedenle *koşulsuz olarak* kesin bir başarıya güvenebilen bir kavgaya dönüştürmektedir."*

Büyük sanayi, gençliği kendi çevresi içine almakla, onun manevî ufuklarının gelişmesini ve genişlemesini özendirir, toplumsal üretimdeki rolünü yükseltir, işçiler topluluğu içinde gençliği eşit hak sahibi kılar, onun sınıfsal içgüdüsünü erkenden uyandırır ve işçi sınıfının sosyalizm için verdiği savaşın içine sokar.

Ama Lenin onsekiz yaşından küçük olan çocukların kapitalist üretim içinde rol almalarının tamamen yasaklanmasına gerici bir düşün olarak karşı çıktığı zaman, genç proleter kuşağının acımasız bir biçimde sömürülmesine karşı gençliğin korunması için harekete geçilmesini o derece ısrarlı bir biçimde istedi. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin ilk program taslaklarında partinin bu alanlardaki istemleri formüle edildi.

Lenin, çocuk ve yarı-ergin emeğinin özellikle yüksek bir oran gösterdiği köylü işletmelerinde çalışan gençliğin durumuna yazılarında özel bir özen gösterdi. Lenin'in tahlili, kapitalizmin köylüyü ve köylü çocuklarını ezdiğini ve onu yokolmaya mahkûm ettiğini yadsınamaz bir biçimde tanıtladı: Köylü için, "sınıf mücadelesinde işçilere katılmaktan başka bir çıkış yolu yoktur", (s. 71) diyordu Lenin.

Böylelikle Lenin, Çarlık Rusyası'ndaki emekçi gençliğin yaşam koşullarını her yönüyle inceledi, hiç bir yönü gözden uzak bulundurmadı. Egemen sınıflar, eğitim konusunda da her türlü olanağı gençlikten barbarca esirgiyorlardı. Çarlık Rusyası'ndaki çocukların beşte-dördü okula gidemiyordu. Mevcut okullar da sömürücü sınıfların çıkarlarına hizmet ediyordu. Lenin, bu okulun karşısına, geleceğin okulunu çıkarıyordu. Sözkonusu okulda

* *Werke,* Bd. 1, s. 234.

toplumsal bakımdan yararlı üretken emek, ders ile, eğitim ile ve beden eğitimi ile uyumlu bir biçimde birleştirilecekti. Bu okul gençliğin kişiliğinin her yönden gelişmesini ve tüm yeteneklerinin meydana çıkmasını güvence altına alacaktı.

Çarlık, halk yığınlarını siyasal alanda tüm haklarından yoksun kılmıştı. İşçi ve köylülerin seçme hakları son kertesine kadar kısıtlanmıştı, gençlik bu sınırlı haklardan bile nasibini alamamıştı. Lenin "İşçi Sınıfı ve Onun Parlamentodaki Temsilcileri" başlıklı makalesinde şöyle yazmaktadır: "Genellikle bu sınırlamalar, en fazla gençleri, proletaryanın daha bilinçli ve daha kararlı tabakalarını etkiler." (s. 52).

NARODNİKLERİN DÜŞLERİNDEN İNCİLER[1]

(PARÇA)

I

Bay Yujakov bu başlık altında makalelerinden bir demet yayınladı. Bunlar 1895-1897 yıllarında *Ruskoye Bogatstvo*'da[2] basılmışlardı... Okurun dikkatini yalnızca kitabın iki makalesi üzerine çekmek istiyoruz: ortaöğretim reformu ve genel ilkokul öğretimi üzerindeki makalelere. Çünkü sözkonusu makaleler, gerçekten temel sorunlara değinmekte ve *Ruskoye Bogatstvo*'nun en çok tuttuğu düşünceleri aydınlatmak için de özellikle uygun bir durumda bulunmaktadırlar...

II

Bay Yujakov "Ortaöğretim Reformunun Temelleri"

konulu makalesine şöyle bir başlık atmış "Ortaöğretimin Görevleri, Sınıf Çıkarları, Sınıf Okulu" (bkz: İçindekiler). Görüldüğü gibi konu çok ilgi çekici, çünkü bize yalnızca eğitimin değil, tüm toplumsal hayatın en önemli sorunlarından biri üzerinde açıklamalarda bulunma vaadini veriyor. Üstelik bu, narodnikler ile "öğretililer"[3] arasında en bellibaşlı düşünce ayrılıklarının da nedenidir. O halde, *Ruskoye Bogatstvo*'nun yazarının "sınıf çıkarlarından ve sınıf okulundan" ne anladığına bakalım.

Yazar, tamamen haklı olarak, "okul, insanı hayata hazırlamalıdır" formülünün, kesin olarak içerikten yoksun olduğunu, hayat için nelerin gerekli olduğunu ve "kime yararı olduğunu" bilmenin sözkonusu olduğunu söylemektedir (6). "Ortaöğretim kime yaramaktadır — yani kimin çıkarı, kimin yararı için ortaöğretim gençlerine eğitim verilmektedir?" (7.) Mükemmel bir soru ve biz yazarı bütün kalbimizle kutlamak isterdik eğer... evet, eğer bütün bu giriş, boş tümceler için bir perde oluşturmasaydı: "Bu yarar, devletin, ulusun, şu ya da bu toplumsal sınıfın, hatta eğitilecek bireyin olabilir." Burada karışıklık başlıyor: "Buradan şu sonuç çıkarılmalıdır ki, sınıflara bölünmüş bir toplum, sınıfsız bir devletle, sınıfsız bir ulusla, sınıflar dışında kalan bireylerle uzlaşabilir! Bu sözlerin Bay Yujakov tarafından dil sürçmesi sonucu söylenilen sözler olmadığını, aksine, onun bu anlamsız düşünceyi gerçekten savunduğunu göreceğiz." Okul programının hazırlanılmasında işe sınıf çıkarları karışırsa, genel devlet ortaöğretiminden sözedilemez. Bu durumda öğretim kurumları zorunlu olarak, bir kast karakteri taşırlar, sadece öğretim değil, aynı zamanda eğitim kurumlarıdır, çünkü sadece belirli bir kastın özel ilgi ve görevlerine uygun bir öğretimi değil, aynı zamanda toplumsal-zümrelerin, kastların yaşam alışkanlıklarını ve toplumsal-zümrelerle, kastlarla ilgili kooperatif bir davranış da vereceklerdir (7). Bu

tek yönlü uzun konuşmadan çıkarılacak ilk sonuç, Bay Yujakov'un kastlarla sınıflar arasındaki farkı bilmediği ve bu nedenle bu tam anlamıyla farklı kavramları umutsuzlukla birbirine karıştırdığıdır. Makalesinin başka yerlerinde (örneğin bkz: s. 8) aynı anlayışsızlığı saptamak mümkündür. Bay Yujakov aynı makalesinde bu kavramlar arasındaki temel farkın pek yanına yaklaşması nedeniyle durum daha da şaşırtıcı olmaktadır: Bay Yujakov s. 11'de şöyle demektedir: "siyasal, ekonomik ve dinsel organizasyonun çoğu zaman (bununla birlikte zorunlu olmayarak) özel nüfus grupları için bazan hukukî bir ayrıcalık, bir başka kez fiilî bir özellik oluşturduğunu düşünmek zorunludur. Birinci durumda kastlar ikinci durumda sınıflar sözkonusudur." Burada gerçekten de sınıf ile kast arasındaki farklardan *birine,* yani sınıfların birbirlerinden hukukî ayrıcalıklarla değil, aksine fiilî koşullarla ayrıldığına, ve bunun sonucu olarak da çağdaş toplumun sınıfları için *hukukî eşitliğin* varsayıldığına değinilmektedir. Görünüşe göre, sınıflar ile kastlar arasındaki başka bir farkı Bay Yujakov gözden uzak tutmamıştır: "... Biz o zaman" (yani köleliğin kaldırılmasından sonra) "...ulusal hayatın angarya ve kast sisteminden ve bununla birlikte kapalı kast okulu sisteminden vazgeçmiş bulunuyoruz. Bugün Rus ulusu, kapitalist sürecin ulus yaşamına girmesiyle, kastlardan çok ekonomik sınıflara ayrılmıştır. ..." (8.) Burada Avrupa'nın ve Rusya'nın tarihinde kastları sınıflardan ayıran bir başka belirtiye, yani kastların angaryaya dayanan topluma, buna karşılık sınıfların kapitalist topluma ait olduğu gerçeğine değinilmiştir.* Bay Yujakov bu farklar üzerinde biraz düşünseydi ve kendini kolayca usta kaleminin ve kendi *Kleinbürger*** yüreğinin büyüsüne

* Sınıf farklarının şekillerinden biri olan kastlar, toplumun sınıflara ayrılmasını gerektirir. Sadece sınıflardan sözettiğimiz zaman, daima kapitalist toplumun kastsız sınıflarını kastetmekteyiz.

** Küçük-burjuva. —ç.

bırakmasaydı, yukarda belirtilen şişirme laf kalabalığı gibi başka tatsız-tuzsuz şeyleri yazmayacaktı. Örneğin sınıf programlarının okullarda zenginler ve yoksullar için ayrı programları gerektirdiği Batı Avrupa'da sınıf programlarının başarılı olmadığı, sınıf okulunun sınıflara uygun farkları gerektirdiğini vb. söylemeyecekti. Bu da açıkça göstermektedir ki, Bay Yujakov çok şey vaadeden makale başlığına ve tumturaklı tümcelerine karşın, sınıf okulunun niteliğinin neden ibaret olduğunu anlamamıştır. Bu nitelik, bay narodnik, öğretimin tüm *hali-vakti yerinde olanlar* için eşit bir şekilde örgütlendirilmesi ve tüm *hali-vakti yerinde olanlar* için eşit bir şekilde ele alınmasıdır. Kast okulundan farklı olan sınıf okulunun niteliği yalnızca bu "hali-vakti yerinde olanlar" sözcüğünde bulunmaktadır. Bu nedenle Bay Yujakov, sınıf çıkarları sözkonusu olur olmaz "genel bir devlet ortaöğretiminden sözedilemeyeceğini" ileri süren yukarda belirttiğimiz laf kalabalığı ile düpedüz saçmalamaktadır. Oysa durum tam tersidir: tutarlı bir biçimde uygulanan, yani her türlü kast kalıntılarından kurtulmuş olan sınıf okulu zorunlu olarak genel bir okul tipini gerektirir. Sınıflı toplumun niteliği (ve, bunun sonucu olarak, sınıfların oluşmasının) tam hukukî *eşitlikte,* tüm yurttaşların hak eşitliğinde bulunmaktadır. Bu nitelik, bütün hali-vakti yerinde olanların öğretim bakımından eşit haklardan yararlanması ve öğretimin bu kimselere tam olarak açık olması demektir. Kast okulu, öğrencinin belirli bir kasta ait olmasını ister. Sınıf okulu, herhangi bir kast tanımaz, onun için yalnızca yurttaş vardır. Bütün öğrencilerden *tek bir şey* ister: öğrenimin karşılığını ödemek. Zengin okulu, zenginler ve yoksullar için ayrı programlara hiç de gereksinmez. Çünkü öğretim giderlerini ödemek, öğretim araçları giderlerini ödemek ve bütün öğrenim süresi boyunca geçimini sağlamak için gerekli kaynakları olmayan kimse için sınıf okulu, orta-

öğretime giriş hakkı tanımaz. Sınıf okulu, sınıf bakımından kapalılığı şart koşmaz, kastlara karşıt olarak sınıflar, tek tek kimseler için bir sınıftan bir başka sınıfa geçmede tam bir serbestlik olanağı sağlar. Sınıf okulu, öğrenmek için kaynaklara sahip olan hiç bir kimsenin yolunu kapatmaz. Batı Avrupa'da "bir yarım öğrenimin ve çeşitli halk tabakalarının manevî-entelektüel bakımdan sınıflarına yabancılaşmaları sonucunu veren tehlikeli programların herhangi bir başarı kazanmadığı" (9) iddiası gerçeğin tam anlamıyla ters bir şekilde yorumlanmasıdır. Çünkü, herkes bilir ki, gerek Batıda, gerek Rusya'da, ortaöğretim, niteliği bakımından bir sınıf okuludur ve yalnızca halkın çok küçük bir bölümünün çıkarlarına hizmet eder. Bay Yujakov'da kendini gösteren inanılmaz kavram kargaşası sonucu olarak aşağıdaki tamamlayıcı açıklamayı vermeyi de gereksiz bulmuyoruz: Günümüz toplumunda, herhangi bir öğretim gideri gerektirmeyen ortaöğretim kurumları da kesinlikle sınıf okulu olmaktan çıkmamaktadır. Çünkü öğrencinin 7-8 yıllık geçim giderleri, okula ödenen paraya kıyasla karşılaştırma kabul etmez bir biçimde yüksektir ve ancak küçük bir azınlığın başa çıkabileceği bir şeydir. Eğer Bay Yujakov günümüzdeki ortaöğretim reformcularına pratik bir danışman olarak yardım etmek, soruyu günümüz gerçeği üzerine oturtmak istiyorsa (ve düpedüz bunu yapıyor) kast okulunun yerini sınıf okulunun almasından ve *sadece bundan* sözedebilir, yoksa bu zor sorunu —sınıf çıkarları ve sınıf okulu— susarak geçiştirirse daha iyi eder. Bunun dışında aşağıdaki noktalara da değinmek zorunluluğu vardır: Bu temel sorunlarla, Bay Yujakov'un makalesinde salık verdiği eski dilin yerine yeni dilin geçirilmesi sorunu arasında pek az bir ilişki vardır. Bu öğütle yetinseydi ona karşı çıkmayacaktık, hatta onun bitmek tükenmek bilmeyen boş laflarını bile affetmeye hazırdık. Ama burada da *kendisi,* bir

kez daha "sınıf çıkarları ve sınıf okulu" sorununu ortaya attığı için, anlamsız sözlerinin sorumluluğunu taşısın.

Bay Yujakov'un bu konu ile ilgili tümceleri hiç de yukarda belirtilenlerle sınırlı değil. "Toplumbilimde öznel yöntem"e[4] sadık kalan Bay Yujakov, sınıf sorununa değindikten sonra "çok kapsamlı" bir soruna atlıyor (12, karş: 15). Bu sorun o kadar kapsamlıdır ki, Bay Yujakov yüksek takdirlerini kullanarak sınıf farklarını gözönünde bulundurmayabilir. Bu sorun o kadar kapsamlıdır ki, Bay Yujakov tek tek sınıflardan değil (üf! ne kadar da dar ve sınırlı bir iş) tüm ulustan sözetme olanağına kavuşmuştur. Görüş açısının bu görkemli "kapsamı" küçük-büyük tüm ahlâkçılara (*Moralisten*), özellikle *Kleinbürger*'ler arasındaki ahlâkçılara eskimiş yöntemleri sağlamıştır. Bay Yujakov toplumun sınıflara bölünme durumundan ortaya çıkan görüntünün "tehlikeleri" üzerinde (9) büyük bir ifade gücü ve karşılaştırma kabul etmez yükseklikteki ifade biçimiyle ayrıntılı açıklamalarda bulunurken; "öğretimin sınıfsal sistemi her tarz ve biçimiyle ve temelde devletin, ulusun, hatta yetiştirilecek bireyin çıkarlarıyla çelişki halindedir"* (8) derken; okullardaki sınıf programlarını "devlet ve ulus açısından amaca aykırı ve tehlikeli" (9) olarak nitelendirirken; tarihsel örneklerin yukarda sözünü ettiğimiz "ulusun esenliği ve devlet için tehlikeli olarak kabul edilen sınıfsal düzenin ve sınıf çıkarlarının olağanüstü bir anti-ulusal gelişmesini gösterdiğini söylerken" (11) sınıflara, böylesine "tehlikeli" bir biçimde sınıflara bölünmüş olmanın "çeşitli halk grupları ara-

* İkisinden biri bay *Kleinbürger*: ya sınıflara bölünmüş bir toplumdan sözedersiniz, ya da bölünmemiş bir toplumdan. Birinci durumda sınıflar tarafından koşullandırılmamış bir eğitim olamaz. İkinci durumda, şu ya da bu sınıfa ait olan sınıflı bir devlet, sınıflı bir ulus ya da hatta birey olamaz. İki durumda da tümce anlamsızdır ve bugünkü gerçeğin en keskin bir biçimde ortaya çıkan çizgileri karşısında korkak gözlerini yuman bir *Kleinbürger*'in yobazca isteklerini içerir.

sında uzlaşmaz bir karşıtlığa" neden olacağını ve giderek "ulusal dayanışma ve devletin tümünü içine alan yurtseverliği" (12) boğacağını; "tüm olarak ulusun, devletin ve tek tek yurttaşların kapsamlı, gerçek anlamda ve geniş açıdan ele alınan çıkarlarının kesinlikle birbirleriyle çelişmemesi gerektiğini (hiç olmazsa bugünkü devlette) (15) vb., vb. söylerken toplumun bu sınıflara ayrılma durumunu (ve bu bölünmenin eğitime etkisini) bütün şiddetiyle mahkûm eder. Bütün bunlar, baştan aşağı ikiyüzlülüktür, bu tümceler, günümüz gerçeğinin tüm varlığını bir *Kleinbürger*'in anlamsız "arzuları"yla örten tümcelerdir —yanlışlıkla, olmakta olanın da bir karakteristiği haline gelen arzular—. Bu tür tümcelerden ortaya çıkan böyle bir dünya görüşünün bir benzerini bulmak için Batıdaki "ahlâkçı" (*"ethischen"*) okulun[5] temsilcilerine başvurmak gerekmektedir. Bu okul oralardaki burjuvazinin teorik korkaklığının ve siyasal düşüncesizliğinin doğal ve kaçınılmaz ifadesidir.

Biz yalnızca bu büyük söz ustalığına, ve edebiyat merakına, bu görkemli keskin görüş ve uzağa bakışın karşısına aşağıdaki küçük gerçeği çıkarmakla yetineceğiz. Bay Yujakov, kast okulu ve sınıf okulu sorununa değinmiştir. Birinci sorun ile ilgili olarak hiç olmazsa erkek öğrencilerin gimnazları ve birinci kısım gimnazları ve ortaokullar için kesin veriler bulunmaktadır. İşte maliye bakanlığı tarafından yayınlanan *Rusya'nın Üretici Güçleri* adlı yayınından aldığımız (St. Petersburg 1896, Bölüm XIX, Genel Eğitim, s. 31) veriler:

"Öğrencilerin toplumsal kategorilere göre bölünmesi (tüm öğrenci sayısı karşısındaki yüzde oranı) aşağıdaki tablodan görülebilir [Tablo 1]:

Bu küçük tablo Bay Yujakov'un, biz derhal ve kararlı bir biçimde (??) "kast okulundan vazgeçtik" derken ne kadar dikkatsiz bir ifade kullandığını açıkça göstermekte-

[TABLO 1]

Çocuklar	Halk Eğitimi Bakanlığına Bağlı Gimnazlardaki ve 1. Kısım Gimnazlardaki Erkek Öğrenciler			Ortaokullardaki Erkek Öğrenciler		
	1880	1884	1892	1880	1884	1892
Kalıtsal ve kişisel soylular ile yüksek memurlar	47,6	49,2	56,2	44,0	40,7	38
Din adamları	5,1	5,0	3,9	2,6	1,8	0,9
Kentliler	33,3	35,9	31,3	37,0	41,8	43,0
Köylüler (yabancı asıldan gelenler ve memurların alt tabakaları dahil)	8,0	7,9	5,9	10,4	10,9	12,7
Yabancılar	2,0	2,0	1,9	3,0	4,8	5,4
Diğer toplumsal kategoriden olanlar	2,0	daha üstteki grupla bir aradadır		3,0	daha üstteki grupla bir aradadır	
	100,0	*100,0*	*100,0*	*100,0*	*100,0*	*100,0*

dir. Tersine, kast grupları ilkesi bugün bile egemendir. Gimnazlarda (ayrıcalıklı soylu gruplarından vb. sözetmeyelim) öğrencilerin %56'sı soyluların, yüksek memurların çocuklarıdır. Bunların ciddiye alınacak biricik rakibi, ortaokullarda büyük bir ağırlığa ulaşmış olan kentli toplumsal kategorilerdir. Buna karşılık kırsal grupların payı —özellikle diğer gruplara oranla çok büyük sayıda oldukları gözönünde bulundurulursa— çok önemsizdir. Buna göre bu tablo, bugünkü ortaöğretim kurumlarımızın niteliğinden sözetmek isteyen bir kimsenin, yalnızca bir kast okulundan ve bir sınıf okulundan sözedebileceğini ve —kast okulundan gerçekten vazgeçtiğimiz ölçüde— bütün bunların sınıf okulu adına yapıldığını iyice kafasına yerleştirmelidir. Doğal olarak, bununla, kast okulunun yerini sınıf okulunun almasını ve sınıf okulunun iyileştirilmesinin ortaöğretim görmeyen, görmesine

de olanak bulunmayan sınıflar için önemsiz ve ilgi uyandırıcı olmadığını söylemek istemiyoruz: tersine bu onları da ilgilendiren bir sorundur. Çünkü kastlar sistemi, okulda olduğu gibi hayatta da bunların üzerine özel bir ağırlıkla çökmektedir ve kast okulunun yerini sınıf okulunun alması Rusya'nın batılılaştırılması süreci zincirindeki halkalardan biridir. Yalnızca, Bay Yujakov'un sorunu nasıl tersine çevirmiş olduğunu ve onun sözde "kapsamlı" görüş açısının gerçekte bu konudaki burjuva görüş açısından çok ama çok aşağıda bulunduğunu göstermek istiyoruz. Sırası gelmişken burjuvazi konusunda bir noktaya değinelim: Bay A. Manuylov, Schulze-Gaevernitz'in tek yönlülüğünü bu kadar açıklıkla anlatan P. B. Struve'nin neden gene de "onun burjuva fikirlerini yaydığını anlayamamaktadır" (*Ruskoye Bogatstvo,* n° 11, s. 93). Bay Manuylov'un anlayışsızlığı, onun yalnız Rus "öğretililer"in değil, tüm Batı Avrupalı "öğretililer"in, hatta öğretmenin temel fikirlerini anlamamasından ileri gelmektedir. Yoksa Bay Manuylov "öğretmen"in temel fikirlerinde —onun tüm teorik, edebî ve pratik faaliyetlerini bir esas çevresinde birleştiren fikirler— çağdaş toplumun sınıflara bölünmüş durumunu tadından yenmeyen tümcelerle örtbas etmeye çalışan "kapsamlı bir görüş açısının" dostlarına karşı koşulsuz bir düşmanlık bulunduğunu yadsımak mı istemektedir? Kapitalizmi engellemek ve durdurmak isteyen *Kleinbürger*'lerin düşünceleri karşısında, açık ve tutarlı "burjuva fikirleri"ni kesinlikle ilerici olarak kabul etmek ve onları *Kleinbürger* fikirlere üstün tutmak, onun temel görüşlerinden olduğunu yadsımak mı istemektedir? Bu, Bay Manuylov için açık değilse, kendisiyle birlikte aynı dergiye yazı yazan Bay Yujakov'un yazıları üzerinde düşünsün. Şimdi bizi ilgilendiren sorunda, Bay Yujakov'un yanında "burjuva fikirler"inin açık ve tutarlı bir temsilcisini gördüğümüzü tasavvur etsin.

Bu temsilci, bunun, kast okulunu tamamen kaldıracak ve sınıf okulunun daha geniş çevrelere açılmasını sağlayacak (bu açılmanın yukarda belirtilen anlamıyla) tasavvur edilebilen en iyi şey olduğunu tanıtlayarak bugünkü okulun sınıfsal niteliğini savunsun. Bu tür fikirler, Bay Yujakov'unkilere oranla gerçekten karşılaştırma kabul etmez bir yüksekliktedirler. Bu arada dikkat, *Kleinbürger* yayılmaya ve "kapsamlı görüş"e değil, bugünkü okulun gerçek gereksinmelerine, yani kast niteliğinin kaldırılmasına yöneltilebilir. Bugünkü okulun tek yanlı niteliğinin açık bir şekilde ortaya konulması ve savunulması, gerçeği olduğu gibi açıklar ve onun tek yanlılığı aracıyla, öbür yanı hakkındaki bilinci aydınlatırdı.* Buna karşılık Bay Yujakov'un "geniş kapsamlı" gevezeliği, toplumsal bilinci ancak bozmaktadır... Son olarak sorunun pratik yanı... ama Bay Yujakov'da sınıf okulunun sınırlarının hiç de ötesine gitmiyor ve gerçekten de, ne bu makalede, ne de şimdi ele almak istediğimiz "ütopya"sında böyle bir şey yapmıyor.

III

Bay Yujakov'un "genel eğitim sorununu" (bkz: kitabın başlığı) ele alan makalesinin başlığı "Eğitim Konusunda Bir Ütopya" adını taşımaktadır: zorunlu genel bir orta-

* Çok iyi hissediyoruz ki, böyle bir savı anlamak ***Ruskoye Bogatstvo*** yazarları için çok zor olacaktır. Bu durum, gene onların yalnızca "öğretililere" karşı değil, aynı zamanda, "öğretmen"e karşı gösterdikleri anlayışsızlıktan ileri gelmektedir.

İşte, örneğin, "öğretmenler"den birinin daha 1845'te tanıtladığı gibi İngiliz işçileri Tahıl Yasalarının kaldırılmasından ne gibi yararlar sağladılar. Sözkonusu öğretmen bu kaldırma işlemiyle çiftçilerin "liberal" olduklarını, yani bilinçli burjuvalar haline geldiklerini ve bir yanda oluşan bu bilinç yükselmesinin öbür yandaki bilincin de artmasına zorunlu olarak yolaçtığını yazmaktadır (Fr. Engels, ***The condition of the Working Class in England in 1844***, New-York 1887, s. 179). O halde ***Ruskoye Bogatstvo***'nun sayın yazarları "öğretmenler"den "burjuva fikirlerinin propagandasını" yaptıklarını tanıtlayacak yerde, neden yalnızca eğilip selâm veriyorsunuz?

öğretim planı. Daha başlığından görülmektedir ki, Bay Yujakov'un bu son derece öğretici makalesi, pek çok şey vaadetmektedir. Ama Bay Yujakov'un "ütopya"sı, gerçekte, hadde hesaba gelmez şeyler vaadetmektedir. "Ne az, ne çok, sevgili okur, ne herhangi bir ödün, ne herhangi bir uzlaşma olmaksızın... —okur onun makalesine böyle başlıyor—. Her iki cinse mensup tüm halk için, herkes için zorunlu, devlet, yerel idare ve halk için hiç bir gider yüklemeyen tam gimnaz öğretimi — işte benim büyük ütopyam!" (201.) Erdemli Bay Yujakov açıkça şunu kastediyor: bu sorunun temel noktasını "gider"ler oluşturmaktadır; aynı sayfada, genel temel öğretimin giderlere neden olduğunu, oysa ortaöğretimin, kendi planı gereğince hiç bir gider yüklemeyeceğini yinelemektedir; böylece, halka, ortaöğretimden çok fazla şey vaadetmektedir. *Ruskoye Bogatstvo*' yazarının bize neler vaadettiğini tam kapsamıyla göstermek için çabuk davranmak ve yazarın planını açıkladıktan ve onu hayranlıkla seyreyledikten sonra attığı zafer çığlığına değinmek zorundayız. Bay Yujakov'un planı, gimnaz eğitimini gimnazlıların üretken çalışmalarına bağlamaktadır. Bunlar geçimlerini kendileri sağlayacaklardır: "Belirli bir toprak parçasının işlenmesi ... bütün genç kuşağa doğumundan gimnazı bitirmesine kadar zengin, lezzetli ve sağlam bir beslenme sağlayacaktır, bunun yanısıra öğretim giderlerini çalışmasıyla ödeyen gençleri besleyecektir" (Yujakov'un *Zukunftsstaat*'ının* bu düzeninden, aşağıda, ayrıntılı bir biçimde sözedilecektir) "ayrıca yönetici, öğretmen, işletmeci tüm personelin beslenmeleri sağlanacaktır. Bu arada herkese ayakkabı ve okulda yapılmış giysiler verilecektir. Bunun ötesinde sözü geçen toprak parçasından elde edilen gelir yuvarlak olarak 20.000 ruble-

* Gelecekteki devlet. —ç.

ye ulaşacak, gerçekten de süt ve yaz ürünlerinden elde kalan fazlalardan 15.000 ruble... ve deri, domuz kılı, tüy ve öbür yan ürünlerin satışından 5.000 ruble." (216.) Tasavvur edin sevgili okur, gimnazı bitirinceye kadar, yani 21'den 25 yaşına kadar *bütün* genç kuşağın nafakası (s. 203)!* Yani tüm ülke nüfusunun *yarısının* beslenip giydirilmesi; gerçekten de "emeğin örgütlenmesi" işte böyle olur. Açıkça görülmektedir ki, Bay Yujakov, narodniklerin "emeğin örgütlendirilmesi" tasarılarına gevezelikten başka bir şey olmayan boş tümceler gözüyle bakan kötü insanlara çok kızmış ve böylelikle "hiç bir gider olmaksızın" gerçekleştirilebilecek tüm bir "emek örgütleme" planını ilân etmek suretiyle bu kötü insanları mahvetmeye karar vermiştir... Ama iş bununla da bitmiyor: "... sırası gelmişken görevimizi genişlettik; aynı örgüte, bütün çocukların nafakasının sağlanması görevini yükledik; genç insanlara gimnazyumdan ayrılırken köy koşullarında önemli miktarda eşya sağlamalarına dikkat ettik; aynı kaynaklardan her gimnazyuma, yani her hizmet bölgesine bir doktor, bir veteriner, bir bilimsel öğrenim görmüş tarımcı, bir bilimsel öğrenim görmüş bahçıvan, bir teknisyen ve altı sanatçı tahsis edilmesini olanak içinde bulduk. Bu sayıdan daha azı olmaz (bunlar kültürü yükseltecekler ve hizmet bölgesinin her zamanki gereksinmelerini karşılayacaklardır). ... Bütün bu görevler parasal ve ekonomik kaynaklarını planımızın uygulanmasından sağlayacaklardır. ..."** Ünlü narodnik "biz"in "esrarengiz bir yabancı", ikiyüzlü bir adam olduğunu, vb. söyleyen kötü diller nasıl da gülünç duruma düşmüşlerdir! Ne yakışıksız iftira! Şimdiden sonra

* Rusya'nın yaş kompozisyonu şöyledir: Bunyakovski'ye göre 1.000 yurttaştan 485'i 0 ilâ 20, 576'sı 0 ilâ 25 yaş arasındadır.

** s. 237. Bu coşkulu sözler arasındaki düzgün nokta işaretli boş yerlerin her ikisi de Bay Yujakov'a aittir. Burada tek bir harfi bile atlama cüretini gösteremezdik.

bu "biz"in sınırsız gücünü ve "bizim" tasarılarımızın gerçekleşebilme olasılığını tanıtlamak için Bay Yujakov'un planına atıfta bulunmak yetecektir.

Okur "gerçekleşebilme" sözcüğünden kuşku duyabilir, olaki okur şöyle der: Yapıtını ütopya olarak tanımlayan Bay Yujakov böylelikle gerçekleşebilme sorununu bir tarafa bırakmamış mıdır? Bu olabilirdi, eğer Bay Yujakov "ütopya" sözcüğü için çok esaslı ihtiraz kayıtları koymasaydı ve gene eğer Yujakov tüm açıklamalarında tekrar tekrar planının gerçekleşebilirliğine atıfta bulunmasaydı... Makalesinin ta başında şöyle demektedir: "Bu tür genel ortaöğretimin ancak ilk bakışta bir ütopya gibi göründüğüne inanmakla, yeterince cüretkâr davrandım..." (201.) Bunun ötesinde gerekli olan neydi?... "Bu öğretim sisteminin, Almanya, Fransa, İngiltere, Birleşik Devletler'de gerçekleştirilmiş olan ve Rusya'nın bazı eyaletlerinde gerçekleştirilmesine pek az bir şey kalmış bulunan genel temel öğretimden çok daha kolay bir biçimde gerçekleştirilebileceğini öne sürmekle daha da büyük bir cürete sahip olduğumu gösteriyorum." (201.) Bay Yujakov, planının bu uygulanabilirliğine o kadar çok güveni vardır ki (herhalde yukarda belirtilenlere göre plan "terimi", ütopya teriminden daha doğru düşecek) bu planın hazırlanmasında en ayrıntılı "pratik geçerlilik"leri bile ihmal etmemiştir. Örneğin "Avrupa kıtasında (iki cinsin) birarada öğretimine karşı yaygın olan bir önyargı"ya saygı duyarak, biri erkek, ötekisi kız öğrencilere ait olmak üzere iki gimnaz sisteminde bilerek karar kılmıştır. Bu arada şu noktayı kesin olarak belirtmektedir: kendi planı "varolan erkek ve kız gimnazlarının öğretim programlarının korunmasına ve öğretim kadrosuna daha büyük istihdam olanakları tanınmasını mümkün kılmakta ve bunun sonucu olarak daha yüksek ücret sunmaktadır..." "Bir deneyimle yetinilmek istenilmediği, tersine,

tüm halkın öğretimden gerçekten pay alması amacına ulaşılmak istendiği takdirde bütün bunlar önem kazanmaktadır." (205-206.) Dünyada, ütopyalarının insanı büyüleyen bir görünüm kazanması ve uyumlu bir düzenlemeye sahip olması bakımından aralarında yarışan birçok ütopyacı yaşamıştır. Ama bunlar arasında "varolan öğretim programlarına" ve öğretim kadrosunun ücretlerine bu kadar özen göstermiş olanına zor raslanır. Bizden sonra gelecek kuşaklar, kuşku yok ki, uzun zaman Bay Yujakov'u gerçekten pratik ve gerçekten işbilir bir "ütopyacı" olarak gösterecektir. Buna inanıyoruz.

Yazarın bu vaatleri karşısında genel eğitim planının en özenli bir incelemeye kuşkusuz hak kazandığı ortadadır.

IV

Bay Yujakov'un hareket noktası olan ilke, gimnazın, aynı zamanda, bir tarım işletmesi olacağı ve öğrencilerinin yaz mevsiminde çalışmalarıyla kendi kendini idare edeceğidir. Planın temel düşüncesi budur. "Bu düşüncenin doğru olduğundan kuşku duyulamaz" (237) demektedir Bay Yujakov. Ve biz onunla bu konuda, yani burada gerçekten doğru bir düşünce olduğu konusunda aynı fikirdeyiz. Ama düşünce, yalnız "gimnazlar" ile ya da gimnazların, öğrencilerin emeği ile "kendilerini finanse" etme olanağıyla biraraya getirilemez. Bu doğru düşünce, gelecekteki toplum idealinin, dersin ve öğretimin genç kuşağın üretken emeğiyle bağıntısı kurulmaksızın tasavvur edilmemesidir. Üretken emeksiz ders ve öğretim ya da ders ve öğretimsiz üretken emek, tekniğin bugünkü düzeyinin ve bilimsel bilgilerinin durumunun gerektirdiği yüksekliğe çıkamazlar. Bu fikirleri geçmişin büyük ütopyacıları daha önceden ortaya atmış bulunuyorlardı. Söz-

konusu düşünce, öteki nedenler arasında, doğrudan doğruya bu nedenle de kadın ve gençlerin sanayide çalışmasına ilke olarak karşı çıkmayan ve bu tür çalışmayı yasaklamaya dönük çabaları gericilik kabul eden ve yalnızca çocuk ve kadınların çalıştırılmasında sağlığın korunmasıyla ilgili koşullara tamamıyla uyulmasının yeterli olacağında ısrar eden "öğrenciler" tarafından da tam olarak paylaşılmaktadır. Bu nedenle Yujakov şu sözleri söylerken tamamen haksızdır: "Bu düşünceyi yalnızca canlandırmak istedim." (237)... Bu, uzun süreden beri canlıydı. Bay Yujakov'un bunu bilmediğini (aksi tanıtlanmadıkça) kabul etmek istemiyoruz. *Ruskoye Bogatstvo*'nun yazarı, bu düşüncenin *gerçekleşmesi için* tamamen bağımsız *bir plan* sunmak istiyordu, böyle de yaptı. Ancak bu bakımdan orijinal olarak nitelendirilebilir, ama bu amaca erişebilmek için burada orijinallik... Herkül'vari boyutlar almaktadır.

Üretken emek genel öğretim ile birleştirilmek istenilirse, açıktır ki, *herkes* için üretken emeğe katılma yükümlülüğü ortaya çıkacaktır. Bunun çok doğal olduğunu söylemek gerekirdi. Ama durum hiç de öyle değil. Bizim "narodnik", sorunu öyle bir biçimde çözüyor ki, fizik çalışma yükümlülüğü genel bir ilke olarak konuluyor, *ama kesinlikle herkes için değil, yalnızca varlıksız olanlar için.*

Okur belki şaka ettiğimizi sanacaktır. Hiç de değil!

"Tüm öğretim masraflarını peşin olarak ödemeye hazır olan varlıklı kimseler için kurulmuş olan salt kentsel gimnazlar bugünkü tiplerini koruyabilirler." (229.) Sayfa 231'de "varlıklılar", teklifsizce "tarım gimnazları"nda zorunlu öğretime tâbi kılınmayan "nüfus kategorileri" çevresi içine alınmaktadır. Buna göre, narodniğimizde üretken zorunlu çalışma, herkes için ve insanın her yönden gelişmesi için bir koşul değil, tersine, yalnızca gimnazın öğretim giderlerini ödemek içindir. İşte so-

run böyle. Bay Yujakov, makalesinin başında, tarımsal gimnazın kışın gereksindiği işgücü sorununu incelemektedir. Gimnaza kışın işgücü bulmak için şu usul kendisine en "akla-uygun" görünmektedir. Alt sınıfların öğrencileri çalışmamakta ve bunun sonucu olarak gimnaza neden oldukları giderleri ödemeksizin parasız bakılmakta ve okutulmaktadırlar. "Durum böyle olunca öğretimlerini gördükten sonra bu giderleri ödemek onların borcu ve yükümlülüğü değil midir? *Öğretim giderlerini ödemeyen* her çocuk için geçerli olan bu özenle düşünülmüş olan yükümlülük, gimnaz işletmesine gerekli olan kış işgücü kontenjanını ve yaz çalışmaları için ek kontenjanı sağlayacaktır. ... Bu düşünce teorik olarak çok basit, herkesin anlayabileceği bir içerikte ve kesinlikle tartışmaları önleyici niteliktedir." (205, italikler bizim.) Gerçekte bundan daha "basit" bir şey olur mu? Paran var mı öde, paran yok mu öyle ise çalış! — Her işportacı, bunun en yüksek derecede "herkesçe anlaşılabilir" bir öneri olduğunu doğrular. Üstelik de, ne yaman bir uygulama gücüne sahip bir öneri! Yalnız... evet, yalnız burada "ütopya"nın yeri nerede? Bay Yujakov ütopyasına temel almak istediği bu tür planlarla ana düşüncesini neden kirletiyor?

Varlıksız öğrenciler tarafından yapılması gereken iş Bay Yujakov'un tüm planının esasını oluşturmaktadır. Yazar, kışın işgücü sağlamak için kuşkusuz başka bir yöntemi de uygulanabilir bulmaktadır —örneğin ücretli işçilerin tutulmasını—,* ama bu öneriyi ikinci plana alıyor. Görülen öğretimin, askerlik hizmetine girmeyen her-

* "En modern biçimde donatılan, zeki ve yetişmiş bir işçi kadrosuna sahip olan ve tecrübeli ve okumuş bir adam tarafından yönetilen gimnaz işletmesi kâr getiren bir işletme olmak ve gerekli işgücü kontenjanının ücretle çalıştırılmasını haklı çıkarmak zorundadır. Bunlardan kendini gösterenlerin (!) üründen pay alması sağlanır. Bu usul olasılıkla belirli bir oranda özellikle gimnazı bitirmek durumunda olan topraksızlara da uygulanır." (204).

kes tarafından, yani erkek öğrencilerin ⅔'ü ve kız öğrencilerin tümü üç yıl boyunca (gerekirse dört yıl) çalışma yoluyla ödenmek zorunluluğu vardır. Bay Yujakov açık kalplilikle şunu belirtmektedir: "Ancak bu sistem, tüm halkı kapsayan bir öğretimin ve yalnızca temel öğretimin değil, aynı zamanda ortaöğretimin anahtarını ele geçirmeyi sağlamaktadır." (207-208). "Gece-gündüz gimnazda kalacak olan ve görevi kendisine verilen işleri yapmak olan (! ?) küçük bir sürekli işçi kontenjanı, gimnaz işletmesinin işgücünü tamamlamaktadır. Bunlar, gimnaz işletmemizin olası ve kesinlikle ütopik olmayan işgücüdürler." (208.) Şimdi aynı insanlar tarafından yapılan başka işler de —bunlardan belki de bir işletmede pek fazla yoktur— yapılacaktır: "aşçılar, çamaşırcı kadınlar ve muamele memurları için yardımcı personel, gimnazı bitirmiş olan üç yıllık işçiler çevresinden kolayca sağlanabilir." (209). Gimnaz, mesleğini öğrenmiş sanatkârlara, terzilere, ayakkabıcılara, marangozlara vb. gereksinmektedir. Doğal olarak onlara "üç yıllık öğrenim borçlarını çalışarak ödeyenler arasından yardımcılar verilebilir" (210).

Bu tarım işçileri (ya da tarımsal gimnazlılar mı desem? doğrusu ne diyeceğimi bilemiyorum) emekleri karşılığında ne elde edecekler? Nafakalarını sağlamak için gerekli her şeyi: "bol ve lezzetli yiyecek". Bay Yujakov bütün bunları elifi elifine hesaplıyor, bunun için "tarım işçilerine verilen" besin normlarından hareket ediyor. Gerçi "gimnazı bu şekilde beslemeye niyetli olmadığını" söylüyor (210), ama gene de bu normları muhafaza ediyor, çünkü gimnaz öğrencileri topraklarından patates, bezelye, mercimek elde edecekler, bitkisel yağ sağlamak için kenevir ve ayçiçeği ekeceklerdir. Perhiz günleri dışında kendilerine her gün yarım punt et ve iki bardak süt verilecektir. Okur, Bay Yujakov'un bunu şöylece be-

lirttiğini, yalnızca örnek olarak gösterdiğini sanmasın. Hayır, o bütün bunları kılıkırk yararcasına hesaplamıştır; danaların, bir yaşındaki, iki yaşındaki ineklerin sayısını hesapladığı gibi, hastaların yiyeceğini, tavukların yemini de hesaplamıştır. Ne mutfak artıklarını, ne de patates kabuklarını ihmal etmiştir (212); Bay Yujakov hiç bir şeyi unutmamıştır. Giysiler ve ayakkabı, gimnazyumun kendi olanaklarıyla imal edilebilir. "Buna karşılık giyecek, yatak çarşafı ve masa örtüsü olarak kullanılacak pamuklu bezler ve yaz elbiseleri için pamuklu kumaşlar, kışın elbiselik olarak kullanılabilecek daha kalın yün kumaşlar ve kürkler —yalnızca koyun kürkü olsa da— satın alınmalıdır. Doğal olarak öğretim personeli ve memurlar, aileleriyle birlikte kumaşlarını kendileri sağlamak zorundadırlar, ama atelyeleri kullanmalarına izin verilebilir. Öğrenciler ve üç yıllık işçiler için bu giderler pintilik etmeksizin yılda 50 ruble ve tüm kurum için yuvarlak hesap yılda 60.000 ruble olarak tahmin edilebilir." (213.)

Narodniğimizin pratik zekâsı bizi gerçekten heyecanlandırıyor. Bir kez düşünelim: "Biz", "toplum" böyle görkemli bir emek örgütü kuruyoruz, halka masrafsız genel ortaöğretim sunuyoruz ve bütün bunlar kırk para sarfetmeksizin, hem de nasıl güçlü bir moral kazançla gerçekleşiyor! Bütün bilisizliklerine, arsızlıklarına ve kabalıklarına karşın beslenmeleri* dahil yılda 61 rubleden daha ucuza çalışmayan bugünkü tarım işçilerimiz için —gimnazyumun okumuş tarım işçilerinin yılda 50 rubleye çalıştıklarını gördükleri zaman— ne görkemli bir ders verilmiş olacaktır. Şundan emin olun ki Koro-

* Tarım ve tarımsal sanayi bakanlığının verilerine göre sürekli bir tarım işçisinin Avrupa Rusyası'ndaki ortalama ücreti yılda 61,92 rubleyi bulmaktadır (1881-1891 arasındaki 10 yılda), buna ek olarak 46 rublelik yiyecek masrafları vardır.

boçka[6] bile Bay Yujakov'un planının teorik anahatlarının son derece "anlaşılabilir" olduğunda onu haklı bulacaktır.

1897
Werke, Bd. 2, s. 469-485.

RUSYA'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ*

[I]

Makine kullanımının bir başka sonucu da,[7] kadın ve çocuk emeği istihdamındaki büyümedir. Mevcut kapitalist tarım sistemi, genel olarak konuşursak, fabrika işçileri arasındaki hiyerarşiyi çok anımsatan, belli bir işçi hiyerarşisine yolaçmıştır. Örneğin, Güney Rusya'daki eyaletlerde, şu kategoriler mevcuttur: (a) *tam işçiler,* her işi yapabilecek yetişkin erkekler; (b) *yarı-işçiler,* 20 yaşa kadar kadın ve erkekler; yarı-işçiler tekrar iki kategoriye ayrılırlar: (aa) 12, 13-15, 16 yaşındakiler —bunlar sözcüğün tam anlamıyla yarı-işçidir— ve (bb) *çok güçlü yarı-işçiler*; 16-20 yaş arası, ekin biçme dışında tam işçinin yaptığı bütün işleri yapabilen, "malikânelerde kullanılan dille 'üçte-iki' işçiler".** Son olarak (c) *pek az yardımı* olan yarı-işçiler, 8 yaşın altında ve 14 yaşın üstünde olmayan çocuklar; bunlar, domuz çobanı, dana çobanı, zararlı ot temizleyicisi, çiftçi yamağı olarak iş görürler. Çoğu kez, yalnızca yemek ve giyecek karşılığında çalışırlar. Tarım aletleri kullanılmaya başlanması, "tam işçi emeğinin fiyatını düşürür"[7] ve bunun yerine, kadın ve çocuklara ait daha ucuz emeğin konmasını mümkün kılar. Göçmen emeğine ait istatistikler, erkek emeği yerine kadın

* *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi,* Sol Yayınları. Ankara 1975, s. 207-208, 474-475, 500. —*Ed.*

** Tezyakov, *loc. cit.*, 72.

emeği geçirildiğini doğrulamaktadır: 1890'da Kerson kenti ve Kakovka kasabasında, kayıtlı toplam işçi sayısının %12,7'si kadındı; 1894'te, kadınlar, bütün eyaletteki işçilerin %18,2'sini (56.464 işçiden 10.239'u); 1895'te ise %25,6'sını (48.753 işçiden 13.474'ünü) oluşturuyorlardı. Çocuklar 1893'te %0,7 oranındaydı (10-14 yaş arası), 1895'te ise bu oran %1,69 oldu (7-14 yaş arası). Kerson eyaleti, Elisavetgrad uyezdindeki malikânelerde, yerel işçiler arasında, çocuklar %10,6 oranındaydı (*ibid.*).

Makineler, işçilerin emeğinin yoğunluğunu artırır. Örneğin, en yaygın (buğdayın elle atıldığı) biçer tipine, "*lobogreyka*" ya da "*çubogreyka*"* şeklinde özel bir ad verilmiştir, çünkü, bununla, çalışan işçinin olağanüstü bir çaba harcaması gerekmektedir: işçi burada dağıtım aygıtının yerini almaktadır. (Bkz: *Üretici Güçler*, I, 52.) Aynı şekilde harman dövme makinesinin kullanımı da emek yoğunluğunu artırır. Kapitalist makine kullanma biçimi, (her yerde olduğu gibi), burada da, işgününün uzatılması için güçlü bir neden meydana getirir. Önceden hiç bilinmeyen bir şey olan gece çalışması, tarımda da ortaya çıkar. "İyi hasat yıllarında ... bazı malikânelerde ve birçok köylü çiftliklerinde", sunî aydınlatma — meşale ışığı ile (92) "iş, gece bile sürdürülür". (Tezyakov, *loc. cit.*, 126.) Son olarak, sistematik makine kullanımı, tarımsal işçiler arasında sarsıntılar yaratır; makinelerde genç kadın ve çocukların kullanılması doğal olarak, özellikle büyük bir yaralı sayısına yolaçmaktadır.

[II]

Sanayi ve dünyanın öteki bölgeleriyle olan nispeten gelişmiş ticarî alışveriş, nüfusun yaşam düzeyini ve kültürünü yükseltir; artık manüfaktür işçisi köylüye te-

* Tam karşılığı "kaş-terleten", ya da "alın-terleten". —ç.

peden bakmaktadır. Geniş-çaplı makineli sanayi, bu dönüşümü tamamlar, sanayii tarımdan kesinlikle ayırır ve, görmüş olduğumuz gibi, eski köylülüğe tümüyle yabancı olan ve yaşam biçimi, aile ilişkileri ve gerek maddî, gerek manevî açıdan daha yüksek gereksinme düzeyi ile ondan ayrılan, nüfusun özel bir sınıfını yaratır. Küçük sanayilerde ve manüfaktürde, her zaman ataerkil ilişkilerin kalıntılarını ve kişisel bağımlılığın çeşitli biçimlerini görürüz, bunlar, kapitalist iktisadın genel koşullarında, çalışan halkın durumunu son derece kötüleştirir ve onları küçültür, bozar. Çoğu kez ülkenin çeşitli kısımlarından gelen işçi yığınlarını biraraya toplayan geniş-çaplı makineli sanayi, ataerkilliğin ve kişisel bağımlılığın kalıntılarını hoşgörmeyi kesinlikle reddeder ve "geçmişi" gerçekten "küçük gören tutumuyla" göze çarpar. Üretimi düzenleme ve onun üzerinde kamu denetimi kurma zorunluluğuna yolaçan ve bu olanağı yaratan esas koşullardan biri de, modası geçmiş geleneklerden bu kopuştur. Özellikle, fabrikanın, nüfusun yaşam koşullarında yarattığı değişimden sözederken, kadın ve çocukların üretime çekilmesinin,* temelde ilerici olduğunu belirtmek gerekir. Kapitalist fabrikanın, çalışan nüfusun bu kategorilerini özellikle zor koşullar içine soktuğu ve işgününün düzenlenmesi ve kısaltılmasının, sağlığa uygun emek koşulları sağlanmasının vb., onlar için özellikle gerekli olduğu tartışılmaz bir gerçektir; ama sanayide kadın ve çocuk çalıştırılmasını tümüyle yasaklama ya da bu tip işe yer vermeyen ataerkil yaşam biçimini koruma çabaları, gerici ve ütopik olacaktır. Geniş-çaplı makineli sanayi eskiden dar ev, aile ilişkileri çerçevesinden hiç çıkmayan nüfusun bu kategorilerinin ataerkil tecridini yıkmakla, onları toplum-

* *Kılavuz*'a göre, 1890'da Avrupa Rusyası'ndaki fabrika ve atelyeler 210.207'si (%24) kadın, 17.793'ü (%2) erkek çocuk ve 8.216'sı (%1) kız çocuk olan, toplam 875.764 işçi çalıştırıyordu.

sal üretime doğrudan doğruya katmakla, onların gelişmesini hızlandırır, bağımsızlıklarını artırır; başka bir deyişle, kapitalizm-öncesi ilişkilerin ataerkil hareketsizliğiyle kıyaslanamayacak ölçüde üstün olan yaşam koşulları yaratır.

[III]

Kentlere göç, eski ataerkil aile ilişkilerini gevşetir ve kadınları, daha bağımsız, erkekle eşit bir duruma getirir. "Hiç göç olmayan yerlerle kıyaslandığında, Soligaliç ve Çuhloma'daki aileler" (Kostroma eyaletine bağlı, göçün en çok olduğu uyezdler) "yalnızca, büyüğün ataerkil otoritesi anlamında değil, ana-babalar ve çocuklar, koca ve karı arasındaki ilişkilerde bile çok daha az kaynaşmıştır. Kuşkusuz 12 yaşında Petersburg'a yollanan oğullardan ailelerine karşı güçlü bir sevgi ve baba evine bağlılık bekleyemeyiz. Bunlar, bilinçsiz olarak, kozmopolit tipler haline gelirler: 'nerede işler iyiyse, orası benim vatanımdır'."* "Otorite ve kocasının yardımı olmaksızın, durumu idare etmeye alışkın olan Soligaliç kadını, tarımsal bölgenin mazlum köylü kadınına hiç benzemez. O, bağımsız ve kendine güvenen bir kişidir. ... Genel olarak söylersek, kadın ve erkek arasındaki eşitlik, her yerde ve her şeyde görülebilir."**

Last but not least,*** tarımsal olmayan göç, yalnızca göç eden ücretli işçilerin ücretlerini değil, *ayrıca geride kalanların ücretlerini* de yükseltir.

1869-1899
Werke, Bd, 3, s. 231-232, 562-564, 596-597

* *Yaroslavl Eyaleti İncelemesi*, s. 88.
** *Yurdiçeski Vestnik*, 1890, n° 9, s. 142.
*** Son, ama aynı derecede önemli. —ç.

RUSYA SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ PROGRAMI TASLAĞI*

(PARÇA)

[C]

**Bu nedenle Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi en yakın politik görev olarak çarlık mutlakiyetinin yıkılmasını ve bunun yerine demokratik bir anayasaya dayalı *cumhuriyetin* geçmesini kabul etmektedir. Bu cumhuriyet aşağıda belirtilen hususları güven altına alacaktır:

1. halk egemenliği, yani tüm yüksek devlet gücünün, halk temsilcilerinden oluşan bir yasama meclisinin elinde toplanması;

2. 21 yaşına ulaşmış olan her yurttaş için gerek yasama meclisi, gerek tüm yerel özerk yönetim organları için yapılan seçimlerde genel, eşit ve dolaysız seçme hakkı; her seçmenin bütün temsil organlarına seçilme hakkı; halk temsilcileri için huzur hakları;

3. yurttaş kişi ve konut dokunulmazlığı;

4. sınırsız inanç ve söz, basın ve toplantı özgürlüğü, grev ve sendika kurma hakkı;

5. gezi ve yerleşme özgürlüğü ve mesleğini icra etme özgürlüğü;

6. kastların kaldırılması ve tüm yurttaşların cins, din ve ırk farkı olmaksızın eşit haklara sahip olması;

7. devlete bağlı bulunan bütün ulusların kendi kaderleri hakkında karar verme hakkının tanınması;

*Bu taslağın teorik kısmı, bu taslağı kaleme alanlardan biri olan Frey'in [V. İ. Lenin'in takma adı —*Ed.*] önerdiği (ve orijinal taslağa dayalı olarak G. V. Plehanov tarafından kaleme alınan) bir taslağı oluşturmaktadır. Buna karşılık, pratik bölüm tüm komisyon tarafından, yani beş redaksiyon üyesi tarafından önerilmiştir. [Teorik kısımları oluşturan "[A]" ve "[B]" bölümleri ile pratik kısma ilişkin "[E]" ve sonuca ilişkin "[F]" bölümleri bu derlemenin dışında kaldığı için, buraya alınmamıştır. —*Ed.*]

** Buradan itibaren, tasarı, tüm komisyon tarafından kabul edilmiştir.

8. her yurttaşın, idarî yoldan şikâyet etme zorunluluğunda kalmaksızın herhangi bir memuru mahkemeye verebilme hakkı;

9. düzenli ordu yerine halkın silahlandırılması;

10. kilisenin devletten ve okulun kiliseden ayrılması;

11. 16 yaşına kadar olan çocuklar için genel, parasız ve zorunlu öğretim; yoksul çocuklara besin, giysi ve öğretim olanaklarının devlet tarafından sağlanması;

[D]

İşçi sınıfını korumak ve onun mücadele gücünü yükseltmek için Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi aşağıdaki önlemlerin alınmasını istemektedir.*

1. ücretli işçiler için işgününün sekiz saat ile sınırlanması;

2. ulusal ekonominin bütün dallarında çalışan her iki cinsten ücretli işçiler için en az 36 saatlik aralıksız haftalık dinlenme izninin yasayla saptanması;

3. fazla mesainin tümden yasaklanması;

4. teknik nedenlerle koşulsuz olarak zorunlu bulunduğu dallar dışında, bütün ulusal ekonomi dallarında gece işinin (akşamın 9'undan sabahın 5'ine kadar) yasaklanması;

5. girişimcilerin 15 yaşından küçük çocukları ücretli işte kullanmalarının yasaklanması;

6. kadın organizmasına özellikle zarar veren ulusal ekonomi dallarında kadın işçi çalıştırılmasının yasaklanması;

7. bir işçinin bir kaza ya da sağlığa zararlı üretim koşulları sonucu çalışma gücünü kısmen ya da tamamen kaybetmesi halinde, girişimcilerin medenî hukuk alanın-

* *Bu paragrafın başlangıcının aşağıdaki gibi değiştirilmesi için Frey'in önerisi*: "İşçi sınıfının beden ve moral bakımdan bozulmasını önlemek ve kurtuluşu için mücadele etme yeteneğini yükseltmek için..."

da sorumluluğunun yasayla saptanması; işçinin çalışma gücünü yitirmesinin girişimcinin kusurundan ileri geldiğinin tanıtlamak zorunluluğundan kurtarılması;

8. emek ücretinin mal olarak ödenmesinin yasaklanması;*

9. çalışma yeteneklerini kaybeden yaşlı işçilere devlet tarafından aylık ödenmesi;

10. fabrika müfettişlerinin sayılarının artırılması; kadın işinin ağırlık kazandığı ekonomi dallarında kadın müfettişlerin atanması; işçiler tarafından seçilen ve maaşı devlet tarafından ödenen temsilcilerin fabrika yasalarının uygulanması ve denetlenmesi; bunun yanısıra ücret tarifelerinin saptanmasının ve işçiler tarafından seçilmiş temsilcilerin oluşturduğu komisyonun seçilme biçiminin denetlenmesi;

11. ücretli işçilerin özel yaşamlarını ve onların yurttaşlık faaliyetlerini girişimcilerin müdahalesinden korumak için, seçilmiş işçi temsilcilerinin de katılmasıyla, işçilere girişimciler tarafından tahsis edilen oturma yerlerinin sağlık durumlarının, bu oturma yerlerindeki konut düzeninin ve kiralama koşullarının yerel idare organları tarafından denetlenmesi sisteminin getirilmesi;

12. ücretli işçi kullanan tüm işletmelerde çalışma koşullarının gerçekten örgütlenmiş, tüm yönleri kapsayan sağlık denetimi sisteminin getirilmesi;

13. fabrika teftişi faaliyeti yoluyla yapılan denetimin el ve ev sanatları ve küçük sanatlar ve devlet işletmelerini içine alacak biçimde genişletilmesi;

14. emeği koruma yasalarının çiğnenmesi durumunda ceza hukuku alanındaki sorumluluğun saptanması;

15. hangi nedenle olursa olsun, hangi amaca yönelik bulunursa bulunsun (para cezaları, kötü imalât için kesin-

* *Frey'in önerisi:* —Bu maddeye şu ibare eklenmelidir—: "Bütün iş sözleşmelerinde haftalık ücret ödemelerinin yasayla saptanması."

tiler vb.) emek ücretinden girişimci tarafından kesinti yapılmasının yasaklanması;

16. ulusal ekonominin bütün dallarında eşit sayıda işçi ve girişimci temsilcilerinden oluşan iş mahkemelerinin kurulması.

1902
Werke, Bd. 6, s. 15-17

YOKSUL KÖYLÜLERE*
(PARÇA)

Son olarak halkın tümü için, özellikle de yoksul köylüler için istenilen çok önemli bir iyileştirme de, çocuklar için *parasız öğretimdir*. Bugün kırdaki okulların sayısı, kentlerdekinden çok düşüktür; çocuklarına ıyi bir eğitim verme olanakları olanlar her yerde sadece zengin sınıflardır, burjuvazidir. *Tüm çocuklar için* parasız ve zorunlu öğretim, kısmen de olsa, halkı, bugünkü bilgisizlikten kurtaracaktır. Bu bilgisizlikten özellikle sıkıntı çekenler, yoksul köylülerdir, ve özellikle onların eğitime gereksinmeleri vardır. Ama bize gerekli olan, doğal ki memurların ve papazların vermek istedikleri eğitim değil, gerçek ve özgür bir eğitimdir.

1903
Werke, Bd. 6, s. 401

MARKSİZM VE REVİZYONİZM**-[8]
(PARÇA)

Eğer geometrik aksiyonlar insan çıkarlarını etkiliyorsa, bunları da çürütmek için, bazı girişimler yapılacağı-

* *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 126. —*Ed.*
** *Marx-Engels-Marksizm*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 252-253. —*Ed.*

na kuşku yoktur diye ünlü bir söz vardır. Doğa bilimlerinin teorileri ile çatışma halinde olan, tanrıbilimin eski önyargıları, en azgın karşıkoyuşları harekete geçirmiştir ve hâlâ da geçirmektedir. Onun için, modern toplumdaki gelişkin sınıfı aydınlatmak ve örgütlemek için ona doğrudan hizmet eden, bu sınıfın görevlerini belirten ve mevcut sistemin yerini yeni bir düzenin (ekonomik gelişmenin yardımıyla) kaçınılmaz olarak alacağını gösteren marksist öğretinin — bu öğretinin yaşam çizgisinde ileri attığı her adımda mücadele vermek zorunda kaldığına şaşmamak gerek.

Söylemeye gerek yok ki, bu, mülk sahibi sınıfların yükselen kuşaklarını sersemletmek için, ve onu iç ve dış düşmanlara karşı "hazırlamak" için, resmî profesörler tarafından, resmî olarak öğretilen burjuva bilimi ve felsefesi için geçerlidir. Bu bilim, marksizmi, onun reddedilmiş ve yıkılmış olduğunu söyleyerek duymazlıktan gelecektir. Marx, aynı zevkle, hem, sosyalizmi reddederek bir unvan yapmak isteyen genç bilim adamları, ve hem de her türden defteri dürülmüş "sistemler"in geleneğini koruyan köhneleşmiş ihtiyarların saldırısına uğradı. Marksizmin ilerlemesi, işçi sınıfı arasında bu düşüncelerin yaygınlaşması ve benimsenmesi gerçeği, her zaman resmî bilim tarafından her "imha edilişinde" daha güçlü, daha sağlam ve daha dinç hale gelen marksizme bu burjuva saldırıların hızını ve yoğunluğunu kaçınılmaz olarak artırmaktadır.

1908
***Werke*, Bd. 15, s. 19**

İŞÇİ SINIFI VE PARLAMENTODAKİ TEMSİLCİLERİ
(PARÇA)

... Dünyanın tüm ülkelerinde kural olarak şu gerçek gözlenir: işçi partilerinin parlamento temsilciliklerinin bileşimi bizzat işçi partilerinin bileşimlerinden daha *oportünisttir*. Bu olayın nedenini anlamak güç değildir: birincisi, burjuva devletlerin ve bunlar arasında en demokratik olanlarının bile seçim sistemleri, işçilerin seçim haklarını ya yaş bakımından (Rusya'da 25 yaş gereklidir), ya da bir yerleşme, iş yerinin devamlılığı (Rusya'da altı ay) vb. bakımından *sınırlar*. Genellikle bu sınırlamalar, en fazla gençleri, proletaryanın daha bilinçli ve daha kararlı tabakalarını etkiler.

İkincisi, işçi partilerinin proleter olmayan unsurları —işçi birliklerinin memurları, küçük mülk sahipleri, memurlar ve özellikle "aydınlar"— burjuva toplumunda *her* seçim hakkında "parlamento" mesleğinde uzmanlaşmayı (meslekleri, "toplum"daki yerleri, aldıkları eğitim sayesinde) daha kolaylıkla başarırlar.

1912
***Werke*, Bd. 18, s. 431**

EĞİTİM BAKANLIĞININ POLİTİKASI ÜZERİNE
(HALK EĞİTİMİ ÜZERİNDEKİ TARTIŞMAYA EK)

Halk "eğitim" bakanlığımız, kullandığım deyim bağışlansın, görevlerinin artmasıyla çok böbürlenmekte. Başbakan ve maliye bakanının 1913 bütçesi hakkında verdikleri açıklayıcı bir bildirgede halk eğitimi bakanlığı denilen bakanlığın malî planı konusunda biraraya getiril-

miş verileri bulmaktayız. Bu veriler, devrimi izleyen yıllara ait. Malî plan, 1907'de 46 milyon rubleden 1913'te 137 milyon rubleye çıkmış. Korkunç bir tutar: sadece 6 yıl içinde hemen hemen üç kat yükselmiş.

Rusya'daki polis "düzenine" ya da *düzensizliğine* bizim resmî övgüler düzenleyenlerimiz herhalde gülünç denecek kadar küçük sayıların artışlarındaki yüzde hesaplarının daima *"korkunç"* denilebilecek bir hız gösterdiğini unutuyorlar. Üç kopeği olduğunu söyleyen bir dilenciye beş kopek verilirse "serveti" birden "korkunç" bir şekilde artar: %167!

Bakanlık, halkın *zihnini karıştırmak* ve Rusya'daki ulusal eğitimin acınacak durumunu *gizlemek* amacını taşımasaydı *başka verileri* belirtmek zorunluluğunda olmayacak mıydı? Bugünkü beş kopeğimizi dünkü üç kopeğimizle karşılaştırmayan, tersine elimizde olan ile uygar bir devletin koşulsuz olarak sahip olması gereken arasında bir karşılaştırma yapan verileri belirtmek zorunda olmayacak mıydı? Kendisini ve halkı aldatmak istemeyen herkes, bakanlığın bu tür verileri belirtmekle yükümlü olduğunu ve bakanlığın bu tür bilgileri ortaya koymadığı *için, yükümlülüğünü yerine getirmediğini* kabul etmek zorundadır. Halkı ve halk temsilcilerini devletimizin güçlükleri konusunda *aydınlatacağı yerde,* bakanlık, bürokratlara özgü aptalca bir sayı cambazlığı ile, bir şey ifade etmeyen eski sayılarla bürokratlara özgü bir gevişgetirme ile vaktini geçirerek bu güçlükleri *gizlemektedir.*

Bakanlığın elinde bulunan, halk eğitimindeki durumla ilgili bilgi kaynaklarının ve malzemesinin yüzdebirine bile sahip değilim. Gene de *bazı* kaynaklar bulmaya çalıştım. Ve cesaretle iddia edebilirim ki, devletimizin, halkı "aptallaştırma" durumunu gerçekten *aydınlatacak tartışma kabul etmez* resmî verileri sunabileceğim.

İçişleri bakanlığı yayını olan bir belgeyi (St. Petersburg 1911), 1910 yılı için hükümet tarafından yayınlanan resmî *Rusya Yıllık Bülteni*'ni alıyorum.

211. sayfada şunları okuyorum: Rusya'da okuyanların sayısı her türden ilk, orta, yüksek öğretim kurumları *birarada* alındıkta, 1904 yılında 6.200.172 ve 1908 yılında 7.095.351'dir. Buna göre sayı artmış. *1905 yılı,* Rusya'da halk kitlelerinin büyük uyanma yılı, halkın proletarya öncülüğünde özgürlük için mücadele ettiği yıl olan 1905 yılı, bu yıl devlet makamlarımızı bile ölü noktadan uzaklaşmaya *zorlamış.*

Gene de, bürokrasinin korunması, feodal toprakbeylerinin sınırsız gücü sayesinde, en hızlı "resmî" ilerleme koşulları altında bile ne denli bir *yoksulluğa* mahkûm edildiğimizi görürüz.

Aynı *Rusya Yıllık Bülteni,* aynı yerde, 1908 yılında, Rusya'da 1.000 kişiye 46,7 öğrencinin düştüğünü (1904'te okuyanların sayısı 1.000 kişide 44,3 idi) hesaplamaktadır.

Halk eğitimi bakanlığının, içişleri bakanlığı yayınlarından Dumaya bildirmek lütfunda bulunmadığı bu sayı, neyi tanıtlamaktadır? Bu oran neyi ifade etmektedir: *okul çağındaki* 1.000 kişiden *50'den daha azının* okuması ne demektir?

Devlet ulusal aptallaştırma kurumunun savunucusu baylar, bu sayı, devletimizdeki feodal toprakbeylerinin sınırsız egemenliği sayesinde Rusya'nın *inanılmaz* bir gerilik ve barbarlık içinde bulunduğunu tanıtlar. Zorunlu öğrenim yaşlarında bulunan çocuk ve gençlerin oranı Rusya'da %20'den yüksektir, yani tüm nüfusun *beşte-birinden* fazlasını oluşturmaktadır. Bu sayıyı, Bay Kasso ve Kokovzov, dairelerine mensup memurlardan *bile* kolayca öğrenebilirlerdi.

Böylece okula devam zorunluluğu altında bulunan

çocukların sayısı %22'yi, ama okuyanların sayısı %4,7'yi bulmaktadır, yani *yalnızca beşte-bir*! Bu demektir ki, Rusya'da çocukların ve gençlerin aşağı yukarı *beşte-dördü* eğitimden *yoksun bırakılmaktadır*!!

Halk yığınlarının eğitimden, ışıktan ve bilgiden bu derece *yoksun bırakıldığı* böyle geri bir ülke, Avrupa'da böyle bir ülke Rusya'nın dışında yoktur. Halk yığınlarının, özellikle köylülerin bu perişanlığı raslantı değildir. Milyonlarca desiyatinlik toprağı kendileri için alıkoyan, hem Dumada, hem Devlet Konseyinde,[9] ve yalnızca buralarda değil, göreli olarak daha *alt düzeyde* bulunan kurumlarda da iktidarı ele geçiren mülk sahiplerinin boyunduruğu altında böyle bir perişanlık *kaçınılmaz* bir sonuçtur.

Genç kuşağın beşte-dördü Rusya'nın feodal sistemi tarafından bilisizliğe mahkûm edilmiştir. Halkın mülk sahipleri tarafından, kalınkafalılığa teslim edilmesine neden olan bu duruma Rusya'daki bilisizlik de uygun düşmektedir. Hükümet tarafından yayınlanan *Rusya Yıllık Bülteni*'nde (s. 88) Rusya'da halkın yalnızca %21'inin okuma-yazma bildiği, hazırlık okuluna devam etme yaşında olan, yani 9 yaşına kadar olan çocuklar da hesap edilirse, bu oranın toplam olarak %27 olduğu hesap edilmektedir.

Buna karşılık uygar ülkelerde ya İsveç ve Danimarka'da olduğu gibi okuma-yazma bilmeyen hiç yoktur, ya da İsviçre ve Almanya'da olduğu gibi tümüyle %1-2'yi geçmez. Geri kalmış Avusturya-Macaristan bile, halkının Slav topluluğu için *kültürel bakımdan* feodal Rusya ile *karşılaştırılamayacak* kadar yüksek yaşam koşulları sağlamıştır: Avusturya'da okuma-yazma bilmeyen oranı %39, Macaristan'da %50'dir. Bu sayılar bizim koyu şovenistlerimizi, sağcılarımızı, milliyetçilerimizi ve oktobristlerimizi *düşündürmeli,* kendilerini ve halkı düşünmekten

vazgeçirmeyi "devlet"in amacı olarak almamalıdırlar. Kendileri şimdiden vazgeçmişlerse bile — Rusya'da halk her gün biraz daha fazla *düşünüyor*, halk hangi sınıfların devlet üzerindeki egemenlikleri aracıyla Rus köylüsünü maddî ve manevî yoksulluğa mahkûm ettiğini düşünmeyi öğreniyor.

Okuma-yazma bilenlerin sayısı bakımından Amerika, ileri ülkeler arasında *değildir*. Bu ülkede hemen hemen %11 oranında okuma-yazma bilmeyen vardır. Hatta bu oran, zenciler arasında %44'tür. Ve gene de zenciler "eğitim" bakımından Rus köylülerinden *iki kez* daha iyi durumda bulunmaktadırlar. Amerikan zencileri Amerikan Cumhuriyetinin yüzkarası olan bir baskıya ne kadar maruz olurlarsa olsunlar, gene de Rus köylülerinden daha mutludurlar — daha mutludurlar, çünkü halk, yarım yüzyıl önce Amerikan köle sahiplerine karşı zafer kazandı, bu yılan cinsini ortadan kaldırdı, köle sahipliğini, köle sahipleri düzenini ve köle sahiplerinin ayrıcalıklarını Amerika'dan silip süpürdü.

Rus halkı da, Bay Kasso, Kokovzov ve Maklakov aracıyla Amerikan örneğini öykünmeyi öğrenecektir.

Amerika'da 1908 yılında *17 milyon* kişi okuyordu, yani *1.000 kişiye 192 öğrenci düşüyordu* — Rusya'ya oranla 4 kattan fazla. 1870 yılında, Amerika, ülkeyi en koyu gericiler olan köle sahiplerinden *temizledikten* sonra, özgür hayatını kurmaya henüz *başladığı* bir sırada, yani kırküç yıl önce 6.871.522 öğrenciye sahipti, yani 1904 Rusyası'ndan fazla ve 1908 Rusyası ile *hemen hemen* aynı. Ama o zamanda, yani 1870 yılında Amerika'da her 1.000 kişiye 178 (*yüz yetmiş sekiz*) öğrenci düşmekteydi. Bu sayı, *bugünkü* Rusya'dakine oranla hemen hemen dört kat fazladır.

İşte baylar, Amerikalıların yarım yüzyıl önce kazanmış oldukları *özgürlüğün,* Rusya'da halkın inatçı bir dev-

rimci kavgayla elde etmesi görevi ile *hâlâ* karşı karşıya bulunduğunun yeni bir kanıtı.

Rusya'daki halkı aptallaştırma bakanlığının bütçesi, 1913 yılında 136,7 milyon rubleyi bulmaktadır. Bu, her yurttaş için (1913 yılında 170 milyon) 80 kopek demektir. Maliye bakanının bütçe metninin 109'uncu sayfasında belirttiği "bütçenin tüm eğitim giderleri", yani 204,9 milyon ruble gözönünde bulundurulursa, her yurttaşa yalnızca 1,20 ruble düşer. Belçika, İngiltere ve Almanya'da eğitim harcamaları tutarı birey başına 2-3 ruble, hatta 3,5 rubleyi bulur. Amerika'da 1910 yılında eğitim için 426 milyon dolar, yani 852 milyon ruble sarfedilmiştir. Birey başına 9,24 dolar! Kırküç yıl önce Amerika Cumhuriyeti eğitim için yılda 126 milyon ruble sarfediyordu. Yani birey başına *3 ruble 30 kopek.*

Şimdi kuşkusuz devlet tarafından beslenen yazarcıklar ve uşaklar, Rusya'nın yoksul olduğunu ve parası bulunmadığını söyleyerek bize karşı çıkacaklardır. Evet, eğitim sözkonusu olduğu zaman Rusya yoksul değil, dilenecek kadar yoksuldur. Mülk sahipleri tarafından yönetilen feodal devletin giderleri, ordu, polis ve "yüksek" bir mertebeye hak kazanmış olan toprakbeylerinin on binlerce rubleyi bulan gelir ve maaşları ya da dün Kore'de, bugün Moğolistan'da, Türk Ermenistanı'nda olduğu gibi bir macera ve yağma politikası sözkonusu olduğu zaman, Rusya çok "zengin"dir. Halkı aydınlatmak için gerekli olan giderlere gelince, halk, feodal toprakbeylerinin boyunduruğunu sarsacak *kadar* uyanmadığı sürece, Rusya *her zaman* yoksul, dilenecek kadar yoksul kalacaktır.

İlkokul öğretmenlerinin aylıkları sözkonusu olunca Rusya yoksuldur. Onlara, para, koklanarak ödenir. İlkokul öğretmenleri, ısıtılmamış ve oturulacak durumda bulunmayan kulübelerde aç yaşarlar ve titrerler. İlkokul öğretmenleri, kışın köylülerin kulübelerine aldıkları evcil

hayvanlarla birarada yaşarlar. Köyde herhangi bir jandarma, kara-yüzlerin herhangi bir adamı ve kendini gizli ajan ya da gizli polis olarak hisseden herhangi bir kimse ilkokul öğretmenlerini takip edebilir. Üst makamlar tarafından girişilen tezvirler ve kovuşturmalar da cabası. Rusya, namusuyla eğitimde çalışan kimselere ücretlerini ödemede çok yoksuldur, bununla birlikte, soylu asalaklara, savaş maceracılarına, şeker fabrikatörlerine, petrol krallarına ve benzerlerine yapılan tahsislerde, milyonları ziyan etmede çok zengindir.

Baylar, Rusya toprakbeyleri ve *onların* hükümeti tarafından ezilen halklara, devrimci bir savaşta özgürlüğünü elde eden bir halkın *nasıl* yaşadığını göstermek için Amerika'nın hayatından son bir sayı daha. 1870'te, Amerika'da, eline 37,8 milyon dolar geçen 200.515 öğretmen vardı. Öğretmen başına yılda 189 dolar ya da *377 ruble* düşmekteydi. Bu *kırk yıl* önceydi. Şimdi Amerika'da yıllık gelirleri 253,9 milyon olan *523.210* öğretmen vardır. Yani öğretmen başına yılda 483 dolar ya da *966 ruble* düşmektedir. Eğer... evet, eğer Rusya'daki tüm devlet düzeni aşağıdan yukarıya kadar Amerikan düzeni gibi demokratik bir düzene dönüştürülmüş olsaydı, Rusya'da üretici güçlerin bugünkü durumunda bile, halka bilgisizlikten, karanlıktan ve sindirilmiş durumundan kurtulmasında yardımcı olan ilkokul öğretmenleri ordusuna daha az tatminkâr olmayan bir gelir sağlamak kesinlikle mümkün olurdu.

Ya feodal toprakbeylerinin tartışma götürmez gücü 3 Haziran sisteminin[10] düzeni ya da düzensizliği altında yoksulluk, korumadan yoksunluk; ya da özgürlük ve uygarlık, *yetenekli ve kararlı* insanlar olunduğu zaman özgürlüğü dövüşerek ele geçirmek. Bu, halk eğitimi bakanlığının Rusya yurttaşlarına verdiği anlaşılması çok kolay bir *derstir.*

Şu ana kadar sorunun tamamen maddî, hatta parasal yönüne değindim. Rusya'da okuyan ve okutanların manevî bakımdan nasıl sindirilmiş, baskı altına alınmış ve haklarından yoksun bırakılmış olduğu görülünce ortaya çıkan tablo karşılaştırma kabul etmez derecede hüzün verici, daha doğrusu tiksindiricidir. Bu açıdan bakıldığında halk eğitimi bakanlığının tüm faaliyeti, yurttaşların haklarıyla alay, halk ile alaydır. Genel olarak halkın, özellikle işçilerin polis tarafından gözaltında bulundurulması, polisin keyfî hareketlerine tâbi kılınması, polis *müdahalesiyle* aydınlatılmasına engel olunması, halkın kendi aydınlanması uğruna yaptıklarının *önlenmesi,* bakanlığın faaliyetlerinin tümünü oluşturmaktadır. Sağcılardan oktobristlere[11] kadar —oktobristler dahil— toprak sahibi baylar bu bakanlığın bütçesini onaylayacaklardır.

Duma üyesi baylar, sözlerimin gerçek olduğunu size *tanıtlamak* için, siz toprakbeylerinin *bile* reddedemeyeceği bir tanığı çağırıyorum. Bu tanık III. ve IV. Duma üyesi, Samara 2. ve 3. Kızlar Gimnazyumunun yönetim kurulu üyesi, Samara Devlet Duması Okul Komisyonu üyesi, Samara ili meclisi Revizyon Komisyonu üyesi ve bir zamanlar ilkokul müfettişi oktobrist *Klyujev*'dir. Bu oktobristin yükseldiği mevkileri ve unvanları (III. Dumanın resmî elkitabına dayanarak) *bizzat* hükümetin, toprakbeylerinden oluşan il meclisimizdeki toprakbeylerinin Bay Klyujev'i bizim halkı aptallaştırma bakanlığının "işi" alanındaki (hafiyelerin ve cellatların işi) en fazla sorumluluk taşıyan makamlarına getirdiğini *tanıtlamak* için saydım.

Herhangi diğer bir kimse gibi, kuşkusuz Bay Klyujev de yasadan ve Allahtan korkan kendine verilen hizmeti gayretle yerine getiren bütün bir memur kariyerini arkada bırakmıştır. Herhangi diğer bir kimse gibi, kuşkusuz Bay Klyujev de sadakatla yerine getirdiği hizmetleriyle

soylu bayların ve toprakbeylerinin güvenini kazanmıştır.

Burada, bu her bakımdan güvenilen tanığın (feodaller açısından) III. Duma halk eğitimi bakanlığının finansman planı hakkındaki konuşmasından bazı parçalar aldık.

Samara il meclisi —Bay Klyujev III. Dumada anlatıyor— bazı iki sınıflı köy okullarının dört sınıfa dönüştürülmesi için Bay Klyujev tarafından yapılan öneriyi *ittifakla* kabul etmiş. Bölge müfettişi bu öneriyi *reddetmiş* — yasadan ve Allahtan korkan Bay Klyujev böyle söylüyor. Neden? Resmî açıklama şöyledir: *"Zorunlu öğretim yaşında bulunan çocukların çok az sayıda olmaları gözönünde bulundurularak."*

Şimdi Bay Klyujev aşağıdaki karşılaştırmayı yapmaktadır: *Bizde* (toprakbeyleri tarafından ezilen Rusya'dan sözediyor), Samara'ya ait olan köylerin 6.000 sakini için *bir tek* dört sınıflı okul yoktur. Serdobol kentinde ise (Finlandiya) 2.800 kişiye *dört* ortaokul (ya da yüksek okul) düşmektedir.

Bu bay oktobristin ve liyakat sahibi Peredonov'un...[12] affedersiniz, dilim sürçtü... liyakat sahibi Klyujev'in III. Dumada yaptığı bir karşılaştırmadır. Bu karşılaştırma üzerinde düşünün temsilci beyler. Halkın temsilcileri olmasanız bile, hiç olmazsa mülk sahiplerinin temsilcileri olan beyler! Okulların açılmasını kim istemişti? solcular mı? müjikler mi? işçiler mi? Allah korusun! İstek Samara zemstvoları tarafından, yani Samara *toprakbeyleri* tarafından *ittifakla* öne sürülmüştür; bunlar arasında kara-yüzlerin en ateşli yandaşları da bulunmaktadır. Ve hükümet müfettişinin kişiliğinde, öneriyi zorunlu öğretim çağında bulunan çocukların sayısının *"çok az"* olduğu bahanesiyle geri çeviriyor! Hükümetin Rusya'da eğitimi *engellediğini,* hükümetin Rusya'da eğitimin en büyük düşmanı olduğunu

söylerken, tam olarak ve her bakımdan haklı değil miydim yoksa?

Finlandiya'da kültür, uygarlık, özgürlük, genel eğitim, kültürlü kadınlar varsa, bunun *tek* nedeni, Finlandiya'da Rus hükümeti gibi bir "toplumsal kötülük" *bulunmamasıdır*. Şimdi Finlandiya'ya da bu kötülüğü zorla kabul ettirmek ve Finlandiya'yı bir köleler ülkesi yapmak istiyorlar. Bunu başaramayacaksınız efendiler! Finlandiya'ya siyasal köleliği zorla sokma çabalarınızla, Rusya halklarının siyasal kölelikten uyanmasını çabuklaştıracaksınız!

Oktobrist tanık Bay Klyujev'den bir bilgi daha aktarmak istiyorum. Bay Klyujev konuşmasında "Öğretmenler nasıl işe alınıyor?" diye sormakta ve yanıtını kendisi aşağıdaki şekilde vermektedir:

"Samara hemşehrilerinden Popov adlı, ölmüş bulunan bir kız öğretmen, okulunun kurulması için önemli miktarda para bırakmıştı. Okulun başına kim getirildi dersiniz? Ölü Popov'un vasiyetini uygulayan kimse bu konuda şunları yazmaktadır: "Okulun başına, kendi itirafına göre kız öğretmen okulları olarak adlandırılan eğitim kurumlarının varlığından ilk kez haberi olan *muhafız kıtaları generallerinden birinin dul eşi* getirildi."!!

Baylar bu olayın Demyan Bedni'nin masal kitabından, *Prosvestçeniye*'nin[13] cezalandırılmasına ve başyazarının hapse atılmasına neden olan bir masaldan alındığını sanmayınız. Bu gerçek, oktobrist Klyujev'in konuşmasından ortaya çıkmaktadır. Ancak kendisi (allahtan ve polisten korkan bir insan olarak) bu gerçeğin önemi üzerinde *düşünmekten* korkar. Çünkü sözkonusu gerçek, Rusya'da halkın aydınlanmasının Rus hükümetinden daha kötü ve daha uzlaşmaz bir düşmanı olmadığını bir kuşkuya meydan vermeyecek bir biçimde kanıtlamaktadır. Eğitim için para ihsan eden beyler paralarını sokağa attıklarını, hatta daha kötü bir harekette bulunduklarını anlamalı-

dırlar. Halkın eğitilmesi için bir miktar para ayırmak arzusundadırlar, ama *gerçekte paraları muhafız kıtası generallerine* ve onların *dullarına* vermektedirler. Bu hayırseverler paralarını sokağa atmak istemiyorlarsa, sosyal-demokratlara hibe etmelidirler. Çünkü *yalnız* onlar bu parayla "muhafız kıtası generalleri"ne, onların korkak ve yasadan korkan efendileri Klyujev'e tâbi olmayan *gerçek* bir eğitim verecek durumdadırlar.

Bay Klyujev'in konuşmasından bir parça daha:

"Öğretmen okulları öğrencilerine yüksek öğretim kurumlarına girme olanakları verilmesini boşuboşuna istedik (III. Duma istedi). Bakanlık bizim isteğimizi yerine getirmeyi mümkün görmedi." "Aslında hükümet yalnız öğretmen okulları mensuplarına yüksek öğretim yolunu kapsamakla kalmıyor, genellikle köylü ve küçük-burjuva çocuklarına aynı şekilde davranıyor." Halk eğitimi bakanlığının oktobrist memuru, bu, boş bir laf değil "aksine gerçektir" demekte ve şöyle devam etmektedir: "Gimnazlarda okuyan 119.000 kişiden yalnızca 18.000'i köylü çocuğudur. Halk eğitimi bakanlığının bütün kurumlarında okuyanların yalnız yüzde 15'ini köylüler oluşturmaktadır. Papaz okullarındaki 20.500 çocuktan sadece 1.300'ü köylü çocuğudur. Askerî okullara ve benzeri kurumlara köylü çocukları hiç alınmamaktadır." (Klyujev'in konuşmasından alınan bu parçalar, bundan başka K. Dobroserdov'un bir makalesinde belirtilmiştir. Sözkonusu makale 22 Mayıs 1912 tarihinde *Nevskaya Zvezda*'nın 6. sayısında yayınlanmıştır.

İşte böyle söylüyor Bay Klyujev. Bu tanığın ifadelerini IV. Dumaya egemen olan baylar da yalanlamayacaklardır. Ama tanık iradesi *dışında* ve isteğine *karşın* genellikle Rusya'daki bugünkü durumun, özellikle eğitimdeki durumun tam olarak *devrimci* bir değerlendirmesini yaptığını doğrulamaktadır. Çünkü seçkin bir memurun

ve hükümet partisi oktobristlerin önde gelen bir üyesinin sözlerine göre küçük-burjuvalara ve köylülere eğitim *yolunu kapayan* bir hükümet neyi haketmiştir?

Düşünün bir kez baylar, bu küçük-burjuvaların ve köylülerin gözüyle bakıldığı zaman böyle bir hükümet neyi haketmiştir?

Unutmayınız, küçük-burjuvalar ve köylüler Rusya'da nüfusun %88'ini oluşturmaktadır, yani hemen hemen halkın *onda-dokuzunu*. Soyluların tümü ise, *yüzde-birbuçuktur*. Ve hükümet halkın onda-dokuzundan her türlü okul ve eğitim kurumu için para almakta, *bu paralarla* soyluların öğrenimini sağlamakta ve bu arada küçük-burjuvalara ve köylülere *yolu kapamaktadır*. Bu soylular hükümetinin —halkın *yüzde-birinin* ayrıcalıklarını koruması için halkın onda-dokuzunu ezen bu hükümetin— neye lâyık olduğu gerçekten açık değil midir?

Ve işte son olarak, halk eğitimi bakanlığının oktobrist memuru, III. (ve IV.) Dumanın üyesi olan tanığım Bay Klyujev'in konuşmasından bir parça daha:

Bay Klyujev şöyle demektedir: "1906'dan 1910'a kadar beş yıl içinde Kazan ilçesinde 21 ilk ve ortaöğretim müdürü, 32 ilkokul müfettişi, *1.054* öğretmen devlet okullarında hizmetten çıkarılmış ve toplam olarak *870* kişinin yeri değiştirilmiştir." Bay Klyujev şöyle haykırmaktadır: "Düşünün bir kez, öğretmenimiz rahatlıkla nasıl uyuyabilir? Astrahan'da uyurken, daha ertesi gün Viyatka'da bulunmayacağından emin olamıyor. Kendinizi bir tavşan gibi izlenilen bu öğretmenin yerine koyunuz!"

Bu haykırış herhangi bir "sol" öğretmenin değil, bir oktobristindir. Bu açıklamaları, hizmetinde gayret sahibi olan bir memur yapmıştır. Bu *sizin* tanığınızdır, sağcı, milliyetçi oktobrist baylar!! Ve bu "sizin" tanığınız, hükümetin öğretmenlerle olan ilişkisinde en ardı arası kesilmez, en utanmaz ve en alçak bir keyfiliği kullandığını

itiraf etmek zorunda kalmaktadır!! IV. Dumanın ve Devlet Danışma Konseyinin iplerini ellerinde tutan baylar, bu *sizin* tanığınız öğretmenlerin Rusya'da Rus hükümeti tarafından bir tavşan gibi *"izlendiği"* gerçeğini itiraf etmek zorunda kalmıştır.

Rus hayatınının binlerce gerçeğinden biri olan bu gerçeğe dayanarak Rus halkına ve Rusya'da yaşayan bütün öteki halklara soruyoruz: Soyluları ve onların ayrıcalıklarını koruması ve ilkokul öğretmenlerini *"izlemesi"* için bir hükümete gerek var mıdır? Bu hükümet halk tarafından *kovulmaya* hak kazanmamış mıdır?

Evet, Rus ilkokul öğretmenleri tavşanlar gibi izlenmektedir! Evet, hükümet Rusya halkının onda-dokuzuna eğitim yolunu kapatıyor. Evet, bizim halk eğitimi bakanlığımız polis hafiyeliği yapan, gençlerle alay eden ve halkın öğrenme çabası karşısına dikilen bir bakanlıktır. Fakat sayın IV. Duma üyeleri, Rus köylüleri ve özellikle Rus işçilerinin hepsi hiç de *tavşana* benzemezler. İşçi sınıfı bunu 1905'te kanıtlama gücünü gösterdi ve gerçek özgürlük için, ne bir Kasso ne de bir soylunun olmayan *gerçek* bir eğitimi uygulamak için bir devrimci mücadele yürütmeyi bileceğini bir kez daha çok daha ikna edici, çok daha etkili, çok daha enerjik bir biçimde kanıtlayacaktır.

1913
Werke, Bd. 19, s. 122-132

İŞÇİ SINIFI VE YENİ-MALTUSÇULUK*[-14]

Pigorov Doktorlar Kongresinde düşük sorunu konusu büyük bir ilgi uyandırmış ve uzun tartışmalara yolaçmış-

* K. Marx ve F. Engels, *Nüfus Sorunu ve Malthus*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 237-240. —*Ed.*

tır. Bu haber, bugün uygar diye adlandırılan devletlerde ana karnındaki cenini yoketme yolundaki uygulamaların çok büyük ölçüde yaygınlık kazandığı konusunda rakamlar aktaran Lichkus tarafından verilmektedir.

New York'ta yılda 80.000 düşük ve Fransa'da ise her ay 36.000 düşük yapılmaktadır. St. Petersburg'da beş yıl içinde düşük yüzdesi iki katına çıkmıştır.

Pirogov Doktorlar Kongresinde, sunî düşük yapan bir ananın herhangi bir cezaya çarptırılmamasını, doktorların ise ancak "kazanç amacıyla" düşük yaptırdıklarında cezalandırılmalarını öngören bir karar kabul edilmiştir.

Tartışmalarda, çoğunluk, düşüğün cezalandırılmaması gerektiği konusunda görüş birliğine varmış, ve yeni-maltusçuluk (gebeliği önleyici hapların vb. kullanılması) denen sorun, sorunun toplumsal yönü olması nedeniyle de, doğal olarak rötuşa uğramıştı. *Ruskoye Slavo*'nun[15] verdiği habere göre, örneğin, Bay Vigdorçik "gebeliği önleyici önlemlerin iyi karşılanması gerektiğini" söylemiştir ve çok büyük alkışlar arasında Bay Astrahan şöyle bağırmıştır.

"Anaları çocuk doğurmaya inandırmalıyız, öyle ki bu çocuklar eğitim kurumlarında sakatlanabilsinler, öyle ki kötü talih bunları bulabilsin, öyle ki, bunlar intihara sürüklensinler!"

Eğer haber doğruysa, Bay Astrahan'ın bu feryatları gürültülü alkışlarla karşılanmıştır, beni şaşırtmayan bir olgu bu. Dinleyiciler, darkafalı psikolojisine sahip burjuvaziden, orta ve küçük-burjuvaziden oluşmuştu. Bunlardan en bayağı liberalizmden başka ne bekleyebilirsiniz ki?

Ne var ki, işçi sınıfı açısından tümüyle gerici niteliği ve "toplumsal yeni-maltusçuluğun" çirkinliği yönünden Bay Astrahan'ın yukarda aktarılan sözlerinden daha ters bir ifade pek zor bulunabilir.

"... Çocuk doğurun ki sakatlanabilsinler ..." Sırf bunun için mi? Neden bizim kuşağı sakatlayan, çökerten bugünkü yaşam koşullarına karşı vermekte olduğumuz savaşımdan daha iyi, daha bir birlik içersinde, daha bilinçli ve daha kararlı *savaşım vermesinler*?

Bu, köylünün, zanaatçının, aydının, genel olarak küçük-burjuvazinin psikolojisini proletaryanınkinden ayıran köklü bir farklılıktır. Küçük-burjuvazi, yıkıma gitmekte olduğunu, yaşamının giderek daha zor olduğunu, varolma mücadelesinin daha acımasız olduğunu, kendi durumunun ve ailesinin durumunun giderek daha umutsuzlaştığını görüyor ve bunu duyuyor. Bu, tartışma götürmez bir olgudur, ve küçük-burjuvazi buna karşı çıkmaktadır.

Ama *nasıl* karşı çıkıyor?

Umutsuz bir biçimde yokolan, geleceğinden umudu kesmiş, morali bozulmuş ve ürkek bir sınıfın temsilcisi olarak karşı çıkıyor. Yapacak bir şey yok... acılarımıza ve meşakkatlerimize, yoksulluğumuza ve aşağılanmamıza yolaçan daha az çocuk olsa — küçük-burjuvazi böyle yakınıyor.

Sınıf bilincine sahip işçi, bu görüşü tutmaktan uzaktır. Ne denli içten, ne denli yürekten olurlarsa olsunlar, bu türden yakınmalarla bilincinin köreltilmesine izin vermez. Evet, biz işçiler ve küçük mülk sahibi yığınlar, kaldırılamaz bir baskı ve acılarla dolu bir yaşam sürdürüyoruz. Bizim kuşağın karşı karşıya bulunduğu güçlükler, babalarımızın çektiklerinden daha da zordur. Ama bir yönden, biz, babalarımızdan daha şanslı sayılırız. *Biz dövüşmeyi öğrenmeye başladık ve hızla öğreniyoruz*, ve en iyisini babalarımızın yaptığı gibi, birey olarak dövüşmek değil, bizim kafamıza yabancı gelen burjuva lafebelerinin sloganları için değil, kendi sloganlarımız için, sınıfımızın sloganları için dövüşmeyi öğrendik. Babalarımızdan daha

iyi dövüşüyoruz. Çocuklarımız bizden daha iyi dövüşecekler ve *zafer onların olacaktır.*

İşçi sınıfı yokolmuyor, büyüyor, güçleniyor, cesaret kazanıyor, kendini sağlamlaştırıyor, kendini eğitiyor ve kavgada çelikleşiyor. Serflik, kapitalizm ve küçük üretim açısından kötümseriz, ama işçi sınıfı hareketi ve onun amaçları yönünden son derece iyimseriz. Yeni yapının temellerini daha şimdiden atıyoruz ve çocuklarımız bu yapıyı tamamlayacaklardır.

Yalnızca, "Tanrıya şükür, kendi kendimize geçinip gidiyoruz. Eğer çocuğumuz olmazsa bu kadar yeter." diye ürkekçe fısıldaşan duygusuz ve bencil küçük-burjuva çiftlere uygun düşen yeni-maltusçuluğun kayıtsız şartsız düşmanı oluşumuzun nedeni —tek nedeni— budur.

Hiç söylemeye gerek yok ki, bu hiç de bizim, düşüklere ya da gebeliği önleme vb. konusunda tıbbî yayınların dağıtılmasına karşı bütün yasaların kayıtsız şartsız kaldırılmasını talep etmemizi önleyemez. Böylesine yasalar egemen sınıfların yutturmacasından başka bir şey değildir. Bu yasalar kapitalizmin ülserini iyileştirmez, sadece özellikle ezilen sınıflara acı veren uğursuz bir ülsere dönüştürür. Tıbbî propaganda özgürlüğü ve erkek ve kadın yurttaşların temel demokratik haklarını koruma bir başka şeydir, yeni-maltusçuluğun toplumsal teorisi bir başka şeydir. Sınıf bilincine sahip işçiler, her zaman modern toplumda en ilerici ve en güçlü sınıfa, büyük değişmelere ve en iyi biçimde hazırlanmış sınıfa gerici ve korkakça teoriyi aşılama girişimlerine karşı en amansız savaşımı verecektir.

1913
***Werke*, Bd. 19, s. 225-227**

KÖYLÜ İŞLETMELERİNDE ÇOCUK EMEĞİ

Kapitalizmin, küçük tarımsal üretimi içine soktuğu koşullar konusunda gerçek bir yargıya varabilmek için, her şeyden önce çalışanın durumuna, kazancına, harcadığı emeğin miktarına, yaşam koşullarına, bundan başka hayvan besleme ve hayvan bakımının niteliğine ve son olarak toprağı işleme, gübreleme yöntemlerine, toprağın verimliliğinin israfına vb. ilişkin soruları sormak gerekecektir.

Bu sorularla ilgilenilmediği zaman köylü işletmesi konusunda tamamen çarpık bir tasavvura sahip olmanın nedenlerini (burjuva ekonomi politiğinin ardı ardına yaptığı gibi) anlamak güç değildir, çünkü bu işletmenin *gerçek* "yaşam gücü", doğrudan doğruya çalışanların durumuna, hayvan yetiştirme ve toprağı işleme koşullarına bağlıdır. Küçük işletmenin büyük işletmeyle bu bakımdan aynı durumda bulunduğunu başlangıçta kabul etmek, önce tanıtlanması gerekeni tanıtlanmış gibi kabul etmek, hemen burjuva görüşüne bağlanmak anlamına gelmektedir.

Burjuvazi, köylünün, ücretli işçi gibi ezilen, üstelik bağlı ve zincire vurulmuş olan bir sermaye tutsağı gibi değil, işi iyi giden ve yaşama yeteneği olan bir "mülk sahibi" olduğunu tanıtlamak istemektedir. Tartışılmakta olan sorunun bir karara bağlanması için, ciddî ve dürüstçe *veriler* aranırsa, küçük ve büyük işletmede *yaşama ve çalışma koşulları* için sistematik ve nesnel belirtileri bulmak zorunluluğu vardır.

Çocuk emeğinin kullanılma derecesi, bu türden —ve özellikle önem taşıyan— belirtilerdendir. Çocuk emeği ne kadar fazla sömürülmekte ise, kuşkusuz, emekçinin durumu o kadar kötü ve hayatı o kadar ağırdır.

Avusturya ve Almanya'da yapılan tarım sayımları, tarımda istihdam edilen tüm kişilerin oranı hakkında bil-

gi vermektedir. Avusturya'da tüm çalışanlardan her iki cinse mensup olan 16 yaşından *küçükler* sayılmıştır. 16 yaşından küçüklerin sayısı, 9 milyon çalışan içinde 1,2 milyondur, yani %13'tür. Buna karşılık, yalnızca *14 ve daha aşağı yaştakiler* ayrıca sayılmıştır. Bunların sayısı, 15 milyon (15.169.549) içinde, altıyüz bindir (601.637), yani %3,9 oranındadırlar.

Avusturya verileriyle Alman verilerinin karşılaştırılamayacağı açıktır. Ama bunların ortaya koyduğu proleter, köylü ve kapitalist işletmelere ilişkin *nispî sayılar*, pekâlâ kıyaslanabilirler.

Ücretli işçilere bir yardımcı kazanç kaynağı olarak yardım sağlayan çok küçük arazi parçalarını (iki hektara kadar, yani hemen hemen iki desiyatine kadar), proleter işletmeler sayıyoruz. 2 hektardan 20 hektara kadar kadar olan işletmeleri, köylü işletmeleri sayıyoruz. Burada aile işçiliği, ücretli işçilikten daha ağır basar. Son olarak kapitalist işletmeler — bunlar, ücretli işçiliğin aile işçiliği yanında daha ağır bastığı daha büyük işletmelerdir.

Aşağıda bu üç tipe ait işletmelerdeki çocuk emeği üzerinde veriler sunulmaktadır:

İşletmeler	İşletme Grupları	Tarımda Yüz Kişi Başına Düşen Çocuk Sayısı	
		Avusturya'da 16 Yaşına Kadar	Almanya'da 14 Yaşına Kadar
Proleter	½ hektara kadar	8,8	2,2
	½ — 2 hektar	12,2	3,9
Köylü	2-5 hektar	15,3	4,6
	5-10 "	15,6	4,8
	10-20 "	12,8	4,5
Kapitalist	20-100 "	11,1	3,4
	100 ve daha çok hektar	4,2	3,6
T o p l a m		*13,0*	*3,9*

Yukardaki verilerden, her iki ülkede çocuk emeği sömürüsünün *köylü* işletmelerinde, ama özellikle *orta köylü* işletmelerinde (5-10 hektar, yani 4,5-9 desiyatin) *en yüksek* düzeyde olduğunu görmekteyiz.

Buna göre küçük işletme büyük işletmeden daha kötü olmakla kalmıyor. Bunun da ötesinde özellikle köylü işletmesinin yalnız kapitalist işletmeden değil, proleter işletmesinden de kötü bir durumda olduğunu görüyoruz.

Bu olayı nasıl açıklamalı?

Proleter işletmesinde tarım, o kadar küçük bir toprak parçası üzerinde yapılmaktadır ki, bunu bir "işletme" olarak görmek bile olanaksızdır. Tarım burada bir *yan* uğraştır. Temel uğraş tarım ve sanayide ücretli işçiliktir. Sanayiin etkisi genellikle emekçinin hayat düzeyini yükseltir ve özellikle çocuk emeği sömürüsünü azaltır. Örneğin Almanya'da sanayi sayımı 14 yaşına kadar olan çalışanlarının sayısının sadece %0,3 (yani tarımdaki sayının onda-biri) ve 16 yaşına kadar olanların sayısının sadece %8 olduğunu göstermiştir.

Buna karşılık, köylü işletmesinde sanayiin etkisi en düşük, kapitalist tarımla rekabet en yüksek düzeyde bulunmaktadır. Köylü kendisini ölüm derecesinde yormaksızın ve çocuklarını bunun iki katı daha ağırlıkla çalıştırmaksızın tutunamaz. Zorunluluk, köylüyü, sermaye ve öteki teknik iyileştirme olanakları yetersizliğini ağır iş koşullarıyla karşılamaya itmektedir. Köylü ailesinde çocuk nasıl en ağır yük altındaysa, bu durum, köylünün hayvanının da ağır çalışmak ve kötü beslenmek zorunda olduğunu gösterir. Tüm güçleri sonuna kadar kullanmak ve her şeyde "tasarrufa uymak", işletmenin her yerinde kaçınılmaz bir şekilde kendini göstermektedir.

Alman istatistikleri, ücretli işçiler arasında, kapitalist büyük işletmelerde (100 ve daha fazla desiyatin) ço-

cuk yüzde oranının en fazla (hemen hemen %4, yani %3,7) olduğunu göstermektedir. Oysa birarada çalışan aile mensupları arasında çocukların payı, köylü işletmesinde en yüksek oranı bulmaktadır ve yuvarlak olarak %5'tir (4,9-5,2). *Geçici olarak* çalıştırılan ücretli işçiler arasında çocukların payı büyük kapitalist işletmelerde %9'dur, öte yandan geçici olarak birarada çalışan *aile* mensupları arasında çocuğun payı köylü işletmelerinde yüzde 16,5'dan %24,4'e kadar yükselmektedir!

İşin en ivedi olduğu dönemde, köylü, işgücü azlığından sıkıntı çeker; az sayıda işçi çalıştırabilir; bu koşullar altında kendi çocuklarını işe koşmak zorundadır. Bunun sonucu olarak Alman tarımında genellikle birarada çalışan aile mensupları arasında çocukların yüzde oranı ücretli işçiler arasında bulunan çocukların oranına kıyasla *hemen hemen birbuçuk katıdır*. Birarada çalışan aile mensupları arasında çocukların payı %4,4 iken, işçiler arasındaki payı %3'tür.

Köylü, çalışmasında, işçiden *daha çok* çaba sarfetmek zorundadır. Binlerce ayrı ayrı gözlemle doğrulanan bu olgu, tüm ülkelerin istatistikleriyle tamamıyla tanıtlanmaktadır. Kapitalizm, köylüleri büyük bir ezilmişliğe ve mahva sürüklemektedir. Köylü için, sınıf mücadelesinde işçilere katılmaktan başka bir çıkış yolu yoktur. Ama bu sonucu anlaması için, köylünün uzun yıllar burjuva sloganlarıyla aldatılmış olması gerekmektedir.

1913
***Werke*, Bd. 19, s. 198-201**

FUHŞA KARŞI MÜCADELE HAREKETİNİN BEŞİNCİ ULUSLARARASI KONGRESİ

Kısa bir süre önce Londra'da yapılan "Kadın Ticaretinin Ortadan Kaldırılması Hareketinin *Beşinci* Uluslа-

rarası Kongresi" sona erdi.

Düşesler, kontesler, piskoposlar, rahipler, hahamlar, polis memurları ve her türden burjuva filantropları savaş düzeninde yürüdüler! Birçok ziyafetler verildi, birçok gösterişli kabuller düzenlendi! Fahişeliğin zararı ve lânetli bir şey olduğu üzerine ateşli söylevler verildi.

Peki ünlü burjuva kongre delegeleri tarafından istenilen mücadele araçları ne idi? Bellibaşlı iki araç vardı: din ve polis. Bunlar fuhşa karşı en güvenli ve en inanılır araçlardı. *Leipziger Volkszeitung*'un[18] Londra muhabirinin bildirdiğine göre, bir İngiliz delegesi muhabbet tellallığı için, parlamentoda, *dayak cezasının* istenilmesi gibi bir lütufta bulundu. İşte, size fuhşa karşı mücadelenin modern "uygar" kahramanı.

Kanadalı bir bayan, çalışma ücretlerinin yükseltilmesiyle ilgili olarak "düşmüş" kadınların üzerinde kadın polislerin denetiminden sözetti, ama kadın işçilerin yüksek ücretler alacak değerde olmadıkları gözleminde bulundu.

Bir Alman papazı, halkta gittikçe daha fazla yer eden ve serbest aşkın yayılmasını özendiren materyalizme şimşekler yağdırdı.

Avusturya delegesi Gärtner, fuhşun nedenleriyle ilgili olarak, işçi ailelerinin yoksunluk ve yoksullukları, çocuk emeğinin sömürülmesi, dayanılmaz konut koşulları sorununu ortaya atma girişiminde bulunduğu zaman, işte o zaman konuşmacı düşmanca sataşmalarla susmaya zorlandı!

Ama bu konuda delegeler çevresinde yüksek kişiler hakkında yararlı ve saygı uyandırıcı şeyler anlatıldı. Örneğin Alman imparatoriçesi bir doğumevini ziyaret ettiği zaman —sayın bayanın, evli olmayan anneleri görerek dehşete düşmesine engel olmak için— "gayri-meşru" çocukların annelerinin *parmaklarına bir evlilik yüzüğü takılmış*.

Buna bakarak, bu aristokrat-burjuva kongrelerinde ne tiksindirici bir burjuva ikiyüzlülüğünün hüküm sürdüğü anlaşılabilir. İyilik cambazları, yoksunluk ve yoksullukla alay etmenin savunucuları, doğrudan doğruya aristokrasi ve burjuvazi tarafından özendirilen "fuhuşla mücadele"-de biraraya gelmiş bulunmaktadırlar.

1913
Werke, Bd. 19, s. 250-251

RUS OKULUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN ULUSAL BİLEŞİMİ

Okulların ulusal-topluluklara göre ayrılması sonucunu veren "ulusal-kültürel özerklik"[17] planı hakkında daha belirgin bir tasavvura sahip olmak için, Rus okullarındaki öğrencilerin ulusal bileşimleri hakkında varolan somut verileri ele almak yararlı olacaktır. Bu veriler Petersburg okul bölgesi için 18 Ocak 1911 okul sayımında toplanmıştır.

Sözkonusu veriler halk eğitim bakanlığına mensup ilkokullardaki öğrencilerin *anadillerine* göre dağılımları ile ilgili verilerdir. Bunlar tüm Petersburg okul bölgesiyle ilgilidir; *parantez içinde* Petersburg'la *ilgili sayıları* veriyoruz. "Rus dili" tanımı altında memurlar sürekli olarak Büyük Rusçayı, Beyaz Rusya Rusçasını, Ukrayna dilini (resmî tanımlamaya göre "Küçük Rusça") birbirleriyle karıştırıyorlar. Öğrencilerin tüm sayısı 265.660 (48.076).

Rusça — 232.618 (44.223); Lehçe — 1.737 (780); Çekçe — 3 (2); Litvanca — 84 (35); Letonca — 1.371 (113); Ymutça — 1 (0); Fransızca — 14 (13); İtalyanca — 4 (4); Romence — 2 (2); Almanca — 2.408 (845); İsveççe — 228 (217); Norveççe — 31 (0); Danimarkaca — 1 (1), Hol-

landaca — 1 (0); İngilizce — 8 (7); Ermenice — 3 (3); Çingenece — 4 (0); Yahudice — 1.196 (396); Gürcüce — 2 (1); Osetçe — 1 (0); Fince — 10.750 (874); Karelyaca — 3.998 (2); Çutça — 247 (0); Estonyaca — 4.723 (536); Loparca — 9 (0); Süryanice — 6.008 (0); Samoyetçe — 5 (0); Tatarca — 63 (13); Farsça — 1 (1); Çince — 1 (1); dili belirli olmayan — 138 (7).

Bunlar göreli olarak doğru verilerdir. Rusya'nın Büyük-Rusların oturduğu bölgelerden biriyle en çok ilişkili olmakla birlikte nüfusun büyük ölçüde çok değişik uluslardan oluştuğunu gösterir. Büyük St. Petersburg kentinin farklı ulusal-topluluklardan oluştuğu hemen göze çarpar. Bu bir raslantı değil, aksine, kapitalizmin bütün ülkelerde ve her yerde egemen olan bir *yasasıdır*. Büyük kentler, fabrika, madencilik, demiryolu ve genellikle, ticaret sanayii merkezleri kaçınılmaz bir biçimde halkının özellikle büyük ölçüde farklı ulusal-topluluklardan oluşmasıyla kendilerini gösterirler. Bu tür merkezler en hızlı büyüyen merkezlerdir. Bu süreç içinde, uzakta bulunan köyden sürekli olarak nüfusun gitgide daha büyük bir kısmını koparırlar.

Şimdi gerçek hayattan alınmış olan bu verilerde, "ulusal-kültürel özerklik" ya da ulusal kültür sorunlarında, yani ilk planda okul sorunlarında, "devlet yetkisinin ortadan kaldırılması" olarak nitelendirilen bu milliyetçi darkafalı küçük-burjuva ütopyasını değerlendirmeye çalışalım.

Okul "devletin yetkisinden alınacak" ve 23 "ulusal birlik"in eline verilecek. Bunlardan herbiri (Petersburg'da) "kendi" ulusal kültürünü özendirecek!!

Böyle bir "ulusal program"ın ne kadar akılsız ve gerici olduğunu tanıtlamak için bir tek sözcüğü bile israf etmek gülünç olur.

Böyle bir planın propagandasını yapmak *gerçekte* burjuva nasyonalizmi, şovenizm, klerikalizmin savunul-

ması ve onun desteklenmesi anlamına geldiği, gün gibi açıktır. Genellikle demokrasinin, özellikle işçi sınıfının çıkarları bunun tam tersini gerektirir: her yöredeki *tüm* ulusal-topluluklara ait çocukların *birleşik* okullarda *kaynaşması* için çaba gösterilmelidir. Bütün ulusal-topluluklara mensup işçiler, Vladimirli işçilerin temsilcisi Samoyilov'un, Rus devlet dumasında sosyal-demokrat işçi grubu adına çok mükemmel bir biçimde ifade ettiği okul alanındaki proleter politikasını *ortaklaşa* olarak okul alanında yürütmek zorundadırlar.[18] Ne şekilde biçimlendirilirse biçimlendirilsin, okulların ulusal-topluluklara göre ayrılmasına karşı en kararlı bir şekilde karşı çıkmalıyız.

Ulusal-toplulukların şu ya da bu şekilde okullarda birbirlerinden ayrılmalarına değil, ulusal-toplulukların hak eşitliğine dayanan barışçı bir şekilde birarada yaşamaları için temel demokratik koşulların yaratılmasına özen göstermeliyiz. Görevimiz "ulusal kültür"ü göklere çıkarmak değil, dünya proleter hareketinin uluslararası kültürü adına bu sloganın klerikal ve burjuva karakterinin maskesini çıkarmaktır.

Ama bize şöyle sorulabilir: hak eşitliği esası üzerinden, Petersburg'un 48.076 öğrencisi arasından *bir* Gürcü çocuğunun çıkarlarını korumak mümkün müdür? Bunu şöyle yanıtlayabiliriz: Gürcü "ulusal kültürü" esası üzerinden Petersburg'da özel bir Gürcü okulu kurmak olanakdışıdır ve kim böyle bir planı yayıyorsa, halk yığınlarına *zararlı* fikirler taşıyor demektir.

Ama bu çocuğa devlet tarafından parasız olarak Gürcü dilinde öğretim yapan, Gürcü tarihini vb. öğreten bir merkezin hazır bulundurulmasını, bu çocuk için merkezî kitaplıktan kitaplar sağlanmasını, devletin Gürcü öğretmenlerinin ücretlerinden bir kısmını sağlamasını istersek zararlı hiç bir şey savunmamış, olanaksız hiç bir şeyin ardında koşmamış oluruz. Gerçek demokrasi egemen olduğu

ve "peredonovizm"[19] okullardan tamamen kovulduğu zaman, halk buna tam olarak ulaşabilir. Ama gerçek demokrasiye Rusya içinde bulunan *bütün* ulusal-toplulukların işçilerinin elele verdiği koşullar altında ve *ancak* bu koşullar altında ulaşılabilir.

Her "ulusal kültür" için ayrı ulusal okul düşüncesini yaymak gerici bir harekettir. Ama gerçek demokraside okulları ulusal-topluluklara göre *ayırmaksızın,* anadilde, ulusal tarih vb. üzerinde öğretim yapmanın sağladığı yararlar tam olarak korunabilir. Tam yerel özerklik, örneğin Kem ilçesinin 713 Karelyalı çocuğuna, (sadece 514 Rus çocuğu bulunmaktadır) ya da Peçora ilçesinin 681 Süryanî çocuğuna (153 Rus çocuğu bulunmaktadır), ya da Novgorod ilçesinin 267 Letonyalı çocuğuna (7.000'in üstünde Rus çocuğu bulunmaktadır) vb. herhangi bir şeyin zorla kabul ettirilmesinin olanaksız bulunduğu anlamına gelir.

Uygulanamayacak ulusal-kültürel özerkliğin propaganda edilmesi akılsızca bir harekettir. Ancak işçileri ideolojik bakımdan parçalar. Bütün ulusal-topluluklara mensup işçilerin birleşmesi fikrinin yayılması, proleter sınıf dayanışmasının zaferini kolaylaştırır. Bu sınıf dayanışması tüm ulusların hak eşitliğini ve geniş ölçüde barış içinde birarada yaşamasını güvence altına alır.

1913
***Werke,* Bd. 19, s. 527-529**

N. K. KRUPSKAYA'NIN "HALK EĞİTİM BAKANLIĞININ POLİTİKASI" MAKALESİNE KATKI

Uygar ülkelerde okuma-yazma bilmeyenler hemen hemen hiç yoktur. Bu ülkelerde halkı okullar için kazan-

maya çaba sarfederler. Kitaplıkların kurulması her bakımdan özendirilir. Bizde halk "eğitim" —izninizle böyle ifade edeyim— bakanlığı, eğitim sorununu *güçleştirmek,* halkın öğrenimini *engellemek* için en ümitsiz çabalara girişmekte, en utanılacak polis önlemlerine başvurmaktadır! Bizde bakanlık, okul kitaplıklarını altüst etti! Dünyanın hiç bir kültür ülkesinde kütüphaneler hakkında özel hükümler yoktur, *sansür* gibi yüzkızartıcı bir kurum yoktur. Bizde ise basına uygulanan genel kovuşturmaların, genel olarak kitaplıklara karşı alınan barbarca önlemlerin dışında, halk kitaplıklarına karşı yüz kez daha sert barbarca önlemler alınmıştır! Bu, halkı *aptallaştırma* amacını güden, insanı isyan ettirici bir politikadır, ülkeyi *yabanileştirmek* isteyen toprak sahiplerinin isyan ettirici politikasıdır. Povlenkov gibi birkaç zengin adam, halk kitaplıkları için bağışta bulundular. Şimdi de barbar toprak sahiplerinin hükümeti, kitaplıkları altüst ediyor. Rusya'da eğitimi desteklemek isteyen kimselerin, bakanlığa bağlı olan ve harabolmaya terkedilen kütüphanelere değil, aksine politik özgürlük mücadelesi için bağışta bulunmaları gerektiğini anlamaları zamanıdır!

1914
Werke, Ergänzungsband 1896-1917 s. 327-328

KARL MARX*[-20]
(PARÇA)

Yukardan beri açıkça görülmektedir ki, Marx, kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüşmesinin, kaçınılmazlığını, tümüyle ve yalnızca, çağdaş toplumun gelişiminin ekonomik yasasından çıkarmaktadır. Marx'ın ölü-

* V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm,* Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 43-44. —*Ed.*

münden bu yana, yarım yüzyıl boyunca, geniş-ölçekli üretimin büyümesiyle kapitalist karteller, sendikalar ve tröstlerle olduğu kadar, malî sermayenin boyutları ve gücündeki çok büyük artışla da kendini çok çarpıcı bir biçimde ortaya koyan ve binlerce biçime bürünerek görülmemiş bir hızla ilerleyen emeğin toplumsallaşması, sosyalizmin kaçınılmaz doğuşunun, başlıca maddî temelini hazırlamaktadır. Bu dönüşümün düşünsel ve manevî itici gücü, bizzat kapitalizm tarafından eğitilmekte olan proletaryadır. Proletaryanın burjuvaziye karşı her gün biraz daha içerik yönünden zenginleşerek bir sürü biçimlerde ifadesini bulan mücadelesi, politik gücün proletarya tarafından ele geçirilmesine ("proletaryanın diktatörlüğü") yönelen, politik bir mücadele halini kaçınılmaz olarak alır. Üretimin toplumsallaşması, sonunda, üretim araçlarının toplumun malı olmasına, "mülk sahiplerinin mülksüzleştirilmesi"ne yolaçmak zorundadır. Emeğin üretkenliğinde görülmemiş bir artış, daha kısa işgünü, küçük-ölçekli, ilkel ve dağınık üretimin kalıntı ve yıkıntılarının yerini kolektif ve gelişkin emeğin alması — bu dönüşümün dolaysız sonuçları bunlardır. Kapitalizm, her zaman, tarım ve sanayi arasındaki bağları koparır, ama aynı zamanda da, çok yüksek gelişimi içersinde, bu bağların yeni öğelerini, bilimin bilinçli olarak uygulanması ve kolektif emeğin yoğunlaşması, ve insan nüfusunun yeniden dağılımı (böylece, hem kırsal bölgenin geriliğine, tecrit edilmişlik ve barbarlığa, ve büyük kentlerde geniş halk yığınlarının yoğunlaşmasına bir son verir) temeline dayanarak sanayi ve tarım arasında bir birliği hazırlar. Yeni bir aile biçimi, kadınların durumunda ve genç kuşağın yetiştirilmesinde yeni koşullar, bugünkü kapitalizmin en yüksek biçimleri ile hazırlanır: kadınların ve çocukların emeği ve ataerkil ailenin kapitalizm tarafından yıkılması, kaçınılmaz olarak, en korkunç, en yıkıcı ve en iğrenç bi-

çimleri ile modern toplumda görülür. Böyle olmakla birlikte, "modern sanayi, üretim sürecinde, kadınlara, gençlere her iki cinsiyetten çocuklara, ev alanının dışında önemli bir rol vermekle, daha üst düzeyde bir aile şekli ve cinsiyetler arası ilişki konusunda yeni bir ekonomik temel yaratır. Cermen-hıristiyan aile şeklini mutlak ve değişmez saymak, birarada alındığı zaman bir dizi tarihsel gelişmenin halkaları olan, eski Roma, Yunan ya da Doğu aile şekline bu özelliği vermek kadar saçmadır. Ayrıca, her iki cinsiyetten ve her yaştan bireylerden oluşan ortaklaşa çalışma topluluğunun, uygun koşullar altında, zorunlu olarak, insanı geliştiren bir kaynak halini alacağı açık bir gerçektir; oysa üretim sürecinin işçi için değil, işçinin üretim süreci için varolduğu, kendiliğinden ortaya çıkan, zalim ve kapitalistçe şekliyle bu durum, durmadan etrafa yayılan bir yozlaşma ve kölelik kaynağı olur. (*Kapital,* Birinci Cilt, 13. Bölümün sonu.)* "Fabrika sistemi içinde atılmış ve filizlenmeye başlamıştır; bu tür bir eğitimle, belli bir yaşın üzerindeki her çocuk, üretici işi öğrenim ve jimnastik ile birarada yürütecek ve bu sadece üretimdeki etkinliğin artırılmasında bir yöntem olarak değil, tam anlamıyla gelişmiş bir insanın yetiştirilmesinde tek yöntem olarak uygulanacaktır." (*ibid.*.)**

1914
Werke, Bd. 21, s. 60-61

* *Kapital,* Birinci Cilt, Onbeşinci Bölüm, Dokuzuncu Kesim, s. 517-518. —*Ed.*

** *Ibid.*, s. 512. —*Ed.*

İKİNCİ KISIM

İŞÇİ VE KÖYLÜ GENÇLİĞİN DEVRİMCİ EĞİTİMİ VE SINIF MÜCADELESİNE KATILMALARI ÜZERİNE

LENİN, Marx ve Engels'in öğretilerine dayanarak, emekçi gençliğin eğitimi için tutarlı bir kavram geliştirmiştir ve bu kavram Bolşevik Partisinin, safları için yeni güçler oluşturmasına hizmet etmiştir. Büyük Ekim Devriminin zaferinden sonra, bu kavram, Lenin'in konuşma ve yazılarında ve SBKP'nin kararlarında kapsamlı bir biçimde yeniden geliştirilmiştir.

Lenin, işçi gençliğe, işçi ve köylülerin devrimci mücadelesinde büyük önem vermiştir. Tekrar tekrar vurgulayarak gençliğin eğitiminin marksist kuralın bölünmez bütünlüğüne ve proletaryanın sınıf mücadelelerine doğrudan doğruya katılmasına dayanmak zorunluluğunda olduğuna değinmiştir. Bu birlik, Lenin'in eğitim ilkesinin temelini oluşturur.

Kuşakların birliği ve sürekliliği, emekçilerin devrimci mücadelesinin güçlü bir etmenini oluşturur, bunlar, sosyalist ha-

reketin adım adım ilerlemesinin ve yenilmezliğinin karşı çıkılamaz kanıtıdır. Lenin'in öğrettiği gibi bu birliğin temelini, proletaryanın tüm kuşaklarının sınıf çıkarlarının ortak olması ve bilimsel komünizmin fikirlerinin büyük yaşam gücü oluşturur.

Doğal olarak gençlik de, özel, yaşına uygun ilgilere sahiptir, kendine özgü önemli toplumsal istemlerde bulunur; ama bunlar, tüm sınıfın amaçlarına varıldığı ölçüde karşılanır ve yerine getirilir; sözkonusu istemler, işçi sınıfının görevlerinin ayrılmaz bir bölümünü oluştururlar. Geleceğin sınıfının, geleceği ile ilgilenmemesi düşünülemezdi, ama gelecek, Lenin'in de yazdığı gibi gençliğindir. Bu nedenle Lenin'in parti programı ile ilgili bütün taslakları emekçi gençliğin hayatî çıkarlarını karşılamaktadır.

Lenin'in partisi, fikirlerinin yaşam gücü, politikası, gençliğe karşı gösterdiği sürekli özen, Lenin tarafından temelleri atılan ilkelerin ruhuna uygun olarak gençliğin eğitiminde yorulma bilmeyen etkisi, işçi sınıfının devrimci kuşaklarının birbirleri içine geçmelerini sağlamaktadır. Bu yüzden, gençlik de, bu partiyi, kendi gerçek dostu, savunucusu ve öğretmeni olarak görmüş, ona doğru çekildiğini hissetmiş, sürekli olarak saflarını doldurmuştur. Bunun için, Lenin şöyle bir gözlemde bulunabiliyordu: "Biz daima en ilerici sınıfın gençliğinin partisi olacağız!" (s. 114).

Devrimci kuşakların bu sürekliliğini sağlamak için, Lenin, gençliğe, işçi sınıfının ve bolşevik partisinin mücadele geleneklerini aktarmaya özel bir önem vermişti. Gençlik bu deneyimleri teslim almalıdır, çünkü bu, Lenin'in anlayışına göre, tüm devrimci sürecin artan bir şekilde sürmesinin, eski mücadeleci kuşakların daima kendilerine lâyık izleyiciler bulmasının en önemli önkoşuludur.

Lenin için gençliğin eğitimine ait olan görevler, sosyalist devrimin, proletarya diktatörlüğünün ve sosyalizmin zaferi yolunda proletaryanın mücadelesinin temel sınıfsal çıkarlarına tâbi idi. Gençliğin tüm eğitiminin sınıf içeriği ile, politika ve parti ile ilgili içerikle doldurulması istemi de buradan gelmektedir. Ancak bu şekilde bütün toplumsal olayları, sınıflar açısından değerlendirebilen, burjuvaziye ve her türlü nüanslarıyla oportünizme uzlaşmaz bir şekilde karşı çıkan ideolojik bakımdan çelikleşmiş proleter mücadeleciler yetiştirilebilir.

Lenin tekrar tekrar gençliğin tutarlı bir proleter enter-

nasyonalizmi ruhu içinde yetiştirilmesini öne sürdü. Trotskistler, bundcular ve marksizmin öteki karşıtlarının, işçi hareketi için, zehirli tohumlarını, "ulusal-kültürel özerklik" biçiminde ekmeye çalıştıkları burjuva ulusçuluğunun maskesini acımasız bir şekilde indirdi.

Proleter enternasyonalizmi, işçi sınıfı yurtseverliğine ayrılmaz bir şekilde bağlıdır; çünkü bu gerçek yurtseverlik, öz yurdunu her türlü toplumsal ve ulusal baskıdan kurtarmak ve onu sosyalist anlamda yenileştirmek ve onu geliştirmek amacına yönelmiştir. Lenin şöyle yazıyordu: "(Kölece bir anlam verilmedikçe) Rus ulusal gururunun çıkarları da, hem Rus, hem öteki proleterlerin *sosyalist* çıkarlarıyla bağdaşır."* Lenin'in bu vasiyetine bağlı kalanlar, gençliğe, daima, uluslararası ve ulusal görevlerinin bir bütün olduğu ve böylelikle tüm ulusların emekçilerinin çıkarlarına uygun düşmesi gerektiği bilincini vermektedirler.

Lenin, gençliğin yaştan ileri gelen fizik özelliklerini özenle gözönünde bulundurmayı zorunlu görüyordu. Ama kesinlikle buna mutlak bir anlam vermiyordu, çünkü, toplum, yaştan ileri gelen belirtilere değil, sınıflara bölünmüştür. Ama bu özellikleri bilmemezlikten gelmek de hatadır. Lenin, "Gençlik Enternasyonali" başlıklı makalesinde (s. 123-127) gençliğin örgütsel bakımdan bağımsız olarak faaliyette bulunan birlikleri gereksindiğini, bunun, gençliğin sosyalist eğitimi ve partinin yedeklerinin oluşturulması için en iyi şekil olduğunu gerekçeleriyle kanıtladı.

Lenin, doğaldır ki, gençlik henüz gerekli teorik bilgilere ve uygulamadan gelen deneyimlere sahip değildir, devrimci olarak çalışmayı ilk kez öğreniyor, diye yazıyordu. Bu nedenle gençlik birliklerinin devrimci marksist parti tarafından yönetilmesi, bu birliklerin gelişmesi için çok önemlidir. Bu parti yönetimi, proleter sınıf mücadelesinin yasalarından zorunlu olarak ortaya çıkan nesnel gerekliliktir.

Örgütsel bağımsızlık ilkesi, gençlik birliklerinin parti tarafından politik-ideolojik yönetimini ortadan kaldırmaz, tersine, onu gerektirir. Çoğu zaman politik-ideolojik yönetimden ayrılması güç olan parti tarafından örgütsel yönetimle de çeliştiği iddiası yersizdir. Ama Lenin, bu türlü yönetimin küçük

* V. İ. Lenin, "Büyük-Rus Ulusal Gururu Üzerine", *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 129-130. —*Ed.*

işlerde vesayet durumuna gelen ve gençliğin girişimini engelleyen sınırın geçilmemesi için uyarıda bulunmuştu.

Lenin'in "Gençlik Enternasyonali" başlıklı makalesinde geliştirdiği ilkeler daha sonra komsomolun düzenlenmesinde ve öteki ülkelerde komünist gençlik birliklerinin kurulmasında temel oldular.

Gençlik, Lenin'de, kendini harekete geçiren, yakıp tutuşturan sorulara yanıt bulmaktadır. Ahlâk, aşk, evlilik sorunları konusunda da (İnès Armand'a yazdığı mektuplarda) fikirlerini açıklamıştır.

Bu bölümün sonunu, Lenin'in "Dışardan Seyreden Bir Kişinin Öğütleri" başlıklı mektubu oluşturmaktadır. Ekim ayaklanması planında, işçi gençliğe de sorumluluk taşıyan görevler vermiştir. Bu gerçek, Lenin'in ve Bolşevik Partisinin gençliğe ne kadar güven beslediğini tanıtlamaktadır, bu, onların, gençliğin işçi sınıfının sosyalizm mücadelesindeki katkısına yüksek bir değer verdikleri anlamına gelmektedir.

NE YAPMALI?*[21]

(PARÇA)

[I]

Rus sosyal-demokrasisinde, "yeni akım"[22] tarafından işlenen temel hatanın, bu akımın kendiliğindenliğe boyun-eğmesi ve yığınların kendiliğindenliğinin biz sosyal-demokratlardan yüksek derecede bir bilinç gerektirdiğini anlayamamış olduğu sonucuna varmış bulunuyoruz. Yığınların kendiliğinden kabarışı, ne kadar büyük ve hareket de ne kadar yaygın olursa, sosyal-demokrasinin teorik, siyasal ve örgütsel çalışması için daha yüksek bir bilinç göstermesi gereği de o ölçüde artar.

Rusya'da yığınların kendiliğinden kabarışı, öyle bü-

* V. İ. Lenin, *Ne Yapmalı?*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 68-69, 125-126, 218-221. —*Ed.*

yük bir hızla gelişti (ve halen de gelişmektedir) ki, genç sosyal-demokratların bu devasa görevleri yerine getirmekte hazırlıksız oldukları ortaya çıktı. Bu hazırlıksızlık, hepimizin ortak talihsizliğidir, *bütün* Rus sosyal-demokratlarının talihsizliğidir. Yığınların kabarışı kesintisiz bir süreklilikle gelişti ve yayıldı; sadece başladığı yerlerde devam etmekle kalmadı, yeni yörelere, toplumun yeni katlarına yayıldı (işçi sınıfı hareketinin etkisi ile öğrenci gençlik arasında, genel olarak aydınlar arasında ve giderek köylü arasında yeniden kaynaşmalar oldu). Ama devrimciler bu kabarışın *gerisinde kaldılar,* hem "teorileriyle", hem de eylemleriyle gerisinde kaldılar; onlar bütün harekete yön verebilecek olan değişmez ve sürekli bir örgüt kuramadılar.

Birinci Bölümde, *Raboçeye Dyelo*'nun teorik görevlerimizi küçümsediğini ve moda olan "eleştiri özgürlüğü" sloganını "kendiliğindenlik"le yineleyip durduğunu belirttik; bu sloganı yineleyenler, Almanya'daki ve Rusya'daki oportünist "eleştiriciler"in tutumu ve devrimcilerin tutumunun birbirinin tam karşıtı olduğunu anlayacak "bilinç"ten yoksundular.

Bundan sonraki bölümlerde kendiliğindenliğe bu boyuneğişin, siyasal görevler alanında ve sosyal-demokrasinin örgütsel çalışmasında nasıl ifade bulduğunu göstereceğiz.

[II]

O dönemde, öğrenci gençliğin tümünün marksizme sarıldığını belirttik. Bu öğrenciler, marksizmle, elbette ki, sadece bir teori olarak ilgilenmiyorlardı, onunla "Ne Yapmalı?" sorusuna bir yanıt olarak, düşmana karşı savaşmak için bir çağrı olarak ilgileniyorlardı. Bu yeni savaşçılar, şaşılacak ölçüde ilkel donatım ve eğitimle sa-

vaşa girdiler. Çok kez hemen hemen hiç donatımları yoktu ve eğitim diye bir şey görmemişlerdi. Sabanını bırakıp savaşa katılan köylüler gibi ellerinde sopalarla yürüdüler. Bir öğrenci çevresi, hareketin eski üyeleriyle hiç bir bağlantısı olmadan, başka yörelerdeki, hatta aynı kentin başka kesimlerindeki (ya da başka eğitim kurumlarındaki) inceleme çevreleriyle hiç bir bağlantı kurmadan, devrimci çalışmanın çeşitli bölümlerini örgütlendirmeden, belirli bir zaman süresini kapsayan sistemli bir eylem planı olmadan, işçilerle ilişki kuruyor ve çalışmaya koyuluyor. Bu çevre, yavaş yavaş propaganda ve ajitasyonunu yaygınlaştırıyor; eylemiyle oldukça geniş bir işçi kesiminin ve eğitim görmüş tabakanın belirli bir kesiminin sempatisini kazanıyor; bu kesimler ona para sağlıyorlar ve "komite", gençlerden oluşan yeni grupları bunlar arasından ediniyor. Komitenin (ya da mücadele birliğinin) çekici gücü büyüyor, eylem alanı genişliyor, eylemini tamamen kendiliğinden bir biçimde yayıyor; bir yıl ya da birkaç ay önce, öğrenci çevrelerinin toplantılarında konuşan ve "Nereye?" sorusunu tartışan, işçilerle bağlantı kuran ve bu bağlantıları sürdüren, bildiri yazıp yayınlayan bu kimseler, artık öteki devrimci gruplarla ilişkiler kuruyorlar, yazın ediniyorlar, yerel bir gazetenin yayınına girişiyorlar, bir gösteri düzenlemekten sözetmeye başlıyorlar, ve nihayet açık savaşa geçiyorlar (bu açık savaş ilânı, duruma göre ilk ajitasyon bildirisi, bir gazetenin ilk sayısı ya da ilk gösteri yürüyüşü olabilir). Çoğunlukla bu çıkışlar, daha ilk anında tam bir fiyaskoyla sonuçlanır. İlk anında ve tam bir fiyasko, çünkü, bu açık savaş daha önce düşünülmüş ve uzun uzadıya saptanmış sistemli bir plan, inatçı ve uzun süreli bir mücadele planı sonucu değildi, sadece inceleme çevresinin geleneksel çalışmasının kendiliğinden büyümesi sonucuydu; çünkü polis, besbelli ki, hemen her seferinde, yerel

hareketin, üniversite sıralarında "adları duyulmuş olan" başlıca militanlarını tanıyordu, ve bir baskın için kendisine en elverişli anı kollarken, kasıtlı olarak, elle tutulur bir suçüstü sağlayabilmek için, devrimci grubun yayılmasına gözyummuştur ve her seferinde tanıdıkları bazı kimselerin "tohumluk olarak" serbest gezmelerine izin vermiştir (bildiğim kadar "tohumluk" terimi hem bizimkilerin hem de çar polisinin kullandığı bir terimdir). Böyle bir savaşı, bir köylü yığının, ellerinde sopalarla, modern askerî birliklere karşı savaşına benzetmemek insanın elinden gelmiyor. Ve insan, savaşçıların tam bir eğitim yoksunluğuna karşın, yayılan, büyüyen ve başarılar sağlayan hareketin canlılığına şaşıyor. Tarihsel bakımdan donatımın ilkelliğinin başlangıçta yalnız kaçınılmaz olmakla kalmadığı, savaşçıların geniş ölçüde seferber edilmesinin koşulu olarak *meşru bile* olduğu doğrudur; ama ciddî çatışmalar yer almaya başlayınca (ve bunlar fiilen 1896 yazındaki grevlerle başlamıştır), savaş örgütümüzün eksikliklerini gittikçe daha çok duymaya başladık. İlkten şaşkınlığa düşen ve gaf üstüne gaf yapan hükümet (örneğin, sosyalistlerin yaptıklarının kötülüklerini anlatarak kamuoyuna başvurması, ya da işçilerin başkentlerden taşradaki sanayi merkezlerine sürülmesi gibi), kısa zamanda mücadelenin yeni koşullarına ayak uydurabildi ve kusursuz biçimde donatılmış olan ajan provokatör, casus ve polis birliklerini ustaca kullanmaya başladı. Baskınlar o kadar sıklaştı, o kadar çok insanı etkiledi ki, ve bu baskınlar sonucu yerel inceleme çevreleri öylesine silinip süpürüldü ki, işçi yığınları hemen hemen bütün liderlerini kaybettiler, hareket inanılmaz ölçüde dağınık bir nitelik aldı ve çalışmalarda süreklilik ve uyum tümüyle olanaksızlaştı. Yerel liderlerin böyle darmadağın edilişi, inceleme çevreleri üyelerinin rasgele kişilerden oluşması, teorik, siyasal ve örgütsel sorunlarda gerekli eğiti-

min olmaması ve bu sorunlarda dargörüşlülük, bütün bunlar, yukarda anlatılan koşulların kaçınılmaz sonuçları idi. İşler öyle bir hale geldi ki, birçok yerlerde işçiler, gereken sağlamlığı gösteremediğimizden ve gizlilik kurallarına uyamadığımızdan ötürü, aydınlara olan inancını yitirmeye ve onlardan uzak durmaya başladılar. İşçiler şöyle diyordu: aydınlar pek dikkatsiz davranıyorlar ve polis baskınlarına yolaçıyorlar!

[III]

Rus sosyal-demokrasisinin tarihi, sınırları belli üç döneme ayrılır:

Birinci dönem, on yılı kapsar, aşağı yukarı 1884'ten 1894'e kadar. Bu dönem, sosyal-demokrasinin teori ve programının yükselme ve pekişme dönemiydi. Yeni akımın Rusya'daki yandaşları sayıca çok azdı. Sosyal-demokrasi bir işçi sınıfı hareketi olmaksızın varlığını sürdürüyordu, ve bir siyasal parti olarak, gelişmesinin rüşeym aşamasındaydı.

İkinci dönem, üç ya da dört yılı kapsar — 1894-1898. Bu dönemde sosyal-demokrasi, sahnede, bir toplumsal hareket olarak, halk yığınlarının bir atılımı olarak, bir siyasal parti olarak göründü. Bu, hareketin çocukluk ve delikanlılık dönemidir. Aydın tabaka narodizme karşı mücadele etme ve işçilerin arasına gitme genel çabası içindeydiler; işçiler de grev hareketine katılma coşkusu içinde. Hareket büyük ilerlemeler kaydetti. Liderlerin çoğunluğu, Bay N. Mihaylovski'ye bir çeşit doğal sınır gibi görünen "otuzbeş yaşına" henüz varmamış olan gençlerdi. Gençliklerinden ötürü, bunlar, pratik çalışmaya hazırlıklı değildiler ve şaşılacak bir hızla sahneden uzaklaştılar. Ama çoğunlukla eylemlerinin kapsamı çok genişti. Birçokları devrimciler olarak düşünmeye Narodnaya Volya[23]

yandaşı olarak başlamışlardı. Hemen hepsi, gençliklerinde terörist kahramanlara hayranlık duymuşlardı. O kahramanlık geleneklerinin büyüleyici etkisinden kurtulmak için bir mücadele gerekti, ve bu mücadeleye, Narodnaya Volya'ya sadık kalmaya kararlı ve genç sosyal-demokratların derin bir saygı duydukları kimselerle olan kişisel ilişkilerin kesilmesi eşlik etti. Bu mücadele, genç liderleri, kendi kendilerini eğitmeye, her eğilimdeki gizli yazını okumaya, ve legal narodizmin sorunlarını yakından incelemeye zorladı. Bu mücadelede eğitilen sosyal-demokratlar ne yollarını aydınlatan marksist teoriyi, ne de otokrasiyi devirme görevini "bir an bile" unutmadan işçi sınıfı hareketi içine girdiler. 1898 ilkyazında partinin kurulması, bu dönemin sosyal-demokratlarının en çarpıcı ve aynı zamanda da *sonuncu* hareketi oldu.

Üçüncü dönem, gördüğümüz gibi, 1897'de hazırlanmıştı ve 1898'de kesin olarak İkinci Döneme son verdi (1899-?). Bu, bir bölünme, dağılma ve yalpalama dönemiydi. Delikanlılık çağındaki bir gencin sesi çatallaşır. Ve işte böyle, bu dönemde Rus sosyal-demokrasisinin sesi de çatallaştı, falsolu sesler çıkarmaya başladı — bir yandan, Bay Struve ve Bay Prokopoviç'in, Bulgakov ve Berdiyayev'in yazıları, öte yandan V. İ-n ve R. M.'ninkiler, B. Kriçevski ve Martinov'unkiler. Ama herbiri bir yanda dolaşıp duran ve gerileyenler, yalnızca liderlerdi; hareketin kendisi büyümeye devam etti ve dev adımlarla ilerledi. Proleter mücadele, işçilerin yeni katlarına sıçradı ve bütün Rusya'ya yayıldı; aynı zamanda, dolaylı olarak, öğrenciler arasında ve nüfusun öteki kesimleri arasında demokratik ruhun canlanmasını teşvik etti. Ama liderlerin siyasal bilinci, kendiliğinden kabarmanın genişliği ve gücü karşısında boyuneğdi; sosyal-demokratlar arasında başka bir tip egemen hale gelmişti — hemen hemen sadece "legal" marksist[24] yazınla yetişmiş militan

tipi. Yığınların kendiliğindenliği, liderlerden daha çok siyasal bilinç istedikçe, bu tip, daha da yetersizleşti. Liderler. sadece teori bakımından ("eleştiri özgürlüğü") ve pratik bakımdan ("ilkellik") geri kalmakla kalmadılar, geri kalmışlıklarını bir sürü görkemli savlar ileri sürerek haklı göstermeye çalıştılar. Sosyal-demokrasi legal yazında Brentano yandaşları[25] tarafından ve illegal yazında da kuyrukçular tarafından *trade-union*culuk[26] derekesine düşürülüyordu. Özellikle sosyal-demokratların "ilkel yöntemleri" sosyalist olmayan devrimci eğilimlerin yeniden canlanması sonucunu verince, *Credo* programı uygulanmaya başlanıyordu.

Eğer okur, *Raboçeye Dyelo* gibi bir gazete üzerinde gereğinden fazla durduğum için beni kınarsa, kendisine şunu söyleyeceğim: *Raboçeye Dyelo* bu üçüncü dönemin "ruhunu" en belirgin biçimde ifade ettiği için "tarihsel" bir önem kazanmıştı.* Dağınıklığı ve yalpalamayı, "eleştiricilik"e, "ekonomizme" ve terörizme ödünlerde bulunmaya hazır oluşu temsil edebilecek olan tutarlı R. M. değil, esen rüzgara göre yön değiştiren Kriçevski'ler ve Martinov'lardı. Bu dönemin karakteristik özelliği, bazı "mutlak" hayranlarının pratik çalışmaya küçümseme ile bakmaları değildir, tam tersine, küçük çapta pratikçilikle teoriye karşı tam bir umursamazlığın bileşimidir. Teoriyi bayağılaştırma girişimlerinde bu dönemin kahramanlarının asıl tasası "büyük lafları" doğrudan doğruya reddetme değildi. Bilimsel sosyalizm, bütün halinde bir devrimci öğreti olmaktan çıktı, her yeni çıkan Alman ders kitabı-

* Şu Alman atasözüyle de yanıt verebilirdim: *Den Sack Schlägt man, den Esel meint man* (Eşeğe kızıp semerini dövüyorsun). Sadece *Raboçeye Dyelo* değil, moda olan "eleştiri"ye tutulan *pratik içindeki militanların ve teorisyenlerin geniş bir yığını da* moda olan "eleştiricilik"e kapılarak, kendiliğindenlik sorununu çözemiyorlar ve siyasal ve örgütsel görevlerimizin sosyal-demokratça anlayışından *trade-union*cu anlayışa sapıyorlardı.

nın içeriğinin "serbestçe" sulandırdığı bir bulamaç haline geldi; "sınıf mücadelesi" sloganı daha geniş ve daha enerjik bir eyleme teşvik eden bir etken olmaktan çıktı, "iktisadî mücadele siyasal mücadeleye kopmaz bağlarla bağlı bulunduğuna" göre, bir çeşit merhem görevini yerine getirdi; parti düşüncesi, militan bir örgütün yaratılması için bir çağrı olmuyor, tersine, bir tür "devrimci bürokrasiyi" ve "demokratik" biçimlerle çocukça oynamayı haklı göstermek için kullanılıyordu.

Üçüncü dönemin ne zaman sona ereceğini ve "birçok belirtinin müjdelediği" dördüncü dönemin ne zaman başlayacağını bilemeyiz. Geçmişten bugüne ve kısmen de geleceğe geçiş halindeyiz. Ama bütün gücümüzle inanıyoruz ki, dördüncü dönem, militan marksizmin pekişmesine yolaçacak, Rus sosyal-demokrasisi bunalımdan tam ergenlik çağına erişmiş olarak çıkacak ve oportünist artçının "nöbetini" en devrimci sınıfın gerçek öncüsü "devralacaktır".

"Nöbetin devralınması" çağrısında bulunma anlamında ve yukarda açıkladıklarımızı özetleyerek, ne yapmalı? sorusuna şu kısa yanıtı veriyoruz:

Üçüncü Döneme Son Verin.

1901-1902
Werke, Bd. 5, s. 408-409, 450-458, 538-541

ÖRGÜTSEL GÖREVLERİMİZ KONUSUNDA BİR YOLDAŞA MEKTUP[27]

(PARÇA)

Şimdi propagandacılar çevresi [hücresi —ç.] sorununa geçiyorum. Propagandacı güçlerimizin azlığı yüzünden, ayrı ayrı her mahallede böyle çevreler [hücreler

—ç.] örgütlemek hiç de mümkün ve istenilir bir şey değildir. Propaganda tüm komite tarafından bir ve aynı ruhla sürdürülmelidir ve kesin olarak merkezileştirilmelidir. Dolayısıyla benim bu konudaki düşüncem şöyledir: komite, birkaç üyesine bir propagandacılar çevresi [hücresi —ç.] örgütlemeleri talimatı verir (ki bu, komitenin bir kolu, ya da *komitenin kurumlarından bir tanesi* olacaktır). Bu grup, gizlilik gereği, mahalle gruplarının *hizmetlerinden* yararlanarak, *bütün kentte* ve komitenin "yetki alanı içindeki" bütün yerlerde propaganda yapmalıdır. Eğer gerekirse, bu grup, alt gruplar kurabilir ve, sözgelişi, işlevlerinin bazılarını bunlara bırakabilir, ama bütün bunlar, ancak, hareketle herhangi bir bağı olan her gruba, alt gruba, ya da çevreye kendi delegesini atama hakkına her zaman ve kayıtsız şartsız sahip bulunan komitenin onayı ile yapılabilir.

Aynı örgütlenme biçimi, komitenin aynı tip kolları ya da kurumları, harekete hizmet eden bütün çeşitli gruplara uygulanmalıdır — örneğin yüksek okul ve liselerdeki öğrenci gruplarına; devlet memurları arasındaki diyelim ki, sempatizan gruplarına; ulaştırma, basım ve pasaport gruplarına; gizli toplantı yerleri ayarlayan gruplara; işi, casusları izleyip bulmak olan gruplara; ordu içindeki gruplara; silah sağlama gruplarına; "malî bakımdan kârlı girişimler" örgütleme gruplarına vb.. Gizli bir örgütü yürütme sanatı, *mümkün olan her şeyden* yararlanmaktan, "herkese yapacak bir şeyler vermek"ten; aynı zamanda tüm hareketin *önderliğini,* elbette ki o güce sahip bulunmak sayesinde değil, otorite, enerji, daha çok deneyim, daha büyük beceriklilik ve daha büyük ustalık sayesinde muhafaza etmekten ibaret olmalıdır. Bu husus, merkez çok büyük yetkiye sahip *yeteneksiz* bir kişi *içerecek* olursa, katı merkeziyetçiliğin hareketi batıramamasının çok kolay olacağı yollu, olası ve alışılmış itirazı

karşılamak üzere belirtilmiştir. Bu elbette ki mümkündür, ama geniş ölçüde uygulanmasına kesinlikle izin verilemeyecek olan ve hatta bir otokrasi altında yürütülen devrimci çalışma için tümüyle zararlı bulunan seçim ilkesiyle ve ademi merkeziyetle önlenemez. Herhangi bir kural da, buna karşı çare olamaz; böyle çareler, ancak, tek tek her alt grubun kararıyla başlayıp, bunların M. O.'na ve M. K.'ye başvurmalarıyla sürdürülen ve (en kötü durumda) tamamıyla yeteneksiz olan yetkililerin *uzaklaştırılmalarıyla* sonuçlanan "yoldaşça etkileme" önlemleriyle sağlanabilir. Komite, devrimci çalışmanın çeşitli yönlerinin çeşitli yetenekler gerektirdiğini ve bazan bir örgütleyici olarak tamamıyla işe yaramaz bir kişinin, ajitatör olarak paha biçilmez olabileceğini, ya da tam anlamıyla gizli çalışmada iyi olmayan bir kişinin, mükemmel bir propagandacı olabileceğini, vb. akılda tutarak, mümkün olan en büyük işbölümünü sağlamaya gayret etmelidir.

Propagandacılar konusu üzerinde dururken, aklıma gelmişken, bu mesleğin yeteneksiz insanlarla *doldurulmasını* ve böylece propaganda düzeyinin düşürülmesini, bu alışılagelmiş uygulamayı eleştirmek üzere birkaç söz söylemek isterim. Her öğrenciyi ayrım gözetmeksizin bir propagandacı olarak görmeyi bazan alışkanlık haline getiriyoruz ve her *genç* de kendisine "bir çevre [hücre —ç.] verilmesini" vb. talep ediyor. Buna karşı konulmalıdır, çünkü bunun büyük zararları oluyor. İlkeleri istisnasız tutarlı ve kendileri gerçekten yetenekli olan *çok az* propagandacı vardır (ve böyle olabilmek için kişinin pek çok çalışması ve deney biriktirmesi gerekir); dolayısıyla böyle insanlar uzmanlaşmalı, tamamıyla bu türden çalışmaya konulmalı, ve kendilerine en büyük özen gösterilmelidir. Böyle kişiler haftada birkaç konferans vermeli ve gerektiğinde başka kentlere de gönderilmelidirler, ve, genel olarak, yetenekli propagandacılar çeşitli kasaba ve kent-

leri dolaşmalıdırlar. Ama bu işte yeni olan gençlere esas olarak pratik görevler verilmelidir ki, bu görevler, iyimserlikle "propaganda" diye adlandırılmakta ve öğrencilerin yönetimindeki çevrelere kıyasla bir parça savsaklanmaktadır. Eksiksiz bir eğitim, elbette, ciddî pratik girişimler için de gereklidir; bununla birlikte, "yeni olanlara" da, bu alanda iş bulabilmek daha kolaydır.

1902
***Werke*, Bd. 6, s. 233-235**

REFORMLAR ÇAĞI[28]
(PARÇA)

Fabrikanın en eski elemanlarını, polis "yönetmeliği"ne uygun gelecek biçimde eleme çabasında olan yeni yasa (Rus yasalarının çoğunda olduğu gibi) amacının çok ötesine gitmiş bulunmaktadır. Adaylar en az 25 yaşında bulunmalıdır. İlk taslak en küçük yaşı 21 yıl olarak öngörmekteydi, yüksek hükümet çevreleri, bu en küçük yaş sınırını dört yıl daha yükseltmeyi, daha güvenli ve devlet adamına yakışır akıllıca bir iş olarak gördüler. Bunu, "polis teşkilâtının elindeki bilgilere göre, 17 ile 20 yaş arasındaki kimseler, fabrikada çalışanlar arasında en huzursuz unsurlar olarak kabul edildiği için" bunları başlangıçtan beri dışarda tutmaya çalışıyorlardı. ... Bununla yetinilmiyordu, fabrika idaresi ve polis, her durumda, yani her işletme için ayrı ayrı, önce işçinin yaş sınırının yükseltilmesini, ikinci olarak, işletmede en az çalışma süresi isteyebilirler. Böylece bir kimsenin fabrika kıdemlisi mevkiine aday olarak seçilebilme hakkını elde etmesi için, örneğin en az 40 yaşında olması ve işletmede en az 15 yıllık bir çalışma süresi istenmesi olanak içindedir. Polisin çıkarlarını pek büyük bir çaba ile

koruyan yasakoyucu, görünüşe göre, bir noktayı düşünmemiştir: işçiler bu koşullar altında bu kıdemli "mevkiye" gönül rızasıyla gelecekler midir? Kıdemli, hemen hemen bir köy aşar memuru gibi polisin keyfine teslim edilmiş olacaktır. Bu takdirde kıdemli, fabrika makamlarının yönergelerini ve açıklamalarını işçilere aktaran basit bir haberci durumuna düşecektir. Kıdemliler tarafından çağrılan ve usule uygun bir şekilde yapılmasını denetleme durumunda oldukları işçi grupları toplantıları için, kuşkusuz, kıdemliden, hafiyelik hizmetleri ve raporlar istenilecektir.

1903
Werke, Bd. 6, s. 512

A. A. BOGDANOV'A BİR MEKTUP[29]
LENİN'DEN SUSSOYİKA'YA ÖZEL OLARAK
(PARÇA)

10 Ocak [19]05

Sevgili dost! Sonunda *Vperyod*'u yayınlamaya başladık, bu konuda seninle biraz ayrıntılı bir şekilde konuşmak istiyorum. Öbür gün 2. sayısı yayınlanıyor. Bu dergiyi haftalık olarak yayınlamak istiyoruz. Siyasal konularda yazı yazan kadromuz yeterli. Moralimiz mükemmel ve yaratıcı güç herkeste yüksek (belki Vas.'ın dışında, bir parça derdi olan Vas.'ın) işlerin iyi gideceği kanısındayız, yeter ki iflâs etmeyelim. Her sayı için 400 fr. (150 ruble) gerekecek, ama topu topu 1.200 frankımız var. İlk aylarda yardıma son derece gereksinme var, çünkü yayını düzenli bir biçimde sürdürmezsek bu, çoğunluğun tüm durumu için ağır ve pek kolay tamir edilemeyecek bir darbe olacaktır. Bunu unutmayın ve hiç olmazsa (*özellikle Gorki'den*[30]) bir parça para bulun.

Bir şey daha var. Rusya'da politik yazılar konusunda kendisiyle birlikte çalışacak olanları bütün gücüyle örgütlendirmeye koyulması için Rahmetov'a mektup yazmak şimdi özellikle ivedilik kazandı. Haftalık gazetenin başarısı büyük çapta Rus politika yazarlarının ve sosyal-demokratların azimli işbirliğine bağlıdır. Rahmetov'a *yalnızca Finn'i ve Kollontay'ı* değil (*Finlandiya üzerine* bir makaleye ivedilikle gereksinme var), *Rumyantsev ve Andrey Sokolov'u* da, özellikle Sokolov'u harekete geçirmesini yazınız. Uzun deneyimimden biliyorum ki, Ruslar, böyle şeylerde müthiş, affedilmez bir şekilde ve inanılmaz derecede yavaş hareket eden insanlardır. Bu nedenle ilk yapılacak şey, kendinden örnek vermek; ikincisi, vaatlere güvenmemek, kesin olarak birtakım yazıları hazır olarak elde bulundurmaktır? Makaleleri ve yazışmayı kesinlikle kendisi ısmarlamalı, kendisi almalı, kendisi göndermeli, elde edinceye kadar işi gevşetmemelidir. (*Suvorov ve Lunz'u* da yukardakilere katıyorum, kuşkusuz, Rahmetov da daha birçoklarını tanır.) Aşağıdaki makalelere pek büyük gereksinmemiz var: 1. Rus yaşamının sorunları üzerine makale, 6.000 ile 18.000 sözcük; 2. aynı konu ile ilgili notlar 2.000 ile 6.000 sözcük arasında; 3. her şey üzerine ve çok çeşitli bir kapsamda yazışmalar; 4. Rusya'nın yerel ve meslekî yayınlarından ilginç yerlerden özetlemeler ve alıntılar; 5. Rus gazete ve dergilerinde çıkan makaleler üzerine notlar. Son üç nokta işçi ve özellikle öğrenci gençliğin kesinlikle yapabilecekleri şeyler alanında bulunmaktadır, bu nedenle bu hususa dikkat etmek, bu çalışmayı yaymak, insanları harekete geçirmek ve onları sarsarak uyandırmak gerekmektedir; onlara somut örneklerle neye gereksinme bulunduğunu, her küçük şeyden nasıl yararlanmasını bilmek gerektiğini göstermek, yabancı ülkelerin Rusya'dan gelecek *ham*maddeye çok büyük gereksinme duy-

duğunu (biz, bu hammaddeyi kendimiz işleyeceğiz ve yayınlarımızda yararlanacağız), yazı yazma sanatı bakımından eksiklik nedeniyle utanmanın büyük bir aptallık olacağını, yabancı ülkede çıkan bu dergiyi kendi dergileri haline getirmek istiyorlarsa, onunla hiç çekinmeden konuşmaya ve rahatça yazışmaya alışmanın gerektiğini onlara açıklamak gerekir. Bu bakımdan *her* öğrenci topluluğuna, *her* işçi çevresine *Vperyod*'un adresinin verilmesini çok gerekli, kesinlikle gerekli görüyorum (şimdi birçok yabancı ülke adresimiz var, daha da çok olacak). Bana inanınız, bizim komite mensupları arasında gençliğe cömertçe adres verilmesine karşı aptalca bir önyargı var. Bütün gücünüzle bu önyargıya karşı mücadele edin, adresleri verin, ve *Vperyod* yazıişleri müdürlüğü ile *doğrudan doğruya* temasa geçmelerini isteyin. Aksi durumda bu yayın organı amaçlarına ulaşamaz. İşçi muhabirlere çok büyük ölçüde gereksinmekteyiz, ama ancak elimizde birkaç tane var. Düzinelerce, yüzlerce işçinin *Vperyod*'a doğrudan doğruya yazmaları zorunludur.

Briefe ("Mektuplar"), Bd. II, s. 5-7.

A. A. BOGDANOV VE S. İ. GUSSEV'E MEKTUP
(PARÇA)

11 Şubat 1905

Vperyod için işbirliği yapacak kimselere gereksinme duymaktayız. Elimizdekiler yetmiyor. Rusya'dan sürekli çalışacak bir-iki yoldaş bulmazsak, *İskra*'ya[31] karşı mücadele etme gevezeliğinin hiç bir anlamı kalmaz, aptalca bir iş olur. Broşürlere, bildirilere gereksinmemiz var, bunlara ivedilikle gereksinmemiz var.

Genç işgücüne gereksinmemiz var. İnsanın bulunma-

dığını söylemeye cesaret edenleri açıkça sıkıştırmayı öneririm. Rusya'da sayılamayacak kadar çok insan vardır, ancak *korkmaksızın*, daha geniş ve cesur bir şekilde, daha cesur ve geniş bir şekilde, gençlik arasında araştırma yapmak gerekir. Şimdi mücadele zamanıdır. Tüm mücadelenin gidişini, gençlik, hem öğrenci gençlik, hem —çok daha büyük ölçüde— işçi gençlik belirleyecektir. Unvan düşkünlüğüne, bütün eski yavaş hareket etme alışkanlığına son verin. *Vperyod* okurlarından *yüzlerce* çevre [hücre —ç.] kurunuz, ve onları bütün güçleriyle çalışmaya teşvik ediniz. Gençleri alarak komiteyi *üç katı* genişletin, beş ya da hatta on alt-komite kurun, her namuslu ve enerjik kimseyi "üye olarak alın". Her alt-komiteye fazla formaliteye gerek kalmaksızın bildiriler yazması ve yayınlaması hakkını verin (yanlışlar yaparsa zarar yok; biz bu tür yanlışları *Vperyod*'da özenle düzelteceğiz). Devrimci girişime sahip olan bütün insanları çok büyük bir hızla biraraya getirmek ve işe koşmak sözkonusudur. Bunların bilgi sahibi kılınmamış olmalarından korkmayın, deneyimsiz ve olgunlaşmamış olmaları konusunda kaygıya kapılmayın. Bunun ilk nedeni şudur: siz onları örgütlendiremezseniz ve harekete getirmezseniz, onlar menşevikleri ve Gaponları izleyecekler ve deneyimsizlikleri yüzünden de beş kez daha zararlı olacaklardır. İkinci nedeni, onlar için bizzat olaylar, hem de *bizim düşüncemize uygun olarak* öğretici olacaklardır. Daha şimdiden olaylar, herkesi, kesinlikle *Vperyod*'un düşüncesine uygun olarak bilgi sahibi kıldı.

Yüzlerce çevreyi örgütlendirmek, örgütlendirmek, bir kez daha örgütlendirmek ve bu arada komitenin alışılagelmiş (hiyerarşik) aptallıklarına köklü bir şekilde son vermek gerek. Bu, bir savaştır. Ya her yerde, her tür ve biçimde her tabakada devrimci sosyal-demokrat çalışma için *yeni*, genç, taze, enerjik mücadele örgütleri — ya

da mevki ve şeref sahibi "komite" üyeleri ünüyle yok olacaksınız.

Bu konuda *Vperyod*'da yazacağım* ve parti kongresinde konuşacağım. Bir düzine *genç, taze* (ve öteki) işçi çevrelerinin, yazıkuruluna *doğrudan doğruya bağlanmasını sağlamak için* bu konuda fikir alışverişine *yolaçmak* amacıyla tekrar tekrar yazacağım. Ama... ama aramızda kalsın, bu iddialı arzularımın gerçekleşmesi konusunda umudum yok. Belki iki ay sonra benden, "plan"da yapılacak değişimlerle mutabık olup olmadığımı telgrafla yanıtlamamı istersiniz... Önceden söyleyeyim: her türlü planla hemfikirim... Parti kongresinde görüşmek üzere.

Lenin

P. S. Vperyod'un Rusya'ya gönderilmesinde bir atılım için hedefler saptayınız. Olanaklar ölçüsünde Petersburg'dan siparişler için propaganda yapınız. Öğrenciler ve özellikle *işçiler*, düzinelerle ve yüzlerle kendi adreslerine ısmarlasınlar. Bugün bundan korkmak gülünçtür. Polis her şeyi hiç bir zaman toplayamaz. Yarısı ya da üçte-biri yerlerine ulaşacaktır, bu da oldukça fazladır. Bu fikri, *her* gençlik çevresinde canlandırınız, gençlik kendiliğinden dış ülkeler için yüzlerce yol bulacaktır. *Vperyod*'u gönderebilmem için bana mümkün olduğu kadar çok adres veriniz.

Werke, Bd. 8, 134-135

S. İ. GUSSEV'E
HARİTON'A

15 Şubat 1905

Aziz dostum! Mektuplar için çok teşekkür ederim. Kesinlikle bu şekilde devam ediniz, yalnız şu noktaları da

* Bkz: *Werke*, Bd. 8, s. 201-211. —*Ed.*

gözönünde bulundurunuz: 1. Hiç bir zaman size gelen mektup ve haberlerin içeriklerini kısa bir şekilde özetlemekle yetinmeyiniz, aksine bunları kesinlikle *t a m olarak* (mektuplarınızın dışında) gönderiniz. 2. Bizi kesinlikle yeni güçlerle, gençlikle ve yeni ortaya çıkan gruplarla, *doğrudan doğruya* temasa geçiriniz. Unutmayınız ki, devrimci örgütün gücü, ilişkilerinin sayısındadır. Bize bildirilen Rusya'da gerçekleştirilen *yeni* ilişkilerin sayısıyla dostlarımızın eylem yeteneğini ve çalışma sonuçlarını ölçmek zorundayız. Bugüne kadar *bütün* Petersburg'lular birarada (utanılacak bir durum) *bir tek yeni ilişki* sağlayamadı (ne Serafima, ne Sussoyika, ne Zemliyaçka, ne de Nik. İv.). Bu bir skandal, işin sonu, bir iflâstır! Tanrı aşkına menşeviklerden öğrenin. *İskra*'nın 85. sayısında çok büyük sayıda muhabir var. Gençlerle birlikte *Vperyod*'u okudunuz, niçin bizi bu çevreden kimseyle temasa geçirmediniz? Atılım yapmak zorundasınız, bunu gözden uzak tutmayın! Bize, çalışmayı bilen, ilişkileri sürdürmeyi bilen, siz olmaksızın da haberleşmeyi gerçekleştirebilen bir *düzine* yeni, genç, sadık *Vperyod* dostu kazanmazsanız karaya otururuz. Düşününüz! Meslekten yetişen bir devrimci her yerde düzinelerce yeni ilişkiler kurmak, orada olduğu sürece onlara tüm çalışmayı aktarmak, onları laflarla değil, işle bilgi sahibi kılmak ve eğitmek zorundadır. Sonra bir başka yere gitmeli ve genç yardımcılarını denetlemek için bir-iki ay sonra dönmelidir. İnanınız bana, bizde, tam anlamıyla ahmakça, darkafalıca, oblomovca[32] bir gençlik korkusu vardır. Size yalvarırım bu korkuya karşı bütün gücünüzle mücadele ediniz.

Dostunuz *Lenin*

Briefe, Bd. II, s. 12-13

YENİ GÖREVLER VE YENİ GÜÇLER[33]

(PARÇA)

Halk hareketi ne kadar genişlerse, çeşitli sınıfların gerçek niteliği o kadar açıklığa kavuşmakta, *partinin,* olayların arkasından sürüklenmek yerine sınıfı yönetmek, örgütleyicisi olmak görevi o kadar ivedilik kazanmaktadır. Her türden bağımsız devrimci hareketler her yerde geliştikçe, *Raboçeye Dyelo*'nun yeni-iskracılar tarafından seve seve yinelenen bağımsız olarak harekete geçmeleriyle ilgili tümcelerinin boşluğu ve içeriksizliği o kadar göze çarpar olmakta, *sosyal-demokratların* bağımsız olarak harekete geçme ile ilgili kavramlarının önemi o kadar ortaya çıkmakta, olayların, bizim *devrimci girişkenliğimize* karşı ileri sürdükleri istemler o kadar yükselmektedir. Toplumsal hareketin sayıca daima artan yeni akımları ne kadar genişlerse, bu yeni akımlar için yeni bir nehir yatağı sağlamayı bilecek güçlü bir sosyal-demokrat örgüt o kadar çok önem kazanmaktadır. Bizden bağımsız olarak sürdürülen demokratik propaganda ve ajitasyon ne kadar bizim işimize yararsa, sosyal-demokrasi tarafından işçi sınıfının burjuva demokrasisine karşı bağımsızlığını korumak için örgütlü önderliği de o kadar önem kazanmaktadır.

Savaş bir ordu için ne ifade ediyorsa, bir devrim dönemi de sosyal-demokrasi için aynı şeydir. Ordumuzun kadroları genişletilmeli, barış kadrosundan savaş kadrosuna çıkarılmalıdır, ihtiyatlar çağrılmalı, izindekiler sancağın altında toplanmalıdır, yeni yardımcı kıtalar, kıtalar, ve geri hizmetler düzenlenmelidir. Savaşta kontenjanları daha az yetişmiş acemi erlerle doldurmak, her adım başında subayların yerlerine erleri koymak, erleri süratle ve sade bir şekilde subaylığa terfi ettirmek, unutmamak gerekir ki savaşta zorunlu ve kaçınılmaz bir durumdur.

Benzetmeler yapmadan konuşursak şöyle diyebiliriz: halkın yüz kat güçlenen devrimci enerji akımına ancak bir ölçüde ayak uydurabilmek için bütün parti örgütlerinin ve partiye yakın olan bütün örgütlerin mevcudunu çok genişletmek zorunludur. Bu, kuşkusuz, marksizm bilgilerinde sürekli eğitim ve sistemli öğretim bakımından geri kalma anlamına gelmez. Kesinlikle hayır; ama unutmamak gerekir ki, eğitilmemiş kimseleri *bizim,* tamamen bizim düşüncemize uygun olarak *eğiten* mücadele faaliyetleri şimdi eğitim ve öğretim için çok daha büyük bir öneme sahiptir. Gene unutmamak gerekir ki, bizim marksizme olan "doktriner" bağlılığımız, şimdi, her yerde, *yığınlara nesnel dersler* veren devrimci olayların gelişmesiyle güçleniyor ve bütün bu dersler, bizim dogmamızı doğruluyor. O halde dogmadan vazgeçmekten, kafası karışık aydınlara, devrimci boşkafalılara karşı güven duymayan ve kuşkulu tavrımızı bırakmaktan sözetmiyoruz; tam bunun karşıtı. Bir sosyal-demokratın hiç bir durumda unutmaması gereken dogmanın öğretimindeki yeni yöntemlerden sözediyoruz. Artık gruplara değil, kitlelere bizim eski "dogmatik" öğretimizi aktarmak için, örneğin uygulamada terörü yığınların başkaldırmasına bağlamanın zorunlu olduğu bilgisinin, eğitim görmüş Rus toplumunun liberalizminin arkasında burjuvazimizin sınıf çıkarlarını görmeyi bilmenin öğretilerini aktarmak için büyük devrim olaylarının öğretilerinden yararlanmanın, şimdi ne kadar önemli olduğundan sözediyoruz. (bkz: *Vperyod*'un 3. sayısındaki sosyalist-devrimcilerle bu konu üzerinde yapılan polemik).

Buna göre, bizim sosyal-demokrat yöndeki yüksek iddialarımızı sulandırmak, ortodoks uzlaşmazlığımızı bırakmak sözkonusu değildir; sözkonusu olan, birini olduğu gibi ötekini de *yeni* yollardan ve yeni öğretim yöntemleriyle güçlendirmektir. Savaş zamanında acemi erler, doğru-

dan doğruya savaş harekâtı içinde eğitilmek zorundadırlar. Bu nedenle, yoldaşlar, yeni öğretim yöntemlerine daha cesaretle yaklaşın! Cesaretle daima yeni mücadele çevreleri kurun, onları mücadeleye sürün, daha çok işçi genç devşirin, parti örgütlerinin alışılmış çerçevesini, komitelerden, işletme gruplarına, meslek birliklerine ve öğrenci çevrelerine genişletin! Unutmayınız! bu konuda bizim neden olacağımız her gecikme, sosyal-demokrasinin düşmanlarına yarayacaktır, çünkü yeni dereler sabırsızlıkla bir yol ararlar ve sosyal-demokratik bir nehir yatağı bulamazlarsa, sosyal-demokrat olmayan bir nehir yatağına dökülürler. Unutmayınız! her yeni pratik adam, genç acemilere kaçınılmaz ve zorunlu bir şekilde sosyal-demokrat bilimi öğretecektir, çünkü bu bilim, çeşitli sınıfların güç ve eğilimlerinin gerçek nesnel bir değerlendirilmesine dayanır, ama devrim, kendi tarzlarınca yeni bir üstyapı kurmayı amaçlayan çeşitli sınıfların eski üstyapıyı parçalamalarından ve bağımsız olarak meydana çıkmalarından başka bir şey değildir. Sakın, bizim devrimci bilimimizi yalnızca laflardan oluşan bir dogma derecesine indirmeyin, onu süreç olarak taktik ile, süreç olarak örgüt ile ilgili acınası sözlerle; şaşkınlığı, kararsızlığı, girişim noksanlığını haklı çıkarmak için kullanılan boş laflarla bayağılaştırmayın. En çeşitli grup ve toplulukların en çeşitli girişimlerine daha fazla hareket olanağı verin ve bunların, bizim tavsiyelerimizin tüm olarak dışında, bu tavsiyelerden bağımsız olarak devrimci olayların akışının sert istemleriyle güvenle doğru yola yöneltildiğinden emin olunuz. Politikada düşmandan ders alınması gerekliliği eski bir gerçektir. Devrim içinde, düşman, bizi, özellikle etkili ve hızlı bir biçimde doğru sonuçlar çıkarmaya zorlar.

O halde şu sonuçları çıkaralım: yüz kez daha güçlenen hareket, yeni çalışma temposunu, daha özgür atmosferi ve daha geniş faaliyet alanını gözönünde bulundur-

mak zorundadır. Tüm çalışmada bambaşka bir atılım gereklidir. Eğitim yöntemleri barışçıl talimatlardan askerî operasyonlara kaydırılmalıdır. Cesaretle ve hızla ve daha kapsamlı bir biçimde *bütün ve her türden* örgütlerimiz için genç savaşçılar devşirmek gereklidir. Bu amaçla, bir dakika kaybetmeksizin *yüzlerce* yeni örgüt kurmak gereklidir. Evet, yüzlerce, bu bir abartma değildir. Bana, böyle kapsamlı bir örgüt kurma işiyle uğraşamayacak kadar "geç" olduğunu söyleyerek yanıt vermeyiniz. Hayır, örgütlenmek için hiç bir zaman geç değildir. Yasal olarak elde ettiğimiz özgürlüğü ve yasal olmayarak elde ettiğimiz özgürlüğü, çeşitli parti örgütlerini artırmada ve en sonuncusuna kadar hepsini güçlendirmede kullanmalıyız. Devrim nasıl bir yol izlerse izlesin, nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, şu ya da bu durum yüzünden ne kadar erken duraklarsa duraklasın — bütün kazançları proletaryanın örgütlendiği ölçüde sürekli ve güvenli olabilir.

Çoğunluğun yandaşlarının ikinci parti kongresinde açık bir şekilde saptamak istedikleri, örgütlenin parolası, şimdi derhal gerçekleştirilmelidir. Cesaretle ve girişim sahibi bir davranışla yeni örgütler kurmasını beceremezsek, öncü olma rolünün içeriksiz iddialarından vazgeçmeliyiz. Daha önce erişmiş olduğumuz komite, grup ve topluluk sınır, şekil ve çerçeveleri içine, çaresizlikle saklanıp kalırsak, bununla güçsüzlüğümüzü göstermiş oluruz. Bizim faaliyetimiz olmaksızın belli bir program ya da hedef sonucu olarak meydana gelmeksizin, yalnızca olayların etkisiyle şimdi binlerce topluluk ortaya çıkmış bulunuyor. Sosyal-demokratlar bu türden toplulukların mümkün olduğu kadar çoğu ile dolaysız ilişkiler kurmayı görev bilmeli, onları güçlendirmeli, onları bilgi ve deneyimlerinde aydınlatmalı ve devrimci girişimleri ile canlandırmalıdır. Bilinçli bir şekilde sosyal-demokrat olmayanlar dışında, bütün bu çevreler, ya doğrudan doğruya partiye

girsinler ya da *partiye bağlansınlar*. İkinci durumda, ne bizim programımızı kabul etmeleri, ne de bizimle bağlayıcı örgütsel ilişkilere girmeleri beklenilebilir; sadece uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin davası için giriştikleri protesto ve sempati yeterlidir, yeter ki, sosyal-demokratlar bunlar arasında etkin biçimde çalışıyor olsunlar; çünkü bu *sempatizan* çevreler, olayların etkisi altında, ilkin demokratik yardımcılar, sonra da sosyal-demokrat işçi partisinin inançlı üyeleri haline geleceklerdir.

İnsanlar yığınlarla şurda duruyor ve biz insan sıkıntısı çekiyoruz — ötedenberi sosyal-demokrasinin örgüt hayatının ve örgütlenme istemlerinin çelişkileri bu çelişkili formüle indirgenebilir. Bu çelişki, bugün özel bir önemle ortaya çıkmaktadır: her yandan yeni güçler için heyecanlı çağrılar ve örgütlerde insan kıtlığından şikâyetler duyuluyor, öte yandan her yerde sayısız insanlar yardımlarını sunuyorlar, sürekli olarak ve özellikle işçi sınıfı içinde genç güçler yetişiyor. Bu koşullar altında insan kıtlığından şikâyet eden örgütlendirme uzmanı, 1793 yılında Büyük Fransız Devrimi gelişmesinin doruk noktasına eriştiği zaman şu satırları yazan Madam Roland gibi aldanmaktadır: Fransa'da insan yok, yalnız pigmeler var. Böyle konuşan biri, ağaçlardan, ormanı görmeyen bir kimsedir. Olayların, kendisini körleştirdiğini, bilinç âleminde devrimci olmadığını, faaliyetlerinin olaylara egemen olmadığını, tersine, olayların, kendisini sürüklediğini kabul eden kimsedir. Böyle bir örgütlendirici, *en iyisi kenara çekilmeli,* eskiden beri alışılmış, öğrenilmiş rutinin yerini enerjileriyle dolduran genç güçlere meydanı bırakmalıdır.

İnsan vardır, devrimci Rusya hiç bir zaman bugün olduğu kadar bol sayıda insana sahip olmamıştır. Devrimci bir sınıf için günümüzdeki Rus proletaryası kadar hiç bir zaman böylesine —geçici müttefikler, bilinçli dostlar,

gönülsüz yardımcılar bakımından— olağanüstü uygun koşullar var olmamıştır. Yığınla insan var, yalnızca artçı ideolojisinden ortaya çıkan fikir ve öğretileri atmak, yalnızca inisiyatife, "planlar"a ve "girişimler"e hareket alanı bırakmak gerekir; böylelikle büyük devrimci sınıfa lâyık temsilciler olduğumuzu tanıtlayabiliriz, böylelikle Rusya proletaryası *büyük Rus devriminin tümünü* başladığı gibi kahramanca gerçekleştirecektir.

1905
Werke, Bd. 8, s. 206-211

S. I. GUSSEV'E BİR MEKTUP
GUSSEV'E İLETİNİZ, LENİN'DEN ŞAHSEN
(PARÇA)

4 Nisan 1905

Aziz dostum!

Sizi izlemeye başladıklarını siz de bizzat yazmıştınız. Bundan başka, az zaman önce Petersburg'dan gelmiş olan Petersburglulardan bu olayı tamamen doğrulayan bilgiler edindim. Bu konuda herhangi bir kuşku olamaz. Kendi deneyimlerimden ve birçok yoldaşın deneyiminden bilirim, bir devrimci için en zor şey *tam zamanında* tehlikeli bir yeri bırakmaktır. Koşulsuz olarak bırakmak gerektiği her seferinde, iş, özellikle ilgi çekici, *özellikle gerekli* bir duruma gelir: daima, gerçekten daima, orda çalışana öyle gelir. Bu nedenle sizden kesin olarak, Petersburg'u bir müddet için bırakmanızı *istemeyi* görev sayıyorum. Bu, kesinlikle zorunlu. Bu girişimi *hiç bir* kaçamak, hiç bir düşünce ertelememeli. Kaçınılmaz tutuklama olayından doğacak zarar çok büyük olacaktır, seyahatinizin neden olacağı zarar ise önemsiz ve görünürde olacaktır: *geçici olarak,* bir ya da iki ay için bırakınız yardımcılarınız da-

ha yüksek işleri yürütsünler. Bu işin çok kısa bir zaman için zarar gördüğü, ama tüm olarak büyük şeyler kazanıldığı kanısına varacaksınız. Gençler sorumlu çalışmalarda yetişir; onların olası yanlışlarını düzeltebiliriz. Bir tutuklama, çalışmaları merkezden örgütlendirme şansımızı kıracaktır. Bir kez daha söyleyeyim: Size önemle, *gecikmeksizin* bir ay için taşraya gitmenizi salık veririm. Her yerde yapacak yığınla iş var ve her yerde genel rehberlik işleri aksamakta. *İstenildiği* takdirde (bunu istemek zorunluluğu var) seyahat daima gerçekleştirilebilir.

Briefe, Bd. II, s. 26-27

ST. PETERSBURG KOMİTESİNİN MÜCADELE KOMİSYONUNA

16 Ekim 1905

Aziz yoldaşlar!

1. Mücadele Komisyonunun raporunu, 2. başkaldırmanın örgütsel hazırlığı ile ilgili notları ve 3. örgüt şemasını gönderdiğiniz için size çok teşekkür ederim. Bu belgeleri okuduktan sonra, yoldaşça fikir alışverişi amacıyla, hemen Mücadele Komisyonu ile temasa geçmeyi bir görev sayıyorum. Sorunun uygulama yönü üzerinde herhangi bir yargıya varmak iddiasında değilim. Bütün bunlar zor Rusya koşulları altında göreli olarak yapılabilenlerdir. Bundan bir kuşkum yok. Ama belgelere bakarak, tüm çalışmanın bürokratik bir faaliyete dönüştüğü sonucunu çıkarabiliriz. Bütün bu şemalar, Mücadele Komisyonunun bütün örgüt planları, bende, kâğıt üzerine dökülmüş bir formalite düşkünlüğü izlenimi bıraktı —açıklığımı hoşgörün—; ama umarım ki, benim zorluklar çıkarıcı bir insan olduğum kuşkusuna kapılmıyorsunuz. Böyle

bir durumda, Mücadele Komisyonunun işlevleri ve hakları üzerinde şemalar ve fazla ayrıntılara inen tartışmalar, en sonra akla gelecek şeylerdir. Burada, gerekli olan şey, şaha kalkan enerji ve bir kez daha enerjidir. Korkuyla, gerçekten korkuyla görüyorum ki, *altı aydan fazla bir süreden beri* bombalardan sözediliyor ve henüz bir tane yapılmadı! Ve bundan sözeden kimseler yüksek bilgili kişiler. ... Efendiler, gençliğe dönün! Biricik şifa aracı budur. Yoksa, emin olun geç kalacaksınız (bütün olup bitenlerden bunu çıkarıyorum) ve bütün "bilgili" taslaklarınız, planlarınız, resimleriniz, şemalarınız ve büyük reçetelerinizle, ama örgütsüz ve canlı eylemden yoksun olarak yerinizde sayacaksınız. Gençliğe dönün.. *Vakit geçirmeksizin,* her tarafta ve her yerde, öğrenciler, *özellikle işçiler arasında* ve benzeri ortamlarda 3'ten 10'a, 30'a kadar insanı kapsayan kıtalardan oluşan mücadele grupları kurun. Bunlar hemen kurulmalıdır. Tabancalar, bıçaklar, ateşe vermek için gazlı paçavralar vb. ile herkes elinden geldiğince hemen silahlanmalıdır. Bu mücadele müfrezeleri, vakit geçirmeksizin önderlerini seçmeli ve olanak ölçüsünde Petersburg Komitesinin Mücadele Komisyonu ile *temasa geçmelidir.* Hiç bir formalite istemeyin, Tanrı aşkına tüm şemalara önem vermeyin, Tanrı aşkına tüm "işlevleri, hak ve ayrıcalıkları" defedin. RSDİP'ne girme konusunda ısrar etmeyin —silahlı başkaldırmada bu anlamsız bir istem olur— yalnızca üç kişiden de oluşsa her grupla temas kurmaktan çekinmeyin, yeter ki polis bakımından kendisinden kuşku duyulmasın ve çarın kıtalarıyla mücadele etmeye hazır olsun. İsteyen gruplar RSDİP'ne girsinler ya da ona *yandaş* olsunlar, bu çok iyi bir şey; ama bunu onlardan *istemeyi* kesinlikle bir yanılgı olarak görüyorum.

Petersburg Komitesine bağlı Mücadele Komisyonunun rolü, devrimci ordunun bu bölümlerine *yardım* etmek,

onlara bir irtibat bürosu olarak hizmet etmek vb. olmalıdır. Her bölüm *hizmetlerinizi* seve seve kabul edecektir; ama siz *böyle bir konuda* şemalarla ve Mücadele Komisyonunun "hakları" hakkında söylevlerle gelirseniz, her şeyi mahvedersiniz, inanın bana, düzeltilemez bir şekilde mahvedersiniz!

Burada geniş bir propaganda faaliyeti ile çalışmak gerekir. 5-10 kişi bir hafta içinde *yüzlerce* işçiyi ziyaret etmeli, mümkün olan her yere girmeli ve her yerde açık, kısa, dolaysız bir plan önermelidir; vakit geçirmeden bir mücadele birliği kurun, elinizden geldiğince silahlanın, bütün gücünüzle çalışın, biz size olanaklar oranında yardım edeceğiz, ama *bizden bir şey beklemeyin,* kendiniz çalışın.

Böyle bir durumda ağırlık noktası, küçük gruplar yığınının girişkenliğinde bulunur. Her şeyi onlar yaratır. Onlar olmaksızın sizin Mücadele Komisyonunuz hiçtir. Bu nedenle Mücadele Komisyonunun iş verimliliğini, temasta bulunduğu bu türden birliklerin sayısıyla ölçme eğilimindeyim. Mücadele Komisyonu iki aya kadar Petersburg'da en az 200-300 birliğe sahip olmazsa ölü bir komisyondur. Onu gömmek gerekir. Bugünkü kaynama hararetinde yüzlerce mücadele birliğini harekete geçiremezse hayatın dışında kalır.

Propagandacılar her birliğe kısa ve basit, çabuk etki yapan reçeteler ve tüm çalışma biçimi konusunda temel bilgiyi verecekler, ama bütün faaliyeti onlara bırakacaklardır. Birlikler *hemen* ve gecikmeksizin askerî eğitimlerine pratik mücadele operasyonlarıyla başlayacaklardır. Bazıları bir hafiyeyi öldürecekler ya da bir polis merkezini havaya uçuracaklardır, ötekiler ayaklanma için para müsadere etmek amacıyla bir bankayı basacaklardır, gene başkaları bir manevra yapacaklar ya da harita taslakları çıkaracaklardır. Her durumda daha başlangıçtan iti-

baren uygulama içinde öğrenmelidir, deneyim niteliğinde olan bu baskınlardan korkmamalıdır. Kuşkusuz, bunlar gereğinden fazla uygulanarak kötü kullanmalara yolaçabilirler, ama bu, yarının tehlikesidir, bugünün tehlikesi bizim tembelliğimiz, şekilciliğimiz, bilim adamlarına özgü yavaşlığımız, girişkenlik karşısında duyduğumuz ihtiyarca bir korkudan ileri gelmektedir. Her birlik, polislerden dayak yemek suretiyle dahi olsa, bağımsız bir biçimde öğrenmelidir; düzinelerle kurbanı, yarın yüzbinleri savaşa sokacak olan yüzlerce deneyim sahibi savaşçı bol bol karşılayacaktır.

Yoldaşlar, ellerinizi sağlamca sıkıyor ve başarılar diliyorum. Kendi görüşümü kesinlikle size zorla kabul ettirmek istemiyorum, ama *tavsiye* niteliğindeki oyumu vermeyi bir görev sayıyorum.

Dostunuz *Lenin*

Werke, Bd. 9, s. 342-344

PARTİNİN YENİDEN ÖRGÜTLENDİRİLMESİ[34]

(PARÇA)

Sosyal-demokrasi kendisine bir yer yaptı, bir akım yarattı, proleter sosyal-demokrat kadroları oluşturdu. Bugün kahraman proletarya, mücadeleye hazır olduğunu ve dayanışma halinde ve açıkça tanımlanmış amaçlar için sebatla mücadele etme yeteneğini, salt sosyal-demokrat bir ruhla mücadele etmeyi eylemli bir şekilde kanıtladığı için, böyle bir anda partimize mensup olan ya da yarın Merkez Komitesinin istemine uyarak girecek olan işçilerin 100'de 99 sosyal-demokrat olduğundan kuşku duymak gülünç olurdu. İşçi sınıfı, içgüdüsüyle ve kendiliğin-

den sosyal-demokrattır ve sosyal-demokrasinin on yıldan fazla süren çalışması onun bu kendiliğinden davranışını bilinçli bir davranışa dönüştürmek için çok, pek çok katkıda bulunmuştur. Yoldaşlar, kötü kehanetlerde bulunmayın! Unutmayın ki, her canlı ve gelişen partide, kararsız ve yalpalayan unsurlar olacaktır. Ama bu unsurlar denenmiş ve birbirleriyle sağlam bir şekilde kaynaşmış sosyal-demokrat çekirdeğin etkisinde kalmışlardır, ileride de kalacaklardır.

Partimiz uzun bir süre illegalitede kalmıştır. Bir delegenin, III. Parti Kongresinde belirttiği gibi, son yıllarda az kalsın boğuluyordu. İllegalite sona erdi. Bu nedenle cesaretle ileriye atılın, yeni silahları ele alın, onları yeni insanlara dağıtın, dayanak noktalarınızı inşa edin, bütün sosyal-demokrat işçileri çağırın, onları yüzlerle, binlerle parti örgütlerine alın. Delegeleriniz merkez organlarımızın saflarını yeniden canlandırsınlar, onların aracıyla devrimci genç Rusya'nın taze ruhu akın etsin. Bugüne kadar devrim, marksizmin tüm ilkelerini, sosyal-demokrasinin tüm temel sloganlarını, *bizim* sosyal-demokrat çabalarımızı, daima ve sürekli olarak haklı çıkardı, proletaryanın gerçekten devrimci ruhuna bağladığımız umudu, ona inancımızı haklı çıkardı. Öyleyse partide zorunlu bir reforma karşı olan küçük kuşkularımızı bir kenara atalım, hemen yeni yola girelim! Bizim eski yasadışı mekanizmamız bundan etkilenmeyecektir (bu mekanizmanın sosyal-demokrat işçiler tarafından kabul edilmesi ve onaylanması kuşku dışında kalmaktadır; bu durum, hayat ve devrimin gidişiyle yüzlerce kez çok etkili bir biçimde tanıtlanmıştır; alınan kararlar da bunu kanıtlamaktadırlar). Bu, bize, Rusya için şimdiden özgürlüğün yarısını mücadele ederek kazanmış olan ve bu özgürlük yoluyla sosyalizme yolaçacak olan tüm özgürlüğü ele geçirecek biricik gerçekten devrimci sınıfın ve sonuna kadar devrimci

kalacak sınıfın kucağından, yeni ve genç güçler de getirecektir.

1905
Werke, Bd. 10, s. 16-17

MOSKOVA AYAKLANMASININ ÖĞRETTİKLERİ[35]
(PARÇA)

Moskova proletaryası, aralık ayında, bize, askerî kıtaların manevî bakımdan "etki altına alınmasının" ne olduğu hakkında mükemmel dersler verdi. Örneğin 8 Aralıkta Strasnaya Ploşçat'ta yığınlar kazakları çevirdiler, onların içine karıştılar, onlarla dostluk kurdular ve çekilmelerine neden oldular. Bir başka örnek, 10 Aralıkta kentin Presnaya semtinde onbin kişilik bir gösterici kalabalığı içinde kızıl bir bayrak taşıyan iki işçi kadın, kazakların önüne şu haykırışla atıldılar: "Öldürün bizi! Hayattayken bayrağı vermeyiz!" Kazaklar şaşırdılar ve kalabalığın "Yaşasın Kazaklar!" haykırışları arasında atlarını dörtnala kaldırarak uzaklaştılar. Bu cesaret ve kahramanlık örnekleri proletaryanın bilincinde daima kalmalıdır.

1906
Werke, Bd. 11, s. 161

MENŞEVİZMİN BUNALIMI[36]
(PARÇA)

Larin'in yaptığı gibi mekanizma, parti ile öncü partiyi, ya da polise karşı mücadele edenler partisi ile bilinç sahibi politik mücadeleciler partisini karşı karşıya getir-

mek, derin anlamlı ve tamamen "arı proleter" düşünceyle yapılmış görünüyor. Gerçekte, 1899-1901 yıllarında *Raboçaya Mysıl*[37] ve Akimov yandaşlarının yaptığı buna benzer bir karşılaştırmayla tıpatıp aynı olan bir oportünizmdir.

Bir yandan —yığınların dolaysız devrimci saldırısının nesnel önkoşulları ortaya çıktığı zaman— "kendiliğinden hareketin hizmetinde" yapılan faaliyet, partinin *en yüksek* politik görevidir. *Böyle bir* devrimci hareketi "politika"yla karşı karşıya getirmek, politikayı kahvehane dedikodusu düzeyine indirmek demektir. Duma kavgası politikasını övmek ve onu yığınların ekim ve aralık politikası üstünde görmek, yani proleter-devrimci görüşten aydın-oportünist görüşe geçmektir.

Her mücadele biçimi, kendisine uygun bir tekniği ve uygun bir mekanizmayı gerektirir. Nesnel koşullara göre parlamenter mücadele başlıca mücadele şekli haline geldiği zaman partide kaçınılmaz olarak parlamenter mücadele mekanizmasının karakteristik çizgileri daha güçlü bir biçimde ortaya çıkar. Buna karşılık nesnel koşullar, yığınların mücadelesini siyasal grevler ve başkaldırmalar şeklinde gündeme getirirse, proletaryanın partisi, *bu* mücadele biçimlerine "hizmet edecek" bir "mekanizmaya" sahip *olmalıdır*. Söylemeye gerek yoktur ki, bu, parlamenter mekanizmalardan farklı olarak biçimlendirilmiş özel bir "mekanizma" olacaktır. Halk ayaklanması koşullarının oluştuğunu kabul eden, ama buna uygun bir mekanizma yaratılmasına özen göstermeyen örgütlü bir proletarya partisi, geveze aydınların partisi olur. İşçiler böyle bir partiden anarşizme, burjuva devrimciliğine vb. geçerler.

Öte yandan, proletarya dahil her sınıfın politik bakımdan yönetici öncülerinin bileşimi, hem bu sınıfın durumuna, hem de mücadelesinin temel biçimine bağlıdır.

Örneğin, Larin, bizim partimizde işçi gençliğin ağırlık teşkil ettiğinden, bizim az sayıda evli işçilere sahip olduğumuzdan, bunların partiden çekindiğinden yakınmaktadır. Bir Rus oportünistinin bu yakınması, bana, Engels'ten bir pasajı anımsattı (yanılmıyorsam *Konut Sorunu*'nda). Engels, basit bir burjuva profesörüne, bir Alman kadetine yanıt veriyor ve şunları yazıyordu: bizde, devrimin partisinde, gençlerin ağırlıkta olması doğal değil midir? Biz geleceğin partisiyiz, gelecek ise gençliğindir. Biz, toplumu yenileştirenleriz, gençlik, yenileştiricileri seve seve izler. Biz, eski kokuşmuşluğa karşı özveri ile yürütülen bir mücadelenin partisiyiz, özveri isteyen bir mücadeleye ilk olarak her zaman gençlik hazırdır.

Otuz yaşının "yorgun" ihtiyarlarını, "daha düşünceli olan" devrimcileri ve sosyal-demokrasinin hainlerini bırakıyoruz kadetler toplasın. Biz daima en ilerici sınıfın gençliğinin partisi olacağız!

1906
***Werke*, Bd. 11, s. 351-352**

KAUTSKY'NİN *RUS DEVRİMİNİN İTİCİ GÜÇLERİ VE OLASILIKLARI* BROŞÜRÜNÜN RUSÇA BASKISINA YAZILAN ÖNSÖZ

(PARÇA)

Bütün dünyada tüm kurtuluş için güç ve inatçı bir mücadele yürüten işçi sınıfının otoritelere gereksinmesi vardır. Ama bu, genç işçilerin, birçok grevlerde başarı kazanmış ve bir dizi devrime katılmış, devrimci gelenekleri benimsemiş ve geniş bir politik görüş elde etmiş olan eski *savaşçıların* baskı ve sömürüye karşı deneyimlerine karşı duydukları gereksinme anlamındadır. Her ülkenin

proletaryası, proletaryanın uluslararası kavgasında otorite olmuş kimseleri gereksinmektedir. Partimizin program ve taktiğinde açıklığa kavuşabilmek için uluslararası sosyal-demokrasinin teorisyenlerinin otoritesini gereksinmekteyiz. Ama bu otoritenin doğal olarak burjuva biliminin ve polis rejimi politikasının resmî otoriteleriyle hiç bir ortak yanı yoktur. Bu otorite, uluslararası sosyalist ordunun saflarında verilen çok yönlü mücadelenin otoritesidir. Bu otoritenin, savaşçıların görüş ufuklarını genişletmek için ne kadar önemi varsa, bir işçi partisinde günlük politikanın uygulama ile ilgili somut sorunları üzerinde dışardan, uzaktan karar vermek iddiasında bulunmak o derecede hatalıdır. Kavgayı doğrudan doğruya yürüten, her ülkenin ileri ve sınıf bilincine sahip işçilerinin ortak ruhu, bütün bu sorunlarda daima en yüksek otorite olacaktır.

1906
***Werke*, Bd. 11, s. 414**

BİRLİK ÇIĞLIKLARI MASKESİ ALTINDA BİRLİĞİN PARÇALANMASI[38]

Rusya'daki sosyal-demokrat hareketin eski mensupları Trotski'nin kimliğini yakından tanırlar ve onlar için bu kimlikten sözetmek zahmete değmez. Ama genç işçi kuşağı onu tanımaz ve sözkonusu kişilikten sözetmek zorunludur, çünkü tasfiyecilerle parti arasında yalpalayan yabancı ülkelerde bulunan beş grupçuğun tümü bakımından tipik bir özellik taşımaktadır.

Eski *İskra* (1901-1903) zamanında bu yalpalayanlara ve "ekonomistler"den "iskracılar"a ve ters yönde bir gruptan ötekine geçenlere "Tuşino kaçağı" adı verilmektedir

("karışıklıklar döneminde" Rusya'da bir kamptan ötekine geçen savaşçılara bu ad veriliyordu).

Tasfiyecilerden sözettiğimiz zaman, yıllar boyunca gelişmiş, marksizmin yirmi yıllık tarihi içinde "menşevizm" ve "ekonomizm" ile çok yakın ilişkileri bulunan ve belirli bir sınıfın, liberal burjuvazinin politika ve ideolojisine bağlı belli bir ideolojik akımı saptamaktayız.

"Tuşino kaçakları" fraksiyonların üstünde kaldıklarını açıklamaktadırlar ve bunu bir tek nedenden ötürü, düşüncelerini bugün bir fraksiyondan yarın ötekinden "ödünç almaları" nedeninden ötürü yapmaktadırlar. Trotski, 1901-1903 yıllarında gayretkeş bir "iskracı" idi ve Ryazanov, Trotski'nin rolünü, 1903 parti kongresinde, "Lenin'in sopası" olarak nitelendirmişti. 1903 sonlarında Trotski gayretkeş bir menşeviktir, yani iskracılardan "ekonomistler"e geçmiştir. Şöyle yazıyordu Trotski: "Eski ve yeni *İskra* arasında bir uçurum vardır". 1904-1905 yıllarında menşeviklerden yüzçevirmiş, ve yalpalayan bir tutum içine girmiştir. Bu tutumuyla bazan Martinov (ekonomist) ile işbirliğinde bulunmuş, bazan anlamsız sol "sürekli devrim"i ortaya atmıştır.[39] 1906-1907 yıllarında bolşeviklere yaklaşmış ve Rosa Luxemburg ile dayanışma halinde olduğunu açıklamıştır.

Dağılma döneminde uzun "fraksiyon-dışı" yalpalamalardan sonra yeniden sağa geçmiş ve 1912 Ağustosunda tasfiyecilerle aynı bloka girmiştir.[40] Şimdi yeniden onlardan yüzçeviriyor ve *eşyanın doğasına uygun olarak* zavallı düşüncelerini yineliyor.

Bu tipler, Rusya'da proleter yığın hareketi henüz uyurken, ve herhangi bir grupçuk, bir fikir akımı, bir grup, tek sözcükle başkalarıyla birlikten sözeden bir "güç" olarak ortaya çıkmak için "yeterli bir yer"e sahip olduğu dönemlerden kalma tarihsel şekil ve kuruluşların harabeleri olarak tipik bir özellik taşımaktadırlar.

1908 yılından beri tasfiyecilikle ilgili ilişkileri tanımlamış ve saptamış bulunan parti kararlarını *ya da* sözü edilen kararların tam olarak kabul edilmesi konusunda çoğunluğun *birliğini* eylemde gerçekleştirmiş olan modern Rus işçi hareketinin deneyimlerini en küçük ölçüde hesaba katmak istemeyen insanlar, inanılmaz istemlerle ortaya çıktıkları zaman, genç işçi kuşağının kimlerle karşılaştıklarını iyice bilmesi zorunludur.

1914
***Werke*, Bd. 20, s. 347-348**

I. F. ARMAND'A

Dear friend!*

Size, broşürün planını mümkün olduğu kadar ayrıntılı bir biçimde yazmanızı önemle salık veriyorum,[41] aksi halde çok belirsiz kalacak.

Bir konu üzerindeki düşüncemi şimdiden söylemeliyim:

§ 3 — "(kadının) aşk serbestisi istemi"ni tamamen çıkarmanızı salık veriyorum.

Burada gerçekte bir proleter istemi değil, bir burjuva istemi ortaya çıkmaktadır.

Bu sözcükle neyi kastediyorsunuz, bu sözcükten ne *anlaşılabilir*?

1. Aşkta maddî (parasal) hesaplardan özgürlük mü?
2. Aynı zamanda maddî kaygılardan özgürlük mü?
3. Dinsel önyargılardan özgürlük mü?
4. Babanın vb. yasaklamasından özgürlük mü?
5. "Toplum"un önyargılarından özgürlük mü?
6. Çevrenin (köylü, küçük-burjuva ya da aydın-

* Aziz dostum! ç.

burjuva) dar ilişkilerinden özgürlük mü?

7. Yasanın, mahkemenin ve polisin zincirlerinden özgürlük mü?

8. Aşkı ciddiye almaktan özgürlük mü?

9. Çocuk yapmaktan özgürlük mü?

10. Boşanma özgürlüğü mü? vb..

Birçok nüansları (doğal olarak hepsini değil) saydım. Kuşkusuz n° 8-10'u değil, 1-7'yi, ya da *buna benzer* bir şeyi düşünüyorsunuzdur.

Ama 1-7 numaralı noktalar için başka bir tanımlama seçmek gerekmektedir, çünkü aşkta özgürlük, bu düşünceleri kesin bir şekilde ifade etmemektedir.

Ama halk, broşürü okuyanlar "aşkta özgürlük" deyiminden *ister istemez* genellikle 8-10'uncu noktalara benzer bir şeyi anlayacaklardır. *Böyle anlamak istemeseler* bile.

Bugünkü toplumda en geveze, en yüksek perdeden konuşan ve "yüksekte görünen" sınıflar "aşkta özgürlük" deyiminden 8-10'uncu noktaları anladıkları için ve doğrudan doğruya bunun için, bu istem, bir proleter istemi değil, aksine bir burjuva istemidir.

Proletarya için özellikle 1 ve 2'nci noktalar ve bundan sonra 1 ve 7'nci noktalar önemlidir, ama bu da gerçek anlamıyla "aşkta özgürlük" değildir.

Bu deyimden *öznel olarak* "anlamak istediğiniz"in önemi yoktur. Önemli olan aşk işlerinde sınıf ilişkilerinin *nesnel mantığıdır.*

*Friendly shake hands.**
V. İ.

17 Ocak 1915
Briefe, Bd. IV, s. 49-50

* Dostça ellerinizden sıkarım.

I. F. ARMAND'A

Aziz dostum!

Yanıtımı geciktirdiğim için özür dilerim: dün yazmak istiyordum, ama engeller çıktı ve mektup için zaman bulamadım.

Broşür planınıza gelince "aşkta özgürlük istemi"ni belirsiz ve —sizin istek ve arzularınızdan bağımsız (sizin öznel arzularınız değil nesnel ilişkiler, sınıfsal ilişkiler sözkonusudur diyerek, bu ifademin altını çiziyorum)— bugünkü toplumsal koşullar altında proletaryanın istemi değil, bir burjuva istemi olarak gördüm.

Siz buna katılmıyorsunuz.

Pekâlâ. Sorunu bir kez daha gözden geçirelim.

Açık olmayan noktayı açıklığa kavuşturmak için size aşağı yukarı *olasılıklı* on (ve varolan sınıf farkları karşısında kaçınılmaz) farklı nokta saydım ve bu arada bana göre 1 ve 7'nci noktaların proletarya kadınları, 8 ve 10'uncu noktaların burjuva kadınları için tipik ya da karakteristik olduğunu belirttim.

Bu görüşe karşı çıkılmak istenilirse, önce bu noktaların doğru olmadığı kanıtlanmalıdır (o zaman bunların yerine yenilerinin konulması ya da bunların gerçek-dışı olduklarının belirtilmesi gerekir), ya da ikinci olarak, bunların tamam olmadıkları (o zaman eksik olanların eklenmesi gerekir), ya da üçüncü olarak, bunların bu şekilde proleterya ve burjuvazi arasında bölünemeyeceklerinin tanıtlanması gerekir.

Siz, ne birincisini, ne ikincisini, ne de üçüncüsünü yapıyorsunuz.

1 ve 7'nci noktalara hiç girmiyorsunuz. O halde bunların (genel olarak) doğru olduklarını mı kabul ediyorsunuz? (Proleter kadınlarının fahişeliği ve bağımlılıkları hakkında yazdıklarınız: "hayır demek olanaksızlığı", tam an-

lamıyla, 1 ve 7'nci noktalarla ilgilidir. Burada aramızda herhangi bir görüş ayrılığı saptanamaz.)

Bunun *proleter* bir yorum olduğuna da karşı çıkmıyorsunuz.

Kalıyor 8 ve 10'uncu noktalar.

Bunları "tam olarak anlamıyorsunuz" ve "karşı çıkıyorsunuz": 10'uncu noktanın "aşkta özgürlük ile" "nasıl *özdeşleştirilebileğini*" (!! ??) "anlamıyorum" diyorsunuz (oysa bu çok açık!).

Burdan öyle bir sonuç çıkıyor ki, sanki *ben* bunları "özdeşleştiriyorum" ve siz *benim* işimi görmeye, öldürücü darbeyi indirmeye hazırlanıyorsunuz.

Bu ne demek oluyor?

Burjuva kadınlar, aşkta özgürlükten, 8 ve 10'uncu noktaları anlamaktadır. Bu benim tezim.

Bu teze karşı çıkıyor musunuz? *Burjuva* kadınların aşkta özgürlükten ne anladıklarını söyleyiniz?

Bunu söylemiyorsunuz. Pekâlâ, edebiyat ve hayat, burjuva kadınlarının aşkta özgürlükten bunu anladıklarını *tanıtlamıyor mu*? Onlar bunu tam olarak ve bütünüyle tanıtlıyorlar! Bunu susarak kabulleniyorsunuz.

Bu böyle olduğu için de, burada onların sınıfsal durumu sözkonusudur ve onlara "karşı çıkmak" mümkün değildir ve safdilce bir şey olur.

Proleter görüş açısını bunlardan *ayırmak* ve bunların *karşısına* proleter görüş açısını çıkarmak zorunludur. Nesnel gerçeği gözönünde bulundurmak gereklidir, aksi halde bunu broşürünüzde bulundukları yerlerinden çekip çıkaracaklarını, onu kendi tarzlarında yorumlayacaklarını, broşürünüzden değirmenlerine su akıtacaklarını, fikirlerinizi işçilerin gözünde çarpıtacaklarını (işçiler arasında, *sizin*, onlara *yabancı* fikirler getirdiğ*iniz* korkusunu yayarak), onları *"şaşırtacaklarını"* hesaba katmak gerekir. Ellerinin altında sayısız gazeteler vb. vardır.

Ama siz, nesnel görüş açısını, sınıfsal görüş açısını tümüyle unutuyorsunuz ve ben sanki aşkta özgürlük ile 8 ve 10'uncu noktaları "özdeşleştirmişim" gibi *bana karşı* "hücum"a geçiyorsunuz... Gülünç, gerçekten gülünç...

"Kaçamak bir arzu ve bağlılık bile, (küçük-burjuva ya da küçük-burjuvalaştırılmış) evli kimseler arasındaki "sevgisiz öpücüklerden" daha şairane ve saftır diye yazıyorsunuz. Broşürde de böyle yazmak istiyorsunuz. Mükemmel.

Bu karşılaştırma mantıklı mı? Küçük-burjuva davranışlı eşler arasında sevgisiz öpücükler *tiksinti vericidir.* Kabul. Pekâlâ, buna ne ile karşı çıkmak gerekir? Sevgi dolu öpücükler *ile* demeliydi. Ama siz, buna kaçamak (neden kaçamak) "arzu"yu (neden aşk değil) karşı çıkarıyorsunuz. Bundan mantıklı olarak sevgisiz (kaçamak) öpücüklerin, sevgisiz karı-koca öpücüklerine karşı çıkarılması sonucu doğuyor... Acayip... Popüler bir broşür için, darkafalı-aydın-köylü'vari (bende herhalde 6 ya da 5'inci nokta) darkafalı ve tiksindirici sevgisiz evliliği, sevgiye dayanan uygar proleter evliliği ile karşı karşıya getirmek daha iyi olmaz mıydı (*eğer kesinlikle ısrar ederseniz,* kaçamak bir arzu ilişkisinin de tiksinti verici, ama aynı zamanda temiz olabileceğini ekleyebiliriz). Vardığınız nokta, sınıf *tiplerinin* karşılaştırılması değildir, aksine, doğal olarak olanak içinde bulunan bireysel bir "durum" gibi bir şeydir. Ama bireysel durumlar sözkonusu mudur? Konu böyle seçilince, şöyle bir şeyle karşılaşabiliriz: evlilikte tiksinti verici öpücüklerin, kaçamak bir ilişkide temiz öpücüklerin bulunduğu tek bir durum, bireysel bir durum — böyle bir konu, bir romanda ele alınmalıydı. (Çünkü, burada, *odak noktasını, bireysel* durumlar, *karakterlerin* çözümlenmesi ve *sözkonusu* tiplerin ruhsal durumu oluşturur.) Ama bir broşürde? "aşk profesörleri rolünde" ortaya çıkmanın "saçma" olduğunu söylerken

Key'den[42] yapılan yerinde olmayan alıntı hakkındaki düşüncelerimi çok iyi anlamış bulunuyordunuz. Evet çok iyi. Pekâlâ, ya kaçamak vb. profesörler rolünde ortaya çıkmak?

Gerçekte, kesinlikle bir polemik açmak istemiyorum. Bu mektubumu bir kenara atar ve sorunu bir sohbete kadar ertelerdim. Ama broşürün iyi olmasını, *kimsenin* hoş olmayan tümceleri *çıkaramamasını* (bazan her şeyi bozmak için *tek bir* tümce yeter), kimsenin sizi yanlış *yorumlamamasını* istiyorum. Bu konuda da "isteksiz" yazdığınız kanısındayım ve size bu mektubu yalnız şu düşünce ile gönderiyorum: belki mektuplar sayesinde planınız hakkında sohbetlere oranla çok daha esaslı bir şekilde açıklığa kavuşursunuz; plan çok önemli bir şeydir.

Tanıdıklarınız arasında bir Fransız sosyalist hanım yok mu? Ona (İngilizceden imiş gibi) benim 1'den 10'a kadar sıraladığım noktaları ve "kaçamak ilişkiler" vb. hakkındaki gözlemlerinizi çevirin, ve ona özenle bakın ve dinleyin: *sorun ile ilgisi olmayan* kimselerin ne söyledikleri, ne gibi izlenimlere sahip oldukları ve broşürden ne bekledikleri konusunda küçük bir deneme.

Ellerinizi sıkar, başağrılarınızın azalmasını ve yakında sağlığınıza kavuşmanızı dilerim.

V. İ.

P. S. Baugy'e[43] gelince bilgim yok. ... Olasıdır ki *my friend** çok şey vaadetmiştir... Ama ne? Bilmiyorum. Sorun ertelenmiştir, yani anlaşmazlık ertelenmiştir, *ortadan kaldırılmamıştır*. Mücadele etmek ve tekrar tekrar mücadele etmek gerekir!! Ne dersiniz, onları bundan vazgeçirebilir miyiz?

24 Ocak 1915
Briefe, Bd. IV, s. 52-55.

* Dostum. —ç.

"GENÇLİK ENTERNASYONALİ"
(NOT)

İsviçre'de bu başlık altında 1 Eylül 1915'ten beri Almanca olarak "Sosyalist Gençlik Örgütünün Uluslararası Mücadele ve Propaganda Organı" yayınlanıyor. Bu derginin şimdiye kadar, genellikle belirtilmeye hak kazanmış olan ve yabancı sosyal-demokrat partiler, gençlik örgütleriyle temasta bulunan tüm partimiz üyelerine kesinlikle salık verilebilecek olan 6 sayısı yayınlanmıştır.

Avrupa'nın resmî sosyal-demokrat partilerinin çoğunluğu, şimdi en rezilce ve adî bir sosyal-şovenizm ve oportünizm içinde bulunmaktadırlar. Alman ve Fransız sosyal-demokrat partileri, İngiltere'deki Fabian[44] ve "İşçi Partisi",[45] İsveç, Hollanda (Troëlstra'nın partisi), Danimarka, Avusturya vb. partileri bu durumdadır. İsviçre sosyal-demokrat partisinde en uçtaki oportünistlerin ve onların parti *dışında* bulunan "Grütli Birliği"nin[46] (işçi hareketinin büyük yararına olarak) ayrılmasına karşın, sosyal-demokrat partinin içinde oportünist, sosyal-şovenist, kautskici akımın birçok önderleri kalmışlardır. Bunlar, partinin faaliyeti üzerinde *çok büyük* etkide bulunmaktadırlar.

Avrupa'da durum böyle olunca, sosyalist gençlik örgütlerinin birliğine, devrimci enternasyonalizm *için*, gerçek sosyalizm *için*, emperyalist burjuvazinin tarafına geçmiş olan egemen oportünizme karşı büyük ve yararlı —ama bunun için de güç— bir görev düşmektedir. *Gençlik Enternasyonali*, devrimci enternasyonalizmi savunan bir dizi makaleyi içermektedir ve bütün dergi, içinde bulunduğumuz savaşta "yurt savunucuları"na, sosyalizm hainlerine karşı duyulan şiddetli bir kinin görkemli ruhuyla, uluslararası işçi hareketini, onu yiyip bitiren şovenizmden ve oportünizmden temizlemek konusunda içten

bir çabayla doludur.

Kuşkusuz bir gençlik organı olan dergide teorik bakımdan açıklık ve sağlamlık *henüz* yoktur ve belki de hiç bir zaman olmayacaktır, çünkü bu dergi daima heyecanlı, köpürüp taşan, arama içinde olan gençliğin organıdır. Ama bu tür kimselerde teorik açıklık bulunmayışı karşısında, kendi okistlerinin,[47] bütün Avrupa'daki tolstoycuların, anarşistlerin, kautskicilerin ("merkez"in)[48] vb. kafalarındaki teorik karışıklık ve devrimci tutarlılıktan yoksunluk karşısında takındığımız tavırdan çok başka bir tavır takınmak zorundayız. Bunlar proletaryayı şaşırtan, başkalarına yol göstermek ve onlara bir şeyler öğretmek iddiasında bulunan yetişkin insanlardır; bunlara karşı *amansız* bir mücadele vermek gerekir. Ötekiler, henüz öğrenme durumunda bulunduklarını, temel görevlerinin, sosyalist partilerinin yöneticilerini yetiştirmek olduğunu açıkça ifade eden *gençlik* örgütleridir. Bu kimselere her bakımdan yardım edilmeli, yanlışlarına mümkün olduğu kadar sabır gösterilmeli, bu yanlışları, giderek ve ilke olarak mücadele ile değil *ikna etme yoluyla* düzeltmeye çaba sarfetmelidir. Yetişkin ve yaşlı kuşakların temsilcilerinin çoğu zaman, gençliğe, doğru bir biçimde yaklaşmayı bilmedikleri görülmektedir. Gençlik sosyalizme, zorunlu olarak, babalarının yaklaştığı yoldan, onlara benzer biçimde ve onlar gibi yaklaşmamaktadır, *başka bir yoldan* yaklaşmaktadır. Gençlik kuruluşlarının kesinlikle *örgütsel bağımsızlığından* yana çıkmamızın nedenlerinden biri de budur, *yalnızca* oportünistler bu bağımsızlıktan korktukları için *değil*, ama aynı zamanda, eşyanın doğasına uygun olduğu için, gençlik örgütlerinin bağımsızlığından yanayız. Çünkü tam bir bağımsızlık olmaksızın gençler, iyi sosyalistler olarak *gelişemezler* ve sosyalizmi *ileri götüremezler*.

Gençlik kuruluşlarının bağımsızlığından yanayız, ama

yaptıkları yanlışları da arkadaşça eleştirmek hususunda tam bir özgürlükten yanayız! Çünkü, gençliğe yaltaklanamayız.

Yukarda sözünü ettiğimiz bu mükemmel organın aşağıda açıklayacağımız üç bellibaşlı yanlışı bulunmaktadır:

1. Silahtan tecrit (ya da silahsızlanma) sorununda yanlış bir görüş kabul edilmiştir. Bunu yukarda özel bir makalede eleştirmiş bulunuyoruz.* Bu yanlışın, "militarizmin tam olarak yokedilmesi" çabasının zorunluluğunu belirtmek (bu tamamen doğrudur) gibi iyi niyetten ileri geldiğini kabul etmemiz için nedenlerimiz var. Bu arada sosyalist devrimde iç savaşın rolü unutulmaktadır.

2. Devlet karşısındaki durumları bakımından sosyalist ve anarşistlerin[49] arasındaki fark sorununda, Nota-Bene[50] yoldaş bir makalesinde (n° 6) çok büyük bir yanlış yapmıştır (aynı zamanda birkaç başka konuda, örneğin "yurt savunması" sloganına karşı *yürüttüğümüz* mücadelenin nedenlerinde). Yazar "devlet hakkında açık bir kavram" getirmek (emperyalist yağmacı devlet kavramının yanında) istemektedir. Marx ve Engels'ten birkaç alıntı sunmakta ve öteki sonuçlar arasında şu iki sonuca varmaktadır:

a) "... Sosyalistler ile anarşistler arasındaki farkı, birinin devletin dostu, ikincilerin devletin düşmanı olduğu konusunda aramamalıdır. Fark, devrimci sosyal-demokrasinin yeni toplumsal üretimi merkezileştirilmiş bir üretim, yani teknik bakımdan en ilerici bir şekilde oluşturmasından, oysa desantralize anarşist üretimin ancak eski tekniğe ve işletme biçimine bir dönüş olmasından ileri gelmektedir." Bu, yanlıştır. Yazar, sosyalist ve anarşistlerin *devlete karşı* durumlarındaki *fark* sorusunu *ortaya* atıyor, ama buna yanıt vermiyor, aksine başka bir soruya,

* Bkz: *Werke*, Bd. 23, s. 91-101. —*Ed.*

geleceğin toplumunun ekonomik temelleri ile ilgili tutumlarında birbirlerinden nasıl ayrıldıkları sorusuna yanıt veriyor. Kuşkusuz bu çok önemli ve yanıtlanması gerekli bir soru. Ama bu, sosyalist ve anarşistlerin devlet karşısındaki tutumları arasındaki farkta *temel noktanın* unutulabileceği gibi bir sonuç vermez. Sosyalistler, modern devletten ve onun kurumlarından, işçi sınıfının kurtuluşu mücadelesinde yararlanmak için ve devletten, kapitalizmden sosyalizme geçişin özel bir biçimi olarak yararlanmak zorunluluğu nedeniyle devlete taraftardırlar. *Kendisi de* devlet olan bu geçiş biçimi, proletarya diktatörlüğüdür.

Anarşistler, Nota-Bene yoldaşın, ifade ettiği gibi devleti "ilga etmek" onu "havaya uçurmak" istemektedirler. O, bu görüşü yanlış olarak sosyalistlere atfetmektedir. Sosyalistler, burjuvazinin elinden üretim araçlarının alınmasından *sonra* devletin "güçten düşeceğini", giderek "sönüp gideceğini" kabul ederler. Yazık ki, yazar, Engels'in bu konudaki sözlerini çok eksik bir biçimde makalesine almıştır.

b) "Ama yığınları eğiten ya da hiç olmazsa eğitmesi gereken sosyal-demokrasinin şimdi her zamandan daha çok, devlete, ilke olarak karşıt olduğunu ifade etmesi gereklidir. ... Bugünkü savaş, devlet fikrinin, işçilerin ruhunda ne kadar derin kökler saldığını göstermiştir." Nota-Bene yoldaş böyle yazmaktadır. Devlete karşı "ilke olarak karşıt olduğunu ifade etmesi"ni "açık" bir biçimde anlamak zorunluluğu vardır. Ama yazar bu açıklığa sahip değildir. "Devlet fikrinin köklerinin" sözkonusu edildiği tümce karışıktır, marksist ve sosyalist değildir. "Devlet fikri", devlet fikrinin yadsınmasıyla karşılanmaz, tersine oportünist politika (yani devlet karşısında oportünist, reformist ve burjuva tutumları), devrimci sosyal-demokrat politikayla karşılanır (yani burjuva devlet karşısında devrimci sosyal-demokrat tutumla ve burjuvaziyi yıkmak

için devletin burjuvaziye karşı kullanılması tutumu ile). Bunlar tamamen farklı iki şeydir. Bu çok önemli sorunu özel bir makalede ele alacağımızı umuyoruz.[51]

3. 6. sayıda sekreterliğin tasarısı olarak yayınlanan "Sosyalist Gençlik Örgütünün Uluslararası Birliğinin İlkelerinin Açıklanması"nda oldukça fazla sayıda belirsiz noktalar vardır. Temel sorun tümüyle sunulamamıştır: bugün tüm dünya sosyalist hareketinde birbirleriyle mücadele halinde bulunan *üç* temel *eğilimin* (sosyal-şovenizm; "merkez"; sol) açıkça karşılaştırılması yapılmamıştır.

Bir kez daha yineleyelim: Bu hatalara karşı çıkılmalı ve bunlar açıklanmalıdır, bu arada da bütün gücümüzle gençlik örgütleriyle temas ve bağlar kurma olanakları aramalı ve onlara her şekilde yardım etmeliyiz; bununla birlikte gençlere *doğru* bir şekilde yaklaşmayı bilmeliyiz.

1916
Werke, Bd. 23, s. 163-167

1905 DEVRİMİ ÜZERİNE KONUŞMA[52]

Genç dostlar ve yoldaşlar!

Bugün haklı olarak Rus devriminin başlangıcı sayılan "Kanlı Pazar"ın onikinci yıldönümünü anıyoruz.

Binlerce işçi —dikkat edilsin, bunlar sosyal-demokrat değil, dinine, imparatora bağlı işçiler— Papaz Gapon'un önderliğinde kentin bütün semtlerinden başkentin merkezine, Kışlık Sarayın önündeki meydana, çara bir dilekçe vermek için gittiler. İşçiler, azizlerin tasvirlerini taşıyorlardı ve o zamanki liderleri Gapon, çara, yazılı olarak, şahsının dokunulmazlığına kefil oluyor ve ondan halka görünmesini diliyordu.

Asker çağrıldı. Mızraklı süvariler ve Kazaklar, kala-

balığa kılıçlarla saldırdılar. Diz çökerek Kazaklardan kendilerini çara bırakmalarını yalvaran silahsız işçilere ateş açıldı. Polisin bildirdiğine göre, binden fazla ölü, iki binden fazla yaralı vardı. İşçilerin öfkesi tarif edilemeyecek bir kertedeydi.

22 Ocak 1905'in, "Kanlı Pazar"ın genel tablosu budur.

Bu olayın tarihsel önemini gözlerinizin önüne daha açıklıkla sermek için işçilerin dilekçesinden size birkaç parça okuyacağım. Dilekçe şöyle başlıyordu:

"Biz Petersburg'da yaşayan işçiler sana geldik. Bizler sefalet içinde olan, hakaret gören köleleriz, zorbalık ve keyfî muameleden bunaldık. Sabrımız tükendi, işimizi bıraktık ve efendilerimizden, yokluğu, yaşamı bir işkence haline getiren şeyleri bize vermelerini rica ettik. Ama bütün isteklerimiz geri çevrildi, fabrikatörlerin düşüncesine göre bütün bunlar yasadışıydı. Tüm Rus halkı gibi buradaki binlercemiz, insan haklarından yoksunuz. Memurlarının elinde köle olduk."

Dilekçede istekler sayılıyordu: genel af, kamusal özgürlükler, normal iş ücreti, toprağın giderek halka devredilmesi, eşit genel seçimlere dayalı olarak bir kurucu meclisin toplanması, dilekçe şu sözlerle sona eriyordu: "İmparator! Halkına yardım et! Halk ile aranda bulunan duvarı kaldır! İsteklerimizin yerine getirilmesini buyur, Rusya'yı mutlu kılacaksın; yoksa biz burada öleceğiz. Bizim için ancak iki yol var: özgürlük ve mutluluk ya da ölüm."

Eğitim görmemiş, okuma-yazma bilmeyen, patriyarkal bir papazın önderliğinde hareket eden işçilerin dilekçesi *bugün* okunduğu zaman insan garip bir izlenim ediniyor.

İster istemez bu safdil dilekçe ile sosyal-pasifistlerin,[53] yani sosyalist olduklarını ileri süren ve gerçekte burju-

va lafazanlarının bugünkü barış kararı arasında bir paralellik kendini göstermektedir. Devrim-öncesi Rusya'sının eğitim görmemiş işçileri, çarın, bir *egemen sınıfın,* yani binlerce bağ ile büyük burjuvazi ile birleşmiş bulunan ve onların tekellerini, ayrıcalıklarını ve kârlarını bütün şiddet araçlarıyla korumaya kararlı bulunan büyük toprak sahiplerinin başı olduğunu bilmiyorlardı. "Yüksek derecede eğitilmişler" olarak kendilerini kabul ettirmek isteyen kimseler olan —şaka bir yana— bugünkü sosyal-pasifistler, emperyalist yağma savaşını sürdüren burjuva hükümetlerinden "demokratik" bir barış beklemenin, barışçı dilekçelerle kanlı çarların demokratik reformlara yöneltilebileceğini düşünmek kadar aptalca bir şey olduğunu bilmiyorlar.

Bununla birlikte, aradaki büyük fark, bugünkü sosyal-pasifistlerin büyük bir bölümünün, Rus halkını güzellikle ikna ederek devrim yolundan çevirmek isteyen ikiyüzlü kimseler olduğunu, oysa devrim-öncesi Rusya'sının bilgisiz işçilerinin politik bilinçlerinin ilk kez uyanmaya başladığı içten kimseler olduğunu tanıtlamıştır.

22 Ocak 1905'in tarihsel önemi, büyük halk kitlelerinin politik bilinç sahibi olmaya ve devrimci kavgaya yönelmelerindedir.

O zaman yurtdışında yasadışı serbest bir yayın organına sahip olan Rus liberallerinin lideri Bay Peter Struve "Kanlı Pazar"dan *iki gün önce* "Rusya'da henüz devrimci bir halk yoktur" diye yazıyordu. Burjuva reformcularının bu "yüksek kültürlü", kibirli, ahmak önderine okuma-yazma bilmeyen bir köylü ülkesinin devrimci bir halk doğurabileceği bu kadar anlamsız görünüyordu! O zamanki —günümüzdekiler de— reformistler, gerçek bir devrimin olanaksız bulunduğu kanısındaydılar.

22 Ocak 1905'ten önce (eski takvime göre 9 Ocak) Rusya'daki devrimci partiler bir avuç insandan —bir "mez-

hep"— oluşmaktaydı ve o günkü reformistler (tamamen bugünküler gibi) bizi tahkir ediyorlardı. Birkaç yüz devrimci örgütleyici, birkaç bin yerel örgüt, en çok aylık olarak yayınlanan devrimci gazete — bunlar bellibaşlı olarak yabancı ülkelerde yayınlanır ve binbir güçlük ve özveriyle Rusya'ya sokulurdu. 22 Ocak 1905'ten önce Rusya'nın devrimci sosyal-demokrasisi ve devrimci partileri, varmış oldukları doruk noktalarında böyle bir durumdaydılar. Bu durum kibirli olduğu kadar darkafalı olan reformistlerin Rusya'da henüz devrimci bir halk bulunmadığı iddialarını ileri sürmeleri için kendilerine biçimsel bir hak veriyordu.

Birkaç ay içinde olaylar tamamen değişik bir görüntü kazandı. Yüzlerce devrimci sosyal-demokrat birdenbire binlere dönüştü, bu binler iki-üç milyon proleterin önderleri oldular. Proletaryanın kavgası 50 ile 100 milyonluk bir köylü yığını içinde büyük bir kaynaşmaya, kısmen devrimci bir harekete neden oldu, köylü hareketi orduda sempati uyandırdı, askerlerin başkaldırmasına, ordunun bir bölümünün öteki bölümüyle silahlı mücadelelere girmesine yolaçtı. Böylelikle 130 milyon nüfuslu büyük bir ülke devrime sürüklendi, böylelikle uyuyan Rusya'dan devrimci proletaryanın, devrimci halkın Rusya'sı ortaya çıktı.

Bu geçişi incelemek, olanaklarını, deyim yerindeyse, yöntemlerini anlamak önemlidir.

Bu geçişin en önemli aracı *yığın grevi* idi. Rus devriminin özelliği, sosyal içeriği bakımından *burjuva demokratik,* ama mücadele araçları bakımından *proleter* olmasında bulunmaktaydı. Bu devrim burjuva demokratik idi, çünkü doğrudan doğruya erişmek istediği ve doğrudan doğruya kendi güçleriyle erişebildiği —Fransa'da burjuva devrimin 1792 ve 1793 yıllarında büyük bir bölümüyle gerçekleştirdiği— demokratik cumhuriyet, sekiz saatlik

işgünü sağlaması, soyluların çok geniş topraklarının zoralımı idi.

Rus devrimi aynı zamanda proletarya devrimi idi. Bu, yalnızca proletaryanın yönetici gücü, hareketin öncülüğünü oluşturması anlamında değil, ama aynı zamanda özel olarak proletaryanın mücadele araçlarının, yani yığınları uyandırmada başlıca araç olan ve önemli olayların inişli-çıkışlı gidişinde en çok karakteristik olan grevin başlıca aracı oluşturması anlamında bir proleter devrimiydi.

Rus devrimi politik yığın grevinin olağanüstü büyük bir rol oynadığı *ilk* —ama kesinlikle son değil— devrimdir. Rus devriminin olaylarını, bunların politik şekillerinin değişmesini, bu olayların ve değişmenin *temellerini grev istatistiklerinde aramaksızın* anlamak olanaksızdır.

Kuru istatistik sayıların bir konuşmada ne kadar yersiz olduğunu, dinleyicileri ne kadar ürküttüğünü pek iyi bilirim. Ama gene de tüm hareketin gerçek nesnel temelini kavrayabilmek için birkaç yuvarlak sayıyı size sunmaktan kendimi alamıyorum. Rusya'da devrimden önceki on yıl içinde grevcilerin tüm sayısı yıllık olarak 43.000, devrimden önceki on yıl içinde 430.000 idi. 1905 Ocağında, devrimin birinci ayında grevcilerin sayısı 440.000 idi. Görülüyor ki, *bir tek* ay içinde geçen tüm on yıldan *daha* çok.

Kapitalist dünyanın hiç bir ülkesinde —İngiltere, Birleşik-Devletler, Almanya gibi en ileri ülkelerde bile— Rusya'nın 1905 yılında gördüğü derecede büyük bir grev hareketi olmamıştır. Grevcilerin tüm sayısı, fabrika işçilerinin tüm sayısının birbuçuk katından fazla, yani 2 milyon 800 bin idi. Bu, doğal olarak, Rusya'nın kentlerinde fabrika işçilerinin, Batı Avrupa'daki kardeşlerinden daha eğitilmiş, daha güçlü ya da daha mücadeleci olduğunu tanıtlamaz. Bunun tersi doğrudur.

Ama bu, proletaryanın uyuyan enerjisinin ne kadar güçlü olabileceğini tanıtlamaktadır. Bu, devrimci bir dönemde proletaryanın —abartmasız, Rus tarihinin en kesin verilerine dayanarak söylüyorum— alışılmış, sakin dönemlere kıyasla *yüz kez* daha büyük bir mücadele gücü geliştire*bileceğini* tanıtlamaktadır. Bu, insanlığın 1905 yılına kadar, gerçekten büyük amaçlar için, gerçekten devrimci bir mücadele yürütmek sözkonusu olduğu zaman, proletaryanın gücünün ne kadar büyük ölçüde, ne kadar görkemli bir şekilde artabileceğini bilmediğini tanıtlamıştır!

Rus Devrimi tarihi, mücadeleyi çok büyük bir direnç ve özveriyle yürütenlerin, ücretli işçilerin öncüleri, seçkinleri olduğunu göstermektedir. Fabrikalar ne kadar büyükse, grevler o kadar sürekli olmaktaydı, bir yıl içinde yinelenen grevlerin sayısı o kadar çok olmaktaydı. Kent ne kadar büyükse proletaryanın mücadele içindeki rolü o kadar büyüktü. En zeki ve en çok sayıda işçiye sahip olan üç en büyük kent, Petersburg, Riga ve Varşova tüm öteki kentlerin işçilerinin tümünden şaşırtacak kadar daha çok sayıda grevciye sahip olmuştur.

Maden [sanayii —ç.] işçileri Rusya'da —öteki kapitalist ülkelerde olduğu gibi— proletaryanın öncüsüdür. Bu alanda biz aşağıdaki çok öğretici sayılarla karşılaşmaktayız: Genel olarak Rusya'daki her 100 fabrika işçisine 1905 yılında, 160 grevci düşmekteydi. Buna karşılık, her 100 *maden* [sanayii —ç.] işçisine aynı yıl içinde 320 grevci düşüyordu! Her Rus işçisinin 1905 yılında grevler sonucu olarak 10 ruble —savaştan sonraki kura göre aşağı yukarı 26 frank— kaybetmiş, diyelim ki, mücadele için feda etmiştir. Ama yalnızca maden işçilerini alırsak, *üç kat daha fazla* bir para kaybıyla karşılaşırız! İşçi sınıfının en iyi unsurları, duraksama içinde olanları peşlerinden sürükleyerek, uyuyanları uyandırarak, zayıflara cesaret

vererek ilerlediler.

Devrim sırasında ekonomik ve siyasal grev çok özel bir şekilde içiçe girmiş bulunuyordu. İki grev biçiminin çok yakın bir ilişki içine girmelerinin, harekete büyük bir güç kazandırdığından hiç bir kuşku yoktur. Sömürülen büyük yığınları, çeşitli dallara mensup ücretli işçilerin durumlarında meydana gelen düzelmelerin kapitalistler tarafından yokedilmesinin örneklerini her gün gözleriyle görmezlerse, bu yığınlar devrimci bir harekete hiç bir zaman çekilemezler. Bu mücadele, Rus halkına, yeni bir ruh getirdi Ancak o zaman serflerin, tembel adamların, patriyarkal, dindar, itaatli insanların yaşadığı Rusya'nın ihtiyar adamı gerçekten [eski niteliklerinden —ç.] soyundu; ancak o zaman Rus halkı gerçekten demokratik, gerçekten devrimci bir eğitim aldı. Burjuva efendiler ve onların kişilikten yoksun itirazsız taklitçileri, sosyalist reformcular, yığınların "eğitimi"nden kibirle sözederlerken, âdet olduğu üzere, ukalâca, skolastik, yığınların moralini çökerten, onlara burjuva önyargılarını aşılayan bir şeyi kastederler.

Yığınların gerçek eğitimi, hiç bir zaman yığınların bağımsız politik ve özellikle devrimci mücadelesinin dışında ve ondan ayrı yapılamaz. Sömürülen sınıfı ancak mücadele eğitir, ancak mücadele ona gücünün ölçüsünü tanıtır, ufuklarını genişletir, yeteneğini artırır, onu aydınlatır, iradesini çelikleştirir. Bu nedenle de gericiler bile, 1905 mücadele yılının patriyarkal Rusya'yı kesin olarak mezara sürükleyen "çılgın yıl" olduğunu kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Şimdi maden ve dokuma işçilerinin 1905 grev mücadeleleri sırasındaki ilişkilerini daha yakından inceleyelim. Maden [sanayii —ç.] işçileri en iyi ücret alan, en zeki, kültür bakımından en yüksek düzeyde bulunan proleterlerdir. 1905 yılında, sayıları, maden işçilerine oranla iki-

buçuk katından daha fazla olan dokuma işçileri en geri kalmış, en düşük ücret alan, kırda yaşayan köylü aileleriyle olan henüz çok yanlı ilişkilerini kesinlikle kesmemiş bir işçi yığınıdır. Burada aşağıda belirtilen çok önemli bir gerçeği saptamaktayız:

Maden [sanayii —ç.] işçilerinin grevleri, bize, 1905 yılı sırasında, özellikle sonunda siyasal grevin ekonomik grev üzerindeki ağırlığını göstermektedir. Buna karşılık dokuma işçilerinde 1905 yılının başında ekonomik grevin çok büyük bir ağırlık taşıdığını, ancak yıl sonunda siyasal grevin ağır bastığını görmekteyiz. Buna göre şu nokta açıklık kazanmaktadır: ancak ekonomik mücadele, ancak hemen etkisini gösteren, durumu düzeltmek için doğrudan yapılan mücadele, sömürülen yığınların en geri katmanlarını sarsabilir, onlara gerçek eğitimi verebilir ve —bir devrim döneminde— birkaç ay içinde onlardan bir siyasal savaşçılar kıtası oluşturabilir.

Ama doğal olarak bunun için işçi sınıfının öncülerinin sınıf mücadelesini çok küçük bir üst katmanın çıkarları için yapılan bir mücadele olarak anlamamaları —reformistlerin pek çok zaman işçileri aldattıkları gibi—, aksine, proleterlerin gerçekten sömürülenlerin öncüsü olarak ortaya çıkmaları, 1905 Rusya'sında olduğu gibi, ve kuşkusuz, Avrupa'da geleceğin devriminde olacağı ve olması gerektiği gibi bu çoğunluğu mücadele içine çekmeleri gerekmektedir.

1905 yılının başlangıcıyla birlikte, tüm ülkede büyük bir grev dalgası meydana geldi. Bu yılın daha ilkyazında Rusya'da sadece ekonomik olmayan, aynı zamanda siyasal olan ilk *köylü hareketinin* uyanışını görmekteyiz. Bu anî değişikliğin çağ yaratan önemine gelince, bunu, ancak köylülüğün ilk kez 1861'de çok kötü serflik koşullarından kurtulduğunu, köylülerin çoğu zaman okuma-yazma bilmediklerini, büyük toprak sahipleri tarafından bas-

kı altında tutularak, papazlar tarafından aptallaştırılarak, çok büyük mesafelere yayılmış bir şekilde, yalnızlık içinde ve hemen hemen yoldan yoksun olarak korkunç bir yoksul yaşam sürdürdüklerini tasavvur edebilen bir kimse anlayabilir.

Rusya ilk kez 1825 yılında çarlığa karşı devrimci bir harekete sahne olmuştu ve bu hareket hemen tamamen soylular tarafından temsil ediliyordu. Aleksandır II'nin tedhişçiler tarafından öldürülmesinden 1881 yılına kadar orta sınıfa mensup aydınlar, hareketin başına geçtiler. Aydınlar büyük bir özveri gösterdiler ve kahramanlara yakışır terörcü mücadele yöntemleriyle bütün dünyayı hayrete düşürdüler. Kuşkusuz bu kurbanlar hayatlarını boşu boşuna kaybetmediler, kuşkusuz bunlar —gerek dolaylı, gerek dolaysız bir biçimde— Rus halkının daha sonraki devrimci eğitimine katkıda bulundular. Ama dolaysız amaçları olan bir halk devrimini etkileme amacına varamadılar.

Bunu ancak proletaryanın devrimci mücadelesi başardı. Emperyalist Rus-Japon Savaşının korkunç dersleriyle birlikte bütün yurda yayılan yığın grevleri dalgası geniş köylü yığınlarını uyuşukluktan çekip çıkardı. "Grevci" sözcüğü, daha önceleri "öğrenci" sözcüğü ile ifade edilen isyancı, devrimci sözcüğüne yakın yeni bir anlam kazandı. Ama "öğrenci" orta sınıfa, "okuyan" kimselere, "efendiler"e ait olduğu için halka yabancı geliyordu. Bizzat halkın içinden gelen, bizzat sömürülenlerden olan, kıra çoğu zaman Petersburg'dan sürülerek gelen "grevci", köylü arkadaşlarına, kentleri sarmış olan soylulara ve aynı zamanda kapitalistlere karşı kızgınlık dalgasından sözediyordu. Rus köyünde yeni bir tip ortaya çıktı, "bilinçli" diye adlandırılan genç köylü tipi. "Grevci"ler ile tanıştı, gazeteleri okudu ve köylülere kentlerdeki olayları anlattı, köydeki arkadaşlarına siyasal istemlerin an-

lamını açıkladı, onları büyük toprak sahibi soylulara, papazlara ve memurlara karşı mücadeleye kışkırttı.

Köylüler gruplar halinde toplandılar, durumlarını görüştüler ve giderek mücadeleye atıldılar: Kalabalıklar halinde büyük toprak sahiplerine karşı harekete geçtiler, saraylarını, şatolarını ateşe verdiler, depolarını yağma ettiler, tahıl ve diğer yiyecek maddelerini aldılar, soyluların topraklarının, mülklerinin, çok büyük latifundialarının halka verilmesini istediler.

1905 ilkyazında köylü hareketi henüz başlangıcında idi, illerin ancak azınlığını, yani aşağı yukarı yedide-birini kapsıyordu.

Ama kentlerdeki proleter yığın grevlerinin kırdaki köylü hareketiyle birleşmesi, çarlığın "en sağlam" ve en son dayanağını da sarsmaya yetti. *Orduyu* kastediyorum.

Gerek donanmada, gerek orduda *askerî ayaklanmalar* başladı. Devrim süresinde grev hareketinin ve köylü hareketinin büyük dalgalar halinde her yükselişinde, Rusya'nın her yanında askerî ayaklanmalar oluyordu. Bu isyanların en ünlüsü Karadeniz filosundaki "Prens Potemkin" savaş gemisindeki isyandır. Savaş gemisi isyancıların eline düştü, Odessa'da devrime katıldı ve devrimin bozguna uğramasından sonra ve öteki limanları (örneğin Kırım'da Feodosya) zaptetme girişimlerinden sonra Köstence'de Romanya makamlarına teslim oldu.

Hareketin doruk noktasında olayların somut bir tablosunu gözleriniz önüne getirebilmeniz için Karadeniz filosunun bu isyanından küçük bir sahneyi anlatmama izin veriniz:

Devrimci işçi ve bahriye erleri arasında toplantılar düzenlendi; bu toplantılar gittikçe daha da sıklaştı. Askerî personel işçi toplantılarına bırakılmadıkları için, işçiler, yığınlar halinde asker toplantılarını ziyarete başladılar. Binlerce kişi birarada geliyordu. Ortak hareket fikri coşkunlukla karşılan-

dı. İlerici kumpanyalarda delegeler seçildi.

Şimdi askerî makamlar harekete geçme zamanının geldiğini düşündüler. Birkaç subayın toplantılarda "vatanperverce" nutuklar çekmeleri girişimleri acınacak sonuçlar verdi. Tartışmalara alışkın bahriye erleri, üstlerini utanç verici bir kaçışa zorladılar. Bu çarenin başarısızlığından sonra toplantıların yasaklanmasına karar verildi. 24 Kasım 1905 sabahında denizcilerin kışlalarının kapıları önüne tam teçhizatlı bir savaş bölüğü yerleştirildi. Tuğamiral Pissarevski herkese şu açık emri verdi. "Kimseyi kışlalardan bırakmayacaksınız! İtaat etmeyi reddedenler olursa ateş edin!" Kendisine bu emrin verildiği bölükten bahriye eri Petrov ileriye doğru çıktı, herkesin gözü önünde tüfeğini doldurdu ve Biyelostok alayından Üsteğmen Stein'ı bir kurşunla öldürdü ve ikinci bir kurşunla Tuğamiral Pissarevski'yi yaraladı. Subayın kumandası çınladı: "Tutuklayın onu!" Kimse yerinden kımıldamadı. Petrov tüfeğini yere attı ve haykırdı: "Neden duruyorsunuz, yakalayın beni!" Tutuklandı. Her yandan koşup gelen bahriye erleri şiddetle serbest bırakılmasını istediler ve onun için kefil olacaklarını bildirdiler. Heyecan doruğuna çıkmıştı.

Bir çıkış yolu arayan bir subay:

— Petrov, bir kaza sonucu mu ateş ettin diye sordu.

— Ne kazası! ileri çıkılır, tüfek doldurulur ve ateş edilirse, bu kaza mı olur?

— Mürettebat senin serbest bırakılmanı istiyor...

Petrov serbest bırakıldı. Bu arada bahriye erleri durmak istemiyorlardı. Bütün nöbetçi subayları tutukladılar, silahtan tecrit ettiler ve büroya götürdüler. Aşağı yukarı 40 kişi olan bahriye eri delegeleri bütün gece toplantı yaptılar. Subayların tutukluluğunun kaldırılmasına, ama artık kışlalara alınmamalarına karar verdiler.

Bu küçük tablo, size, askerî başkaldırmaların çoğunda olayların nasıl meydana geldiğini açıklamaktadır. Halkın içinde oluşan devrimci mayalanma, askeri yakalamamazlık edemezdi. Özellikle bahriyenin ve en çok sanayi işçilerinden gelen en fazla teknik eğitim görmüş olan kara ordusu *elemanları,* örneğin tünel açanlar hareketin başına geçtiler. Ama büyük kitle henüz çok

safdil, çok barışçı, çok yumuşak huylu ve çok hıristiyan davranışlı idi. Oldukça kolaylıkla alevleniyordu, her haksızlık olayı, subayların kaba davranışları, kötü besin vb. kızgınlığa neden oluyordu. Ama devamlılık yoktu, açık bir görev bilinci eksikliği vardı. Ancak silahlı mücadelenin enerjik bir şekilde sürdürülmesi, ancak tüm askerî ve sivil makamlara karşı bir zafer kazanmanın, hükümetin devrilmesi ve tüm devlet düzeyinde iktidara elkoymanın, devrimin başarısı için biricik güvence olabileceğini anlamıyorlardı.

Bahriye ve kara askerlerinin büyük kitlesi kolayca hiddetleniyordu, ama aynı şekilde kolaylıkla tutuklanmış olan subayları salıvermek gibi safdilce bir aptallık ediyorlardı, bu kitle, otoritelerin vaatleri ve kandırıcı sözleriyle sükunet buluyordu; böylece otoriteler kıymetli zamanı kazanıyorlar, takviyeler getirtiyorlar, ayaklananların güçlerini bölüyorlar ve sonunda daima önderler acımasızca eziliyor ve öldürülüyordu.

Rusya'da 1905'teki askerî ayaklanmalar ile dekabristlerin 1825 yılındaki askerî ayaklanmasını karşılaştırmak özellikle ilgi çekici olacaktır. 1825'te ayaklananlar tamamen subaylar, özellikle soylu subaylardı. Bunlar, Napoléon savaşları süresinde Avrupa'daki demokratik fikirlerle temasa gelerek etkilenmişlerdi. O zaman serf köylüler durumunda bulunan asker kitlesi pasif bir davranış gösteriyordu.

1905 yılı tarihi, bunun tam tersini göstermektedir. Subaylar, birkaç istisna dışında, ya burjuva-liberal, reformcu, ya da doğrudan doğruya karşı-devrimci zihniyetteydiler. İşçiler ve asker giysisi içindekiler köylüler, ayaklanmanın ruhuydular: hareket, halk tarafından tutuldu, Rusya'nın tarihinde ilk kez sömürülenlerin çoğunluğunu kapsadı. Eksik olan şey, bir yandan fazla güvenin neden olduğu uyuşukluktan çok çekmiş olan kitlelerde sebat

ve kararlılık, öte yandan yönetimi ele almayı, devrimci ordunun başına geçmeyi ve hükümetin gücüne karşı saldırıcı bir tavır takınmayı pek az bilen, asker giysileri içindeki devrimci sosyal-demokrat işçilerdeki örgütlenme idi.

Sırası gelmişken şu noktaya işaret edelim: bu iki eksiklik sadece kapitalizmin gelişmesiyle değil, aynı zamanda içinde bulunduğumuz savaş yoluyla —belki düşündüğümüzden biraz yavaş, ama güvenle— ortadan kaldırıldı...

Sonuç olarak, Rus devriminin ve 1871 Paris Komününün tarihi bize şu reddolunamaz dersi vermektedir: militarizm, halk ordusunun bir bölümünün öteki bölümüne karşı başarılı bir savaşı olmaksızın, militarizm hiç bir zaman ve hiç bir şekilde yenilgiye uğratılamaz. Militarizmi lânetlemek, ondan nefret etmek, onu "reddetmek", zararlarını kanıtlarla eleştirerek tanıtlamak yetmez, askerlik hizmetini yumuşakbaşlılıkla reddetmek ahmaklıktır — proletaryanın devrimci bilincini uyanık tutmak değil, en iyi elemanlarını, yalnızca genel anlamda değil, halk içinde mayalanmanın en yüksek derecesine ulaştığı zaman devrimci ordunun başına geçirmek için somut olarak hazırlamak gerekir.

Herhangi bir kapitalist devletin günlük her deneyimi, bize aynı şeyi öğretmektedir. Böyle bir devlette yaşanılan her "küçük" bunalım, bize büyük bir bunalımda kaçınılmaz bir şekilde tekrar edilmesi zorunlu olan mücadelelerin öğelerini ve tohumlarını küçük çapta göstermektedir. Örneğin her grev, kapitalist toplumun küçük bir bunalımından başka bir şey midir? Prusya İçişleri Bakanı Bay von Puttkamer şu "Her grevde devrim canavarı pusu kurmuştur" ünlü sözünü söylerken haklı değil miydi? Her kapitalist —izninizle söyleyelim: en barışçı ve en "demokratik" kapitalist ülkelerde bile— ülkede gerçekten *büyük* bunalım dönemlerinde olduğu gibi, grev süresinde, askerlerin silah altına alınması bunu tanıtlamıyor mu?

Rus devriminin tarihine dönelim.

Proletarya grevlerinin tüm ülkeyi ve sömürülenlerin en geniş ve en geri tabakalarını nasıl sarstığını, köylü hareketinin nasıl başladığını, askerî ayaklanmaların bu hareketlere nasıl eşlik ettiğini açıklamaya çalıştım.

1905 ilkyazında tüm hareket doruk noktasına vardı. 19 (6) Ağustosta, çar, bir temsilciler meclisi kurulduğunu bildirdi. Buligin Duması adı verilen bu temsilciler meclisi, gülünç denecek kadar küçük sayıda *seçme hakkına* sahip seçmenler grubu yaratan seçim yasasına dayalı olarak kurulmuştu ve bu kendine özgü "parlamento"ya herhangi bir yasama erki verilmemişti, sadece danışma organı yetkisine sahipti!

Burjuvalar, liberaller, oportünistler korkuya düşmüş çarların "hediyesine" dörtelle sarılmaya hazırdılar. Bütün reformistler gibi, bizim reformistlerimiz de, 1905 yılında, halktaki mayalanmayı durdurmak, devrimci sınıfı, mücadelesini kesmeye ya da hiç olmazsa zayıflatmaya teşvik etmek amacını, *yalnızca* bu amacı izleyen reformların ve özellikle reform vaatlerinin ortaya çıktığı tarihsel durumların varolduğunu anlayamıyorlardı.

Devrimci Rus sosyal-demokratları 1905 Ağustosunun bu sahte anayasa hediyesinin gerçek karakterini çok iyi anlamışlardı. Bu nedenle bir an bile duraksamadan şu sloganı ortaya attılar: Danışma organı Dumayı istemiyoruz! Dumaya boykot! Kahrolsun çar hükümeti! Hükümeti devirmek için mücadeleye devam! Çar değil, ama geçici bir hükümet Rusya'da gerçek halk meclisini toplantıya çağırsın!

Tarih, sosyal-demokratlara hak verdi, çünkü *Buligin Duması* hiç bir zaman toplantıya çağrılmadı. Devrimci kasırga onu, daha gerçekleşme olanağını bulamadan süpürdü gitti. Devrim, çarları, seçme hakkına sahip olanların sayısını büyük ölçüde artıran, Dumaya yasama erki

tanıyan bir seçim yasası çıkartmaya zorladı.

1905 yılının kasım ve aralık ayları, Rus devriminin yükselen çizgisinin doruk noktasını gösterir. Halkın devrimci gücünün bütün kaynakları eskisine kıyasla çok büyük bir genişlik kazandılar. Size daha önce söylediğim gibi 1905 Ocağında 440.000 olan grevcilerin sayısı, 1905 Ekiminde yarım milyona çıktı, dikkat ediniz bir ayda! *Sadece* fabrika işçilerini içeren bu sayıya, yüzbinlerce demiryolu memuru, PTT vb. hizmetliler eklenmelidir.

Demiryolu memurlarının tüm Rusya'yı kapsayan grevi, demiryolu trafiğini durdurdu ve hükümetin gücünü çok şiddetli bir biçimde kötürümleştirdi. Üniversitelerin kapıları açıldı. Durgun dönemlerde tamamen genç kafaları profesörlere özgü teorisyenlik ile aldatmaya, çarlığın ve burjuvazinin evcilleştirilmiş hizmetkârları yapmaya yarayan konferans salonları, açık ve serbestçe, siyasal sorunlardan sözeden binlerce işçi, zanaatçı ve hizmetlinin toplanma lokali oldu.

Basın özgürlüğü elde edildi. Sansür bir kenara atıldı. Hiç bir yayınevi, resmî makamlara zorunlu olarak parasız kitap nüshaları vermeye zorlanamadı ve resmî makamlar da buna karşı harekete geçmeye cesaret edemediler. Rus tarihinde ilk kez Petersburg ve öteki kentlerde serbestçe devrimci gazeteler yayınlanmaya başladı. Yalnızca Petersburg'da 50.000 ile 100.000 basan, günlük, üç sosyal-demokrat gazete vardır.

Proletarya, hareketin başında gidiyordu. Sekiz saatlik işgününü devrimci yoldan elde etmeyi kendisine bir görev olarak kabul etmişti. Petersburg proletaryasının savaş çığlığı, o zaman, "*sekiz saatlik işgünü ve silahlar*!" idi. Gitgide daha çok sayıda işçi ancak silahlı bir mücadelenin devrimin yazgısını belirleme olanağına sahip olduğunu ve belirleyeceğini açıkça görmeye başlamıştı.

Mücadele ateşi içinde kendine özgü bir mücadele ör-

gütü meydana getirildi: bu örgüt, ünlü *işçi delegeleri sovyetlerinden,* bütün fabrikaların delegeleri topluluğundan oluşuyordu. Sözkonusu *işçi delegeleri sovyetleri* Rusya'nın her yanında gittikçe daha büyük bir ölçüde geçici devrimci hükümet rolünü oynamaya başlamışlardı. Bunlar ayaklanmanın organları ve yöneticileri idiler. Asker ve bahriye delegeleri sovyetlerinin oluşturulmasına ve bunların işçi delegeleri sovyetleriyle birleştirilmesine çalışıldı.

O günlerde Rusya'nın bazı kentleri, çeşitli yerel ve çok küçük "cumhuriyetler" dönemini yaşıyordu; çünkü hükümet gücüne son verilmiş ve işçi delegeleri sovyetleri gerçekten yeni devlet gücü olarak görev görmeye başlamıştı. Ama bunlar, üzülerek ifade edeyim ki, çok kısa süreli ve pek zayıf ve irtibatsız "zaferler"di.

Köylü hareketi, 1905 güzünde büyük boyutlara ulaştı. Tüm ülkenin üçte-birinden fazlası, o zamanlar "köylü karışıklıkları" denilen hareketler ya da doğrudan doğruya köylü ayaklanmaları içindeydi. Köylüler 2.000 kadar çiftliği yaktılar ve soylu haydutlar tarafından halktan çalınmış besin maddelerini aralarında paylaştılar.

Ne yazık ki bu esaslı çalışma çok yetersizdi. Ne yazık ki, köylüler o zaman soylu çiftliklerinin yalnızca onbeşte-birini, feodal büyük toprak sahiplerinin kirini, Rusya'nın yüzünden temizlemek için, tahrip etmeleri *gerekenin* sadece onbeşte-birini tahrip etmişlerdi. Ne yazık ki, köylüler de çok dağınık, çok örgütsüz ve çok az saldırıcı idiler, bu da devrimin bozguna uğramasının nedenlerinden biri oldu.

Rusya'nın baskı altında bulunan halkları arasında ulusal kurtuluş hareketi alevleniyordu. Rusya'da halkın *yarısından çoğu, hemen hemen beşte-üçü (tam olarak %57'si)* ulusal baskı altındaydı, bunlar, anadillerini bile serbestçe kullanamıyorlardı, kuvvetle "ruslaştırılı-

yorlardı". Örneğin Rusya'da onlarca milyon insanı oluşturan müslümanlar o zamanlar şaşılacak bir hızlılıkla bir müslüman birliği örgütlendiriyorlardı — bu dönem çok çeşitli örgütlerin büyük ölçüde geliştiği bir dönemdi.

Konferansa katılanlara, özellikle gençlere, ulusal kurtuluş hareketinin işçi hareketiyle birlikte o zamanki Rusya'da nasıl topraktan fışkırdığını göstermek için, sizlere küçük bir örnek vereceğim.

1905 Aralığında, Polonyalı öğrenciler, okullarında tüm Rusça kitapları, resimleri ve çar portrelerini yakmışlar ve Rus öğretmenlerini ve arkadaşlarını "Rusya'ya defolun" diye bağırarak dövmüşler ve okullardan kovmuşlardı. Ortaöğretimde okuyan Polonyalı öğrenciler öteki istemler arasında aşağıdaki istemleri ileri sürmekteydiler: "1) bütün ortaöğretim kurumları, işçi delegeleri sovyeti emrine verilmelidir; 2) okul içinde karmaşık öğrenci ve işçi toplantıları yapılmalıdır; 3) gelecek proleter cumhuriyetini belirtmek için gimnazyumda kırmızı bluzlar giyilmelidir" vb..

Devrim dalgalarının yükseldiği oranda, irtica, devrime karşı o derece büyük enerji ve çekinmezlikle mücadele için silahlanıyordu. Karl Kautsky'nin 1902 yılında *Sosyal Devrim* üzerine yazdığı kitapta söyledikleri, 1905 Rus devrimi için değerini korumaktadır (o zamanlar henüz —sırası gelmişken söyleyelim— devrimci bir marksist idi, bugünkü gibi sosyal-yurtseverlerin ve oportünistlerin savunucusu değildi). Kautsky şöyle yazıyordu:

"... Önümüzdeki devrim ... hükümete karşı duyulan anî bir kızgınlıktan çok, uzun süren bir *iç savaşa* benzeyecektir. ..."

Böyle oldu. Gelecek Avrupa devriminde kesinlikle böyle olacaktır!

Çarlığın kini özellikle Yahudilere karşı yönelmişti. Bir yandan Yahudiler (Yahudi halkının tüm sayısına

oranla) devrimci hareketin liderleri arasında özellikle yüksek bir yüzde meydana getiriyorlardı. Sözarasında şunu da ekleyelim ki, Yahudiler, bugün bile, öteki uluslara oranla enternasyonalist akım içinde belirgin bir biçimde yüksek bir temsilci yüzdesi gösterme onuruna sahiptirler. Ama öte yandan çarlık, halkın eğitimsiz tabakalarının Yahudilere karşı en kötü önyargılarından yararlanmayı çok iyi biliyordu. Böylelikle çoğunluğu, polis tarafından doğrudan doğruya yönetilmese bile, onun tarafından desteklenen *pogromlar* —100 kentte bu süre içinde 4.000'den fazla ölü, 10.000'den fazla sakat—, barış içinde yaşayan Yahudilerin, kadınların, çocukların korkunç katliamlara uğratılması bütün uygar dünyada kanlı çarlığa karşı bir nefret uyandırdı. Doğal olarak uygar dünyanın gerçekten demokratik unsurları tarafından nefretle karşılandığını söylemek istiyorum, bunlar da *tamamen* sosyalist, işçiler, proleterlerdir.

Batı Avrupa'nın en serbest, cumhuriyetçi ülkelerinde bile burjuvazi, "Rus vahşeti"ne karşı ikiyüzlü sözlerini utanmaz para işleriyle birleştirmeyi, özellikle çarlığın finansman bakımından desteklenmesi ve Rusya'nın sermaye ihracı aracıyla emperyalist bir sömürüye tâbi kılınsını çok iyi biliyordu.

1905 Devriminin doruğunu Moskova'daki aralık ayaklanması teşkil etmektedir. Küçük sayıda ayaklanmacı, yani örgütlenmiş ve silahlanmış işçiler —*sekiz binden* fazla değillerdi— dokuz gün, çarlık hükümetine karşı direnmişlerdi. Çar hükümeti Moskova garnizonuna güvenemiyordu, bu kıtaları kilit altında tutmak zorunda kalmıştı. Ancak Petersburg'dan getirttiği Semenovski alayı sayesinde ayaklanmayı bastırma olanağına kavuştu.

Burjuvazi, Moskova aralık ayaklanmasını yapay bir hareket olarak nitelendirmeyi ve alay etmeyi sevmektedir. Örneğin "bilimsel" Alman yazınında Bay Profesör Max

Weber, Rusya'nın siyasal gelişmesiyle ilgili büyük bir yapıtında Moskova ayaklanmasını bir "darbe" olarak nitelendirmişti. Bu "yüksek bilgi" sahibi profesör "Lenin'in grubu", diye yazıyordu ve sosyalist-devrimcilerin bir kısmı bu *çılgınca* isyanı uzun zamandan beri hazırlamaktaydılar."

Korkak burjuvazinin bu bilgeliğini değerlendirebilmek için grev istatistiklerinin kuru sayılarını anımsamak yeter. 1905 Ocağında Rusya'da salt siyasal amaçla grev yapan 123.000, ekimde 330.000 işçi vardı, *aralıkta en yüksek noktaya ulaşılmıştı,* yani bir ay içinde salt siyasal grev yapan 370.000 işçi vardı. Devrimin ilerlemesi, köylü ve asker ayaklanmaları gözönüne getirilsin, o zaman hemen şu kanıya varılacaktır: burjuva "bilimi"nin aralık ayaklanması hakkındaki yargısı yalnız gülünç olarak kalmamaktadır. Bu yargı, proletaryanın kişiliğinde, en tehlikeli sınıf düşmanını gören korkak burjuvazinin temsilcilerinin bir şaşkınlık sözüdür de.

Gerçekte Rus devriminin tüm gelişmesi, doğal kuvvetler gereği olarak çar hükümeti ile sınıf bilincine sahip proletaryanın öncüsü arasında silahlı bir kesin savaşa yolaçtı.

Rus devrimini geçici olarak yenilgiye uğratan zayıf yanlara daha önceki tartışmamda değindim.

Aralık ayaklanmasının boğulmasından bu yana devrim, düşen bir çizgi göstermeye başladı. Bu dönemde de çok ilginç anlar vardır, özellikle işçi sınıfının mücadeleden hoşlanan unsurlarının, devrimin genel gerileme eğilimini kırmak ve bu gerilemeyi yeni bir genel saldırıya çevirmek için iki kez girişimde bulunmaları bu arada belirtilebilir.

Ama zamanım hemen hemen doldu. Dinleyicilerimin sabrını çok uzun süre tüketmek istemiyorum. Rus devriminin —onun sınıfsal niteliğinin ve sürükleyici güçlerinin

mücadele yöntemlerinin— anlaşılması için en önemli noktalarını, böyle kapsamlı bir konunun kısa bir konferansta geliştirilebileceği bir ölçüde, göstermiş olduğumu umuyorum.

Rus devriminin dünya tarihi bakımından önemi konusunda birkaç kısa gözlem daha sunmak istiyorum.

Rusya, gerek coğrafî, gerek ekonomik ve tarihsel bakımdan yalnızca Avrupa ile değil Asya ile de ilgilidir. Bu nedenle de Rus devriminin, Avrupa'nın en büyük ve en geri ülkesini tamamen uykusundan uyandırmayı ve devrimci proletarya tarafından yönetilen devrimci halkı yaratmayı başardığını görmekteyiz.

Sorun bununla da kalmıyor. Rus devrimi, tüm Asya'yı harekete getirmiştir. Türkiye, İran, Çin'deki devrimler, 1905 yılındaki güçlü hareketin derin izler bıraktığını *yüzlerce ve yüzlerce* milyonluk insanın ilerlemesi üzerindeki etkilerin kökünden sökülüp çıkarılacak türden olmadığını tanıtlamıştır.

Rus devrimi, etkisini, dolaylı bir şekilde, daha batıda bulunan ülkeler üzerinde de göstermiştir. Şu olay unutulamaz: 30 Ekim 1905 tarihinde çarın anayasa bildirisi Viyana'ya geldiği zaman, bu haber orada, Avusturya'da[54] genel oy verme hakkının kesin olarak kabul edilmesine katkıda bulunmuştu. Ellenbogen yoldaş —o zaman henüz sosyal-yurtsever değildi, bir yoldaştı— Avusturya Sosyal-Demokrat Partisinin kongresi toplantısında siyasal grev hakkında açıklamasını yaparken, yanına, masa üzerine bir telgraf konulmuştu. Tartışmalara hemen ara verildi. Bizim yerimiz sokaktır! Bu ünlem, Avusturya Sosyal-Demokrat Parti delegelerinin toplantısında çınladı. İzleyen günlerde Viyana'da büyük gösteriler, Prag'da barikatlar görüldü. Avusturya'da genel oy verme hakkının başarısı kesindi.

Rus devrimi hakkında, sanki bu devrimle ilgili olayla-

rın, mücadele araçlarının, bu çok geri kalmış ülkede Batı Avrupa koşullarıyla çok az karşılaştırılabilir bir nitelikte olduğu ve dolayısıyla pek fazla pratik bir önemi bulunmadığı yargısına varan Batı Avrupalılara sık sık raslanmaktadır.

Bundan daha yanlış bir düşünce olamaz.

Kuşkusuz, gelecekteki Avrupa devriminde gelecek mücadelelerin biçim ve nedenleri Rus devrimininkilerden bazı bakımlardan farklı olacaktır.

Ama bütün bunlara karşın, Rus devrimi —daha önce sözünü ettiğim, sözcüğün özel anlamıyla, proleter niteliği nedeniyle— gelecek Avrupa devriminin bir *ön sahnesi* olacaktır. Bu, o kadar tartışma götürmez bir gerçektir ki, gelecek devrim, ancak bir proleter devrimi —ve sözcüğün çok daha derin anlamı bakımından da— ancak proleter, sosyalist devrimi olabilir! Bu gelecek devrim, çok daha büyük bir kapsamda, bir yandan sert mücadelelerin ve özellikle iç savaşın, insanlığı, sermayenin boyunduruğundan kurtarabileceğini, öte yandan ancak sınıf bilincine sahip proletaryanın, sömürülenlerin büyük çoğunluğunun önderi olarak ortaya çıkabileceğini ve çıkacağını gösterecektir.

Avrupa'daki bugünkü mezar sessizliği bizi aldatmamalıdır. Avrupa devrime gebedir. Emperyalist savaşın dehşeti, hayat pahalılığının şiddeti her tarafta devrimci bir ruhsal durum yaratmaktadır ve egemen sınıflar, burjuvazi ve onun güvendiği insanlar, hükümetler, bütün bunlar, içinden büyük sarsıntılara uğramadan çıkamayacakları bir çıkmaza gittikçe daha çok girmektedirler.

Rusya'daki 1905 halk hareketi, proletarya öncülüğünde çar hükümetine karşı bir demokratik cumhuriyeti gerçekleştirme amacıyla nasıl meydana gelmişse, önümüzdeki yıllarda aynı şekilde bu yağma savaşıyla ilgili olarak Avrupa'da proletaryanın öncülüğünde, finans-kapitalin

gücüne karşı, büyük bankalara, kapitalistlere karşı halk hareketleri meydana gelecek ve bu sarsıntılar ancak burjuvazinin üretim araçları mülkiyetinden yoksun bırakılması, sosyalizmin zaferi ile son bulacaktır.

Biz yaşlılar, belki de bu gelecek devrimin kesin mücadelelerini yaşamayacağız. Ama büyük bir güvenle şu umudumu ifade edebileceğime inanıyorum: İsviçre ve dünya sosyalist hareketinde, bu derece üstün bir çalışma yapan gençler, yalnızca mücadele etmek değil, aynı zamanda gelecek proleter devriminde başarıya ulaşmak mutluluğuna da kavuşacaklardır.

1917
Werke, Bd. 23, s. 244-262

DEVRİMİMİZDE PROLETARYANIN GÖREVLERİ*
(PARÇA)

12. Polisin yerine bir halk milisi koyma işi, devrimin tümü içinde yapılması zorunlu bir reformdur ve Rusya'nın bölgelerinin çoğunluğunda gerçekleşme yolundadır. Yığınlara anlatmalıyız ki, bilinen tipte burjuva devrimlerinin çoğunda bu reform çok kısa ömürlüydü ve hatta en demokratik, en cumhuriyetçi burjuvazi bile, eski çarlık tipinde, halktan kopmuş, burjuvalar tarafından komuta edilen ve halka her şekilde, her yolla zulmedebilecek bir polisi her zaman yeniden aynı yere yerleştirmiştir.

Polisin yeniden kurulmasını önlemek için bir tek yol vardır: orduyla kaynaşmış bir halk milisi yaratmak (daimî ordu yerine halkın genel silahlanması), 15 ve 65 yaşları arasındaki, istisnasız bütün kadın ve erkek yurttaşlar, eğer bu itibarî yaş sınırlarıyla, erginler ve yaşlılar arası-

* V. İ. Lenin, *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 47-48. —*Ed.*

na katılmanın belirtilmesine izin verilirse, bu milise gireceklerdir. Kapitalistler, ücretli işçilere ve hizmetlilere vb. milisteki sivil hizmete ayrılmış olan günleri için ücretlerini ödeyeceklerdir. Kadınlar, genel olarak, siyasal hayata serbestçe katılmaya çağrılmadıkça, devamlı ve genel bir sivil hizmeti yerine getirmeye çağrılmadıkça, sosyalizm ve hatta ne de tam ve uzun ömürlü bir demokrasi sözkonusu değildir. Hastalara, terkedilmiş çocuklara yardım, besinlerin denetimi vb. gibi "polis" görevleri, kadınlar sözde değil, gerçekten eşitliği elde etmedikçe, genel olarak, tatmin edici bir şekilde sağlanamaz.

Polisin yeniden kurulmasını önlemek, bütün halkın örgütlendirici yeteneklerini bir milisin yaratılması uğruna kullanmak, ki bu milis hizmeti bütün yurttaşlar tarafından görülecektir, — işte proletarya devriminin korunması, sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi için yığınlara bu görevleri götürmelidir.

1917
***Werke*, Bd. 24, s. 55-56**

DIŞARDAN SEYREDEN BİR KİŞİNİN ÖĞÜTLERİ*

Bu satırları 8 Ekimde yazıyorum, ve bunların, 9'unda Petersburg'daki yoldaşlara ulaşacağı konusunda pek az umudum var. Kuzey Sovyetlerinin Kongresi 10 Ekim olarak saptandığına göre, bunların pek geç ulaşması mümkündür. Yine de, Petersburg ve bütün "bölgenin" işçilerinin ve askerlerinin beklenen eylemlerinin kısa zamanda başlayacağı ama henüz başlamamış olması karşısında "Dı-

* V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, s. 426-429. —*Ed.*

şardan Seyreden Bir Kişinin Öğütlerini" vermeye çalışacağım.

Çok açıktır ki, bütün iktidar sovyetlere geçmelidir. Her bolşevik için aynı ölçüde sugötürmemesi gerekir ki, proletaryanın devrimci gücü (ya da bolşevik güç — ki, şimdi ikisi de aynı şeydir) genel olarak bütün dünyanın, özel olarak da savaşan ülkelerin çalışan ve sömürülen halklarının, özellikle de Rus köylülerinin görülmemiş sempatisini ve kayıtsız desteğini sağlamıştır. Bu pek iyi bilinen ve uzun zamandır konmuş olan gerçeklerin üzerinde durmanın gereği yok.

Şimdi ele alınması gereken şey bütün yoldaşlarca belki de pek açık olmayan bir şeydir, yani pratikte iktidarın sovyetlere aktarılmasının, şimdi silahlı ayaklanma anlamına gelmesidir. Bunun besbelli olması gerekirdi, ama herkes bu nokta üzerinde düşünmedi ya da düşünmüyor. Şimdi silahlı ayaklanmayı kabul etmemek, bolşevikliğin ve genel olarak devrimci proleter enternasyonalizminin temel sloganını (Bütün İktidar Sovyetlere), kabul etmemek anlamına gelecektir.

Ama silahlı ayaklanma siyasal mücadelenin *özel* bir biçimidir, üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken özel yasalara bağlıdır. Karl Marx bu gerçeği *"ayaklanma, savaş kadar bir sanattır"* diye yazdığında dikkat çekici bir açıklıkla ifade etmişti.

Bu sanatın bellibaşlı kurallarını Marx şöyle kaydetmiştir:

1. Ayaklanma *hiç şakaya gelmez,* ama buna başlayınca *sonuna dek gitmenin* gerektiğini iyice kavramalısınız.

2. *Kuvvetlerin büyük üstünlüğünü* kesin noktalarda ve kesin anlarda yoğunlaştırın, yoksa daha iyi hazırlanma ve örgütlenme üstünlüğüne sahip olan düşman, isyancıları ortadan kaldırır.

3. Ayaklanma bir kez başlayınca en büyük *kararlılıkla* hareket etmelisiniz, her durumda, tavsatmadan *saldırıyı* ele geçirmelisiniz. "Savunma her silahlı başkaldırmanın ölümüdür."

4. Düşmana, baskın yapmaya ve kuvvetlerinin dağınık olduğu anda yakalamaya çalışmalısınız.

5. Ne denli küçük de olsa *günlük* (eğer bir kasaba sözkonusu ise her saat da denebilir) başarılar için, çaba göstermeli, ve ne pahasına olursa olsun *"moral üstünlüğü"* korumalısınız.

Marx, silahlı ayaklanmayla ilgili bütün devrimlerin derslerini "devrimci siyasetin bugüne dek bilinen en büyük ustasının, Danton'un" şu sözleriyle özetlemiştir: *"de l'audace, de l'audace, encore de l'audace."**-55

Bunu Rusya'ya ve Ekim 1917'ye uygularsak şu demektir: hem içerden, hem dışardan, işçi sınıfı mahallelerinden ve Finlandiya'dan, Revel'den ve Kronştad'dan, Petersburg'a başarısızlığa uğratılmadan yürütülmesi gereken aynı andaki bir saldırı, *bütün* donanmanın bir saldırısı, 15.000 ya da 20.000 kişilik (belki de daha fazla) "burjuva muhafızlarımız"dan (subay okullarından), "Vendée birliklerimiz"den (Kazakların bir bölümü), vb. *çok daha büyük üstünlükte* kuvvetlerin yoğunlaştırılması.

Üç ana kuvvetimiz —donanma, işçiler, ve ordu birlikleri— şuraları başarısızlığa uğramadan işgal etmek ve *ne pahasına olursa olsun* tutmak üzere biraraya getirilmelidir: a) telefon santralı; b) telgrafhane; c) demiryolu istasyonları; d) ve her şeyden önce de köprüler.

En kararlı unsurlar ("yıldırım kuvvetlerimiz" ve *genç işçilerimiz* olduğu kadar denizcilerin en iyileri) en önemli bütün noktaları işgal edecek ve nerede olursa olsun her yerde bütün önemli operasyonlarda *yer almak*

* Saldır, saldır, gene saldır. —ç.

üzere küçük birlikler oluşturulmalıdır. Örneğin şuraları:

Petersburg'u kuşatıp, dışarı ile olan ilişkilerini kesmek; denizcilerin, işçilerin ve birliklerin ortak saldırısıyla kenti ele geçirmek — *sanat ve üç katlı bir cüret* gerektirecek bir görev;

bomba ve silahla donatılmış en iyi işçilerden düşmanın "merkezlerine" (subay okullarına, telgrafhaneye, telefon santralına vb.'ye) saldırmak ve buraları kuşatmak amacıyla birlikler kurmak. Bunların parolası şu olmalı: "*ölmek, düşmanı geçirmeden yeğdir*!"

Harekete karar verildiğinde önderlerin, Danton ve Marx'ın büyük emirlerini başarıyla uygulamalarını dileyelim.

Rus devriminin ve dünya devriminin başarısı iki ya da üç günlük savaşa bağlıdır.

1917
***Werke*, Bd. 26, s. 166-168**

ÜÇÜNCÜ KISIM

ÖĞRENCİ GENÇLİK ARASINDAKİ DEVRİMCİ HAREKET ÜZERİNE

BU bölümde Lenin'in, Rusya'nın öğrenci gençliği arasındaki devrimci hareket ile ilgili sorunlara değinen Ekim Devrimi öncesi döneme ilişkin çalışmaları biraraya getirilmiştir.

İşçi sınıfı, 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında Rusya'da siyasal hayata faal bir şekilde girdiği zaman, etkisi altında, öğrenci gençliğin, özellikle yüksek öğrenim öğrencilerinin hareketleri de gittikçe daha geniş boyutlara ulaştı. Egemen yarı-feodal sınıflar, okula da yerleştiler, ilerici bilimi ve eğitimi baskı altına aldılar. Böylelikle orada da bir kışla ve polis rejimi ortaya çıktı. Okuyan gençlik küçük görüldü, alay ve istihzalara maruz kaldı ve temel yurttaşlık haklarından bile yararlanamadı. Böylelikle gençliğin protestoları için ortam hazırlanmış oldu. Ama öğrenci gençler, salt akademik hareketin çerçevesini kırdıkları ve halkın mutlakiyet karşısındaki mü-

cadelesine işçi sınıfının öncülüğünde, toplumun devrimci bir yoldan yeniden düzenlenmesi amacıyla katıldıkları zaman, tüm halkın mücadelesinde gerçek yerini almış oldu.

Lenin, öğrenci gençlerin devrimci faaliyetlerinin nasıl oluştuğunu ve geliştiğini özenle ve ilgiyle izledi. Bu gençlerin siyasal eğitimi, onların örgütlendirilmesi, demokratik devrimin zaferi için halkın mücadelesine katılmaları ile ilgili sorunlarla yoğun bir biçimde uğraştı. Onun işaretiyle hareket eden bolşevik örgütleri, öğrenciler ve yüksek öğretim öğrencileri arasında etkili bir faaliyet sürdürdüler.

Lenin'in çalışmaları, öğrenci gençlik arasında gelişen hareketin karakter ve özünün işçi sınıfı açısından doğru bir biçimde nasıl özümlenebileceğini göstermektedir. Onun çözümlemeleri, partinin bu hareketi doğru bir biçimde yönetebilmesi için önemli bir önkoşuldu. Öğrenci hareketinin açık olarak belirlenmiş bir sınıfsal temeli yoktu ve bu nedenle halkın mücadelesinde bağımsız bir rol oynayamazdı. "Devrimci Gençliğin Görevleri" başlıklı makalesinde ve öteki çalışmalarında Lenin, öğrenci yığınlarının toplumsal bakımdan çok farklı gruplardan oluştuğunu ve tutuculardan sosyal-demokratlara kadar uzanan çeşitli grupları kapsadığını saptadı. Kapitalizmin gelişmesi, öğrencilerin toplumsal bileşiminde belli bir demokratlaşma sağlamıştı. Toplumun yüksek ayrıcalıklara sahip sınıf ve tabakalarının temsilcileri —bunlar, demokrasi ve sosyalizmin uzlaşmaz düşmanları idi— yanında, küçük-burjuvazi ve orta burjuvazi saflarından, memurlar ve kısmen köylülerden oluşan ve gün geçtikçe güçlenen bir tabaka vardı. Lenin, öğrencileri, aydınların en duyarlı bir biçimde tepkide bulunan kesimi olarak belirliyordu. Bu kesim, "tüm toplumda sınıf çıkarlarının ve siyasal gruplaşmaların gelişmesini, en bilinçli, en kararlı ve en doğru bir biçimde yansıtan ve ifade eden bir kesimdir" (s. 180). Rus toplumunun geniş burjuva-demokrat tabakalarının mutlakiyetçi çarlığın yarı-feodal rejimine karşı duydukları hoşnutsuzluk bu şekilde yansıyordu. Kendilerini, ileri hareketin bayraktarı, toplumun biricik gerçek devrimci gücü, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin öncüsü olan proletaryaya yönelmiş hisseden radikal ve devrimci öğrenciler, bu toplumsal tabakalardan geliyordu. Bu öğrenciler, Lenin'in, onlara, protestolarının siyasal ve devrimci niteliğini güçlendirme yolunda yaptığı çağrının ne kadar doğru olduğunu her gün biraz daha açıklıkla anlıyorlardı, çünkü onların, yüksek okulların gerçekten de-

mokratlaştırılması yönündeki istemleri, toplum, devrimci bir biçimde toptan değişmezse gerçekleşemezdi.

Lenin, okuyan ilerici gençliğe, devrimci mücadelede gereken önemi verdi. Ama bu güçler, toplumsal nitelikleri gereği işçi sınıfı tarafından desteklenmedikçe ve yönetilmedikçe çaresiz bir durumda idi. Bunun için Lenin, Rus proletaryasını öğrenci gençliği desteklemeye çağırdı. Uygulama, öz deneyimler, ilerici öğrencileri, işçi sınıfına ve onun partisine katılma yollarını aramaya yöneltti. Lenin şöyle yazıyordu: "Öğrenciler, kendilerini meşrutiyetçi-demokratlardan özenle ayırdıkları ve bu meşrutiyetçi-demokratları halkın gözünden düşürdükleri zaman, proletarya ile ilişkileri sonucu keskinleşen sağlam bir devrimci içgüdüyle hareket etmektedirler." (s. 220.) Devrimci-demokratik öğrencilerin ilerici bir rol oynamaları, her şeyden önce devrimci proletarya ile birarada yürümelerine, burjuva-demokratik devrimde bolşeviklerin sloganlarına sarılmalarına, işçi sınıfının öncülüğü altında mutlakiyete karşı açık mücadeleye katılmalarına bağlıydı. Lenin 1905 yılında bu noktaları saptayabiliyordu: "... devrimci işçiler ve radikal öğrenciler halk gösterilerinde birbirlerini artık, uzakta duran kimseler olarak görmüyorlardı." (s. 197.)

Lenin, gençlik çevresinde sürdürülen mücadelenin, işçi sınıfının sömürücü sınıflara karşı yaptığı uzlaşmaz mücadele biçimlerinden biri olduğuna tekrar tekrar işaret etti.

Birçok çalışmalarında Lenin, liberal burjuvazinin ve onun partisi olan kadetlerin (meşrutiyetçi-demokratlar) politikasının bir ihanet politikası olduğunu ortaya koydu. Liberaller, devrimci hareketin öncü gücünü işçi sınıfından ayırmak ve çarlıkla barışmak için, bu öncülüğe talip oldular. Lenin, aynı zamanda, sosyalist-devrimcilerin ve anarşistlerin sahte sosyalist partilerinin "devrimci" maceracılığına, menşeviklerin oportünizmine karşı sert ve esaslı bir eleştiri yöneltti.

Lenin, burjuva ve küçük-burjuva "gençlik dostları"nın "parti-dışı" kalmak, hiç bir partiye bağlanmamak çağrılarındaki ikiyüzlülüğün maskesini indirdi. Partisizlik bayrağının gerçekte bir bahane olduğunu öğretti. Böylelikle gençlik, burjuva ideolojisine bağımlı kılınacak ve proletaryanın aktif kavgasından uzak tutulacaktı. "Partisizlik bir burjuva fikridir" "partiye mensup olmak bir sosyalist fikridir"* diye yazıyordu.

* *Werke*, Bd. 10, s. 66

Lenin, devrimci gençliği açıkça işçi sınıfının ve onun marksist-leninist partisinin görüş açısını kabul etmeye çağırdı.

Öğrenci hareketine ilişkin çelişkileri, öğrencilerin toplumsal kökenleri nedeniyle eğilim gösterdikleri yalpalanmaları gözden uzak bulundurmak kuşkusuz olanak-dışıydı. Ama Lenin, aynı zamanda, aydın tabakaya mensup olanların, proleter olmayan tabakaların temsilcilerinin, egemen sınıfların ideolojisiyle ilişkilerini kesemeyeceklerini, proletaryanın yanına geçemeyeceklerini, proletaryanın bilimsel ideolojisi olan marksizmi benimseyemeyeceklerini ileri süren, marksizmle çelişen bu düşünceye, kesinlikle karşı çıktı. Gençliğin bu kesiminin örgütlenmesi, özellikle marksizmi benimsemesi, marksist dünya görüşünü çaba göstererek kazanması, inanmış, kararlı ve tutarlı sosyal-demokratlar olmaları için, bu kesime yardım etmek gerekirdi. Lenin, parti üyelerini, bu yardıma çağırıyordu ("Ortaöğretim Öğrencilerine" s. 176). Devrimci teorinin incelenmesi, parti örgütlerinin öncülüğünde devrimci pratiğe, devrimci mücadeleye katılma ile birleştirilmeliydi. Bu girişimde görevler, gençlerin olanaklarına uymalıydı.

"HALKIN DOSTLARI" KİMLERDİR VE SOSYAL-DEMOKRATLARA KARŞI NASIL SAVAŞIRLAR?*-[56]

(PARÇA)

Bay Krivenko şöyle iddia ediyor: "Tam bir insan yerine, yalnızca iyi duyguların belirsiz bir karışımıyla doldurulmuş, ama ne gerçek özveriye ne de yaşamda kalıcı bir şey yapmaya muktedir bir Rus şaşkını elde etmemek için gerekeni yapmalıyız." Vaız mükemmel, ama neye uygulandığını görelim. Bay Krivenko devam ediyor: "İkincisi ile ilgili olarak şu üzücü gerçeği öğrenmiş bulunuyorum": Güney Rusya'da "en iyi niyetlerle ve soydaşlarına karşı sevgi ile dolu olan bazı genç insanlar yaşıyordu; bunlar, mujiğe en büyük dikkat ve saygıyı gösteriyorlardı; ona

* V. İ. Lenin, *Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 171-174. —*Ed.*

onur konuğu muamelesi yapıyor, aynı kaptan yiyor, reçel ve bisküviler sunuyorlardı; mujiğe, ötekilerin ödediğinden daha yüksek fiyat ödüyor — borç olarak, bahşiş olarak, ya da hiç bir neden olmaksızın para veriyorlar, ona, Avrupa'daki kuruluşlardan ve işçi birliklerinden vb. sözediyorlardı. Aynı yerde, bir malikânenin kâhyası, ya da daha doğrusu, yalnızca bir bahçıvan olan Schmidt adında genç bir Alman, hiç bir insancı fikre sahip olmayan gerçek, dar, biçimci bir Alman [*sic*??!!] yaşıyordu" vb.. Üç-dört yıl geçti, ve bu insanlar ayrıldılar, farklı yollara gittiler. Bir yirmi yıl daha geçti ve yazar, bu yeri yeniden ziyaret ettiğinde, "Bay Schmidt'in" (yararlı faaliyetlerinin ödülü olarak, bahçıvan Schmidt, Bay Schmidt'liğe terfi etmişti) köylülere üzüm yetiştirmeyi öğrettiğini, köylülerin bundan şimdi yılda 75-100 rublelik "bir gelir" elde ettiğini ve bu nedenle Bay Schmidt hakkında "iyi anılara" sahip olduklarını, oysa "yalnızca mujiğe karşı iyi duygular besleyen, ama onun için elle tutulur [!] bir şey yapmamış olan beylerin anısının bile hissedilmediğini" öğrendi.

Bir hesaplama, anlatılan olayların 1869-1870 dolaylarında, yani kabaca, Rus narodnik sosyalistlerin, Rusya'ya "Avrupa kuruluşları"nın en ilerisi ve en önemlisi —Enternasyonali— getirmeye çalıştıkları bir zamanda[57] cereyan ettiğini gösterecektir.

Açıkçası, Bay Krivenko'nun anlattıklarının yarattığı izlenim biraz fazlaca serttir. Onun için Bay Krivenko hemen bir koşul koymaktadır:

"Elbette Schmidt'in bu beylerden daha iyi olduğunu ileri sürmüyorum. Yalnızca bütün kusurlarına karşın, orada ve halk üzerinde daha kalıcı bir izlenim bıraktığını belirtiyorum." (Onun daha iyi olduğunu ileri sürmüyorum, yalnızca daha kalıcı bir izlenim bıraktığını belirtiyorum — ne saçmalık?!) "Önemli bir şey yaptığını da söy-

lemiyorum; tersine, onun yaptığı şeyi, kendisine hiç bir şeye malolmayan ama herkes için kuşkusuz dirimsel olan çok ufak, raslansal bir hareketin örneği olarak veriyorum."

Koyulan koşul, görüyorsunuz ki, çok belirsizdir ama sorun, onun belirsizliği değil, yazarın, bir faaliyetin verimsizliğini ötekinin başarısıyla karşılaştırırken, bu iki tip faaliyet arasında temel bir eğilim farkı olduğundan, anlaşılan, hiç kuşkulanmaması olgusudur. Çağdaş demokratın fizyonomisinin tanımlanmasında, öyküyü böyle tipikleştiren tüm sorun budur.

Mujiğe "Avrupa'daki kuruluşlardan ve işçi birliklerinden" sözeden genç insanlar, herhalde, mujikte toplumsal hayat biçimlerini değiştirmek için bir istek uyandırmak istiyorlardı (çıkardığım sonuç, bu durumda yanlış olabilir, ama, sanırım herkes bunun meşru bir sonuç olduğunu kabul edecektir, çünkü Bay Krivenko'nun öyküsünden ister istemez bu çıkmaktadır), her tür liberal ilerleme karşısında genel bir sevinç gösterisiyle birlikte böylesine utanç verici bir sömürüyü ve çalışan halkın ezilmesini doğuran çağdaş topluma karşı bir toplumsal devrime girişmesi için onu harekete geçirmek istiyorlardı. Öte yandan, gerçek bir çiftçi olan "Bay Schmidt", yalnızca, işlerini düzenlemelerinde başkalarına yardım etmek istemişti — bundan öte bir şey değil. İyi ama, taban tabana karşıt amaçlara sahip olan bu iki faaliyet tipi nasıl yanyana konabilir, karşılaştırılabilir? Bu, belli bir yapıyı yıkmaya çalışmış olan insanın başarısızlığını, onu kuvvetlendirmeye çalışmış olan birinin başarısıyla karşılaştırmaya girişmek gibidir! Herhangi bir anlam taşıyan bir karşılaştırma yapmak için, köylüleri devrime teşvik etmek üzere halkın arasına giren genç erkek ve kadınların çabalarının, neden böylesine başarısız olduğunu —içinde bir proleter ve bir burjuva sınıf oluşturmakta olduğu için

köylülük tek bir sınıf teşkil etmediği halde (belki de, köylülüğün gerçekten de bir *sınıf* olarak, ama feodal toplumun bir sınıfı olarak öne çıktığı serfliğin yıkılma döneminden yansıyan etkiyle açıklanabilecek bir hayaldir bu), yanılgıya düşerek, "köylülüğün" çalışan halkı ve sömürülen sınıfı gerçekten temsil ettiğine inanmalarının bunun nedeni olup olmadığını araştırması gerekirdi— tek sözcükle eski sosyalist teorileri ve bu teorilere ilişkin sosyal-demokrat teorileri incelemesi gerekirdi. Bay Krivenko, bunun yerine, "Bay Schmidt'in" çalışmasının "kuşkusuz dirimsel" olduğunu kanıtlamak için yeri-göğü birbirine katıyor. Ama, affedersiniz çok değerli "halkın dostu", açık bir kapıyı çalmaya ne gerek var? Kimin kuşkusu var bundan? Bir üzüm bağı hazırlamak ve bundan 75-100 ruble arasında bir yıllık gelir elde etmek — bundan daha dirimsel ne olabilir?*

Ve yazar, eğer yalnızca bir tek köylü bağ hazırlayacak olursa bunun yalıtılmış bir faaliyet olduğunu, ama birkaçı bunu yaparsa, bunun, *örneğin, tıpkı* A. N. Engelhardt'ın[58] yalnızca kendi malikânesinde fosfatlı gübre kullanmakla kalmayıp, başkalarının da bunları kullanmasını sağlaması gibi, küçük bir işi gerçek ve yerinde bir çalışmaya çeviren ortak ve yaygın bir faaliyet olduğunu açıklayarak devam ediyor.

1894
***Werke*, Bd. 1, s. 279-282**

* Bu "dirimsel" çalışma önerinizi, mujiğe, Avrupa kuruluşlarından sözeden o genç insanlara benimsetmeye çalışmanız gerekirdi! Sizi ne güzel bir karşılar, ne şahane bir yanıtlarlardı! Şimdi materyalizmden ve diyalektikten korktuğunuz gibi, onların fikirlerinden de müthiş korkardınız!

183 ÖĞRENCİNİN ZORLA ASKERE ALINMASI

11 Ocakta gazeteler, halk eğitimi bakanlığının, Kiev Üniversitesi öğrencilerinden 183 kişinin "genel huzursuzluk yarattığı" gerekçesiyle, zorla askere alınmalarıyla ilgili bir hükümet bildirisi yayınladı. 29 Temmuz 1899 tarihli geçici hükümler —öğrencilere ve topluma karşı yöneltilen bu tehdit— kabul edilmesinden bu yana birbuçuk yıl geçmeden uygulanmaya konuldu ve hükümet bu işitilmemiş ceza önlemlerinin alınmasına gerekçe göstermek hususunda acelesi varmışçasına bir ithamname ile ortaya çıktı. Bu suçlama belgesinde, öğrencilerin suçları açıklanırken, askere alınma cezası esirgenmemiş bulunmaktadır.[59]

Bu suçlardan biri, hepsinden korkunç! Genel öğrenci kongresi, akademik, kamusal ve siyasal hayatla ilgili çeşitli olayları protesto etmek için tüm Rus yüksek öğretim öğrencilerini örgütlendirme amacıyla, yazın Odessa'da toplandı. Bu canicesine siyasal amaçlar nedeniyle tüm öğrenci delegeleri tutuklandı ve ellerinden belgeleri alındı. Ama huzursuzluk yatışmadı ve *birçok* yüksek öğretim kurumlarında ısrarlı bir şekilde devam etti. Öğrenciler ortak sorunlarını serbestçe ve bağımsız olarak tartışmak ve yürütmek istemektedirler. Üst makamlar —Rus memurlarına eskiden beri özgü olan ruhsuz bir şekilcilikle dolu olarak— anlamsız küçük engellerle yanıt vermekte, hoşnutsuzluğu son kertesine çıkarmakta ve henüz bitkisel burjuva yaşamının çamuruna batmamış olan gençliği, istemeden tüm polis sistemine ve memurların keyfî hareketlerine karşı protestoda bulunmak düşüncesine yöneltmektedir.

Kievli öğrenciler, seyahatta bulunan bir meslektaşının yerine getirilmiş bulunan bir profesörün uzaklaştırılmasını istemektedirler. Üst makam, buna karşı çıkmak-

ta, gençliği "yürüyüşlere ve gösterilere" sürüklemekte ve... ve gerilemektedir. Öğrenciler bir genç kızın kibar ailelere mensup iki genç tarafından zorla ırzına geçilmesi (böyle söylenilmekte) gibi alçakça hareketlerin nasıl mümkün olduğunu tartışmak için bir toplantı düzenliyorlar. Üst makam, başkanı, okulda, oda hapsi "cezası"na mahkûm ediyor. Öğrenciler buna uymayı reddediyorlar. Okuldan çıkarılıyorlar. Bir kalabalık, okuldan çıkarılanları tren istasyonuna kadar uğurlayarak gösteride bulunuyor. Yeni bir toplantı yapılıyor, öğrenciler akşama kadar kalıyorlar ve rektör görünmedikçe gitmeyi reddediyorlar. Vali yardımcısı ve jandarma kumandanı, bir askerî kıtaya görünüyorlar, askerler üniversiteyi çeviriyorlar ve konferans salonuna giriyorlar ve rektör çağrılıyor. Öğrenciler —belki bir uzlaşma isteyecekleri sanılır— hayır, oda hapsinin uygulanmamasını ve okuldan çıkarılanların yeniden okula alınmasını istiyorlar. Toplantıya katılanların adları alınıyor ve evlerine salıveriliyorlar.

Bir kez düşünülsün, öğrencilerin istemlerinin tevazuu ve zararsızlığı ile, egemenliğinin temellerine bomba konulmuş gibi hareket eden hükümetin içine düştüğü dehşet arasında ne şaşırtıcı bir oransızlık var. Bizim "çok güçlü" hükümetimizi hiç bir şey, bu büyük korku kadar ele vermemektedir. Hükümet bu hareketiyle her türlü "suçluluk taşıyan bildiri"den daha anlamlı bir şekilde kendisinden hiç emin olmadığını, halka karşı korunmak için ancak süngünün ve kamçının gücüne inandığını gösteriyor — görmek için gözü olan, duymak için kulağı olan herkese gösteriyor. Uzun yılların deneyimiyle akıllanan hükümet ateşlenmeye hazır maddelerle çevrili olduğuna göre, en küçük bir kıvılcımın, oda hapsine karşı yapılan bir protestonun, yangın çıkarmaya yeterli olduğuna kesinlikle inanmaktadır. Durum böyle olunca da, bir örnek verme

zorunluluğu açıkça ortaya çıkmaktadır: Yüzlerce öğrenciyi zorla askere alma! "Voltaire yerine çavuş!"[60] Bu formül hiç eskimez. Aksine bunun gerçekleşmesini görmek 20. yüzyıla kısmet olacaktır.

Çoktan beri kaybolmuş bir geçmişi yeniden canlandırma çabasıyla yenilik kazanan bu cezalandırma önlemi, insanın aklına birçok düşünce ve karşılaştırmaları getiriyor. Aşağı yukarı iki kuşak önce, Çar Nikola I zamanında, zorla askere alma, serfliğe dayanan Rusya'nın tüm yapısına tıpatıp uyan doğal bir ceza idi. Soyluları askerlik hizmetine gönderiyorlar, onları, subay rütbesini kazanıncaya kadar ayrıcalıklarından yoksun gibi, er olarak hizmete zorluyorlardı. Köylüyü, askere, uzun yıllar süren bir çalışma yükümlülüğüne gönderir gibi gönderiyorlardı. Burada insanlık-dışı "Yeşil Sokak"[61] işkencesi ve buna benzer şeyler onu beklemekteydi. Ama şimdi yirmibeş yıldan fazla bir süreden beri kabul edilen "genel" askerlik hizmeti vardır ve bu hizmet, kabulü zamanında büyük bir demokratik reform olarak övülmüştü. Yalnızca kâğıt üzerinde kalmayan, gerçekten uygulanan bir genel askerlik hizmeti kuşkusuz demokratik bir reformdur: kastlar ilkesini ortadan kaldırır ve yurttaşlar arasında hak eşitliğine yolaçar. Bu gerçekten böyle ise, askere alma nasıl ceza olabiliyor? Ve hükümet, askerlik hizmetini cezaya dönüştürdüğü zaman, bunun sonucu olarak, *genel askerlik hizmetinden* çok, acemi erleri baskı altına almaya yaklaştığımızı tanıtlamıyor mu? 1899 yılına ait geçici hükümler, Avrupa kurumlarına en yakın kurumlarımızın ikiyüzlü maskesini düşürmüş ve onların Asyalı özlerini ortaya koymuştur. İşin aslına bakılırsa bizde genel askerlik hizmeti hiç bir zaman varolmamıştır. Şimdi de yoktur. Çünkü kibar soydan gelenlerin ve zenginlerin ayrıcalıkları bir sürü istisna oluşturur. İşin aslına bakılırsa, bizde, yurttaşların askerlik hizmetinde hak eşitliğine ben-

zer bir şey görülmemiştir ve şimdi de yoktur. Tersine, kışla, isyan ettirici bir haksızlık ruhuyla dopdoludur. Köylülere ve işçilere mensup olan asker, tam anlamıyla korumasızdır, insanlık vakarları ayaklar altına alınmıştır, baskılar gündemdedir. Dayak, dayak, bir kez daha dayak, dolu gibi yağmaktadır. Etkili ilişkileri ve parası olanlar için ayrıcalıklar ve istisnalar vardır. Keyfî hareketlerin ve zor kullanmanın egemen olduğu bu okula teslim edilmenin bir ceza olabilmesine, hatta yurttaşlık haklarından yoksun edilmeye yakın çok büyük bir ceza olabilmesine şaşmamak gerekir. Hükümet bu okulda "isyancılar"ı disiplin altına alabileceğini hesaplamaktadır. Bu hesabında yanılmamış mıdır? Rus askerî hizmet okulu, devrim için bir mücadele okulu olmayacak mıdır? Doğaldır ki, tüm öğrenciler böyle bir okulu sonuna kadar götürme cesaretini gösteremez. Talimin ağır boyunduruğu bazılarını hırpalayacaktır, üstleriyle çatışma onları mahvedecektir, bir başka kısmını —zayıfları ve gevşekleri— kışla korkutacaktır, ama geri kalanları çelikleştirecek, ufuklarını genişletecek, özgürlük çabalarına kafa ve gönülleriyle sarılmaya yöneltecektir. Tüm insan onurunun hiç de seyrek olmayan bir şekilde düşünüp taşınarak "okumuş"lardan hıncını alan bir çavuşun keyfine bağlı olduğu bu insanlar, keyfî hareketleri ve köleleştirme girişimlerini bütün gücüyle varlıklarında duymaya başlarlar. Basit halkın gerçek durumunun nasıl olduğunu görürler, her gün tanık oldukları tüm küfürler ve şiddet hareketleri kalplerinde yer eder ve öğrencilere ıstırap veren haksızlıklar ve eziyetler, halkın karşı karşıya bulunduğu baskı denizinden ancak bir damladır. Bunu anlayan, askerlik hizmetini, halkın en ilerici sınıfıyla birlikte, halkın despotizmden kurtulması için mücadele etmek üzere verilmiş bir Anibal yemini[62] ile askerliği bırakır.

Ama yeni cezanın zalimliği, alçaltıcı niteliğinden da-

ha az isyan ettirici değildir. Hükümet, keyfî hareketlere karşı protestoda bulunan öğrencileri şamatacı kimseler olarak —sürgüne gönderdiği grevci işçileri lekeli bir yaşama sahip olan insanlar olarak ilân ettiği gibi— ilân ettiği zaman, kendisine karşı bir saygı duygusu bulunan herkese karşı meydan okumaya cesaret etmektedir. Hükümet bildirisine bir gözatınız: bildiri, huzur bozuculuk, ayaklanma, haddini aşma, başıboşluk gibi sözcüklerle doludur. Bir yandan canicesine, siyasal amaçlar ve siyasal protesto girişimleri gözlenirken, öte yandan öğrenciler disiplin altına alınması gereken şamatacı kimseler olarak işlem görmektedir. Bu, öğrencilere karşı sempatisi hükümet tarafından çok iyi bilinen Rus kamuoyuna atılmış bir tokattır. Öğrencilerin harekete lâyık olacak biricik yanıtı, Kievlilerin tehdidini gerçekleştirmektedir: yani 29 Temmuz 1899 tarihli geçici hükümlerin kaldırılması istemiyle bütün yüksek okul kurumlarındaki öğrenciler arasında kararlı ve tutarlı bir grevi örgütlendirmektir.

Ama hükümete bir yanıt vermekle yalnızca öğrenciler yükümlü değildir. Bizzat hükümet, sözkonusu olayın salt bir öğrenci sorunundan çok, daha kapsamlı bir şey olması için gerekeni yapmıştır. Hükümet, kamuoyuna sanki sorunu enerjik bir şekilde ele almasıyla övünmek ister gibi, her türlü özgürlük çabasıyla alay eder gibi yöneliyor. Halkın her tabakasına mensup tüm bilinçli insanlar, eğer her türlü hakareti susarak kabullenen dilsiz köleler durumuna düşmek istemiyorlarsa, bu meydan okumaya bir yanıt verme yükümlülüğündedirler. Bu bilinçli insanların başında, ileri işçiler ve onlarla ayrılmaz bir şekilde birleşmiş sosyal-demokrat örgütler bulunmaktadır. İşçi sınıfı, şimdi öğrencilerin çok sert bir şekilde çatıştığı keyfî polis egemenliği altında ölçülemeyecek kadar daha büyük baskılara ve hakaretlere sürekli olarak uğramaktadır. İşçi sınıfı kurtuluş mücadelesine başlamıştır bile. Ve şu-

nu düşünmek zorundadır ki, bu güçlü savaş, ona büyük görevler yüklemiştir; tüm halkı despotluktan kurtarmaksızın kendisini de kurtaramaz; ilk planda ve özellikle her türlü politik protestoya karşı tepkide bulunmak ve bunu her bakımdan desteklemekle yükümlüdür. Okumuş sınıflarımızın en iyi temsilcileri, burjuva toplumunun kirini ellerinden temizlemeye ve sosyalistlerin saflarına girmeye hazır yetenekte olduklarını tanıtlamışlar ve belgelemişler ve bu belgeyi hükümet tarafından işkence edilerek öldürülen binlerce devrimcinin kanıyla damgalamışlardır. Hükümetin, askerî kıtaları öğrenciler üzerine göndermesini ilgisizlikle seyredebilen işçiler, sosyalist olarak adlandırılmaya lâyık olmayacaklardır. Öğrenci, işçinin yardımına gelmiştir, işçi de öğrenciye yardım etmelidir. Hükümet, siyasal protesto baskısını, basit bir karşı gelme şeklinde sunarsa, halkı aptal yerine koymuş olacaktır. İşçiler bunun bir yalan olduğunu, şiddetin, sınırı aşmaların ve sınır tanımamanın gerçek kaynağının, otokratik Rus hükümeti, polisin ve memurların keyfî idareye dayalı egemenlikleri olduğunu açıkça ortaya koymalı ve geniş yığınlara açıklamalıdır.

Protestoyu kimin örgütlendireceğini, yerel sosyal-demokrat örgütler ve işçi grupları kararlaştırmalıdır. Bildiri dağıtımı ve yapıştırılması, toplantılar düzenlenmesi, bunlara mümkünse bütün toplum sınıflarının davet edilmesi, en mümkün görülen protesto şekilleridir. Güçlü ve birbirlerine sağlam bir şekilde kenetlenmiş örgütlerin bulunduğu yerlerde genel bir gösteri aracıyla daha geniş ve açık bir protesto olanakları aramak arzu edilir. Geçen yılın 1 Aralığında *Yujni Kray* gazetesi önünde yapılan gösteri buna bir örnek olarak gösterilebilir. Aydınlığa ve özgürlüğe doğru yapılan her çabaya karşı saldırıya geçen ve hükümetimizin her türlü kaba hareketine alkış tutan bu iki paralık kâğıt parçasının jübilesi yapılıyordu. Gaze-

te müdürlüğü önünde bir kalabalık toplandı, *Yujni Kray*'ın nüshalarını merasimle yırttı, atların kuyruğuna bağladı, köpekleri bu nüshalara sardı, pencerelerden içeri taşlar ve kükürtlü hidrojenle doldurulmuş şişeler attı, bu arada şöyle bağırıyorlardı: "Satılık basın kahrolsun!" Bu tür saygı gösterilerini yalnızca satılık gazetelerin müdüriyetleri değil, aynı zamanda, tüm hükümet kuruluşlarımız da haketmiş bulunuyorlar. Bunlar, hükümetin tevecchühünü belirten bir jübileyi ancak pek seyrek kutlamaktadırlar — halk ceza mahkemesinin jübilesini ise her zaman haketmiş bulunuyorlar. Hükümetin her keyfî hareketi ve şiddete başvurması böyle bir gösteri için haklı bir nedendir. Öğrencilere karşı ceza hükmünü ilân etmiş olan hükümetin bu bildirisi, halk tarafından yanıtsız bırakılmamalıdır.

1901
Werke, Bd. 4, s. 416-421

İÇ POLİTİKANIN GENEL GÖRÜNÜMÜ[63]
(PARÇA)

Devrimci sınıfların en ilerici olanı içindeki heyecanın, toplumun öteki sınıf ve tabakalarını nasıl yakaladığını, öğrenciler arasında bugüne kadar* varolmayan bir devrimci atılıma yolaçtığını ve aynı zamanda köyün uyanmaya başladığını, bugüne kadar zayıf tepki gösteren (grup

* Biz bu satırları yazarken, öğrenciler arasındaki kaynaşmanın yeniden arttığını bildiren haberler gelmekte. Bunlara göre, Kiev'de, Petersburg'da ve öteki kentlerde toplantılar düzenlenmekte, Odessa'da devrimci öğrenci grupları oluşmakta vb.. Belki de tarih, öğrencilerin kesin mücadelesine de, mücadeleye başlayan kıtanın rolünü yükleyecek. Ama ne olursa olsun, bu mücadele başarıya ulaşmak için, proletaryanın atılımı zorunludur ve biz mümkün olduğu kadar hızlı bir biçimde onun sınıf bilincinin, heyecanının ve örgütlenmişliğinin gelişmesi için özen göstermek zorundayız.

olarak) bu toplum gruplarında, kendi gücüne ve mücadeleye hazır olma inancını kuvvetlendirdiğini gördüğümüz zaman, sürdürdüğümüz işçi hareketinin büyük kudreti, bizi, yeni bir güvençle doldurmalıdır.

Rusya'da tüm halkta, halkın tüm sınıflarında heyecan artmakta ve bizim yükümlülüğümüz, devrimci sosyal-demokratların yükümlülüğü, bu heyecandan gereği gibi yararlanmak, ileri işçi aydınlar tabakasına, köylüler, öğrenciler ve aydınlar arasında hangi müttefiklere sahip olduğunu açıklamak ve ona, bazan orada, bazan burada parlayan protestolardan yararlanmayı öğretmek için her türlü çabada bulunmaktır. Savaş yeteneğine sahip olan devrimci bir parti tarafından yönetilen işçi sınıfı, modern toplumdaki yerini ve insanlığın ekonomik esaretten kurtarılmasında tarihsel görevini bir an bile unutmaksızın tüm halkın özgürlük mücadelesi bayrağını yükselttiği ve bu bayrağın altına tüm toplum tabakalarından gelen kimseleri topladığı zaman, biz özgürlük öncüleri rolümüzü oynamış oluruz. Sözkonusu toplum tabakaları, şimdi Bay Sipyagin Kondoydi ve bütün bu takım tarafından canlabaşla memnun olmayanların saflarına çekilmektedir.

Ancak bunun için, hareketimizin, Avrupa'nın manevî gelişmesi içinde yaratılmış bulunan tutarlı devrimci teoriyi benimsemekle kalmayarak, aynı zamanda, Batı Avrupalı ve Rus öncülerimizin miras olarak bize bırakmış oldukları devrimci enerji ve deneyimleri de benimsememiz, zaferimizi geciktiren ve oportünizmin mümkün olan her türlü şeklini kölecesine kabul etmemiz zorunludur. Sözkonusu oportünist akımlardan göreli olarak daha az zarar görmüş olan Batıdaki yoldaşlarımız, artık bunlardan kurtulmaya başlamışlardır.

Rus proletaryasının önünde çok güç, ama bunun için de çok soylu bir devrimci görev bulunmaktadır: Ağır kayıplara uğrayan Rus aydınlarının yenilgiye uğratamadığı

düşmanı yoketmek ve sosyalizmin uluslararası ordusunun saflarına katılmak.

1901
Werke, Bd. 5, s. 290-291

İFLÂS BELİRTİLERİ

Karpoviç tarafından atılan kurşunun Bogolepov'u öldürmesi[64] üzerinden ancak bir yıl geçti. Bu kurşun, hükümetin, üniversite politikasına "yeni bir yön" verdi. Bu bir yıllık süre içinde halkın hiddetinin olağanüstü bir şekilde arttığını, arka arkaya arttığını, bizim iktidar sahiplerimizin konuşmalarının da olağanüstü yumuşak bir ton aldığını, üzülerek söyleyelim ki toplumda, bu yeni konuşmalar karşısında öğrencilerin bir bölümünü de kapsayan çok alışılmış bir coşkunluk, nihayet Vannovski'nin tantanalı vaatlerinin gerçekleşmesinden sonra öğrenci protestolarında[65] yeni bir patlamayı gözleyebildik. Geçen ilkyaz "yeni bir dönem" bekleyenlerin ve çarın çavuşunun, öğrencilerin ve toplumun isteklerinden küçük bir kısmını olsun yerine getireceğine inananların, kısacası Rus liberallerinin, hükümete bir kez daha inandıkları zaman ne kadar haksız oldukları, ilkyazda etkileyici bir şekil almaya başlayan hareketi, reformlar lehine susturmak ve hükümet sirenlerinin büyüleyici liderleri tarafından uyutulmalarına gözyummaları için ne kadar az bir neden olduğunu açıkça anlamaları gerekir. Geçen yıl cezalandırılanların hepsinin yeniden üniversiteye kabul edilecekleri vaadi yerine getirilmedikten, bir dizi yeni gerici önlemler öğretim kurumlarında gerçek bir reform isteyen herkese karşı meydan okuduktan sonra, hileli müflisten, çektiği poliçenin ödenmesini isteyen göstericilere karşı

bir dizi yeni kaba kuvvete başvurma olaylarından sonra, bütün bunlardan sonra hükümet, "düzenin kurulması" amacıyla, öğrenci örgütleri ile ilgili olarak düşünülen "geçici hükümleri", "sevgi dolu bir ihtimam"la yayınladı... ve "düzenin kurulması" yerine, bütün öğretim kurumlarını yeniden saran "huzursuzluk"ların neden olduğu genel bir yangın tablosuyla karşılaştı.

Biz devrimciler, Vannovski tarafından vaadedilen reformların ciddiyetine bir an bile inanmadık. "Sevgi dolu" generalin bildirilerinin, ve Nikola Obmanov'un[66] fermanlarının; mutlakiyet idaresinin "iç düşmana", yani Rusya'nın tüm ilerici unsurlarına karşı sürdürdüğü kırk yıllık mücadele zarfında kendisine böyle bir ustalık sağlayan liberal politikanın yeni bir baskısı olduğunu, liberallere anımsatmaktan bir dakika bile vazgeçmedik. Hükümetin "yeni politika"nın ruhuna uygun olarak attığı ilk adımlardan sonra hemen kendilerini teslim ettikleri "anlamsız düşler"e karşı liberalleri uyardık, hükümetin vaatleri arkasında yatan bilinçli ikiyüzlülüğün tümünün maskesini indirdik ve topluma şöyle seslendik: eğer muarızın ilk ciddî hücum karşısında sersemlemişse, ona yeni darbeler vurmaktan geri kalma, darbelerin ağırlığını ve sayısını iki katına çıkar.

Şimdi öğrencilere "geçici hükümler" biçiminde sunulan örgütlenme hukuku ile ilgili bu karikatürün ne biçim şey olduğu, hükümetin bu yeni hediyesinden daha sözedilmeye başlandığı zaman devrimciler tarafından tahmin edilmişti. Mutlakiyetten ve onun reformcu heveslerinden ne beklenebileceğini biliyorduk. Vannovski'nin kimseyi ve hiç bir şeyi "barışa" kavuşturamayacağını, ilerici umutları kesinlikle haklı çıkarmayacağını ve "huzursuzluklar"ın şu ya da bu şekilde yeniden oluşacağını biliyorduk.

Bir yıl geçti ve toplum hâlâ aynı ölü noktada. İyi dü-

zenlenmiş bir devlete yakışır yüksek öğretim kurumları gene işlerlik kazanmadı. Gene onbinlerce genç adam alıştıkları yoldan çekilip çıkarıldılar ve gene toplum aynı soru ile karşı karşıya: "Şimdi ne olacak?"

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu "geçici hükümleri" ve bunlar tarafından izin verilen örgütleri kabul etmeyi reddetmektedir. Profesörler alışık olduklarından daha büyük bir kesinlikle hükümetin bu hediyesi karşısındaki hoşnutsuzluklarını ifade etmektedirler. Affınıza sığınarak söyleyelim, böyle bir "reform"un öğrencilere özgürlüğü andırır bir şey vermeyeceğini, üstelik de üniversite hayatını bir nebze olsun sakinleştirmeye kesinlikle uygun olmadığını görmek için devrimci ya da radikal olmaya gerek yoktur. Bu "geçici hükümler"e ilk bakışta, daha ilk maddelerden itibaren öğrencilerle resmî makamlar arasında bir dizi çatışma bahanesinin yaratıldığı açık olarak görülmüyor mu? Bu hükümlerin yürürlüğe girmesiyle, en barışçı bir nedenle *yasal* olarak düzenlenen her toplantının yeni "huzursuzluklar" için bir hareket noktası durumuna gelmesi tehdidini taşıdığı açıkça görülmüyor mu? Örneğin, kolluk görevlerini yapan bir denetçinin toplantılarda başkanlık mevkiini işgal etmesiyle bazılarını sürekli olarak kışkırtmayacak, başkalarını protestoya yöneltmeyecek, gene bazılarını korkutup ağızlarını kapamalarına neden olmayacak mıdır? Ve Rus gençliğinin, tartışma konusu olan şeylerin bu toplantılarda kabaca hükümetin "iyi niyeti"ne tâbi kılınmasına tahammül etmeyeceği açıkça görülmüyor mu?

Bu arada hükümet tarafından hediye edilen toplantı ve örgütlenme "hakkı", anlamsız bir şekil göstermektedir. Bu şekil içinde sağladığı "geçici hükümler", mutlakiyet, mutlakiyet olarak kaldığı sürece, öğrencilere verebileceğinin *en yükseğini* oluşturmaktadır. Bu yönde yeniden atılacak her adım, hükümetin "uyruklarıyla" olan iliş-

kilerinin dayandığı dengenin intihar anlamına gelen bir bozulması anlamına gelecektir. Ya bu hükümetin verebileceği en yüksek dereceyle yetinmek ya da protestonun *siyasal devrimci* karakterini güçlendirmek: öğrencilerin çözmek zorunda oldukları ikilem budur. Ve öğrenci çoğunluğu, ikinci çözüme karar vermiştir. Öğrenci çağrı ve kararlarında, her zamankinden daha sert bir devrimci nota çınlamaktadır. Barbarca zor kullanma hareketlerinin ve Yuda öpücüklerinin birbirini izlemesi sonuçlarını vermekte ve öğrenci yığınını heyecana getirmektedir.

Evet, öğrenciler önlerine getirilen soruyu şu ya da bu şekilde yanıtladılar ve (kendilerini uyutan liderlerin etkisi altında) bir yana koydukları silahları yeniden ele almaya hazır olduklarını açıkladılar. Pekâlâ bu hileci liderlerin etkisinde uykuya dalmış görünen *toplum, ne* yapmaya niyetlidir? Neden sessizliğini sürdürüyor ve "gizli gizli sempati gösteriyor?" Neden, ondan, protestolar, yeniden patlak veren huzursuzluklarda faal bir destek gelmiyor? Bu güne kadar her öğrenci olayına eşlik eden kaçınılmaz trajik olaylar çıkıncaya kadar gerçekten "sessiz bir şekilde" bekleyecek midir? Mücadelede yenik düşenin sicilini tutan bir kâtibin ve bu mücadelenin heyecan verici sahnelerinin tembel bir seyircisinin acınacak rolüyle mi yetinecektir? "Oğullar" büyük bir açık yüreklilikle Rus özgürlük sunağına yeni kurbanlar sunmaya hazır olduklarını bildirirken, "babalar"ın sesi neden işitilmiyor? Toplumumuz, öğrencileri, hiç olmazsa işçilerin desteklediği gibi desteklemiyor. Yüksek öğretim kurumlarında okuyanlar, proleterlerin çocukları ve kardeşleri değildir, ama Kiev, Harkov ve Ekaterinoslav'ın işçileri, polis makamlarının bir dizi "önleyici önlemler"ine, göstericilere karşı silah kullanacakları tehdidinde bulunmalarına karşın, protestoda bulunan öğrencilere sempatilerini açıkça belirttiler. Rus proletaryasının devrimci idealiz-

minin öğrencilerin yazgısıyla çok derinden ve doğrudan doğruya ilgili olan toplumun davranışı üzerinde bir etkisi olmayacak ve onu enerjik protestoya yöneltmeyecek miydi?

Yakın gelecek, liberal toplumumuzun böyle bir rolü benimsemeye ne dereceye kadar yetenekli olacağını gösterecektir. Bugünkü öğrenci hareketinin sonucu büyük ölçüde bu sorunun çözüm yoluna kavuşturulmasına bağlıdır. Ama bu sonuç ne olursa olsun, bir şeyden kuşkulanılamaz: Genel öğrenci huzursuzluklarının bu kadar kısa bir durulma süresinden sonra yeniden alevlenmesi bugünkü devlet düzeninin politik iflâsının bir belirtisidir. Üç yıldan beri üniversite hayatı rayına oturtulamıyor. Öğretim faaliyetleri tekrar tekrar kesiliyor, devlet mekanizmasının çarklarından biri işlemiyor, bir süre ne yapacağını bilmez bir şekilde dönüyor ve sonra tekrar uzun süre duruyor. Bugünkü siyasal rejimin çerçevesi içinde bu hastalığın kökten tedavisi için hiç bir ilaç bulunmadığı konusunda artık hiç bir kuşku olamaz. Ölü Bogopolev, tufan-öncesi Nikola I tedavi sanatı deposundan aldığı "kahramanca" bir tedavi aracının yardımıyla yurdu kurtarma konusunda bir girişimde bulunmuştu. Bu ilacın kullanılmasından doğan sonuçlar biliniyor. *Bu* yönde daha ilerlenemeyeceği açık. Bugün öğrencilere aşıkça gözsüzme politikası da karaya oturmuştur. Üçüncü bir yol da —kuvvete başvurma ve aşıkça gözsüzme politikası dışında— yoktur. Bugünkü rejimin bu kuşkuya yer bırakmayan iflâsının ifade edilmesi, temellerini her gün biraz daha derine gömecek, ilgisiz küçük-burjuvaların gözünde her türlü otoritesinden yoksun bırakacak ve ona karşı bir mücadele yürütülmesinin zorunluluğuna inanmış insanların sayısı artacaktır.

Evet, mutlakiyetin iflâsı kuşku dışıdır ve o, bütün dünyayı bu iflâstan haberli kılmak için acele etmektedir.

Devletin, Rusya'nın hemen üçte-birinde olağanüstü "güvenlik önlemleri" alması, ve yerel makamların, Rusya'nın her köşe ve bucağında Rus yasalarının zaten izin vermediği hareketler için verilen cezaların yükseltileceği tehdidiyle "emirler" çıkarmaları, yoksa bir iflâs ilânı değil midir? Genel geçerliğe sahip yasaların etkisini kaldıran bu türlü istisnaî hükümlerin, kendi özlerine uygun olarak zaman ve mekân bakımından sınırlı bir geçerliğe sahip olmaları gerekir. Bozulan dengenin yeniden kurulması, genel geçerliğe sahip olan yasaların engelsiz bir işlerliğe kavuşturulması için, olağanüstü koşulların belirli bir bölgede belirli bir süre olağanüstü önlemlerin uygulanmasını gerektirdiği kabul edilir. Bugünkü rejimin temsilcileri böyle bir görüş ileri sürmektedirler. Olağanüstü güvenlik önlemlerinin alınmasından bu yana yirmi yılı aşan bir süre geçti. Devletin bellibaşlı merkezlerinde yürürlükte olan bu önlemler yirmi yılda, ülkenin "sükuna kavuşması"na, kamu düzeninin kurulmasına yolaçmadı. Bu etkisi kuvvetli olan ilacın yirmi yıllık kullanılmasından sonra, tedavisi için verildiği "güvenilmezlik" hastalığının o kadar genişlediği, öyle derin kökler saldığı görüldü ki, bir dereceye kadar önemli kent ve fabrikalara yaygınlaştırılması gerekli görüldü! Bu, müflisin açıkça ilân ettiği bir iflâs değil midir? Bugünkü rejimin inanmış savunucuları (kuşkusuz bu tür insanlar vardır), halkın bu kuvvetli ilaca giderek alıştığını ve yeni dozların enjekte edilmesine karşı duyarsız duruma geldiğini korku içinde düşünmelidir.

Ama aynı zamanda, hükümetin iradesine karşın, *ekonomik* politikanın iflâsı açıkça kendini göstermektedir. Mutlakiyetin yağma ekonomisi, köylülerin korkunç bir dereceye varan sömürüsüne dayanıyordu. Bu ekonomi, kaçınılmaz bir sonuç olarak köylüler arasında bazan bir bazan bir başka bölgede zaman zaman yinelenen açlık

felâketleri getiriyordu. Böyle durumlarda haydutlar devleti bizzat kendisinin aç bıraktığı halk karşısında şefkatli bir yardımcının parlak rolüyle gösteri yapmaya çalışıyordu. 1891'den bu yana kıtlıklar, kurbanlarının sayısı bakımdan dev ölçülere ulaştı, 1897 yılından bu yana ise aralıksız bir biçimde bir kıtlık, ötekini izlemektedir. 1892 yılında Tolstoy acı bir alaycılıkla, "bitkileri beslemek isteyen asalağın, onların sularından beslendiğinden"[67] sözediyordu. Bu, gerçekten anlamsız bir düşünceydi. Şimdi zaman değişti, kıtlık ülkede normal duruma dönüştüğünden bu yana, artık asalağımız, soyulan köylüyü beslemek gibi ütopik bir düşünce taşımamakta, sadece bu düşünceleri bir devlet suçu olarak ilân etmektedir. Amaca ulaşılmıştır, içinde bulunduğumuz kıtlık alışık olmadığımız bir mezar sessizliğine bürünmüştür. Aç köylülerin iniltisi işitilmiyor, kıtlıkla mücadele etmek için, kamusal girişim için bir düzenleme yapılmıyor, gazeteler, ülkede olup bitenler hakkında susuyorlar. Kıskanılacak bir sessizlik, ama Bay Sipyagin bu sessizliğin fırtınadan önceki bir sessizliğe çok benzediğini farketmiyor mu?

Eskiden beri milyonlarca köylünün pasif desteğine dayanan devlet düzeni, köylüleri öyle bir duruma düşürdü ki, bütün bir yıl kendisini besleyecek durumda değiller. Bay Obmanov'lar monarşisinin bu *toplumsal* iflâsı, *siyasal* iflâsından daha az aydınlatıcı bir nitelikte değildir.

Bizim hileli müflisimiz işlerini ne zaman tasfiye etmek zorunda kalacaktır? Siyasal ve malî bütçesindeki delikleri halkın vücudundan kopardığı deriyle diktiği güne kadar daha uzun bir süre yaşayacak mıdır? Tarihin bizim müflisimize uzun ya da kısa bir süre uzatması sağlaması birçok koşullara bağlıdır, ama en önemli koşullardan biri, bugünkü rejimin tam olarak iflâs ettiğini anlamış olan insanların gösterdiği devrimci faaliyet olacaktır. Rejim çok ileri derecede çözülmüştür, bu çözülme,

rejimin mezar kazıcıları olması gereken toplumsal unsurları siyasal olarak büyük ölçüde seferber etmiştir. Bu siyasal seferberlik en güvenilir bir biçimde devrimci sosyal-demokrasi tarafından gerçekleştirilecektir, çünkü yalnız o, mutlakiyet yönetimine öldürücü darbeyi vuracak durumdadır. Öğrenciler ile hükümet arasındaki yeni çatışma, bizim hepimize mutlakiyete düşman bütün toplumsal güçlerin seferber edilmesini hızlandırmak olanağını vermekte ve görevini yüklemektedir. Siyasal hayatta savaş zamanı ayları, tarih tarafından yıllar olarak sayılır. Yaşadığımız zaman da gerçekten bir savaş zamanıdır.

1902
Werke, Bd. 6, s. 66-72

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNE[68]

Öğrencilerin enerjik girişimlerini bütün kalbimizle kutlar ve aşağıdaki tavsiyelere uymasını isteriz. Örgütlerinizin temel amacı olarak kendinizi eğitmeyi amaç edinin, böylelikle inanmış, kararlı ve tutarlı sosyal-demokratlar olursunuz. Bu son derece önemli ve gerekli hazırlık çalışmasını, dolaysız pratik faaliyetten mümkün olan kesinlikle ayırın. Mücadele grupları kurduğunuz zaman (ve kurmadan önce) yerel bir sosyal-demokrat örgütüyle ya da bütün Rusya'yı temsil eden sosyal-demokrat örgütüyle temasa geçin. Böylece harekete tek başına girişmenize gerek kalmaz, işin başından başlamak zorunda kalmazsınız, tersine daha önce başlanılanla devam edebilir, derhal kendinize çeki-düzen verebilir ve hareketi bir kademe daha yükseğe çıkarmak için onu ileriye doğru yöneltebilirsiniz.

1902
Werke, Bd. 6, s. 277

RSDİP'NİN KOMİTE VE GRUPLARININ PARTİ GENEL KONGRESİNE SUNDUKLARI RAPORLAR ÜZERİNE[69]

28. Öğrenciler. Raslansal ve kişisel ya da örgütlü etkileme? Öğrenciler arasından çok sayıda sosyal-demokrat geliyor mu? Öğrenci gruplarıyla, eski öğrenci birlikleri ve öğrenci örgütleri ortak kurulu ile ilişkileri var mıdır? Bu ilişkiler nasıl sürdürülmektedir? Konferanslar? Kitap dağıtımı? Öğrenciler arasında egemen olan eğilim ve çeşitli eğilimlerde meydana gelen değişmelerin tarihi.

Öğrenci huzursuzlukları karşısında takındıkları tavır.

Öğrencilerin gösterilere katılması? Daha önce bu konuda anlaşmaya varma çabaları?

Propagandacı olarak öğrenciler, yetişmeleri?

29. Ortaöğretim kurumları, gimnazyumlar, öğretmen okulları vb.. Ticaret okulları? Öğrencilerle olan temasların türü? Öğrenci çevrelerindeki hareketin yeni atılımı karşısında takınılan tavır? Gruplar ve kurslar örgütlendirme çabaları? Henüz okulu bitirmiş olan (ya da bitirmemiş olan) gimnazyum öğrencileri arasında sosyal-demokratlar var mıydı (ve sayıları neydi)? Gruplar? Konferanslar? Kitap dağıtımı?

1902-1903
Werke, Bd. 6, s. 292

ÖĞRENCİ GENÇLİK İLE İLİŞKİLER KONUSUNDA KARAR TASARISI[70]

Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin İkinci Kongresi öğrenci gençlik arasında kendiliğinden oluşan devrimci faaliyetin canlanmasını selâmlar ve bütün parti örgütle-

rini bu gençlerin örgütlenme konusundaki çabalarını her biçimde desteklemeye çağırır, ve tüm gençlik çevre ve gruplarına ilk olarak, üyeleri arasında birleşik ve tutarlı bir sosyalist dünya görüşünü geliştirmeyi, faaliyetlerinin ilk planına almalarını ve bir yandan marksizmi ve öte yandan Rus halkçı akımını ve Batı Avrupa oportünizmini —bugün birbirleriyle mücadele eden temel akımlar— ciddî bir şekilde incelemelerini salık verir; ikinci olarak, onları, içeriksiz devrimci ya da idealist sözlerle, devrimci ve karşıt akımlar arasında keskin bir polemiğin zarar ve yarar getirmeyişi üzerinde darkafalı yakınmalarıyla ciddî devrimci eğitimden saptıran gençliğin sahte dostlarına karşı dikkatli olmayı salık verir; çünkü bu sahte dostlar, gerçekte devrimci faaliyete karşı ilkesizlik ve düşüncesizlik yayarlar; üçüncü olarak, pratik faaliyete geçişte sosyal-demokrat örgütlerle, onların yardımlarından yararlanmak ve işin başında ciddî hatalardan olanak ölçüsünde korunmak için temaslar kurmayı salık verir.

1903
Werke, Bd. 6 s. 470

DEVRİMCİ GENÇLİĞİN GÖREVLERİ[71]

BİRİNCİ MEKTUP

Yanılmıyorsak ilk olarak *Osvobojdenye*'nin[72] 4 (28)'üncü sayısında yayınlanan, *İskra*'ya da gelen *Student*[73] gazetesi müdürlüğünün açıklaması, görüşümüze göre *Student*'in 1. sayısının yayınlanmasından bu yana gazete müdürlüğünün görüşlerinde önemli bir ileri adım atılmış olduğunu göstermektedir. Bay Struve açıklamada ortaya konulan görüşlere katılmadığını bildirmekte acele ederken herhangi bir hata işlemiyordu: bu görüşler, liberal burju-

va gazetenin çok tutarlı ve gayretli bir şekilde savunduğu oportünist akımdan, gerçekten temelli farklara sahiptiler. "Devrimci duygunun *tek başına* öğrenciler arasında ideolojik bir birlik sağlayamayacağını, bu amaca erişmek için şu ya da bu sosyalist dünya görüşüne dayanan sosyalist bir idealin zorunlu olduğunu", bunun gerçekten "belirli, tutarlı" bir dünya görüşü olması gerektiğini kabul eden *Student* gazetesi müdürlüğü, ideolojik ilgisizlik ve teorik oportünizmle bağları koparmış ve öğrencileri devrimci fikirlere yaklaştırma sorununu gerçek bir temel üzerine oturtmuştur. Kaba anlamıyla "devrimcilik"e ülkede geçerli olan görüş açısından bakıldığında, öğrencilerin ideolojik birliği tekdüze bir dünya görüşünü gerektirmez, daha çok bunu ortadan kaldırır; ideolojik birlik, farklı devrimci fikirler karşısında "sabırlı olma" anlamına gelir, belirli bir fikir silsilesini kararlı bir şekilde onaylamaktan vazgeçmeyi şart koşar, kısacası, ideolojik birlik bu akıllı siyaset cambazları açısından, belirli bir ideolojik ilgisizliği şart koşar (doğal olarak bu görüş açısı, görüşlerde liberallik ile, her ne pahasına olursa olsun ve zaman geçirmeksizin birlik olmanın önemi ile ilgili bayağı formüllerle, az ya da çok akıllıca gizlenir). Öğrenciler arasında siyasal ve toplumsal görüşler bakımından çok farklı gruplar bulunduğu, ve ister istemez bulunmasının zorunlu olduğu, bu nedenle de tekdüze ve belirli bir dünya görüşü yönündeki istem, kaçınılmaz bir biçimde, bu gruplardan bazılarıyla çatışacağı gibi, herkes tarafından bilinen ve tartışılmayan bir gerçeğe yapılan atıf böyle bir sorun için oldukça akla-yakın ve ilk bakışta inandırıcı bir tanıtlamaya yarar. Buna göre belirli ve tekdüze görüş istemi, sonuç olarak, birliği zedeleyecek, uyumlu çalışma yerine anlaşmazlıklara neden olacak, ortak siyasal saldırının gücünü zayıflatacaktır, vb., vb..

Bu inandırıcı tanıtlamaya daha yakından bakalım. Ör-

neğin *Student*'in 1. sayısındaki öğrencilerin gruplara ayrılması ile ilgili yazıyı alalım. Bu birinci sayıda, gazete başyazarı tarafından belirli ve tekdüze bir dünya görüşü istemi henüz ortaya konmamıştı, bu nedenle kendisinden sosyal-demokrat "dargörüşlülüğü"ne özgü olan önyargılı olma bakımından pek kuşkulanılamazdı. *Student*'in 1. sayısındaki başyazı, bugünkü öğrencileri dört temel gruba ayırmaktadır: 1. "İlgisiz kalabalık" — öğrenci hareketine bütünüyle ilgisiz kalan kimseler; 2. "akademistler" — öğrenci hareketlerinin tamamen akademik taban üzerinde kalmasına taraftar olanlar; 3. "öğrenci hareketlerinin karşıtları" — milliyetçiler, Yahudi düşmanları vb.; 4. "politikacılar" — çar despotizminin yıkılması için mücadeleye taraftar olanlar. "Bu grup da birbirine karşıt iki tür unsurdan oluşmaktadır — devrimci düşünceye sahip salt burjuva siyasal muhalefetinden ve son günlerde oluşturulan [son günlerde mi? —*N. Lenin*], yani sosyalist düşünceli, devrimci aydın proletaryadan." Bu ikinci alt grubun da herkesin bildiği gibi sosyalist-devrimciler ve sosyal-demokratlara ayrıldığı gözönünde bulundurulursa, bugünkü öğrenciler arasında altı siyasal grubun varlığı ortaya çıkar: gericiler, ilgisizler, akademistler, liberaller, sosyalist-devrimciler ve sosyal-demokratlar.

Kendimize şu soruyu yöneltebiliriz: Acaba bu gruplaşma raslansal mıdır? Acaba geçici eğilimlerden mi kaynaklanmaktadır? Bu sorunla bir dereceye kadar ilgili her insandan hemen olumsuz bir yanıt elde etmek için soruyu açık yüreklilikle sormak yeter. Öğrencilerimizde başka bir gruplaşma olamaz, çünkü öğrenciler, aydınların en duyarlı tepkide bulunan bölümüdür, ve aydınlar, tüm toplumda sınıf çıkarlarının ve siyasal gruplaşmaların gelişmesini en bilinçli, en kararlı ve en doğru bir biçimde yansıtan ve ifade eden bir kesimdir. Öğrencilerin siyasal gruplaşmaları, tüm toplumdaki siyasal gruplaşmaya

uygun düşmeseydi, öğrenci olmazlardı — "uygun düşmeseydi" sözcüğü, öğrenci gruplarıyla toplum grupları arasında güç ve sayı bakımından tam bir orantı anlamında değil, toplumda bulunan grupların, öğrenciler arasında da zorunlu ve kaçınılmaz bir şekilde varolduğu anlamında kullanılmıştır. Sınıf karşıtlıklarının zayıf geliştiği (göreli olarak), siyasal bakımdan el sürülmemiş, polis despotizminin dehşete düşürdüğü ve ezdiği büyük halk yığınlarının bulunduğu tüm Rus toplumu için bu altı grup karakteristiktir: gericiler, ilgisizler, *kültür reformcuları,* liberaller, sosyalist-devrimciler ve sosyal-demokratlar. "Akademistler" yerine "kültür reformcularını", yani siyasal mücadele olmaksızın yasal ilerleme, mutlakiyet tabanı üzerinde bir ilerleme taraftarlarını koydum. Bu tür kültür reformcuları Rus toplumunun bütün tabakalarında vardır ve her yerde, öğrenciler arasındaki "akademistler"e benzer biçimde, meslek çıkarlarının dar çevresiyle, ulusal ekonominin ilgili dallarında ya da devlet ve yerel yönetimde iyileştirmeler ile yetinirler ve çeşitli akımlara mensup olan "politikacılar" arasında bir ayrım yapmayarak (akademistlerin davrandığı biçimde) "siyaset"ten korkuyla uzak dururlar. Ama... hükümet şekliyle ilgili herkesi ve her şeyi siyasal olarak nitelendirirler. Kültür reformcularının tabakası, bizim liberallerimizin geldiği geniş tabandı, bugün de öyledir. "Barış" dönemlerinde (yani Rusçaya çevrilmiş şekliyle siyasal gericilik dönemlerinde), kültür reformcuları ile liberallerin kavramları hemen bütünüyle biraraya gelir, hatta mücadele dönemlerinde, toplumsal eğilimlerin atılım gösterdiği dönemlerde, mutlakiyete karşı hücumun arttığı dönemlerde bu kavramlar arasındaki fark sık sık ayırdedilmez bir durumda kalır. Rus liberali, yabancı ülkelerde sansürsüz yayınlanan bir dergide de halkın karşısına mutlakiyete açık bir protesto ile karşı çıktığı zaman bile, kendisini bir kültür re-

formcusu olarak hissetmekten vazgeçmez, böylece istemeden, bir uşağa yaraşır, ya da şöyle diyelim, yasal, sadakat sahibi, uyruğa yaraşır bir tona düşmesi sık sık olan bir şeydir: *Osvobojdenye*'ye bakınız.

Kültür reformcuları ile liberaller arasında belirli ve herkes tarafından görülebilen bir sınırın bulunmayışı, Rus toplumunun tüm siyasal gruplaşmasını belirler. Belki bize şöyle denecektir: yukarda belirtilen altılı tasnif, gerçeğe uymamaktadır, çünkü Rus toplumunun sınıfsal ayrımını karşılamamaktadır. Böyle bir itiraz geçerli olmaz. Sınıflara bölünme kuşkusuz siyasal gruplaşmanın en derin temelini gösterir; kuşkusuz *son tahlilde* bu gruplaşmayı belirler. Ama bu derin temel, tarihsel gelişim içinde ve bu tarihsel gelişime katılanların ve onu yaratanların bilinç durumlarının gelişmesi oranında kendini meydana koyar. Bu "son tahlil"e, ancak siyasal mücadele ile, bazan fırtınalı bir şekilde kendisini çeşitli siyasal bunalımlarda hissettiren, bazan geri çekilen, ve bir süre görünüşte son bulan uzun, inatçı yıllar, bazan on yıllar süren bir mücadelenin sonucu olarak erişilir. Örneğin siyasal mücadelenin özellikle keskin biçimlere büründüğü ve en ileri sınıfın —proletaryanın— özellikle sınıf bilincine sahip bir sınıf olarak ortaya çıktığı Almanya'da merkez partileri gibi kendi türdeşi olmayan (ve genellikle koşulsuz olarak proletaryaya karşı) sınıf içeriklerini dinsel belirtilerle örten partiler (ve güçlü partiler) olması raslantı değildir. Rusya'da bulunan bugünkü siyasal grupların, tüm halkın siyasal haklarından yoksun bulunuşu, mükemmel bir şekilde örgütlenmiş, ideolojik bakımdan bütünlük gösteren, ve geleneksel olarak dışa karşı kapalı olan bürokrasi aracıyla sınıfsal asıllarının çok kararmış bir duruma düşmesine de hiç şaşmamalıdır. Daha çok, Asyalı devlet düzenine, toplumun siyasal gruplaşmasına karşın, Rusya'nın Avrupalı-kapitalist gelişmenin toplumun siyasal gruplaş-

masına şimdiden damgasını güçle basabilmesine şaşmak gerekir.

Her kapitalist ülkenin en ilerici sınıfı, sanayi proletaryası, bizde de sosyal-demokrasinin öncülüğünde, programın bayrağı altında örgütlü yığın hareketleri yoluna girmiştir. Bu, uzun süreden beri sınıf bilincine sahip uluslararası proletaryanın programıdır. Politikaya karşı ilgisiz olan insanların kategorisi, Rusya'da kuşkusuz herhangi başka bir Avrupa ülkesine kıyasla, karşılaştırma kabul etmez derecede daha fazladır. Ama bizde de kategorinin siyasal bakımdan ilkel ve asılda varolan el değmemişliği artık sözkonusu olamaz: sınıfsal bilince sahip olmayan işçilerin —kısmen de köylülerin— ilgisizliği, siyasal kaynaşmaların ve faal protesto hareketlerinin gitgide daha sık bir biçimde patlak vermesiyle ortadan kalkmaktadır, bu da açıkça göstermektedir ki, bu ilgisizliğin, bıkkın burjuva ve küçük-burjuvanın ilgisizliğiyle hiç bir ortak yanı yoktur. Rusya'nın göreli olarak zayıf bir gelişme gösteren kapitalizmi nedeniyle, özellikle büyük sayıları bulan küçük-burjuva sınıf, kuşkusuz bir yandan bilinçli ve tutarlı gericiler yetiştirmekte, öte yandan daha sık olarak uyuşuk ve baskı altında tutulan "emekçi halk" yığınından henüz pek az uzaklaşmakta, ideologlarını *raznoşintsi*[74] aydınlarının geniş tabakaları arasında bulmaktadır. Bu aydınlar tam anlamıyla pekiştirilmemiş bir dünya görüşüne sahiptir ve bilinçsiz olarak demokratik, ilkel sosyalist fikirlere bulaşmış bir halde bulunurlar. Bu ideoloji de, eski Rus aydınlarının karakteristik niteliğini, hem onun liberal-halkçı kısmının sağ kanadını, hem de en radikal kısmını, —"sosyalist devrimciler"i— oluşturur.

"Eski" Rus aydınları dedim. Bizde, liberallikleri ilkel halkçı fikirlerden ve açıklıktan yoksun, sosyalist fikirlerden temizlenmiş (doğal olarak Rus marksistlerinin yardımıyla) *yeni* bir aydın grubu meydana çıkmaktadır. Biz-

de gerçek bir burjuva-liberal aydınlar tabakası, özellikle bu sürece Bay Struve, Berdiyayev, Bulgakov ve ortakları gibi çok becerikli, oportünizmin moda akımları için çok yetenekli kişilerin katılması sayesinde yedi millik çizmelerle ilerlemektedir. Son olarak aydınlar tabakasına ait olmayan liberallere ve Rus toplumunun gerici tabakalarına gelince, bunların, burjuvazimizin şu ya da bu grubuyla ve toprak sahiplerimizle ilgisi, örneğin zemstvolarımızı, Dumalarımızı, borsa ve fuar komitelerimizi vb. bir dereceye kadar tanıyan biri için yeteri kadar açıktır.

Böylece karşı çıkılamaz bir sonuca varmış bulunuyoruz: öğrencilerimizin siyasal gruplaşması raslansal değildir, *tersine, Student* gazetesinin 1. sayısıyla aynı fikirde olarak yukarda açıkladığımız gibi, zorunlu ve kaçınılmaz bir durumdur. Bu gerçek sağlam bir şekilde ortada iken, "öğrencilerin ideolojik birliği"nden onları "devrimci harekete geçirmek"ten ne anlamak gerektiği gibi tartışmalı bir soruyu açıklığa kavuşturmak zahmete değmez. Hatta ilk bakışta, bu kadar basit bir sorunun bir tartışma konusu durumuna geldiği son derece dikkat çekici görünür. Öğrencilerin siyasal gruplaşması, toplumun siyasal gruplaşmasına tekabül ediyorsa, bunun açık anlamı şöyle değil midir? öğrencilerin "ideolojik birliği"nden, ancak şu iki şeyden biri anlaşılabilir: ya mümkün olan çok sayıda öğrenciyi çok belirli bir toplumsal ve siyasal fikirler yörüngesine kazanmak, ya da belirli bir siyasal gruba mensup öğrenciler ile bu grubun öğrenciler dışındaki temsilcileri arasında mümkün olan en sıkı bir yaklaşmayı sağlamak. Şu nokta da kendiliğinden ortaya çıkmıyor mu: öğrencileri devrimci harekete geçirmekten, bu harekete geçirmenin içerik ve niteliği bakımından ancak çok belirli bir anlayış açısından sözedilebilir. Örneğin bir

sosyal-demokrat için, bu, önce öğrenciler arasında sosyal-demokrat görüşleri yaymak, kendilerini "sosyalist" ve "devrimci" olarak adlandıran, ama devrimci sosyalizm ile ortak hiç bir yanları bulunmayan görüşlere karşı mücadele etmek; ikinci olarak, öğrenciler arasında, her demokratik, bu arada akademik hareketi genişletmek, bu hareketi daha bilinçli ve kararlı duruma getirmek demektir.

Bu basit ve açık sorunun yönünün saptırılması ve bir tartışma konusu haline getirilmesi çok öğretici ve çok anlamlı bir öyküdür. Tartışma *Revolutsionnaya Rossiya*[75] (13 ve 17. sayılar) ile *İskra* arasında birleşik eski öğrenci örgütlerinin ve öğrenci örgütlerinin Kiev ortak kurulunun "açık mektubu" nedeniyle (*Revolutsionnaya Rossiya*'nın 13. sayısında ve *Student*'in 1. sayısında yayınlanan) ortaya çıktı. Kiev federal kurulu 1902'de[76] yapılan Tüm Rusya Öğrencileri Kongresinin kararını "dargörüşlü" buldu, buna göre öğrenci örgütleri Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin komiteleriyle temas ediyor olmalıydılar, bu arada çeşitli bölgelere mensup öğrencilerin belirli bir kısmının "Sosyalist-Devrimciler Partisi"ne sempati gösterdiği gibi çok belirli olan bir olayı, ihtiyatlı bir şekilde tam anlamıyla "önyargısız" ve tam anlamıyla savunulamayacak düşüncelerle "öğrencilerin bu nitelikleriyle ne sosyalist-devrimciler, ne de sosyal-demokratlar partisine bütünüyle katılamayacaklarını" kapalı olarak ileri sürüyordu. *İskra* bu iddianın savunulamayacak bir iddia olduğuna dikkati çekti, oysa *Revolutsionnaya Rossiya,* iddiayı doğal olarak canlabaşla savunuyor ve *İskra*'nın "İkiye parçalanma ve bölünme taraftarı olan bağnazlarını" "nezaketsizlik" ve siyasal olgunluktan yoksun olmayla suçluyordu.

Yukarda yapılan bütün bu açıklamalardan sonra bu iddianın anlamsızlığı gün gibi ortaya çıkmaktadır. Sözkonusu olan, öğrencilerin hangi siyasal rolü oynayacak-

larıdır. Bunun için de her şeyden önce, öğrencilerin, toplumun geri kalan kısmından ayrı olmadığı ve bu nedenle toplumun tüm siyasal gruplaşmalarını kaçınılmaz bir biçimde yansıttığı olayına gözlerini kapamak gerekir. Ve sonra bu kapalı gözlerle, bu konuda öğrenciler hakkında ya da genel olarak öğrenciler hakkında nutuklar atacaksınız. Sonuç olarak... şu ya da bu partiye bağlanmanın neden olduğu ikiye bölünmelerin ve parçalanmaların zararı ortaya çıkacak. Bu garip fikir zincirini sonuçlandırmak için siyasal alandan meslek alanına ya da öğrenim alanına sıçramanın zorunlu olduğu açıktır. *Revolutsionnaya Rossiya* da "Öğrenciler ve Devrim" başlıklı makalesinde (n° 17) böyle bir *salto mortale** yapıyor; gazete, ilk olarak öğrencilerin ortak çıkarlarına, ortak mücadelesine, ikinci olarak öğrencilerin öğretim amaçlarına, önlerinde bulunan toplumsal faaliyetler için hazırlanma görevlerine, bilinçli siyasal mücadeleciler olarak yetişmesi görevine değinmektedir. Bu iki gözlem, bütünüyle haklıdır; sadece konuyla hiç bir ilgisi yoktur ve sorunu karıştırmaktadır. Burada, temel özüne uygun olarak partilerin mücadelesinden ayrılmaz bir siyasal faaliyet olan ve kaçınılmaz bir biçimde, belirli bir partinin *seçilmesini* gerektiren bir siyasal faaliyet sözkonusudur. Bu seçim karşısında, her siyasal faaliyet için çok ciddî bir bilimsel hazırlanma, sağlam görüşlerin "oluşması"nın zorunlu olduğu, ya da belli bir akıma bağlı politikacıların ortamında yapılacak siyasal çalışma ile yetinilemeyeceği, tersine, *herkesin* gittikçe daha geniş halk tabakaları içine girmek, her tabakanın meslekî ilgilerini karşılamak, meslekî faaliyeti siyasal faaliyetle birleştirmek, birincisini ikincisinin düzeyine çıkarmak zorunda olması, kaçamak sözlerle nasıl ifade edilebilir? İnsanların, durumlarını savun-

* Ölüm perendesi. — ç.

mak için bu tür boş sözlere sığınmak zorunda olmaları gerçeği, yalnız bu gerçek, bu kimselerin çok açık bir şekilde açık bilimsel kanılar ve sağlam bir siyasal çizgiden ne derecede yoksun olduklarını göstermektedir! Konuya hangi açıdan bakılırsa bakılsın, gerek bilimsel-teorik gerek pratik-siyasal bakımdan sosyalist-devrimcilerin —bir yandan marksizm, öteki yandan Batı Avrupa "eleştirici" oportünizmi, daha öte yandan Rus küçük-burjuva akımı arasında yaptıkları— yumurta dansıyla mücadele eden* sosyal-demokratlar tarafından eskiden beri ortaya konulan bir gerçek tekrar tekrar doğrulanmaktadır.

Şimdi bir dereceye kadar gelişmiş siyasal ilişkiler tasavvur edelim ve bizim "tartışma konumuz"un pratikte nasıl bir durum alacağını görelim. Önümüzde bir dindarlar partisi, bir liberaller partisi ve bir sosyal-demokratlar partisi bulunsun. Diyelim ki bu partiler, belirli bölgelerde, belirli öğrenci tabakaları ve benim hatırım için de işçi sınıfı içinde çalışıyor olsunlar. Bu partiler, her iki tabakadan da mümkün olduğu kadar çok sayıda temsilcilerini kendileri için kazanmaya çaba göstereceklerdir. Şimdi sorulabilir? Acaba sözkonusu partilerin bu temsilciler tarafından herhangi bir partinin seçilmesine, tüm öğrencilerin ve tüm işçi sınıfının bazı ortak öğrenim ve meslek çıkarları olduğu gerekçesiyle karşı çıkmaları düşünülebilir mi? Bu tıpkı, bütün partiler için istisnasız büyük yararı olan basın sanatının yardımıyla mücadelelerini sürdürme zorunluluğuna karşı çıkmak gibi bir şey olur. Uygar ülkelerde mümkün olduğu kadar kapsamlı ve iyi örgütlenmiş öğrenci birliklerinin ne büyük yararı olduğunu anlamayacak tek bir parti bulunmaz, her parti, etki-

* Kuşkusuz, sosyalist-devrimcilerin programında ve taktiğindeki iç çelişkiler ve tutarsızlıkla ilgili tümce, özel ve ayrıntılı bir açıklamayı gerektirmektedir. Gelecek mektuplarımızdan birinde bu konuyu daha yakından işleyeceğimizi umuyoruz.

sinin bu birlikler üzerinde ağırlık kazanması için çaba harcar. Şu ya da bu kurumun, hiç bir partiye bağlı olmamasından sözedildiği zaman, mevcut kurumların, yüz durumdan doksandokuzunda çok belirli bir siyasal davranışı benimsedikleri gerçeğini örtbas etmek isteyen egemen sınıfların ağzında ikiyüzlü bir konuşma tarzından başka bir şey olmadığını kim bilmez? Bizim sosyalist-devrimci beylerimiz ise, işin esasına bakılırsa "tarafsızlığa" övgüler dizmektedirler. Örneğin *Revolutsionnaya Rossiya*'nın (n° 17) şaha kalkan duygularını aşağıda ele alalım: "Devrimci bir örgütün, kendine bağlı olmayan her örgütün kişiliğinde, yok edilmesi gereken, saflarına koşulsuz olarak ikilik, anlaşmazlık, örgütsüzlük aşılanması gereken bir *rakip* görmesi, ne biçim kısa görüşlü bir taktiktir?" Bu satırlar, Moskova sosyal-demokrat örgütünün, öğrencileri son yıllarda üniversite çıkarlarının dar çevresi içine hapsettiğini ve bu konuda *Revolutsionnaya Rossiya*'dan ders aldığını, öğrenci örgütünün "devrimci açıdan kendi yerini saptamış olan" bir kimsenin, güçlerini işçi davasına adamaya hiç bir zaman engel olmadığını söyleyerek öğrencileri kınayan çağrısıyla ilgilidir.

Burada nasıl bir karışıklığın egemen olduğunu bir görelim. Bir rekabet ancak bir siyasal örgütle, gene bir siyasal örgüt arasında, bir siyasal çaba ile gene bir siyasal çaba arasında mümkün ve kaçınılmaz olur. Bir yardımlaşma derneği ile devrimci bir grup arasında bir rekabet olanak-dışıdır. *Revolutsionnaya Rossiya,* bu ikincisine birincisini koşulsuz olarak feda etmek isteğini atfederse düpedüz saçmalamış olur. Bu karşılıklı yardım örgütünde belli bir siyasal çaba ortaya çıkarsa, —örneğin devrimcilere yardım etmemek, ya da yasadışı kitapları kitaplıktan atmak gibi— rekabet ve dolaysız mücadele her namuslu "politikacı" için *zorunlu bir görev* olur. Çevreyi üniversite çıkarlarının dar çerçevesiyle sınırlamak isteyen

(kuşkusuz böyle insanlar vardır ve 1896'da bunlardan çok daha fazla sayıda vardı) kimseler varsa, bunlarla ilgilerin daraltılması değil, genişletilmesi fikrini yayanlar arasında *mücadele* tam anlamıyla bir zorunluluk ve bir görevdir. *Revolutsionnaya Rossiya*'nın *İskra*'ya karşı polemik açmasına neden olan Kiev Kurulunun açık mektubunda öğrenci örgütleri ve devrimci örgütler arasında bir seçim yapma sözkonusu değildi, tersine seçim, çeşitli yönlere sahip devrimci örgütler arasındaydı. Bunun sonucu olarak, "devrimci açıdan yerini saptamış olan kimseler" bir *seçim* yapmaya başladılar, ama bizim "sosyalist-devrimciler"imiz devrimci bir örgüt ile bir öğrenci örgütü arasında rekabetin kısa görüşlülük olduğu bahanesiyle onları *geri* çekmektedir... Baylar, bu, gerçekten çok mantıksız.

Gençliğin *devrimci* bölümü iki devrimci parti arasında seçim yapmaya başladı, ve bunun üzerine kendisine şu bilgi veriliyor: "Belli bir parti etiketinin [birisi için etiket, bir başkası için bir bayrak] zorla kabul ettirilmemesiyle [belirsizlik doğal olarak tercih edilmelidir] öğrencilerin vicdanları üzerinde zor kullanmadan [tüm ülkelerin tüm burjuva basını, sosyal-demokrasinin gelişmesini barışçı kimselerin vicdanlarının önderler ve kışkırtıcılar tarafından baskı altına alınmasıyla açıklarlar] bu etki sağlanmıştır", yani öğrencilerin sosyalist bölümünün geri kalan gençlik üzerindeki etkisi kastedilmektedir. İnanıyorum ki, her namuslu öğrenci, sosyalistlere karşı yapılan, bu, bir etiketin "zorla kabul ettirilmesi" ve "vicdanın baskı altına alınması" suçlamasını gereği gibi değerlendirecektir. Ve bu niteliksiz, cılız ve ilkesiz söylevler, parti örgütü, partiye bağlılık, parti onuru ve parti bayrağı kavramlarının zayıf bulunduğu Rusya'da verilmektedir!

Bizim "sosyalist-devrimcilerimiz" devrimci gençliğe "genel siyasal harekete bağlılıklarını" belirten ve "devrimci kampta fraksiyon kavgalarından bütünüyle uzak

bulunan" daha önceki öğrenci kongrelerini örnek olarak göstermektedirler. "Genel siyasal hareket" nedir? Sosyalist *artı* liberal hareket. Bu farkı bir kenara atmak: yani en yakında bulunanın, örneğin liberal hareketin yanına geçmek. Ve bunu yapmaya zorlayanlar, "sosyalist-devrimciler"dir? Kendilerini *ayrı* bir parti olarak nitelendiren kimseler, parti mücadelesinden uzak durulmasını teşvik ediyorlar! Bu durum, böyle bir partinin, kendi siyasal malını kendi bayrağı altında taşıyacak durumda olmadığını, kaçakçılığa sığınmak zorunda olduğunu göstermiyor mu? Bundan da bu partinin *kendine özgü* belirli bir program temelinden bütünüyle yoksun olduğu sonucu çıkmıyor mu? Bunu şimdi göreceğiz.

Sosyalist-devrimcilerin gençlik ve devrim hakkındaki açıklamaları, yalnızca yukarda tanıtlamaya çalıştığımız mantıksızlıkla açıklanamaz. Belirli bir anlamda bunun tersi öne sürülebilir: açıklamalardaki mantıksızlık, temel yanılgılardan kaynaklanmaktadır. Sosyalist-devrimciler parti olarak başlangıçtan beri içten gelen öyle çelişkili, öyle kesinlikten uzak bir davranışı benimsemişlerdir ki, bunların arasında namuslu ve siyasal düşünceye bütünüyle yetenekli insanlar sürekli olarak yalpalamaksızın ve sendelemeksizin yürüyemezler. Hiç bir zaman unutulmamalıdır ki, sosyal-demokratlar, sosyalist-devrimcilerin sosyalizm davasına yaptıkları zararı, şu ya da bu yazarın, şu ya da bu politikacının çeşitli hatalarıyla açıklamak yerine, bütün bu hataları program ve siyaset ile ilgili aldatıcı bir tutumun zorunlu sonucu olarak görürler. Bu aldatıcı tutum, öğrenci sorununda özel bir açıklıkla ve *burjuva demokratik* özle, cicili-bicili devrimci sosyalizm kabuğu arasındaki çelişki olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de *Revolutsionnaya Rossiya*'nın "Öğrenci-

ler ve Devrim" başlıklı programatik makalesindeki fikir silsilesi izlenirse bu durum görülür: Yazar "gençlik"teki "çabaların kişisel çıkar düşüncesinden uzak oluşunu", "idealistik dürtülerin gücünü" özellikle vurguluyor. Yazar, onların "yenileştirici" siyasal çabalarını, bir yandan Rusya'da toplumsal hayatın bugünkü koşullarında, otokrasi ve çok geniş, çok farklı türlerden oluşan halk kesimlerinin uzlaşmaz bir çatışmaya yolaçmasında, öte yanda üniversiteler dışında siyasal hoşnutsuzluğu belirtmenin son derece güçleştirilmesinde (yakında bu güçleştirme olayından bir geçmiş olarak sözedeceğiz) arayacak yerde doğrudan doğruya burada arıyor. Yazar bundan sonra sosyal-demokratların, öğrenciler arasındaki farklı siyasal grupların varlığı karşısında bilinçli bir tepki gösterme, benzer siyasal grupları daha yakından birleştirme, siyasal bakımdan farklı olanları ayırma çabalarına toplarını çeviriyor. Yazar şu ya da bu çabanın hatalı olduğunu eleştirmiyor, bütün bu çabaların daima ve her durumda başarılı olduğunu iddia etmenin gülünç olduğunu ileri sürüyor. Hayır, yazar sınıfsal çıkar farklarının, kaçınılmaz bir biçimde siyasal gruplaşmaya yansımasının zorunlu olduğu, öğrencilerin toplumun tümünden —kişisel çıkar duygusundan uzak olmalarına, saflıklarına, ideal bir biçimde düşünmelerine karşın— istisna edilemeyeceği, sosyalistlerin görevinin bu ayrılığı örtbas etmek değil, tersine, geniş yığınlara, açıklamak ve bir siyasal örgütte sağlamlaştırmak olduğu düşüncesine bütünüyle yabancıdır. Yazar, olayları sosyal-demokratın materyalist görüş açısından değil, burjuva demokratın idealist açısından görüyor.

Bu nedenle yazar, devrimci gençlik için "genel-siyasal hareket" sloganını saptamaktan ve bunu sürekli olarak yinelemekten çekinmiyor. Onun için ağırlık noktası, birleşik olması gereken doğrudan doğruya genel-siyasal, ya-

ni genel-demokratik harekette bulunmaktadır. Bu birlik, "genel öğrenci örgütüne paralel olarak" gruplaşması gereken "saf devrimci çevre" tarafından tedirgin edilmemelidir. Bu geniş ve birleşik demokratik hareketin çıkarı bakımından parti etiketini "zorla kabul ettirmek" ve arkadaşların vicdanları üzerinde baskı yapmak doğal olarak suçlulara özgü bir harekettir. Burjuva demokrasisi, 1848'de, burjuvazi ile proletaryanın sınıfsal çıkarları arasındaki çelişkiyi belirtme girişimlerinin "genel" olarak, "ikiye bölünme ve parçalanma taraflısı bağnazlar" olarak mahkûm edilmesine neden olurken, aynen bu görüşü benimsemişti. Barışçı yöntemlerle reformlar yoluna, sınıfların iş ortaklığı yoluna giren büyük bir birleşik demokratik partiye özlem besleyen, oportünistler ve revizyonistlerden oluşan burjuva demokratların bu yeni türü de aynen bu görüşü kabul etmektedir. Bunların hepsi, zorunlu olarak daima "fraksiyon" kavgasının düşmanı ve "genel-siyasal" hareketin yanlısı idiler, bugün de öyledirler.

Şu gerçek görülmektedir: Sosyalist-devrimcilerin, bir sosyalistin görüş açısı bakımından gülünç denecek kadar anlamsız ve çelişkili olan fikir silsilesi, burjuva-demokratik görüş açısından bütünüyle anlaşılabilir ve mantıkidir; çünkü sosyalist-devrimciler partisi, aslında burjuva demokrasisinin bir fraksiyonundan, bileşimi bakımından ağırlığı ile aydın, görüşleri bakımından ağırlığı ile küçük-burjuva, teorik standartlarına göre en yeni oportünizmi, modası geçmiş halkçı akımla eklektik bir biçimde birleştiren bir fraksiyondan başka bir şey değildir.

Burjuva demokratların birleşme sözlerini, siyasal gelişmenin ve siyasal mücadelenin gidişi, mükemmel bir biçimde çürütmektedir. Rusya'da da gerçek hareketin gelişmesi *böyle* bir olaya yolaçmış bulunmaktadır. "Akademist"lerin öğrenciler arasında özel bir grup olarak ortaya çıkmalarından sözetmek istiyorum. Gerçek bir mücadele

olmadığı sürece akademistler "genel öğrenci" yığınından ayrılmıyor ve öğrencilerin tüm "düşünen kısmı"nın "birliği" bozulmaz görünüyordu. Ama iş *uygulamaya* gelince farklı unsurların ayrılması kaçınılmaz oldu.*

Herkesin ve herbir insanın birliği hakkında edilen boş sözlere karşın, siyasal hareketin ve mutlakiyete karşı doğrudan doğruya yapılan hücumların ilerleme kaydetmesi olayına siyasal gruplaşmada belirginleşen bir açıklık eşlik etmektedir. Akademistlerin ve politikacıların ayrılığında ileriye doğru büyük bir adımın atıldığından kimse kuşku duyamaz. Bu ayrılık sosyal-demokrat öğrencilerin akademistlerle "bağlarını kopardıkları" anlamına gelir mi? *Revolutsionnaya Rossiya,* böyle bir durumun sözkonusu olduğuna inanıyor (Bkz: n° 17, s. 3).

Onun böyle düşünmesinin nedeni yukarda ortaya koymuş olduğumuz kavram karışıklığıdır, siyasal akımların birbirlerini karşılıklı olarak sınırlaması, meslek ve öğrenci birliklerinin "havaya uçurulması" anlamına kesinlikle gelmez. Öğrenciler arasında çalışmayı görev edinen bir sosyal-demokrat, kendisi ya da güvendiği kimselerin yardımıyla mümkün olan çok sayıda, mümkün olan geniş kapsamlı "salt öğrenci" ve eğitim çevrelerine ya kendisi ya da ajanları yoluyla girmek için *mutlaka* çaba gösterecektir, sadece akademik özgürlük isteyenlerin görüş açısını genişletmeye çalışacaktır, hâlâ bir program arayanlar arasında sosyal-demokrat programının propagandasını yapmaya uğraşacaktır.

Fikirlerimizi toparlayalım. Öğrencilerin belirli bir kısmı açık ve tutarlı görüşler elde edeceklerdir. Bu

* Bazı haberlere inanılabilirse, son zamanlarda öğrenciler arasında farklı unsurların ayrılığı gittikçe artan bir ölçüde kendini duyurmaktadır. Gerçekten de sosyalistlerin sosyalizmin adını bile andırmayan siyasal *devrimcilerden* ayrılmasında bu durum izlenmektedir. Sibirya'ya sürülen öğrenciler arasında belirtilen bu son akımın çok açık bir şekilde ortaya çıktığı söylenmektedir. Bu haberlerin doğru olup olmadığını göreceğiz.

ön çalışmanın son amacı, —devrimci harekete eylemli olarak katılmak isteyen öğrenciler için—, bugün devrimci kampta oluşmuş bulunan iki akımdan birinin bilinçli ve vazgeçilemez bir seçimi olabilir. Kim öğrencilerin ideolojik birliği adına, onları genellikle devrimci harekete geçirme adına vb., böyle bir seçime karşı protestoda bulunursa, o kimse, sosyalist bilinci karartmış, gerçekte ancak ideolojisizlik öğütlemiş olur. Öğrencilerin siyasal gruplaşması zorunlu olarak toplumun siyasal gruplaşmasını yansıtır ve siyasal bakımdan farklı grupların mümkün olduğu kadar bilinçli ve mantıklı bir sınırlamasını yapmak için çaba göstermek her sosyalistin görevidir. Sosyalist-devrimciler partisinin gençliğe yönelttiği "genel-siyasal harekete bağlılıklarını ilân etmek ve devrimci kampta fraksiyon kavgasından bütünüyle yüzçevirmek" yolunda yaptığı çağrı, özünde, sosyalist görüş açısından burjuva demokratik görüş açısına *gerilemek* çağrısından başka bir şey değildir. Buna da şaşmamak gerekir, çünkü "sosyalist-devrimciler partisi" Rusya'da burjuva demokrasisinin bir fraksiyonundan ibarettir. Sosyal-demokrat öğrencilerin, sosyalist-devrimciler ve öteki bütün akımlara mensup politikacılarla ilişkiyi kesmeleri, hiç bir zaman, genel öğrenci ve eğitim örgütleriyle ilişkiyi kesme anlamına gelmez, tersine, ancak çok belirli bir programın görüş açısında bulunulduğu zaman, en geniş öğrenci çevrelerinde akademik görüş açısının genişlemesi için çalışılabilir, çalışılmalıdır ve bilimsel sosyalizmi, yani marksizmi yayabilir, yaymalıdır.

P. S. Gelecek mektuplarımda *Student*'in okurlarıyla tutarlı bir dünya görüşünün geliştirilmesinde marksizmin önemi, sosyal-demokrat parti ile sosyalist-devrimciler partisi arasındaki ilke ve taktik farkları, öğrenci örgütü sorunu ve öğrencilerle işçi sınıfının ilişkisi üzerinde konuşmak istiyorum.

1903
***Werke*. Bd. 7, s. 30-44**

MOSKOVA'DA SİYASAL GREV VE SOKAK SAVAŞI

Devrimci olaylar yeni savaş alanını aydınlatan ilk yıldırımdır. Devlet Duması Yasası ve barışın imzalanmasının[77] ilânı, Rus devriminin tarihinde yeni bir dönemi belirledi. İşçilerin kararlı mücadelesi yüzünden tükenmiş ve "sürekli devrim" hayaletiyle huzurunu kaçırmış olan liberal burjuvazi rahat bir nefes aldı ve kendisine fırlatılan sadakayı sevinçle kaptı. Tüm cephe üzerinde boykot fikrine karşı mücadeleye girişti, liberalizm sağa doğru yön değiştirmeye başladı. Üzülerek söylemek gerekir ki sosyal-demokratlar arasında bile devrimin bu burjuva hainlerini belirli koşullar altında desteklemeye ve Devlet Dumasını "ciddiye almaya" hazır olan kararsız kimseler (yeni hıristiyanların kampında) çıktı. Moskova olaylarının zayıf inançlıları utandırdığı ve kuşku içinde olanlara mücadele meydanındaki durumu doğru olarak değerlendirmede yardım ettiği umulabilir. Gerek kansız aydınların mutlakiyet yönetimi altında genel seçimler yapılabilmesi olanağı ile ilgili düşleri, gerek kalın kafalı liberallerin Devlet Dumasının temel öneme sahip olduğu hakkındaki hayalleri uçup gitti.

Moskova olayları hakkındaki bilgimiz bugün (12 Ekim, eski takvim) henüz çok azdır. Bu bilgi, yabancı gazetelerin kısa ve çoğu zaman birbirleriyle çelişen haberleriyle ve yasal basının, hareketin başlangıcı hakkındaki sansürden geçirilmiş raporlarıyla sınırlanmaktadır. Kesinlikle olay şöyle bir nitelik taşımaktadır: Moskova işçilerinin mücadelesi, başlangıç aşamasında, geçen devrim yılında görenek haline gelen yola girmiştir; işçi hareketi, tüm Rus devrimine damgasını vurmuştur. Tek tek grev hareketleriyle başlayarak bir yandan yığın grevlerine, öte yandan sokak gösterilerine kadar gelişmiştir. Daha 1905 yı-

lında siyasal grev, hareketin tam gelişmiş bir biçimi olarak görünüyor ve gözlerimizin önünde başkaldırmaya dönüşüyordu. Rusya'daki tüm işçi hareketinin bugünkü kademesine (doğal olarak henüz hiç de son kademe değil) varması için on yıl gerekti, böylece hareket, ülkenin tek tek bölgelerinde birkaç gün içinde basit bir grevden devleşmiş bir devrimci patlamaya yükselmektedir.

Moskova'da mürettiplerin grevini, bize bildirildiğine göre, aydınlanmamış işçiler başlatmıştır. Bununla birlikte, hareket hemen ellerinden kaymış ve tüm meslek dalının hareketi haline gelmiştir. Öteki mesleklerden işçiler harekete katılmışlardır. İşçilerin kaçınılmaz olarak sokağa dökülmeleri, grev hakkında henüz bilgi sahibi olmayan arkadaşları yalnız haberdar etmek için bile olsa devrimci şarkıların ve sözlerin söylendiği siyasal bir gösteriye dönüşmektedir. Devlet Duması için yapılan alçakça "genel" seçimler komedisine karşı uzun süredir ortaya dökülmeyen kızgınlık patlayıverdi. Yığın grevi, mücadelecilerin gerçek özgürlük için seferber olmalarına yolaçtı. Moskova'da da kısa bir süre önce Petersburglu[78] öğrencilerinkine tam olarak benzeyen bir karar alan radikal öğrenciler meydana çıkıyor. Bu karar, özgür yurttaşları, uşak ruhu taşımayan memurların dilinde bütün açıklığıyla, Devlet Dumasını, halkla küstahça bir istihza olarak damgalıyor, cumhuriyet için, geçici devrimci bir hükümet tarafından tüm halkın seçtiği ve gerçekten kurucu meclis niteliğine sahip bir meclisin toplantıya çağrılması için mücadeleye çağırıyor. Proletaryanın ve devrimci demokrasinin ilerici unsurları için, çarın kaba asker güruhuna ve polisine karşı sokak savaşı başlıyor.

Moskova'daki hareket başka şekilde değil, bu şekilde gelişti. 24 Eylül (7 Ekim) cumartesi günü mürettiplerden başka bütün fabrikalar ve elektrikli tramvaylar grevde idiler. Fırıncılar greve başladılar. Akşam üzeri işçilerin ve

öğrencilerin yanında, "uzak duranlardan" büyük yığınların katıldığı (devrimci işçiler ve radikal öğrenciler halk gösterilerinde birbirlerini artık uzakta duran kimseler olarak görmüyorlardı) büyük gösteriler oldu. Kazaklar ve jandarmalar, göstericileri devamlı olarak birbirlerinden ayırıyorlardı, ama göstericiler her keresinde yeniden biraraya geliyorlardı. Kalabalık, polise ve kazaklara karşı direniyordu, tabancalar patladı ve birçok polis yaralandı.

25 Eylül (8 Ekim) pazar günü olaylar birdenbire tehdit edici bir yöne döndü. Saat 11'den itibaren işçiler caddelerde toplanmaya başladılar. Kalabalık, Marseillaise'i söylüyordu. Devrimci gösteriler yapıldı. Greve katılmaktan çekinen matbaalar tahrip edildi. Halk fırınlara ve silahçı dükkanlarına hücum etti: İşçiler yaşamak için ekmeğe ve özgürlük uğruna mücadele etmek için silaha gereksinmekteydiler (tıpkı Fransız devriminde söylenildiği gibi). İnatçı bir direnmeden sonra göstericiler Kazaklar tarafından dağıtılabildi. Tverskaya'da, genel valinin evinin dolaylarında gerçek bir savaş oldu. Filippov ekmek fabrikası önünde bir grup fırın işçisi toplanmıştı. Bu ekmek fabrikasının yöneticilerinin daha sonra bildirdikleri gibi, işçiler, öteki grevcilerle dayanışma halinde işlerini bıraktıktan sonra sessizce caddeye çıkmışlardı. Bir Kazak birliği kalabalığa hücum etti. İşçiler bir eve girdiler ve çatıya çıktılar, askerlere taş atmaya başladılar. Ev, kurallara uygun olarak sarıldı. Askerler işçilerin üzerine ateş etti. Bütün irtibatlar kesildi. İki bombacı bölüğü bir çevirme hareketine giriştiler, eve arkadan girdiler ve hasmın mevziini ele geçirdiler. 192 işçi tutuklandı, bunların arasında 8 kişi yaralıydı. İki işçi ölmüştü.[79] Polis ve jandarma arasında da yaralılar vardı; bir atlı jandarma yüzbaşısı öldürücü bir yara almıştı.

Kuşkusuz bu haberler çok eksikti. Bazı yabancı gaze-

teler tarafından yayınlanan özel telgraflara göre Kazakların ve askerlerin zulmü sınır tanımamaktaydı. Filippov ekmek fabrikasının yöneticileri hiç bir neden olmaksızın birliklerin yetkiyi aşma suçlarına karşı protestoda bulundu. Sözüne güvenilir bir Belçika gazetesi kapıcıların caddelerden kan izlerini silmekle uğraştıklarını bildirmektedir; gazete bu küçük ayrıntıyı, uzun raporlardan daha açık bir şekilde mücadelenin ciddiyetini gösteriyor diye yazmakta. *Vorwärts*[80] gazeteye ulaşan özel haberlere dayanarak, Tverskaya'da 10.000 grevcinin bir piyade taburuna karşı çarpıştığını bildirmektedir. Birlikler birçok salvo yaptı, ambulans arabalarına çok iş düştü; ölenlerin sayısı en az 50 kişi idi, yaralananların sayısı ise 600 olarak tahmin ediliyor. Tutuklananların bir kışlaya götürüldükleri, acımasız bir şekilde hayvanca dövüldükleri, iki sıra askerin arasından geçirilmeye zorlanarak dövüldükleri bildiriliyor. Sokak savaşı sırasında subayların kadınlar karşısında bile insana yaraşmayan bir acımasızlık ile davrandıkları bildirilmektedir (tutucu-burjuva *Temps*'in[81] özel muhabirinin 10 Ekim (27 Eylül) tarihinde Petersburg'dan çektiği telgraf).

Ertesi günler ile ilgili olaylar hakkında haberler gitgide daha azalmaktadır. İşçilerin kızgınlığı müthiş arttı, hareket büyüdü. Hükümet her önleme başvurarak haberleri yasaklamaya ve durdurmaya çaba harcıyor. Yabancı gazeteler, hükümet makamlarının yatıştırıcı haberleriyle (bu haberlere bir süre inanmaktadırlar) telefonla Petersburg'a iletilen haberler arasındaki çelişkiye açıkça işaret etmektedirler. Gaston Leroux, Paris'teki *Matin*[82] gazetesine sansürün herhangi bir şekilde telâşlanmaya neden olacak bir haberin yayılmasını engellemek hususunda mucizeler yarattığını telgrafla bildiriyor. 26 Eylül (9 Ekim) pazartesi, Rusya tarihinde en kanlı günlerden biri oldu diye yazıyor. Bütün büyük caddelerde, hatta genel valinin

evi önünde bile dövüşüldü. Göstericiler kızıl bayrak çektiler. Birçok ölü ve yaralı var.

Öteki gazetelerin haberleri çelişkilidir. Bir şey kesindir: grev yaygınlaşmıştır. Büyük işletmelerdeki hatta küçük fabrikalardaki işçilerin çoğunluğu greve katıldı. Demiryolcular grev yaptılar. Grev genel nitelik aldı (10 Ekim (27 Eylül) salı ve çarşamba).

Durum son derece ciddî. Hareket Petersburg'a sıçradı: San-Galli işçiler işi bıraktılar.

Şimdilik aldığımız bilgiler bununla bitiyor. Bu bilgiler kuşkusuz Moskova olayları üzerinde dörtbaşı mamur bir yargıya varmayı düşünmeye bile yeterli değildir. Bunların mutlakiyete karşı kesin proleter hücumunun bir provası olduğunu, ya da bu hücumun başlangıcını oluşturduğunu, tarafımızdan yukarda taslağı çizilen "her zaman kullanılan" mücadele yöntemlerinin Orta Rusya'nın yeni bir bölgesine yaygınlaştırılmasını gösterdiğini, ya da daha yüksek bir mücadele şeklinin ve kararlı bir başkaldırmanın başlangıcını oluşturduğunu söylemek olanağı yoktur.

Her türlü görünüşe göre, bu soruları yakın gelecek yanıtlayacaktır. Bunlardan biri kesinlikle şöyle olacaktır: ayaklanmanın büyümesi, mücadelenin genişlemesi, şekillerinin keskinleşmesi, aralıksız, gözlerimizin önünde gerçekleşmektedir. Rusya proletaryası kahramanca çabalarla, silahlı başkaldırmanın hangi yönde gelişmekte olduğunu ve kuşkusuz ilerde gelişeceğini, bazan bir yerde, bazan bir başka yerde göstererek yolunda ilerlemektedir. İşçi yığınlarının oluşturduğu hareket daha bu günden çarlığa en ciddî darbelerini vurmaktadır. İç savaş şiddetle inatçı ve her yerde gelişen partizanlar savaşı biçimini almıştır. İşçi sınıfı düşmana rahat vermemektedir, sınaî hayatı birdenbire durdurmakta, yerel yönetim mekanizmasını sürekli olarak hareketsiz bırakmakta, tüm ülkede

bir güvensizlik atmosferi yaratmakta ve mücadele için devamlı olarak yeni güçler yetiştirmektedir. Hiç bir devlet böyle bir hücuma dayanamaz. Daha önceki yandaşlarının birbiri ardından kendisinden uzaklaştığı kokuşmuş çar hükümeti, bu hücuma daha da az karşı koyabilir. Bu arada, liberal monarşist burjuvaziye, mücadele, çok inatçı göründüğü, onu, iç savaş, yaşadığı ülkede korku verici güvensizlik karşısında ürküttüğü halde, devrimci proletarya için bu durumun devamı, mücadelenin sürüp gitmesi, önemli hayatî bir zorunluluktur. Burjuvazinin ideologları arasında, devrimci yangını, barışçı, yasal ilerleme ile ilgili vaızlarıyla söndürmeye çalışan ve siyasal bunalımı köreltmek ve keskinleştirmemek isteyen kimseler meydana çıkmaya başladıkları halde, burjuva özgürlük sevgisinin sadakattan yoksun niteliğinden hiç bir zaman kuşku duymamış olan sınıf bilincine sahip proletarya şaşmaz bir şekilde ilerleyecek, köylülüğü kendisiyle birlikte sürükleyecek ve çar birliklerinin saflarının parçalanmasına neden olacaktır. İşçilerin kararlı mücadelesi, sürekli grevler, gösteriler ve orda burda başgösteren ayaklanmalar, bütün bunlar, bir tür deneme savaşları ve çarpışmalardır ve orduyu ister istemez siyasal hayata, ama bununla birlikte devrim ile ilgili soruların çevresi içine sokmaktadır. Mücadeleden elde edilen deneyimler, öteki koşullar altında yıllarca yapılan propagandadan daha hızlı ve daha esaslı bir biçimde aydınlatır. Savaş bitmişti, ama hükümet, savaş tutsaklarının ve Mançurya ordusunun dönüşünden açıkça korkuyordu. Bu ordunun devrimci düşünceleri konusundaki haberler artıyordu. Mançurya ordusunun asker ve subayları için Sibirya'da tarımsal koloniler kurma tasarıları, sadece tasarı olarak kalma durumunda olsa bile, kaynaşmayı ister istemez artıracaktı. Seferberlik, barış antlaşmasının imzalanmasına karşın, sona erdirilmedi. Orduya yalnız ve yalnız devrime karşı

gereksinme duyulduğu her gün biraz daha açıkça ortaya çıkıyordu. Bu koşullar altında biz devrimciler, seferberliği selâmlamaya katlanmasak bile, ona karşı en ufak bir itirazımız yoktu. Hükümet mücadeleye sürekli olarak yeni kıtalar sokmak pahasına kararı ertelemekle, her gün biraz daha büyük sayıda kıtayı iç savaşa ayırmakla tüm bunalımların nedenini ortadan kaldırmamakta, tersine, bunalımların temelini genişletmektedir. Hükümet, ertelemeyi, mücadele alanının kaçınılmaz bir şekilde genişletilmesi ve mücadelenin sertleşmesi pahasına sağlamaktadır. En geri, en bilisiz ve en cesareti kırılmış ve siyasal bakımdan en ilgisiz olanları, mücadele için harekete geçirmektedir. Savaş ise, bunları aydınlatacak, sarsacak ve canlandıracaktır. İç savaş bu durumda ne kadar uzun sürerse, karşı-devrimci ordudan bir tarafsız elemanlar yığınını ve bir savaşçılar çekirdeğini devrim için koparıp ayıracaktır.

Rus devriminin tüm gidişi, son aylar içinde, bugün erişilen kademenin en yüksek kademe olmadığını ve olamayacağını göstermektedir. Hareket 9 Ocaktan bu yana yükseldiği gibi, daha yüksek bir düzeye çıkacaktır. O zaman ilk kez, siyasal istemler için harekete geçen güçlü işçi yığınlarının dayanışması ve kararlılığıyla dünyayı hayretlere sokan bir hareket gördük. Ama bu hareket devrimci bakımdan henüz son derece bilinçsizdi ve silahlanma, askerî hazırlık yönünde tümüyle çaresiz bir durumdaydı. Polonya ve Kafkasya yüksek düzeyde bir savaşın örneğini vermiştir, çünkü proletarya, kısmen silaha sarılmıştı ve savaş uzun süren bir savaş niteliğini aldı. Odessa başkaldırması, burda başarı için yeni ve önemli bir koşulun eklenmesiyle ötekilerden ayrılmıştır: askerlerin bir bölümünün halkın tarafına geçmesi. Gerçi henüz hemen bir başarıya ulaşılmamıştır; "deniz ve kara birliklerinin işbirliği" ile ilgili zor görev (düzenli birlikler için

de en güç görevlerden biri) sorunu henüz çözüme kavuşturulmamıştır. Ama bu sorun ortaya atılmıştır ve bütün işaretler Odessa olaylarının tek bir olay olmayacağını göstermektedir. Moskova grevi, bize, mücadelenin, kararlılığı ile gericileri uzun zaman sevindirmiş olan "gerçekten Rus" olan bir bölgeye yayıldığını göstermektedir. Bu nedenle bu bölgedeki devrimci eylem çok büyük bir öneme sahiptir, çünkü orda Rusya'nın hiç bir yerinde olmadığı kadar hareketsiz ve göreli olarak küçük bir alanda büyük sayıda yoğunlaşmış olan proleter yığınları ilk kez savaşa girdiler. Hareket, Petersburg'da başladı ve tüm Rusya'nın bütün kenar bölgelerini kapladı, Riga'yı, Polonya'yı, Odessa ve Kafkasları harekete geçirdi, şimdi de yangın Rusya'nın "kalp"ine sıçradı.

Yüzkarası Devlet Duması komedisi, mücadeleye kararlı ve gerçekten ilerici sınıfın gerçekten devrimci eylemi karşısında daha da aşağılık bir durumda görülüyordu. Proletaryanın, kendisinden sık sık sözettiğimiz devrimci demokrasi ile birleşmesi gerçek haline geldi. Petersburg ve Moskova'da devrimci sosyal-demokrasi sloganlarını benimsemiş olan radikal öğrenciler, Devlet Dumasına giren "meşrutiyetçi-demokratik" reformcular rezaletini nefretle reddeden ve mutlakiyetle çekişmeli bir pazarlığa oturmaya değil, Rus halkının lânetlenmiş düşmanına karşı gerçekten kesin mücadeleye doğru çekildiklerini hisseden tüm demokratik güçlerin öncüsüdür.

Bütün bu liberal profesörlere, rektörlere, prorektörlere ve bütün bu Trubetzkoylar, Manuylovlar ve diğerlerinin topluluğuna bakalım... Bunlar, liberalizmin, meşrutiyetçi-demokratik partinin en iyi insanları, en idealist, en kültürlü, kişisel çıkarlarından en uzak, çıkarların dolaysız etkisine ve paranın nüfuzuna en az bağlı olan insanlar. Peki bu en iyi insanlar nasıl hareket ediyorlar? Kendilerine seçimle verilen ilk gücü, üniversite yöneti-

mi gücünü nasıl kullanıyorlar? Devrimden ödleri kopuyor, hareketin keskinleşmesi ve yaygınlaşmasından korkuyorlar, yangını söndürüyorlar, vicdanları uyuşturmaya çalışıyorlar, bunun için de hakettikleri tokata, yani Prens Mesçerskilerin övgüsüne kavuşuyorlar.

Bu insanlar, burjuva biliminin darkafalı temsilcileri, gereği gibi cezalandırıldılar. Moskova Üniversitesini kapattılar, çünkü üniversitede de bir kırımdan korkuyorlardı. Böylelikle sokakta çok daha büyük bir kırıma, çok daha çabuk neden oldular. Devrimi, üniversitede boğmak istiyorlardı, sokakta tutuşturdular. Şimdi ellerini ovuşturarak toplantı özgürlüğünün zorunluluğuna inandırmaya çalıştıkları Bay Trepov ve Romanov ile birlikte tam bir açmaza düştüler: Üniversite kapatılırsa sokak kavgaları açılmış olacak; üniversite açılırsa yeni ve daha kararlı özgürlük mücadelecileri yaratacak olan devrimci mitingler için bir tribün açılmış olacak.

Bu liberal profesörlerin Devlet Dumamız için vardıkları yargı örneği ne kadar öğreticidir! Bu iki kuruşluk bilim Don Kişotlarının yüksek okullar deneyiminden sonra "üniversitenin yazgısı"ndan duydukları kaygı gibi, liberallerin ve kadetlerin "Dumanın yazgısı"ndan kaygı duyacakları şimdi açık değil midir? Liberallerin ve kadetlerin, Dumayı, barışçı, yasal ilerleme ile ilgili daha da geniş ve daha da tiksindirici bir propagandadan başka bir şey için kullanmayacakları şimdi açık değil midir? Dumanın devrimci bir meclise dönüşmesi umutlarının ne kadar gülünç olduğu şimdi açık değil midir? Ne özellikle Duma için, ne özellikle üniversiteler için olmayan, tersine tüm eski otokratik düzene etkide bulunacak bir tek yöntemin, yani *Moskovalı işçilerin yönteminin,* halk ayaklanması yönteminin bulunduğu açık değil midir? Sadece o, gerek Manuylovların üniversiteler için toplantı özgürlüğü istemlerini, gerek Petrunkeviçlerin Dumada halkın özgürlüğü

istemlerini gerçekleştirebilir; o, halka gerçek özgürlüğü sağlayabilir.

Moskova olayları toplumsal güçlerin gerçek gruplaşmasını göstermiştir: liberaller, radikalleri devrimci mücadeleden vazgeçirmek için, hükümetten radikallere koştu. Radikaller proletarya saflarında mücadele etti. Bu dersi unutmayalım: bu aynı zamanda doğrudan doğruya Devlet Duması ile ilgilidir.

Petrunkeviçler ve öteki kadetler, mutlakiyet Rusya'sında, parlamentoculuk oynayadursunlar, işçiler, halkın gerçek özgürlüğü için devrimci mücadeleyi sürdüreceklerdir.

Moskova ayaklanması nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, devrimci hareket şimdi herhalde daha güçlü olarak ortaya çıkacak, daha geniş bir bölgeyi kapsayacak, ve yeni güçler toplayacaktır. Çar birliklerinin şimdi Moskova'da tam bir zafer kutladıkları kabul edilse bile, bu türden daha birkaç zafer ve çarlığın tam bir yıkılışı gerçek olacaktır. Bu, serfliğin, mutlakiyetin, ve kara gericiliğin bırakmış olduğu tüm mirasın gerçek bir yıkılışı olacaktır. Yoksa, liberal burjuvaların ve ötekilerinin kendilerini kandırdıkları kokuşmuş hırdavatın zayıf, korkak, ikiyüzlü yama bohçası olmayacaktır. Yarınki postanın, ayaklanmanın bir kez daha bastırıldığı haberini getirdiği kabul edilse bile, gene şöyle bağıracağız: Bir kez daha, yaşasın ayaklanma!

1905
Werke, Bd. 9, s. 345-353

MOSKOVA OLAYLARININ ÖĞRETTİKLERİ

Moskova proletaryasının siyasal grevde ve sokak savaşlarında çok göze çarpar bir biçimde ifadesini bulan

devrimci atılımı henüz gevşemedi.[83] Grev devam ediyor. Moskovalı meslektaşlarına karşı sempatilerini göstermek için Petersburglu mürettipler kısmen greve gitti. Bugünkü hareketin gelecek met dalgasına kadar çekileceği mi, yoksa uzun süren şekiller alacağı mı henüz kestirilemez. Fakat Moskova olayları şimdiden bazı sonuçlar —bunlar arasında son derece öğretici niteliğe sahip olanlar vardır— vermişlerdir ve bu sonuçlar üzerinde durmak gerekir.

Moskova'daki hareket, genel olarak, devrimci işçilerin çarlığın silahlı güçleriyle kesin bir savaşına kadar varmamıştır. Bunlar iç savaşta belki kısmen bir askerî gösteri niteliğinde öncü kıtaları tarafından yapılan küçük çarpışmalardı. Savaşın sonucunu belirleyecek savaşlardan biri değildi. Bir hafta önce ileri sürdüğümüz iki olasılıktan* birincisi, yani kesin saldırının başlangıcıyla değil, bir provasıyla karşı karşıya olduğumuz tahmini doğru çıkar gibi gözükmektedir. Ama bu prova gene de tarihsel dramın tüm aktörlerini tam boyutları içinde gösterdi ve böylece bu dramın olası, hatta kısmen kaçınılmaz gelişmesini apaçık ortaya çıkardı.

Moskova olayları, ilk bakışta salt akademik nitelik taşıyan olaylarla başladı. Hükümet üniversiteye kısmî bir "özerklik", daha çok görünüşte özerklik hediye etti. Bay profesörler, özyönetim hakkını elde ettiler. Öğrenciler toplantı hakkına sahip oldular. Böylelikle genel mutlakiyetçi-feodal baskı sisteminde küçük bir delik açıldı. Bu delikten, hemen beklenmeyen bir güçle devrimci bir nehir akmaya başladı. Siyasal çelişkileri köreltmek ve soyulanları soyguncularla "barıştırmak" için bağışlanan acınacak bir ödün, küçük bir reform, gerçekte mücadelenin güçlü bir şekilde doruklaşmasına ve katılanların artması-

* Bkz: s. 195-204. —Ed.

na yolaçtı. Öğrenci toplantılarına işçiler akın etti. Halk, devrimci gösteriler yaptı, bunlar arasında özgürlük mücadelesinde başı çeken sınıf, proletarya ağır basıyordu. Hükümet kıyameti koparıyordu. Profesörler için özyönetimi elde etmiş bulunan "sağlam" liberaller ne yapacaklarını şaşırmışlardı ve devrimci öğrencilerden kamçılarını şaklatan polis hükümetine döndüler. Liberaller, özgürlükten, ona ihanet etmek için, öğrencileri mücadelenin genişlemesinden ve keskinleşmesinden alıkoymak ve jandarmanın uşakları ve kara-yüzlerin, Bay Trepov ve Romanov'un karşısında "düzen" hakkında vaazlar vermek için yararlanıyorlardı! Liberaller özyönetimden, halkın celladının avukatları olarak üniversiteyi, bu kamçılı kahramanlar tarafından izin verilen "bilim" tapınağını kapatmak için yararlandılar. Öğrenciler bu tapınağı kirletmişlerdi, çünkü onlar "ayaktakımını" mutlakiyetçi çete tarafından "yasaklanan" sorunların tartışılması için içeriye almışlardı. Kendilerini yöneten liberaller, halka, özgürlüğe ihanet ediyorlardı. Çünkü üniversitede kan dökülmesinden korkuyorlardı. Alçakça korkuları yüzünden de gereği gibi cezalandırıldılar. Devrimci üniversiteyi kapatmakla sokakları devrime açtılar. Acınacak ukalâlar, hiç bir işe yaramayan kişilerle Glazovlarla yarışırcasına bir yüksek eğitim kurumundaki yangını söndürmeyi başardıkları için şenlik yapmak istiyorlardı. Ama gerçekte büyük bir sanayi kentinde yangın çıkardılar. Bu kendini beğenmiş herifler, işçilerin öğrencilere gitmesini yasakladılar. Böylelikle öğrencileri devrimci işçilere çekmekten başka bir şey yapmadılar. Bütün siyasal sorunları, yüzyıllarca eski bürokrat kafalarıyla doldurulmuş tavuk kümeslerinin açısından değerlendiriyorlar ve öğrencilere bu kümesi bağışlamaları için yalvarıyorlardı. İlk rüzgâr, genç ve özgür devrimci unsurların bir kıpırdanışı, kümesi toptan unutturmak için yetti; sonra rüzgâr kabardı ve tüm

bürokrasinin ve Rus halkının, kara-yüzlere karşı, çar mutlakiyetine karşı yönelen bir fırtına oldu. Şimdi bile, ilk tehlike uzaklaştıktan ve fırtına açık bir şekilde yatıştıktan sonra mutlakiyetin uşakları kanlı Moskova günlerinde açılmış olan uçurumu düşünürken korkudan titremektedirler. Bay Menşikov (30 Eylül tarihli) uşak ruhlu *Novoye Vremya*[84] adlı gazetesinde: "şimdilik yangın yok, ama kuşkusuz şimdiden yangın kundakçılığı yapanlar var" diye mırıldanmaktadır. "Şimdilik devrim yok, ama şimdiden bir devrim başlangıcı var. Nisanda tanıtladığım gibi [yani Bay Menşikov'un tanıtladığı gibi] 'devrim yolda', o zamandan beri ne büyük bir ilerleme yaptı! Halk unsuru, temele kadar altüst edildi..."

Evet, Trepov ve Romanov hain liberal burjuvalarla birlikte tam bir açmaza düştüler. Üniversite açılırsa, devrimci mitingler için bir tribün sağlanmış olur ve sosyal-demokrasiye değeri ölçülemeyecek bir hizmet görülmüş olur. Üniversite kapatılırsa, sokak kavgası açılmış olur. Bizim kamçılı şövalyelerimiz dişlerini gıcırdatarak dönüp duruyorlar: Moskova Üniversitesini yeniden açıyorlar, sokak gösterilerinde düzeni sürdürmeyi öğrencilere bırakmak istermiş gibi davranıyorlar. Şimdi partilere göre sosyal-demokratlara, sosyalist-devrimcilere vb. bölünmüş olan ve öğrenciler "parlamento"sunda gerçek siyasal temsilcilikler yaratan (şundan eminiz ki, bu arada devrimci özyönetim ile yetinmeyecekler, derhal ve ciddî olarak devrimci ordunun birliklerini oluşturmaya ve silahlandırmaya gideceklerdir) öğrencilerin özyönetimini gözaltında bulundurmaktadırlar. Trepov ile birlikte liberal profesörler de, bugün öğrencileri daha mütevazı olmak için kandırma çabası içinde dönüp durmakta, yarın kamçılı şövalyelerden daha yumuşak olmalarını yalvararak istemek çabası içinde dönüp duracaklardır. Bunlardan birinin ve ötekinin nasıl dönüp durduğunu görmek bize çok büyük bir zevk

vermektedir, çünkü siyaset ordusunun kumandanları ve siyaset kaçakları, ordan oraya sıçramaya başladıkları zaman, taze bir devrimci rüzgâr esiyor demektir.

Ama bu haklı gururun ve haklı sevincin dışında gerçek devrimciler Moskova olaylarından daha fazla bir şey çıkarmalıdırlar: Rus devriminde hangi toplumsal güçlerin etkili olduğu ve nasıl bir etkide bulundukları —etkilerinin biçimleri hakkında daha kesin bir kavrayış— konusunda açıklık. Tüm devrimin sınıfsal bakımdan olağanüstü tipik ve karakteristik bir tablosunu elde etmek için, Moskova olaylarının siyasal bakımdan birbirlerini izleyişlerini gözönünde canlandırmak yeter. Olaylar şöyle bir seyir izledi: eski düzende bir delik açıldı; hükümet, deliği küçük ödünlerin aldatıcı "reformların" vb. yamalarıyla kapatmaya çalışıyor. Yatışma yerine, mücadelede yeni bir keskinleşme ve genişleme görülüyor. Liberal burjuvazi yalpalıyor, devrimcileri devrimden, polisleri gericilikten vazgeçirmek için dönüp duruyor; başında proletarya olduğu halde devrimci halk sahneye giriyor ve yeni bir siyasal durum yaratıyor; zaptedilen daha yüksek düzeyli ve daha geniş savaş alanında düşmanın tahkimli mevzilerinde yeni bir delik açılıyor ve hareket aynı yol üzerinde sürekli olarak yükseliyor. Kısa bir süre önce *Moskovskiye Vedomosti*'nin[85] haklı olarak belirttiği gibi hükümetin gözlerimizin önünde bütün bir hat boyunca çekildiğini görmekteyiz. Bir liberal gazete[86] de incelikten yoksun olmayan bir şekilde şu sözleri ekliyordu: Artçı savaşları vererek bir çekilme hareketi. Liberal Berlin gazetesi *Vossische Zeitung*'un[87] Petersburg muhabiri 3 (16) Ekimde Trepov'un özel kalem müdürüyle yaptığı bir görüşme hakkında bir telgraf çekti. Polis faresi muhabire şöyle diyordu: "Hükümetten tutarlı bir biçimde uygulanan bir plan beklenmemelidir, çünkü her gün, önceden kestirilmeyen olayları getirmektedir. Bugünkü hareket zorla bastırılamaz, hükümet, güç-

lükleri ustalıkla yenmek zorundadır, buna iki ay, hatta iki yıl devam edebilir."

Evet, hükümetin taktiği tümüyle açıklığa kavuştu. Bu taktik kuşkusuz ustalıkla hareket etmek ve ardçı savaşları vererek geri çekilmektir. Bu, mutlakiyetin çıkarları bakımından çok doğru bir taktiktir. Devrimciler hükümetin esas olan şeylerden vazgeçmeksizin hükümetin çekilebileceğini daha uzun zaman, çok uzun zaman unuturlarsa, bu, büyük bir hata, felâket getirici bir düş olur. Almanya'da 1848 yılındaki tamamlanmamış, melez devrim örneği —*Proletari*'nin gelecek sayısında bir daha ele alacağımız ve anımsatmaktan hiç bir zaman yorulmayacağımız bir örnek— hükümetin bir kurucu meclis (sözcüğü sözcüğüne) çağırmaya gidecek kadar gerilediği zaman bile, son ve sonucu belirleyecek bir savaşta devrime karşı bir zafer kazanmak için yeterli güçleri eli altında bulunduracağını göstermektedir. İşte bu nedenle Moskova olaylarının, iç savaşımızın çarpışmalarının uzun dizisi içindeki bu son çarpışmanın incelenmesinde, olayların gidişini ılımlı bir şekilde değerlendirmek, en büyük enerji ve kararlılıkla uzun ve şiddetli bir mücadeleye hazır olmak, daha başlangıçta geride kalmış olan müttefiklerden kaçınmak zorundayız. Kesin bir mücadeleye girilmediği, düşmanın daha başka yararlı, ve tehlikesiz geri çekilmeler için çok büyük bir alana sahip olduğu, her gün biraz daha ciddî mücadelelerin sürdürüldüğü bir dönemde, böyle bir dönemde bu tür müttefiklere karşı yakınlık, onlarla bir anlaşmaya varma girişimleri, ya da sadece onları belirli koşullar altında desteklemek, sadece ahmaklık değil, aynı zamanda proletaryaya ihanet de olabilir.

Gerçekte liberal profesörlerin Moskova olayları öncesinde ve olaylar sırasındaki tutumları bir raslantı mıdır? Meşrutiyetçi-Demokratik Partinin[88] tümü bakımından bir istisna ya da bir kural mıdır? Bu davranışta liberal bur-

juvazinin bu grubunun özel çizgileri mi ifade edilmektedir, yoksa burada bu sınıfın bir bütün olarak temel çıkarları mı sözkonusudur? Bu konuda sosyalistler arasında iki ayrı fikir olamaz ama sosyalistlerin tümü gerçekten sosyalist, tutarlı bir taktik uygulamayı bilmemektedirler.

Sorunun özünü daha açık bir şekilde ortaya koymak için liberallerin taktiklerini kendi ağızlarından aktarıyoruz. Rus basınının sütunlarında doğrudan doğruya sosyal-demokratlara karşı, hatta dolaysız olarak sosyal-demokratlar hakkında fikir ifade etmekten çekinmektedirler. Ama Berlin'de yayınlanan *Vossische Zeitung*'un, kuşkusuz, liberallerin görüşlerini açık olarak ifade eden ilginç bir makalesini aşağıya alıyoruz:

"Verilen özerkliğe —kuşkusuz çok geç— karşın, Petersburg ve Moskova üniversite ve yüksek okullarında daha sömestri başında başlayan ve Moskova'da bunun yanında geniş bir işçi hareketinin eşlik ettiği şiddetli öğrenci huzursuzlukları, Rus devrimci hareketinin yeni bir aşamasının başladığına işaret etmektedir. Öğrenci toplantılarının oluş tarzı ve alınan kararlar, öğrencilerin, sosyal-demokrat önderlerin, üniversiteleri miting alanı haline getirmek ve böylece devrimi geniş halk tabakalarına taşımak ile ilgili sözlerini izlediklerini göstermektedir. Bunun nasıl gerçekleştirileceğini Moskovalı öğrenciler ortaya koymuşlardır. Üniversite binasına işçileri ve üniversite ile hiç bir ilgisi olmayan kimseleri öyle bir kalabalık halinde davet etmişlerdir ki, öğrencilerin kendileri azınlığa düşmüşlerdir. Kuşkusuz bu yöntem varolan koşullar altında uzun zaman uygulanamaz. Hükümet bu tür toplantılara tahammül etmektense üniversiteleri kapatmayı yeğ tutacaktır. Bu o kadar açıktır ki, ilk bakışta sosyal-demokrat önderlerin böyle bir sloganı ortaya atacakları anlaşılmaz görünmektedir. Bunun nereye varacağını biliyorlardı, ama üniversitenin hükümet tarafından kapatılmasına çaba gösterdiler. Peki niçin? Çünkü bu önderler, *liberal* harekete her türlü olanaklarla engeller çıkarmayı amaçlamaktadırlar. Kendi güçleriyle büyük bir siyasal eylem uygulayacak durumda olmadıklarını kabul etmektedirler, bu nedenle liberaller ve radikaller de bir şey yapmasınlar, çünkü

bu, sözde sosyalistlere zarar verir. Proletarya, haklarını kendi çabasıyla elde etmelidir. Rus sosyal-demokrasisi bu bükülmez (*unbeugsame*) taktiğinden çok gurur duymalıdır, ama yan tutmayan her gözlemcide çok kısa görüşlü olduğu izlenimini bıraksa gerektir; bu taktiğin Rus sosyal-demokrasisini zafere götürmesi güçtür. Böyle bir taktiği sürdürmesi halinde, üniversitelerin kaçınılmaz duruma gelen kapatılması olayı ile ne kazanacağını kestirmek olanaksızdır. Ama üniversite ve yüksek okulların devamı ise bütün ilerici partiler için çok önemlidir. Uzun süren öğrenci ve profesör boykotları zaten Rus kültüründe ağır yaralar açtı. Akademik öğrenim faaliyetlerinin yeniden başlaması ivedi bir zorunluluktur. Özerklik, profesörlerin öğretim mesleğini serbestçe yürütmelerini olanak içine sokmuştur. Bu nedenle tüm üniversite ve yüksek okulların profesörleri, öğretim faaliyetlerinin enerjik olarak yeniden başlaması zorunluluğu üzerinde birleşmişlerdir. Profesörler, öğrencileri sosyal-demokrat sloganlar uygulamaktan vazgeçirmek için bütün nüfuzlarını kullanmaktadırlar."

Yukardaki açıklamayla burjuva liberalizmi ile (meşrutiyetçi-demokratlar) sosyal-demokratlar arasındaki mücadelenin anahatları yeter bir açıklıkla çizilmiş oldu. Liberal hareketi rahatsız etmeyin! Yukarıya alınan makalede mükemmel bir şekilde ifade edilen slogan budur. O halde, bu liberal hareket neden ibarettir? Bir *geriye dönüş hareketinden* — çünkü profesörler akademik özgürlükten yararlanıyorlar ve çok bilinçli olarak devrimci değil *karşı-devrimci* propaganda için yararlanıyorlar; bu özerklikten, yangını canlandırmak için değil söndürmek için, mücadele alanını genişletmek için değil, Trepov ile barışçı bir işbirliği yönünde kesin mücadeleden alıkoymak için yararlanıyorlar. "Liberal hareket" mücadelenin keskinleşmesi karşısında devrimcilikten gericiliğe (bunu uygulamada gördük) yön değiştirdi. Kuşkusuz, liberaller, Trepovların ve Romanovların, öteki hizmetkârlarının saflarına güvensizlik taşıdıkları ölçüde bize belirli bir yarar sağlamışlardır. Bu yarar, bizim saflarımıza getirdikleri yalpalamalarla neden oldukları zararın gerisinde ancak şu koşullar

altında kalmaz: kendimizi meşrutiyetçi-demokratlardan geri dönülmez bir biçimde ayırırız ve bu kimselerin her tutarsız adımını çekinmeden teşhir ederiz. Bugünkü ekonomik düzendeki egemen durumlarını bilen, bilmekten ziyade çoğu zaman hisseden liberaller, devrime de egemen olma çabası içindedirler ve devrimin en kaba bir yamalı bohça durumundan çıkarılarak devam ettirilmesi, genişletilmesi ve keskinleştirilmesi yönündeki her hareketi, liberal hareketin *"engellenmesi"* olarak nitelendirmektedirler. Trepov tarafından izin verildiği nitelikteki akademik özgürlüğün geleceğinden korkarak, bugün devrimci özgürlüğe karşı mücadele etmektedirler. Hükümetin yarın polis tarafından kuşa çevrilmiş bir şekilde vereceği yasal "toplantı özgürlüğü" korkusundan, bizi bunlardan, bu toplantıları gerçekten proletaryanın amaçları için kullanmaktan uzak tutacaklardır. Devlet Dumasının geleceğinden korkup eylül toplantısında boykot fikrine karşı çıkarak akıllıca bir ılımlılık gösterdiler. Bununla, Devlet Dumasında işimizi görmemize engel olmayın demek istiyorlar.[89]

Sosyal-demokrasi için bir utanç konusu olarak itiraf etmek gerekir ki, marksizmin doktriner, hayata yabancı bir deformasyonu sonucu olarak, saflarından tuzağa düşen oportünistler çıktı. Bu bir burjuva devrimidir yargısında bulunuyorlardı, bu nedenle... bu nedenle, burjuvazi çarlıktan ödünler koparmayı başardığı ölçüde geri çekilmeliyiz. Yeni hıristiyanlar, Devlet Dumasının gerçek anlamını bugüne kadar görmemişlerse, bunun nedeni kendileri de çekildikleri için meşrutiyetçi-demokratların geriye doğru hareketlerini doğal olarak görmemiş olmalarıdır. İskracıların Devlet Duması ile ilgili yasanın yayınlanmasından bu yana geri çekilmeleri tartışılamayacak bir gerçek. Devlet Dumasından önce meşrutiyetçi-demokratlarla bir anlaşmayı gündeme koymayı düşünmüyorlardı. Devlet Dumasından sonra, sorunu, yalnızca teorik olarak

değil, aynı zamanda doğrudan doğruya pratik olarak ortaya koyuyorlar (Parvus, Çerevanin ve Martov). Devlet Dumasından önce demokratlara oldukça sert koşullar ileri sürüyorlardı (halkın silahlanmamasında vb. işbirliğine kadar). Devlet Dumasından sonra koşulları derhal yumuşattılar ve kara-yüzlerin ya da liberallerin dumasını devrimci bir dumaya dönüştürme vaadi ile yetindiler. Devlet Dumasından önce resmî kararlarında, kimin halk tarafından seçilmiş kurucu meclisi toplantıya çağıracağını ortaya atıyorlar, şöyle yanıt veriyorlardı: ya geçici devrimci hükümet ya da temsil yetkisine sahip organlardan biri. Devlet Dumasından sonra geçici devrimci hükümeti sildiler, şimdi şöyle söylüyorlar: "halkın demokratik (meşrutiyetçi-demokratlar türünden mi?) örgütleri, ya da... ya da Devlet Duması. Böylece iskracıların büyük ilkelerine nasıl uyduklarını uygulamada görmüş bulunuyoruz; bu, bir burjuva devrimidir, dikkat edin yoldaşlar, burjuvazi bu devrimden yüzçevirmesin!

İlk kez Devlet Duması Yasasından sonra, meşrutiyetçi-demokratların ciddî politik anlarda taktiklerinin *gerçekte* nasıl göründüğünü ortaya koyan Moskova olayları, aynı zamanda sosyal-demokrasinin tarafımızdan nitelendirilen oportünist takımının kaçınılmaz bir şekilde burjuvazinin uydusu haline geldiğini göstermiştir. Biz şöyle diyorduk: kara-yüzlerin ve liberallerin Devlet Duması. Bir Yeni Hıristiyana bu sözler dehşet verici görünüyor, çünkü o kara-yüzlerin Devlet Duması ile liberallerin Devlet Duması arasındaki farkı çok önemli görüyor. Ama Moskova olayları, bu parlamento-öncesi dönemde hiç bir ilgisi olmadan ön plana ilerleyen bu "parlamento" fikrinin ne kadar yanlış olduğunu açığa çıkardı. Gene Moskova olayları liberal kaçakların eylemli bir şekilde Trepov'un rolünü oynadıklarını gösterdi. Dün Trepov'un tasarrufuyla kapatılan üniversite, bugün Manuylov ve Trubetskoy

tarafından kapatılmaktadır. "Duma" liberallerinin de bir yanda Trepov ve Romanov, öte yanda devrimci halk arasında gidip gelecekleri açık değil midir? Liberal kaçakların en küçük ölçüde desteklenmesinin bile ancak politikanın safdillerine emanet edilebileceği açık değil midir?

Parlamento sisteminde daha liberal partiyi birkaç liberale karşı desteklemek sık sık zorunlu olur. Parlamenter bir düzen için yapılan devrimci mücadelede, Trepov'u devrimle "uzlaştırmak" isteyen liberal kaçakları desteklemek ise bir hıyanettir.

Moskova olayları, *Proletari*'nin sık sık sözettiği toplumsal güçlerin uygulamada gruplaştığını göstermektedir. Sosyalist proletarya ve devrimci burjuva demokrasisinin öncüsü *mücadele* etmişlerdir. Liberal monarşist burjuvazi *müzakere* etmiştir. İşçi yoldaşlar, Moskova olaylarının öğrettiklerini inceleyin, daha dikkatle inceleyin. Tüm Rus devriminde de işler işte böyle gidecektir, başka türlü değil. Biz, bilinçli bir biçimde işçi sınıfının çıkarlarını ifade eden ve kendiliğinden yığınların arkasından yürümeyen gerçek bir sosyalist partiye daha sıkı bir şekilde sarılmalıyız. Mücadelede devrimci demokrasiye güvenebilir, sadece onunla anlaşmaya izin verebilir ve bu anlaşmayı ancak mücadele alanında Trepov ve Romanov'a karşı gerçekleştirebiliriz. Bütün gücümüzle devrimci demokrasinin öncüleri, öğrenciler dışında, hareketleri sadece genel bir demokratik nitelikte olmayan (şimdi her kaçak kendisine demokrat adını veriyor) ama gerçekten devrimci bir nitelik taşıyan geniş halk yığınlarını, yani köylü yığınlarını seferber etmeliyiz. Mutlakiyet yandaşlarının saflarına güvensizlik taşıyan liberallerin ve meşrutiyetçi-demokratların aynı zamanda attıkları her adımda kaçınılmaz olarak bizim de saflarımızda yalpalanmalar meydana getirmek için çaba harcayacaklarını daima düşünmeliyiz. Tüm tavuk kümeslerini, tüm liberal dumaları hırdavat odasına

fırlatıp atacak olan açık bir mücadele, ancak böyle bir mücadele ciddi bir öneme, kesin bir öneme sahiptir. Bu nedenle bir an bile kaybetmeyerek yeni mücadelelere, daima yeni mücadelelere hazırlanın! Herkes bulabildiği ile silahlansın, derhal, lânetlenmiş mutlakiyete karşı özveri dolu bir enerji ile mücadele etmeye hazır olan savaşçılardan birlikler kurun. Olayların her halde ve kaçınılmaz olarak yarın ya da öbür gün isyana teşvik edeceğini düşünün! Buradaki sorun o zaman silahlı ve birleşik mi hareket edeceğiniz, yoksa şaşırmış ve parçalanmış bir durumda mı bulunacağınızdır.

Moskova olayları, bir kez daha, bununla yüzüncü kez ikircikli olanlara karşı çıkmıştır. Olaylar, yığınların devrimci faaliyetlerini daima küçümseme eğiliminde olduğumuzu göstermiştir. Sözkonusu devrimci faaliyetler, yalpalamaya başlayan, barış antlaşmasından ve Duma armağanından sonra ayaklanma inançlarını kaybetmeye başlamış olan birçoklarından bir başka şey öğretmiş olacaktır. Hayır, ayaklanma şimdi inanılmaz bir hızla büyüyor ve güçleniyor. Yanında 9 Ocağın ve anılarda yaşamaya lâyık olan Odessa günlerinin çocuk oyuncağı kalacak olan önümüzdeki patlama, hepimizi görev başında bulsun![90]

1905
Werke, Bd. 9, s. 375-384

SİYASAL GRUPLAŞMANIN İLK SONUÇLARI[91]

(PARÇA)

Şimdi hızlı yaşıyoruz. Önce burjuvazinin siyasal bilincini uyandırmanın *görevimiz* olduğu zamanlar çoktan (devrimde kullanılmayan alışılmış zaman hesabına göre hiç de uzak olmayan) geçti. Hatta, burjuvaziye siyasal muhalefet olarak örgütlenmede yardım etmenin görevi-

miz olduğu zamanlar da artık geçti. Şimdi burjuvazi uyanmış, örgütlenmiştir ve gündemde tümüyle başka bir görev bulunmaktadır. Bu görev, devrimin yedi millik adımlarıyla olanak içine girmiş ve gerçek olmuştur — çarla anlaşma görevi (sermayenin görevi), ihanet içinde olan sermayeyi etkisiz kılma görevi (emeğin görevi).

Devrimci halkın başında yürüyen, "yol arkadaşları"nı ortaçağsal ve serfliğe dayalı durumlara karşı uyandırmak, sarsmak ve harekete geçirmek, bu arada daha az devrimci yol arkadaşlarından ayrılmak ve daha devrimcilere dönmek yükümlülüğüne sadık olan devrimci proletarya, bu görevi üzerine almıştır. Sosyal-demokratlar tarafından yönetilen devrimci proletarya, Dumayı değil, burjuvazinin ağzı laf yapan radikallerinin düşüncesizlik, gençlere özgü olan deneyim noksanlığı ve gereğinden fazla gayretkeşlikleri nedeniyle ağızlarından kaçırdıkları Duma boykotu ile ilgili vaatleri ve sloganları "ciddiye aldı". Proletarya dolaysız ve açık olarak silahlı ayaklanma bayrağını açarak; yalnızca en geniş ajitasyonu geliştirmekle kalmayıp, doğrudan doğruya sokak savaşları (Moskova'da) başlatarak; böylelikle radikal gençlikle, geniş, sınıfsal bakımdan henüz tamamen belirlenmeyen, ama tarif edilemez bir biçimde ezilen ve sömürülen halk yığınının, özellikle köylülerin bu öncüsüyle kardeşlik bağları kurarak boykot sözünü gerçekliğe kavuşturdu. Sosyalist proletarya herhangi bir anlaşma, herhangi bir sözleşme olmaksızın devrimci burjuva demokrasisinin uyanmış tabakalarıyla bir savaş amacı etrafında birleşti. Büyük (bir tek olay bakımından değil, bir işaret bakımından büyük) Moskova günlerinde, proletarya ve devrimci demokratla mücadele etti, bu arada liberaller, osvobojdenyeciler ve meşrutiyetçi-demokratlar mutlakiyetle pazarlık ediyorlardı.

1905
Werke, Bd. 9, s. 401-402

DEVRİMCİ RİGA'NIN ÜLTİMATOMU

Baltık eyaletlerindeki olaylara büyük bir ilgi göstermeyi âdet edinen Alman gazeteleri, aşağıda belirtilen öğretici bir olay üzerinde bilgi vermektedirler. Diğer yüksek okullarda meydana gelen olaylar Riga politeknik okulunda da meydana gelmektedir. Öğrenci toplantıları, siyasal gösterilere dönüşmektedir. Öğrenciler, devrimin bir savaş gücü olarak örgütlenmektedir. Liberal önderler yüzlerini buruşturmakta ve hükümetin zayıflığı hakkında bir şeyler homurdanmaktadır. Ama Livonya eyaletinde durum mülk sahibi baylar için o kadar kötuleşmiştir ki, işleri ne köylüler, ne işçiler, ne de öğrencilerle başa çıkamayan hükümete bırakmaksızın mülkleri için silahlı bir muhafız gücü örgütlendirme yoluna gitmişlerdir. Baltık baronları bütün ciddiyetleriyle iç savaşı örgütlendirmektedirler: duraksamaya kapılmaksızın kiralık askerî birlikler kurmakta, bunları iyi kalite seri ateşli tüfeklerle silahlandırmakta ve geniş mülklerine dağıtmaktadırlar. Şimdi de ortaya çıkmaktadır ki Baltık eyaletlerinde bulunan Alman üniversite öğrencilerinden bir kısmı bu birliklere katılmıştır. Letonyalı ve Rus öğrenciler kuşkusuz öğrenci üniforması içindeki bu kara-yüzlere karşı boykot ilân etmekle kalmamışlar, aynı zamanda mülk sahipleri tarafından örgütlendirilen bu kara-yüzler birliklerine öğrencilerin katılması olayını araştırmak için bir özel komisyon kurmuşlardır. Bu komisyonun iki üyesi, köylüler arasında araştırma yapmak üzere köylere gönderilmiştir. Hükümet iki delegeyi tutuklattırmış ve Riga hapisanesine atmıştır.

Bunun üzerine Letonyalı ve Rus öğrenciler harekete geçmişlerdir. Çok büyük bir toplantı yapılmıştır. Enerjik bir karar alınmıştır. Toplantıya çağrılan politeknik rektöründen tutukluların bırakılması için derhal önlem al-

ması istenilmiştir. Karar açık bir ültimatom ile sonuçlanmaktadır: tutuklular üç gün içinde belirtilen saatte serbest bırakılmazlarsa, öğrenciler Rigalı işçilerin yardımıyla her türlü araca başvurarak serbest bırakılmalarını sağlayacaklardır.

O sırada vali Riga'da bulunmamaktadır, genel valilik yetkilerini sağlamak amacıyla Petersburg'a gitmiştir. Vali vekili korkuya kapılmış ve diplomatik bir biçimde "güç durum"dan kurtulmuştur. Rektörü ve iki tutukluyu getirtmiş (20 Ekim tarihli *Vossische Zeitung* böyle yazıyor) ve bunlara hareketlerinin yasadışı olduğunu bilip bilmediklerini sormuştur. Öğrenciler doğal olarak hareketlerinde yasal olmayan bir şey görmedikleri yanıtını vermişlerdir. Bunun üzerine vali vekili, onlara bu tür yasaya aykırı hareketlerden sakınmalarını —bunu bir Riga gazetesi haber vermiş olmalı— önemle öğütlemiş ve iki tutukluyu serbest bırakmıştır.

Baltık baronlarına bağlı olan muhabir üzüntüyle şu sözleri eklemektedir "Öğrencilerin ve onların arkasında bulunan yığınların gözünde hükümet ültimatom karşısında boyun eğmiştir. Tarafsız kimselerin de izlenimi böyledir."

1905
Werke, Bd. 9, s. 408-409

RUSYA'DA DURUMUN BUNALIMA DOĞRU YÖNELMESİ

Liberal Berlin gazetesi *Vossische Zeitung* bu başlık altında aşağıdaki ilgi çekici haberi vermektedir:

"Çarlar devletinde olaylar, önüne geçilemeyen bir güçle ilerlemektedir. Her tarafsız gözlemci ne hükümetin, ne herhangi bir muhalefet partisinin ya da devrimci bir partinin diz-

gınleri elinde tutmadığını açıkça görse gerektir. Ansızın ölen Prens Trubetskoy, Rus yüksek okullarındaki öğretmenler, öğrencileri, üniversiteleri siyasal miting meydanlarına dönüştürmek kararının kendilerini götürdüğü tehlikeli yoldan çevirmek için boşuna girişimlerde bulundu. Öğrenciler Prens Trubetskoy'un anısını heyecanla yadediyorlar, yığınlar halinde onun cenaze alayına katılıyorlar, cenaze merasimini büyük bir siyasal gösteriye döndürüyorlar. Ama yabancı unsurları üniversiteden uzak tutma öğüdünü dinlemiyorlar. Petersburg Üniversitesinde, Yüksek Maden Okulunda, öğrencilerin çoğu zaman azınlıkta kaldığı ve sabahın erken saatlerinden akşam geç saate kadar devam eden dev mitingler yapılıyor. Bu arada coşturucu, heyecanlı söylevler verilmekte ve devrimci şarkılar söylenmektedir. Bundan başka, arasıra, Rus liberallerine bir raslantı olarak değil, bükülmez tarihsel yasalar nedeniyle yapışıp kalan "kararsızlık"larından dolayı iyice hakaret edilmektedir.

"Tarihe dayanan gerekçelerine karşın tamamen tarih-dışı olan bu kınamalarda bir trajedi vardır; çünkü liberaller, Rusya'da bütün partiler için çok önemli olan kurtuluş çabalarını tehlikeye sokabilecek kararsızlıklar gösterme fırsatına henüz sahip olmamışlardır. Onların yaşamlarını engelleyen yaptıkları değil çektikleridir. Hükümet, işçi huzursuzluklarında ve genel kaynaşma karşısında olduğu gibi bütün bu olaylar karşısında *ne yapacağını bilememektedir* [orijinal metinde italiktir]. Yeniden kuvvetli bir kan alma operasyonu planlamakta ve hareketin Kazakların hücumları için olgunlaşmasını beklemektedir. Ama durum böyle bile olsa, iktidar sahiplerinden hiç biri, bu hareketin daha şiddetli bir hoşnutsuzluk dalgasına yolaçıp açmayacağını bilmemektedir. General Trepov bile kendi durumundan emin değildir. Dostlarına karşı, kendini ölüme adanmış gördüğünü, yönetiminden olumlu bir sonuç beklemediğini saklamamaktadır. "Yalnızca kendim için bir yükümlülük olarak gördüğüm şeyi yapıyorum ve bu yükümlülüğü sonuna kadar yerine getireceğim" demektedir.

"Polis makamı yöneticisinin bu tür sonuçlara varması çarların tahtı için çok üzüntü verici bir durum olsa gerektir. Gerçekte, Trepov'un bütün çabalarına, sayısız komisyon ve konferansların canlabaşla çalışmalarına karşın gerginliğin yalnızca azalmamakla kalmadığını, tersine arttığını kabul etmekten kendimizi alamıyoruz. Nereye bakılırsa bakılsın, her yanda durum

daha kötü ve daha tehlikeli olmuştur, durum her tarafta bir bunalıma yönelmiştir."

Durum hakkında yapılan bu değerlendirme birçok gerçekleri, ama aynı zamanda birçok liberal ahmaklığı içermektedir. "Liberaller, Rusya'da bütün partiler için çok önemli olan kurtuluş çabalarını tehlikeye sokabilecek kararsızlıklar gösterme fırsatına henüz sahip olmamışlardır." Gerçek mi bu? Bu zavallı liberaller öteki partilerden neden daha sık ve serbest olarak kendilerini ifade etmek *olanağını bulabildiler*? Hayır! Öğrenciler kendilerini meşrutiyetçi-demokratlardan özenle ayırdıkları ve bu meşrutiyetçi-demokratları halkın gözünden düşürdükleri zaman, proletarya ile ilişkileri sonucu keskinleşen sağlam bir devrimci içgüdüyle hareket etmektedirler. Yarın, bize, büyük, dünya tarihinde yeri olacak özgürlük mücadeleleri getirmektedir. Özgürlük mücadelelerinin bir kez daha yenilgiye uğraması olasıdır. Ama bu yenilgiler işçi ve köylüleri daha derinden sarsacak, bunalımı daha da doruklaştıracak, özgürlük davasının kaçınılmaz son zaferini daha da güçlü kılacaktır. Monarşist ve mülk sahipleri liberalizminin burjuva sülüklerinin bu zafere asılıp kalmamaları, Avrupa'da sık sık olduğu gibi bu zaferin özellikle büyük burjuva bayların yararına olmaması için tüm gücümüzü kullanacağız. İşçi ve köylülerin bu zaferinin, sonuna kadar, mutlakiyetin, monarşinin, bürokrasinin, militarizmin ve serfliğin bütün kurumlarının tümüyle yokedilmesine kadar götürülmesi için tüm gücümüzü kullanacağız. Ancak böyle bir zafer proletaryaya gerçek silahlarını verecektir ve bunun üzerine Rus demokratik devrimini, Avrupa'nın toplumsal dönüşümüne bir başlangıç yapmak için, Avrupa'yı ateşe vereceğiz.

1905
Werke, Bd. 9, s. 412-414

PETERSBURG İŞÇİ KONSEYİNDE SEÇİMLER[92]

(PARÇA)

Devrimin burjuva niteliği, doğal olarak, işçi semtlerinin zaman zaman ve beklenmedik bir şekilde radikal ve "gerçek-devrimci" burjuva gençliği kümelerinin "istilâsına uğrar". Bunlar ayaklarının altında sınıfsal bir destek hissetmeyen ve yeni bir atılımı, devrimin yeni bir hücumunu hissettikleri zaman proletaryaya, özgürlük için ciddiyetle mücadele eden biricik kitle olan proletaryaya içgüdüsüyle gelirler. Sosyalist-devrimci konuşmalar, işçi toplantılarında, proletaryanın içinde moralin yükseldiğini, proletaryanın uğradığı yenilgilerden sonra biraz kendine geldiğini ve kuvvetlerini topladığını, proletaryada, eski düzene karşı mücadeleye yolaçan geniş ve derin bir kaynaşmanın yeniden başladığını ilân eden bir tür fırtına kuşlarıdır.

1907
Werke, Bd. 12, s. 54

MARX'IN DR. KUGELMANN'A MEKTUPLARININ RUSÇA ÇEVİRİSİNE ÖNSÖZ[93]

(PARÇA)

Mektuplardaki teorik açıdan çok ilginç olan öteki bölümler, Marx'ın çeşitli yazarlar hakkındaki yargılarıdır. Marx'ın —canlı bir biçimde yazılmış, hırsla dolu ve bütün büyük ideolojik akımları derin bir ilgi ile açıklayan ve bunların tahlilini veren— bu düşüncelerini okuduğunuz zaman, büyük bir düşünürün sözlerini dinlemekte olduğunuzu kavrarsınız. Dietzgen üzerine dokunularak geçilen

görüşlerden ayrı olarak prudoncular (s. 17)[94] üzerine yapılan yorumlar, okurun özel dikkatini gerektirir. Toplumsal karışıklık dönemlerinde "proletarya kalabalığı içine" atılan ve işçi sınıfının görüş açısını kavramak ya da proletarya örgütlerinin "sıradan üyeleri" arasında direngen ve ciddî çalışmayı sürdürme yeteneğinde olmayan "parlak" genç burjuva entelektüelleri, birkaç kalem darbesinde dikkate değer bir canlılıkla gözler önüne serilmektedir.[95]

1907
Werke, Bd. 12, s. 96

ÖĞRENCİ HAREKETİ VE BUGÜNKÜ SİYASAL DURUM

Petersburg Üniversitesi öğrencileri grev çağrısında bulundu. Başka birçok yüksek okullar katıldılar. Hareket şu anda Moskova ve Harkov'a geçti. Yabancı ülkeler ve Rus gazetelerinin ve Rusya'dan gelen özel mektupların haberlerine dayanılarak, oldukça geniş bir *akademik* hareketle karşı karşıya bulunduğumuz yargısına varabiliriz.[96]

Eski Rusya'ya, devrim-öncesi Rusya'sına doğru geriye! Bütün bu olaylar özellikle bundan sözediyorlar. Eskiden olduğu gibi gerici hükümet, üniversiteleri geme vurmaya çalışmaktadır. Mutlakiyetçi Rusya'da öğrencilere karşı yürütülen sonu gelmeyen kavga, gerici bakan Schwarz'ın —"Başbakan" Stolipin ile tam anlaşma halinde yürütülen— 1905 güzünde öğrencilere vaadedilen (o zaman mutlakiyet devrimci işçi sınıfının baskısı altında Rus yurttaşlarına neler "vaadetmedi"!), mutlakiyetin "yapacak daha önemli işleri" oldukça, öğrencilerin yararlandıkları, ve kaldırılması için saldırıya geçmek zorunda olduğu —çünkü hükümet mutlakiyet olarak kalmıştı— özerk-

liğe karşı bir sefer biçimini aldı.

Daha önce liberal basının yakındığı ve şikâyet ettiği gibi —bu kez birkaç oktobrist ile birlikte— profesör baylar şikâyet etmekte ve sızlanmakta, hükümete irticaın yolundan yürümemesini, "sarsıntılardan takatsız düşmüş ülkeye" "reformlar yoluyla barış ve düzen sağlaması" için olağanüstü fırsattan yararlanmasını yalvarıp yakarıyorlar; öte yandan öğrencilere, ancak irticaa yardım etmek demek olan yasaya aykırı hareketlere başvurmamaları vb., vb. için yalvarmaktadırlar. Bütün bunlar, ne adî eski yöntemler, ve 20 yıl önce, geçen yüzyılın seksenlerinde başımızdan geçmiş olanları ne kadar canlılıkla gözlerimizin önüne getiriyorlar! Bugünkü durum, tek başına, geçmiş olan üç devrim yılıyla olan ilişkisinin dışında gözönünde bulundurulursa o dönemle olan benzeyiş özellikle çarpıcıdır. Çünkü Duma pek az değişmiş bir şekilde devrimden önceki güçler ilişkisini (ilk bakışta böyle görünmekte) tamamen aynen ifade etmektedir: saraydaki ilişkilerini, yakın dostu olan devlet memuru üzerindeki etkisini, her türlü temsil organlarına yeğleyen vahşî mülk sahibinin egemenliği; koruyucularına karşı sadakatsizlik göstermeye cesaret edemeyen tüccarlar (oktobristler) aracıyla bu devlet memurunun desteklenmesi; çoğu zaman bağlılıklarını tanıtlamaya çaba gösteren ve iktidar sahiplerine yaptıkları yumuşak uyarıları, liberalizmin siyasal faaliyeti olarak adlandıran burjuva aydınlarının "muhalefeti". Dumadaki işçi temsilcileri proletaryanın kısa süre önce açık yığın mücadelesiyle nasıl bir rol oynadığını çok yetersiz bir biçimde anımsamaktadırlar.

Bu koşullar altında öğrencilerin ilksel-akademik mücadelelerine önem verebilir miyiz sorusu ortaya çıkmaktadır. Liberaller seksen yıllarının "politikası"na (burada politikadan sadece mizah anlamında sözedilebilir) batmışlarsa, bu, sosyal-demokratların akademik mücadeleyi şu

ya da bu biçimde desteklemeyi gerekli saydıkları zaman görevlerinin değerini düşürdükleri anlamına gelmez mi?

Bu soru, öyle görünüyor ki bazı yerlerde sosyal-demokrat öğrenciler tarafından ortaya atılmıştır. Hiç olmazsa gazetemizin müdürlüğüne bir grup sosyal-demokrat öğrencinin mektubu gelmiştir. Bu mektupta öteki noktalar arasında aşağıdaki görüşler ileri sürülmektedir:

"13 Eylülde bir öğrenci toplantısında, öğrencilere, tüm Rusya'da genel öğrenci grevi için çağrıda bulunmaya karar verildi ve bu çağrı Schwarz'ın saldırgan taktiği dürtüsü altında yapıldı. Grevin platformu akademik niteliktedir, toplantı Moskova ve Petersburg profesörler kurullarının özerklik için mücadelede attıkları "ilk adımları" bile selâmlamaktadır. Petersburg toplantısı tarafından hazırlanan akademik platformu anlayamıyoruz ve bugünkü koşullar altında öğrencileri, ileriye etkisi olan, faal bir mücadeleye yöneltmeyi kabul edilmez ve yersiz sayıyoruz. Öğrenciler için ancak genel siyasal eylemle koordine edilmiş, ama kesinlikle tek başına girişilmeyen bir eylem düşünüyoruz. Öğrencileri birleştirebilecek unsurlar eksik. Bunun sonucu olarak akademik bir eylem karşısında yer alıyoruz."

Bu mektubu kaleme alanların yaptıkları yanlış, ilk bakışta düşünülebilenden çok daha büyük siyasal anlama sahiptir, çünkü ileriye sürdüğü deliller, aslında, bu greve katılmadan çok daha kapsamlı ve önemli bir konuya değinmektedir.

"Öğrenciler için ancak genel siyasal eylemle koordine edilmiş, kesinlikle tek başına girişilmeyen bir eylem düşünüyoruz... Bunun sonucu olarak akademik bir eylem karşısında yer alıyoruz."

Bu tür bir tartışma temelden yanlıştır. Devrimci slogan —öğrencilerin proletarya ile koordine edilmiş siyasal eylemi için çaba harcamak vb.— burada, daima biraz da-

ha kapsamlı bir biçimde yürütülen, tüm yönleri içeren bir mücadele ajitasyonuna doğru canlı bir yol gösterme hareketinden, çeşitli hareket biçimlerinin çeşitli aşamalarına mekanik bir şekilde uydurulmuş olan cansız bir dogmaya dönüşmektedir. Koordine siyasal eylemi yalnızca ilân etmek ve devrimin öğretisinin "son sözünü" tekrar tekrar ileriye sürmek yeterli değildir. Bir siyasal eylem için ajitasyonda bulunmayı, ve bunun için tüm olanaklardan, tüm koşullardan ve özellikle şu ya da bu ilerici unsurların mutlakiyetle olan ve yığınların ilgisini uyandıran her anlaşmazlıktan *yararlanmayı bilmek* gerekir. Doğal olarak her öğrenci hareketini önceden zorunlu "aşamalar"a bölmek ve politikaya vb. "zamansız" geçişlerden korkarak bu aşamalardan noksansız bir biçimde geçilmesine dikkat etmek sözkonusu değildir. Böyle bir anlayış, tam anlamıyla zararlı bir ukalâlık olur, ve oportünist bir politikaya yolaçar. Bununla birlikte bunun karşıtı olan verilmiş bir yığın hareketinin fiilî durumunu ve gerçek koşullarını, bir sloganın yanlış ve esneklikten yoksun bir zihniyet içinde anlaşılmış olduğu için, hesaba katmamak da aynı şekilde zararlıdır: bir sloganın böyle bir kullanımı kaçınılmaz bir biçimde devrimci safsataya dönüşür.

Bir akademik hareketin siyasal hareketi itibardan düşürdüğü, ya da onu parçaladığı, kendisinden uzaklaştırdığı durumların bulunması mümkündür. Böyle bir durumda sosyal-demokrat öğrenci grupları doğal olarak ajitasyonlarını böyle bir harekete karşı yoğunlaştırmak yükümlülüğündedirler. Ama herkes görüyor ki, nesnel siyasal koşullar bugün başkadır:[97] Akademik hareket, yetersiz bir özerkliğe azçok alışmış bulunan yeni bir okuyan gençlik "kuşak"ının hareketinin başlangıcı *anlamını* taşımaktadır. Bu arada hareket, öteki yığın mücadelesi biçimlerinin bulunmadığı bir durumda, geniş yığınların sessiz, kendi içine kapanmış ve yavaş yavaş üç devrim yılının deneyimle-

rini *değerlendirdikleri* bir durgunluk döneminde başlamış bulunuyor.

Sosyal-demokratlar bu koşullar altında "akademik bir eylem"in karşısına çıkmak istedikleri takdirde ağır bir hata işlemiş olurlar. Hayır, bizim partimize bağlı olan öğrenci grupları tüm çabalarını bu hareketin desteklenmesine, bu hareketten yararlanılmasına ve genişletilmesine yöneltmek zorundadır. Hareketin ilkel biçimlerine sosyal-demokratlar tarafından sağlanan her başka destek gibi, bu destekleme hareketi de her şeyden önce ve bellibaşlı bir şekilde, bu çatışma şekli içinde *ilk* siyasal çatışmalarını yaşayan, çatışma yoluyla heyecanlanmış olan geniş yığınlar üzerinde ideolojik ve örgütlendirici bir etkiden ibaret olmalıdır. Çünkü son iki yıl içinde yüksek öğretim kurumlarına gelmiş bulunan okuyan gençliğin hayatı, politikadan hemen hemen tümüyle ayrılmış bulunuyordu: bu gençlik, sadece devlete sadık profesörler ve hükümet yanlısı basın tarafından değil, aynı zamanda liberal profesörler ve tüm kadet partisi tarafından da dargörüşlü akademik özerklik ruhu içinde yetiştirildi. Böyle bir gençlik için kapsamlı bir grev (bu gençler ne zaman büyük bir grevi örgütlendirmek durumunda olacaklar? Onlara yardım için elimizden geleni yapmak zorundayız, ama kuşkusuz biz sosyalistler bir burjuva hareketinin başarısını güvence altına alamayız) mücadele edenler anlasalar da anlamasalar da politik bir çatışmanın başlangıcıdır. Bizim görevimiz "akademik" protestocular yığınına bu çatışmanın nesnel olarak önemini açıklamaktır. Bu çatışmayı, *bilinçli* bir siyasal çatışmaya dönüştürmeye, sosyal-demokrat öğrenci gruplarının ajitasyon eylemlerini on katına çıkarmaya, *bütün* bu eylemi, üç yılın tarihinden devrimci öğretinin alınmasını, yeni bir devrimci mücadelenin kaçınılmazlığının kavranılmasını, ve bizim mutlakiyetin yıkılması, bir kurucu meclisin toplantıya çağrılması ile ilgili eski —bu-

nunla birlikte tümüyle zamana uygun— sloganlarımızın demokrasi kuşaklarımız tarafından yeniden tartışma konusu ve siyasal yoğunlaşmanın çekim noktası durumuna getirilmesini sağlayacak bir yöne *çevrilmesi* için çaba göstermeliyiz.

Sosyal-demokrat öğrenciler böyle bir çalışmayı hiç bir şekilde reddedemezler ve bu çalışma bugün ne kadar güç olursa olsun, şu ya da bu ajitatör şu ya da bu üniversitede, öğrenci birliğinde, toplantıda ne gibi başarısızlıklara uğrarsa uğrasın, onlara şunu deriz: kapıyı çalınız, açacaklardır! Siyasal ajitasyon çalışması hiç bir zaman boşa gitmez. Onun başarısı, derhal ve bir darbede çoğunluğu ya da koordine politik bir eyleme razı etmeyi sağlayıp sağlamamamızla ölçülmez. Bir sıçrayışta buna ulaşmamız mümkün olmayabilir; geçici yenilgilerle cesaretini kırmamak, tersine *çalışmasını* en güç koşullar altında sağlam, kararlı ve tutarlı bir şekilde sürdürmek için örgütlenmiş bir proletarya partisiyiz.

Tarafımızdan aşağıda yayınlanan Petersburg Öğrencileri Birliği Kurulunun çağrısı, öğrencilerin eylemci unsurlarının bile salt akademizme sıkı sıkı sarıldıklarını ve hâlâ kadet-oktobrist marşını söylediklerini, bunu kadet-oktobrist basının greve karşı en alçakça bir tavır takındığı bir zamanda, mücadelenin tam ateşli bir zamanında grevi tehlikeli, suçlulara yaraşır bir hareket vb. olarak ilân ettiği bir zamanda yapmaktalar. Bizim Petersburg parti komitemizin Ortak Kurula indirmeyi gerekli gördüğü darbeyi, doğru bulmaktan başka yapacak şeyimiz yok. (Bkz: "Partiden Haberler".)[98]

Bakan Schwarz'ın kırbaçları, öğrencileri, "akademik"lerden "politikacılar" durumuna getirmeye yetmiyor, yeni kadronun devrimci öğretimini tamamlamak için daha çok sayıda kara-yüz çavuşun akreplerine de gerek var. Baştan aşağı Stolipin'in politikasıyla, karşı-devrimin attığı her

adımda yetiştirilen bu kadronun eğitilmesi için biz sosyal-demokratlar da yorulmaksızın çalışmalıyız; çünkü biz, açıkça biliyoruz ki, kara-yüzlerin ve oktobristlerin Dumasıyla çok içten bağlar kurmuş mutlakiyetle, ulusal ölçekte, yeni burjuva demokratik çatışmalar, nesnel olarak kaçınılmaz olmuştur.

Evet, ulusal ölçekte, Rusya'yı geriye doğru sürüklemeye çalışan kara-yüzlerin karşı-devrimi, yalnızca devrimci proletaryanın saflarındaki yeni savaşçıları güçlendirmekle kalmıyor, aynı zamanda proleter olmayanların, yani burjuva demokratların saflarında yeni bir hareket doğuruyor (biz, kuşkusuz bununla *bütün muhalefetin* mücadeleye katılmasını değil, burjuvazinin ve küçük-burjuvazinin gerçekten demokratik, yani mücadele yeteneği olan unsurlarının katılmasını anlıyoruz). 1908 Rusya'sında başlayan öğrenci mücadelesi, siyasal bir belirtidir, karşı-devrim tarafından yaratılan bugünkü tüm durum için bir belirtidir. Binlerce, milyonlarca bağ, öğrenci gençliği orta burjuvazi, küçük-burjuvazi, küçük memur, köylünün belirli grupları, din adamları vb. ile bağlamaktadır. Piyotr Struve tarafından temsil edilen eski kadet, yarı toprak sahiplerinin birliğinden daha radikal olan "Kurtuluş Birlik"ini yeniden canlandırmak için 1908 ilkyazında girişimler yapıldığı zaman, güzün Rusya'da demokratik burjuvaziye en yakın bulunan gençlik yığını arasında kaynaşmalar başladığı zaman; satılık yazar müsveddeleri on kez artmış bir çılgınlıkla okulda devrime yeniden hücum ederlerken; rezil liberal profesörler ve kadet önderler, sevgili oktobristlerin canını sıkan ve oktobristleri, egemen oktobristleri "uzaklaştırabilecek" olan zamansız, tehlikeli, zararlı grev yüzünden inleyip sızladıkları zaman bunun bir tek anlamı vardır: cephane ambarında yeni patlayıcı madde birikmektedir! Yalnızca öğrenciler arasında irticaa karşı bir tepki doğmakla *kalmamıştır*.

Bu başlangıç ne kadar zayıf, ne kadar tohum halinde ve gelişmemiş bir biçimde olursa olsun, işçi sınıfı partisi ondan yararlanmak zorundadır ve yararlanacaktır. Devrimden önce yıllarca devrimci sloganlarımızı, önce gruplara, sonra işçi yığınlarına, sokağa, daha sonra barikatlara taşımayı bildik. Bugün de, günlük görev olan şeyi, koordine siyasal eylem hakkındaki lafları laf halinde kalmaksızın işlerliğe kavuşturmayı bilmek zorundayız, yani devrimci sloganlarıyla her yerde ve her yanda kitlelerde *siyasal ajitasyonu yürüten* sıkı sıkıya birleşmiş bir proletarya örgütünü harekete geçirmeliyiz. Bizim yüksek öğrenim gruplarımız bu örgütün öğrenciler arasında bu ajitasyonu belirli hareket platformunda yapmak için hücuma geçmek zorundadırlar.

Proletarya kendisini bekletmez. Ziyafetlerde, yasal derneklerde, üniversitelerde, temsil organlarının hitabet kürsülerinde çoğu zaman önceliği burjuvaziye bırakır. Ama yığınların büyük, ciddî devrimci mücadelesinde önceliğini bırakmaz. Bir mücadeleyi ortaya çıkaracak önkoşullar, içimizden birinin ya da ötekinin istediği hız ve kolaylıkta olgunlaşmazlar; ama önüne geçilmez bir biçimde olgunlaşırlar. Küçük akademik çatışmaların küçük başlangıcı da, büyük bir hareket noktasıdır, çünkü onu, bugün değilse bile yarın, yarın değilse bile öbür gün büyük gelişmeler izleyecektir.

1908
Werke, Bd. 15, s. 209-215

BUGÜNKÜ DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ
(PARÇA)

Liberal burjuvazi bizde karşı-devrim yoluna girmiştir. Bunu ancak fikir ve mücadele arkadaşlarını korkak-

ça terkeden Çerevanin ve *Golos Sotsiyal-Demokrata*'nın[99] başyazarı gibi kimseler bunu yadsıyabilmektedirler. Ama herhangi biri, burjuva liberallerin bu karşı-devrimci düşüncelerinden, gerici toprak sahiplerine karşı hoşnutsuzluklarının, gerici toprak sahipleriyle çalışmalarının ya da yeni bir atılımın olgunlaşma süreci sırasında burjuvazinin çeşitli fraksiyonlarının birbirleriyle rekabet ve mücadelesinin önemsiz olduğu sonucunu çıkarırsa, bu ağır bir hata, ters belirtili kusursuz bir menşevizm olur. Rus devriminin ve öteki ülkeler devrimlerinin deneyimleri çürütülemez bir biçimde şu noktayı tanıtlarlar: derin bir siyasal bunalımın önkoşulları çıktığı zaman, o zaman en küçük, devrimin gerçek merkezinden görünüşte çok uzak bulunan çatışmalar bile —neden olarak, bardağı taşıran damla, ruhsal durumda beklenmedik bir değişiklik olarak— büyük bir öneme sahip olabilirler. Zemstvo kampanyasının ve liberallerin 1904 yılındaki[100] dilekçelerinin 9 Ocak "dilekçesi" gibi kendine özgü ve salt proleter nitelikte bir dilekçenin öncüleri olduğunu anımsatalım. O zaman bolşevikler, zemstvo kampanyası dolayısıyla, bu kampanyanın proleter gösterileri için kullanılması gerektiğine karşı çıkmadılar, tersine, bu gösterilerin, zemstvoların toplantı salonlarıyla sınırlandırılmasını isteyenlere (yani bizim menşeviklerimize), zemstvo mensupları önünde yapılacak olan bu gösterileri en yüksek tipten gösteriler olarak sunmak ve gösteri planlarını, liberalleri korkutmayacak bir anlayışla hazırlamak isteyenlere karşı çıktılar. Bir başka örnek: öğrenci hareketleri. Artan miktarda ateş alabilen maddenin yığıldığı burjuva demokratik devrim döneminden geçmekte olan bir ülkede, bu hareketler, devlet yönetiminin herhangi bir dalında durum yüzünden ikinci dereceden bir çatışmadan farklı olarak daha geniş alanlara yayılan olaylar için kolaylıkla bir başlangıç noktası oluşturabilir. Bağımsız bir proleter sınıf politikası uygulayan sosyal-de-

mokrasi, kuşkusuz, ne öğrencilerin mücadelesine, ne de yeni zemstvo kongrelerine, çekişen burjuva fraksiyonları sorununa bağlanamaz, bu aile kavgalarına hiç bir zaman bağımsız bir anlam vermez vb.. Bununla birlikte sosyal-demokrasi tüm kurtuluş mücadelesinde önder rolü oynayan sınıfın partisidir ve bu nedenle her türlü çatışmalardan yararlanmak, onları alevlendirmek ve genişletmek, devrimci sloganlar için yürüttüğü ajitasyon faaliyetlerini onlarla birleştirmek, bu çatışmalardan edindiği bilgileri geniş yığınlara taşımak, bu bağımsız ve açık eylemleri kendi istemleriyle canlandırmak hususlarında kesin yükümlülük ve sorumluluğu vardır. 1793 yılından sonra Fransa'da, karşı-devrimci liberal burjuvazi meydana geldi ve o zamandan beri durmaksızın gelişti, ama gene de burjuvazinin çeşitli fraksiyonlarının içindeki çatışmalar ve mücadele, bu olaylardan sonra daha ikiyüz yıl boyunca, bazan bir, bazan başka biçimde yeni devrimlere neden oldu. Bu devrimlerde proletarya, daima temel itici gücü oluşturdu ve bu devrimi, cumhuriyetin kurulmasıyla *tamamladı.*

1908
Werke, Bd. 15, s. 273-274

ANİ BİR DEĞİŞİKLİK BAŞLANGICI MI?

12 Kasım tarihli Petersburg ve Moskova gazeteleri elimize geçtiği zaman, bu sayının sayfaları bağlanmıştı.[101] Yasal basının haberleri ne kadar yetersiz olursa olsun, bunlardan kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde şu gerçekler ortaya çıkıyordu: bir dizi kentte öğrenciler ölüm cezasını protesto etmek üzere toplantılar, bildiriler ve sokak gösterileri, hükümete karşı konuşmalar yapmışlardı.

Bütünüyle oktobristlerin zihniyetine göre yönetilen *Ruskiye Vedemosti*'nin[102] verdiği habere göre 11 Kasım Petersburg gösterisinde Nevski Prospekt'te bulunanlar *10.000 kişiden daha az değildi.* Aynı gazetenin bildirdiğine göre Petersburg tarafında "halkevinde birçok işçiler göstericilerin kortejine katılmışlardır. Tuçkov Köprüsünde kortej durmuştur. Polis tarafından yapılan çağrı, göstericileri yürümekten alıkoyamamış ve kalabalık, marşlar ve bayraklarla Vasilyev Adası üzerindeki Bolşoy-Prospekt'e doğru ilerlemiştir. Ancak üniversite önünde polis, kalabalığı dağıtmayı başarmıştır."

Polis ve asker doğal olarak gerçek Rus cellat çırakları gibi hareket ettiler.

Bu yadsınmaz demokratik atılıma ancak gelecek sayıda yer verebileceğiz, ama bu sayıda çeşitli partilerin gösteri konusundaki tutumları üzerine birkaç söz söylememiz gerekli. Ayın 11'inde gösterinin yapılmayacağını söyleyerek *yalan* haber veren *Ruskiye Vedemosti,* ayın 12'sinde sosyal-demokratların herhangi bir karar vermediklerini, bazı sosyal-demokrat milletvekillerinin reddeder biçimde konuştuklarını, yalnız Trudoviklerin[103] aldıkları kararda gösteriyi engellemeyi olanaksız bulduklarını bildirmektedir. Bizim sosyal-demokrat milletvekillerimize iftira eden bu haberin yalan olduğundan kuşkumuz yok. Olasılıkla *Ruskiye Vedemosti,* gösteriden vazgeçildiğini bildiren dünkü haberi gibi bu haberi de kötü niyetle uydurmuştur. *Golos Moskvi*[104] ayın 12'sinde şu haberi vermektedir: "Sosyal-demokratlar dışında tüm partilere bağlı milletvekilleri, öğrencilerin sokak eylemini doğru bulmamıştır."

Kadet ve oktobrist yayın organlarının "gerçekten çok ayrıldıkları" açıktır, çünkü bunlar "gösteriyi hazırlayan iplerin Tavris Sarayından[105] çekildiğini" ileri süren sağın kesinlikle mantıksız, gülünç yaygarasıyla şaşkına dönmüşlerdir.

Kadetlerin lâyık olmayan biçimde hareket ettikleri bir gerçek. *Reç*[106] ayın 11'nde, gösterinin yapıldığı günde, Kadet milletvekillerinin, gösteri yapmamaya teşvik eden bir çağrısını yayınladı. Gerek bu çağrıda, gerek *Reç*'in başyazısında gerçekten alçakça bir motivasyon ileri sürüldü: yas günlerini "karartmayalım"! "Gösteriler düzenlemek ve Tolstoy'un anısına bağlamak" saf oktobrist ruhuna göre "bir kimsede kutsal bir anı için içten bir bağlılık olmamasını" vb. gösteriyor demekti. (11 tarihli *Golos Moskvi*'nin hemen hemen aynı tümceleri içeren başyazısıyla karşılaştırınız.)[107]

Çok şükür kadetler demokrasiyi alçakçasına çelmelemeyi başaramadılar. Gösteri bütün bunlara karşın yapıldı. Ve polisin gazetesi olan *Rossiya*[108] bütün bunlardan sonra da kadetleri, çağrılarında "bozguncu bir unsur" olarak görmeyi başararak, her şeyden dolayı suçladığı zaman, Dumada oktobristler, aşırı sağcılar (Şulgin) gibi *Golos Moskvi*'nin sözlerine dayanarak kadetlerin *hizmetini* takdir ettiler ve onları "gösterinin karşıtı" olarak tanıdılar.

Rusya'daki kurtuluş hareketinin, kadetler tarafından yönetildiği sürece, kadetlerin ihanetlerine karşı kendisini güven altına almayı bilmediği sürece *umutsuz* bir dava olduğunu Rus devriminin tüm gelişiminden çıkarmayan bir kimse, bunu, günün politikasının gerçeklerinden, 11 Kasım gösterisinin tarihinden tekrar tekrar öğrenmelidir.

Demokratik atılımın ilk adımları atması ile, kadetlerin bayağılıkları başlamıştır.

Golos Moskvi'nin, işçilerin öğrencilere 14 Kasım tarihinde çok büyük bir gösteri düzenlenmesi önerisinde bulundukları haberini de belirtmek istiyoruz. Bunda bir gerçek payı olmalı, çünkü bugün (15 (28) Kasım) Paris gazeteleri, Petersburg'da işçi sendikaları birlikleri bürosu-

nun 13 üyesinin bir işçi gösterisini örgütleme *girişimi* nedeniyle tutuklandığını bildirmektedir.

1910
Werke, Bd. 16, s. 324-326

GÖSTERİLERİN BAŞLAMASI

Üç devrim yılından sonra —1905'ten 1907'ye kadar— Rusya üç yıllık bir karşı-devrim —1908'den 1910'a kadar—, üç yıllık Kara Duma, sınır tanımayan şiddet hareketleri ve haksızlık, kapitalistlerin işçilere karşı saldırısı, işçiler tarafından mücadele edilerek elde edilmiş hakların ortadan kaldırılması dönemini yaşadı. 1905 yılında ancak sarsılan, ama yokedilmeyen çarlık rejimi güçlerini topladı, III. Dumada mülk sahipleri ve kapitalistlerle işbirliği yaptı ve Rusya'da eski durumu iade etti. Kapitalistlerin işçiler üzerindeki baskısı daha da güçlendi, kentteki, özellikle kırlardaki memurlar, hukuku ihlâllerinde ve keyfî hareketlerinde daha küstahlaştılar, özgürlük mücadelecilerine karşı girişilen cinayetler daha acımasız ve ölüm hükümleri daha sıklaştı. Çar hükümeti, mülk sahipleri ve kapitalistler, başta proletarya olmak üzere, devrimci sınıflardan azgın bir şekilde devrimin *intikamını* aldılar — sanki karşıtlarını yoketmek için yığın mücadelesine ara verilmesinden yararlanmada aceleleri varmış gibi.

Bununla birlikte birçok savaşta yenilgiye uğratılan, bir süre baskı altında tutulan ama yok edile*meyen* düşmanlar vardır. Devrimin tümüyle zafere ulaşması çok mümkündür ve böyle bir zafer, çarlık monarşisini tümüyle yokedecek, feodal mülk sahiplerini yeryüzünden temizleyecek, tüm topraklarına bedelsiz sahip olacaktır, bürokratik yönetim yerine siyasal özgürlüğü geçirecektir. Bu şekil de-

ğiştirmeler yalnızca olanak içinde değildir, 20. yüzyılda her ülkede *zorunludur,* bunlar *tüm* Avrupa ülkelerinde az ya da çok uzun ve inatçı mücadele pahasına az ya da çok tamamlanmış bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Ama en mükemmelleri de dahil irticaın *hiç bir* zaferi, karşı-devrimin *hiç bir* zaferi çar mutlakiyetinin düşmanlarını, toprak sahibi ve kapitalist boyunduruğunun düşmanlarını yok *edemez,* çünkü bu düşmanlar, kentlerde büyük fabrika, kombina ve demiryollarında her gün biraz daha fazla toplanan milyonlarca işçidir. Bu düşmanlar, valiler ve zengin köylülerin, toprak sahipleri Dumasının, tüm toprak sahiplerinin ve askerî makamların *koruması altında* köylüleri topraklarından uzaklaştırmak için *yasal* haydutluk hareketlerinde birleşmelerinden sonra, hayatları birkaç kez güçleşen, yoksulluğa düşen köylülerdir. İşçi sınıfı, yoksul köylüler gibi düşmanlar, hiç bir zaman yokedilemezler.

Ve şimdi, her türlü olası kovuşturmalarla elden geldiğince boyunduruk altına alınan, ezilen, şaşkına döndürülen ve korkutulan *halk yığınlarının* karşı-devrimin üç yıllık sürekli azgınlığından sonra nasıl yeniden başını kaldırmaya başladığını, uyandığını ve mücadeleye başlamaya hazırlandığını görüyoruz. Üç yılın idamlar, kovuşturmalar, şiddet hareketleri mutlakiyetin onbinlerce "düşmanını" hayatlarından etti, diğer yüzbinlercesini hapislere sürükledi ya da sürgünlere gönderdi ve bunlardan daha çok sayıda kimseyi şaşkına çevirdi. Ama bugün milyonlarca insan, devrimden önceki kimseler değildir. Bu milyonlar Rusya tarihinde bugüne kadar *hiç bir zaman* bu kadar ikna edici, bu kadar açık-seçik dersler almamışlar, bu kadar yalın bir sınıf mücadelesi yaşamamışlardır. Bu milyonlarda yeniden derinden gelen ve köklü bir kaynaşmanın başladığı, bu yılın yaz grevinden ve bir süre önce yapılan gösterilerden anlaşılmaktadır.

Rusya'daki işçi grevi, gerek devrimin hazırlık aşamasında, gerek devrim sırasında proletaryanın, çağdaş toplumda biricik tutarlı devrimci sınıf olan bu ilerici sınıfın en yaygın mücadele aracı olmuştur. Bazan birbirlerini izleyen, bazan birarada çözülmeyen bir bütün halinde birleşen siyasal ve iktisadî grevler işçi yığınlarını kapitalistler sınıfı ve otokratik hükümet karşısında tek vücut haline getirmiştir. Bu yığınlar kaynaşmayı tüm topluma aktarmışlar, köylüleri mücadele için uyandırmışlardır.

1895 yılında ardı arası kesilmeyen grevler başladığı zaman halk devriminin hazırladığı dönemin başlangıcıydı. 1905 yılında bir tek ay içinde grevcilerin sayısı 400.000'i aştığı zaman, bu olay devrimin başlangıcı olmuştur. Yavaş yavaş düşmekle birlikte, üç devrim yılında grevcilerin sayısı (1905 yılında yaklaşık 3 milyon, 1906 yılında 1 milyon, 1907 yılında ¾ milyon) dünyanın herhangi bir ülkesinde daha önce hiç bir zaman bu kadar yüksek olmamıştı.

1908 yılında grevcilerin sayısı birdenbire sert bir gerileme (176.000) gösterdiği ve bu gerileme 1909 yılında daha da keskinleştiği (64.000) zaman, bu, birinci devrimin sonu, daha doğrusu devrimin birinci aşamasının sonu anlamını taşıyordu.

Ama şimdi, bu yılın yazından beri yeniden bir atılım başlamaktadır. İktisadî grevlere katılanların sayısı *artmakta* ve çok güçlü bir biçimde artmaktadır. Kara-yüzler irticaının *tümüyle* egemen olduğu dönem sona ermiştir. Yeni bir atılım dönemi başlamaktadır. 1905'ten 1909'a kadar *çekilmekte olan* (büyük aralıklar da olsa) proletarya tekrar güçlenmekte ve *hücuma* geçmeye başlamaktadır. Bazı sanayi dallarında canlanma derhal proletarya mücadelesinin canlanmasına yolaçmaktadır.

Proletarya başlamıştır. Ötekiler, burjuva, demokra-

tik sınıflar ve halk tabakaları faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ilımlı bir liberal olan I. Dumanın demokrasiye yabancı başkanı Muromzev'in ölümü, gösterilerin ilk çekingen başlangıcına yolaçmıştır. Lev Tolstoy'un ölümü —uzun bir aradan sonra ilk kez— *sokak gösterilerine* neden olmuş, bunlara büyük ölçüde öğrenciler, ama onların yanında işçiler katılmışlardır. Tolstoy'un toprağa verilmesi gününde bir dizi fabrika ve atelyede işin bırakılması, gösteri grevlerinin başlangıcını —çok mütevazı bir başlangıç da olsa— göstermektedir.

Son zamanlarda, Vologda ve Serentuyi'de devrim sırasındaki kahramanca mücadeleleri yüzünden kovuşturmaya uğrayan, zorunlu çalışmaya mahkûm edilen yoldaşlarımıza işkence eden çarın zindancıbaşılarının hayvanlıkları öğrenciler arasındaki kaynaşmayı daha da artırdı. Rusya'nın her yanında toplantılar ve gösteriler yapıldı, polis zor kullanarak üniversiteye girdi, öğrencilere kötü muamelede bulundu, öğrencileri tutukladı, huzursuzluklarla ilgili gerçeğe saygı gösteren en küçük sözcüklerinden dolayı gazeteler aleyhine kovuşturma açtı, bununla birlikte huzursuzlukları artırmaktan başka bir şey yapamadı.

Proletarya başladı. Demokratik gençlik, faaliyetleri sürdürüyor. Rus halkı yeni mücadele için uyanıyor. Yeni bir devrime doğru yürüyor.

Mücadelenin başlangıcında hemen görüldü ki, 1905 yılında, çarların iktidarını sarsan ve bu yaklaşan devrimde yokedecek olan güçler ortadan kalkmamıştır. Gene mücadelenin başlangıcında hemen *yığın* hareketinin önemi kendisini gösterdi. *Yığınlar* ayağa kalkar kalkmaz, bir kez milyonlar harekete geçer geçmez hiç bir cinayet, hiç bir kovuşturma, hareketi durduramıyor, bunlar mücadeleye daima yeni savaşçı saflarını çekmektedirler. Hiç bir tedhişçi komplosu, ezilmiş kitlelere kâr etmemektedir. Yığınlar bir kez ayağa kalktı mı, yeryüzünün hiç bir gücü on-

ları durduramamaktadır.

Şimdi ayağa kalkmaya başladılar. Bu atılım belki hızlı, belki yavaş ve aralıklarla ilerleyecek, ama her halde devrime yolaçacaktır. Rus proletaryası, 1905 yılında herkesin önünde yürümüştü. Bu şanlı geçmişini akıldan çıkarmayarak şimdi her gücünü, örgütünü, partisini, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisini yeniden kurmak, güçlendirmek ve daha da geliştirmek zorundadır. Partimiz şimdi güç günler geçiriyor, ama o yenilmez proletarya gibi yenilmez.

O halde yoldaşlar iş başına! Her yerde örgütler kurmak, işçiler arasında sosyal-demokrat parti hücreleri oluşturmak, siyasal ve iktisadî ajitasyonu geliştirmek için harekete geçiniz. İlk Rus devriminde proletarya halk yığınlarına özgürlük için nasıl savaşılacağını öğretmişti, ikinci devrimde onları zafere götürmelidir!

1910
***Werke*, Bd. 16, s. 361-364**

DEVRİMCİ ATILIM
(PARÇA)

Ama 1910 yılının sonundan bu yana göze çarpar bir dönüm noktası başlıyor. Liberal Muromzev'in ve Lev Tolstoy'un ölümü dolayısıyla yapılan gösteriler ve öğrenci hareketi yeni bir rüzgârın esmeye başladığına, demokrat yığınların ruhsal durumunda belirli bir değişikliğin ortaya çıktığına açıkça işaret etmektedir. 1911 yılı, bize, işçi yığınlarının yavaş yavaş *saldırıya* geçtiğini göstermektedir: grevcilerin sayısı 100.000'i bulmuştur. Çeşitli yönlerden, karşı-devrimin zaferi sonucu olarak meydana gelen yorgunluğun, uyuşukluğun geçtiğini, yeniden devrim *rotasına* girildiğini gösteren işaretler gelmektedir. RSDİP'-

nin 1912 Ocağındaki tüm Rusya kongresi durum muhakemesinin sonucu olarak "geniş demokratik çevrelerde ve ilk planda proletaryanın saflarında siyasal bir canlanma kendini hissettiriyor; 1910-1911 yıllarındaki işçi grevleri, gösterilerin ve proletarya hareketlerinin başlaması, kent burjuva demokratları arasında bir hareketin meydana çıkması (öğrenci grevleri) vb., bütün bunlar, yığınların 3 Haziran rejimine karşı gelişen devrimci tavırlarının görünüm biçimleridir". (Bkz: Kongre ile ilgili haber, s. 18.*)

1912
Werke, Bd. 18, s. 92

DEMOKRAT ÖĞRENCİLERİN PARTİLER KARŞISINDAKİ DURUMU
(PARÇA)

Bugünlerde *Pravda*'da, (bkz: n°)[109] "Öğrenciler Arasında Eğilimler" üzerinde son derece değerli malzeme sağlayan öğrenci M.'nin bir makalesine dikkati çektik. Öğrencilerin partiler karşısındaki durumu üzerine yazar şunları yazmaktadır:

"Kuşkusuz, öğrencilerin göreli olarak sınırlı bir bölümü sol örgütlere bağlıdır. Bugünkü koşullar arasında başka türlü olamaz ve nihayet örgütlerin gücü, üye sayısı ile değil, tersine yığın üzerindeki etkisiyle belirlenir. Gelecekte durumun nasıl olacağını söylemek güçtür, ama şu husus saptanmalıdır ki, bugün sol örgütler ve öğrenci yığınlar aynı düşüncededirler." (*Zaprossi Jizni*[110] n° 47.)

Yazar, "bizde, Rusya'da, özellikle bugünkü siyasal koşullar altında, örgütlerin gücü, öğrenci sayısıyla değil, tersine yığın üzerindeki etkisiyle belirlenir" derken tü-

* Bkz: *Werke*, Bd. 17, s. 458. —*Ed.*

müyle haklıdır. Avrupa için bu isabetli olmayabilir; 1905 güzü Rusya'sı için de doğru olmazdı; ama bugünkü Rusya için o kadar doğrudur ki, hatta paradoks gibi görünen şu gözlemi yapmaya cesaret edilebilir: Bir örgütün yığın üzerindeki etkisinin büyük ve sürekli olabilmesi için, üye sayısının belirli bir minimumun üzerine çıkmasına izin verilmemelidir!

Pekâlâ, bu "sol" örgütlerin parti niteliği nedir? Öğrenci M. şöyle yazıyor:

"Özellikle şu husus kaydedilmelidir ki, tek tek sol örgütler arasında hiç bir anlaşmazlık hissedilmemektedir. Böyle bir anlaşmazlık, faaliyetin bulunmadığı, durgunluk döneminde aşağı yukarı üç yıl önce özellikle kuvvetliydi. Üniversite kantin komisyonlarının ve benzeri örgütlerin seçimleri, parti listelerine göre yapılıyordu. Şimdi bu anlaşmazlıklar hemen hemen kayboldu — kısmen, herkes, güçleri, ortak uğraş için birleştirme zorunluluğunu anladığı için, kısmen eski partiler sarsıldığı ve yenileri henüz pekişmediği için."

Öğrencilerin bu bakımdan da tüm Rusya'ya özgü boyutların bir görüntüsünü yansıttıkları kuşkusuzdur. Her yerde, tüm demokratlarda, işçilerin de arasında "eski parti mevzileri sarsılıyor ve yeniler henüz pekiştirilmedi". Bu tasfiyecilik nedir? Bu, ya dönemin zihniyetine, eski parti mevzilerinin "sarsılmış durumlarına" verilen cesaretsiz bir ödün, ya da bu sarsılmış durumdan liberallerin kötü niyete dayanan yararlanmasıdır.

Olanca gücüyle bu "sarsılmış duruma" karşı mücadele etmek ve "yeni mevzilerin" noksansız, açık, kesin, iyice düşünülüp taşınılan bir biçimde "pekiştirilmesi" için çabalar sarfetmek bütün demokratların görevidir. Parti platformları (ve parti içi platformlar) üzerindeki çekişmeler ve tartışmaları "anlaşmazlıklar"la karıştırmak çok ağır bir hata olur.

"Güçleri ortak çaba için birleştirmek", bu arada örneğin marksistlerle narodniklerin güçlerini birleştirmek kesinlikle zorunludur. Ama bu, parti görüş açısının belirginliğini gereksiz kılmaz, tersine bunu *gerektirir*. Çabada birleşmek, ancak bu çabanın zorunlu olduğu konusunda *gerçekten* birleşik bir kanı olduğu zaman olanak içinde bulunur. Bu açıktır, gün gibi açıktır. Rus demokrasisi, bu arada, *demokratik* çaba için, "güçleri", demokrat *olmayanlarla,* liberallerle "birleştirmeyi" denemekten zarar görmüştür!

Biz, siyasal grev yandaşlarının "güçlerini" bunun karşıtlarının "güçleri" ile "birleştirmeye" çabalayın dersek bu arada "çaba"nın *zarar* göreceği açıktır. Hayır, önce noksansız, açık, kesin, iyice düşünülüp taşınılmış bir biçimde "mevzilerinizi", platformlarınızı ve programlarınızı sınırlayınız, sonra kanılarına, toplumsal niteliklerine göre birarada yürüyebilecek olanları *birleştirin*; onları, birlik olmanın beklenildiği çabada, sadece bu çabada birleştirin. O zaman, ancak o zaman böyle bir girişim yararlı olabilir.

V. İ.

1912
Werke, Bd. 36, s. 183-184

ARTAN DENGESİZLİK[111]
(BİR POLİTİKA YAZARININ NOTLARI)

Dumadaki çeşitli partilerin, gündeme geçilirken, Kasso tarafından yapılan açıklamalar üzerinde verdikleri takrirler çok ilginçtir. Bunlar, bize, siyasal tahlil için, çeşitli partilerin milletvekilleri tarafından resmen doğrulanan sağlam bir malzeme vermektedir. Genel olarak tahlil edilmesi en çok gereken bu tür malzemedir. Bu malzeme günlük basının haberleri ya da Dumanın stenografla yazılmış ra-

porları arasında kaybolur. Ama bu malzemenin üzerinde durmak, çeşitli partilerin gerçek niteliğini aydınlatma bakımından son derece ödüllendiricidir.

Reç'in başyazısında güvensizlik oyunun verilmesini izleyen günde şöyle denilmektedir: "Böylelikle Rus toplumu Devlet Dumasından hak olarak beklediğini elde etti." (n° 37, 7 Şubat.) Yani "toplum"un yalnız şunu bilmesi gerekiyordu: Bay Kasso'nun Dumasına güveniyor musunuz, yoksa güvenmiyor musunuz? Bundan fazlası gerekli değil.

Bu, doğru değil. Halk ve demokrasi, politikada anormal olarak açıklanan bir olayın nedenlerini tanımak ve doğruya *giden yolu* bulmak için güvensizliğin nedenlerini bilmek zorundadır. Kadetlerin, oktobristlerin ve sosyaldemokratların sadece "biz güvenmiyoruz" formülü üzerinde birleşmeleri, bu çok ciddî sorunlarda pek az şey vermektedir.

Oktobristler tarafından gündeme geçilmesi için verilen önerge aşağıdadır:

"Devlet Duması ... şu görüştedir: 1. Ortaöğretim öğrencilerinin siyasal mücadeleye bulaştırılması Rusya'nın genç güçlerinin ruhsal gelişmesi için yıkıcı ve toplumsal hayatın normal gidişi için zararlıdır; 2. Ortaöğretimde arzu edilmeyen olaylardan yetkili makamların zamanında haberli kılındığı durumlarda önleyici önlemler alınmalı ve olayların anormal bir nitelik alması beklenmemelidir;* 3. Devlet Duması doğal olarak eğitsel etkiyle sınırlanacağı yerde 10. XII. 1912'de okul makamlarının bilgisi olmadan öğrencilere saldırılması sonucunu veren polis önlemlerine karşı kararlı bir şekilde karşı çıkar; 4. Devlet Duması, öğretim kurumlarından uzaklaştırılan

* Bu metin 25 Ocak oturumunda önerge olarak verilmişti. 1 Şubat oturumunda 2. madde aşağıdaki gibi değiştirildi: "Duma, belirtilen olay dolayısıyla ortaöğretimde egemen olan öğrencilere karşı biçimsel ve ilgisiz davranışı ve eğitici personelin aileden uzak kalışını kaydeder ve büyüyen kuşak üzerinde iyi niyetli genel bir ihtimam gösterilmesini zorunlu görür."

öğrencilerin kaderi hakkında eğitsel ilkelere karşıt düşen bir yavaşlıkla karar verildiğini saptar ve bu durumun zaman geçirilmeksizin öğrenciler için iyi niyetli bir yaklaşımla tasfiye edileceğini bekleyerek gündeme geçer."

Hangi siyasal düşünceler bu oylamanın temelini oluşturmaktadır?

Okulda politika zararlıdır. Öğrenciler suçludur. Ama cezayı polisler değil, eğiticiler vermelidir. Biz, "iyi niyet"li olmaması ve yavaş davranması nedeniyle hükümetten memnun değiliz.

Bunlar anti-demokratik fikirlerdir. Eski iktidarın sistemi devam etmeli, ancak daha yumuşak bir biçimde kullanılmalıdır. Döv, ama ölçülü ve bir skandala yolaçmayacak biçimde olsun.

İlericiler[112] tarafından formüle edilen gündeme geçme önergesini ele alalım:

"Duma şu hususları saptar: 1. Son zamanlarda ortaöğretim kurumlarında meydana gelen olaylar hakkında haberli kılınan halk eğitimi bakanlığı, yükümlülüklerini ihmal etmiş ve ortaöğretimi, polisin müdahalesi karşısında korumamıştır; 2. Polis memurları tarafından kullanılan ve halk eğitimi bakanlığı tarafından protesto edilmeksizin kabul edilen yöntemler, okulların aranması, çocukların tutuklanması ve polis merkezlerinde alıkonulmaları, istenmeyen soruşturma usulleri, hiç bir şekilde haklı gösterilemez. Bu gerçek, sözkonusu durumda devlet güvenliğinin korunması değil, ortaöğretimde düzenin yeniden kurulması sözkonusu olduğu için, daha da geçerlidir; 3. Halk eğitimi bakanlığının aile ile okul arasında uzaklaşmaya yolaçan önlemler sistemi ruhsuz, genç kuşağın ahlâkî ve manevî gelişmesini baskı altında bulunduran biçimciliği ile, okul hayatında anormal olayların oluşmasına uygun koşullar yaratmaktadır. Duma, halk eğitimi bakanlığının açıklamalarını yetersiz bularak gündeme geçmektedir."

Bu önerge, 30 Ocakta verilmişti ve ilericiler daha o zaman, oktobristler güvensizlik oyuna katılırlarsa onlar için oy vereceklerini açıklamışlardı. Bu pazarlığın sonuç-

larını yukarda gördük.

Bu pazarlık hangi taban üzerinde *mümkün* oldu? Temel noktalarda oluşan fikir birliği tabanı üzerinde.

İlericiler de okulda politikayı anormal görmekteler, onlar da "düzenin [serflik düzeninin] yeniden kurulmasını" istemekteler. Onlarda da genitiv[113] benzeri muhalefet görüyoruz, eski iktidarın sistemine karşı değil, tersine, onun "ilgisiz, ruhsuz" vb... uygulanmasına karşıdır. Pirogov, altmış yaşında, dayağın gerekli olduğunu kabul etmekte, ama ilgisiz, ruhsuz bir biçimde dayak atılmamasını istemektedir. İlericiler bugünkü toplumsal unsurların "düzeni yeniden kurmaları"na karşı değillerdir, ama bunun "daha çok ilgi ile" yapılmasını daha akıllıca bulmaktadırlar. Yarım yüzyılda ne ilerlemişiz!

Gündeme geçme önergesi kadetler tarafından şöyle formüle edilmiştir:

"Duma, halk eğitimi bakanının açıklamaları üzerinde bilgi edindikten sonra, şu hususları saptamaktadır: 1. Bu açıklamalarda eğitsel görüş, bütünüyle polisin görüşüyle karışmıştır; 2. Bu açıklamalar, okul ile aile arasındaki dostça işbirliği ilişkilerinin kurulmasını olanak içine sokan normal esasları yadsımaktadır; 3. Bakanlığın öğrenciler arasında derin bir hoşnutsuzluk, toplumda haklı bir kızgınlık yaratan politikası, öğrenci gençliğin zamanından önce politika ile ilgilenmeye yöneltilmesini teşvik eden havanın oluşmasına katkıda bulunmaktadır; böylece, meydana çıkışı önlenmesi gereken koşullara bizzat neden olmaktadır; 4. Öğrencilerin, devlete karşı suç işlemiş kimseler gibi işlem görmesi, yetişen kuşak arasındaki en yetenekli kimselerin hayatını tahrip etmekte, onların saflarından birçok kurbanlar istemekte ve Rusya'nın geleceği için bir tehlike oluşturmaktadır — bu nedenle, Duma, bakanın açıklamasını yetersiz bulmakta ve gündeme geçmektedir."

Burada da aynı şekilde çok daha yumuşak ve boş laflarla örtülü bir biçimde, gençliğin "zamanından önce" politikaya yöneltilmesi mahkûm ediliyor. Gerek oktobrist-

ler, gerek kadetler, polis önlemlerini, bu önlemler yerine *önleyici önlemler* istedikleri için mahkûm etmektedirler. Sistem, toplantıları dağıtmamalı, onları önlemelidir. Sistemin, böyle bir reformla değişmeyeceği, sadece süslenip püsleneceği açıktır. Kadetler, bakanlığın politikasından memnun olmadıklarını söylemekte ve çok derinlere inmeden bu politikada bir değişikliği *arzu etmenin olanak içinde* bulunduğu sonucuna varmaktadırlar.

Kadetler, oktobristlerden çok daha keskin bir şekilde hükümete karşı çıkmaktadırlar ve politik yargılama gücü gelişmemiş kimseler, sözlerin bu keskinliği nedeniyle, liberallerin gerçek kişiliğini, sorunların oktobristlerde olduğu gibi kadetlerde de anti-demokratik bir biçimde ortaya konulduğunu görmemektedirler.

Duma halka ciddî bir biçimde politika öğretmelidir. Kadetlerden politika öğrenmek isteyen, bilincini geliştireceği yerde, onu bozar.

Oktobristlerin, ilericilerin ve kadetlerin aralarında pazarlığa girişmeleri ve ortak bir önerge üzerinde birleşmeleri raslantı değildir, tersine, temeldeki ideolojik-politik dayanışmalarının sonucudur. Kadetlerin politikası çok acınacak durumdadır: açıklamaların doyurucu olmadığını kabul etmeye varabilmek için okullarda politikanın doğrudan doğruya mahkûm edilmesini kabul ediyorlar! Oysa kadetler, gençliğin "zamanından önce" politikaya çekilmesini mahkûm ettikleri için bunu kabul etmişlerdir.

Trudovik grubunun önergesi şöyledir:

"1. Bir Ohrana bölümünün bir ortaöğretim kurumundaki öğrencilerin eğitsel denetimine utanç verici bir biçimde çağrılması sonucunda bu ortaöğretim kurumunda okuyan gençlere karşı girişilen kaba şiddet önlemleri toplumda şaşkınlık yaratmış, Halk Eğitimi Bakanı Bay Kasso'nun açıklamasında ise, kamuoyuyla kötü niyetle alay edilmiş üstelik bu olay tümüyle benimsenmiştir. 2. Aramalar ve Ohrana sistemi, bakanlar kurulunun ve özellikle Halk Eğitimi Bakanı

Kasso'nun tüm politikasının sonucu olup nihaî çöküntüye yolaçmakta ve yetişen kuşağı, gelecekte ağır sarsıntılarla karşı karşıya bırakma tehdidinde bulunmaktadır. Bunları gözönünde bulunduran Devlet Duması, 9. XII tarihinde çıkarılanların tekrar alınmasını; Halk Eğitimi Bakanı Kasso'nun açıklamalarının doyurucu olmadığı mütalaasında bulunarak derhal çekilmesini talep eder ve gündeme geçer."

Bu ifade biçimi, aslına bakılırsa, keskin bir liberal ifadedir, ama *liberallerden farklı olarak* bir demokratın söylemesi gerekenleri içermemektedir. Liberal de, Ohrananın eğitsel denetime çağrılmasını utandırıcı olarak nitelendirebilir. Ama demokrat, hiç bir "denetim"in, grupların serbestçe örgütlenmesini ve siyasal sorunlar üzerinde konuşmaların düzenlenmesini yasaklamaya hakkı olmadığını söylemek (ve bunu halka açıklamak) zorundadır. Liberal de, "bakanlar kurulunun tüm politikasını" mahkûm edebilir, ama demokrat Rusya'da diğer her bakanlığı büyük ölçüde aynı politikayı izlemeye zorlayan bazı genel koşullar bulunduğunu açığa koymak zorundadır.

Trudoviklerin ifadesindeki demokratlık, sadece tonlarında, önergeyi kaleme alanların eğiliminde ifadesini bulmaktadır. Eğilim siyasal bir belirtidir, bu açık. Ama bir gündeme geçme önergesinden sadece bir "ruhu yücelten" bir eğilim değil, düşünülüp taşınılmış bir fikir beklenilebilirdi. Sosyal-demokratlar gündeme geçme önergesini şöyle kaleme almışlardı:

"Halk eğitimi bakanlığının açıklamaları hakkında bilgi edinmiş bulunan Devlet Duması, bu açıklamalarda şu noktaları saptamıştır: 1. Okuyan gençliğin kendi kendini eğitme yolundaki görüş açısını genişletmek, arkadaşça ilişkiler kurmak konusundaki doğal ve sevindirici çabası karşısında mücadele etme kararlılığı; 2. Yüksek, orta ve ilköğretim kurumlarında yaygın bir halde bulunan ve gençliğin bağımsız düşünce ve bağımsız bir karakter oluşturması ile ilgili en küçük bir belirtiyi kabaca ezen ve intihar salgınını gençliğin üzerine saldırtan, gençliği ruhî ve ahlâkî sakatlığa iten bürokratik

biçimcilik, hafiyelik ve polis aramaları sisteminin haklı gösterilmesi. Bu nedenle, Duma, bu açıklamaları sevindirici bulmamaktadır. Devlet Duması, aynı zamanda 1. Eğitim alanında polisin görüş açısının egemenliği, Ohrananın Rusya'da tüm yaşam üzerindeki egemenliğine, yurttaşların kendi girişimlerine dayalı her türlü örgütlenmiş eylemin ezilmesine ve haklarından yoksun bırakılmasına ayrılmaz bir biçimde bağlıdır; 2. Ancak devlet düzeninin ve devlet yönetimi sisteminin köklü bir biçimde yeniden kurulmasıyla, yurttaşların ve okulun, polis zincirlerinden kurtarabileceğini saptamakta ve gündeme geçmektedir."

Bu ifadeyi de itirazlarımızın dışında tutmayacağız. Sözkonusu ifadenin daha popüler ve daha ayrıntılı olmasını isterdik. Politikayla vb. ile uğraşmayı haklı gösterecek bir atıfta bulunulmamış olmasından dolayı üzgünüz.

Bununla birlikte *tüm önergeler* üzerindeki eleştirimiz kesinlikle redaksiyon biçimi ile ilgili değildir, tersine, kaleme alanların *temel siyasal fikirleri* üzerindedir. Demokrat esas olarak şunu söylemeliydi: grup ve konuşmalar *doğal* ve *sevindiricidir*. Temel fikir burada yatmaktadır. "Zamanından önce" de olsa politikaya girmeyi herhangi bir şekilde mahkûm etme ikiyüzlülüğü ve bilisizliğe yan çıkmaktır. Demokrat, "bakanlar kurulu" sorunundan devlet düzeni sorununa yükselmeliydi. Demokrat, ayrılmaz bağlılığı 1. "Ohrananın egemenliği"ni 2. feodal tipteki büyük toprak sahipleri sınıfının ekonomik hayattaki egemenliği ile işaretlemeliydi.

1913
Werke, Bd. 18, s. 568-573

DÖRDÜNCÜ KISIM

ULUSLARARASI DEVRİMCİ GENÇLİK HAREKETİ ÜZERİNE

BU bölüm, Lenin'in, uluslararası devrimci hareket ve bu hareketle ilgili sorunlar üzerindeki makalelerini, mektuplarını ve öteki yazılarını kapsamaktadır.

Gençlik sorunu II. Enternasyonalin en çok tartışılan sorunları arasında bulunmaktadır. Devrimci marksistler ve oportünistler, gençlik eğitimi anlayışlarında, içerik, biçim ve yöntemler bakımından birbirlerinden çok uzak bir yol izlemişlerdir. Oportünistler, gençliği devrimci bir ruhla, işçi sınıfı anlayışına uygun bir şekilde eğitmeyi ve onu pratik mücadeleye katmayı kesinlikle reddetmişlerdir. Bu nedenle kendileri için bu tür görevler saptamış olan ve genç işçileri kapitalizm ve militarizme karşı uzlaşmaz mücadeleciler olarak yetiştirecek olan işçi gençliğinin bağımsız sosyalist örgütlerinin şiddetle karşısında bulunuyorlardı. Oportünistler, kendilerini yalnızca

kültür ve bilim çalışmalarına veren, böylelikle burjuva ideolojisine kapıları açan gençlik örgütlerinden yana idiler.

Özellikle Alman Sosyal-Demokrat Partisinin sol unsurları ve bunlar arasında özellikle Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg ve Klara Zetkin, gençliğin devrimci eğitimi ve işçi sınıfının siyasal mücadelesine katılması yanlısıydılar.

Lenin, uluslararası proleter gençlik hareketini yalnız çok özenle izlemekle yetinmedi; II. Enternasyonalde sosyalist gençlik birliklerinin korunması ve işçi gençliğin devrimci, marksist eğitimi için enerjik çabalar gösterdi. Böylelikle Avrupa'daki proleter gençlik hareketinin gelişmesi üzerinde elle tutulur bir etki yaptı. Bu etki, kendisini, özellikle II. Enternasyonalin 1907 Stuttgart Kongresinde gösterdi. Lenin ve Rosa Luxemburg'un "Militarizm ve Uluslararası Anlaşmazlıklar" karar tasarısına getirdikleri ve Kongrenin kabul ettiği değiştirge önergeleri, kararın ruhunu bütünüyle değiştirdi; bu önergeler uluslararası proletaryayı emperyalizme ve onun tarafından sürdürülen savaş hazırlıklarına karşı bir mücadele programıyla donattı. Lenin'in değişiklik önerilerine dayalı olarak uluslararası sosyal-demokrasi *"işçi sınıfı gençliğinin, halkların kardeşliği ve sosyalizm ruhunda eğitilmesi"* (252) için eylemde bulunmak yükümlülüğünü üzerine aldı. Bu ajitasyon, gençliğin "savaşın neden olduğu burjuvazinin yıkılmasını hızlandıran bunalımdan yararlanmak"* zorunluluğunu anlamasını sağlayacaktı. Gençlik kuruluşları antimilitarist ajitasyonlarıyla, genç kuşakta sınıf bilincini işçi sınıfına ve proleter enternasyonalizmine sadakati geliştirmek zorundaydılar.

"Anti-Militarist Propaganda ve Sosyalist İşçi Gençlik Birlikleri" (s. 253-257) ve "Savaşçı Militarizm ve Sosyal-Demokrasinin Anti-Militarist Taktiği"** makalelerinde Lenin, devrimci gençlik birliklerini destekliyor, görevlerini açıklıyor ve onların anti-militarist ajitasyonunu takdir ediyordu.

Gençlik hareketinin bu devrimci gelişimi, uluslararası oportünizmin düşüncesine aykırıydı. Sağcı sosyal-demokrat partiler, Enternasyonalin kararlarını sabote ettiler. Gençlik birliklerini engellemek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, Birinci Dünya Savaşı çıktığı zaman, sık sık işçi sınıfına ihanet ettiler ve Enternasyonal tarafından verilen, emperyalizme

* *Werke*, Bd. 13, s. 84
** *Werke*, Bd. 15, s. 186-196

ve savaşa karşı mücadele kararlarını reddettiler ve "kendi" emperyalist hükümetlerinin yanında "yurt savunması" adına açıkça bu haydutça ilhak savaşı yolu üzerinde yürüdüler. Oportünizm, kurallara uygun bir şekilde sosyal-şovenizme dönüştü. Merkezciler (Kautsky'nin önderliğinde) sosyal-şovenistlerin müttefiki oldu. Bunlar işçi hareketi için özellikle tehlikeliydi; çünkü şovenist ihanet politikalarını uluslararası marksist terimlerle örtüyorlardı. Bolşevikler, Lenin'in önderliğinde, sosyal-şovenizme ve merkezciliğe karşı kararlı ve tutarlı bir mücadele verdi ve tüm içten enternasyonalist güçlerin, Lenin'in geliştirdiği savaş, barış ve devrim teori ve programının bayrağı altında uluslararası işçi hareketinde birleşmesi için çaba gösterdiler. Bolşevikler sol güçleri biraraya getirdiler, onlara Kautsky tarafından temsil edilen merkezci kavramlardan kurtulmaları ve tutarlı devrimci marksist yoldan gitmeleri için yardım ettiler.

Lenin, savaş sırasında İsviçre'de oturdu ve orada devrimci gençlik arasında enerjik bir biçimde çalıştı. Bu dönemde birçok sosyalist gençlik birlikleri, uluslararası gençlik sekreterliği gibi enternasyonalist görüş açısını savunuyorlar ve savaşa karşı mücadele ediyorlardı. Bu tutumlarında içtendiler, ama teorik berraklıktan yoksundular, kısmen merkezci etkilerin altında bulunuyorlardı. Lenin'in bu kısımda yayınlanan mektup ve makaleleri, Lenin'in ve mücadele arkadaşlarının nasıl bir ısrar ve sabırla bu gençlere doğru yolu göstermek için, onlarla ilgilendiklerini, hatalarını dostça, ama ilkelere dayanarak eleştirdiklerini göstermektedir; çünkü Lenin "gençlere dalkavukluk edemeyiz" diyordu.

Lenin, Uluslararası Gençlik Sekreterliği ve İsviçre sosyaldemokrat gençliği ile dolaysız temas halinde bulunuyordu. İsveç, Norveç ve Fransız gençliği arasında da bolşevikler faaliyet gösteriyorlardı. Gerçek bir bolşevik ve Lenin'in aile dostu olan Inès Armand özellikle faaldi. Lenin, ona, "Gençlikle yoğun bir şekilde ilgileniniz" (s. 265) diye yazıyor ve "Sık sık gençliğin önünde konuşmanız, beni çok sevindiriyor. Yararlı bir iş!" (s. 266) diyordu.

Uluslararası Gençlik Sekreterliği ve bir dizi gençlik birliği, Lenin'in 1915 yılında Uluslararası Sosyalist Konferansında oluşturduğu Zimmerwald Soluna katıldı. Bu katılma da, kuşkusuz, çeşitli ülkelerin devrimci gençliği arasında faaliyette bulunan Lenin'in ve mücadele arkadaşlarının etkisi ile açık-

lanabilir. Uluslararası Gençlik Sekreterliğinin organı olan *Gençlik Enternasyonali* gazetesinde, Lenin'in "Proletarya Devriminin Askerî Programı" (bkz: *Marx-Engels-Marksizm*, s. 375-379) adlı çalışması yayınlanmıştır.

Gençlik Enternasyonali'ndeki makalesinde, (s. 123-127) Lenin, bu gazete hakkında çok övücü bir ifade kullanıyordu, ama eksikleri üzerinde susmuyor, hatalarını eleştiriyordu. Böylelikle dünya sosyalist yazınında proleter gençlik hareketinin politik-ideolojik ve örgütsel temelleri üzerinde çalışan ilk düşünür oldu.

Lenin'in faaliyeti, uluslararası sosyalist gençlik hareketine, tutarlı enternasyonalist bir tavır takınmada yardımcı oldu ve ortamı komünist gençlik enternasyonalinin ortaya çıkması için hazırladı. Lenin'in, bu örgütün 1919 yılında kurulmasında, çalışma program ve ilkelerinin hazırlanmasında da büyük payı olmuştur.

STUTTGART KONGRESİNİN "MİLİTARİZM VE ULUSLARARASI ANLAŞMAZLIKLAR" KARARI ÜZERİNE GÖRÜŞLER[114]

Bu nedenle kongre, işçi sınıfının ve özellikle onun parlamentodaki temsilcilerinin, burjuva toplumunun sınıfsal niteliklerini belirleyerek ... deniz ve karadaki savaş araç ve gereçlerine karşı bütün güçleriyle mücadele etmeyi ve bunların bir aracı olmayı reddetmeyi, ve *işçi sınıfı gençliğinin, halkların kardeşliği ve sosyalizm ruhunda eğitilmesi için çalışmayı* bir yükümlülük olarak görmektedir.*)

...

*) Rus değiştirge önergesinde tümce şöyleydi: "Egemen sınıfların, onu (gençliği), mücadele eden proletaryaya karşı sınıf egemenliklerinin pekiştirilmesi için bir araç olarak kullanmaya cesaret edememeleri için". Bu sözcükler, herhangi bir kimse bunları ilke olarak kabul etmedi-

ği için değil, tersine, Almanların, illegal oldukları ve Alman sosyal-demokrat örgütlerinin kapatılması için bir vesile sayılabileceği görüşünde oldukları için komisyon tarafından çıkarılmıştır. Kararın sözkonusu kısmının temel fikri bu kısaltma ile değişmemiştir.

...

Bir savaş çıkması tehlikesi olduğu zaman ilgili ülkelerdeki çalışan sınıflar ve onların parlamentodaki temsilcileri uluslararası büro tarafından ... desteklenerek, *sınıf mücadelesinin kendilerine en etkili görünen, ve genel siyasal durumun keskinliğine göre değişen araçları kullanmak için* elinden gelen her şeyi yapmakla yükümlüdür.*)

...

*) Rus değiştirge önergesinde, bu araçların (savaşı engelleme araçlarının) sınıf mücadelesinin keskinleşmesine vb. göre (değiştiği ve arttığı) ibaresi vardı. Komisyon "arttığı"nı çıkardı ve yalnız "değiştiği"ni bıraktı.

1907
***Werke*, Ekcilt**
1896-1917, s. 192-193

ANTİ-MİLİTARİST PROPAGANDA VE SOSYALİST İŞÇİ GENÇLİK BİRLİKLERİ

Bilindiği üzere Stuttgart Uluslararası Sosyalist Kongresinde militarizm sorunu ve onunla birlikte anti-militarist propaganda sorunu tartışıldı. Bu konuda verilen kararda, diğer şeyler yanında, kongrenin, "işçi sınıfı gençliğinin, halkların kardeşliği ve sosyalizm ruhunda eğitilmesi ve sınıf bilinciyle doldurulması için çalışmayı", çalışan sınıfların yükümlülüğü olarak gördüğü belirtilmektedir. Kongre, bu kararı, askerlerin, egemen sınıfların elin-

de bu sınıfların üzerinde istedikleri gibi ve her zaman halka karşı kullanabildikleri kör bir alet olmaktan çıkmasının bir güvencesi olarak görmektedir.

Aktif hizmet gören askerler arasında propaganda yapmak son derece güç, hatta bazan hemen hemen olanaksızdır. Kışla hayatı, sıkı denetim, seyrek izinler, dış dünya ile ilişkileri çok büyük ölçüde güçleştirmektedir; askerî disiplin, anlamsız talimler, askerleri şaşkına çevirmektedir; askerî makamlar, "basit adam"dan her türlü canlı düşünceyi, her türlü insanî duyguyu koparıp almak, "dış" ve "iç" düşmana karşı kör bir itaat, anlamsız ve vahşî bir kinle yetiştirmek için ellerinden geleni yaparlar... Kendisine, çevresine karşı barbarca duygular aşılanan, alışmış olduğu ortamdan ayırılmış, tek başına kalmış, bilgisiz, şaşkına uğramış askerle temas kurmak, aile ve arkadaş çevresi içinde yaşayan ve ortak ilişkilerle onlara sıkı sıkıya bağlanan hizmet çağındaki gençlere kıyasla çok daha zordur. İşçi gençler arasında anti-militarist propaganda her tarafta görkemli sonuçlar vermektedir. Bunun çok büyük önemi vardır. Bilinçli bir sosyaldemokrat olarak orduya giren işçi, kudret sahipleri için sağlam bir destek değildir.

Her Avrupa ülkesinde sosyalist işçi gençlik birlikleri vardır. Bazı ülkelerde, örneğin Belçika, Avusturya, İsveç'te bu birlikler sorumluluk taşıyan, parti faaliyeti gören büyük örgütlerdir. Doğal olarak gençlik birliklerinin temel amacı kendilerini eğitmek, açık, tutarlı bir sosyalist dünya görüşü geliştirmektir. Ama bunun yanında gençlik birlikleri pratik faaliyette de bulunurlar. Çırakların durumlarının düzeltilmesi ve bunların girişimciler tarafından ölçüsüz bir biçimde sömürülmelerini önlemek için çaba gösterirler. Sosyalist işçi gençlik birlikleri anti-militarist propagandaya daha çok zaman ve dikkat sarfederler.

Bu amaçla genç askerlerle sıkı ilişkiler kurmaya çaba gösterirler. Bu, şöyle olur: genç işçi henüz asker olmadığı sürece, birliğin üyesidir ve üye aidatı öder. Asker olduğu zaman birlik onunla sürekli ilişkiler sürdürür, ona düzenli bir şekilde küçük bir para yardımı yapar. (Buna Fransa'da asker-meteliği derler.) Bu para ne kadar az olursa olsun onun için büyük önem taşır. Buna karşılık genç asker, kışlada başından neler geçtiğini birliğe sürekli olarak bildirmek, izlenimlerini yazılı olarak göndermek yükümlülüğünü üzerine alır. Böylelikle asker, askerlik hizmetine girdikten sonra da bağlı olduğu örgütle temasını yitirmez.

Askerin, daima doğum yerinden mümkün olduğu kadar uzak bir yerde askerlik hizmeti yapması için çaba gösterilir. Bu, askerin yerel halkla hiç bir bağ ile bağlı olmaması, kendisini, çevresindekilere yabancı hissetmesi için yapılır. Böyle bir durumda, onu buyruklara uymaya ve kalabalığa ateş açmaya zorlamak kolaylaşır. İşçi gençlik birlikleri, askerin yerel halktan bu ayrı kalmış durumuna, karşı yönde bir etkide bulunmaya çalışır. Gençlik birlikleri arasında ilişkiler vardır. Kendi yöresindeki gençlik birliğinin üyesi olan asker, yeni bir kente geldiği zaman, yerel birlik tarafından iyi karşılanan bir misafir olarak kabul edilir, ona hemen yerel koşullar hakkında bilgi verilir, elden geldiğince ona yardım edilir. Asker bir yabancı, bir turist olmaktan çıkar. Başına bir şanssızlık gelince kendisine yardım edileceğini, yanında bulunulacağını bilir. Bu bilinç ona güç verir, kışlaya daha cesurca girer, haklarını ve insanlık onurunu daha cesurca savunur.

Genç askerlerle sürdürdüğü sıkı ilişkiler, gençlik birliklerine, askerler arasında geniş bir anti-militarist propaganda sürdürme olanağı sağlar. Bu amaç, gençlik birliklerinin özellikle Fransa, Belçika, aynı zamanda İsviçre

ve İsveç'te yaptıkları ve büyük sayıda dağıttıkları yayınlarla gerçekleştirilir. Bu yayınların çok çeşitli türleri vardır: anti-militarist içerikte resimlerle süslü posta kartları, anti-militarist asker şarkı kitapları (bu şarkılardan birçoğu askerler arasında çok yaygındır, "Bir Askerin Amentüsü" Fransa'da 100.000 nüshadan fazla dağıtılmıştır), her türden broşürler, çağrılar, bildiriler; askerler için haftalık, 14 günlük ve aylık, içlerinden bazıları resimli olan gazete ve dergiler. *Kışla, Acemi Er, Genç Asker, Hemücüklü* (acemi asker için kullanılan içten bir sözcük) *İleri,* çok geniş bir dağıtım olanağı bulmuştur. Örneğin Belçika'da *Acemi Er* ve *Kışla* gazeteleri, 60.000 basmaktadır. Acemi erlerin silah altına çağrılması sırasında özellikle çok dergi yayınlanmaktadır. Asker gazetelerinin özel sayıları, silah altına çağrılan bütün askerlerin adresine gönderilmektedir. Anti-militarist yazın, askerlere kışlalarında, sokakta verilmekte, askerler, bu yayınları, kahvelerde, işletmelerde, bulundukları her yerde ele geçirmektedirler.

Silah altına alınanlara özellikle büyük dikkat sarfedilmektedir. Tantanalı veda partileri düzenlenmektedir. Silah altına alınma sırasında kentte geçit alayları yapılmaktadır. Örneğin Avusturya'da silah altına alınanlar matem elbisesiyle ve bir matem marşının nağmeleri arasında tüm kenti dolaşmaktadır. Önlerinde kırmızı bir bezle süslü bir araba gitmektedir. Duvarlarında üzerinde büyük harflerle şu sözlerin yazıldığı kırmızı duvar ilânları bulunmaktadır: "Halka ateş etmeyeceksiniz!" Silah altına alınan erlerin onuruna akşam partileri düzenlenmektedir. Bu partilerde heyecanlı anti-militarist konuşmalar yapılmaktadır. Bir tek sözcükle silah altına alınan erin bilincini uyandırmak, kendisine kışlada her araca başvurularak içine akıtılmaya çaba gösterilecek olan fikir ve duyguların zararlı etkilerini engellemek için her şey ya-

pılmaktadır.

Sosyalist gençliğin çalışmaları boşuna değildir. Belçika'da askerler arasında çoğunlukları bakımından sosyal-demokrat işçi partisine yakın olan ve birbirlerine sıkı sıkıya bağlı aşağı yukarı 15 asker birliği vardır. İçlerindeki erlerin üçte-ikisinin örgütlenmiş bulunduğu alaylar vardır. Fransa'da anti-militarist eğilim, yığınları sarmıştır. Dünkerk, Creusot, Longwy, Montceaux-les-Mines grevleri sırasında, grevci işçilere karşı çağrılan askerler, işçilerle dayanışma halinde olduklarını belirtmişlerdir...

Ordu saflarında sosyal-demokratların sayısı günden güne artıyor, askerler her gün biraz daha az güvenilir oluyorlar. Burjuvazi, örgütlü işçi sınıfına doğrudan doğruya karşı koyacaksa, askerler kimin yanında bulunacak? Sosyalist gençlik birliği, ordunun halkın yanında bulunması için, tüm enerjisiyle ve gençlere özgü bir gayretle çalışmaktadır.

1907
***Werke*, Ekcilt**
1896-1897, s. 196-199

HARİTONOV'A BİR MEKTUP
(PARÇA)

Pazar Akşamı

Aziz yoldaş! Pazar günü Zürih'te Gençlik Örgütü Bürosunun uluslararası düzeyde bir konferansı olduğunu yeni öğrendim. Norveçliler ve İsveçliler, bu konferansa kesinlikle (oralardaki gençlik örgütleri Zimmerwald Solu'na katıldılar).

Sizden, 1. Konferansın tarih, yer, süre ve bileşimini (incelikle: yani her şeyi gizlice) ve mümkün olduğu kadar somut bir biçimde öğrenmenizi; 2. partimizin de bir temsilcisinin katılıp katılamayacağını saptamanızı; katıl-

mamızı sağlamak için girişimde bulunmanızı ve *bizzat katılmanızı*; 3. özellikle İskandinavya'dan kesin olarak kimin geleceğini mümkün olduğu kadar çabuk öğrenmenizi, onlarla temas kurmanızı, konuşmanızı ve mümkün olan hızla bizimle temasa geçirmenizi çok rica ediyorum.

Bu mektubu aldığınızı ve neler yapabileceğinizi umduğunuzu kısaca yazın.

Selâmlar!

30 Ocak 1916
Briefe, Bd. IV, s. 175-176

Dostunuz *Lenin*

"SİLAHSIZLANMA" SLOGANI ÜZERİNE[115]

(PARÇA)

Silahları kullanmak ve silahlara sahip olmak istemeyen ezilen bir sınıf, ancak köle muamelesi görmeye lâyıktır. Burjuva pasifistlerine ya da oportünistlerine dönmeksizin, sınıflı bir toplumda yaşadığımızı ve bundan, sınıf mücadelesi ve egemen sınıfın gücünün altedilmesinden başka bir çıkış yolu olmadığını ve olamayacağını unutamayız.

Her sınıflı toplumda —ister köleliğe, ister serfliğe, ister bugünkü gibi ücretli köleliğe dayansın— ezilen sınıf silahlanır. Sadece günümüz ordusu değil, günümüz milisi de —en demokratik burjuva cumhuriyetinde bile, örneğin İsviçre'de— burjuvazinin proletaryaya *karşı* silahlanmasıdır. Bu öyle temel bir gerçektir ki, üzerinde özel bir şekilde durmaya bile gerek yoktur. Askerlerin (cumhuriyetçi-demokratik milis dahil) grevcilerin üzerine gönderilmesini belirtmek yeter. Bu, istisnasız bütün kapitalist devletler için ortak bir olaydır. Burjuvazinin proletaryaya karşı silahlanması bugünkü kapitalist toplumun en

büyük, en temelli, en önemli gerçeklerinden biridir.

Bu gerçek karşısında devrimci sosyal-demokratlardan "silahsızlanma" "istemini" öne sürmesini nasıl isteyebiliriz! Bu tutum, sınıf mücadelesi görüş açısının ve her türlü devrim düşüncesinin tümüyle bırakılması olurdu. Bizim sloganımız şöyle olmalıdır: Proletaryanın, burjuvaziyi yenilgiye uğratması, burjuvazinin mallarını kamulaştırması ve onu silahsızlandırması için silahlanması. Bu, devrimci sınıfın biricik olası taktiği, kapitalist militarizmin tüm *nesnel gelişmesinden* doğan ve bu gelişme tarafından dikte edilen bir taktiktir. Proletarya, ancak burjuvaziyi silahsızlandırdıktan sonra, dünya tarihindeki görevine ihanet etmeksizin bütün silahları hurdaya çıkarabilir, kuşkusuz onun o zaman yapacağı iş budur, ama asla daha önce değil!

Bugünkü savaş, gerici hıristiyan sosyalistlerde, gözü yaşlı küçük-burjuvalarda, ancak dehşet, korku, her türlü silah kullanımı, kan, ölüm vb. karşısında nefret doğuruyorsa, şöyle deriz: kapitalist toplum, *sonu olmayan* bir *dehşet* idi ve bugün de öyledir. Şimdi bu topluma tüm savaşların en gericisi olan bu savaş tarafından dehşet yoluyla bir son hazırlanıldığından kuşkulanmamızın bir nedeni yok. Bütün gözler önünde tek meşru ve devrimci bir savaş olan emperyalist burjuvaziye karşı iç savaşın, bu burjuvazi tarafından hazırlanıldığı bir dönemde, nesnel anlamına göre silahsızlanma "istemi" —daha doğrusu: silahsızlanma düşü— umutsuzların başvurdukları bir kaçamaktan başka bir şey değildir.

Bunun yaşamdan uzak bir teori olduğunu söyleyene dünya tarihinden iki olayı anımsatırız: bir yandan kadınların fabrikada çalışmasında tröstlerin rolünü, öte yandan 1871 Komününü ve Rusya'daki 1905 Aralık ayaklanmasını.

Tröstleri teşvik etmek, kadın ve çocukları fabrikala-

ra sürmek ve orada onlara işkence etmek, onların ahlâkını bozmak, tarifi olanaksız acılarla karşı karşıya getirmek, burjuvazinin işidir. Biz böyle bir gelişmeyi "istemeyiz", bunu "desteklemeyiz", buna karşı mücadele ederiz. Ama nasıl mücadele ederiz? Biz biliriz ki, tröstler ve kadınların fabrikada çalışması, ileri bir adımdır. Tekrar el işçiliğine, tekel-öncesi kapitalizme, kadınları evde çalıştırmaya geri dönmek istemeyiz. Tröstlerin vb. üzerinden ve onların üzerinden sosyalizme doğru ileri!

Gelişmenin *nesnel yolunu* gözönünde bulunduran bu düşünce, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra halkın bugünkü askerleştirilmesi için de geçerlidir. Emperyalist burjuvazi, bugün sadece tüm halkı değil, aynı zamanda, gençliği de askerleştirmektedir. Yarın olasılıkla kadınlar askerleştirileceklerdir. Buna şöyle bir yanıt vermek durumundayız: daha iyi ya. Ancak biraz daha hızlı davranın. Ne kadar hızlı davranılırsa, kapitalizme karşı silahlı ayaklanmaya o kadar yaklaşırız. Sosyal-demokratlar Komün örneğini unutmadıkları zaman, gençliğin vb. askerleştirilmesiyle nasıl korkutulabilirler? Bu, "yaşamdan uzak bir teori", bir düş değildir, tersine, gerçektir. Sosyal-demokratlar tüm ekonomik ve politik gerçeklere kulak asmadan, emperyalist dönemin ve emperyalist savaşların kaçınılmaz bir surette bu tür gerçeklerin yinelenmesine yolaçmak zorunda olduklarından kuşku duymaya başlasalardı gerçekten durumumuz kötü olurdu.

Komünün burjuva gözlemcilerinden biri, 1871 Mayısında bir İngiliz gazetesinde şöyle yazıyordu: "Eğer Fransız ulusu yalnız kadınlardan meydana gelseydi, ne korkunç bir ulus olurdu!" Kadınlar ve 13 yaşından büyük çocuklar Komün günlerinde erkeklerin yanında savaştılar. Gelecek savaşlarda da burjuvaziyi yenmek için başka çekilde davranılamaz. Proleter kadınları, iyi silahlanmış burjuvazinin, kötü silahlanmış ya da hiç silahı olmayan

proleterleri nasıl öldürdüğünü hareketsiz seyretmeyecektir. 1871'de olduğu gibi yeniden silaha sarılacaklardır, bugünün şaşkına çevrilmiş uluslarından —daha doğrusu bugün, hükümetlerinden çok oportünistler tarafından örgütleri bozulan proleter hareketinden— er ya da geç, ama mutlaka devrimci proletaryanın oluşturduğu "korkunç uluslar"ın uluslararası ittifakı doğacaktır.

Askerleştirme şimdi tüm kamu yaşamına sızmış bulunmaktadır. Emperyalizm büyük devletlerin dünyayı bölüşmek ve yeniden bölüşmek için sürdürdükleri şiddetli bir mücadeledir, bu nedenle, kaçınılmaz bir şekilde, tarafsız ülkelerde, küçük ülkeler dahil bütün ülkelerde militarizmin devamına yolaçmak zorundadır. Proleter kadınları buna karşı ne yapacaklardır? Yalnızca her savaşı ve militarizmle ilgili her şeyi lânetleyecekler ve silahsızlanmayı mı isteyeceklerdir? Gerçekten devrimci olan bir sınıfın kadınları, hiç bir zaman böyle utandırıcı bir rolle yetinmeyeceklerdir. Bunun yerine oğullarına şunları söyleyeceklerdir: "Yakında büyüyeceksin. Sana bir tüfek verecekler. Onu al ve bu savaş aracını iyi öğren. Bugün bu savaşta yapıldığı gibi ve sana sosyalizme ihanet edenler tarafından öğütlendiği gibi kendi kardeşlerine, öteki ülkelerin proleterlerine ateş etmek için değil, ama kendi ülkenin burjuvazisine karşı mücadele etmek, sömürüye, sefalete çocuksu arzular yoluyla değil, burjuvaziye karşı kazanılacak bir zafer yoluyla ve burjuvazinin silahsızlandırılmasıyla bir son vermek için bu bilgi sana gereklidir."

Böyle bir propagandaya ve bugünkü savaşla ilgili olarak böyle bir propagandanın yürütülmesine karşı çıkılırsa, o zaman lütfen, uluslararası devrimci sosyal-demokrasi, sosyalist devrim, savaşa karşı savaş gibi büyük laflar edilmesinden vazgeçilsin.

1916
Werke, Bd. 23, s. 93-96

I. F. ARMAND'A MEKTUP
(PARÇA)

Münzenberg, dün, bana, salı günü, evinizde, Almanca ve Fransızca konuşan İsviçre gençlerinin bir toplantı yapacaklarını söyledi. O zamana kadar askerî sorun üzerindeki raporumuz hazır olmak zorundadır. (Radek, taslağı hazırlama işini üzerine aldı, ama bugüne kadar teslim *etmedi.*) Benim görüşüme göre, salıya kadar önce bunların (Savaş Konusuyla İlgili Noktalar, Bölüm I) şimdilik *benim* tezlerimin temelini oluşturduğunu önce Cenevre ve La Chaux-de-Fonds'a yazmayı başarmak, ikinci olarak, Fransızca konuşan İsviçre'den, kimin gençlerin toplantısına katılacağını öğrenmek; üçüncü olarak, α) bizi sosyal pasifizmden β) "Merkez"den (=Grim ve ortakları) ayıran şeyin çekirdeği ve özünün neden oluştuğunu anlamaları için onları "işlemek" ve onlara "öğretmek" için bütün gücünüzle işe koyulmalısınız. (Platten hiç bir şeyi kavramadı ve bir şey de öğrenmeyecek.) Bizim görüşümüz genellikle Karl Liebknecht'inkiyle aynı: kendi ülkelerimizin sosyal-yurtseverlerine ve Merkeze karşı mücadele; savaşa karşı mücadele ile oportünizme karşı mücadele ve sosyalist devrim için dört koldan yapılan, derhal girişilen devrimci çalışma.

Bundan başka referandumun gerekçelere dayandırılması, İsviçre Solunun bir platform oluşturması için ilk adım. Bunu iyi not edin.

Salı günü Fransızca konuşan İsviçreli gençler bir karar taslağı sunacaklar ve bunun için mücadele vereceklerdir. Değişiklikleri henüz görmedim, ama taslağın, sorunu yozlaştırdığı kanısındayım. (Sol ile sosyal-yurtseverler arasındaki düşünce farklarını açıkça ortaya koyacak yerde, onu törpülemeye ve silmeye çalışmakta. Grimm'in "Berner Tagwacht" ve "Neuen Leben"de çoğunluk ve azın-

lık hakkındaki makalelerin tüm özü ve tüm bayalığı burada bulunmaktadır.)

Enterne edilmiş Fransızlarla temasa gelmeye, mektuplaşmayı başlatmaya, bağlar kurmaya, bunlar arasında Sollar grubunu (gizli ve sert bir şekle bağlı olmayan) kurmaya çalışın. Çok önemli.

"Kitle hareketi" sloganı fena değil, ama tümüyle doğru değil, Çünkü *devrimi, iktidarın ele geçirilmesini, proletarya diktatörlüğünü* unutuyor. İyi not alın! Şöyle bir ifade daha doğru: Devrimi yaklaştırmak amacıyla, her türden devrimci kitle hareketlerinin (derhal) desteklenmesi ve geliştirilmesi vb..

Platten, düşünceleri karışık bir adam. Grimm'in İsviçre sosyal-yurtseverlerini (Greulich ve ortakları) ve *bilinçten tümüyle yoksun bulunan* İsviçreli "Solları" bir süre önce "barıştırdı"ğını, ve onları birbirleriyle birleştirdiğini anlamaksızın, Scheidemann'la mı, Liebknecht'le mi diye soruyor.

Hakkınız var: yaşam pahalılığına karşı derhal devrimci mücadele, grevler, gösteriler vb.. Derhal "halka gitmek", yani yığınlara, ezilenler çoğunluğuna gitmek ve sosyalist devrim (yani bankaların ve bütün büyük işletmelerin zaptı) propagandası yapmak.

İçtenlikle ellerinizi sıkarım.

Dostunuz *Lenin*

3 Şubat 1917
Briefe, Bd. IV, s. 378-380

I. F. ARMAND'A

Aziz dostum!

Uzun zamandan beri sizden bir tek satırlık mektup

almıyorum, nedenini de bilmiyorum. "Yarın" yazmayı vaadetmiştiniz —bu hemen hemen bir hafta önceydi— oysa bir hece bile yok. Herhangi özel bir neden mi sizi engelledi? Mektup yazmak hoşunuza gitmiyorsa, hiç olmazsa birkaç sözcük yazın, yoksa huzurum kaçacak.

I ve II konusunda sanıyorum size kısaca yazdım.[116]

3. II'de Grimm ve arkadaşları + Nobs ve Platten ile bir toplantı (çok özel) yapıldı. (Münzenberg ve Bronski davet edilmişlerdi, ama bu [Merkezcilerle] görüşmeyi reddettiler, reddetmek doğal olarak doğruydu.) Nobs ve Platten çok karaktersiz insanlar (eğer bundan da kötüsü değillerse) ve Grimm'den "ateşten" korkar gibi korkuyorlar.

Karar üzerinde herhangi bir değişikliği kabul etmediler (doğal olarak Grimm, Nobs ve Platten'i "doldurmuştu"). Ben bu değişiklikleri henüz görmedim. Yarın (perşembe günü) yayınlanacaklar.[117] Gerçeği söylemek gerekirse, buradaki Sollar pek fazla şey bilmiyorlar.

Dün genel kurul toplantısı yapıldı (toplantılar beni yoruyor; sinirlerim dayanmıyor; baş ağrılarından ıstırap çekiyorum; toplantı bitmeden ayrıldım). Tüm Zürih örgütünün başkanlık divanı yeniden seçildi. Bronski de seçildi. Tasavvur ediniz: bu sosyal-yurtsever rezilleri (başlarında Baumann olmak üzere) ayağa kalktılar ve toplantıyı terkettiler. Bronski ile işbirliği yapmak istemiyorlar!!

Nobs + Platten bu tokatı kabullendiler ve toplantının ertelenmesini sağlamayı başardılar!! Ayıp, ayıp! Bunlar da sol olacaklar!! Gençlik de Nobs ve Platten'den "korkuyor"!!

Humbert-Droz'un Cenevre'de bir konferans verdiği ve gençliği budalaca pasifizmi ile kuşatmak istediği söyleniyor. Ona karşı, birkaç açık savaş verebilseniz *iyi olur*; nazik bir şekilde, ama, açıkça, pasifizmin bütün iğrenç-

liğini, tüm saçmalığını gözler önüne serin ve devrimci bir program çizin.

Selâmlar!

Dostunuz *Lenin*

7 Şubat 1917
***Briefe*, Bd. IV, s. 381-382**

I. F. ARMAND'A

Aziz dostum!

Lütfen mümkün olan hızla bildiri işinde acele ediniz. Çevirisi gecikecekse, o zaman lütfen bana *d e r h a l* Rusça metinden bir kopya gönderiniz. Onu Almanya'ya göndermek hususunda uygun bir fırsat çıktı. Bu öyle seyrek çıkan bir fırsat ki, bundan yararlanmak zorundayız, ama bu fırsata *yakında* sahip olacağız.

Harkov'da J. F.'yi aramışlar ve "evrak" bir komisyon tarafından incelenmiş.

Grigori, Bern'den yazıyor. Dün Grimm ve arkadaşlarına karşı büyük bir zafer kazanmışlar! Yaşasın!

Gençlikle yoğun bir şekilde ilgileniniz! Droz'a karşı yapılan mücadele ne alemde? Referandumda durum nedir?

Bildirinin Fransızca ve İngilizce çevirisini iki nüsha halinde yazmıyor musunuz?

Selâmlar.

Dostunuz *Lenin*

25 Şubat 1917
***Briefe*, Bd. IV, s. 391**

I. F. ARMAND'A MEKTUP
(PARÇA)

Sık sık gençliğin önünde konuşmanız, beni çok sevindiriyor. Yararlı bir iş! Ancak gençlikle çalışma zahmete değer! Onların barışçılığa ve yığın hareketlerine (1912 Zürih grevine, 1900, ya da 1902 Cenevre grevlerine ne denir?) karşı duydukları kuşkuyu bütün araçlara başvurarak yıkmak zorunludur. Fransızca konuşan İsviçreliler işçi hareketi tarihindeki büyük grevleri hakkında malzeme toplayabilirseniz iyi olacak.

27 Şubat 1917
Briefe, Bd. IV, s. 391

İSVİÇRELİ İŞÇİLERE VEDA MEKTUBU[118]

İsviçreli işçi yoldaşlar!

Uluslararası devrimci çalışmalara yurdumuzda devam etmek için İsviçre'den Rusya'ya seyahat etmek üzereyken, Merkez Kurulu aracıyla biraraya gelen (*aynı* adı taşıyan, ama Örgüt Komitesi aracıyla birleşen öteki partiden farklı olarak) Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üyeleri olarak, sizlere kardeş selâmlarımızı gönderir, sizin, göçmenlere karşı gösterdiğiniz yoldaşça davranış karşısında derinden duyduğumuz şükranlarımızı bildiririz.

Tüm ülkelerin sosyal-yurtseverleri gibi proletaryanın kampından burjuvazinin kampına geçen, açık sosyal-yurtseverler ve oportünistler, İsviçre'nin "Grütlileri", bunlar, sizden *açıkça* yabancıların İsviçre işçi hareketi üzerindeki zararlı etkilerine karşı mücadele etmenizi isterlerken; İsviçre sosyalist partisinin liderleri arasında çoğunluğu oluşturanlar maskeli bir biçimde aynı politikayı yürütürlerken, enternasyonalist görüş açısını destekleyen İsviçre'nin devrimci sosyalist işçileri arasında en sıcak sempatiyi bulduğumuzu ve onlarla yoldaşça ilişkilerden

çok yararlar elde ettiğimizi belirtmeliyiz.

İsviçre hareketinin, anlaşılması burada yıllar süren bir faaliyeti gerektiren sorunları karşısında, daima özel bir dikkatle tavır takındık. Ama İsviçre Sosyalist Partisinin üyeleri olan bazılarımız —bunların sayısı on ile onbeşten fazla değildi— uluslararası sosyalist hareketinin genel ve temel sorunlarında bizim görüş açımızı, "Zimmerwald Solları"nın[119] görüş açısını tutarlı bir şekilde temsil etmeyi ve sosyal-yurtseverlikle kararlı bir şekilde mücadele etmekle kalmayarak, aynı zamanda "Merkez" denilen, İsviçre'de R. Grimm, F. Schneider, Jacques Schmid, Almanya'da Kautsky, Haase ve "Emek Grubu"[120] Fransa'da, diğerleri arasında Longuet, Pressemane, İngiltere'de diğerleri arasında Snowden, Ramsay MacDonald, İtalya'da Turati, Treves ve arkadaşları, Rusya'da "Örgüt Komitesi"nin yukarda kimliği belirtilen partisinin (Akselrod, Martov, Çheydze, Skobelev ve diğerleri) bağlı olduğu akıma karşı mücadele etmeyi görev saydılar.

Biz, bir bölümü *Freie Jugend*[121] dergisi çevresinde toplanmış olan devrimci sosyal-demokratlarla dayanışma içinde işbirliği yaptık. Bunlar, savaş sorununa karşı tavır alacak parti kongresinin, 1917 Nisanında toplantıya çağrılmasını isteyen referandum gerekçesini kaleme aldılar ve yaydılar; Töss'teki Zürih Kantonu parti kongresine askerî sorun üzerine, gençlerin ve "Sollar"ın kararını sundular;[122] bunlar, 1917 Martında "Bizim Barış Koşullarımız" bildirisini, 1917 Martında Almanca ve Fransızca olarak yayınladılar ve bu bildiriyi İsviçre'nin Fransızca konuşulan bazı bölgelerinde yaydılar.

Kendileriyle aynı düşünceleri paylaşan kimseler olarak, omuz omuza çalıştığımız bu yoldaşlara kardeş selâmlarımızı gönderiyoruz.

İngiltere'nin emperyalist hükümetinin, Rus enternasyonalistlerine, emperyalist Guçkov-Milyukov emperyalist

hükümetinin uzlaşmaz karşıtlarına, *emperyalist* savaşın Rusya tarafından sürdürülmesinin uzlaşmaz karşıtlarına ne pahasına olursa olsun Rusya'ya seyahat iznini vereceğinden en küçük bir kuşkumuz yoktu ve şimdi de yoktur.

Bu nedenle, Rus devriminin görevlerini nasıl anladığımızı ince ayrıntılara girmeden kısaca açıklamalıyız. Biz, bunu, şunun için çok zorunlu buluyoruz: İsviçreli işçiler aracılığı ile, İsviçre halkının konuştuğu dilleri konuşan Alman, Fransız ve İtalyan işçilere hitap edebiliriz ve etmek zorundayız. İsviçre halkı, bugüne kadar barışın nimetlerinden ve göreli olarak en büyük siyasal özgürlükten yararlanmaktadır.

Partimizin, Cenevre'de yayınlanan merkez organı *Sosyal-Demokrat*'ın 47'inci sayısındaki (13 Ekim 1915) "Bildiri"mize koşulsuz bağlı bulunmaktayız. Biz orda şöyle demiştik: Rusya'da devrim başarıya ulaşır ve İngiltere ve Fransa'nın emperyalist burjuvaziyle ittifak halinde, İstanbul'un, Ermenistan'ın, Galiçya'nın vb. zaptı için sürdürülen bir savaşa devam etmek isteyen bir cumhuriyetçi hükümet iktidara gelirse, o zaman böyle bir hükümetin kesin karşıtları oluruz, o zaman *böyle* bir savaşta "yurt savunması"na karşı oluruz.*

Aşağı yukarı böyle bir durum meydana geldi. Nikola II'nin kardeşi ile monarşiyi yeniden kurmak için pazarlığa girişen ve saflarında Lvov ve Guçkov gibi monarşistlerin en önemli, en bellibaşlı mevkileri işgal ettiği yeni hükümet, Rus işçilerini, şu slogan ile aldatmaya çalışmaktadır: "Almanlar, Wilhelm'i düşürmeli." (Çok doğru! Peki, buna, İngilizlerin, İtalyanların vb. krallarını ve Rusların Lvov, Guçkov gibi monarşistlerini devirmeleri gerektiği neden eklenmiyor??) Bu hükümet böyle bir sloganla ve çarlığın Fransa, İngiltere vb. ile imzaladığı ve *Guçkov-*

* Bkz: *Werke*, Bd. 21, s. 408-411. —*Ed.*

Milyukov-Kerenski'nin onayladığı emperyalist yağma antlaşmalarını yayınlamamak suretiyle Almanya'ya karşı sürdürdüğü emperyalist yağma savaşını bir "savunma savaşı" olarak tanıtmaya (yani proletaryanın görüş açısı bakımından haklı bir meşru savaş olarak) ve Rus, İngiliz vb. sermayesinin yağmacı, emperyalist, ilhakçı amaçlarının savunulmasını, Rus cumhuriyetinin "savunulması" olarak sunmaya (bu cumhuriyet Rusya'da henüz yoktur ve kurulmasını, Lvov ve Guçkov vaadetmemişlerdir bile!).

Rus sosyal-yurtseverleriyle (Plehanov, Zasuliç, Potressov vb. türünden) ve "Merkezciler" partisi, "Örgüt Komitesi" partisi, Çheydze'nin, Skobelev'in vb. partisi arasında, "Almanlar, Wilhelm'i tahtından indirmedikleri sürece savaşımız bir savunma savaşıdır" sloganına dayalı olarak belirli bir yaklaşma meydana geldiğine ilişkin son gelen telgraf haberleri doğruysa; eğer bu haberler doğruysa, Çheydze'nin, Skobelev'in vb. partisine karşı, onların oportünist, kararsız, yalpalayan siyasal tutumları nedeniyle *daha önce de daima yaptığımız* mücadeleyi iki katlı bir enerjiyle sürdüreceğiz.

Bizim sloganımız şudur: Guçkov-Milyukov hükümetine hiç bir şekilde destek yok! Çarlığın yeniden kurulmasına karşı mücadele etme yolunda böyle bir desteğin zorunlu olduğunu söyleyen kimse, halkı aldatmaktadır. Bunun karşıtı sözkonusudur. Doğrudan doğruya Guçkov hükümeti Rusya'da monarşinin yeniden kurulması için görüşmelere *başlamıştır bile. Ancak* proletaryanın silahlandırılması, Guçkov ve ortaklarının Rusya'da monarşinin yeniden kurulmasını önleyebilir. Ancak Rusya'nın ve tüm Avrupa'nın enternasyonalizme sadık olan devrimci proletaryası, insanlığı emperyalist savaşın dehşetinden koruyabilecek durumdadır!

1917
***Werke*, Bd. 23, s. 380-363**

BEŞİNCİ KISIM

GENÇLİĞİN VE GENÇLİK ÖRGÜTLERİNİN SOSYALİST KURULUŞTAKİ GÖREVLERİ ÜZERİNE

LENİN, devrimi savunmak için, yoğun parti çalışmasını ve dünyanın ilk sosyalist devletinin kuruluşunu yönettiği sırada bile genç kuşağa özel bir dikkat gösterdi, çünkü devrimin görevleri bunu gerektiriyordu.

Büyük Sosyalist Ekim Devriminin zaferinden sonra gençliğin eğitimi ve yetişmesi birinci derecede önem kazandı. Bu, tüm partinin davası ve sosyalist devletin en önemli görevlerinden biri oldu. Çünkü, Lenin'in söylediği gibi "Tüm genç işçi ve köylü yığınlarını komünizmi kurma işine çekmedikçe komünist toplumu kuramazsınız" (s. 310).

Bu bölüm, Lenin'in, Ekim Devriminden sonraki döneme ait gençlik ve komsomol ile ilgili açıklamalarını içermektedir. Bunlar devrimin başarıya ulaşmasından önce saptadığı ilkelerin devamı ve yaratıcı bir şekilde daha da geliştirilmesidir.

Tümüyle gençliğin eğitilmesi ve yetiştirilmesinde tam bir kavram getirirler ve gençliğin sosyalist devlet içindeki yerini belirlerler.

Lenin'in Ekim Devriminden önce ve sonra belirttiği gençlik sorunlarıyla ilgili birçok düşünler genelleştirilmiş ve daha da genişletilmiş biçimde III. Komsomol Kongresindeki söylevinde özetlenmiştir. Bu söylev, marksizm-leninizmin, gençliğin ve onun öncü kıtası olan komsomolun, sosyalizm ve komünizmin kuruluşundaki rolüyle ilgili en önemli belgelerinden biridir. Bu söylev, büyüyen kuşağın komünist eğitimi ve komsomolun tüm çalışmaları için program niteliğindedir. Uluslararası komünist gençlik hareketi için paha biçilmez derecede büyük öneme sahiptir.

Lenin ve leninist parti, Büyük Ekim Devriminden sonra ortaya çıkan komsomolun, bu bütünüyle yeni olan gençlik örgütünün kurulması yolunu açtı. Lenin ve leninist parti, komsomola ideolojik ve örgütsel temellerini verdi. Lenin, komünist gençlik örgütünün görevlerini saptadı, en önemli görevini proletarya diktatörlüğü sisteminin bir bölümü olarak nitelendirdi ve onun bu sistem içindeki yerini belirledi.

Lenin'in sözleriyle her komsomol üyesinin temel görevi "partinin komünizmi kurmasına yardımcı olmak ve tüm genç kuşağın komünist bir toplum yaratmasına yardımcı olmak"tır (s. 309-310). Lenin, komsomolu, partiye en yakın olan ve ona dolaysız olarak bağlı biricik toplumsal-siyasal örgüt, komünizmin kuruluşunda yedek güç ve en yakın yardımcı olarak görmekteydi. Komsomolun en önemli, her şeye yön veren görevi, partiye, gençliğin komünizm için eğitilmesinde yardım etmekti.

Lenin, genç kuşağa öğrenme, komünizmi inceleme görevi verdi ve bu konuda şu açıklamayı yaptı: "Komünist olarak kendinizi eğitmelisiniz. Gençlik Birliğinin görevi, pratik faaliyetlerini öyle bir biçimde örgütlemektir ki, üyeleri, öğrenerek, öğreterek, örgütlenerek, birleşerek ve savaşarak kendilerini ve ona önder gözü ile bakan herkesi eğitebilsinler, komünistleri eğitebilsinler." (s. 311.) Komünizmi kurmak için her şeyden önce bugünkü bilgiyi tümüyle kavramak, sürekli olarak ve enerjik bir şekilde öğrenmek zorunludur.

Lenin, gençliğin, öğrenimini daima burjuva ideolojisi ve ahlâkına karşı uzlaşmaz bir mücadele ile birleştirerek marksizmi inceleyebileceğini ve işçi sınıfının bilimsel dünya gö-

rüşünü benimseyebileceğini belirtiyordu. Lenin, ideolojik cephede sürdürülen bu mücadelenin, hangi şekil içinde ortaya çıkarlarsa çıksınlar, ister sağ, ister yalancı sol ya da "aşırı devrimciler" şeklinde ortaya çıksınlar, burjuvaziye ve onun, oportünist suç ortaklarına karşı yapılan sınıf mücadelesinin önemli bir bölümü olduğunu belirtmektedir.

Lenin, komsomola, genç kuşağı sosyalist yurda ve komünist partiye sarsılmaz bir bağlılık ruhu ile yetiştirmeyi öğretti. Parti öncülüğünü, komsomolun tüm eyleminin başarısı için bir güvence olarak gördü. Sosyalist yurtseverliğin proleter enternasyonalizminden ayrılamayacağını vurguladı ve gençliği daima SSCB halkları arasında kardeşlik ve dostluk ruhu içinde, komünizmin yüksek ideali için mücadelede tüm ülkeler emekçilerini birlik ruhu içinde düşünmeye ve bu yönde hareket etmeye çağırdı.

Lenin, komünist eğitim sürecinin, ne kadar çok aşamalı ve karmaşık olduğuna dikkati çekti. Leninist eğitim ilkeleri, bilgilerin edinilmesi, marksist teorinin incelenmesi faaliyetlerinin, partinin ve halkın komünizmi kurma mücadelesinde pratik çalışma ve aktif katılma faaliyetlerine çözülmez bir biçimde bağlanmasını gerektirmeleriyle özellik kazanırlar. "Ancak insan, işçiler ve köylülerle yanyana çalışarak gerçek bir komünist olabilir." (s. 320.) diyordu Lenin. Komsomolun çok yönlü çalışmasının tümünün nihaî amacı, gençliği, sağlam bir sınıfsal görüş açısı ve marksizm-leninizmin siyasal dünya görüşü için eğitmek olan temel göreve hizmet eder. Böylelikle komünizm, pratikte ve genellikle hayatta, bu temel görev için izlenecek yol olmaktadır.

Birçok çalışmalarında Lenin, yeni sosyalist toplumda, gençliğin durumunun ve rolünün nasıl temelli bir biçimde değiştiğini inceledi. Gençliğin temel sorunları, devrim ve parti aracıyla tarihte ilk kez çözüme kavuşturulmuştu. Devrim ve parti, gençliğe hayata giden doğru yolu açmış, ona yaratıcı çalışma, yetişme, dinlenme vb. hakkını vermişti. Sosyalist demokrasi ilk kez gençliğe ve onun örgütüne, toplum faaliyetlerinin yönetimine, gençliğin çıkarlarını doğrudan doğruya ilgilendiren tüm sorunların çözülmesine faal olarak katılma olanak ve güvencesini vermişti. Bu devrimin, gençlikte faal siyasal, manevî ve kültürel yaratma yönünde bir tutku uyandırdığı gibi, devrim için yeni yedek güçler yetiştirme zorunluluğuna da uygundu.

Lenin, komsomolu, partinin önderliği altında, proletarya diktatörlüğünün tüm görevlerinin, ekonomik-örgütsel, kültürel-eğitsel, savunma ve dış politikayla ilgili görevlerinin yürütülmesine faal olarak katılan yapıcı bir toplum gücü olarak görüyordu. Ama bütün bunlar, ilk planda, gençliğin komünist eğitimine hizmet etmeliydi; bu, gençlik örgütüne, kendi niteliğine uymayan yönetici, sevk ve idare edici görevler verilmesi gerektiğini ifade etmezdi. Lenin, gençliğin gücüne inanıyordu, duraksamasız yeni güçlerin partiye alınması, kendilerine sosyalist devletin sevk ve idaresinde, ekonomik kuruculuk faaliyetlerinde görev verilmesi için teşviklerde bulunuyordu. Ama Lenin, gençliğe devrimin kendileri için ne büyük olanaklar yarattığını açıklamakla kalmıyor, aynı zamanda, parti ve devletin onlara yüklediği büyük sorumluluğu, sosyalist yurdun yazgısı üzerindeki sorumluluklarını, bu yurdu savunma yükümlülüklerini her zaman anımsatıyordu. Komünizmin ortak amacı için ortak çalışma görevlerini, her gün, her kent ve köyde yerine getirmeleri, dürüst, bilinçli ve disiplinli bir çalışma yapmaları ve yeni olanı, komünist olanı güçlendirmek, komünizme düşman ya da yabancı olan her şeyle uzlaşmaz bir biçimde mücadele etmek için, "en küçüğü, en basiti olsa bile" (s. 321), onu çözüme kavuşturmaları için gençliğe çağrıda bulunuyordu.

Bu bölüm, Lenin'in, okul sorunu ile ne kadar temelden ilgilendiğini açıkça gösteren çalışmaları da içermektedir. Okul, onun için toplumun yeniden düzenlenmesinde güçlü bir araçtı, çünkü burada, yurdun yarınki sahipleri, komünizmin her bakımdan gelişmiş mimarları yetiştirilmek durumunda idiler.

Yeni okul, yaşamla, toplumsal-üretici emekle, halkın komünizm için verdiği mücadele ile ayrılmaz bir şekilde bağlı olmalıydı. Lenin, özellikle bilim öğretimi ile ilgileniyordu. Genel bilgi veren okulun çocuklarının ve gençlerinin, nitelikli emek için de hazırlanmasını istiyor, geleceğin uzman işçilerinin "politeknik bir görüşe ve politeknik eğitimin temel bilgilerine" (s. 328) sahip olmak zorunluluğunu belirtiyordu.

Bu nedenle Lenin, öğretmenliği de yüksek bir yetenek olarak görüyor ve halk için yeni öğretmenlerin kapsamlı bir şekilde yetiştirilmesine özen gösteriyordu. Halkın eğitilmesiyle ilgili görevler konusundaki fikir ve işaretleri, parti programına yansımıştır ve SBKP'nin okul politikasında temeli oluştururlar.

Yeni okulun kuruluşu, komsomolun en önemli görevlerinden biri olmuştur. Lenin, genç komünistleri, yeni okulu kurmayı öğrenmeye, kültürel gerilikle, okuma-yazma bilmemekle mücadele etmeye, komünizmi, sözle ve örneklik görevi yaparak gençlik yığınlarına götürmeye çağırdı.

Lenin'in vasiyeti, gençliğe, sosyalizmin ve komünizmin kurulması mücadelesinde sağlam yolu göstermektedir, bu vasiyet gençliğin yaşamı için açık bir direktiftir.

RSSFC'NDE YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARINA ÖĞRENCİ KABULÜ KONUSUNDA[123]

HALK KOMİSERLERİ KURULU KARAR TASLAĞI

Halk Komiserleri Kurulu, Halk Eğitimi Bakanlığına, yüksek öğrenim kurullarına başvuranların sayısının mevcut serbest yerlerin sayısını aşması durumunda, tüm başvuranlara öğrenim olanaklarını sağlamak, mülk sahibi sınıfların yalnızca hukukî ayrıcalıklarını değil, aynı zamanda fiilî ayrıcalıklarını da olanak-dışı bırakmak için en ivedi girişimlerde bulunmak amacıyla bir dizi karar ve önlemleri hemen hazırlaması konusunda talimat vermiştir. İlk planda başvuranlar arasından, koşulsuz olarak, proletarya ve yoksul köylülükten gelenler alınacak, bunların büyük bir bölümüne burs verilecektir.

1918
Werke, Bd. 28, s. 34

SEMPATİZAN GRUPLARIN ÖRGÜTLENDİRİLMESİYLE İLGİLİ OLARAK MOSKOVA PARTİ KOMİTESİ TOPLANTISINDA VERİLEN SÖYLEVLER[124]

16 AĞUSTOS 1918

1

Siyasal güçler bakımından büyük eksiğimiz var. Ama yığınlar içinde kullanılabilecek güçler bulunmaktadır. İşçi yığınına daha büyük güven göstermeliyiz ve proletarya kendi içinden güçler yaratmayı bilir. Bu alanda başvurulacak önlemler şunlardır: Gençlik ve sendikalar saflarından parti için sempatizanlar kazanmak. Üye aidatlarının ödenmesinde gecikme olabilir, bunda herhangi bir tehlike yoktur. Altı bin kişiyi cepheye yerleştirirsek, bunların yerine oniki bin kişi alırsak, bu herhangi bir tehlike anlamı taşımaz. Partimizi büyütmek için moral gücümüzden yararlanmak zorundayız.

Gösterilerimizde çok az sayıda yeni insan ortaya çıkıp, konuşmaktadır, yeni insanların konuşmalarını çok arzulamaktayız, çünkü bunların konuşmalarında canlı bir nota çınlayacaktır. Herhangi bir şekilde bir deneme yapmak ve bunu örgütlendirmek gerekmektedir. İşçi yığını tarafından bir denetim sağlanabilmesi için, gençleri, işçi çevrelerinden almalıyız. Ama, Japonlar ve Amerikalılar Sibirya'da tutunmadan önce, pek çok sayıda parti üyesinin cepheye gitmesi gerekmektedir. Eskilerin yerini yeni güçler, gençler tutmalıdır.

2

Parti üyeleri işçiler arasında yoğun bir ajitasyona girişilmelidir. Herhangi bir bölgede de bir şeyler yapabilecek yoldaşlar büro işinde bırakılamaz.

İşçi yığını içindeki etki alanımız genişletilmelidir. Parti hücreleri pek az girişim göstermektedir, bu hücrelerin etki çevrelerine daha çok kimsenin girmesi ve partisizleri etki altına alması çok yararlı olur. Kulüplere dikkatimizi daha çok yöneltmek, ve yığınlardan parti çalışmaları için güçler çekmek zorundayız.

Mevkiye önem veren kimseleri almamalıyız, böyleleri partiden kovulmalıdır.

Werke, Bd. 28, s. 46-47

I. TÜM RUSYA KONGRESİNDE EĞİTİM KONUSUNDA VERİLEN SÖYLEV[125]

(PARÇA)
28 AĞUSTOS 1918

Bugün sürdürdüğümüz savaşın bir kesimini ulusal eğitim oluşturmaktadır. Tüm gençliği, daima ikiyüzlülüğe ve yalana karşı çıkarabiliriz. Savaş, arkasına burjuvazinin sipere girmiş olduğu "çoğunluğun iradesi"nin ne demek olduğunu açıkça gösterdi, savaş, bir avuç plütokratın, çıkarları yüzünden halkları kırıma sürüklediğini gösterdi. Sonunda, burjuva demokrasisinin, çoğunluğa hizmet ettiği inancı yıkıldı. Avrupa için yeni olan, ama bizim daha 1905 Devrimi deneyiminden tanıdığımız anayasamız, sovyetlerimiz ajitasyon ve propaganda da, onların demokrasisinin yalancılığını ve ikiyüzlülüğünü tümüyle ortaya koyan en iyi bir örnek hizmetini görmektedir. Biz açıkça emekçilerin ve sömürülenlerin egemenliğini ilân ettik. Bizim gücümüz, sağlamlığımız, yenilmezliğimizin kaynağı burada bulunmaktadır.

Halk eğitimi alanında da aynı şeyi görüyoruz. Bir burjuva devletinin kültürel düzeyi ne kadar yüksek ise, okulun siyaset dışında kalabileceğini ve tüm topluma hizmet

edebileceğini iddia ettiği zaman, o kadar ince yalanlar söylemiştir.

Gerçekte, okul, burjuvazinin sınıf egemenliğinin tümüyle bir aleti olmuştur. Okul, baştanaşağı burjuva kast ruhu ile dolmuştu; böyle bir kurum, kapitalistlere yumuşakbaşlı köleler ve yetenekli işçiler yetiştirmeliydi. Savaş, modern tekniğin mucizesinin, milyonlarca işçinin yokedilmesine ve savaştan kârlı çıkan kapitalistlerin sınırsız bir biçimde zenginleşmesine nasıl hizmet ettiğini göstermiştir. Savaş, içinden çürütüldü, çünkü biz, kapitalistlerin yalanını ortaya koyduk ve bu yalanın karşısına gerçeği çıkardık. Biz şöyle diyoruz: öğretim alanındaki görevimiz de burjuvazinin yıkılması için mücadele etmektir. Okulun, yaşamın dışında, siyaset dışında bulunduğunu ileri sürmenin yalan ve ikiyüzlülük olduğunu açıkça söylüyoruz. Eski burjuva kültürünün çok yüksek eğitim görmüş temsilcileri tarafından resmen ilân edilen sabotaj, neyi göstermiştir? Herhangi bir ajitatörden, tüm söylevlerimiz ve binlerce broşürden daha açık bir şekilde, bu kimselerin, bilimi kendi tekeli olarak gördüklerini ve onu "aşağı tabakalar" diye adlandırdıkları sınıflar üzerindeki egemenliklerinin bir aracı yaptıklarını göstermiştir. Bu kimseler aldıkları eğitimden sosyalist kuruluşun kuyusunu kazmak üzere yararlanmışlar ve emekçi yığınlara karşı çıkmışlardır.

Devrimci savaşta, Rus işçi ve köylüleri, kesin eğitimlerini almışlardır. Kendilerine, yalnız ve yalnız bizim toplum düzenimizin gerçek egemenliği sağladığını görmüşler, devlet gücünün, işçilere ve yoksul köylülere, kulakların, mülk sahiplerinin ve kapitalistlerin direncini kesin bir biçimde kırabilmeleri için her türlü yardımı yaptığı kanısına varmışlardır.

Emekçiler bilgi edinme çabasındadırlar, çünkü bilgiyi zaferleri için gereksinirler. Emekçilerin onda-dokuzu,

bilginin, kurtuluş kavgalarında bir silah olduğunu, başarısızlıklarının eğitim eksikliğinden ileri geldiğini ve eğitimi fiilî olarak herkese ulaştırmanın kendi ellerinde olduğunu anlamışlardır. Davamız, yığınların, yeni sosyalist Rusya'nın kuruluşunu kendilerinin ele almalarıyla güven altına girmiştir. Onlar başarısızlık ve hatalarını öğrenmekte, mücadelelerini başarıyla sonuçlandırmak için, eğitimi ne kadar gereksindiklerini görmektedirler. Birçok kurumların görünüşte yıkılmasına ve sabotajcı aydınların kıvançtan kendilerinden geçmelerine karşın, mücadelede kazanılan deneyimlerin onlara yazgılarını ellerine almalarını öğrettiğini görüyoruz. Sözde değil, eylemde halka sempati gösteren bütün öğretmenlerin en iyi kesimi, yardıma gelecektir ve biz, burada, sosyalizm davasının zaferinin güvencesini görmekteyiz.

Werke, Bd. 28, s. 74-76

TÜM RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİNİN MOSKOVA SOVYETİNİN VE TÜM RUSYA SENDİKALAR KONGRESİNİN ORTAK TOPLANTISINDA VERİLEN SÖYLEV[126]

(PARÇA)
17 OCAK 1919

Güç dönemlerin geldiğine, daha da güçleşecek bir yarım yılın başladığına, besin sorunlarıyla ilgili dinlenme süresinin sona erdiğine, en güç zamanın başladığına daha önce dikkati çekmiştim. Sovyet devleti ne zaman sosyalist kuruluşun olağanüstü zahmetli bir görevinde zorluklar karşısında kalırsa, buna karşı ancak bir tek savaş aracına sahiptir: işçilere başvurur, her seferinde daha geniş işçi tabakalarına yönelir. Önceye oranla, on, hatta yüz kat daha geniş yığınlar, devleti ve yeni bir ekonomi yaşamını kurmaya giriştikleri zaman, sosyalizmin kurulabi-

leceğini, ancak o zaman kurulabileceğini daha önce söyledim. Beslenme sorunlarıyla ilgili yoldaşlarımız, şimdi, kendi ifadelerine göre, ilçe beslenme komitelerinde üyelerin üçte-birinden az olmamak üzere işçilerin bulunması sonucuna vardılar. Bu işçiler, esas olarak —proleter ordumuzun çiçekleri— Petersburg, Moskova, İvanovo-Voznessenk, işçileridir. Bu, iyi bir şey, ama yetersiz. İşçi oranı üçte-iki olmalıydı. Buna göre yorulmaksızın çalışmayı sürdürmek önem kazanmaktadır. İşçilerin ileri tabakalarının devlet yönetimine, yeni yaşamın kurulması çalışmalarına girdiklerini biliyorsunuz. Her zaman daha aşağıyı, daha derinleri taramak, daima daha yeni tabakaları cesaretle tarafımıza çekmek zorunda olduğumuzu biliyoruz. Bu konuda henüz eğitilmediniz, hata yapmanız kaçınılmaz bir şey, ama bundan korkmuyoruz. Genç kadroların böylelikle yaratılacağını, bunun sonucu olarak zararlarımızı yüz kez çıkaracağımızı biliyoruz. Çünkü, düzinelerce genç taze güçler elde edeceğiz. Aksi halde hiç bir yerden kuvvet toplayamayız. Daima ilerlemek, yaşamın kalabalıkları arasından genç işçileri çekip çıkarmak, proletaryanın temsilcilerini her zaman daha sorumlu mevkilere getirmek zorundayız.

Werke, Bd. 28, s. 413-414

ENTERNASYONALİZME YANDAŞ ÖĞRETMENLER II. TÜM RUSYA KONGRESİNDE VERİLEN SÖYLEV[127]

(PARÇA)
18 OCAK 1919

Şimdi öğretmenlerin çoğunluğunun, sosyalist dönüşüm mücadelesinde ve bugüne kadar eski burjuva önyargılara, eski durumlara, eski ikiyüzlülüğe sarılarak bu

eski durumlardan bir şeyler kurtarabileceğini düşleyen öğretmenlere karşı mücadelede, kuşkusuz, emekçilerin ve sömürülenlerin devletinin içtenlikle yanında olduklarına ve olacaklarına inanıyorum.

Okulun siyaset dışında kalabileceği iddiası da bu burjuva ikiyüzlülükleri arasındadır. Bu iddianın ne kadar yalan olduğunu iyice biliyoruz. Bu tezi savunan burjuvazi, kendi burjuva politikasını, okuldaki tüm faaliyetlerinin köşe taşı haline getirmiş, hatta genel öğretimi, aşağıdan yukarıya kadar, burjuvazi için, uysal ve becerikli hizmetkârlar, kendi iradesinin uygulayıcıları olarak yetiştirmek için ayarlamaya çalışmıştır. Hiç bir zaman okulu, insan kişiliğinin eğitilmesinde bir araç durumuna getirmeye önem vermemiştir. Bugün herkes iyice anlamıştır ki, bunu, ancak tüm emekçiler ve sömürülenlerle ayrılmaz bir bağla bağlı olan, içten bir kanaat ile sovyet platformunda bulunan sosyalist okul yapabilir.

Kuşkusuz, öğretim faaliyetlerinin yeniden düzenlenmesi güç bir iştir, kuşku yok ki, bu alanda hatalar yapılmıştır ve bugün de okul ile siyaset arasındaki ilişki ilkesini yanlış yorumlamak, ona, kaba, bozuk bir anlam vermek, bu siyaseti, henüz hazırlık çağında bulunan, gelişen genç kuşağın kafasına beceriksizce sokmaya çalışmak hata ve eğilimi vardır. Biz, kuşkusuz, temel ilkenin bu kaba uygulamasına karşı daima mücadele etmek zorundayız. Ama enternasyonal platforma, Sovyet devleti platformuna yerleşmiş olan öğretmenlerin bugün temel görevi, geniş ve olanaklar ölçüsünde her şeyi kapsayan bir öğretmenler birliğinin kurulması için çaba harcamaktır.

Werke, Bd. 28, s. 418-419

SOVYET DEVLETİNİN BAŞARI VE GÜÇLÜKLERİ[128]

(PARÇA)

Sosyalist devrim, işçi sınıfı olmaksızın başarılamaz, kapitalizm tarafından ezilen, işkence edilen, okuma-yazma bilmeyen, parçalanmış milyonlarca köylüyü yönetmek için işçi sınıfı içinde yeterli güç toplanmadığı zaman, sözkonusu devrim başarılamaz. Köylülere ancak en ileri işçiler tarafından yol gösterilebilir. Ama en iyi güçler, şimdi tükenmiş, gereğinden fazla gerilim içinde kalmış, yorgun düşmüştür. Onları değiştirmek, orta sırada bulunan güçleri ve gençliği harekete çekmek zorunluluğu vardır. Bunlar, olasılıkla yanlışlar yapacaklardır, bu bir felâket değildir. Yeter ki, işçilerin davasına bağlı olsunlar; yeter ki, proletarya mücadelesi ilişkileri içinde yetiştirilmiş bulunsunlar.

1919
Werke, Bd. 29, s. 67

RKP(B) PROGRAM TASLAĞI[129]

(PARÇA)

Program maddesi:

Halk eğitimi alanında

RKP, halk eğitimi alanında, 1917 Devrimi ile başlanmış olan işi sona erdirmeyi, yani burjuvazinin sınıfsal egemenliğinin bir aracı olan okulu, bu egemenliğin yokedilmesi ve toplumdaki sınıfsal bölünmenin ortadan kaldırılması için bir araç haline getirme çabalarını bir sonuca ulaştırmayı görev olarak kabul etmiştir. Okul, proletarya diktatörlüğünün aracı olmak zorundadır, yani komünizm ilkelerini genel bir şekilde aktarmakla yetinmeyecek, aynı za-

manda proletaryanın, emekçi yığınların yarı-proleter ve proleter olmayan tabakaları üzerine ideolojik, örgütsel ve eğitsel etkisine geçerlilik kazandırmak zorundadır. Bu hareketin amacı, sömürücülerin tüm olarak ezilmesini, komünist düzenin gerçekleştirilmesini olanak içine sokmaktır. Bu yönde günümüzde aşağıdaki görevler yer almaktadır:

1. İşçi ve köylülerin Sovyet devletinin geniş yardımıyla eğitim alanında kendi girişimlerine dayanarak sürdürdükleri faaliyetlerin daha da geliştirilmesi;

2. Öğretmenlerin bir kısmının ya da bugün olduğu gibi çoğunluğunun değil, ama ıslah olmaz karşı-devrimci elemanların uzaklaştırılması ve komünist ilkelerin (siyasetin) inançlı bir şekilde uygulanmasının sağlanması anlamında tüm öğretmenlerin kesin bir şekilde kazanılması;

3. 16 yaşına kadar olan her iki cinsten tüm gençler için parasız ve zorunlu genel ve teknik (teorik ve pratik olarak üretimin tüm temel dalların esaslarını öğreten) öğretim;

4. Çocukların eğitimiyle, toplumsal açıdan üretici emek arasında sıkı bir ilişkinin kurulması;

5. Tüm öğrencilere besin, giysi, okuma araçlarının sağlanması;

6. Emekçi halkın, halk eğitimi faaliyetlerine faal bir şekilde katılmaya (halk eğitimi kurullarının geliştirilmesi, tüm okuma ve yazma bilenlerin harekete geçirilmesi vb.) yönlendirilmesi;

ya da 2)'ye ek, 7. öğretmenlerin RKP'nin ajitasyon ve propaganda örgütü ile sıkı ilişkisi.

...

4. Öğretmenler arasında ajitasyon ve propagandanın kuvvetlendirilmesi.

5. Komünizm düşüncelerini benimsemiş yeni bir öğretmen kadrosunun yetiştirilmesi...

7. Sovyet devletinin, işçilerin ve emekçi köylülerin kendi girişimleriyle öğrenimlerini ve bağımsız bir şekilde eğitimlerini sürdürmelerinde kapsamlı yardım yapması (kitaplıklar, yetişkinler için okullar, halk okulları, konferans dizileri, sinemalar, stüdyolar vb. sağlanması).

8. Komünist fikirlerin propagandasının en geniş bir şekilde geliştirilmesi...

1919
Werke, Bd. 23, s. 116-117 ve s. 96

RKP(B) PROGRAM TASLAĞI MALZEMESİ

HALK EĞİTİMİ ALANINDA PROGRAM MADDESİNE YAPILAN TAMAMLAMALARIN TASLAĞI (PARÇA)

Eklenecek

1. Gençler ve yetişkinler için teknik eğitim konusunda — *Yetişkinler için:* Meslek eğitiminin teknik eğitime geçişli olarak geliştirilmesi
2. Okulda (çocukların) amatör faaliyetleri
3. Çocuk kreşleri vb.
4. § 6 + sendikalar
5. Anadilde ders.

1919
Yapıtlar, 5. Rusça baskı, c. 38, s. 409

RKP(B) MERKEZ KOMİTESİNİN DOĞU CEPHESİNDEKİ DURUMLA İLGİLİ TEZLERİ[130]

Kolçak'ın doğu cephesindeki zaferleri Sovyet Cumhuriyeti için son derece büyük bir tehlikeye yolaçmak-

tadır. Kolçak'ı yenmek için tüm güçleri sonuna kadar biraraya getirmeliyiz.

Merkez Komitesi bütün parti örgütlerine, uygulanması, parti örgütlerinin, özellikle sendikaların işi olan, işçi sınıfının daha geniş tabakalarını yurt savunmasında faal bir işbirliğine çekmek için aşağıdaki önlemleri almaları talimatını vermektedir:

1. 11 Nisan 1919'da ilân edilen seferberliğin her bakımdan desteklenmesi;

10 Nisan 1919'da Halk Komiserleri Kurulu tarafından buyurulan seferberliğin önümüzdeki günlerde en ufak bir gecikme olmaksızın koşulsuz olarak destek görmesi için parti ve sendikaların tüm güçleri derhal seferber edilmelidir.

Silah altına çağrılanların, sendikaların enerjik bir işbirliğini ve işçi sınıfının yardımını hissetmeleri derhal sağlanmalıdır.

Özellikle her silah altına alınan ve cepheye derhal intikal ettirilen askerlerin, ilkin, tahılın bol bulunduğu cephe bölgesinde daha iyi özen görmesi sonucu, ikincisi, açlığın hüküm sürdüğü eyaletlere ithal edilen tahılın küçük sayıda tüketiciler arasında bölüşülmesi sonucu, üçüncüsü, cephe bölgesinde bulunan yerlerden Kızıl Ordu erlerinin aileleri için kendi bölgelerine bir besin maddeleri sevkiyatının geniş bir şekilde örgütlendirilmiş olması sonucu, kendilerine daha iyi bir bakım sağlandığı konusunda açık bir fikre sahip olması sağlanmalıdır.

Merkez Komitesi her parti ve sendika örgütünden kısa da olsa her hafta seferberlik ve silah altına alınanlar hakkında ne yaptığını belirten bir rapor istemektedir.

2. Cephe bölgelerinde, özellikle Volga bölgesinde Kızıl Orduya yardım etmek, savaşamayacak kimseleri geri çekmek vb. için bütün sendika üyeleri silahlanmalı ve silah yoksa tüm olarak seferber olmalıdırlar.

Sendikaların tüm üyelerinin %50'sini derhal seferber etmeye karar verdikleri Pokrovsk gibi kentlerin verdiği örnek, bizim için model görevi yapmalıdır. Başkentler ve büyük sanayi ve fabrika merkezleri Pokrovsk'un gerisinde kalamaz.

Sendikalar her yerde kendi güçleri ve araçlarıyla, kendi bölgelerinde koşulsuz olarak gereksinme duyulmayan herkesi Volga ve Ural dolaylarındaki savaşa göndermek amacıyla tüm üyelerinin kayıtlarını denetlemelidirler.

3. Özellikle silah altına alınacaklar, daha önce silah altına alınanlar, Kızıl Ordu erleri arasında ajitasyon faaliyetlerinin güçlendirilmesine büyük bir ciddiyetle dikkat etmelidir. Alışılmış ajitasyon yöntemleriyle, konferanslar, gösteriler vb. ile yetinilemez, Kızıl Ordu erleri arasında işçi grupları ve işçiler üzerinde ajitasyon faaliyetlerini geliştirmeli ve bu tür grupları basit işçiler ve sendika üyeleri, kışlalar, Kızıl Ordu kıtaları ve fabrikalar arasında dağıtmalıdırlar. Sendikalar üyelerinden herbirinin ev ajitasyonuna, bildiriler dağıtımına katılması için denetim faaliyetlerini örgütlendirmek zorundadırlar.

4. Bütün erkek memurların yerini kadınlar almalıdır. Bu amaçla partide ve sendikalarda yeni kayıtlar yapılmalıdır.

Bütün sendika üyeleri ve tüm memurlar için, Kızıl Orduyu desteklemede kişisel katkısını belirleyen özel kartlar düzenlemelidirler.

5. Sendikalar, işletme komiteleri, parti örgütleri tarafından derhal yerel ve merkezî *Destek Komitelerine Yardım Büroları* kurulmalıdır. Bunların adresleri yayınlanmalıdır. Halka bu bürolar hakkında en geniş ölçüde bilgi verilmelidir. Silah altına alınacak herkes, her Kızıl Ordu mensubu, Güneye, Don'a, Ukrayna'ya besin maddeleri sağlamak için yardımda bulunmak üzere gitmek isteyen herkes, çevrede bulunan, işçi ve köylüye her zaman

açık olan böyle bir yardım bürosundan ya da destekleme komitesinden bilgi edinebileceğini, talimat alacağını, bu örgütlerin askerî makamlarla irtibatı kolaylaştıracağını vb. bilmelidir.

Bu tür bürolar özellikle Kızıl Ordunun ikmal faaliyetlerinde işbirliğinde bulunmayı kendilerine görev yapmalıdır. Ordumuzu silah, giysi vb. bakımından iyileştirirsek onu çok büyütebiliriz. Halkta, gizlenmiş ya da ordu için kullanılmayan yeter sayıda silah vardır. Fabrikalarda, ordunun gereksindiği çeşitli mal stokları az değildir. Bunlar süratle bulunmalı ve ordunun emrine verilmelidir. Orduyu donatmakla görevli askerî makamlara halk tarafından derhal geniş çapta ve enerjik bir yardım yapılmalıdır. Bütün gücümüzle bu göreve sarılmamız gerekmektedir.

6. Sendikalar, köylüler, özellikle tarımsal olmayan eyaletlerin köylü gençleri arasından, bunları Kızıl Ordu için, besin maddeleri sağlama birlikleri, Don'da ve Ukrayna'da bir besin maddeleri sağlama ordusunu kurmak için geniş bir toplama hareketini örgütlendirmelidir.

Bu faaliyet birçok kez genişletilebilir, genişletilmelidir de. Kızıl Ordunun güçlenmesine olduğu kadar, başkentlerin, tarımsal üretimde bulunmayan eyaletlerin aç kalmış halkına da yardım eder.

7. Menşevikler ve sosyalist-devrimciler karşısında partinin bugünkü durumda izleyeceği çizgi şudur: Bilinçli ya da bilinçsiz olarak Kolçak'a yardım etmiş olanlar hapisaneye. Emekçiler cumhuriyetimizde Kolçak'a karşı verdiğimiz savaşta hareketleriyle bize yardım etmeyen kimselere tahammülümüz yoktur. Bununla birlikte, menşevikler ve sosyalist-devrimciler arasında böyle bir yardımda bulunmak isteyen kimseler vardır. Bunlara büyük ölçüde cephe gerisinde Kızıl Orduya teknik yardım alanında iş vermek ve bu işi sıkı bir şekilde denetim altında

bulundurmak suretiyle bu kimseleri gayrete getirmek gerekmektedir.

Merkez Komitesi, bütün parti örgütleri ve tüm sendika birliklerinden devrimci bir biçimde çalışmalarını ve eski kalıplarla yetinmemelerini rica etmektedir.

Kolçak'ı yenebiliriz. Onu süratle ve kesin bir şekilde yenebiliriz, çünkü Güneydeki zaferlerimiz ve her gün iyileşen, lehimize dönen uluslararası durum kesin zaferi güvence altına almaktadır.

Tüm gücümüzü toplamak, devrimci enerjimizi geliştirmek önemlidir ve Kolçak kısa zamanda yenilecektir. Volga, Ural ve Sibirya savunulabilir, geri alınabilir; savunulmalı ve geri alınmalıdır.

RKP(B) MK

1919
Werke, Bd. 29, s. 264-267

KOMÜNİST ÖĞRENCİLER I. TÜM RUSYA KONGRESİNDE VERİLEN SÖYLEV[131]

17 NİSAN 1919

Sizleri selâmlamaktan büyük sevinç duymaktayım. Kaç eyaletin burada temsil edildiğini ve nereden geldiğinizi bilmiyorum. Önemli olan, gençliğin, komünist gençliğin örgütlenmesidir. Önemli olan, gençliğin yeni okulu kurmayı öğrenmek için biraraya gelmesidir. Şimdi önümüzde yeni okul var. Sevilmeyen, bürokratik, kin duyulan ve size bağlı bulunmayan okul artık yok. İşimizi çok uzun zaman hesapladık. Varmaya çabaladığımız yarının toplumunu, içinde yalnızca çalışanların bulunacağı toplumu, hiç bir ayrılığın bulunmayacağı toplumu kurmak, uzun süreyi gerektirir. Biz şimdi geleceğin toplumunun ancak

temel taşlarını koyuyoruz, büyüdüğünüz zaman onu siz kuracaksınız. Ama şimdi gücünüz oranında çalışın; gücünüzü aşan işlere girişmeyin, büyüklerinizin öncülüğünde çalışın. Bir kez daha kongrenizi selâmlar ve size çalışmanızda başarılar dilerim.

Werke, Bd. 29, s. 313

KIZIL MEYDANDA YAPILAN KONUŞMA
(PARÇA)
1 MAYIS 1919

Torunlarımız, kapitalist düzenden kalan belge ve anıtlara, garip şeyler olarak şaşkınlıkla bakacaklardır. Her günlük gereksinme maddelerinin ticaretinin özel ellerde nasıl bulunduğunu, fabrika ve atelyelerin nasıl özel kişilere ait olabildiğini, bir insanın bir başkasını sömürebildiğini, çalışmayan insanların nasıl bulunabildiğini tasavvur etmekte güçlük çekeceklerdir. Bugüne kadar çocuklarımızın neler göreceklerinden, bir masaldan sözedilir gibi sözedildi. Ama bugün, yoldaşlar, açıkça görüyorsunuz ki, temel taşını koyduğumuz sosyalist yapı bir ütopya değildir. Çocuklarımız bu yapıyı daha da gayretle kuracaklardır.

Werke, Bd. 29, s. 319

DENİKİN'E KARŞI HERKES SAVAŞA
(PARÇA)

Devlet yönetiminde çalışan, proletarya diktatörlüğünün görevlerini uygulayan emekçi güçler, içtenlikle, en heyecanlı bir şekilde, durup dinlenme bilmeksizin öğrenen, yeni düzenin yeni izlenimlerini yaygınlaştıran eski kapitalist, burjuva demokratik önyargıların kılıfını çıka-

rıp atan ve eski komünist kuşaktan daha kararlı komünistler olmaya çalışan bir işçi ve köylü gençliği şeklinde hızla gelişmekte.

Ama bu yeni tabaka ne kadar hızlı büyürse büyüsün, ne kadar çabuk öğrenirse, ve iç savaşın ateşinde ve burjuvazinin şiddetli direnci karşısında ne kadar olgunlaşırsa olgunlaşsın, bize, gelecek aylar süresinde devlet yönetiminde *yetişmiş* memurları hazır edemez. Ama burada sözkonusu olan gelecek aylardır, 1919 yazı ve güzüdür, çünkü Denikin'e karşı savaş kararını *derhal* vermek gerekmektedir ve karar hemen önümüzde bulunmaktadır.

1919
Werke, Bd. 29, s. 433-434

SOVYET DEVLETİNİN İKİ YILI
(PARÇA)

Yoldaşlar!

Son zamanlarda çalışmamızın nasıl bir başarı ile sonuçlandığını özellikle parlak bir örnekte gördük. Sınıf bilincine sahip işçileriniz arasında subotniklerin* ne kadar geniş bir alana yayıldığını biliyoruz. Bu kimseleri, komünizmin bu temsilcilerini tanıyoruz. Bunlar açlık ve soğuktan çoğu zaman bitkin bir duruma geldikleri halde cephe gerisinde sağladıkları yarar Kızıl Ordunun cephede sağladığı yarardan hiç de daha az olmamıştır. Düşmanın Petersburg'a doğru ilerlediği, ve Denikin'in Orel'i işgal ettiği, başarıdan cesaretlenen burjuvazinin tercihan kullandığı son silahına, yani panik yaratma silahına sarıldığı bunalımlı anda, parti haftası için nasıl çağrı yaptığımızı biliyoruz. Böyle bir durumda, komünist işçiler, işçilere ve

* Subotnik. — Tatil günü ya da mesai saatleri dışında topluca ve gönüllü olarak karşılık görmeden yapılan çalışmalar. —ç.

emekçilere, emperyalist savaşın en ağır yükünü taşımak zorunda kalan, açlık ve soğuktan en çok ıstırap çekmiş olan, burjuva bozguncularının en çok güvendikleri, en büyük zorluklar içinden geçmiş olan bu kimselere gittiler. Parti haftasında bu kimselere şöyle dedik: "İşçi devletinin karşı karşıya bulunduğu güçlükler, emperyalist ve kapitalistlerin tehditleri sizleri korkutuyor; biz, size başvuruyoruz, ve yalnız size, yalnız emekçilerin temsilcilerine partimizin kapısını sonuna kadar açıyoruz. Zor bir durumda size güveniyoruz ve devlet kurmanın tüm yükünü paylaşmak için sizi saflarımıza çağırıyoruz." Bildiğiniz gibi gerek maddî bakımdan, gerek düşmanın kazandığı dış politika ve askerî zaferler bakımından çok güç bir dönemdi bu. Gene biliyorsunuz ki, bu, parti haftası, yalnız Moskova'da çok şaşırtıcı, inanılmaz ve beklenilmeyen bir başarıyla sonuçlandı. Bu kentte, partimize 14.000'den fazla üye kabul ettik. Bu, parti haftasının, işçi sınıfını, tümüyle değiştiren, yeniden biçimlendiren ve burjuva egemenliğinin, sömürücülerin, burjuva devletinin edilgin, hareketsiz bir aracından, emeğin deneyimiyle geleceğin komünist toplumunun gerçek yaratıcılarına dönüştüren bir olayın sonucudur. İşçi ve köylü gençlik arasında, mülk sahipleri ve burjuva toplumunun eski baskısını yaşayan ve tanıyan onbinlerce, yüzbinlerce bir yedek güç bulunduğunu biliyoruz. Bunların, kuruluş görevinin büyük güçlükleri karşısında, ilk silah altına alınan işçilerin 1917-1918 yıllarında nasıl kahramanca savaşa gittiği, güçlüklerimiz arttıkça sayılarının da o derece arttığı ve o derece özveriyle bize geldikleri görülmüştür. Bu yedek güçler, bu iki yıl içinde, bize, güvenilir ve sarsılmaz bir şekilde güçlendiğimiz ve emekçilerin temsilcilerinin devletin kurulması işini ele almalarını sağlamak için daha uzun bir zaman bol bol kullanacağımız bir kaynağa sahip olduğumuz yolunda sağlam bir güven verdi. Bu bakımdan iki yılda

işçi yönetiminin gerçekleştirilmesinde her alanda deneyimler topladık. Bu deneyimler, burada cesaretle ve her türlü abartmadan uzak, yapacağımız şeyin, olayların son iki yılda olduğu gibi, hatta daha hızlı bir tempoyla yolalmaları için başlanılanı devam ettirmekten ibaret olduğunu söyleyebiliriz.

1919
Werke, Bd. 30, s. 116-117

SEKRETER İÇİN NOT[132]

Çocuklara ücretsiz yemek verilmesi ile ilgili kararname aranacak.

Çocukları kim besliyor?

[Sosyal yardım değil, aksine Sovyet Meclisi mi?]

Buna göre, *Beslenme İşleri Komiserliğine* Tula'ya yanıt verilmek için talimat verilmeli (ben talimatı veriyorum), (bir kopyası bana).

1919
Briefe, Bd. IV, s. 85

TÜM RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİNİN VE HALK KOMİSERLERİ KURULUNUN VII. TÜM RUSYA SOVYETLERİ KONGRESİNE SUNULAN RAPORA SONSÖZ[133]

(PARÇA)

Kolçak'a, Denikin'e ve ötekilerine karşı mücadele ettik, bunların sayısı çoktu! Bu savaşlar, Rus kıtalarının bunları çocuklar gibi dağıtarak kaçırmasıyla sona erdi. Bildiğiniz gibi her baskında Merkez Yürütme Kurulunun tüm üyelerini cepheye göndermek zorunda kaldık.

Bize, o zaman şöyle deniliyordu: "Bu acayip bir şey, başkalarını bulmamız gerekirdi". Peki, biz, zaman ve mekân koşullarının dışında mı hareket ettik? Yoksa her hafta bir çift komünist mi doğuracaktık! [*Alkışlar.*] Hayır, bunu yapamayız: birçok yıllar mücadelede çelikleşmiş, deneyim sahibi, yönetebilen işçiler bizim ülkemizde herhangi başka bir ülkeden daha azdır. İşçi gençliği kurslarda yetiştirmek için her şeyi yapmak zorundayız, ama bunun için birkaç aya, hatta yıla gerek vardır. Bu faaliyet son derece güç koşullar altında olup biterken, alaycı bir gülüşle, bu koşullar karşısında tam bir anlayışsızlığı ortaya koyan bir gülüşle, bizi karşılamaktadırlar. Savaş koşulları altında bugüne kadar izlediğimiz hareket dışında başka türlü hareket etmemizi istemeleri gerçekten gülünç bir aydın anlayışsızlığını göstermektedir. Güçlerimizi son kertesine kadar toplamalıyız ve bu nedenle en iyi çalışma yoldaşlarımızı, Merkez Yürütme Kurulunun ve yürütme kurullarının üyelerini cepheye göndermek zorundayız. Ben şu kanıdayım: yürütme komitelerindeki yoldaşları en az sayıya indirmek için elimizden geleni yapmış olmamızdan dolayı yönetimde biraz deneyimi olan bir insan bizi mahkûm etmeyecek, herkes bizi onaylayacaktır, çünkü bu savaşın Yürütme Komitesi üzerindeki baskısı yüzünden bu kimselerin sayıları azaltıldı. Çünkü çalışma yoldaşlarımızın, bugün yüzlerce ve binlercesi, petrol sağlama çalışmalarında bulunmak üzere başvurduğu gibi, cepheye koştular. Sovyet Cumhuriyetinin yaşaması, bu temele bağlıdır. Sovyetlerin birkaç ay süreyle daha seyrek toplanabilmeleri karşılığı, bu durum sağlanmışsa, sözkonusu zorunluluğu görmeyen, bunu onaylamayan aklıbaşında hiç bir işçi ve köylü olamaz.

***Werke*, Bd. 30, s. 236-237**

NÖBETİ DEVRALACAKLARA[134]

Petersburg eyaletinin işçi ve köylü gençliğini, kızıl haftanın uygulanması nedeniyle selâmlarım. Genç yoldaşlar, genç ve taze güçlerle yeni ve aydınlık bir yaşamı kurmaya başlamak için çalışmanızı bu yönde yoğunlaştırın.

1919 *V. Ulyanov (Lenin)*

Werke, Bd. 30, s. 266

PODOLSK İLÇE YÜRÜTME KOMİTESİNE

Podolsk, İlçe Yürütme Komitesine

Bir kopyası Moskova Eyaleti Yürütme Kuruluna

Moskova eyaleti, Podolsk ilçesine bağlı Aleksandrovo köyünde *Teryohin* adında biri, Eğitim Halk Komiserliğinin açık buyruğuna karşın, komünist gençlik birliği adına kadın kursunu işgal etmiş, bir bayan öğretmeni tutuklamış ve eşyaların bir kısmını götürmüştür. Derhal okulu boşaltınız, öğretmenden ve okuldan alınan şeyleri geri verin ve bayan öğretmenin rahat içinde çalışması için özen gösterin. Teryohin'in yasadışı hareketlerini araştırın ve mahkeme önüne çıkartın.

Uygulama hakkında haber verin.

2.1.20

Halk Komiserleri Kurulu Başkanı
Lenin

Briefe, Bd. VI, s. 111-112

EĞİTİM İLE İLGİLİ EYALET ÖRGÜTÜNDEKİ OKUL-DIŞI EĞİTİM ALT BÖLÜM ŞEFLERİNİN III. TÜM RUSYA TOPLANTISINDA VERİLEN SÖYLEV

(PARÇA)

25 ŞUBAT 1920

Uluslararası durumumuz gerçekten büyük bir ilerleme ve iyileşme göstermektedir: Sovyet Cumhuriyeti için her türlü dış tehlike onda-dokuz oranında ortadan kaldırılmıştır.

Tehlike ortadan kaldırıldığı ölçüde kendimizi barışçı kuruculuk işine verebiliriz. Bu alanda okul-dışı eğitimde faaliyet gösteren sizlerin işbirliğine güvenmekteyiz. Okul-içi öğretiminin mükemmel bir temele oturabilmesi için bir dizi maddî değişiklikler gereklidir: okul yapımı, öğretmenlerin seçilmesi, öğretmen topluluğunun örgütlenme ve bileşiminde yapısal reformlar. Bütün bunlar uzun bir hazırlığı gerektiren şeylerdir. Okul-dışı eğitimde böyle uzun hazırlık çalışmaları sizi engellemez. Halkın mevcut okul sisteminin dışında kendisini yetiştirmek isteği ve bu alanda uzman kişilerin eksikliği, olağanüstü bir biçimde büyümektedir. Genel yardım ve genel çabalarla bugüne kadar yapılandan daha çok şey yapılabileceği kanısındayız.

Son olarak propaganda ve ajitasyona sıkı sıkıya bağlı olan okul-dışı eğitimin niteliği üzerinde konuşmak istiyorum. Kapitalist toplumdaki öğrenim ve eğitimin temel eksiklerinden biri, emeğin örgütlendirilmesi temel amacından ayrı oluşuydu. Çünkü kapitalistler ancak yumuşakbaşlı, çalışkan işçiler yetiştirmeye önem veriyorlardı. Kapitalist toplumda halkın emeğinin örgütlendirilmesindeki fiilî amaçlar ile öğretim arasında bir ilişki yoktu. Öğretim, ölü, skolastik ve rutin bir karakter almıştı, papazların etkisiyle bozulmuş ve her yerde, en demokratik

cumhuriyetlerde bile, bu durum, her canlı ve sağlıklı olan şeyin etkisini yitirmesi sonucunu vermektedir. Canlı bir çalışma yapmak güçtü, çünkü devlet mekanizması olmaksızın, maddî ve parasal yardım olmaksızın büyük çapta bir eğitim sistemi kurulamazdı. Biz tüm sovyet yaşamımızda askerî eğitim ve askerî savunma rayından barışçı kuruluş faaliyetlerine geçişi hazırlamak olanağına sahip olduğumuz ve bunu yapmakla zorunlu bulunduğumuz için, okul-dışı eğitimin uygulayıcıları için, bu değişmeyi gözönünde bulundurmamız ve propaganda çalışmalarımızı, bunun amaç ve programlarını sözkonusu değişikliğe uyarlamamız gerekli ve zorunludur.

Sovyet Cumhuriyetinin değişen amaçlarına uygun olarak öğretim, eğitim, geliştirme, yetkinleştirmenin amaçları ve genel niteliklerinden ne anladığımı göstermek için, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin son toplantısında kabul ettiği elektrikleştirme kararını anımsatmak isterim. Belki de bu kararı hepiniz biliyorsunuz. Bu günlerde basında bir haber yayınlandı: buna göre, ülkenin elektriklendirilmesi planı, 2-3 yıllık bir asgarî program olarak ve 10 yıllık bir azamî program olarak iki ay içinde hazırlanacaktır. (Resmî bildiride iki hafta içinde deniyor, bu yanlıştır.) Gerek salt parti propagandasının, gerek okul öğretim ve eğitiminin ve okul-dışı öğretimin niteliği değişmelidir. Bu değişme, yalnızca öğretimin temeli ve yönü bakımından değil, tersine öğretim faaliyetinin niteliğinde, ülkenin kapsamlı bir sınaî ve ekonomik planlamasıyla, barışçı kuruculuk faaliyetine uygun olmak zorundadır; çünkü genel ekonomik güçlükler ve genel amaç, ülkenin ekonomik güçlerini yeniden kurmaktan ibarettir. Böylece, proleter devrimi, küçük köylü ekonomisi yanında ekonomik yaşam için yeni temeller kurabilir. Bugüne kadar köylü, işçi devletine tahıl ödünç vermek zorundaydı: alacalı-bulacalı kâğıt paralar, köylünün tahıl

zararını karşılayamaz. Bu kâğıt paraların tatmin edemediği köylü, yasal hakkını istemektedir: tahılına karşılık sınaî ürünler istemektedir. Ekonomiyi yeniden kurmadığımız sürece bunları köylüye veremeyiz. Ekonomiyi yeniden kurmak temel amaçtır, ama ekonomiyi eski ekonomik ve teknik temel üzerine kuramayız. Bu, teknik bakımdan olanaksızdır, ayrıca da akılsızca bir harekettir. Yeni bir temel bulmalıyız. Bu yeni temel elektriklendirme planıdır.[135]

Köylünün karşısına, en az gelişmiş halk yığını karşısına çıkıyoruz ve ona daha yüksek bir kültür ve teknik bilgi düzeyine geçişin sovyet kuruluş hareketinin tümüyle başarı kazanması için zorunlu olduğunu gösteriyoruz. O halde ekonomiyi yeniden kurmak gereklidir. Bilgisiz köylü, ekonominin savaş nedeniyle yıkıldığını, ekonomi yeniden kurulmadığı sürece yoksulluktan kurtulamayacağını, tahılına karşılık olarak gerekli ürünleri elde edemeyeceğini anlamaktadır. Günlük yaşamın çok önemli sorunlarından kopmamak, tersine bunların gelişmesinden hareket etmek ve bu gelişmenin köylü tarafından anlaşılması gerektiği için tüm propaganda, yetiştirme ve açıklama ve okul-dışı eğitimi, köylülüğün bu çok dolaysız ve ivedi gereksinmesine bağlamak ve buraya tutturmak gerekmektedir. Bu arada şu nokta belirtilmelidir: bu durumdan kurtuluş yolu, ancak sanayii yeniden kurmakla mümkündür. Ama sanayi eski temel üzerine kurulamaz: kuruluş işi modern tekniğin temeli üzerinde yürütülmelidir. Yani sanayiin elektirikleştirilmesi ve kültürün yükseltilmesi yoluyla gerçekleştirilmelidir. Elektrik tesisleri için on yıllık bir emeğe, ama yüksek bir kültürel düzeydeki ve daha büyük bilinçli bir emeğe gereksinmemiz vardır.

Geniş köylü kitlelerinin düşüncesinde, açık ve pratik bir biçimde ortaya konulan bir amaca bağlanan kap-

samlı bir çalışma planı ile ortaya çıkacağız. Asgarî program hiç olmazsa üç yıl için hazırlanmalıdır. Ama kendimizi ütopyalar içinde kaybetmeden, on yıl içinde tüm Rusya'yı bir elektrik santralleri ağı ile kaplayacak ve elektrik sanayiini, tekniğin çağdaş istemlerine uyacak ve toprağın eski köylü yöntemleriyle işlenilmesine son verecek bir düzeye getirecek durumda olduğumuzu söyleyebiliriz. Bu ise daha yüksek kültür ve eğitim ister.

Dolaysız pratik görevimizin şimdi ulaşım düzenini yeniden kurmak ve yiyecek maddelerini sağlamak olduğunu, bugünkü verimlilik düzeyi ile büyük görevlerle uğraşamayacağımızı saklamaksızın, propaganda ve öğretim alanında, kültürel ve teknik istemlere uyan bir temel üzerinde bu tümden değişme görevini gözönünde bulundurmak ve onu gerçekleştirmek zorundasınız. Bugüne kadar sınıf mücadelesi ile ilgili genel tümcelerle köylülere yanaşmakta kullanılan ve temeli üzerinde bir proleter kültürü[136] vb. ilgili her türlü akılsızca işler yapılan, tekrar tekrar kullanılan eski yöntemlerden, yaşamın ilk yıllarındaki çocuk hastalıklarını çok anımsatan bu ıvırzıvırdan hızla kurtulacağız. Propaganda ve ajitasyonda, eğitim ve öğretim çalışmalarında, sorunları, iki yıl içinde bir şeyler öğrenmiş bulunan, köylüye tüm sanayiin yeniden düzenlenmesini öngören pratik, nesnel ve açık bir planla gelen ve ona köylü ve işçinin bugünkü eğitim düzeyinde bu görevi yerine getiremeyeceğini, pislik, yokluk, tifüs ve hastalıklardan kurtulamayacağını açıklayan sovyet insanlarına yaraşan bir biçimde ortaya koymaya girişeceğiz. Kültür ve eğitimin ileri atılımıyla açık bir ilişki halinde bulunan bu pratik görev, parti propagandamızın, parti çalışmalarımızın, öğretimin tüm niteliğini belirleyen bir düğüm noktası olmalıdır. Bu, köylülerin yaşamsal öneme sahip çıkarlarına o kadar derinden değinecek, kültür ve bilginin genel atılımını çok önemli ekonomik gereksinme-

lere o kadar bağlayacaktır ki, işçilerin eğitime karşı duydukları büyük isteği yüz kat daha artıracaktır. İki yıl içinde son derece güç askerî görevi çözüme kavuşturduktan sonra, 5-10 yıl içinde, kültür, eğitim ve bilim alanındaki çok daha güç görevin altından kalkacağımıza kesinlikle güvenimiz vardır.

Bu, benim burada ifade etmek istediğim istektir.

Werke, Bd. 30, s. 367-371

KÜÇÜKLERE UYGULANACAK YARGI YÖNTEMLERİ KONUSUNDA[137]

KARARNAME TASARISI ÜZERİNDE NOTLAR VE DEĞİŞTİRGE ÖNERGELERİ

1. Sınırlandırma kuramı *kullanılamaz.*
2. Mahkeme ve hapisaneler bozucu etki *yapıyorlar.*
3. Çocuk psikolojisini *kim* bilir? Yargıçlar mı, yoksa uzmanlar mı?
4. Özel kurumlar?
5. Fırsatçılar ve benzerleri? *Tekrar suç işleyenler?*

1. Adalet Halk Komiserliği, Sağlık ve Eğitim Komiserlikleriyle ve Merkezî İstatistik Yönetimi ile işbirliği halinde, küçüklerin yargılanmasıyla ve onlara karşı girişilen yargı usulleriyle ilgili rapor formlarını hazırlamakla görevlendirilmelidir.

2. Eğitim ve Sağlık Halk Komiserlikleri fizik ve psişik bakımdan arızalı olan küçük suçlular için tedavi ve eğitim kurumları kurma çalışmalarını yoğunlaştırmakla görevlendirilmelidir.

Adalet Halk Komiserliği küçüklerle ilgili komisyonların personelinin bileşimine daha çok özen göstermek ve

bu komisyonların üyelerinin yükümlülüklerini nasıl yerine getirdiklerini denetlemekle görevlendirilmelidir.

1920
Werke, Ekcilt
1917-1923, s. 171-172

MOSKOVA SOVYETİNİN İŞÇİ VE KIZIL ORDU ÜYELERİNİN TOPLANTISINDA VERİLEN SÖYLEV

(PARÇA)
6 MART 1920

Tüm devletimizi kurma durumunda bulunan işçi ve köylü yığınları, şimdi bir devlet denetimi sağlamalıdır. Bu örgütü, işçi ve köylü yığınlarının, işçi ve köylü gençliğin yardımıyla elde edeceğiz. Bu yığınlarda, devlet yönetimini ele almak için bugüne kadar görülmemiş bir istek, gönüllülük ve kararlılık uyanmıştır. Savaş sırasındaki deneyimlerimize dayalı olarak, sovyetlerin okulundan geçmiş olan, devleti yönetme yeteneğine sahip binlerce kişiyi sorumlu mevkilere getireceğiz. En cesaretsiz, en az gelişmiş, en çekingen işçileri bile işçi müfettişliğine almalısınız ve onları geliştirmelisiniz. Bu işte ilerlesinler. İşçi müfettişlerinin devlet görevlerinde nasıl işbirliği ettiği konusunda bir görüş sahibi oldukları zaman, yetenekleri içinde bulunan en basit işlerden —başlangıçta yardımcı olarak— gelişmeleri sırasında devlet mekanizmasında giderek daha önemli görevlere geçsinler. Geniş yığınların içinden devlet görevlerinin yükünü yüklenecek ve bize çabalarımızda yardım edecek olan çalışma yoldaşları çıkacaktır. Onbinlerce ileri işçiye yeniden gereksinme duymaktayız. Partisiz işçi ve köylülere dayanalım, onlara dayanalım, çünkü her yandan düşmanlarla çevrilmiş olan partimiz, dar bir örgüt olarak kalmak zo-

rundadır. Düşman unsurların her türlü mücadele yöntemleriyle, aldatma ve kışkırtma ile bizde yuvalanmaya ve hükümet partisinin bazı üstünlükler sunması durumundan yararlanmaya çaba gösterdikleri bir dönemde partisizlerle çalışmak gerekmektedir. İşçi ve köylülerin teftişi ile ilgili yasalar, partisiz işçi ve köylülerin temsilcilerini ve onların konferanslarını devlet yönetimine katma hakkını bize vermektedir. Bu mekanizma birkaç yıl içinde iç cephede zafere erişebilmemiz için işçi ve köylülerin sayısını artırma olanağını sağlayan bir araçtır. Bu zaferin askerî cephede olduğu oranda basit, kesin ve açık bir şekilde kendini göstermesi için daha uzun zaman ister. Bu zafer, uyanıklık ve enerji ister ve siz onu Moskova ve çevresinin size yüklediği geliştirme çalışmaları görevini çözüme ulaştırdığınız, ulaşım ağının yeniden kurulmasında ve fırsatçıların dolaysız ve dolaylı etkilerinden kurtulmada ve kapitalizmin eski geleneklerini yenilgiye uğratmada destek olacak tüm ekonomik yapının yeniden kurulmasında yardımcı olduğunuz zaman güvence altına alabilirsiniz. Bu uğurda birkaç yıl harcamaya değer. Bu koşullar altında bile bu tür toplumsal reformların eşi bulunmayacaktır ve bu alanda kısa süreli amaçlar saptamak büyük bir hata olur.

Sözlerimi tamamlarken, yeni Moskova sovyetinin kendinden önceki sovyetin iç savaş sırasında kazanmış olduğu deneyimleri akılda tutarak gençlik arasından yeni güçler sağlayacağı ve askerî görevleri zamanında yerine getirmedeki gösterdiğimiz gibi enerjik ve sağlam bir biçimde, aynı inatla ekonomik kuruluş işini yerine getireceği ve sizin o kadar parlak değilse bile daha da sağlam ve esaslı zaferler kazanacağınız umut ve güvenimi belirtmeme izin veriniz.

Werke, Bd. 30, s. 407-408

A. V. LUNAÇARSKİ'YE[138]

Petersburg dolaylarındaki bir dizi manastırlar, arızalı ve himayeden yoksun çocukları ve yarı-gelişmiş kimseleri barındırmak için kamulaştırılmalıdır.

Lenin

Mart 1920
Briefe, Bd. VI, s. 179

GENÇLİK BİRLİKLERİNİN GÖREVLERİ*

RUSYA GENÇ KOMÜNİST BİRLİĞİNİN, III. TÜM RUSYA KONGRESİNDE YAPILAN KONUŞMA[139]
2 EKİM 1920

Yoldaşlar, bugün Genç Komünist Birliğinin temel görevlerini ve bununla bağlantılı olarak, sosyalist bir cumhuriyette gençlik örgütlerinin genel olarak nasıl olması gerektiğini tartışmak istiyorum.

Bir bakıma, gerçek bir komünist toplum yaratma görevi ile karşılaşacak olan gençliktir, denilebileceğinden, bu sorunun üzerinde durmak daha da gerekli olmaktadır. Çünkü, açıktır ki, kapitalist toplumda, yetişmiş işçiler kuşağı, olsa olsa, sömürüye dayanan eski, kapitalist toplumsal yaşamının temellerini yıkma görevini başarabilir. Olsa olsa, proletarya ve çalışan sınıfların, iktidarı almalarına ve ancak, yeni koşullar altında, insanlar arasında sömürü ilişkilerinin artık var olmadığı bir durumda çalışmaya başlayan kuşağın üzerinde kurabileceği sağlam bir temel atmalarına yardımcı olacak bir toplumsal sistemin yaratılması görevini başarabilir.

Onun için, gençliğin görevlerine bu açıdan yaklaşırken, diyebilirim ki, genel olarak gençliğin ve özel olarak

* V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, s. 522-541. —*Ed.*

da Genç Komünist Birliklerinin ve tüm öteki örgütlerin görevleri bir tek sözcükle özetlenebilir: öğrenin.

Kuşkusuz bu yalnızca "bir sözcük"tür. Başta gelen ve en önemli soruları yanıtlamaz: ne öğrenmeli, nasıl öğrenmeli? Ve bütün sorun şudur ki, eski kapitalist toplumun değişmesiyle, komünist toplumu yaratacak yeni kuşakların, eğitimi, öğretimi ve öğrenimi, eski çizgiler üzerinde yürütülemez. Gençliğin eğitimi, öğretimi ve öğrenimi, eski toplumun bize bıraktığı malzemeden başlamalıdır. Komünizmi, ancak tüm bilgilere, örgütlere ve kuruluşlara dayanarak, ancak eski toplumun bize bıraktığı insan gücü ve araç stokunu kullanarak kurabiliriz. Ancak geçliğin öğretimini, örgütlenmesini ve eğitilmesini köklü bir biçimde yeniden yoğurarak genç kuşağın çabalarının eski topluma benzemeyen bir toplumun yaratılması, yani komünist bir toplumun yaratılması sonucunu vermesini güvence altına alabiliriz. İşte bunun için, gençliğe neler öğreteceğimiz ve gerçekten komünist gençlik adına lâyık olmak istiyorsa gençliğin nasıl öğreneceği ve bizim başladığımızı tamamlayabilmesi ve bitirebilmesi için nasıl eğitileceği sorunu üzerinde ayrıntılarıyla durmalıyız.

Belirtmem gerekir ki, ilk ve en doğal yanıt, Gençlik Birliğinin ve komünizme doğru ilerlemek isteyen genel olarak gençliğin komünizmi öğrenmesi olacaktır.

Ama bu —komünizmi öğrenin— yanıtı çok geneldir. Komünizmi öğrenmeye niçin gereksinmemiz vardır? Komünizm bilgisi edinebilmek için genel bilgi toplamından neler seçilmelidir? İşte, burada, komünizmi öğrenmek görevi doğru bir biçimde konmayınca ya da tek yanlı bir biçimde yorumlanınca, başgösteren bazı tehlikeler doğmaktadır.

Doğal olarak, akla ilk gelen düşünce, komünizmi öğrenmenin, komünist elkitaplarında, broşürlerde ve kitaplarda yazılı olan bilgi toplamını, iyice öğrenmek demek

olduğudur. Ama komünizmi incelemenin böyle bir tanımı, çok kaba ve yetersiz olacaktır. Eğer komünizmin incelenmesi, yalnızca komünist kitap ve broşürlerde yazılı olanların iyice öğrenilmesinden ibaret olsaydı, kolaycacık, komünist metin hokkabazlarına ya da palavralarına sahip olurduk ve bu da çoğu kez bize zarar ve ziyan getirirdi, çünkü komünist kitap ve broşürlerdeki şeyleri makine gibi ezberleyen bu kişiler, bütün bilgi dallarını birleştirmeyi başaramayacaklar ve komünizmin gerçekte gerektirdiği biçimde hareket edemeyeceklerdi.

Eski, kapitalist toplumun bize bıraktığı en büyük kötülük ve talihsizliklerden biri, kitapların pratik yaşamdan tam kopukluğudur: çünkü içinde her şeyin mümkün olan en iyi biçimde tanımlandığı kitaplara sahiptik, ama çoğu durumda, bunlar, kapitalist toplumu yanlış bir biçimde tanımlayan en iğrenç ve en ikiyüzlü yalanları içeren kitaplardı.

İşte bunun için, komünizm hakkında kitaplarda yazılı olanları sadece yutmak son derece yanlış olacaktır. Konuşmalarımızda ve makalelerimizde şimdi, yalnızca eskiden komünizm hakkında söylenmiş olanları yinelemiyoruz, çünkü konuşmalarımız ve makalelerimiz, her daldaki günlük çalışmamızla bağıntılıdır. Çalışma olmaksızın, mücadele olmaksızın, komünist broşür ve kitaplardan elde edilen soyut bir komünizm bilgisi, kesinlikle değersiz olacaktır, çünkü eski teori ve pratik ayrılığını, eski burjuva toplumunun en iğrenç niteliğini oluşturan o eski ayrılığı sürdürecektir.

Yalnızca komünist sloganları iyice öğrenmek daha da tehlikeli olacaktır. Bu tehlikeyi zamanında farketmemiş olsaydık, ve tüm çabalarımızı bu tehlikeyi uzaklaştırmaya yöneltmiş olmasaydık, komünizmi bu biçimde inceledikten sonra kendilerine komünist diyecek olan yarım ya da bir milyon genç erkek ve kadın, yalnızca komünizm da-

vasına büyük zarar getirmiş olacaktı.

Burada şu soru doğuyor: bütün bunları komünizmin incelenmesi için nasıl birleştireceğiz? Eski okuldan, eski bilimden ne almalıyız? Eski okul, amacının, genel olarak bilimleri öğretmek üzere, her yönden eğitim görmüş insanlar ortaya çıkarmak olduğunu ilân etmişti. Biz bunun tümüyle asılsız olduğunu biliyoruz, çünkü toplumun tümü, insanların sınıflara, sömürücüler ve ezilenlere bölünmesi üzerine dayanıyor ve toplum bu temel üzerinde sürdürülüyordu. Doğal olarak, sınıf ruhuyla iyice dolu olan eski okulun tümü, yalnızca burjuvazinin çocuklarına bilgi veriyordu. Her sözcük, burjuvazinin çıkarlarına uygun olarak tahrif ediliyordu. Bu okullarda genç işçi ve köylü kuşağı, eğitilmekten çok, burjuvazinin çıkarlarına uygun olarak eğitim görüyordu. Burjuvazinin yararlı hizmetçileri olacak, barışını ve keyfini bozmadan ona kâr yaratabilecek bir biçimde eğitiliyordu. İşte bunun için, eski okulu reddederken, ondan yalnızca gerçek komünist eğitim için gereksindiğimizi almayı görev edindik.

Bu, bizi, sürekli olarak eski okula yöneltilen ve çoğu kez tümüyle yanlış sonuçlara yolaçan yergi ve suçlamalara getiriyor. Eski okulun, sabahlama, hafızlama, makine gibi ezberleme okulu olduğu söylenmektedir. Bu doğrudur, ama eski okulda kötü olanla, bizim için yararlı olanı ayırdetmeyi öğrenmeliyiz ve ondan komünizm için gerekli olanı seçebilmeliyiz.

Eski okul bir sabahlama okuluydu; öğrencileri, beyni tıkayan ve genç kuşağı bir tek modele göre biçimlenmiş bürokratlar haline dönüştüren bir yığın yararsız, yüzeysel, boş bilgiyi yutmaya zorluyordu. Ama, bundan, insan bilgisinin biriktirdiklerini edinmeden, komünist olunabileceği sonucunu çıkarmaya kalkışırsanız büyük bir hata işlemiş olursunuz. Komünizmin kendisinin bir sonucu olduğu bilgi toplamını edinmeden, komünist slogan-

ları, komünist bilimin sonuçlarını öğrenmenin yeterli olacağını düşünmek yanlış olur. Marksizm, komünizmin insan bilgisi toplamından nasıl doğduğunun bir örneğidir.

Komünist teorinin, esas olarak Marx tarafından yaratılmış olan komünizm biliminin, bu marksizm öğretisinin, Marx bir deha idiyse de, 19. yüzyılın birtek sosyalistinin ürünü olmaktan çıktığını ve dünyanın her yerinde, bu öğretiyi kapitalizme karşı mücadelelerinde uygulayan milyonlarca ve on milyonlarca proleterin öğretisi haline geldiğini okumuş ve işitmişsinizdir. Ve eğer Marx'ın öğretilerinin en devrimci sınıfa mensup milyonlarca ve on milyonlarca kişinin kalplerini neden fethedebildiğini soracak olursanız, yalnızca şu bir tek yanıtı alırsınız: Marx, çalışmasını, kapitalizm altında edinilen insan bilgisinin sağlam temeline dayandırdığı için. Marx, insan toplumunun gelişme yasalarını incelemiş ve kapitalizmin komünizme doğru gelişmesinin kaçınılmazlığını görmüştür. Ve esas olan şey şudur ki, bunu, tam da, bu kapitalist toplumun en tam, en ayrıntılı ve en derin incelemesine dayandırarak, daha önceki bilimin yarattıklarının tümünü iyice özümleyerek tanıtlamıştır. Bir tek noktayı bile ihmal etmeksizin, insan toplumunun yarattığı her şeyi eleştirel bir tarzda, yeniden biçimlendirmiştir. İnsan düşüncesinin yarattığı her şeyi, yeniden biçimlendirmiş, eleştirmiş, işçi sınıfı hareketiyle sınamış ve burjuva sınırlarla kısıtlanmış ya da burjuva önyargılarla bağlanmış kişilerin çıkaramayacağı sonuçlar çıkarmıştır.

Örneğin proleter kültürden sözettiğimiz zaman, bunu, akılda tutmalıyız. Yalnızca, insanlığın tüm gelişmesiyle yaratılan kültüre ilişkin tam bir bilgi ile ve yalnızca bu kültürü yeniden biçimlendirmekle, proleter kültürü kurabileceğimizi açıkça anlamadıkça —bunu anlamadıkça— bu sorunu çözemeyeceğiz. Proleter kültür, nerden çıktığı bilinmeyen bir şey değildir, kendilerine proleter kültürü

uzmanı diyenlerin bir icadı değildir. Bunların hepsi saçmadır. Proleter kültür, insanlığın, kapitalist toplumun, toprak sahipleri toplumunun, bürokratik toplumun boyunduruğu altında biriktirdiği bilgi hazinesinin doğal gelişmesinin bir sonucu olmalıdır. Marx'ın yeniden biçimlendirdiği ekonomi politiğin, bize, insan toplumunun nereye varması gerektiğini göstermesi gibi, sınıf mücadelesine, proleter devrimin başlangıcına geçişi göstermesi gibi, bütün bu yollar ve izler de, proleter kültüre götürmüştür, götürmektedir ve götürmeye devam edecektir.

Gençlik temsilcilerinin ve yeni bir eğitim sisteminin bazı savunucularının, eski okula saldırdıklarını ve onun bir sabahlama okulu olduğunu söylediklerini sık sık işittiğimiz zaman, onlara, eski okuldan iyi olanı almamız gerektiğini söylüyoruz. Eski okuldan, genç insanların kafalarını onda-dokuzu yararsız, onda-biri de çarpıtılmış geniş bir bilgi yığınıyla doldurma sistemini almamız gerekmez. Ama bu, komünist sonuçlarla yetinebileceğimiz ve yalnızca komünist sloganları öğreneceğimiz anlamına da gelmez. Komünizmi bu yolla yaratmayacaksınız. Ancak insanlığın yarattığı tüm hazinelerin bilgisiyle kafanızı zenginleştirdiğiniz zaman, komünist olabilirsiniz.

Sabahlamaya gereksinmemiz yok; ama her öğrencinin kafasını temel gerçeklerle geliştirmeye ve yetkinleştirmeye gereksinmemiz var. Çünkü eğer edindiği tüm bilgiler kafasında özümlenmemişse, komünizm, hükümsüz bir şey, salt bir tabela, komünist de salt bir palavracı haline gelir. Bu bilgiyi özümlemekle kalmamalı, ayrıca da eleştirel bir biçimde özümlemelisiniz, öyle ki, kafanızı, yararsız fazlalıklarla doldurmak yerine, modern eğitim insanı için vazgeçilmez olan bütün gerçeklerle zenginleştirebilirsiniz. Eğer bir komünist, ciddî ve sıkı birçok çalışma yapmadan, eleştirel olarak incelenmesi gereken olguları anlamadan, edindiği hazır sonuçlar yüzünden komünizmi ile

övünmeyi tasarlamışsa, çok acınacak durumda bir komünist olacaktır. Böyle bir yüzeysellik, kesinlikle çok tehlikelidir. Eğer, az bildiğimi biliyorsam, daha fazla öğrenmeye çalışırım, ama bir insan komünist olduğunu ve hiç bir şeyi iyice öğrenmeye gereksinmesi olmadığını söylüyorsa, hiç bir zaman komüniste benzer biri olamayacaktır.

Eski okul, kapitalistlerin gereksinme duyduğu hizmetçiler yetiştiriyordu. Eski okul, bilim adamlarını, kapitalistleri hoşnut edecek şeyleri yazmak ve söylemek zorunda olan insanlar haline getiriyordu. Bu yüzden bu okulu kaldırmalıyız. Ama onu kaldırmamız, yıkmamız gerektiği gerçeği, ondan, insanlığın biriktirdiği ve insan için önemli olan her şeyi almamamız gerektiği anlamına gelir mi? Kapitalizm için gerekli olan ile komünizm için gerekli olan arasında bir ayrım yapmamız gerekmediği anlamına gelir mi?

Burjuva toplumunda çoğunluğun iradesine karşı olarak kullanılan eski talim-çavuşu yöntemlerinin yerine, birleşmemiş, büyük bir ülkenin topraklarına yayılmış ve dağılmış milyonlarca ve yüzmilyonlarca insanın iradesini birtek irade haline dönüştürmek üzere, eski topluma karşı duydukları kini, bu savaş için güçlerini birleştirmek ve örgütlendirmekteki kararlılıkları, yetenekleri ve hazır oluşlarıyla birleştiren, işçilerin ve köylülerin sınıf bilincine sahip disiplinini koyuyoruz; çünkü bu tek irade olmaksızın yenilgi kaçınılmazdır. Bu dayanışma olmaksızın, işçilerin ve köylülerin bu bilinçli disiplini olmaksızın, davamız umutsuz olacaktır. Bu olmaksızın dünyadaki kapitalistleri ve toprak sahiplerini yenemeyeceğiz. Bırakın bu temel üzerinde yeni bir toplum kurmayı, temeli sağlamlaştırmayı bile başaramayacağız. Bunun gibi, eski okulu reddederken, eski okula karşı kesinlikle meşru ve esaslı bir kin beslerken, eski okulu yıkma heveslerine değer verirken, eski öğretim sisteminin, eski sabahlamanın, eski eği-

timin yerine, insan bilgisinin bütününü edinme yeteneğini, bu bilgiyi komünizmin makine gibi ezberlenmiş bir şey değil, kendinizin üzerinde düşündüğü bir şey olacağı, modern eğitim açısından kaçınılmaz olan sonuçları kapsayacağı bir biçimde edinme yeteneğini koymamız gerektiğini anlamalıyız.

İşte, komünizmi öğrenmek amacından sözederken ana görevlerimizi böyle koymalıyız.

Bunu size açıklamak için ve nasıl öğrenmeli sorusuna bir yaklaşım olarak, pratik bir örneği ele alacağım. Hepiniz biliyorsunuz ki, askerî görevlerin, cumhuriyeti koruma görevlerinin hemen ardından, şimdi ekonomik görevlerle karşı karşıya bulunuyoruz. Biliyoruz ki, sanayi ve tarım yeniden yaratılmadıkça komünist toplum kurulamaz ve bunların yeniden yaratılması da eski yoldan olmamalıdır. Modern bir temel üzerinde, bilimin son sözüne uygun olarak yeniden doğmalıdırlar. Biliyorsunuz ki, bu temel, elektriktir ve ancak tüm ülke, sanayi ve tarımın bütün dalları elektriğe kavuştuğu zaman, ancak bu amaca ulaştığınız zaman, kendiniz, eski kuşağın kuramadığı komünist toplumu, kurabileceksiniz. Karşınızda, tüm ülkeyi ekonomik açıdan yeniden canlandırmak, gerek tarımı, gerek se sanayii modern bilime ve teknolojiye, elektriğe dayanan, modern teknik çizgiler üzerinde yeniden örgütlemek ve onarmak görevi durmaktadır. Çok iyi anlıyorsunuz ki, okuması-yazması olmayan kişiler elektrikle uğraşmazlar ve salt okumuş-yazmış olmak da bu iş için yeterli değildir. Elektriğin ne olduğunu anlamak yetmez, onun teknik bakımdan sanayie ve tarıma, sanayiin ve tarımın çeşitli dallarına nasıl uygulanacağını bilmek gerekir. Bunu biz kendimiz öğrenmeliyiz ve çalışan halkın tüm yetişen kuşağına da öğretmeliyiz. Sınıf bilincine sahip her komünistin, kendine komünist gözü ile bakan ve Genç Komünist Birliğine katılmakla, partinin komünizmi kurmasına yardım-

cı olmaya ve tüm genç kuşağın komünist bir toplum yaratmasına yardımcı olmaya andiçtiğini açıkça anlayan her gencin karşısına çıkan görevdir bu. Komünist bir toplumu, ancak modern eğitim temeli üzerinde yaratabileceğini ve bu eğitim olmazsa komünizmin yalnızca dindarca bir temenni olarak kalacağını anlaması gerekir.

Eski kuşakların görevi burjuvaziyi altetmekti. O zamanlar, esas görev, burjuvaziyi eleştirmek, yığınlar arasında burjuvaziye karşı nefret uyandırmak, sınıf bilincini ve güçlerini birleştirme yeteneğini geliştirmekti. Yeni kuşak çok daha karmaşık bir görevle karşı karşıyadır. Yalnızca kapitalistlerin saldırılarına karşı, işçilerin ve köylülerin gücünü yükseltmek üzere tüm güçlerinizi birleştirmek zorunda olmakla kalmıyorsunuz. Bunu yapmanız gerekli. Bunu açıkça anladınız; komünist olan bunu kesinlikle kavrıyor. Ama bu yeterli değil. Komünist bir toplum kurmalısınız. Birçok bakımlardan işin yarısı yapılmıştır. Eski düzen, hakettiği gibi, yıkılmış, ve gene hakettiği gibi bir harabe yığınına dönüştürülmüştür. Zemin temizlenmiştir ve bu zemin üzerinde genç komünist kuşak, komünist bir toplum kurmalıdır. Kuruluş görevi ile karşı karşıyasınız ve ancak, tüm modern bilgiyi iyice öğrenerek, ancak komünizmi, hazır, ezberlenmiş formüller, öğütler, tarifler, reçeteler ve programlar olmaktan çıkarıp, âcil çalışmalarınızı birleştiren, canlı bir şey haline getirebilirseniz, ancak komünizmi pratik çalışmanızda bir kılavuz haline dönüştürebilirseniz bu görevin üstesinden gelebilirsiniz. Tüm genç kuşağın öğretiminde, eğitiminde ve harekete geçirilmesinde, size kılavuzluk edecek görev budur. Her genç erkek ve her genç kadının içinde olması gereken, komünizmin milyonlarca kurucusu arasında en önde giden siz olmalısınız. Tüm genç işçi ve köylü yığınlarını komünizmi kurma işine çekmedikçe komünist toplumu kuramazsınız.

Bu, doğal olarak, beni, komünizmin nasıl öğretileceği ve yöntemlerimizin belirli özelliklerinin neler olacağı sorusuna getiriyor.

Burada, her şeyden önce komünist ahlâk sorusuna değineceğim.

Komünist olarak kendinizi eğitmelisiniz. Gençlik Birliğinin görevi, pratik faliyetlerini öyle bir biçimde örgütlemektir ki, üyeleri, öğrenerek, öğreterek, örgütlenerek, birleşerek ve savaşarak kendilerini ve ona önder gözü ile bakan herkesi eğitebilsinler; komünistleri eğitebilsinler. Bugünün gençliğini yetiştirmenin, eğitmenin ve onlara öğretim vermenin tüm amacı onları komünist ahlâkla doldurmak olmalıdır.

Ama komünist ahlâk diye bir şey var mıdır? Komünist maneviyat diye bir şey var mıdır? Elbette vardır. Çoğu kez, bizim kendimize ait bir ahlâkımız yokmuş gibi gösterilir ve çoğu kez, burjuvazi, biz komünistleri tüm ahlâkı reddetmekle suçlar. Bu, bir kavramları karıştırma, işçileri ve köylüleri aldatma yöntemidir.

Ahlâk ve maneviyatı hangi anlamda reddediyoruz?

Ahlâkı tanrının buyruklarından çıkaran burjuvazinin onu vaazettiği anlamda. Biz, tanrıya inanmadığımızı ve rahiplerin, toprak sahiplerinin ve burjuvazinin, sömürücüler olarak kendi çıkarlarının ardından koşarken tanrı adına konuştuklarını pekâlâ bildiğimizi kuşkusuz söylemekteyiz. Ya da ahlâkı maneviyat buyruklarından, tanrı buyruklarından çıkarmak yerine, her zaman, tanrının buyruklarına çok benzer bir şeye varan, idealist ya da yarı-idealist sözlerden çıkarmaktadırlar.

İnsan toplumunun ve sınıfların dışında çıkarılan tüm maneviyatı reddediyoruz. Biz, bunun bir aldatmaca, bir sahtekârlık, toprak sahipleri ve kapitalistlerin çıkarı için işçilerin ve köylülerin kafalarının bulandırılması olduğunu söylüyoruz.

Biz, bizim maneviyatımızın proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarına tümüyle bağlı olduğunu söylüyoruz. Bizim maneviyatımız, proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarından kaynaklanır.

Eski toplum tüm işçi ve köylülerin, toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından ezilmesine dayanıyordu. Biz bunu yıkmak zorunda kaldık, onları altetmek zorunda kaldık; ama bunun için de, birlik yaratmamız gerekti. Tanrı bu birliği yaratamazdı.

Birliği, ancak fabrikalar, eğitilen ve uzun uykusundan uyanan proletarya sağlayabilirdi. Ancak bu sınıf oluştuğu zamandır ki, şimdi gördüğümüz şeye —üç yıldan beri, tüm dünya burjuvazisinin hücumunu püskürtmekte olan, en zayıf ülkelerden birinde, proletarya devriminin zaferine— yolaçan yığın hareketi başladı. Ve proletarya devriminin dünyanın her yerinde nasıl büyüdüğünü görüyoruz. Şimdi, deneyime dayanarak, birleşmemiş ve dağınık köylülerin ardından gittiğini ve sömürücülerin tüm saldırılarına dayanan o sağlam gücü, ancak proletaryanın yaratabildiğini söylüyoruz. Ancak bu sınıf, çalışan yığınların birleşmesine, saflarını toplamasına ve komünist toplumu sonuna dek savunmasına, sağlamlaştırmasına ve kurmasına yardımcı olabilir.

İşte bu yüzden, bizim için insan toplumunun dışında maneviyat diye bir şey yoktur, bu sahtekârlıktır. Bizim için maneviyat, proletaryanın sınıf mücadelesine bağlıdır.

Bu sınıf mücadelesi, ne anlama gelir? Bu, çarı altetmek, kapitalistleri altetmek, kapitalist sınıfı kaldırmak demektir.

Ve genel olarak sınıflar nedir? Sınıflar, toplumun bir kesiminin, öteki kesiminin emeğini maledinmesine izin veren şeylerdir. Eğer toplumun bir kesimi, tüm toprakları maledinirse, bir toprak sahibi sınıfına, bir de köylü sınıfına sahip oluruz. Eğer toplumun bir kesimi, fabrikalara,

hisselere ve sermayeye sahipken, öteki kesim bu fabrikalarda çalışırsa, bir kapitalist sınıf ve bir proleter sınıf ortaya çıkmış olur.

Çarı kovmak zor olmadı — bu, yalnızca birkaç gün aldı. Toprak sahiplerini kovmak pek zor olmadı — bu, birkaç ay içinde yapıldı. Kapitalistleri kovmak da çok zor değildi. Ama sınıfları kaldırmak kıyas kabul etmek ölçüde daha zordur; hâlâ köylüler ve işçiler biçiminde bölünme mevcuttur. Eğer köylü, kendi ayrı toprak parçasına yerleşir ve fazladan tahıl, yani kendisi ya da sığırı için gereksinmediği tahıl elde ederken, geri kalan insanlar ekmeksiz kalmak durumundalarsa, köylü bir sömürücü haline gelir. Ne kadar daha çok tahıla sarılırsa, bu işi o kadar kârlı bulur; geri kalanlara gelince, bırakın aç kalsınlar: "Ne kadar çok aç kalırlarsa, tahılımı o kadar pahalıya satabilirim." Herkes, bir tek ortak plana göre, ortak topraklarda, ortak fabrikalarda, ortak bir sisteme uygun olarak çalışmalıdır. Bunu sağlamak kolay mıdır? Bunun, çarı, toprak sahiplerini ve kapitalistleri kovmak kadar kolay olmadığını görüyorsunuz. Gereken şey, proletaryanın, köylülüğün bir kesimini yeniden eğitmesi, yeniden yetiştirmesidir, proletarya, zengin olan ve geri kalanların yoksulluğu ve gereksinmesinden yararlanıp vurgun vuran köylülerin direnişini kırmak için, çalışan köylüleri kendi tarafına kazanmalıdır. O halde, proletarya mücadelesinin görevi, çarı devirmiş ve toprak sahiplerini ve kapitalistleri kovmuş olmamızla tamamlanmış değildir ve bunu tamamlamak, proletarya diktatörlüğü dediğimiz bir sistemin görevidir.

Sınıf mücadelesi hâlâ devam etmektedir; yalnızca biçimlerini değiştirmiştir. Eski sömürücülerin dönüşünü engellemek, aydınlanmamış dağınık köylü yığınlarını bir birlik halinde birleştirmek, proletaryanın sınıf mücadelesidir. Sınıf mücadelesi devam ediyor, ve bizim görevimiz,

tüm çıkarları bu mücadeleye bağlı kılmaktır. Ve komünist maneviyatımızı da bu göreve bağlı kılmaktayız. Biz şöyle diyoruz: maneviyat, eski sömürü toplumunu yıkmaya ve tüm çalışan halkı, yeni, komünist bir toplum kurmakta olan proletaryanın çevresinde birleştirmeye hizmet eden şeydir.

Komünist maneviyat, bu mücadeleye hizmet eden, çalışan halkı tüm sömürüye karşı, tüm küçük mülkiyete karşı birleştiren maneviyattır; çünkü küçük mülkiyet, tüm toplumun emeği ile yaratılan şeyi bir kişinin ellerine bırakır. Bizim ülkemizde toprak ortak mülktür.

Ama bu ortak mülkün bir parçasını aldığımı ve onun üzerinde gereksindiğimin iki katı tahıl yetiştirdiğimi ve artı-tahıldan vurgun vurduğumu varsayalım. Ne kadar çok aç insan varsa, o kadar çok ödeyeceklerini varsayalım. O zaman bir komünist gibi davranmış olur muyum? Hayır, bir sömürücü, bir mülk sahibi gibi davranmış olurum. Bununla savaşmak gerekir. Eğer bunun devam etmesine izin verilirse, önceki devrimlerde birkaç kez olduğu gibi, işler, kapitalistlerin yönetimine, burjuvazinin yönetimine geri kayacaktır. Ve kapitalistlerin ve burjuvazinin yönetiminin yeniden kurulmasını engellemek için, vurgunculuğa izin vermemeliyiz, bireylerin, geri kalanların zararına kendilerini zenginleştirmelerine izin vermemeliyiz ve çalışan halk da proletarya ile birleşmeli ve komünist bir toplum oluşturmalıdır. Birliğin temel görevinin ve komünist gençliğin örgütlenmesinin baş özelliği budur.

Eski toplum şu ilkeye dayanıyordu: soy ya da soyul, başkaları için çalış ya da başkalarını kendin için çalıştır, köle sahibi ol ya da köle ol. Doğal olarak, böyle bir toplumda yetişen insanlar, deyim yerindeyse, analarının sütüyle birlikte şu ruh halini, alışkanlığı, anlayışı da alırlar: ya bir köle sahibisin ya da köle, ya da bir küçük mülk

sahibi, bir küçük görevli, bir küçük memur, bir aydın — kısacası yalnızca kendini düşünen ve başkasını umursamayan bir insan.

Eğer bu toprak parçasını işlersem, başkası bana vız gelir; eğer başkaları aç iseler, daha da iyi, tahılım için daha fazla şey alacağım. Eğer bir doktor, mühendis, öğretmen ya da kâtip olarak bir işim varsa, başkaları bana vız gelir. Belki de, eğer başta olanlara dalkavukluk eder, onları hoşnut edersem, işimi elde tutar ve hatta hayatta ilerler ve bir burjuva olurum. Bir komünist, böyle bir ruh haline de, böyle duygulara da sahip olamaz. İşçiler ve köylüler, kendi çabalarıyla kendilerini koruyabileceklerini ve yeni bir toplum yaratabileceklerini tanıtladıkları zaman — bu yeni, komünist eğitimin, sömürücülere karşı mücadele içinde eğitimin, çıkarcılara ve küçük mülk sahiplerine karşı, ben kendi kârıma bakarım ve başka hiç bir şeyi umursamam diyen ruh haline ve alışkanlığa karşı, proletarya ile ittifak içinde eğitimin başlangıcıydı.

Genç ve yetişen kuşak komünizmi nasıl öğrenmelidir, sorusunun yanıtı işte budur.

Bu kuşak, komünizmi, ancak, çalışmalarındaki, eğitim ve öğrenimindeki her adımı, proleterlerin ve çalışan halkın eski sömürücü topluma karşı verdiği sürekli mücadele ile birleştirerek öğrenebilir. Bize maneviyattan sözedildiğinde şöyle diyoruz: komünist için, tüm maneviyat, bu sağlam, birleşmiş disiplinde ve sömürücülere karşı bilinçli mücadelede yatar. Biz, önsüz ve sonsuz bir maneviyata inanmıyoruz ve maneviyata ilişkin tüm masalların hilekârlığını teşhir ediyoruz. Maneviyat, insan toplumunun daha yüksek bir düzeye çıkmasına ve emek sömürüsünden kurtulmasına yardımcı olma amacına hizmet eder.

Bunu başarmak için, burjuvaziye karşı disiplinli ve müthiş mücadelenin ortasında bilinçli yaşama uyanma-

ya başlayan bu genç kuşağa gereksinmemiz var. Bu mücadelede, bu kuşak, gerçek komünistler eğitmektedir, bu mücadeleye bağlı olmalı ve çalışmalarında, eğitiminde, öğreniminde her adımı bu mücadeleye bağlamalıdır. Komünist gençliğin eğitimi, onlara duygusal konuşmalar ve ahlâkî kuralları vermek değildir. Eğitim bu değildir. İnsanlar, analarının, babalarının, toprak sahipleri ve kapitalistlerin boyunduruğu altında nasıl yaşadıklarını gördükleri zaman, sömürücülere karşı mücadeleyi başlatanların başına gelen acıları bizzat yaşadıkları zaman, kazanılanın savunulması için, bu mücadelenin devamının ne fedakârlıklar gerektirdiğini gördükleri zaman ve toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin nasıl da çılgın hasımlar olduğunu gördükleri zaman — bu çevre içinde komünist olmak üzere eğitilmişlerdir. Komünist maneviyatın temeli, komünizmin sağlamlaştırılması ve tamamlanması için mücadeledir. Bu, komünist eğitim, öğrenim ve öğretimin de temelidir. Komünizmin nasıl öğrenileceği sorusunun yanıtı budur.

Öğretim, eğitim ve öğrenim, yalnızca okulla sınırlanmış ve yaşam fırtınasından kopmuş olsaydı, bunlara inanmazdık. İşçiler ve köylüler, toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından ezildiği sürece ve okullar, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin ellerinde kaldığı sürece, yetişen kuşak kör ve cahil kalacaktır. Ama bizim okulumuz gençliğe, bilginin temellerini, komünist görüşleri bağımsız olarak geliştirme yeteneğini vermelidir; onları öğrenim görmüş kişiler yapmalıdır. İnsanların okula devam ettikleri zaman sırasında, onları sömürücülere karşı kurtuluş mücadelesine katılmaları için eğitmelidir. Genç Komünist Birliği, ancak öğretim, eğitim ve öğrenimindeki her adımı, tüm çalışan halkın, sömürücülere karşı genel mücadelesi ile birleştirdiği zaman, yetişen komünist kuşağın birliği adına lâyık olacaktır. Çünkü çok iyi biliyorsunuz ki, eski,

burjuva sistem, dünyanın geri kalan kısımlarında mevcutken, Rusya tek işçi cumhuriyeti olarak kaldıkça, biz onlardan daha zayıf olacağız, yeni bir saldırının sürekli tehdidi altında olacağız; ve ancak sağlam ve birlik içinde olmayı öğrenirsek, daha ilerdeki mücadelede zafer kazanacağız ve —güçlenmiş olarak— gerçekten yenilmez hale geleceğiz. O halde, komünist olmak, tüm yetişen kuşağı örgütlemeniz ve birleştirmeniz ve bu mücadelede bir eğitim ve disiplin örneği vermeniz gerektiği anlamına gelir. İşte o zaman, komünist toplumun yapısını kurmaya başlayabilecek ve onu tamamlayabileceksiniz.

Bunu daha da açıklığa kavuşturmak için size bir örnek aktaracağım. Biz kendimize komünist diyoruz. Komünist nedir? Komünist, Latince bir sözcüktür. *Communis,* "ortak" sözcüğünün Latincesidir. Komünist toplum her şeye —toprak, fabrikalar— ortaklaşa sahip olunan ve insanların ortaklaşa çalıştığı bir toplumdur. Komünizm budur.

Eğer herkes kendi toprak parçası üzerinde ayrı olarak çalışırsa, ortaklaşa çalışmak mümkün müdür? Ortaklaşa çalışmak hemen getirilemez. Bu olanaksızdır. Gökten düşmez. Zahmet ve acılarla gelir, mücadelenin seyri içinde yaratılır. Eski kitaplar burada hiç bir işe yaramaz; onlara kimse inanmayacaktır. Kişinin kendi yaşam deneyimi gerekir. Kolçak ve Denikin, Sibirya'dan ve Güneyden ilerledikleri zaman köylüler onlardan yanaydı. Bolşevizmden hoşlanmıyorlardı, çünkü bolşevikler onların tahılını sabit bir fiyattan alıyordu. Ama Sibirya'daki ve Ukrayna'daki köylüler, Kolçak ve Denikin'in yönetimini yaşadıkları zaman yalnızca bir seçenekleri olduğunu anladılar: ya kapitaliste gitmek — o da, hemen, köylüleri toprak sahibinin köleliğine devredecektir; ya da süt ve bal akan refah içinde bir toprak vaadetmiş olan zahmetli bir mücadelede demir disiplin ve metanet isteyen, ama onları kapitalistlere ve toprakbeylerine kölelikten kurta-

racak olan işçiyi izlemek. Cahil köylüler bile kendi öz deneyimleriyle bunu anladığı ve gördüğü zaman, sert bir okuldan geçmiş, komünizmin bilinçli yandaşları haline geldiler. Genç Komünist Birliğin tüm faaliyetlerinin temelini işte böyle bir deneyim oluşturmalıdır.

Ne öğrenmemiz, eski okuldan ve eski bilimden ne almamız gerektiği sorularını yanıtlamış bulunuyorum. Şimdi bunun nasıl öğrenilmesi gerektiği sorusunu yanıtlamaya çalışacağım. Yanıt şudur: yalnızca, okul faaliyetlerindeki her adımı, eğitim, öğrenim ve öğretimdeki her adımı, çalışan halkın sömürücülere karşı mücadelesiyle ayrılmaz bir biçimde birleştirmek.

Bu komünizm eğitiminin nasıl ilerlemesi gerektiği konusunu örneklendirmek için bazı gençlik örgütlerinin çalışma deneyimlerinden birkaç örnek aktaracağım. Herkes okumamışlığı ortadan kaldırmaktan sözediyor. Biliyorsunuz ki, komünist bir toplum, okumamış bir ülkede kurulamaz. Sovyet hükümetinin bir emir vermesi, ya da partinin belli bir slogan atması ya da en iyi işçilerin belirli bir kısmını bu göreve ataması yeterli değildir. Genç kuşağın kendisi bu çalışmayı üstlenmelidir. Komünizm, gençliğin, Gençlik Birliğine mensup olan genç erkek ve kadınların şunu söylemesi demektir: bu bizim işimiz; birleşeceğiz ve okumamışlığı kaldırmak için kırsal bölgelere gideceğiz, öyle ki yetişen kuşağımız arasında okuma-yazma bilmeyen kalmayacak. Yetişen kuşağın, faaliyetlerini bu çalışmaya adamasına çabalıyoruz. Biliyorsunuz ki, cahil, okumamış Rusya'yı, çabucak okur-yazar bir ülke haline dönüştüremeyiz. Ama Gençlik Birliği bu işte çalışmaya girişirse, eğer tüm genç insanlar herkesin yararı için çalışırlarsa, 400.000 genç erkek ve kadını birleştiren birlik, kendine Genç Komünist Birliği adını vermeye hak kazanacaktır. Yalnızca kendisinin bilgi edinmesi değil, ayrıca, kendi çabalarıyla cehaletin karanlığından kendileri-

ni kurtaramayan o genç insanlara yardımcı olmak da birliğin bir görevidir. Gençlik Birliğinin bir üyesi olmak, kişinin emeğini ve çabalarını ortak amaca adaması demektir. İşte komünist eğitim, bu anlama gelir. Ancak böyle çalışmanın seyri içindedir ki, genç bir erkek ya da kadın gerçek bir komünist haline gelir. Ancak bu çalışmada pratik sonuçlar alırlarsa, komünist olacaklardır.

Örneğin, yörekent sebze bahçelerindeki çalışmayı ele alalım. Bu bir görev değil midir? Bu, Genç Komünist Birliğinin görevlerinden biridir. İnsanlar açlıktan kırılıyor, fabrikalarda açlık var. Açlıktan kurtulmamız için sebze bahçeleri geliştirilmelidir. Ama tarım eski yoldan yürütülüyor. Bu yüzden daha fazla sayıda sınıf bilincine sahip unsurun, bu çalışmayı üstlenmesi gerekir, o zaman, sebze bahçelerinin sayısının arttığını, alanlarının büyüdüğünü ve sonuçların iyileştiğini göreceksiniz. Genç Komünist Birliği, bu çalışmada etkin bir rol oynamalıdır. Her birlik ve her birlikkolu, buna kendi işi gözü ile bakmalıdır.

Genç Komünist Birliği, her işe yardım eden ve inisiyatif ve girişimcilik gösteren bir hücum grubu olmalıdır. Birlik öyle olmalıdır ki, herhangi bir işçi, onun öğretilerini anlamayabileceği, belki de öğretilerine hemen inanmayabileceği, ama pratik çalışmaları ve faaliyetlerinden, gerçekte, ona doğru yolu gösteren insanlar olduklarını anlayabileceği kişilerden oluştuğunu görebilsin.

Eğer Genç Komünist Birliği, çalışmasını, tüm alanlarda bu biçimde örgütlendirmeyi başaramazsa, bu, onun, eski, burjuva yola kaydığını gösterir. Çalışan halka komünizmin öğretilerinden çıkan görevleri yerine getirmesinde yardımcı olmak için, eğitimimizi, çalışan halkın sömürücülere karşı mücadelesi ile birleştirmemiz gerekir.

Birlik üyeleri, sebze bahçelerini geliştirmek, ya da herhangi bir fabrikada genç insanların öğrenimini örgüt-

lemek vb. için boş olan her saatlerini kullanmalıdırlar. Rusya'yı, çok yoksul ve perişan bir ülke olmaktan çıkarıp, zengin bir ülke haline getirmek istiyoruz. Ve Genç Komünist Birliği, öğrenimini, öğretimini ve eğitimini, işçilerin ve köylülerin emeği ile birleştirmelidir, öyle ki, okullarında kendini hapsedip kalmasın ve komünist kitap ve broşürleri okumakla yetinmesin. Ancak insan, işçiler ve köylülerle yanyana çalışarak gerçek bir komünist olabilir. Ve herkese kavratılmalıdır ki, Gençlik Birliğine mensup olan herkes okur-yazardır ve aynı zamanda da çalışmasını bilir. Eski eğitim yöntemlerini, eski okuldan attığımızı ve onların yerine bilinçli disiplini koyduğumuzu, tüm genç kadın ve erkeklerin subotniklere katıldığını, halka yardım etmek için her yörekent çiftliğinden yararlandıklarını herkes gördüğü zaman — insanlar, emeğe, eskiden baktıkları gözle bakmayı bırakacaklardır.

Köyde ya da kentte —küçük bir örnek veriyorum— temizlik ya da yiyecek tüketimi gibi bir konuda, yardım örgütlemek, Genç Komünist Birliğinin görevidir. Eski, kapitalist toplumda bu nasıl yapılıyordu? Herkes yalnızca kendisi için çalışıyor ve yaşlıların ya da hastaların olup olmadığına, ya da tüm ev işinin, bunun bir sonucu olarak bir ezilme ve kölelik durumunda olan kadının omuzlarına binip binmediğine kimse aldırış etmiyordu. Bununla savaşmak kimin görevidir? Bu, şöyle demesi gereken Gençlik Birliklerinin görevidir: bütün bunları değiştireceğiz; genç insanlardan temizliğin ya da yiyecek dağıtımının ya da temizliğin sağlanmasına yardım edecek, evden eve sistemli soruşturmalar yapacak, güçlerini gereken biçimde dağıtarak ve emeğin örgütlü emek olması gerektiğini göstererek, tüm toplumun çıkarı için örgütlü bir biçimde çalışacak müfrezeler örgütleyeceğiz.

Şimdi elli yaşında kadar olan kuşak, komünist toplumu görmeyi umamaz. Bu kuşak, o günler gelmeden

ölüp gidecektir. Ama şimdi onbeş yaşında olan kuşak, komünist toplumu görecek ve bu toplumu kendisi kuracaktır. Ve bu kuşak, yaşamının tüm amacının komünist toplumu kurmak olduğunu bilmelidir. Eski toplumda, çalışma, ayrı aileler tarafından yürütülürdü ve emek, halk yığınlarını ezen toprak sahipleri ve kapitalistler dışında kimse tarafından birleştirilmezdi. Ne kadar kirli ve zahmetli olursa olsun, tüm emeği öyle bir biçimde örgütlemeliyiz ki, her işçi ve köylü, şunu diyebilsin: ben büyük özgür emek ordusunun parçasıyım ve yaşamımı toprak sahipleri ve kapitalistler olmaksızın kurabileceğim. Komünist sistemi yerleştirebileceğim. Genç Komünist Birliği, küçük yaştan, herkesi bilinçli ve disiplinli emek için eğitmelidir. Bu yolla, şimdi karşımızda duran sorunların çözülebileceğinden emin olabiliriz. Ülkemizin elektriğe kavuşması için en az on yıl gerekeceğini varsaymalıyız, öyle ki, teknolojinin son başarıları yoksul toprağımıza hizmet edebilsin. Ve böylece, şimdi onbeş yaşında olan ve on ya da yirmi yıl sonra komünist toplumda yaşayacak olan kuşak, öğrenimle ilgili tüm görevlerine öyle bir yoldan yaklaşmalıdır ki, her gün, her köyde ve her kentte, genç insanlar, en küçüğü, en basiti bile olsa, ortak emeğin bir sorununun pratik çözümü ile uğraşsınlar. Bu, her köyde yapıldığı ölçüde, komünist yarışma geliştiği ölçüde, gençlik, emeğini birleştirebileceğini tanıtladığı ölçüde, bu ölçüde, komünist kuruluşun başarısı, güvence altına alınacaktır. Ancak her adıma bu kuruluşun başarısı açısından bakmakla, ancak birleşmiş, siyasal bakımdan bilinçle çalışan insanlar olmak için yapabileceğimiz her şeyi yapıp yapmadığımızı kendimize sormakla, Genç Komünist Birliği, yarım milyon üyesini, bir tek emek ordusu halinde birleştirmeyi başaracak ve evrensel saygı kazanacaktır.

Werke, Bd. 31, s. 272-290

A. V. LUNAÇARSKİ'YE

KOPYALARI LİTKENS, SOLOVYOV, KRESTİNSKİ YOLDAŞLARA

29. XI.

Yoldaş Lunaçarski!

Dün yoldaş Litkens ile etraflı bir konuşma yaptım. Benim görüşüme göre, onun ve yoldaş Solovyov'un taslaklarında yapmacık bir taraf var.[140] Kuşkusuz, Merkez Komitesi karar verecek. Şimdilik aşağıda belirttiğim düşüncelerim var:

1. Kendisine *tüm* yönetim işinin verileceği bir halk komiseri yardımcılığı kurulmaktadır.

2. "Örgüt sektörü" bir "örgüt merkezi" şeklinde yeniden kurulacaktır (yönetici olarak bir kurul üyesi). Bu merkez, *tüm* sektörlerin yönetimi, örgütlendirilmesi ve donatılmasından sorumlu olacaktır.

3. Meslekî teknik eğitim temel komisyonu kaldırılacak ve *ikinci kademe okulu* ile birleştirilecek, *şu yolla ki*: (α) İkinci kademe okullarında genel kültür veren siyasal konular güçlendirilecektir, ve (β) olanaklara göre tek meslek eğitiminden birçok sanat ve bilimleri öğreten eğitime geçilmesi güvence altına alınacaktır.

4. Devlet Bilim Konseyi canlandırılacak ve tüm bilimsel-pedagojik sorunların tartışılması görevine sahip olan bir organ olarak rayına oturtulacaktır.

Bileşimi = tüm kurul üyeleri + burjuvalar da dahil en iyi *uzmanlar*.

5. Aşağıdaki sektörler oluşturulacaklardır: 1. bir okul-öncesi sektör; 2. bir birinci kademe okul sektörü; 3. bir ikinci kademe okul sektörü (meslekî teknik öğretim temel komitesi); 4. bir okul-dışı sektör (siyasal-kültürel aydınlanma temel komisyonu); 5. yüksek okul; 6. sanat sektörü.

6. Sanat sektörü birleşik bir sektör olarak bırakıla-

caktır, bu sektörün bütün merkezî ve yönetici kurumlarına *komünistler "siyasal komiser"* olarak yerleştirileceklerdir.

29. XI, *Lenin*

1920
Briefe, Bd. VII, s. 21-22

RKP(B)MK GENEL KURULUNUN EĞİTİM HALK KOMİSERLİĞİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ İÇİN KARAR TASARISI[141]

1. Eğitim halk komiserliğinde bir halk komiseri yardımcılığı kurulacak, tüm yönetim işi bu yardımcının elinde bulunacaktır.

3. Eğitim halk komiserliğinin yeniden düzenlenmesi gerekli görülmektedir, ama bunun için esaslı bir hazırlık yapmalı ve Sovyetler Kongresi dolayısıyla bir dizi toplantıda tartışmaya konulmalıdır. Bu toplantılarda eğitim halk komiserliğinin fonksiyonlarının merkez örgütü ile yerel organlar arasında bölüşülmesi sorunu da kesin bir şekilde saptanmalıdır.

4. İkinci kademe okullarının (ya da bu okulların yüksek sınıflarının) meslekî teknik eğitim ile birleştirilmesi iki kesin önkoşula bağlı olarak zorunlu kabul edilmektedir: 1. meslekî teknik okullarda genel kültür konularında ve komünizm alanında verilen dersler genişletilmelidir; 2. derhal ve fiilî olarak birçok sanat ve tekniği birarada veren eğitime geçilmesi sağlanmalıdır, bu konuda her elektrik işletmesi ve her uygun fabrikadan yararlanılmalıdır.

5. Halk komiseri yardımcılığına, yoldaş Litkens atanmalıdır. Kendisi aynı zamanda, çalışma süresinin en az

yarısını, Siyasal-Kültürel Aydınlanma Temel Komisyonuna, bu komisyon personelle yeterli bir şekilde donatılıncaya kadar, vermekle yükümlüdür.

6. Örgütlendirme Bürosu, Siyasal-Kültürel Aydınlanma Temel Komisyonuna personel sağlamakla ve boş yerleri tamamen doldurmakla görevlendirilmiştir.[142]

1920
***Werke*, Ekcilt**
1917-1923, s. 234-235

M. N. POKROVSKİ'YE

Yoldaş M. N., başarınızı bütün kalbimle kutlarım; *Kısa Rus Tarihi* adlı kitabınız çok hoşuma gitti. Planı ve sunuluşu bakımından orijinal. İnsan bu kitabı çok büyük bir ilgiyle okuyor. Kanımca bu kitabı öteki Avrupa dillerine çevirmek gerek.

Küçük bir noktaya değinmek istiyorum. Kitabın bir *ders kitabı* olması için (ve bunda yarar var) bir *kronolojik fihrist* ile tamamlanmalı. Düşüncemi açıklamak istiyorum. Örneğin: 1. bir sütun kronoloji; 2. bir sütun burjuva değerlendirmesi (kısa) 3. *kitabınızın sayfalarına yapılan bir atıfla birlikte* bir sütun *sizin* marksist değerlendirmeniz.

Kitabı inceleyenler, incelemelerinin *yüzeyde* kalmaması, *olayları tanımaları,* eski ve yeni bilimi karşılaştırabilmeleri için hem kitabınızı, hem de fihristi incelemelidirler. Bu tamamlama hakkında ne düşünüyorsunuz?

Komünist selâmlarla.

Dostunuz *Lenin*

1920
***Briefe*, Bd. VII, s. 24**

HALK KOMİSERLİKLERİ KURULUNUN FAALİYETLERİ KONUSUNDA VIII. TÜM RUSYA SOVYET KONGRESİNE SUNULAN RAPOR[143]

(PARÇA)

22 ARALIK 1920

Bununla birlikte şunu bilmek ve unutmamak gerekir ki, elektriklendirme planı okuma-yazma bilmeyenlerle yürütülemez. Komisyonumuzun, bilisizliği ortadan kaldırmak için çaba göstermesi yeterli değildir. Komisyon daha önce olana kıyasla çok iş yapmıştır, ama gerekli olana kıyasla çalışmaları yetersizdir. Biz, yalnızca okuma-yazma bilen insanlara değil, kültürel bakımdan yüksek düzeyde, siyasal bilince sahip, yetişmiş emekçilere gereksinmekteyiz; köylülerin çoğunluğunun, karşı karşıya bulunduğumuz sorunlar hakkında açık bir görüş sahibi olması gereklidir. Partinin bu programı, tüm okulların programlarına konulması gereken en önemli okuma kitabı olmalıdır. Bu kitapta genel elektriklendirme planının yanında Rusya'nın her bölgesi için özel planlar bulacaksınız. Ülkede görev alan her yoldaş, karanlıktan normal yaşam koşullarına geçiş demek olan elektriklendirme uygulaması ile ilgili kesin bir plana sahip olacaktır. Yoldaşlar, size verilen direktifleri yerinde karşılaştırmak, daha da geliştirmek ve denetlemek mümkün ve gereklidir ve her okulda, her grupta, komünizmin ne olduğu sorusuna, parti programında bulunan şeylerin söylenmesi dışında, karanlıktan kurtulma olduğu söylenerek yanıt vermeye özen gösterilebilir ve gösterilmelidir.

Werke, Bd. 31, s. 514-515

POLİTEKNİK ÖĞRETİM ÜZERİNE

NADEJDA KONSTANTİNOVA'NIN TEZLERİ ÜZERİNE NOTLAR[144]

(Özel. İlk taslak. *Yayınlanmak için değil.* Bir kez daha üzerinde düşüneceğim)

Politeknik öğretimi üzerinde bunlar ileri sürülemez: yazılanlar soyut, uzak gelecek için, her günlük, günümüzün acınacak gerçeğini *gözönünde bulundurmuyor.*

Aşağıdaki noktaların gözönünde bulundurulması gerekli:

1. *İlke olarak* politeknik öğretiminin önemi üzerinde { *Marx'a uygun olarak* / *RKP programımıza uygun olarak* } bir-iki tez eklenmelidir.

2. Açıkça söylemek gerekirse, özellikle politeknik öğretimini derhal *olanaklar oranında* uygulama ilkesinden hiç bir şekilde vazgeçemeyiz.

17. tezi *çıkarmak gerekir.*

Ortaöğretim (12-17) için şunlar söylenebilir:

Cumhuriyetin son derece güç ekonomik durumu bugün ortaokullarla teknik okulların koşulsuz olarak ve derhal birleştirilmesini,* ortaokulların teknik okullara dönüştürülmesini gerektirmektedir, ama aynı zamanda *meslek durumuna düşmemek için* aşağıdaki kesin kurallar uygulanmalıdır:

1. zamanından önce uzmanlaşma yoluna gidilmekten kaçınılmalıdır; bu konuda bir talimat hazırlanmalıdır.

2. *her* teknik okulda *genel kültür* veren konular artırılmalıdır.

Her okul yılı için bir program saptanmalıdır:

* (Düzeltme: Bütün ortaokul birleştirilmemelidir, tersine *eğitimcilerin gösterdikleri* ve *karar verdikleri* şekilde 13-14 yaştan yukarı yaşlarda birleştirilmelidir.)

(Eğer böyle programlar henüz yoksa Lunaçarski asılmalı)

- Komünizm
- Genel tarih
- Devrimler tarihi
- 1917 Devrimi tarihi
- Coğrafya
- Edebiyat
- vb..

3. *politeknik* eğitimine *derhal geçmek*, daha doğrusu *politeknik eğitimine doğru atılması* bugün olanak içinde bulunan bir dizi adımın derhal atılması *koşulsuz* bir görevdir, şöyle ki:

GOELRO ile birlikte

a) En yakında bulunan bir elektrik santralini ziyaret ve bu santralde deneyimleri de içeren bir dizi konferans; *bir dizi pratik çalışma*, mümkünse hepsi elektrik ile; (1 ziyaret için; 5-10 konferanslık, 1-2 aylık vb. bir kurs için) derhal ayrıntılı programlar hazırlanılmalıdır,

b) aynı programlar *bir dereceye kadar* örgütlenmiş *her devlet çiftliği için uygulanmalıdır,*

c) aynı programlar *bir dereceye kadar* örgütlenmiş *her fabrikada uygulanmalıdır,*

d) tüm mühendis ve tarımcıların, üniversite matematik-doğa bilimleri fakültesi *tüm* mezunlarının harekete geçirilmesi (elektrik ve politeknik öğretimi ile ilgili konferanslar için, pratik çalışmaların yönetimi, geziler vb. için),

e) politeknik öğretim ile ilgili olarak küçük müzelerin kurulması, trenler, vapurlarda gezici sergiler, vb...

Bu program son derece önemlidir. Biz çok yoksuluz. Derhal *koşulsuz olarak,* marangozlara, *tesviyecilere* ge-

reksinme duymaktayız. *Herkes* marangoz, tesviyeci vb. olmalıdır, *ama* buna ek olarak asgarî bir genel eğitime ve politeknik eğitime sahip olmalıdır.

Ortaokulların (daha doğrusu: ortaokulun üst sınıflarının) (12-17) görevi: konusunu çok iyi bilen, nitelikli bir işçi olmaya tam anlamıyla yetenekli ve bunun için hazırlanmış

marangozlar
doğramacılar
tesviyeciler vb.
yetiştirmektir, ama bu "sanatçı"

kapsamlı bir genel eğitime sahip olmalıdır (en azından şu ve şu bilimlerde *temel bilgilere* sahip olmalıdır; bu bilimler açıkça gösterilecektir);

komünist olacaktır (neleri bilmesi gerektiğini kesin olarak söyleyin);

politeknik bir görüşü ve politeknik eğitimin temel (başlangıç) bilgilerini almalıdır.

(Grinko, politeknik öğretimini reddederken açıkça aptallığa varan bir noktaya kadar geldi, (belki kısmen O. J. Schmidt de) *bunu düzeltmek gerekmektedir.*)

Bu bilgiler şunlardır:

(aa) Elektrik üzerinde *temel bilgiler* (hangileri olduğunu kesin bir şekilde belirtin),

(bb) elektriğin *makine* sanayiinde kullanılışı,

(cc) elektriğin *kimya* sanayiinde kullanılışı,

(dd) RSSFC'nde elektriklendirme planı

(ee) *1-3 kezden daha aşağı olmamak üzere* bir elektrik santrali, bir fabrika, bir devlet çiftliği gezilmelidir.

(ff) Tarım alanında *belirli* bir temel bilgi edinilmelidir. Elde edilmesi *gerekli bilgiler ayrıntılı bir şekilde* işlenilmelidir.

1920
Werke, Bd. 36, s. 522-524

M. N. POKROVSKİ, Y. A. LİTKENS VE O. J. SCHMİDT'E

28.I.1921

1. M. N. Pokrovsk yoldaşa
2. Y. A. Litkens yoldaşa
3. O. J. Schmidt yoldaşa

Lütfen bana bu akşam saat 8'de aşağıdaki belgeleri gönderiniz:

1. İlk ve ortaokullar hakkındaki
2. teknik okullar hakkındaki
3. meslek okulları hakkındaki
4. bazı ilk, orta ve yüksek okullar hakkındaki çeşitli kademe ve türdeki faaliyette bulunan ve kapalı olan, yani faaliyette bulunmayan okullar ve öğretim kurumları hakkındaki
5. *yürürlükte bulunan* yasa metinleriyle (kararlar, talimat) birlikte *mevcut* basılı malzeme (raporlar, makaleler, broşürler vb);
6. elinizde basılı malzeme bulunmuyorsa ve bu malzemenin yayınladığı gazete ya da dergilerin sayılarını bildiremiyorsanız, sözünü ettiğim konularda elde mevcut yayınlanmamış bilgileri göndermenizi rica ediyorum.[145]

Halk Komiserleri Kurulu Başkanı
V. Ulyanov (Lenin)

Briefe, Bd. VII, s. 59

MERKEZ KOMİTESİNİN EĞİTİM HALK KOMİSERLİĞİNDE ÇALIŞAN KOMÜNİSTLERE TALİMATI

1. RKP'nin programında politeknik eğitimle ilgili (özellikle programın halk eğitimiyle ilgili bölümünün 1 ve 8'inci paragraflarına bakınız) olarak saptanan görüşe

koşulsuz bir şekilde katılan parti, genel ve politeknik eğitimin yaş sınırının 17'den 15'e indirilmesini, bize, İtilâf Devletleri tarafından zorla kabul ettirilen savaşların baskısı altında meydana gelen yoksulluk ve yıkımın neden olduğu tamamen geçici pratik bir zorunluluk olarak görmek zorundadır.

Onbeş ve daha yukarı yaşlardaki kişiler için "genel politeknik eğitimle birlikte verilen" meslekî eğitim (yukarda belirtilen 8. paragraf) en küçük uygulama olanağının bulunduğu durumlarda koşulsuz olarak ve her yerde zorunludur.

2. Eğitim halk komiserliğinin en büyük eksiği nesnel ve pratik çalışma eksiği, pratik deneyimlerin yeterince gözönünde bulundurulmaması ve denetim altına alınmaması, bu deneyimlerden elde edilen derslerin sistemli bir değerlendirmeye tâbi tutulmaması, genel gözlemlerin ve soyut sloganların egemen olmasıdır. Halk komiseri ve Bakanlık Yürütme Kurulu, en büyük dikkatini, bu eksikliklerle mücadele etmeye yöneltmelidirler.

3. Uzmanların, yani teorik bilgilere ve uzun yılların deneyimlerine sahip eğitimcilerin ve meslekî teknik eğitim (tarım eğitimi dahil) alanında bu tür bilgilere sahip kimselerin, merkezde çalışmaya alınması genellikle eğitim halk komiserliğinde, özellikle meslekî eğitim dairesinde hatalı bir şekilde örgütlendirilmiştir.

Bu tür uzmanları derhal kaydetmek, hizmetteki eksikliklerini saptamak, çalışmalarının sonuçlarını gözden geçirmek ve bu kimseleri ülkenin çeşitli yerlerinde ve özellikle merkezde sorumlu mevkilere getirmek gereklidir. Bu tür uzmanların görüşünü almadan ve onlarla sürekli işbirliği sağlanmadan hiç bir ciddî önlem alınamaz.

Uzmanların görevlendirilmesinde doğal olarak iki vazgeçilmez koşula uymak gerekmektedir: Birincisi, komünist olmayan uzmanlar, komünistlerin denetiminde çalış-

mak zorundadırlar. İkincisi, programın içeriği, genel kültür dersleri, özellikle felsefe, toplum bilimler ve komünist eğitimi sözkonusu olduğu ölçüde, yalnızca komünistler tarafından belirlenebilir.

4. Temel öğretim kurumlarının programları, bundan başka kurs, konferans, kollokviyum ve pratik çalışma programları, yürütme kurulu ve Halk Komiseri tarafından hazırlanacak ve onaylanacaktır.

5. Birleşik İş Okulu Dairesi ve özellikle Meslekî Öğretim Başkanlığı, tüm uygun teknik ve tarımcı emek-gücünün daha güçlü ve daha sistemli bir biçimde meslekî teknik ve politeknik öğretime doğru çekilmelerine daha büyük bir dikkat göstermelidir. Bu arada aşağı yukarı iyi işleyen her sanayi ve tarım işletmesinden (devlet çiftlikleri, tarımsal deneme merkezleri, iyi yönetilen çiftlikler ve benzerleri, büyük enerji santralleri vb.) yararlanılmalıdır.

İktisadî işletme ve kurumların politeknik öğretim için kullanılma biçim ve düzeninin yetkili ekonomi organlarıyla işbirliği halinde üretimin normal gidişini aksatmayacak bir şekilde saptanması gereklidir.

6. Çalışmanın kapsam ve sonuçlarının saptanması ve gözden geçirilmesi için çok kısa, bununla birlikte açık ve kesin bir rapor verme sistemi kurulmalıdır. Eğitim halk komiserliğinin çalışmaları, bu bakımdan son derece yetersizdir.

7. Bundan başka, gazetelerin, broşürlerin, dergilerin ve kitapların okul içindeki ve dışındaki kitaplık ve okuma salonlarına dağılımı son derecede yetersizdir. Bu nedenle gazete ve kitaplar, sovyet büro memurlarının küçük bir bölümünün, işçi ve köylülerin son derece küçük bir azınlığının eline geçmektedir. Bütün bu sorunun yeniden temelli bir biçimde örgütlendirilmesine gerek vardır.

1921
Werke, Bd. 32, s. 114-116

EĞİTİM HALK KOMİSERLİĞİNİN ÇALIŞMASI ÜZERİNE[146]

(PARÇA)

Pravda'nın 5 Şubat tarihli 25. sayısında "Merkez Komitesinin Eğitim Halk Komiserliğinde Çalışan Komünistlere (Komiserliğin Yeniden Düzenlemesiyle İlgili Olarak) *Direktifleri*" yayınlandı.

Üzülerek söyleyeyim ki, 1. noktada anlamı değiştiren üç kez tekrar eden bir baskı hatası vardır: "politeknik" eğitim, siyasal eğitim yazılmıştır!!

Yoldaşların dikkatlerini bu direktiflere çekmek ve özellikle önemli birkaç nokta üzerine fikir alışverişine çağırmak istiyorum.

1920 Aralığında, karar üzerinde etkisi olan 134 delege, istişarî oy sahibi 29 delege ile halk eğitimi sorunlarıyla ilgili olarak bir parti toplantısı yapıldı. Toplantı beş gün sürdü. VIII. Sovyet Kongresinin *Öğretim İle İlgili Parti Konferansı Bülteni*'nin Eki'nde bu toplantı üzerinde (10 Ocak 1921 tarihinde Tüm Rusya Merkez Yürütme Kurulu tarafından yayınlanan) bir rapor bulunmaktadır. Toplantının kararlarından, toplantı ile ilgili rapordan, "Bülten'in belirtilen ekindeki" tüm makalelerden —yoldaş Lunaçarski ve yoldaş Grinko'nun başmakalesi dışında— politeknik eğitim sorununun yanlış konulduğu, mücadele edilmesi için halk komiserinin ve bakanlık yürütme kurulu direktiflerinin "önemle dikkati" çektikleri eksiklik, yani genel gözlemlere ve soyut sloganlara karşı "düşkünlük" görülmektedir.

Politeknik eğitim sorunu aslında parti programımız tarafından halk eğitimine ayrılan bölümün 1. ve 8. paragrafları tarafından karar altına alınmıştır. Merkez Komitesinin direktifleri de programın bu noktalarına değinmektedir. 1. paragraf 17 yaşına kadar verilen *politeknik*

öğretimi ele almaktadır, 8. paragraf "17 yaşından yukarı olan kişiler için *genel politeknik bilgiyle birlikte meslekî eğitimin* kapsamlı bir şekilde geliştirilmesi"ni[147] ele almaktadır.

Buna göre sorun parti programında bütün açıklığı ile ortaya konulmuştur. "*Politeknik ve monoteknik eğitim*" üzerindeki gözlemler (tarafımdan tırnak içine alınan ve altı çizilen son derece anlamsız olan bu sözcükleri sözü edilen "bülten eki"nin 4. sayfasında buluyoruz) — temelden yanlış olan ve bir komünist için açıkça doğru görülmeyen bu düşünceler, hem programın bilinmediğini, hem de soyut sloganlara karşı boş bir "düşkünlüğü" ortaya koymaktadır. Yaş sınırını (genel politeknik eğitimden meslekî politeknik eğitime geçişin yaş sınırını) 17'den 15'e geçici olarak indirmek zorunda kaldığımız zaman, *parti,* bu yaş sınırını indirme kararını, *"ülkenin yoksulluğu ve yıkım"*ının neden olduğu *geçici* bir önlem, pratik bir zorunluk olarak *"kabul etmek"* zorunda kalmıştır.

1921
***Werke,* Bd. 32, s. 117-118**

A. G. GOYHBARG'A

Halk Komiserleri Küçük Kurulu
Başkan Yardımcısı
Yoldaş Goyhbarg'a

Size ilişik olarak şu belgeleri gönderiyorum:

1. Moskova Yüksek Teknik Okulu İşçi Fakültesi komünist hücresi üyelerinin 9. II tarihli toplantısı tutanağının bir özeti;

2. Yüksek Teknik Okulu İşçi Fakültesi komiserinin 10. II tarihli bir raporu;

3. Demiryolları Mühendisleri Enstitüsünün, Pet-

rosvkoye-Razumovskoye'deki Tarım Akademisinin ve Moskova Yüksek Teknik Okulu İşçi Fakültesi komünist hücreleri başkanlık kurullarının ortak toplantılarında kaleme aldıkları 23. I tarihli protokolun bir özeti;

4. Sendikaların Tüm Rusya Merkez Kurulunun kültür bölümü öğretmeninin 28.I tarihli raporunun bir kopyası.

Halk Komiserleri Küçük Kurulunun işçi fakülteleri sorunuyla özel olarak meşgul olmasını, bu sorunu etraflıca incelemesini ve işçi fakültelerindeki durumun en iyi şekilde düzeltilmesine özen göstermesini rica ederim.[148]

Halk Komiserleri Kurulu Başkanı
V. Ulyanov (Lenin)

15 Şubat 1921
Briefe, Bd. VII, s. 73-74

PARTİDE TEMİZLİK İLE İLGİLİ OLARAK RKP(B) XI. TOPLANTISI KARAR TASLAĞI ÜZERİNE GÖZLEMLER[149]

Gerçek işçilerin partiye alınmasının kolaylaştırılmasına karşı hiç bir itirazım yok, ama kimin büyük sanayi işçisi olarak nitelendirilebileceğini saptayan son derece sıkı koşullar koymazsak, bu açık kapıdan tekrar birçok serseri hemen sızacaktır. Kızıl Ordu mensuplarına gelince, kanımca bunlar için de daha sıkı koşullar gereklidir, çünkü, bir kez bunların çoğunluğu işçi değil, köylüdür, ikinci neden bunlar başarılı denemelerden geçmesi gereken genç insanlardır.

2. Bölüm 4, § a, Salutski öngörülen planların komsomolda denenmesini öngörmektedir. Kanımca partiye kabul edilecek komsomol üyelerinin ilkin gerçekten ciddî bir şekilde okumaları ve bazı bilgiler edinmeleri, ikinci

olarak uzun zaman ciddî bir şekilde pratik çalışmalar (ekonomik, kültürel vb. alanlarda) yapmaları gerekmektedir.

Lenin

1921
Werke, Ekcilt
1917-1923, s. 386

İ. İ. STEPANOV'UN *RSSFC'NİN ELEKTRİKLE DONATILMASI VE DÜNYA EKONOMİSİNİN GEÇİŞ DÖNEMİ* ADLI KİTABINA ÖNSÖZ[150]

Bu kitabı tüm komünistlere bütün kalbimle öğütlerim.

Yazar çok güç ve önemli sorunları mükemmel bir şekilde açıklamayı başarmıştır. Yazar, (bizde burjuva yazarlarının en kötü tavırlarını kopya eden birçoğumuzun yaptığı gibi) aydınlar için değil, tersine emekçiler, halkın en önemli yığını için, basit işçi ve köylüler için bir kitap yazmaya karar vermekle iyi etmiştir. Stepanov, yapıtına ek olarak, açıklamalarındaki belirli yerleri anlamakta güçlük çekenler, ele alınan konuda Rus ve yabancı yazının en önemli yapıtlarına başvurmak isteyen kimseler için bir referans listesi koymuştur. Yazarın yeni ekonomi politikasının önemini açıkladığı ve elektriklendirme bakımından gösterilen "hafif" şüpheciliğe görkemli bir şekilde yanıtladığı VI'ncı Bölümünün başlangıcını özellikle belirtmek gerekir. Bu şüphecilik arkasında genellikle olay üzerinde ciddî bir şekilde düşünülmemiş olması (eğer bu şüphecilik, arasıra meydana geldiği gibi, beyaz muhafızların, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin, her türlü sovyet kuruluş hareketine karşı takındıkları düşmanca tutumu gizleyen bir örtü değilse) olgusu gizlenmektedir.

Halk eğitimi konusunda yoksun bulunduğumuz gerçek (ve bürokratik anlamda yararsız olmayan) çalışmalar, bu elimizdeki kitap türünden "Okullar İçin Elkitapları"dır (koşulsuz olarak bütün okullar için). Bütün marksist yazarlarımız, güçlerini, gazete ve dergilerde herkesi bıktıran gürültülü sözleri yazmaya harcayacakları yerde, toplum hayatının istisnasız bütün sorunları üzerinde elkitapları, daha doğrusu ders kitapları yazmaya girişselerdi, siyasal gücün proletarya tarafından elde edilmesi üzerinden beş yıl geçmiş olmasına karşın, devlet okullarında, üniversitelerde, eski burjuva bilim adamlarının eski burjuva hırdavatlarını öğretmeleri (daha çok onları bu şekilde bozmaları) gibi utanılacak bir duruma düşmezdik.

Sekizinci Sovyet Kongresi bütün —istisnasız bütün— RSSFC öğretim kurumlarında elektriklendirme planı hakkındaki dersin zorunlu olmasına karar verdi.[151] Bu karar diğer birçokları gibi bizim (bizim, bolşeviklerin) kültürsüzlüğümüz yüzünden kâğıt üzerinde kaldı. Şimdi Stepanov yoldaşın "Okullar İçin Elkitabı"nın yayınlanmasıyla her ilçe kütüphanesinde (ve sonra her bucak kütüphanesinde) bu "elkitabı"ndan birkaç adet bulundurulması; her enerji santralinde (bunlardan 800'den fazla var) yalnızca bu kitabın bulunması değil, aynı zamanda elektrik hakkında RSSFC'nin elektrikle donatılması üzerine konferanslar ve genellikle teknik üzerine konferanslar düzenlenmesi; her ilkokul öğretmeninin bu elkitabını okuması ve soğurması (bu hareketi desteklemek için her ilçede mühendislerden ve fizik öğretmenlerinden bir çevre ya da bir grup örgütlendirmelidir) ve yalnız kendisinin bu kitabı okuması, anlaması ve soğurması değil, öğrencilerine ve genelllikle köylü gençliğe basit ve anlaşılabilir bir biçimde yansıtacak durumda olması sağlanmalıdır — ve biz bunu sağlayacağız.

Buna erişmek az çabaya malolmayacaktır. Biz yoksuluz ve kültür bakımından geri kalmış durumdayız. Ama öğrenmek zorunda olduğumuzu anlıyorsak, öğrenmek istiyorsak, toprak sahipleri ve kapitalistlerin "yararı"na, onlara kâr sağlamak için değil, tersine *kendi* yaşamımızı düzeltmek için işçi ve köylünün öğrenmesi gerektiğini açıkça anlıyorsak, bu durum bir talihsizlik değildir.

Bütün bunlar bizde var. Bunun için de öğreneceğiz ve başarılı olacağız.

N. Lenin

18.III.1922
Werke, Bd. 33, s. 230-232

RUSYA KOMÜNİST GENÇLİK BİRLİĞİ KONGRESİNE[152]

Aziz dostlarım!

Sizi şahsen selâmlayamadığım için çok üzgünüm. Beşinci Kongrenize başarılar dilerim. O kanıdayım ki, gençlik başarılı olmayı bilecek ve dünya devriminin gelecek aşaması yaklaştığı zaman görevlerini tam anlamıyla yerine getirecektir.

İçten komünist selâmlarıyla.

V. Ulyanov (Lenin)

11.X.1922
Werke, Bd. 33, s. 360

RUS DEVRİMİNİN BEŞ YILI VE DÜNYA DEVRİMİNİN PERSPEKTİFLERİ[153]

(PARÇA)

Eski devlet mekanizmasını devraldık ve bu bizim için şanssızlık oldu. Devlet mekanizması çoğu zaman bizim aleyhimize çalışıyor. Sorun, 1917'de iktidarı ele ge-

çirdikten sonra devlet mekanizmasının bizi sabote etmesiydi. O zaman çok korkmuştuk ve onlara "lütfen geri dönün" diye rica ettik. Hepsi de geri geldi. Bu bizim şanssızlığımız oldu. Şimdi çok büyük bir memur kalabalığımız var, ama onlara emir verecek yeterli derecede gelişmiş bir kadroya henüz sahip değiliz. Gerçekte çoğu zaman mekanizma, devlet gücünü elinde bulundurduğumuz üst düzeyde, bir dereceye kadar işlemektedir, oysa alt düzeyde, keyfince hareket etmekte, çoğu zaman önlemlerimize karşı çalışmaktadır. Üst düzeyde, sayılarının ne kadar olduğunu bilmiyorum, ama kesinlikle inanıyorum ki, birkaç bin kişimiz var. Bizimkilerden en çok yirmi-otuz bin kişi, buna karşılık alt düzeyde, çardan ve burjuva toplumundan devraldığımız kısmen bilinçli, kısmen bilinçsiz bize karşı çalışan yüzbinlerce eski memurumuz var. Kısa sürede bu konuda bir şey yapılamaz, bu kesin. Devlet mekanizmasını değiştirmek, yetkinleştirmek ve yeni güçler toplamak için birçok yıllar çalışmak zorundayız. Bunu oldukça hızlı bir tempo içinde, belki çok hızlı bir tempo ile yapmaktayız. Sovyet okulları var, işçi fakülteleri kurulmuştur, yüzbinlerce genç okuyor, belki çok hızla okuyor, ama ne olursa olsun çalışma başlamıştır, bu çalışmanın sonuç vereceğine inanıyorum. Çok hummalı bir şekilde çalışırsak, birkaç yıl içinde devlet mekanizmasını kökünden değiştirebilecek bir genç insan yığınına sahip olacağız.

1922
***Werke*, Bd. 33, s. 414-415**

EĞİTİM İŞÇİLERİ KONGRESİNE[154]

Yoldaşlar, selâmlarınıza teşekkür eder ve genç kuşağı yeni yaşamın kurulmasına hazırlama gibi büyük ve sorumluluk dolu görevinize sıkı sıkı sarılmanızı dilerim.

Lenin

1922
Werke, Bd. 33, s. 431

MOSKOVA'DA TOPLANAN KOMÜNİST GENÇLİK ENTERNASYONALİ III. DÜNYA KONGRESİNE[155]

4.XII.1922

Aziz yoldaşlar!

Sizi şahsen selâmlayamadığım için üzgünüm. Size en içten başarı dileklerimi gönderiyor ve yüksek unvanınıza karşın esas sorununuzu, genç insanların eğitim ve öğretimini pratik bir şekilde geliştirmenin zorunlu olduğunu unutmayacağınızı umuyorum.

En içten komünist selâmlarıyla.

V. Ulyanov (Lenin)

Werke, Bd. 33, s. 432

RKP(B) MERKEZ KOMİTESİ POLİTBÜROSUNUN DEVLET GEREKSİNME MADDELERİNİ SAĞLAMA KOMİSYONUNUN RAPORUYLA İLGİLİ KARAR TASLAĞI

Tüm okulların ekmek gereksinmesi (gerek öğretmenler, gerek öğrencilerin ekmek gereksinmesi), yapılan

tahminlerin üzerinde tam olarak karşılanmalıdır; yoldaş Kamenev, yoldaş Curupa ve yoldaş Yakovleva bu amaç için ne kadar buğday ayrılması gerektiğini hesaplamakla görevlendirilmelidir ve buna ek olarak özellikle denetlenmiş en az bir miktar, büro memurları için ayrılmalıdır.

Okullar için yeniden ek olarak 1 milyon altın ruble ayrılmalıdır.[156]

1922
Werke, Ekcilt

ANI DEFTERİNDEN SAYFALAR[157]

Köylere yapılan düzenli ziyaretlerin bu bakımdan sahip olduğu özel önemi kısaca belirtmek istiyorum; bu tür ziyaretler daha önce de yapılıyordu ve bu düzenli bir şekilde geliştirilmelidir. Bu geziler gibi önlemler için para sarfetmekten çekinmemeliyiz. Bu parayı çoğu zaman hemen tamamen eski döneme ait olan devlet mekanizması için israf etmişizdir.

1922 Aralığında Sovyet Kongresinde konuşmayı istediğim, ama konuşamadığım kent işçileri tarafından kır halkı üzerinde girişilen koruma hareketi konusunda malzeme toplamıştım. Yoldaş Hodorovski bu malzemenin bir kısmını sağlamıştı. Sözkonusu sorunu işleyemediğim ve Sovyet Kongresi aracıyla kamuoyuna sunamadığım için, onları şimdi tartışılmak üzere yoldaşlara bırakıyorum.

Burada temel sorun kent ile kır arasındaki sorundur, bu sorun devrimimizin tümü için kesin öneme sahip olmuştur. Burjuva, bütün çabalarını sistemli bir biçimde kentli işçileri aptallaştırmaya yöneltir ve devletin nam ve hesabına, çarcı ve burjuva partilerin nam ve hesabına yayınlanan tüm yazını bu amaca uyarlarken, biz, kent-

li işçiyi, tarım proletaryası arasında komünist fikirlerin gerçek aracısı olarak kullanabiliriz ve kullanmalıyız.

"Komünist" dedim, şimdi burada çekinme kaydı koymak için acele etmem gerekiyor, çünkü yanlış anlamaya neden olmaktan ya da tam anlamıyla biçimsel bir şekilde anlaşılmaktan korkuyorum. Bu, hiç bir zaman salt komünist fikirleri, sözcüğün dar anlamıyla, derhal köye aktarmamız gerektiği şeklinde ele alınmamalıdır. Bizim kırsal alanımızda komünizm için maddî bir temel varolmadığı sürece, bunun komünizm için zararlı olabileceği, gerçekte, çok tehlikeli olacağı, söylenebilir.

Hayır. Kent ile köy arasında ilişki kurmak suretiyle işe başlamalıyız ve hiç bir zaman komünizmi köye aşılamayı başlangıçta amaç olarak almamalıyız. Bugün böyle bir amaca varılamaz. Bu amaç zamana uygun değildir. Kendimize böyle bir amaç koymak, davaya, yarar yerine zarar getirmek demektir.

Ama kentli işçiler ile kır emekçileri arasında ilişki kurmak, kolay sağlanabilecek yoldaşlık şekilleri kurmak bizim görevimizdir, iktidarda bulunan işçi sınıfının temel görevlerinden biridir. Bu amaçla köye kültürel gelişmesinde sistemli bir şekilde yardım etmek için fabrika işçileri arasında bir dizi birlikler (parti, sendikalar ya da özel türden örgütler) kurmak gereklidir.

Her işçi çevresinin "bağlı" olduğu köy çevresinin şu ya da bu kültürel gereksinmesine hizmet etmek için her fırsattan yararlanarak tüm kentsel çevreleri tüm kırsal çevrelere "bağlamak" olanağı var mıdır? Ya da yeni ilişki biçimleri bulunabilir mi? Ben burada yoldaşların dikkatini bu konuya çekmek, Batı Sibirya deneyimine atıfta bulunmak (bu deneyime Hodorovski yoldaş dikkatimi çekti) ve dünya tarihi bakımından önemli olan bu dev boyutlu kültürel görevi tüm kapsamı içinde sunmak için sorunu yalnızca ortaya atmakla yetiniyorum.

Resmî devlet bütçemizin ya da resmî ilişkilerimizin dışında köy için hemen hiç bir şey yapmıyoruz. Gerçekte kent ile köy arasındaki kültürel ilişkiler kaçınılmaz bir biçimde başka bir nitelik kazanıyor. Kapitalizm koşulları altında, kent, köye, köyü siyasal, ekonomik, fizik vb. bakımdan bozan şeyleri veriyordu. Bizim zamanımızda kent, köye, otomatik bir biçimde tam bunların karşıtını vermeye başladı. Ama bütün bunlar otomatik ve kendiliğinden olmaktadır ve bu çalışmaya bilinç, planlı davranış ve sistem getirilirse güçlenebilir (ve sonra yüz kez güçlenebilir).

Bu sorunu ele almak, tartışmak ve çözüme kavuşturmak için incelediğimiz ve her türlü mümkün işçi birliklerini kurduğumuz —bu arada araçlarla bunların bürokratlaşmasına engel olduğumuz— zaman, ancak o zaman ilerlemeye başlayacağız (ve kuşkusuz o zaman yüz kez daha hızla ilerleyeceğiz).

2 Ocak 1923
Werke, Bd. 33, s. 450-458

EK

RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ (BOLŞEVİK) PROGRAMINDAN

HALK EĞİTİMİ ALANINDA

12. RKP, halk eğitimi konusunda 1917 Ekim Devrimiyle başlanılmış olan işi sonuca ulaştırmayı, yani burjuvazinin sınıf egemenliğinin aracı olan okulu, toplumdaki sınıflara bölünmeyi tümüyle kaldırmak için bir araç, toplumu komünist açıdan yeniden düzenlemek için bir araç durumuna getirmeyi kendisi için bir görev kabul etmiştir.

Proletarya diktatörlüğü döneminde, yani komünizmin tam olarak gerçekleştirilmesi için önkoşulların yaratıldığı dönemde, okul, yalnızca komünizmin ilkelerini genel olarak vermekle yetinmeyecek, tersine, komünizmi kesin

olarak kurmayı başarabilecek bir kuşağı eğitmek için proletaryanın, proleter olmayan ve yarı-proleter emekçi kitleler üzerindeki ideolojik, örgütsel ve eğitsel etkisine geçerlilik kazandıracaktır. Bu yol üzerinde bundan sonraki görev, bugün için öğretim ve eğitimin Sovyet devleti tarafından saptanan ve aşağıda belirtilen temellerinin geliştirilmesinin sürdürülmesidir:

1) Her iki cinsten çocukların, 17 yaşına kadar, parasız ve zorunlu genel ve politeknik (üretimin tüm ana dalları üzerinde teorik ve pratik temel bilgiler veren) eğitiminin sağlanması.

2) Kadının toplumsal eğitimi ve kurtuluşu için çocuk kreşlerinden, kindergartenlardan, çocuk yuvalarından vb. oluşan okul-öncesi kurumlardan bir ağ kurulması.

3) Anadil üzerinde eğitim yapılan, iki cinse mensup çocukların birarada ders gördüğü, sıkı bir şekilde layik, yani her türlü dinsel etkilerden serbest, birleşik bir iş okulu ilkelerinin tutarlı bir biçimde gerçekleştirilmesi. Bu okul, öğretimi, toplumsal üretici emekle sıkı sıkıya birbirine bağlayacak ve komünist toplumun her yönden gelişmiş üyelerini yetiştirecektir.

4) Tüm öğrencilerin besin, giysi, ayakkabı ve öğrenim araçlarının devlet tarafından sağlanması.

5) Halk eğitimi alanında, komünizm fikirlerini benimsemiş yeni faal bir kadronun yetiştirilmesi.

6) Emekçi halkın eğitim sorunlarına faal bir şekilde katılmaya yöneltilmesi ("ulusal eğitim kurulları", okuma-yazma bilenlerin seferber edilmesi vb.).

7) İşçi ve köylülerin öğrenimlerini ve bağımsız olarak eğitimlerini sürdürmeleri için kapsamlı devlet yardımı (okul-dışı eğitim için bir kurumlar ağı oluşturmak: kitaplıklar, yetişkinler için okullar, halk yüksek okulları, kurslar, konferanslar, sinemalar, stüdyolar vb.).

8) 17 yaşından yukarı olan kişiler için genel politeknik bilgiyle birlikte meslekî eğitimin kapsamlı bir şekilde geliştirilmesi.

9) Okumak isteyen herkese ve ilk planda işçilere büyük ölçüde yüksek okula devam olanağının sağlanması; uygun bütün güçlerin yüksek okullarda öğretim faaliyetine çekilmesi; yeni bilimsel kadrolarla kürsü arasındaki yapay engellerin kaldırılması; proleterlerin ve köylülerin, yüksek okula devam etme olanağını fiilî olarak elde etmeleri için okuyanların maddî bakımdan güvence altına alınması.

10) Emekçilerin emeklerinin sömürülmesi sonucu yaratılan ve şimdiye kadar tümüyle sömürücülerin buyruğunda olan tüm sanat hazineleri emekçilere açık olmalı ve onların yararlanmasına sunulmalıdır.

11) Komünist fikirlerin propagandasının en kapsamlı bir şekilde geliştirilmesi ve devlet mekanizması ve araçlarından bu amaçla yararlanma...

EMEĞİN KORUNMASI VE SOSYAL YARDIM

Proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyla, sosyalist partilerin, emeğin korunmasıyla ilgili programlarının, eksiksiz olarak uygulama olanağı ilk olarak ortaya çıkmıştır.

Yasa yapma alanında Sovyet devleti aşağıdaki noktaları gerçekleştirmiş ve "İş Yasası"na geçirmiştir: tüm emekçiler için en çok sekiz saatlik işgünü, bu arada 18 yaşından küçük kişiler için, sağlığa özellikle zarar veren üretim dallarında çalışan kişiler için, yer altında çalışan maden işçileri için işgünü 6 saati geçemez; her emekçi için 42 saatlik aralıksız hafta tatili; mesai-dışı çalışmanın genel kural olarak yasaklanması; 16 yaşından küçük çocukların istihdamının yasaklanması; bütün kadınlar ve

18 yaşından küçük erkekler için gece mesaisinin ve özellikle sağlığa zararlı dallarda istihdamın yasaklanması; kadınların doğumdan önce 8, doğumdan sonra 8 hafta süreyle, ücretlerinin tümünün ödenmesi, ücretsiz doktor yardımı ve ilaçların sağlanması, çalışan kadınlar için çocuğa süt vermede en az yarım saatlik bir dinlenme süresinin ve ek yardımların sağlanması; sendikalar tarafından seçilen iş ve sağlık müfettişleri.

Sovyet devleti, işçi istihdam etmeyen tüm emekçiler için çalışma gücünün kaybıyla sonuçlanan her türlü durumlar ve —dünyada ilk kez— işsizlik durumunda, giderleri işveren ve devlete ait olan, yönetimi tümüyle sigortalıların elinde bulunan, sendikaların büyük ölçüde katıldığı tam bir sosyal güvenlik uygulamıştır.

Bunun da ötesinde Sovyet devleti bazı bakımlardan asgarî programın üstüne çıkmış ve aynı yasada şu noktaları saptamıştır: işe alma ve işten çıkarmalarda verilecek kararlara işçi örgütlerinin katılması; en azından aralıksız bir yıl çalışmış olan tüm emekçiler için ücretli izin; işçi ücretlerinin sendikalar tarafından hazırlanan tarifelere dayalı olarak devlet tarafından düzenlenmesi; emek-güçlerinin, işçilere iş göstermekle yükümlü olan sovyetler ve sendikalara dağılımını ve bunlar tarafından kapsanmasını sağlayacak belirli organ ve dairelerin kurulması.

Savaşın neden olduğu büyük tahribat ve dünya emperyalizminin hücuma geçmesi, Sovyet devletini, yasalardan aşağıda belirtilen sapmalar yapmaya zorladı: istisnaî durumlarda yılda elli günle sınırlandırılan fazla mesaie izin vermek; 14 ile 16 yaşları arasında bulunan gençlerin, işgünlerinin 4 saatle sınırlanarak istihdam edilmeleri; geçici olarak bir aylık izin yerine iki haftalık izin vermek; gece mesaisinin süresini 7 saate çıkarmak.

RKP, emekçilerin, emeği koruma alanında alınan tüm

önlemlerin enerjik bir biçimde uygulanmasına katılmaları için geniş bir propaganda hareketine girişmelidir. Bunun için aşağıda belirtilen hususlar gereklidir:

1) Faal kişilerin işçiler arasından seçilmesi ve bu amaçla eğitilmeleri, küçük elzanaatlarını ve ev sanayiini de teftiş kapsamına alma yoluyla iş teftişini örgütlendirmek ve genişletmek;

2) Emeği koruma önlemlerini tüm iş kollarına (yapı işçileri, kara ve su taşımacılığı, ev işçileri, ve tarım işçileri) yaygınlaştırmak;

3) Son olarak çocuk istihdamını ortadan kaldırmak ve gençlerin işgününü daha da kısaltmak.

Bunun dışında RKP, aşağıdaki hususları kendisi için bir görev olarak kabul etmelidir:

1) Emek verimliliğinin genel artışı durumunda emek için ödenen karşılığı azaltmaksızın altı saatlik işgününü en uzun çalışma süresi olarak kabul etmek, buna ek olarak, emekçiler, özel bir ödeme yapılmaksızın sanat ve üretim teorisinin incelenmesine, devlet yönetimi tekniğine ve savaş sanatına iki saat ayırmak yükümlülüğündedirler.

2) Emek verimliliğinin artması karşılığı olarak özendirici bir ödeme sisteminin kabulü.

Sosyal yardım alanında RKP, yalnızca savaş kurbanlarına, doğal felâketler kurbanlarına değil, aynı zamanda anormal toplumsal ilişkilerden zarar görmüş olan kimselere de kapsamlı bir devlet yardımının örgütlendirilmesi için çaba sarfetmekte, her türlü asalaklığa karşı kesin bir mücadele yürütmekte ve bir emekçi yaşamının raylarından çıkmış kimseleri tekrar bu raylara oturtmayı görev bilmektedir.

RKP(B)'nin VIII. Kongresinde 1919'da kabul edilmiştir.
İşçi Hareketi Tarihine Katkılar, 1972,
s. 947-948, 954-955

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] Lenin "Narodniklerin Düşlerinden İnciler" makalesini 1897 yılında Sibirya sürgünü sırasında *Novoye Slovo* dergisi için yazmıştı. Bu derginin 1897 Aralığında yasaklandığını henüz bilmiyordu. 1898 yılında makalesini *Ekonomik İncelemeler ve Makaleler* adlı derlemesine aldı. — 25.

[2] *Ruskoye Bogatstvo* ("Rusların Zenginliği"). — 1876'dan 1898'e kadar yayınlanan aylık dergi. Doksan yıllarının başında liberal halkçıların eline geçti; başyazarı N. K. Mihayilovski idi. Dergi, çar hükümeti ile barışma fikrini yayıyor, marksizme ve Rus marksistlerine karşı şiddetli bir mücadele yürütüyordu. — 25.

[3] "Öğretililer". — Marx ve Engels'in yandaşları. Bu terim 19. yüzyılın 90'larında marksistleri nitelendiren bir terimdi. — 26.

[4] "Toplumbilimde Öznel Yöntemler". — Narodnikler tarafından temsil olunan, tarih ve toplum hakkında idealist ve gerici görüşlerin oluşturduğu bir sistem. Bu görüşlere göre, insan toplumu ve tarih, toplumsal üretim ve sınıf mücadelesinde gelişmenin temellerini oluşturduğu nesnel yasalara göre değil, tek tek kahramanların, "eleştirici bir düşünceye sahip kişiliklerin" irade ve arzularına göre gelişir. Narodniklerin iddialarına göre, halk yığınları, tarihin gerçek yaratıcılarının, önde gelen kişilerinin irade ve niyetlerini uygulayan bir kalabalıktır. Narodniklerin tarih anlayışlarının bilime karşı olan niteliğini ortaya koyan ilk Rus marksisti Plehanov idi. Lenin, *Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?* adlı yapıtında "toplumbilimde öznel yöntem"i ayrıntılı bir biçimde eleştirdi, narodniklerin görüşlerine kesinlikle karşı çıktı ve tarihin biricik bilimsel, yani marksist anlayışını bir doğa tarihi süreci olarak yeniden geliştirdi. — 30.

[5] 19. yüzyılın yetmişlerinde ortaya çıkmış olan ekonomi politik alanındaki tarihçi-ahlâkçı okul kastedilmektedir. Bu akımın temsilcileri —Schmoller, Brentano ve ötekiler— ekonomik yaşamda etik (ahlâkî) ilkelere büyük önem vermekteydiler. — 31.

[6] Koroboçka. — Gogol'ün *Ölü Canlar* romanından bir kahraman. — 42-43.

[7] Daha önceki metinde Lenin, tarım makineleri yapımının ve Rus tarımında kullanımının 1861 reformundan sonra hızla yayıldığını saptamıştı. Burada, yalnızca, sözkonusu olayın toplumsal ve ekonomik önemini ele almaktadır. Lenin, bu konuda şöyle yazmaktadır: "Bir yandan kapitalizm tarıma makine kullanımını getiren ve genişleten bir etmendir, öte yandan tarımda makina kullanımı kapitalist nitelik taşımaktadır, yani kapitalist ilişkilerin oluşmasına ve onların gelişmesine yolaçar." (*Werke*, Bd. 3, s. 225.) — 43.

[8] "Marksizm ve Revizyonizm"de Lenin, uluslararası revizyonizmi ve Rus revizyonizmini eleştirmektedir. Bu çalışmasını, 1908 yılında, çar hükümetinin, birinci Rus devriminin bozguna uğramasından sonra özellikle acımasız baskı yöntemleriyle egemenliğini sürdürdüğü bir dönemde kaleme aldı. Burjuva ve küçük-burjuva aydınları saflarından gelen devrimin bu kurukalabalığı, devrimin ideallerinden kuşku duydular, mistiklikten ve dinden sözetmeye başladılar, ihanet ideolojisini yaydılar. Marksizmin dönekleri onun felsefî ve ekonomik

temellerine hücum ettiler ve bilimsel sosyalizm teorisini çürütmeye kalkıştılar. Marksizmin "düzelticileri" her türlü "yapıtlar" yayınladılar. Bu "yapıtlar"da bilimsel marksist felsefe yerine —diyalektik ve tarihsel materyalizm felsefesi— öznel idealizm (Bogdanov ve ötekilerinin ampiryokritisizmi ve ampiryomonizmi) konuldu. Burjuva kaynaklarına dayanarak, marksist artı-değer teorisine, sınıf mücadelesi teorisine savaş ilân ettiler. Bu nedenle, Bolşevik Partisi için marksist teorinin saflığı ve felsefî temellerini savunmaya yönelik mücadele ilk plana çıktı. Lenin, bu mücadeleyi, "Marksizm ve Revizyonizm" adlı yapıtıyla başlattı. Aynı sırada *Materyalizm ve Ampiryokritisizm* kitabı üzerinde çalışmaya başladı. Bu kitapta, burjuva felsefesine ezici bir darbe indirdi, diyalektik ve tarihsel materyalizmi geliştirdi.

Lenin, "Marksizm ve Revizyonizm" adlı yapıtında, revizyonizmin ideolojik ve toplumsal kökenlerini açıkladı ve bunun, işçi sınıfına, bilime uzlaşmaz bir düşman olduğunu tanıtladı. Bu görüş, siyasal işlevine, sınıfsal anlamına göre, burjuvazinin işçi hareketi içinde temel desteğini oluşturmaktaydı; görevi, işçi sınıfı hareketini burjuvazinin buyruğu altına sokmak ve işçi sınıfını temel ideolojik silahı olan marksizmden, toplumun devrimci dönüşümü uğruna sürdürülen mücadelenin teorik temelinden yoksun bırakmaktı. — 50.

[9] Duma (Devlet Duması). — Çar hükümetinin 1906 yılında yığınların devrimci baskısı altında kurmak zorunda kaldığı ve 1917 yılına kadar devam eden sınırlı haklara sahip yasacı "temsil organı". Dumada, gerici seçim yasalarının yardımıyla, çarlık, başlangıçtan beri, toprak sahipleri, kapitalistler ve yüksek memurlardan oluşan bir çoğunlukla temsil ediliyor, işçi ve köylüler son derece sınırlı bir şekilde temsil ediliyordu.

Devlet Konseyi. — Sayısının yarısı seçimle gelen, öteki yarısı çar tarafından atanan soylular, din adamları, büyük toprak sahipleri ve büyük kapitalistlerden oluşan en yüksek danışma, 1906'dan itibaren yasama organı. Bununla birlikte çar, önemli yasaları değiştirme hakkını elinde bulundurmaktaydı. — 55.

[10] Çar hükümetinin 3 Haziran 1907 tarihinde gerici Stolipin'in yönetiminde yaptığı darbeden sözedilmektedir. Böylelikle hükümet, devrimci yığınların baskısı altında, 17 Ekim 1905 tarihli bildiride ilân edilmiş olan özgürlükleri kaldırı-

yor, Duma seçimleri ile ilgili yasayı keyfine göre, toprak sahipleri ve büyük burjuvazi lehine daha da değiştiriyor ve 1905 Devrimine bir misilleme olmak üzere işçi sınıfına ve köylülere karşı en acımasız önlemler alıyordu. Böylece Stolipin rejiminin en karanlık gerici dönemi başlamış bulunuyordu. Ama, bolşeviklerin daha önce tahmin ettikleri gibi 1910 yılında işçi hareketindeki düşüş ve durgunluk son buldu ve yeni bir devrimci atılım başladı. — 58.

[11] Oktobristler, Oktobristler Partisi (aynı zamanda "17 Ekim Birliği" olarak da anılmaktadır). — 17 (30) Ekim tarihli çar bildirisinin yayınlanmasından sonra meydana çıkan karşı-devrimci parti. Bu parti, büyük burjuvaziyi ve kapitalist toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil etmekteydi. Oktobristler, koşulsuz olarak, çar hükümetinin iç ve dış politikasını destekliyorlardı. — 59.

[12] Peredonov. — F. Sologub'un *Küçük Şeytan* romanında öğretmen casus tipi ve aptal şeytan. — 60.

[13] *Prosvesçeniye* ("Eğitim"). — Bolşeviklerin teorik organı, Aralık 1911'den Haziran 1914'e kadar aylık olarak Petersburg'da yayınlanan yasal dergi. Lenin, dergiyi, önce Paris'ten, sonra Krakov ve Poronin'den yönetti. Birinci Dünya Savaşından kısa bir süre önce, çar hükümeti tarafından yasaklandı. 1917 güzünde yeniden yayınlanmaya başladı. Sadece iki sayı çıktı. — 61.

[14] Yeni-Maltusçuluk. — İngiliz burjuva ekonomisti (1766-1834) Malthus'un gerici öğretisi olan maltusçuluğun bir çeşidi. Malthus, toplum düzenin özelliklerinden bağımsız olan ve "sonsuza giden" bir nüfus yasası olduğunu iddia ediyordu. Buna göre, nüfus, besin maddelerine oranla daha hızlı bir şekilde artmaktadır. İşçileri devrimci mücadeleden alıkoymak için maltusçular, toplumsal kötülüklerin, nüfus artışının yapay bir şekilde sınırlandırılmasıyla ortadan kaldırılabileceği gibi sahte bir düşünceyi yayıyorlardı.

Marksizm-leninizm klasikleri, maltusçuluğun bilime aykırılığını ve gerici niteliğini ortaya koydu, mutlak bir nüfus yasası olmadığını, kapitalizmde yoksulluğun emekçi yığınların sömürülmesinden ileri geldiğini tanıtladılar. Bugün burjuva "bilimi", maltusçuluğu, işçi sınıfına karşı yürüttüğü mücadelede, kapitalist düzene ve emperyalist savaşlara gerekçe niteliğinde ideolojik bir silah olarak kullanmak için yeniden canlandırmak istemektedir. — 64.

[15] *Ruskoye Slovo* ("Rus Sözü"). — 1895 yılından itibaren İ. D. Sutin tarafından Moskova'da yayınlanan günlük gazete. Şekil bakımından hiç bir partiye bağlı olmayan bu gazete, Rus burjuvazisinin çıkarları arasında ılımlı bir liberal görüş açısını temsil ediyordu. Sovyet karşıtı iftiralar yayınladığı için 1917 Kasımında yasaklandı. 1918 Ocağından 1918 Temmuzundaki kesin yasaklanmasına kadar *Novoye Slovo, Naşe Slovo* adları altında yayınlandı. — 65.

[16] *Leipziger Volkszeitung.* — 1894 yılından 1933 yılına kadar yayınlanan sosyal-demokrat gazete. 1902 yılından beri gazetede başyazar ya da devamlı yazar olarak çalışan Franz Mehring, Julian Marchlewski ve Rosa Luxemburg'un etkisiyle *Leipziger Volkszeitung,* Alman sosyal-demokrasisi içindeki sol akımın uluslararası düzeyde saygınlık kazanan bir sözcüsü oldu. 1913 yılında sol kanat oportünistler tarafından, Franz Mehring, gazete başyazarlığından uzaklaştırıldı. 1917'den 1922 yılına kadar gazete USPD'nin organı oldu. — 72.

[17] Ulusal-kültürel özerklik. — Özellikle Avusturya sosyal-demokrasisinin oportünist önderleri Renner ve Otto Bauer tarafından temsil edilen, ulusal sorunu çözüme kavuşturmak için ortaya atılan burjuva-milliyetçi bir program. Rusya'daki bütün oportünist ve milliyetçi gruplar bu programa dörtelle sarıldılar. Özüne göre, bu program, ulusun, "ortak kader"e, dile, "ulusal karakter"e vb. göre yapay bir şekilde oluşturulmasını istiyordu. Bundan başka okul, parti, sendika ve öteki örgütlerin ulusal özelliklere göre birbirlerinden ayrılmasını öngörüyordu. Kapitalist düzene, egemen sınıfların ve baskı altına alınan uluslar üzerindeki gücüne dokunmaksızın her şey reformcu yoldan sağlanmalıydı. Sınıfsal önemi, ulusal sürtüşmeleri derinleştirmesinden ve proleterlerin sermayeye karşı mücadelede uluslararası birliği yerine, ulusal özelliklere göre parçalanması sağlanmak istenmesinden ileri geliyordu. Bu program, proletaryayı burjuva ideoloji ve kültürünün etkisine terkediyor ve onları sermayeye karşı uluslararası sınıf mücadelesinden saptırmak amacını taşıyordu.

Bolşevikler "ulusal-kültürel özerklik" sloganına, bir proleter sloganı olan "tüm ülkelerin proleterleri birleşiniz!" sloganıyla karşı çıktılar. Lenin, ulusal sorunun çözüme kavuşturulmasının toplumun devrimci şekil değiştirmesine çözülmez bir şekilde, yani sömürücü sınıfların tasfiyesine ve sosyalizmin kuruluşuna bağlı olduğunu kanıtladı. — 73.

[18] Lenin, bolşevik milletvekili F. N. Samoyilov'un Rusya sosyal-demokrat işçi kanadı adına Devlet Dumasının 26 Kasım (9 Aralık) 1913 oturumunda alt düzeydeki tarım okullarındaki din öğretmenlerinin maaşlarının artırılması için hazırlanan yasa tasarısı ile ilgili olarak yaptığı açıklamayı kastetmektedir. — 75.

[19] 12. nota bakınız. — 76.

[20] Lenin "Karl Marx" makalesini 1914 yılında ilerici ve o zamanlar çok tutulan Granat Kardeşler Ansiklopedisi için yazdı. Sansür nedeniyle kısaltılmış ve gözden geçirilmiş olarak 1915 yılında ansiklopedinin 28. cildinde V. İlyin imzası altında yayınlandı. Bu makalede, Lenin, marksizmin üç öğesi konusunda —marksizmin felsefesi, marksizmin ekonomik öğretisi ve bilimsel sosyalizm— son derece açık ve köklü açıklamalar yaptı. — 77.

[21] Lenin'in *Ne Yapmalı? Hareketimizin Canalıcı Sorunları,* yaratıcı marksizmin seçkin bir yapıtıdır. Bernstein tarafından kurulan uluslararası revizyonizme, Rus oportünizmine, özellikle 1898-1902 arasında Rusya'da yayılan "ekonomizm"e karşı yürütülen mücadelede bu yapıt son derece büyük bir rol oynadı. Burada Lenin yeni tipteki devrimci marksist partinin ideolojik ve örgütsel temellerini kurdu ve bu partinin hangi yönteme göre kurulması, ideolojik ve örgütsel bir şekilde birleştirilmesi gerektiğini gösterdi. Sözkonusu yapıt, Rus sosyal-demokrasisinde leninist yönün başarı kazanmasına, "ekonomist"lerin harekete getirdiği parçalanma ve yalpalanmaların giderilmesine büyük ölçüde yardımcı oldu.

Ne Yapmalı?'nın temel fikirleri —işçi hareketindeki bilinçli ve kendiliğinden gelişen unsurların ilişkisi ve partinin proletaryanın devrimci mücadelesindeki rolü ile ilgili fikirleri— RSDİP'nin II. Kongresinde kabul edilen programa alındı. — 84.

[22] Yüzyılın bitiminde Rus sosyal-demokrasisinde oportünist bir akım olan "ekonomizm" kastedilmektedir. "Ekonomistler" işçi sınıfının görevlerini, işçi sınıfının ücretlerinin artması, çalışma koşullarının düzelmesi vb. için yürüttükleri mücadele ile sınırlandırıyorlar ve siyasal mücadelenin liberal burjuvazinin işi olduğunu iddia ediyorlardı. Lenin birçok yapıtında "ekonomistler"in görüşlerini ayrıntılı bir eleştiriye tâbi tuttu. *Ne Yapmalı?*, "ekonomistler"in ideolojik alanda kesin yenilgisine yolaçtı.

"Ekonomistler"in organları *Raboçeye Mysıl* ("İşçi Düşüncesi") ve *Raboçeye Dyelo* ("İşçi Davası") dergileri idi. — 84.

[23] *Narodnaya Volya* ("Halkın İradesi") *Zemlya i Volya* ("Ülke ve Özgürlük") adını taşıyan narodnik örgütün 1879 yılında parçalanması üzerine ortaya çıkan siyasal bir gizli örgüttür. Ütopist sosyalistler olan eski narodnikler bu örgütün yandaşları idiler ve Rusya'nın kapitalizme sapmadan bir köylü devrimiyle sosyalizme varabileceğine inanıyorlardı. Bununla birlikte mutlak yönetime karşı siyasal mücadelenin zorunlu olduğunu kabul etmek suretiyle ileri bir adım atmışlardı. Gerçekte amaçlarına kişisel terör ile ulaşmak istiyorlardı.

Lenin, onların yanlış görüşlerini eleştirdi, ama çarlığa karşı yaptıkları özveri dolu mücadeleden büyük bir saygıyla sözeder, onların illegal çalışma tekniğini ve merkezileşmiş örgütlerini çok takdir ederdi. — 88.

[24] "Legal marksistler"le 19. yüzyılın sonunda Rusya'da bir burjuva-liberal akımın temsilcileri ve "ekonomistler" kastedilmektedir. (Bkz: not 22). — 89.

[25] Brentano yandaşları. — Proletarya için devrimci olmayan bir "sınıf kavgası kabul eden burjuva liberal öğretinin" temsilcileri (*Werke*, Bd. 28, s. 227). Lujo Brentano bir Alman burjuva ekonomisti, "kürsü sosyalizmi" denilen akımın temsilcisi idi. İşçi sorununu kapitalizmin çerçevesi içinde fabrika yasaları ve sendika örgütleri yoluyla çözümlemenin olanak içinde olduğunu tanıtlamaya çalışıyordu. — 90.

[26] *Trade-Union*culuk. — 19. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış bulunan İngiltere ve sömürgelerindeki sendikalardan, *trade-union*lardan gelmektedir. *Trade-union*ların ideologları proletaryanın devrimci bir partisini kurma zorunluluğunu yadsıyorlar ve İşçi Partisinin rolünü *trade-union*ların parlamentodaki temsilciliğine indirgiyorlardı. *Trade-union*culuk işçilerin burjuvazi tarafından ideolojik açıdan köleleştirilmesi anlamına gelmektedir." (Werke, Bd. 5, s. 396.) — 90.

[27] "Örgütsel Görevlerimiz Konusunda Bir Yoldaşa Mektup", liderliğinin giderek "ekonomist"lere kaydığı Petersburg sosyal-demokrat emekçilerinin "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği" adı altındaki örgütlerini eleştiren bir Petersburglu sosyal-demokratın mektubuna verilen yanıttı. Lenin'in parti örgütü hakkında geliştirdiği ve somutlaştırdığı "Bir Yoldaşa Mektup", Petersburg'da ekonomistlere karşı yü-

rütülen mücadelenin doruk noktasına çıktığı bir döneme raslamış ve sosyal-demokrat örgütlerde geniş bir yayılma alanı bulmuştur. — 91.

[28] "Reformlar Çağı" makalesi, kazaya uğrayan işçilere tazminat verilmesi ile, fabrika kıdemlileri sisteminin getirilmesiyle ilgili çarlık yasalarının anti-demokratik ve işçi düşmanı niteliğini ortaya koymaktadır. Çarlığın bu reformları, gelişen işçi hareketini zayıflatma, hareketi parçalama ve fabrika kıdemlilerini polis ajanı durumuna getirme amacına yönelmişti. — 94.

[29] Lenin'in A. A. Bogdanov'a mektubu *Vperyod*'un yayınlanmasıyla ilgilidir. Lenin, Petersburg Komitesine, gazetenin satışı, işçilerle temas kurma, işçi ve yazarların gazete ile işbirliğine çekilmesi ile ilgili olarak ayrıntılı talimat vermiştir.

Vperyod ("İleri"). — 4 Ocak 1905 (22 Aralık 1904) tarihinden 18 (5) Mayıs tarihine kadar Cenevre'de yayınlanan illegal bolşevik haftalık gazetedir. Gazetenin örgütsel ve ideolojik yönetimi Lenin'in elinde bulunuyordu. Bundan başka V. V. Vorovski, M. S. Olminski, ve A. V. Lunaçarski redaksiyon kurulunda bulunuyorlardı. — 95.

[30] Gorki, 1902 yılı sonundan itibaren bolşeviklere parasal yardım yaptı. — 95.

[31] Lenin, yeni menşevik *İskra*'nın eski devrimci *İskra*'dan farklı olduğunu kastediyor. G. V. Plehanov'un keyfî bir hareketle menşevik V. İ. Zasuliç, Y. O. Martov, A. N. Potressov ve P. B. Akselrod'u redaksiyon kuruluna seçmesinden sonra 53'üncü sayısından itibaren menşeviklerin organı olmuştu. Yeni *İskra*, 25 Kasım 1903'ten 8 Ekim 1905'e kadar yayınlandı. — 97.

[32] Oblomov. — İ. A. Gonçarov'un bir romanına adını veren roman kahramanı. Bu kişilik ataerkil geriliğin, durağanlığın, tembelliğin, toplumsal asalaklığın simgesi olmuştur. — 100.

[33] Lenin *Vperyod*'un 5. sayısını hazırlarken daha 25 Ocak (7 Şubat) 1905'ten önce "Yeni Görevler ve Yeni Güçler" makalesine başlamıştı. 9 Ocaktan sonra Rusya'da devrimci hareketin gösterdiği büyük atılım, işçi sınıfının birçok kentlerdeki eylemleri, işçilerin polis ve orduyla birçok kez çatışması, "kanlı pazar"dan sonra devrimci hareketin bir iç savaşa doğru büyüyeceğini ve Rus proletaryasının güçlerini bu savaş için seferber edeceğini gösteriyordu. Lenin, gençliğin, özel-

likle proleter gençliğin devrimci faaliyetinin şiddetli bir tempoyla gelişmesini dikkatle izliyordu. Silahlı ayaklanma hazırlığını kentlilerin oluşturduğu, sayısı milyonlara varan orduların ve köylü yığınlarının harekete geçirilmesini ele aldığı makalesinde gençler arasında yapılacak çalışmaya, onların parti çevresinde birleştirilmesine ve parti çalışmaları ile ilgilendirilmesine çok özen gösterdi. — 101.

[34] "Partinin Yeniden Örgütlendirilmesi". — Lenin'in *Novaya Jizn* gazetesindeki ilk makalesi. Lenin, bu makaleyi, dışardan Rusya'ya döndüğü zaman yazmıştı. Makale, konu olarak 1905 Aralığında Tammerfors Konferansında verilen "Partinin Yeniden Örgütlendirilmesi" kararını ele alıyordu. Lenin bu makalesinde, işçi sınıfının 1905 Devrimi sırasında çarlıktan kopardığı bazı ödünlerle ilişki halinde partiyi örgütlendirme çalışmalarının yeniden düzenlenmesi için bir plan sunuyordu.

Novaya Jizn ("Yeni Yaşam"). — 27 Ekim (9 Kasım) ile 3 (16) Aralık 1905 arasında Petersburg'da yayınlanan ilk legal günlük bolşevik gazetesi. Lenin, 1905 Kasımının başında dış ülkelerden Petersburg'a döndüğü zaman gazete doğrudan doğruya onun yönetiminde yayınlandı. Sözkonusu gazete fiilî olarak RSDİP'nin organı idi. — 110.

[35] Lenin "Moskova Ayaklanmasının Öğrettikleri" başlıklı makalesinde bu ayaklanmanın işçi sınıfının devrimci eğitimi, tüm kurtuluş hareketi bakımından tarihsel kanuniyetini ve büyük tarihsel önemini kanıtladı. Ayaklanmada gerçek bir kahramanlık ve mücadele arzusu gösteren Moskova işçilerinin bozguna uğramalarının nedenlerini ayrıntılı olarak çözümledi ve Plehanov'un "silaha sarılmamak gerektiği" şeklindeki haince sözlerini sergiledi. "Tersine daha kararlı, daha enerjik ve atılgan bir şekilde silaha sarılmak gerekirdi" diye yazıyordu Lenin. (*Werke*, Bd. 11, s. 159.) — 112.

[36] "Menşevizmin Bunalımı" adlı makalesinde Lenin, önde gelen menşevik, daha sonraları likidatör J. Larin'in "Geniş Bir İşçi Partisi ve İşçi Kongresi" başlıklı broşürünü (Moskova 1906) tahlil etti ve eleştirdi. Larin'in yalpalamalarını ortaya koydu ve onun 1905 Devriminin niteliğini ve itici güçlerini anlamadığını ve taktik ile ilgili sorunlarda oportünist olduğunu tanıtladı. Larin'in illegal devrimci bir parti yerine çarlık rejimine uyan "geniş işçi partisi" kurma görüşünü şiddetle eleştirdi.

Bir işçi kongresini ilk kez önde gelen menşeviklerden

Akselrod önerdi ve öteki menşevikler bu fikri desteklediler. Fikir, esas olarak, çeşitli işçi kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan bir kongre davet etmek ve bu konferansa dayalı olarak sosyal-demokratların, sosyalist-devrimcilerin ve anarşistlerin katılacağı, legal "geniş bir işçi partisi" kurma noktasından hareket ediyordu. Bu öneri, marksist partinin programla ilgili, taktik ve örgütsel ilkelerinin tam bir yadsınması ve bununla birlikte bu partinin tasfiye edilmesi anlamına geliyordu. V. Parti Kongresi bu menşevik fikirleri kesin olarak mahkûm etti. — 112.

[37] *Raboçaya Mysıl* ("İşçi Düşüncesi"). — "Ekonomistler"in gazetesi (Not 22'ye bakınız). 1897 ile 1902 arasında yayınlandı.

V. P. Akimov (Mathovets). — "Ekonomizmin" temsilcilerinden biri. — 113.

[38] "Birlik Çığlıkları Maskesi Altında Birliğin Parçalanması" makalesi, Trotski'nin, tasfiyeci, bölücü çizgisini, dergisinin "fraksiyoncu karakter taşımayan" tümcelerle ve ikiyüzlü "birlik" çağrılarıyla örtme girişimlerini ortaya koymuştur. Gerçekte tasfiyeci ve merkezci Trotski, bolşevik partisini yoketmek için, devrimci, marksist bolşevikler ile marksizmin düşmanları olan menşevikler arasında bir "birlik" istiyordu. Bu arada, Trotski, partiye ve işçi sınıfına doğrudan doğruya iftira etmekten ve tarihi tahrif etmekten çekinmedi. Bolşevikler Lenin'in öncülüğünde, trotskizmin, menşevizmin ve tasfiyeciliğin tehlikeli bir çeşidi olduğunu ortaya koydular. — 115.

[39] "Sürekli Devrim" teorisini Trotski 1905 yılında ortaya koydu ve leninizme karşı mücadelesinde bu teoriden yararlandı. Dış görünüşü bakımından aşırı solcu olan bu teori baştanaşağı oportünist idi. Lenin'in burjuva demokratik devrimde proletaryanın hegemonyası ve köylülükle ittifakı ve daha sonra sosyalist devrimde proletaryanın yoksul köylülerle ittifak halinde hareket etmesi yerine, Trotski şu sloganı ortaya atmıştı: "Kahrolsun çar! Yaşasın işçi hükümeti!" Böylelikle Trotski, köylülüğün devrimci potansiyelini yadsıyor, proletarya ile köylüler arasındaki ittifakı reddediyordu. Devrimin tarihsel bakımdan zorunlu olan burjuva-demokratik aşamasının üzerinden atlamak planı, menşevizm (köylülüğün, devrimin itici güçlerinden biri olduğunun reddi) ve maceracı, sahte-devrimci sözlerin bir karışımı idi.

Parti, Trotski'nin "Sürekli Devrim" teorisinin marksizm-leninizm ile uzlaşmayan nitelikte düşman bir teori olduğunu

ortaya koydu. Leninist devrim teorisinin haklılığını yaşamın kendisi doğruladı. — 116.

[40] Tasfiyecilerin, 1912 yılında, Ağustos ayında Viyana'da topladıkları Ağustos Konferansı denilen konferans kastedilmektedir. Burada partiye karşıt olan ve Trotski tarafından örgütlenen blok kurulmuştu. Konferans sosyal-demokratik taktiğin tüm sorunlarında parti düşmanı tasfiyeci kararlar almış ve illegal bir partinin varlığı karşısında tavır takınmıştır. Farklı unsurlardan oluşan Ağustos Bloku, daha konferans sırasında birbirinden kopmaya başladı. Tasfiyeciler bir Merkez Komitesi seçmek istemiyorlardı ve bir örgüt komitesinin oluşturulmasıyla yetiniyorlardı. Parti düşmanı Ağustos Bloku bolşeviklerin darbeleri altında kısa bir süre sonra kesin bir şekilde yıkıldı. — 116.

[41] I. F. Armand'ın kadın işçiler hakkında yazmaya niyetlendiği bir broşürün planı sözkonusudur. Broşür yayınlanmadı. — 117.

[42] Key, Ellen. — Kadın hareketi ve çocuk eğitimi sorunlarıyla uğraşan İsveçli bir burjuva yazarı. Eğitim ile ilgili görüşleri baştanbaşa mistisizm ve bireycilikle doluydu. — 122.

[43] Baugy Grubunun (N. İ. Buharin, J. F. Rosmiroviç, N. V. Krilenko) merkez organının yanında kendilerine ait bir gazete yayınlama çabaları kastedilmektedir. Grup, adını, oturduğu yerden İsviçre'deki küçük Baugy kasabasından almıştı. Lenin bu tür cüce gazetelerin yayınlanmasını amaca aykırı bulmuştu. RSDİP'nin dış ülkeler bölümlerinin 27 Şubat ile 4 Mart 1915 tarihleri arasında Bern'de yaptıkları toplantıda Lenin'in bu düşüncesinin doğru olduğu onaylandı. — 122.

[44] Fabianlar. — 1884 yılında İngiltere'de kurulmuş olan reformist bir örgüt olan "Fabian Derneği"nin üyeleri. Dernek, kendisine, bekleme taktiğiyle ve sonuç getirici savaşlardan kaçınmasıyla ün kazanmış Roma Kumandanı Fabius ("bekleyen") Cunctator'un adını vermişti. Derneğin üyeleri büyük ölçüde bilim adamları, yazarlar, politikacılar gibi burjuva aydınlarının temsilcileri idiler. Bu kimseler, proletaryanın sınıf mücadelesi zorunluluğunu reddediyorlar ve küçük reformlarla kapitalizmden sosyalizme geçmeyi öğütlüyorlardı. 1914-1918 emperyalist dünya savaşında fabianlar sosyal-şovenist oldular. Lenin'in "Johannes Becker, Joseph Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx ve Diğerlerinin, F. A. Sorge ve Ötekilere Yazdıkları Mektupların Rusçaya Çevirisine Önsöz"de

(*Marx-Engels-Marksizm*, s. 216-227) "Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı"nda (*Werke*, Bd. 15, s. 171), "İngiliz Pasifizmi ve İngilizlerin Teoriye Karşı Duydukları Nefret" makalelerinde (*Werke*, c. 21, s. 258) fabianların karakteristikleri görülür. — 123.

[45] İşçi Partisi (*Labour Party*). — 1900 yılında işçi temsilcilerini parlamentoya sokmak amacıyla kurulmuş olan *trade-union*lar, sosyalist örgütler ve grupların birliği. Birlik, kendisini, önce "İşçi Temsilcileri Komitesi" olarak adlandırıyordu, 1906'da İşçi Partisi adını aldı. Aslında bileşimine göre bir işçi partisi niteliğinde olmasına karşın (daha sonra bu partiye birçok küçük-burjuva unsur girdi) ideoloji ve taktiği bakımından oportünist bir örgüttü ve burjuvaziyle sınıf işbirliği politikası sürdürüyordu. 1914-1918 emperyalist dünya savaşı sırasında İşçi Partisinin önderleri sosyal-şovenist bir tutum takındılar. — 123.

[46] Grütli Birliği. — 1838'de, İsviçre'de, işçileri ve sanatçıları aydınlatmak için kurulan küçük-burjuva reformist örgüt. 1901 yılında, Grütli Birliği, İsviçre Sosyal-Demokrat Partisine katıldı, ama kendi örgütsel bağımsızlığını ve kendi basın organı olan *Grütlianer* gazetesini korudu. Birinci Dünya Savaşı sırasında Grütli Birliği son derece aşırı sosyal-şovenist tutum takındı ve sosyal-şovenistlerin desteği oldu. İsviçre Sosyal-Demokrat Partisinin Kasım 1916'da toplanan Zürih Kongresi Grütli Birliğinin şovenist faaliyetinin sosyal-demokrat partide kalmasıyla uzlaşmadığını belirten bir karar aldı. — 123.

[47] Okistler. — Menşevik örgüt komitesinin baş harflerinden oluşan OK sözcüğünden. 1912 yılında Ağustos Konferansında menşevik tasfiyeciler, trotskistler ve öteki parti düşmanı gruplar ve akımlardan oluşturulan menşevik örgüt komitesinin (OK) yandaşları. Mektupta belirtilen Martov, Akselrod, Martinov, Semkovski, OK'un yabancı ülkeler sekreterliği mensuplarıydılar. — 124.

[48] Merkez, merkezciler. — Uluslararası sosyal-demokrasiде oportünist bir akım. Sözkonusu akımın II. Enternasyonaldeki en gözde temsilcileri Kautsky (bu nedenle kautskiciler) Trotski ve Martov idi. Merkezciler kendilerini sol edebiyat arkasında gizliyorlar ve işçi sınıfının öncüsünü, devrimci marksist partiyi tasfiye etmek için "birlik" sloganı altında işçi hareketinin devrimci, marksist kanadını küçük-burjuva oportünist unsurlarla birleştirmek istiyorlardı. Birinci Dünya Savaşı sı-

rasında merkezciler sosyal-şovenizmi destekledikler, bu arada kendilerini enternasyonalist bir edebiyatın arkasında gizlediler ve Lenin'in savaş, barış ve devrim konularıyla ilgili programıyla mücadele ettiler. Bunlar fiilen "kendi" ülkelerinin emperyalist hükümetlerini desteklemek için müdahalede bulundular. — 124.

[49] Anarşizm. — İdealist Alman filozofu Stirner, Fransız sosyolog ve ekonomisti Proudhon ve Rus ütopist sosyalisti Bakunin tarafından kurulan gerici küçük-burjuva sosyal politika akımı. Anarşizmin ideologları ileri büyük üretime karşı küçük meta üretimini savunuyorlardı ve sömürünün kaynaklarını, sömürü düzenini yıkmada, proletaryanın tarihsel görevini, sınıf mücadelesinin kesin rolünü, proletaryanın, diktatörlüğü ele geçirmesini ve sosyalizmin kuruluş çabalarını anlamıyorlardı. Devletin reddi, gerici anarşist görüşlerin odak noktasını oluşturuyordu. Anarşizm, burjuva devletten, demokrasi için, proletaryanın birleşmesi için ve bu sınıfın sosyalist devrim için mücadelesinde yararlanmasını reddetmekle kalmıyor, aynı zamanda proletarya diktatörlüğünün, sömürücü sınıflardan gelen direncin ezilmesinde ve sosyalizmin kurulmasında bir araç olarak gerekli bulunduğu ile ilgili bilimsel sosyalizmin önemli tezini yadsıyordu. Bugün Batıda anarşist fikirler bazı "aşırı sol" anti-komünist elemanlar tarafından komünist partilerle mücadele etmek için, gençliği, özellikle öğrencileri işçi sınıfına karşı çıkarmak için kullanılmaktadır. — 125.

[50] *Nota-Bene.* — Buharin'in takma adı. Buharin bu ad altında *Gençlik Enternasyonali* dergisinin 1 Aralık 1916 tarihli 16. sayısında "Emperyalist Yağmacı Devlet" başlıklı makalesini yayınlamıştı. — 125.

[51] 1916 yılının sonunda ve 1917 yılının başında Lenin özel bir yoğun çalışma ile devlet sorunu üzerinde durdu. Marx ve Engels'in birçok yapıtlarını, bu konuyla ilgili öteki belgeleri inceledi. Bunlardan çıkardığı özetleri, kendi notlarını ve vardığı sonuçları bir defterde "Marksizm ve Devlet" başlığı altında topladı. Marksizm ile devlet arasındaki ilişkileri belirten bir makale planı hazırladı. *Sbornik Sotsiyal-Demokrata*'nın 4. sayısı için düşünülmüş olan bu makale yazılmadı. "Marksizm ve Devlet" yazısının malzemesini, Lenin, 1917 yılında yazdığı *Devlet ve Devrim* adlı yapıtında kullandı. — 127.

[52] "1905 Devrimi Üzerine Konuşma"yı, Lenin, Almanca ola-

rak 9 (22) Ocak 1917'de Zürih Halkevinde, İsviçre işçi gençliğinin bir toplantısında verdi. — 127.

[53] Sosyal-pasifistler. — Birinci Dünya Savaşında yığınları "kendi" emperyalist hükümetlerini düşürmek için devrimci mücadeleye ve gerçekten demokratik bir barışa davet etmeye karşı çıktılar. Onlar, barışa, savaşı yapan emperyalist devletlerden elde edilen ödünlerle ulaşmak istiyorlardı. Sosyal-pasifistler yığınlar arasında zararlı düşler yaymışlar ve gerçekte emperyalist burjuvazinin egemenliğinin korunmasına katkıda bulunmuşlardır. — 128.

[54] Çarın 17 Ekim 1905 tarihli bildirisi kastedilmektedir. Nikola II, devrimci yığınlar tarafından konuşma, toplantı ve kişi özgürlüğünü, yasa yapan bir Dumayı toplantıya çağırmayı ve diğer şeyleri vaadetmeye zorlanmıştı. Lenin, bu bildiriyi "Devrimin İlk Zaferi" başlıklı makalesinde değerlendirdi (*Werke*, Bd. 9, s. 430-437). — 146.

[55] 19 Ağustos 1852 günlü *New-York Daily Tribune*'de Karl Marx'ın imzasıyla yayınlanan bu yazı, aslında Engels tarafından yazılmıştır. Yazının tümü için bkz: Friedrich Engels, *Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim*, Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 378-389. İlgili pasajlar için bkz: s. 381. — 151.

[56] Lenin, *Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?* adlı yapıtını 1894 yılında yayınladı. Kitap çok geniş bir alana yayıldı ve devrimci marksistler tarafından büyük bir heyecanla karşılandı.

Lenin, özellikle, 1893 yılında legal *Ruskoye Bogatstvo* dergisinde marksizme karşı gerçek bir mücadele açan liberal narodniklerin program ve taktikle ilgili düşüncelerine karşı çıktı. Narodniklere ancak illegal bir yayınla ayrıntılı bir yanıt verilebilir ve onların maskeleri düşürülebilirdi.

Lenin'in çalışması marksizmin bir bildirisi niteliğindeydi ve tarihsel koşullar altında onun yaratıcı gelişmesinin yeni bir aşamasını belirliyordu. Lenin, marksist öğretiyi proletaryanın tarihsel rolüne dayalı olarak geliştiriyor ve işçi sınıfı ile köylülüğün, proletaryanın önderliği altında ittifak kurması fikrini getiriyordu. Bu ittifak, ülkenin devrimci dönüşümünde kesin gücü oluşturacaktı. Rus marksistleri için bundan sonraki ilk ve en önemli görevin bir devrimci parti kurmak olduğunu saptıyordu. Bu parti, işçi sınıfını bir potaya dökecek onunla bütün demokratik güçleri demokratik devrimde zafere ulaştıracak ve bundan sonra sosyalist devrimi gerçek-

leştirecekti.

Lenin'in yapıtının birinci ve üçüncü kısmı, ancak 1923'te ortaya çıkarıldı, ikinci kısmı ise bugüne kadar bulunamadı. — 157.

[57] Devrimci Rus göçmenleri arasında bulunan narodnik akıma bağlı bir grup sözkonusudur. Bu grup, Cenevre'de *Narodnoye Dyelo* ("Halkın Davası") dergisini yayınlıyordu. 1870 başında Uluslararası İşçi Birliğinin (I. Enternasyonal) Rus Bölümünü kurdu. Bu bölümün ricası üzerine, K. Marx, bu grubu genel kurulda temsil etmeyi kabul etti. Marx, 24 Martta Rus Bölümünün üyelerine şöyle yazıyordu: "Tarafınızdan önerilen onurlu görevi, genel kurulda sizin temsilciniz olmak önerisini zevkle üzerime alıyorum." I. Enternasyonalin Rus Bölümü üyeleri, Marx'ı, anarşist bakunincilere karşı mücadelesinde desteklediler, Enternasyonalin fikirlerinin devrimci propagandasına giriştiler ve Rus devrimci hareketiyle Batı Avrupa hareketi arasındaki bağları güçlendirmeye çalıştılar. — 158.

[58] A. N. Engelhardt. — Narodnik akıma bağlı siyasal yazar, toplumsal ve tarımsal faaliyetleriyle, Smolensk eyaletinde Batişçevo'daki mülkünde rasyonel bir tarım işletmesi kurma denemesiyle ün kazanmıştır. Lenin, bu tarım işletmesini *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi* yapıtında Bölüm III, Kısım 6'da incelemiştir. — 160.

[59] Lenin, "Huzursuzluk çıkardıkları için yüksek öğretim kurumlarından çıkarılan öğrencilerin askerlik hizmetlerini tamamlamalarıyla ilgili geçici hükümleri" kastetmektedir. Bu hükümler, 29 Temmuz (10 Ağustos) 1899 tarihinde çıkarılmıştır. "Geçici hükümlerin" kabulü, Rusya'nın tüm yüksek okul öğrencileri arasında kararlı bir protesto hareketine neden oldu.

1900 ve 1901 yıllarında, gençlerin, üniversitelerin demokratikleştirilmesi hareketi ve "geçici hükümlere karşı kızgınlıkları", gelişen işçi hareketinin etkisi altında mutlakiyetin gerici politikasının tümüne karşı yürütülen siyasal eylemler niteliğini kazanmıştır. 1901 Şubat ve Martında birçok kentte, bir öğrenci toplantısına katıldıkları için Kiev Üniversitesinin 183 öğrencisinin askere alınmalarına karşı yapılan protesto hareketleri, işçi ve öğrencilerin açık eylemlerine dönüştü. Çar hükümeti misilleme hareketlerine girişti. 4 (17) Mart 1901'de yapılan bir gösteriye katılanlara özellikle acımasız davranıldı ve çok kan döküldü. Yüzlerce gösterici, polis ve jandarmaların

kurşunlarına hedef oldu, birçok insan öldürüldü ve yaralandı.

1901 yılı Şubat ve Mart olayları, Rusya'daki devrimci atılımın yükseldiğini göstermektedir. İşçilerin bu olaylara, sosyal-demokratların sloganları altında katılması bu atılıma güç vermiştir. — 161.

[60] Lenin, A. S. Griboyedov'un *Akıl, Istıraba Neden Olur* komedisindeki tiplerden biri olan Albay Skalosub'un sözlerini aktarıyor. — 163.

[61] "Yeşil Sokak" İşkencesi. — Rus ordusunda serflik döneminde uygulanan, iki sıra halinde dizilmiş erler arasından değnek yiye yiye geçme cezası, askerlere uygulanan cezalandırma şekli. Bir tüfeğe bağlanmış olan cezalı, ellerindeki kalın değneklerle ya da yeşil söğüt değnekleri ile ona vuran iki sıra asker arasından geçirilirdi. Bu ceza, Nikola I (1825-1855) zamanında özellikle sık sık kullanılırdı. — 163.

[62] Anibal Yemini. — Sonuna kadar dövüşmek için sarsılmaz bir kararlılığı ifade eden deyim. Bu deyim, Kartacalı kumandan Anibal'e kadar gider. — 164.

[63] "İç Politikanın Genel Görünümü" makalesi, yalnızca işçi sınıfına ve köylülere değil, aynı zamanda aydınlara, memurlara, öğrencilere uzlaşmaz bir şekilde düşman olan mutlakiyet yönetimine karşı çıkmaktaydı. Lenin bu makalesinde diğerleri arasında çarlık Rusyası'nda öğrencilerin de durumunu ve onların devrimci düşüncelerinin gelişmesini ele alıyordu. Lenin, öğrencilerin devrimci mücadeledeki yerini ancak proletaryanın ve onun partisinin öncülüğünde alabileceğini belirtiyordu. — 167.

[64] Halk Eğitimi Bakanı Bogopelov'un 1901 Şubatında öğrenci Karpoviç tarafından öldürülmesi sözkonusu ediliyor. Bogopelov'un yerine eski Savaş Bakanı General Vanovski atandı. — 169.

[65] General Vanovski, 1901 yılında, halk eğitimi bakanı olarak atandı. Okuyan gençliğe karşı kullandığı "sevgi" ve "içtenlikle gösterilen özen" gibi liberal sözlerle ayaklanan gençleri yatıştırmayı denedi. Eğitim alanında bir dizi önemsiz reformu gerçekleştirdikten sonra Vanovski, yeniden baskı önlemleriyle, tutuklamalar, sürgünler, okuldan çıkarmalar vb. ile devrimci öğrencilere karşı çıktı. — 169.

[66] Obmanov (obman = sahtekârlık), çarın soyadı olan Romanov'dan esinlenerek konulan ad. — 170.

[67] Lenin, Tolstoy'un ilk kez sansür tarafından kuşa döndü-

rülerek *Knijki Nedeli* ("Haftanın Defterleri") dergisinde 1892'de "Açlara Yardım" başlığı altında yayınlanan "Açlık Üzerine Mektuplar"ını belirtmektedir. — 175.

[68] "Ortaöğretim Öğrencilerine", *İskra* yazıkurulunun ortaöğretim öğrencilerinin Güney Rusya grubunun Merkez Komitesine yaptığı çağrı konusunda Lenin tarafından kaleme alınan bir nottur. Çağrı, Lenin'in notuyla birlikte 1 Aralık 1902'de *İskra*'da basıldı.

Ortaöğretim öğrencilerinin Güney Rusya Grubu, 1902 Mayısında Don kenarındaki Rostov'da kuruldu ve RSDİP'nin öncülüğünde çalıştı. Sosyal-demokrat yayınları, bu arada Lenin'in *İskra* gazetesini dağıttı. Marx, Engels ve Plehanov'un yapıtlarını yayınladı. 1902 Ekiminden 1903 Haziranına kadar 4.000 bildiri dağıttı. 11 Güney Rusya kentindeki öğrencilerle sürekli ilişki halinde bulunuyordu. 1904 yılında grup dağıldı ve bütün örgütleri RSDİP'ne katıldı. — 176.

[69] Lenin'in "RSDİP'nin Komite ve Gruplarının Parti Genel Kongresine Sundukları Raporlar Üzerine" yerel parti örgütlerine gönderdiği yazı, RSDİP'nin 1903 yılında yapılan ikinci kongresi hazırlığı için önemli bir katkıydı. Bu yazı, parti kongresine sunulacak raporlar için bir kılavuz görevi yapacak olan sekiz gruba ayrılan bir sorular listesini içeriyordu. Bu sorular, Lenin'in yeni tipten bir partinin görevleri konusundaki düşüncelerini yansıtıyordu. Burada belirtilen yedinci soru grubu, Lenin'in, sosyal-demokratların öğrenciler arasındaki çalışmalarına ne kadar önem verdiğini göstermektedir. — 177.

[70] Bu karar tasarısını, Lenin, RSDİP'nin ikinci kongresi için yazmıştı. Karar tasarısı kongrede ikinci madde dışında kabul edildi. Oportünist Martov, Trotski, ve Mahov bu madde aleyhinde konuştular. — 177.

[71] "Devrimci Gençliğin Görevleri" makalesi, "Birinci Mektup" alt başlığını taşımaktadır. Bu makale *Student* gazetesinin 2-3. sayısında yayımlandı. Öteki mektuplar yayınlanmadı. Makale broşür olarak mimeograf ile "Öğrenciler. Devrimci Gençliğin Görevleri (Sosyal-Demokrasi ve Aydınlar)" başlığı altında yayınlandı. — 178.

[72] *Osvobojdenye* ("Kurtuluş"). — 1902 yılından 1905 yılına kadar Stuttgart ve Paris'te P. B. Struve'nin yönetiminde yayınlanan liberal monarşist-burjuvazinin 15 günlük gazetesi. *Osvobojdenye*'nin yandaşları daha sonra, 1905 Ekiminde kurulan Meşrutiyetçi-Demokratik Partinin (kadetler) çekirde-

ğini oluşturdular. — 178.

[73] *Student.* — Devrimci gençliğin gazetesi. Nisan ve Eylül 1903'te iki sayı yayınlandı. — 178.

[74] *Raznoşintsi.* — Soylu olmayan din adamları, memurlar, küçük-burjuvalar ve köylülerden gelen aydınlar. — 183.

[75] *Revolutsionnaya Rossiya* ("Devrimci Rusya"). — Sosyalist-devrimcilerin 1900 yılının sonundan itibaren yayınlandıkları illegal gazete. Gazete 1902 Ocağından 1905 Aralığına kadar Cenevre'de sosyalist-devrimcilerin resmî organı olarak yayınlandı. — 185.

[76] Tüm Rusya II. Öğrenciler Kongresi, *Student* yazıkurulunun girişimiyle 1903 Ekiminde Odessa'da yapıldı. Bu süre içinde öğrenci hareketi güçlenmiş ve işçi sınıfının etkisi altında akademik protesto hareketinden çar hükümetine karşı siyasal mücadeleye dönüşmüştü. Bolşevikler, öğrenciler arasında faal bir rol oynadılar. Birçok yüksek öğretim kurumlarında, sosyal-demokrat ve bolşevik gruplar kuruldu. 1902 başında I. Öğrenci Kongresi yapıldı. Bu kongre tarafından kabul edilen bildiri, *İskra*'nın 18. sayısında yayınlandı. II. Kongrenin görevi, gittikçe gelişen öğrenci hareketini biraraya toplamak ve öğrencilerin devrimci harekete yeni katılma biçimlerini bulmaktı. Kongrede 19 yüksek okul ve 6 üniversite temsil edildi. Tüm Rusya II. Öğrenciler Kongresinin kararları ilerici öğrencilerin, işçi sınıfının devrimci mücadelesine ve mutlakiyete karşı verilen mücadeleye katılmalarına katkıda bulundu. — 185.

[77] 23 Ağustos (5 Eylül) 1905 tarihinde Rus-Japon emperyalist savaşına son veren Portsmoutlı barış antlaşması kastedilmektedir. Çarlık, Japonya'ya karşı kazanacağı bir zaferden sonra Rus devrimini ezebileceğini ummuştu. Ama savaş, büyük bir bozguna uğrayan Rus mutlakiyet rejiminin bütün bozukluğunu gözler önüne serdi, ulusal bunalımı keskinleştirdi ve devrimi hızlandırdı. — 195.

[78] Öğrencilerin 13 Eylül 1905'te Petersburg Üniversitesi, 8 ve 9 Eylül 1905'te Moskova Üniversitesi toplantılarında alınmış olan kararlar sözkonusu edilmektedir. Bolşevik partisinin bir çağrısı üzerine geçici olarak grevlerden vazgeçmeye ve yüksek okulların kapılarını halk yığınlarına açmaya, konferans salonlarını devrimci gösteriler, toplantılar için hazır tutmaya karar verdiler. — 196.

[79] Filippov ekmek fabrikası işçileri bu mücadeleye çok fa-

al bir biçimde katıldılar. İşçi ve öğrencilerin polis ve askerlerle göğüs göğüse çarpışmaları sırasında ekmek fabrikası işçileri, çarın işkencecilerine fabrikanın pencerelerinden taş atıyorlardı. Asker ve polisler fabrikaya girdiler, içlerinden 144'ü genç olan 192 işçi tutuklandı ve dövüldü. — 197.

[80] *Vorwärts.* — Alman Sosyal-Demokrat Partisinin merkezî organı; 1 Ekim 1876'dan itibaren Leipzig'de yayınlandı, sonra Sosyalistlere-Karşı Yasa ile yasaklandı; 1890-1933 yılları arasında (1884'te kurulan *Berliner Volksblatt*'tan devralarak) Berlin'de yayınlandı. Wilhelm Liebknecht başyazarları arasında bulunuyordu. Friedrich Engels, gazetede oportünizmin her türlü belirmesine karşı mücadele sürdürdü. 20. yüzyılın başında yazıkurulu giderek daha büyük ölçüde revizyonist güçlerin etkisine girdi, ama bunlar 1905 yılında yazıkurulundan (*Vorwärts* anlaşmazlığı) uzaklaştırıldılar. Alman işçi hareketinde merkezciliğin ortaya çıkmasıyla merkezci güçlerin *Vorwärts* üzerindeki etkileri de arttı. 1914-1918 emperyalist savaşı sırasında *Vorwärts*, önce sosyal-pasifistlerin görüşlerini savundu. 1916 Ekiminde mevcut statüler ihlâl edilerek yazıkurulu, sosyal-şovenistler tarafından ele geçirildi ve *Vorwärts* sosyal-şovenizmin sözcüsü oldu; Büyük Ekim Devriminden sonra Sovyetler aleyhinde yapılan propagandanın merkezi haline geldi. — 198.

[81] *Le Temps.* — Burjuva günlük gazete; 1861'den 1942'ye kadar Paris'te yayınlandı. — 198.

[82] *Le Matin.* — 1884'te kurulan burjuva Fransız günlük gazetesi. — 198.

[83] Moskova işçilerinin, Moskova basımevi işçilerinin siyasal bir grev ile başlattıkları, 1905 Eylül ve Ekimindeki devrimci hareketi sözkonusu edilmektedir. Moskova sokaklarında gösteriler ve polisle silahlı çatışmalar oldu. Öğrenciler de faal bir şekilde eylemlere katıldılar. Mutlakiyet yönetimi üniversitelere sınırlı bir özerklik "vermek" zorunda kaldı. Moskova işçilerinin eylemleri 1905 yılının tüm Rusya'yı kapsayan siyasal ekim ayı grevinin başlangıcı idi. — 205.

[84] *Novoye Vremya* ("Yeni Çağ"). — Günlük gazete. 1868 yılından 1917 yılına kadar Petersburg'da yayınlanmıştır. Başlangıçta ılımlı liberal eğilimde olan gazete, 1776 yılında A. S. Suvorin gazeteyi yayınlamaya başladıktan sonra soyluların ve memurlar bürokrasisinin gerici çevrelerinin organı durumuna geldi. 1905'ten itibaren kara-yüzlerin organı oldu.

1917 burjuva demokratik Şubat devriminden sonra gazete geçici burjuva hükümetinin karşı-devrimci politikasını destekledi, bolşeviklere karşı vahşî bir sürek avı başlattı, 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de Petrograd sovyetindeki devrimci askerî komite tarafından yasaklandı. — 207.

[85] *Moskovskiye Vedomosti* ("Moskova Haberleri"). — 1756'dan beri Moskova Üniversitesi tarafından yayınlanan en eski Rus gazetelerinden; 19. yüzyılın altmışlarından itibaren gazete toprak sahiplerinin ve din adamlarının en gerici çevrelerinin görüşlerini temsil etmeye başladı; 1905'ten bu yana karayüzlerin yetkili basın organlarından biri oldu. 1917 Ekim Devrimine kadar yayınlandı. — 208.

[86] 1903'ten 1907'ye kadar Petersburg'da yayınlanan *Russ* ("Rusya") adını taşıyan liberal-burjuva gazete kastedilmektedir. — 208.

[87] *Vossische Zeitung.* — 1704'te Berlin'de kurulan burjuva gazetesi. — 208.

[88] Meşrutiyetçi-Demokratik Parti (Kadetler). — Rusya'nın liberal-monarşist burjuvazisinin önde gelen partisi. 1905 Ekiminde kuruldu. Burjuvazinin temsilcileri, toprak sahipleri çevresinden zemstvo politikacıları ve burjuva aydınları bu partiden idi. Daha sonraları kadetler partisi emperyalist burjuvazinin partisi oldu. Birinci Dünya Savaşı sırasında kadetler, çar hükümetinin yağmacı dış politikasını faal bir biçimde desteklediler. — 209.

[89] Çar hükümetinin 1905 yılında kurmak istediği danışma niteliğinde bir "yasama organı" Buligin Dumasından sözedilmektedir. Devlet Dumasının kurulması ile ilgili yasa tasarısı ve Duma seçimleriyle ilgili kararname, İçişleri Bakanı Buligin'in başkanlığındaki bir komisyon tarafından hazırlandı ve 16 (19) Ağustos 1905'te yayınlandı. Bolşevikler, Buligin Dumasına aktif boykot ilân ettiler. Hükümet, Dumayı toplantıya çağıramadı, Dumayı devrimin gücü sildi süpürdü. — 212.

[90] Lenin, kanlı pazarı, Papaz Gapon tarafından yönetilen, barışçı bir niyetle karıları ve çocuklarıyla Kışlık Saraya gelen işçilere ateş edilmesini, Potemkin zırhlısında çıkan ayaklanmayı kastetmektedir. — 215.

[91] "Siyasal Gruplaşmanın İlk Sonuçları" makalesinde Lenin 7-9 (20-22) Eylül 1905 tarihleri arasında Devlet Dumasına karşı izlenecek taktiği saptamak için Riga'da toplanan sosyal-demokrat partiler ve örgütleri ele almaktadır. Menşeviklerin pro-

testolarına karşın, konferans, Buligin Dumasına karşı aktif boykotu öngören bolşevik çizgisini onaylamıştı. — 215.

[92] "Petersburg İşçi Konseyinde Seçimler" makalesinde Lenin II. Devlet Duması için yapılan seçim kampanyasındaki işçi delegeleri seçimlerinin sonuçlarını tahlil etmektedir. Seçimler, işçi sınıfının devrimci tutumunu ve devrimci sosyal-demokratlara olan sempatisini doğrulamıştır. Bununla birlikte sosyalist-devrimciler, karşı devrimci kadetlerle bir blok kurmaya taraftar olan menşeviklerin oportünist taktiği üzerinde manevralar çevirmişler ve böylelikle bazı büyük işletmelerde başarıya ulaşmışlardı. Lenin, sosyalist devrimciler ile menşeviklerin maskelerini düşürmeye ve büyük işletmeleri bolşeviklerin kaleleri durumuna getirmeye çalıştı. — 221.

[93] *Marx'ın Kugelmann'a Mektupları.* — İlk kez Alman sosyal-demokratların teorik organı olan *Die Neue Zeit*'ta 1902'-de yayınlandı. Ludwig Kugelmann 1848-1849 devriminde mücadeleye katılmıştı; Karl Marx'ın dostu ve I. Enternasyonalin ileri gelenlerinden biriydi. 1862 yılından 1874'e kadar Marx ile mektuplaştı ve ona Almanya'daki durum hakkında bilgi verdi. Marx'ın mektupları büyük teorik değere sahip oldukları için 1907'de Rusça çevirisi Lenin'in önsözüyle birlikte broşür olarak yayınlandı. — 221.

[94] Prudoncular. — Adını Fransız anarşisti Proudhon'dan (1809-1865) alan, bilime aykırı, marksizme düşman küçükburjuva sosyalizminin temsilcileri. Büyük kapitalist mülkiyeti küçük-burjuvazi açısından eleştiren Proudhon küçük meta üretimini sonsuzlaştıracağını düşlüyor ve bir "halk bankası" ya da "değişim bankası" kurulmasını düşlüyordu. Bu bankanın yardımıyla işçiler güya kendi üretim araçlarını sağlayacaklar ve mamulleri için "makul" bir sürüm elde edeceklerdi. Proudhon proletaryanın rolünü ve önemini anlamıyordu ve sınıf mücadelesini, sosyalist devrimi ve proletarya diktatörlüğünü reddedici bir tutum takınıyordu; bir anarşist olarak devletin zorunluluğunu reddediyordu. Prudoncular küçük meta üretimini idealize ediyorlardı. Proudhon şöyle düşünüyordu: "kapitalizmi ve temelini, meta üretimini yoketmemek, tersine bu temeli kötü kullanımlardan, taşkınlıklarından vb. *temizlemek,* değişimi ve değişim-değerini ortadan kaldırmamak, tersine onu 'kurmak', onu yalpalamalardan, bunalımlardan, kötü kullanımlardan serbest, herkes için geçerli, mutlak 'hukuka uygun' bir değer haline getirmek". (*Werke,* Bd. 20, s.

19.) — 222.

[95] Bkz: Karl Marx-Friedrich Engels, *Werke*, Bd. 31, s. 529-530. — 222.

[96] 1908 güzünde Petersburg'da başlayan öğrenci hareketi sözkonusu edilmektedir. Bu hareketin nedeni, üniversite özerkliğinin kalıntılarına saldıran Halk Eğitimi Bakanı A. Şvarz'ın gerici politikasıydı. — 222.

[97] Lenin, birinci Rus devriminin bozguna uğramasından sonra meydana gelen 1908-1910 yılları arasındaki irtica dönemini kastetmektedir. Bu dönem Stolipin'in 3 Haziran hükümet darbesiyle başlamıştı. İşçi hareketi büyük kayıplara uğradı, devrimci aydınlar arasında döneklik, mistisizm ve milliyetçilik yaygınlaştı. Rusya'nın tüm partilerinden yalnızca bolşevikler devrime sadık kaldılar. Oportünizme karşı sürdürdükleri uzlaşmaz bir mücadele ile illegal partiyi pekiştirdiler ve saflarını kapadılar. Gericilik koşulları altında parti, legal ve illegal mücadele örgüt biçimleri arasındaki bağlılık taktiğini geliştirdi. — 225.

[98] *Proletari*'nin 3 (16) Ekim 1908 tarihli sayısında "Partiden Haberler" sütununda yayınlanmış olan RSDİP Petersburg Komitesinin kararı kastedilmektedir. Petersburg Komitesi, sosyal-demokrat öğrenci gruplarına, Öğrenci Birlik Kurulunun çağrısından uzak durmalarını ve öğrenci hareketini tüm halkın çarlığa karşı mücadelesi amaçlarına bağlı kılmayı öğütlüyordu. — 228.

[99] *Golos Sotsiyal-Demokrata* ("Sosyal-Demokratın Sesi"). — Menşeviklerin dış ülkelerdeki organı; 1908 Şubatından 1911 Aralığına kadar önce Cenevre'de, sonra Paris'te yayınlandı. Tasfiyecileri savunuyordu ve onların ideolojik merkezi haline geldi. — 230.

[100] 1904 yılının ikinci yarısında Prens Svyatopolk-Mirski'nin, içişleri bakanı olarak atanmasından sonra zemstvo mensuplarının (zemstvolar: liberal toprak sahipleri ve burjuvazinin temsilcilerinden oluşan yerel özyönetim örgütleri) "muhalefet"i gözle görülür bir biçimde canlandı. Kendisini çara ve onun hükümetine gönderilen darkafalı insanlara yaraşır dilekçelerin onaylanmasında ifade eden bu korkak muhalefet, mutlakiyetin temellerine dokunmayan ılımlı ödünler rica etmekle yetiniyordu. Yeni bakan, liberal muhalefete verdiği ödünlerle, devrimci hareketi zayıflatmaya uğraşıyordu. Bununla birlikte, zemstvo hareketinin güçsüzlüğü nedeniyle çar-

lığın bu manevrası 1904 Aralığında son buldu. — 230.

[101] RSDİP'nin merkez organı, Şubat 1908'den Ocak 1917'ye kadar yayınlanan illegal *Sotsiyal-Demokrat* gazetesi kastedilmektedir. Gazetenin 1. sayısı Rusya'da, daha sonraki sayıları önce Paris'te sonra Cenevre'de yayınlanmıştır. — 231.

[102] *Ruskiye Vedemosti* ("Rus Haberleri"). — 1863'ten itibaren Moskova'da yayınlanan gazete. Ilımlı liberal aydınların görüşlerini temsil ediyordu. 1905 yılı başlangıcında kadetlerin sağ kanadının organı oldu. 1917 Ekim Devriminden kısa bir süre sonra yasaklandı. — 232.

[103] "Trudovikler", "Trudoviki Grubu". — 1906 Nisanında ortaya çıkan ve I. Devlet Dumasının köylü milletvekilleri tarafından oluşturulan küçük-burjuva demokratlar grubu. Trudovikler, anayasaya ilişkin sınırlamaların ve ulusal sınırlamaların kaldırılmasını, kırsal ve kentsel özyönetimlerin demokratlaştırılmasını ve Devlet Dumasına yapılan seçimlerde genel seçme hakkının gerçekleştirilmesini istiyorlardı. Trudoviklerin tarımsal programları, narodniklerin topraktan dengeli yararlanma ilkelerine dayanıyordu: bu ilkeler, sahip olunan toprağın büyüklüğü, saptanan normu aştığı zaman, devlet, fiyefler, kilise ve özel topraklardan bir genel halk fonu oluşturulmasından ibaretti; istimlâk edilecek özel topraklar için tazminat ödenecekti. Toprak reformunun uygulanması, yerel köylü komitelerine bırakılacaktı. — 232.

[104] *Golos Moskvi* ("Moskova'nın Sesi"). — Günlük gazete, büyük sanayi burjuvazisinin ve büyük toprak sahiplerinin karşı-devrimci partisi olan oktobristlerin organı; 1906 Aralığından 1915 Haziranına kadar Moskova'da yayınlanmıştır. — 232.

[105] Devlet Duması Tavris Sarayında toplanıyordu. — 232.

[106] *Reç* ("Söylev"). — Günlük gazete, kadetler partisinin merkez organı. 1906 Şubatından itibaren Petersburg'da yayınlanıyordu. 26 Ekimde (8 Kasım), Petrograd Sovyeti Devrimci Askerî Komitesi tarafından yasaklandı. — 233.

[107] Tolstoy'un toprağa verilme gününde yapılan öğrenci gösterilerinden sözedilmektedir. İşçiler de bu gösterilere katılmışlardı. Bu gösteriler büyük yazara ve yapıtlarına iftirada bulunan çar hükümetine karşı bir protesto hareketinin ifadesiydiler. Gösteriler mutlakiyete ve onun tüm politikasına karşı eyleme, 1910 yazındaki işçi grevlerine dönüştü. — 233.

[108] *Rossiya* (Rusya). — Kara-yüzlerin 1905'ten 1914'e kadar

Petersburg'da yayınlanan günlük gazetesi. 1906'dan itibaren içişleri bakanlığının resmî organı olmuştur. Lenin, bu gazeteye, "kokuşmuş polis paçavrası" demekteydi. — 233.

[109] Hangi makaleye ait olduğu saptanamadı. — 239.

[110] *Zaprossi Jizni* ("Yaşamın İstemleri"). — 1909'dan 1912'ye kadar Petersburg'da yayınlanan haftalık dergi. Bu dergide kadetler, narodnik sosyalistler ve menşevik tasfiyeciler, işbirliği yapmaktaydılar. — 239.

[111] "Artan Dengesizlik" makalesinde Lenin, çeşitli partilerin politikasının niteliklerini belirlemek için çarın halk eğitimi bakanlığının politikası ile ilgili Duma gazetesinden yararlandı. Bakan Kasso'nun makalede belirtilen IV. Devlet Dumasındaki açıklamaları 44 milletvekilinin 14 (27) Aralık tarihinde verdikleri ve özel Vitmer gimnazında yapılan bir toplantıda 34 Petersburglu öğrencinin tutuklanmasıyla ilgili soru önergesi dolayısıyla yapılmıştır. Öğrencilerin illegal bir gruba mensup olmalarından kuşkulanılmıştı. Soru önergesi, Dumanın 12, 17, 18, 19 ve 20'nci oturumlarında tartışılmıştı. 6 (13) Şubat 1913'te bakanın açıklamaları oy çokluğu ile tatmin edici görülmemiş ve gündeme geçilmişti. — 241.

[112] İlericiler. — Rus liberal monarşist burjuvazisinin siyasal gruplarından biri. Bu grup, Devlet Duması ve diğer Duma seçimlerinde "partisizlik" bayrağı altında çeşitli burjuva-toprak sahibi parti ve gruplardan oluşan unsurları birleştirmeye çaba göstermişti. — 243.

[113] Lenin, P. N. Milyukov'un, III. Devlet Duması ve Devlet Konseyi mensuplarının ziyareti sırasında 19 Haziran (2 Temmuz) tarihinde Londra Belediye Başkanı tarafından verilen kahvaltı dolayısıyla yaptığı konuşmayı kastetmektedir. Milyukov, kadetlerin, çarın mutlakiyet yönetimine bağlı olduklarını belirtmiş ve Rus muhalefetinin Rusya'da bir Duma bulunduğu sürece "majestelerinin muhalefeti olduğunu ve majestelerine karşı olmayacağını" ileri sürmüştür. — 244.

[114] II. Enternasyonalin Stuttgart Kongresi, 18 Ağustos-24 Ağustos 1907 tarihleri arasında toplandı. Kongreye, sosyalist parti ve sendikalar temsilcilerinden 884 delege katıldı. RSDİP 37 delege ile temsil edildi. Bolşeviklerden V. İ. Lenin, M. M. Litvinov, A. V. Lunaçarski ve ötekiler katıldı.

Kongre aşağıdaki sorunlarla ilgilendi: 1. militarizm ve uluslararası anlaşmazlıklar; 2. siyasal partiler ve sendikalar arasındaki ilişkiler; 3. sömürge sorunu; 4. işçilerin dışa ve içe

göçleri ve 5. kadınların seçme hakkı.

Lenin, ilk kez uluslararası bir kongreye katılıyordu. "Militarizm ve Uluslararası Anlaşmazlıklar" komisyonunda çalıştı ve kongre sırasında devrimci güçlerin önde gelen temsilcileriyle (Klara Zetkin, Rosa Luxemburg vb.) kongredeki tutumlarının ilkeleri ve taktiği üzerinde görüşmeler yaptı.

Stuttgart Kongresinin, sosyalist partilerin emperyalist savaşa karşı izleyecekleri strateji ve taktikler konusunda varılan en önemli sonucu, gündem maddesi ile ilgili karar idi: militarizm ve uluslararası anlaşmazlıklar gündeme alınmıştı. Kongre, Lenin, Rosa Luxemburg ve Martov tarafından yapılan ek önergelerle devrimci marksizmin ruhuna uygun olarak somutlaştırılan August Bebel'in kaleme aldığı karar tasarısını kabul etti. Bu karar ile sosyalistler yalnızca savaşın doğmasına karşı ya da onun hızla sona erdirilmesi için mücadele etmekle yükümlülük altına girmiyorlar, aynı zamanda, "savaşın neden olduğu ekonomik ve siyasal bunalımdan halkı uyandırmak" konusunda yararlanmak ve böylelikle kapitalistlerin sınıfsal egemenliğinin yıkılmasını hızlandırmakla da yükümlenmiş oldular. — 252.

[115] " 'Silahsızlanma' Sloganı Üzerine" makalesi, Birinci Dünya Savaşında büyük ölçüde savaşa katılmamış olan küçük ülkeler temsilcileri tarafından ortaya atılan bir slogana karşı cephe almaktadır. Bu slogan, sosyalist gençlik örgütlerinin uluslararası irtibat organı olan *Gençlik Enternasyonali* dergisi tarafından destekleniyor ve Almanya'da Kautsky tarafından savunuluyordu. Lenin, bu konuda şöyle yazıyordu: "Silahsızlanma sosyalizmin idealidir. Sosyalist toplumda savaş olmayacaktır. Sosyalizmin, toplumsal devrim ve proletarya diktatörlüğü olmaksızın gerçekleşeceğini bekleyen kimse sosyalist değildir. (*Werke*, Bd. 23, s. 92.) — 258.

[116] 1 Şubat 1917'de Olten'de sonuçsuz bir Zimmerwald konferansı toplandı. Bu konferansa, Sosyalistler Birliği Konferansına (Mart 1917) çağrılmış olan örgütlerin temsilcileri katıldılar. — 264.

[117] 9 Şubat 1917'de *Volksrecht*'in 34. sayısında yayınlanmış olan "Askerî Komisyonun Çoğunluğunun Kararı Üzerine Değiştirme Önergeleri" kastedilmektedir. Grimm, Nobs, ve Platten bu belgeyi imzalayanlar arasındaydı. — 264.

[118] "İsviçreli İşçilere Veda Mektubu" 1917 Martının ortalarında yazıldı ve 26 Martta (8 Nisan) Rusya'ya giden bolşe-

viklerin yaptığı bir toplantıda tartışıldı ve kabul edildi. — 266.

[119] Zimmerwald Solu, 5-8 Eylül 1915 tarihleri arasında Uluslararası I. Sosyalist Konferansından bir gün önce konferansın sol delegelerinin bir özel toplantısında Lenin'in girişimiyle oluşturuldu. — 267.

[120] "Sosyal-Demokrat Emek Grubu", Mart 1916 tarihinde bütçeye oy vermekten kaçındıkları için resmî sosyal-demokrat Reichstag grubundan çıkarılan Reichstag üyelerinden meydana geliyordu. Bu grup, savaşla ilgili bütün sorunlarda merkezci bir tutum takındı. Sözkonusu grup, 1917'de kurulan merkezci, bağımsız Alman Sosyal-Demokrat Partisinin çekirdeği oldu. — 267.

[121] *Freie Jugend* ("Özgür Gençlik"). — İsviçre Sosyal-Demokrat Gençlik Örgütünün organı; 1906'dan 1918'e kadar Zürich'te yayınlandı. *Freie Jugend,* 1914-1918 emperyalist dünya savaşında Zimmerwald Solunun görüşünü savundu. — 267.

[122] İsviçreli sol sosyal-demokratlar tarafından, Töss'de, kanton parti kongresine (11-12 Şubat 1917) sunulan Lenin'in kaleme almış olduğu "Askerî Sorun Üzerindeki Kararla İlgili Değiştirge Önergesi" sözkonusu edilmektedir. — 267.

[123] RSSFC yüksek okullarına kabul ile ilgili Lenin tarafından kaleme alınan karar taslağı, Halk Komiserleri Kurulu tarafından 2 Ağustos 1918'de onaylandı. — 275.

[124] RKP(B) Moskova Komitesinin 16 Ağustos 1918 tarihli oturumunda Lenin'in girişimiyle sempatizan gruplarının örgütlendirilme işi tartışıldı. Lenin tartışmada iki kez söz aldı. Lenin'in önerilerine dayalı olarak bu tür grupların kurulmasına ve bu örgüt için yönetmelikler hazırlanmasına karar verildi. — 276.

[125] Eğitim Konusunda Tüm Rusya I. Kongresi, 26 Ağustos ile 4 Eylül 1918 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. Halk eğitimiyle ilgili dairelerin temsilcileri, öğretmenler, eğitim ve kültür alanında çalışanlar kongreye katıldılar. Kongre, Lenin'i, onur başkanı seçti ve ona bir çağrı gönderdi. Kongrenin üçüncü gününde, yani 28 Ağustos 1918'de, Lenin, kongrede bir konuşma yaptı. — 277.

[126] Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin Moskova Sovyetinin ve Tüm Rusya Sendikalar Kongresinin Ortak Toplantısı, güçleşen beslenme durumunu görüşmek için, 17 Ocak 1919'da yapıldı. Oturum, Bolşov tiyatrosunda oldu. Lenin, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin Komünist Grubunun ra-

portörü olarak konuştu. Grup adına Lenin tarafından sunulan beslenme politikasının temel direktifleri taslağı, ortak toplantıda ittifakla kabul edildi. — 279.

[127] Enternasyonalizme Yandaş Öğretmenler II. Tüm Rusya Kongresi 12 ile 19 Ocak 1919'da Moskova'da yapıldı. Kongre birleşik bir iş okulunun örgütlendirilmesi ve eğitim alanında çalışan tüm personelin birleşmesi konularıyla ilgili birçok raporları kabul etti. Bir kongre kararında eğitim ve sosyalist kültür alanında çalışan kimselerin bir birlik kurmaları gerekli görüldü. Lenin, Halk Komiserleri Kurulu adına, 18 Ocak 1919'da, kongrede bir açış konuşması yaptı. — 280.

[128] "Sovyet Devletinin Başarı ve Güçlükleri" çalışması, 1919'da bir broşür halinde yayınlandı. Bu broşürde Lenin'in 1919 Martında Petrograd'da yaptığı iki konuşma birleştirilmişti. Lenin, burada, sosyalist devrimin dünya tarihi düzeyindeki deneyimlerini Sovyet Devletinin birbuçuk yılında genelleştiriyor ve sosyalizmin kuruluşunda partinin görevlerini açıklıyordu. Özellikle işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakın pekiştirilmesini, dünya kültürünün en büyük kazançlarından yararlanma ve burjuva uzmanlarının görevlendirilmesi konularını ele aldı. İşçi sınıfından yeni güçlerin sovyet kuruluş faaliyetlerinin her bölümünde yönetici olarak görevlendirilmesini önemli bir görev olarak nitelendirdi. — 282.

[129] "RKP(B) Program Taslağı" başlığı altında aşağıdaki hususlar biraraya getirilmiştir: "RKP program taslağının ilk provası" ve bu program taslağının, Lenin'in yaptığı değişiklikleri içeren bazı bölüm ve maddeleri. Lenin tarafından RKP(B) program taslağı için sunulan malzeme, RKP(B)'nin VIII. Kongresi tarafından kabul edilen komünist partisi programının temelini oluşturdu. — 282.

[130] Lenin, "RKP(B) Merkez Komitesinin Doğu Cephesindeki Durumla İlgili Tezleri"ni 1919 Nisanında yabancı emperyalistler ve karşı-devrimci beyaz muhafızlar, Sovyet devletine karşı yeni bir saldırıya geçtikleri bir zamanda yazmıştır. Ural'ı, Sibirya'yı ve Uzak Doğuyu elinde bulunduran Kolçak, özellikle tehlikeliydi. Bu durumda, Lenin'in tezleri, partinin ve ülkenin tüm işçi sınıfının mücadele programı oldu. 1919 Mayısında Komünist Gençlik Birliğinin Merkez Komitesi, komsomolları, doğu bölgesi için tüm Rusya ölçüsünde ilk olarak Kolçak'a karşı seferber etmeye karar verdi. — 284.

[131] Komünist Öğrenciler I. Tüm Rusya Kongresi, 15-25 Ni-

san 1919'da Moskova'da yapıldı. Kongreye, Komünist Öğrenciler Birliğinin 8.000 üyesini temsil eden 200 delege katıldı. Kongre, Komünist Öğrenciler Birliğinin, Komünist Gençlik Birliğine katılması kararını aldı. RKP(B)'nin 11 Mayıs 1919 tarihinde onaylanan kararına göre, işçi-köylü gençlik ve öğrenci gençlik arasında yapılan tüm çalışmalar, Rusya Komünist Gençlik Birliğine aktarıldı. — 288.

[132] Notu, Lenin, Tula Eyaleti Yürütme Komitesi Başkanı G. N. Kaminski'nin telgrafına ve Eyalet Sosyal Yardım Dairesi Yöneticisi Goşanski'nin 17 Kasım 1919 tarihli mektubuna yanıt olarak yazmıştı. Telgrafta V. Eyalet Sovyeti Kongresinin *"Eyalet Yürütme Komitesinin Halk Komiserleri Kurulunun Tula kenti ve eyaletinde parasız çocuk yemekleri uygulamasını başlatması"*nı rica ettiği bildiriliyordu. Telgrafta bundan başka eyalet sosyal yardım dairesinin 8.000 çocuğa yemek verdiği, oysa Tula'da toplam olarak 45.000 çocuk bulunduğu bildiriliyordu.

Lenin'in istemi, Beslenme İşleri Halk Komiseri A. I. Sviderski'ye gönderildi. Sviderski "Beslenme İşleri Halk Komiserliğinin çocuklara yemek verdiğini" ve çocuklar için parasız olarak besin maddeleri tahsis edildiğini, çocuklara parasız yemek verme usulünün Tula'da daha önceden uygulandığını bildiriyordu. Lenin, Sviderski'nin yanıtını aldığı zaman, notu çizdi ve belgenin üzerine "Arşive" kaydını düştü. Belgenin arka yüzüne Beslenme İşleri Halk Komiserliği için verilen talimatı yazdı.

Lenin'in belirttiği parasız çocuk yemekleri ile ilgili 17 Mayıs 1919 tarihli Halk Komiserleri Kurulu Kararnamesi 20 Mayısta *İzvestiya VZIK*'ın 107'nci sayısında yayınlandı. — 292.

[133] VII. Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi, 5-9 Aralık 1919 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. Kongrede 1.278'i komünist olan 1.366 delege hazır bulundu. Kongrenin açılış gününde Lenin, Tüm Rusya Merkezi Yürütme Kurulunun ve Halk Komiserleri Kurulunun raporunu okudu. Ertesi gün raporun son kısmını okudu; 8 Aralıkta kongrenin örgütlendirme grubunda bir konuşma yaptı ve kongrenin son gününde kapanış konuşmasını yaptı. — 292.

[134] Lenin, "Nöbeti Devralacaklara" yönelttiği bir selâmlama yazısını Komünist Gençlik Birliğinin Petrograd örgütü tarafından uygulanan "Gençlik Haftası" dolayısıyla, Petrograd eyaleti gençliğine gönderdi. Gençlik haftasında işçi ve köy-

lü gençliği, toplumsal faaliyetlerle ilgilendirilecek ve bu gençliğin en iyi bölümü komsomola alınacaktı. — 294.

[135] GOELRO Planı adı altında tanınan RSSFC'ni elektriklendirme planı, Rusya'yı Elektriklendirme Devlet Komisyonu tarafından 1920 yılında hazırlanmış ve 1920 Aralığında VIII. Sovyet Kongresi tarafından onaylanmıştır. Bu plan, RSSFC'nin bilime dayanan ilk uzun vadeli planıydı. Bu planın temelini modern büyük sanayi ve elektriklendirme hareketinin sosyalizmin biricik maddî-teknik temeli olabileceği düşüncesi oluşturuyordu. GOELRO Planı, Lenin tarafından "İkinci Parti Programı" olarak nitelendirilmiştir. — 297.

[136] Lenin, "proleter kültürü" örtüsü altında felsefede gerici burjuva görüşlerini (maşinizm) sanatta bozulmaya yüztutmuş zevkleri (fütürizm) yayan A. Bogdanov ve ötekilerin anti-marksist görüşlerini kastediyor. Bogdanov ve yandaşları, komünist partisi ve Sovyet devletinin kültürel kuruluştaki rolünü yadsıyorlar ve sosyalist kültürün gelişmesini, sosyalist kuruluş çabalarının genel görevlerinden ayırıyorlardı; proletaryanın, geçmişin kültür mirasının en büyük kazançlarından yararlanması gerektiğini kabul etmiyorlardı. Lenin, Bogdanov'un anti-marksist burjuva teorilerinin "Proletkult" örgütlerine aktarma girişimlerine kararlı bir şekilde karşı çıktı; RKP (B)'nin Merkez Komitesi "Proletkult Örgütleri Hakkında" başlıklı mektubuyla bu zararlı teorileri mahkûm etti. 1922'den itibaren "Proletkult" örgütleri çözülmeye başladı. — 298.

[137] Eğitim Halk Komiserliği tarafından "Küçüklere Uygulanacak Yargı Yöntemleri Konusunda" sunulan kararname taslağı, Halk Komiserleri Kurulunun 4 Mart 1920 tarihli oturumunda tartışılmış ve Lenin'in değiştirge önergeleriyle kabul edilmiştir. Kararname 6 Martta *İzvestiya VZIK*'ın 52'inci sayısında "Toplumu Tehlikeye Sokan Davranışları Nedeniyle Suçlanan Küçüklere Karşı Uygulanacak Yargı Usulleri" başlığı altında yayınlanmıştır. — 299.

[138] Not: A. V. Lunaçarski'ye Halk Komiserleri Kurulu Sekreterliği aracıyla iletilmiştir. — 302.

[139] *Rusya Genç Komünist Birliğinin III. Tüm Rusya Kongresi*, 2-10 Ekim tarihleri arasında Moskova'da yapılmıştır. Kongrede, aşağı yukarı 600 delege bulunuyordu. Lenin, Kongrenin 1. oturumunda 2 Ekim akşamı konuştu. Söylevi, sosyalist gençlik politikasının program belgesiydi. Konuşma derhal *Pravda*'da basıldı ve 1920'de ayrı bir broşür halinde

yayınlandı. Bugüne kadar komsomolun ve tüm sosyalist gençlik örgütlerinin eğitim çalışmalarında temel oldu.

Konuşmasından sonra Lenin, çeşitli sorulara yanıt verdi. Rusya Komünist Gençlik Birliğinin III. Kongresi, Lenin'in işaretlerine dayalı olarak "RKGB'nin temel görevinin, emekçi gençliğe komünist eğitimi vermek olduğuna 'karar verdi'. Bu uğraşta teorik eğitim, yaşama faal olarak katılmaya, işe, mücadeleye ve emekçi yığınların kuruluş çalışmalarına sıkı sıkıya bağlanmalıdır. RKGB'nin her alandaki tüm pratik çalışması, sosyalist toplumun enerjik ve zeki kurucusu, Sovyet Cumhuriyetinin savunucusu, yeni toplumun örgütleyicilerini yetiştiren gençliğin komünist eğitimi görevine tâbi kılınmaktadır." (*RKGB'nin III. Tüm Rusya Kongresi.* Stenoyla yazılmış rapor. Moskova-Leningrad 1926, s. 308.) — 302.

[140] Eğitim Halk Komiserliğiyle ilgili olarak V. I. Solovyov tarafından kaleme alınan bir kararname taslağı ve Y. A. Litkens tarafından hazırlanan, Eğitim Halk Komiserliğinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili bir tez taslağı kastedilmektedir. Her iki taslak, yazarları tarafından Lenin'e gönderilmiştir. — 322.

[141] Eğitim Halk Komiserliği çalışmalarının yeniden düzenlenmesi sorunu, Lenin tarafından daha 1920 Kasımında ortaya atılmıştı. Yeniden düzenleme zorunluluğu, Halk Komiserliğinin çalışma ve yapısının, halk eğitiminin yeni barışçı sosyalist kuruluş aşamasına geçişin neden olduğu yeni görevlerine uymamasından doğmuştur. A. V. Lunaçarski'ye 29 Kasım 1920 tarihinde yazdığı mektupta Lenin, Eğitim Halk Komiserliğinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili henüz kesin olmayan düşüncelerini açıklamıştı. (Bkz: *Briefe,* Bd. VII, s. 21-22.) Lenin'in bu kitapta yayınlanan karar taslağı, 2. maddenin eklenmesiyle, 8 Aralık 1920'de RKP(B)'nin Merkez Komitesi genel kurulu tarafından kabul edildi.

Madde 2 şöyledir: "Halk komiseri, Eğitim Halk Komiserliği, örgütsel, yönetsel-operatif çalışmalarını tüm Rusya ölçeğinde ve Halk Komiserliği mekanizması içindeki çalışmalarda olduğu gibi ancak yardımcısı aracıyla yönetir." — 323.

[142] RKP(B) Merkez Kurulu genelkurulu, 26 Ocak 1921'de, Eğitim Halk Komiserliğinin yeniden düzenlenmesi projesinin hazırlanması için Lenin tarafından yönetilen bir komisyon kurdu. 28 Ocakta, Lenin, Eğitim Halk Komiserliği yürütme kurulu üyelerine bir mektup göndererek, kendisine, çeşitli okullarla ilgili malzeme ile birlikte yürürlükte olan yasaların me-

tinlerini çok acele olarak göndermelerini rica etti. (Bkz: *Briefe*, Bd. VII, s. 59.) Lenin'in önerisi üzerine MK'nin politbürosu 2 Şubat tarihinde komisyona, Eğitim Halk Komiserliği Yürütme Kuruluna, Parti MK adına direktifler verme hakkını tanıdı. 5 Şubatta Lenin'in kaleme aldığı "Merkez Komitesinin Eğitim Halk Komiserliğinde Çalışan Komünistlere Direktifleri", *Pravda*'nın 25. sayısında yayınlandı.

Halk Komiserleri Kurulu, 11 Şubatta, komisyon üyeleri tarafından hazırlanan ve Lenin tarafından kaleme alınan "Eğitim Halk Komiserliği ile İlgili Kararlar"ı onayladı. Bu kararlar 15 Şubat tarihinde *İzvestiya VZIK*'ın 33. sayısında yayınlandı. 1921 yılı içinde bu kararlara dayalı olarak Eğitim Halk Komiserliği yeniden düzenlendi. — 324.

[143] VIII. Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi, 22-29 Aralık 1920'de yapıldı. Kongrede 2.537 delege vardı. Bunlardan 1.728'i kararа etki eden oya sahiptiler, 809'u istişarî oy sahibi idiler. Lenin'in, Halk Komiserleri Kurulunun faaliyetleri üzerine verdiği rapordan sonra kongre, ittifakla, Sovyet hükümetinin faaliyetlerini onaylayan bir karar aldı. VIII. Sovyetler Kongresi, Lenin'in girişimiyle hazırlanan, ülkenin elektrikle donatılması planını —GOELRO Planını (Rusya'yı Elektrikle Donatmak İçin Devlet Komisyonu)— ve elektrikle donatım ile ilgili olarak kaleme alınan bir kararı (*Werke*, Bd. 31, s. 529-530.) kabul etti. Kongre sırasında Lenin, RKP(B) parti grubu toplantılarında birçok kez bu konuda konuştu. — 325.

[144] Lenin, bu notları, N. K. Krupskaya'nın rapor olarak yazdığı "Politeknik Öğretim" tezleri ile ilgili olarak kaleme aldı. Krupskaya, bu raporu, halk eğitimi ile ilgili bir parti toplantısında okuyacaktı. Toplantı için VIII. Sovyetler Kongresinin bitiminden hemen sonra RKP(B)'nin Merkez Komitesi tarafından çağrı yapıldı ve 31 Aralık 1920 - 4 Ocak 1921 tarihleri arasında yapıldı. Toplantının amacı, X. Parti Kongresi için "Sovyetler Cumhuriyetinde eğitimin örgütlendirilmesi" konusunda malzeme hazırlamaktı. Lenin, çalışmaları çok dikkatli bir şekilde izleniyordu. Bununla birlikte, N. K. Krupskaya, hastalığı nedeniyle, planlanan raporu sunamadı. — 326.

[145] Lenin, eğitim komiserliği kurumları üzerinde, çeşitli kurumların işgal ettiği derslikler, yürürlükte olan yasaların metinleri, teknik öğretim, ortaokullarla ilgili karar ve talimat ile ilgili gerekli bilgileri elde etti ve malzemeyi, halk eğitimi sorunlarıyla ilgili parti konferansına gönderdi. — 329.

[146] "Eğitim Halk Komiserliğinin Çalışmaları Üzerine" adlı makalede, Lenin'in önerisi üzerine, RKP(B) Merkez Komitesi tarafından onaylanan "Merkez Komitesinin Eğitim Halk Komiserliğinde Çalışan Komünistlere Direktifleri" önergesi açıklanmaktadır. Bu makalede, Lenin, özellikle, Sovyet okuluna politeknik öğretimin sokulması, uzmanların halk eğitimiyle ilgilenmelerinin sağlanması, kitaplık faaliyetlerinin iyileştirilmesi ve basılı maddelerin dağıtılması üzerinde durmaktadır. — 332.

[147] Bakınız bu kitap s. 345. — 333.

[148] 18 Nisan 1921'de Halk Komiserleri Kurulu, Küçük Kurulun önerisi üzerine, işçi fakültelerine pansiyonlar yapılması ile ilgili kararı onayladı. Bu karar, 29 Nisan 1921'de *İzvestiya VZIK*'ın 93. sayısında yayınlandı. — 334.

[149] Lenin'in, "Partide Temizlik ile İlgili Olarak RKP(B)'nin XI. Toplantısı Karar Taslağı Üzerinde Gözlemler"inde yeralan gözlemleri, kararın hazırlanmasında komisyon tarafından gözönünde tutulmuştur. Konferans, partideki temizliğin sonuçlarını tartışmış ve "üye mevcudunun incelenmesinde deneyimlerden hareket ederek partinin sağlamlaştırılması üzerine" bir karar kabul etmiştir, bu karar, daha sonra RKP(B)'nin bölge komiteleri, bölge büroları ve eyalet komiteleri tarafından kesin bir şekilde hazırlanmış, Merkez Komitesi ve XI. Parti Kongresi tarafından onaylanmıştır. — 334.

[150] İ. İ. Skvorzov-Stepanov *RSSFC'nin Elektrikle Donatılması ve Dünya Ekonomisinin Geçiş Dönemi* adlı kitabını, Lenin'in direktifiyle yazmıştır. Lenin, bu çalışmaya büyük önem vermiş ve İ. İ. Skvorzov-Stepanov'un, kitap bitene kadar tüm öteki işlerinden serbest tutulmasını sağlamıştı. — 335.

[151] Lenin, 29 Aralık 1920'de kabul edilen "Krjijanovski Yoldaşın Elektriklendirme Üzerine Raporu"nu kastetmektedir. Bu karar taslağını Lenin kaleme almıştı. (Bkz: *Werke,* Bd. 31, s. 529-530.) — 336.

[152] Rusya Komünist Gençlik Birliği V. Kongresi, 11-17 Ekim 1922 tarihleri arasında Moskova'da yapıldı. Kongrede 460.000 komsomolu temsil eden 392 delege vardı. RKP(B)'nin IX. Kongresinin kararlarına uygun olarak kongre, başlıca dikkatini, işçi ve köylü gençliğin yetişmesine ve eğitimine yöneltti.

Lenin'in başarı dilekleri, 11 Ekimdeki birinci oturumda okundu. Kongre, Lenin'e bir yazı yazılmasına karar verdi. Yazıda şöyle deniliyordu: "Proletarya devrimi, emekçi gençlik

içinden öyle büyük bir yığını siyasal hayata yöneltmiştir ki, saflarımızda büyük bir devrimci güç ve enerji birikmiştir. Bizim görevimiz bu enerjiyi doğru yola çekmek ve onu berrak bir sınıf bilinciyle donatmaktır. ... Komsomol, çağrı üzerine herşeyi yapmaya hazırdır." — 337.

[153] Komünist Enternasyonalin IV. Kongresi, 5 Kasım-5 Aralık 1922 tarihleri arasında toplandı. Kongre, Petrograd'da açıldı. 9 Kasımdan itibaren oturumlar Moskova'da yapıldı. Lenin, kongre için büyük bir hazırlık çalışması yaptı. Kongredeki RKP(B) delegasyonunun tüm çalışmasını yönetti ve en önemli kongre kararlarının hazırlanmasına faal olarak katıldı. 13 Kasımda, kongrenin, "Rus Devriminin Beş Yılı ve Dünya Devriminin Perspektifleri" başlıklı temel raporunu Almanca olarak sundu. — 337.

[154] Eğitim İşçileri IV. Tüm Rusya Kongresi, 21-26 Kasımda Moskova'da toplandı. Eğitim işçilerinin siyasal bakımdan yetiştirilmesi, kongrenin çalışmalarının merkez noktasını oluşturuyordu. Kararda "Askeri cephelerde zafer, RKP'nin yönetiminde olanak içine girdiği gibi kültür cephesinde de zafer ancak RKP'nin yüksek yönetiminde olanak içindedir" denilmekteydi. — 339.

[155] Komünist Gençlik Enternasyonali III. Dünya Kongresi, 4-16 Aralık 1922 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. Çeşitli ülkelerden 38 gençlik örgütünü temsil eden 121 delege bulunuyordu. Kongre, gençlik hareketinin görevlerini tartıştı ve aldığı özel bir kararda, Komünist Enternasyonalin kararlarıyla dayanışma içinde olduğunu belirtti. Lenin'in, kongreye başarı dileklerini gönderen yazısı, Moskova işçi gençliğinin 2.000 delegesinin hazır bulunduğu Bolşoy tiyatrosunda açılışı yapılan kongrenin ilk gününde büyük bir alkış dalgası içinde okundu. Aynı gün Lenin, kongreye bir yanıt yazısı gönderdi. Bu yazısında Lenin, komünist gençlik adına "işçi gençliğinin büyük çoğunluğunu toplumsal devrim davasına kazanmak için" bütün güçleri harekete geçireceğini vaadediyordu. — 339.

[156] Lenin'in önerisi, RKP(B)'nin Merkez Komitesi Politbürosunun 7 Aralık 1922 tarihli kararına, Devlet Gereksinme Maddelerini Sağlama Komisyonu raporu olarak kabul edildi. Halk Komiserleri Kuruluna, Eğitim Halk Komiserliği için gemi onarımı programından tasarruf edilen 2 milyon altın rubleyi tahsis etme talimatı verildi. — 340.

[157] Anı defterinden sayfalar, Lenin'in son çalışmalarından-

dır. Bu çalışmada Lenin, Rusya'da sosyalizmin kurulması hakkındaki dâhice planını geliştiriyordu. Lenin, ağır hastalığı sırasında, 1922 Aralığı ile 1923 Martı arasında şu çalışmalarını dikte ettirdi: "Parti Kongresine Mektup", "Devlet Plan Komisyonunu Yasama Fonksiyonları ile Donatma", "Milliyetler ya da Özerkleştirme", "Anı Defterinden Sayfalar", "Sendikalar Üzerine", "Devrimimiz Üzerine", "İşçi ve Köylülerin Teftişini Yeniden Nasıl Düzenlemeliyiz?", "Az Olsun, Ama Temiz Olsun". — 340.

SOL YAYINLARI. Sorumlu Yönetmen: Muzaffer Erdost. Yönetim Yeri: Zafer Çarşısı, 26, Yenişehir, Ankara.

30 lira